arról, hogy az *Egri Családsegítő Intézet* az Északi-lakótelepen családi diszkontüzletet alakított ki a nyugdíjasok házában. A boltban a legolcsóbban kaphatók a tartós és féltartós alapvető élelmiszerek. Az önkormányzattól kapott utalványokat is beválthatják itt a családok és az egyének.

Rendezési tervek a városháza aulájában

A következő közgyűlésen tárgyalja az egri képviselő-testület a délkeleti és az északi városrész rendezési tervét. Ez utóbbi a *Vallon* és a *Cifrakapu utcák* által határolt területre vonatkozik. A terveket a városháza aulájába közszemlére kifüggesztették. A már említett elképzeléseket *szeptember 26-áig* tanulmányozhatják az egriek, és fűzhetik hozzá véleményüket a helyszínen, vagy a főépítészeti irodába címzett levélben (Eger, Dobó utca 28. szám).

Nem értek a virágok árához, da az bizonyos, hogy az *Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola* nyilvánvalóan tekintélyes költség árán vállalta, hogy példát mutat más intézményeknek e téren. Remélem, az önkormányzat méltán jutalmazni fogja főiskolánk szép tettét.

Úgy tudom – a képviselő-testületi közgyűlésen elhangzottak alapján –, hogy az *Eger-patak* medrének tisztítása a vízügyi igazgatóság feladata, s annak költségei nem városunkat terhelik.

Vajon a szakemberek végigsétáltak-e a városunkat keresztülszelő patak partján? Ha nem, vajon felhívták-e figyelmüket feladatuk teljesítésére?

Az azonban bizonyos: *a kis patak állapota ma már botrányos képet mutat* egyes területeken. Kivált a *Klapka utcai* hídtól délre egyre dúsabb ve- elvégeztek volna.

Egyben mindenképpen érdemes lenne a főiskola növénytani tanszékének – a diákok bevonásával – feltárni és feldolgozni az Eger-patak medrében elburjánzott növényvilágot. Csaknem ötven esztendeje lakom a patak mellett, illetve annak közelében, de állíthatom, olyan növények telepedtek meg a mederben, amelyeknek annak előtte se híre, se hamva nem volt, nem mutatkozott.

Minden rendelet és törvény annyit ér, amennyire azt végrehajtják. Ezt a mondást, tényt nem én találtam ki, ez örök érvényű megállapítás.

Nem másért idézem most fel e bölcsességet, mint azért, hogy szóvá tegyem és megállapítsam: bár rendelkezik városunk kiváló ebtartási szabályrendelettel, de bizony, eleddig csupán az Érsekkert- ugyan pórázon hozott magával egy jókora kutyát, de szájkosár nélkül, s bizony a gépkocsivezető ezt szó nélkül eltűrte.

Néhány utas morgolódására a kutyás férfiú eléggé nyers hangon kioktatta a nyugtalankodókat: ne bántsuk kedvencét, hiszen kutyája nem harapós, olyan jámbor szegény, és hiába tenne fel rá szájkosarat, az eb ki nem állhatja, nem tűri.

Nem tudom, hogy a szabályrendelet szerint kinek a feladata a helyes ebtartási előírások betartásának ellenőrzése. Az biztos, sem én, sem pedig széles körű baráti köröm sem tudója ennek.

De bizonyos, hogy semmi javulás nem tapasztalható az ebtartási anomáliák terén.

Láthatóan minden maradt a régiben – kivéve az Érsekkertet.

Sugár István

A rangos eseményt az MTA Irodalomtudományi Intézete, az ELTE magyar irodalom tanszéke, a Magyar Színházi, valamint a miskolci egyetem bölcsészettudományi intézete szervezte. Mint kiderült, nem volt véletlen, hogy éppen Egert, a barokk emlékeiről nevezetes várost választották a találkozás színhelyéül.

Ez már a huszadik találkozó volt ebben a témakörben – kaptuk az információt *Kilián István* irodalomtörténésztől.

A legfőbb céljuk: a *nemzetközi barokk-kutatás központja Eger* legyen. Ennek érdekében nemcsak hazai, hanem külföldi, elismert kutatókat is meghívtak. Itt volt a Párizsban élő *Jean Marie Valentin*, aki pillanatnyilag Európában a téma legjobb szakértője.

Színvonalas előadást hallhattak az érdeklődők a manchesteri *Nigel Griffintől*, ő az európai színjátszás bibliográfiáját

A magyar előadók közül érdemes kiemelni *Bécsy Tamás* megállapítását, miszerint *Madách Imre* és *Katona József* művein kívül is születtek jelentős magyar drámák. A XVII–XVIII. században kiváló szerzők alkottak, akik latinul vagy magyarul írtak, sokszor névtelenül.

Jövőbeli folytatásként szeretnék elérni, hogy patronálók segítségével pályázatot hirdessenek régi magyar drámák előadására. A színműveket verseny keretében mutatnák be.

A tanácskozás ideje alatt két darabot is bemutattak: a ciszterci templomban a XVIII. századból való gyöngyösi pásztormisét *Csörsz Rumen István* és a *Musica Historica együttes*, a budapesti *Szent Család* egyházközösség pedig *Jantsó Ferenc: A gazdag és a szegény Lázár* történetét adta elő.

(b. p. gy.)

Álljunk meg egy percre a Mária-szobornál

Immár tizenkét éve, hogy *Eger* szépségének és történeti értékeinek megőrzésén munkálkodik a *városszépítő egyesület*. Legutóbb a *Farkasvölgyben* található *Mária-szobrot* állították helyre. Ennek ünnepélyes megáldására Szent István-nap előestéjén került sor. A környék lakói szép számban gyűltek össze, hogy részesei legyenek a *Czakó István* kanonok úr által végzett felszentelési szertartásnak.

Bevezetőjében *dr. Löffler Erzsébet*, az egyesület titkára elmondta, hogy a szobor sokáig igen rossz állapotban állt eredeti helyén. Ma egy kicsit – néhány méterrel – távolabb kellett felállítani az időközben megépült trafóház miatt. A hozzá tartozó haranglábat már néhány éve helyrehozatták a városszépítők. Köszönetet mondott azoknak, akik a legtöbbet tettek azért, hogy a Mária-szobor megújulhasson. A szomolyai *Bene Miklós* kőfaragó mesternek és fiainak, akik a talapzatot faragták. *Deák Endrének*, a Dobó István Vármúzeum munkatársának a restaurálási munkáért. A kertészeti és tereprendezési munkálatokért pedig *Sós Istvánnak*, a Városgondozási Kft. vezetőjének.

Mostantól mi is megállhatunk egy percre a szobor előtt, gyönyörködhetünk benne és elgondolkodhatunk azon, milyen jó, hogy vannak városunkban olyan emberek, akik mindezeknek a szépségeknek ápolói és gondozói. Ők a városszépítő egyesület tagjai, már számtalan hasonló városképi jellegű szobor helyreállításában, megmentésében vettek részt. Így például a viadukt lábánál álló Mária-szobor és harangláb elkészítése. Valamint a ciszterci templom kocsifelhajtójának kapuján álló *Szt. Mihály* és *Szt. Gábor* arkangyal, *Szt. József* és *Nepomuki Szt. János* alakjai. Nemrégiben készült el a Fellner utcai Szt. István-szobor és -kút. Befejeződött a Batthyány-féle kerti pavilon restaurálása is. Jövőbeli tervként pedig egyik eddigi legnagyobb munkájukra készülnek a Bazilika és a Lyceum díszkivilágításának megvalósítására. Ehhez jelentős anyagi támogatást nyújt a *Főegyházmegyei Hatóság* és a *Philip Morris Alapítvány*.

Remélhetőleg a városban élők és a turisták is hamarosan megcsodálhatják legújabb vállalkozásuk eredményét.

B. Papp Györgyi

A Mária-szobor a haranglábbal (Fotó: Perl Márton)

Ég áldja, Szabó tanár úr...

Kiszámíthatatlanul, hirtelen jött érte a halál. Feleségét, kisunokáját vitte kocsival a vasúti pályaudvarra. Elköszöntek egymástól – de senki sem sejtette, hogy immár örökre.

Szabó Endrét szinte mindenki ismerte Egerben. Amióta, 1948-ban megalakult a tanárképző főiskola azóta tanított, oktatott, nevelt a városban.

Generációk nőttek föl „ a keze alatt". Pedagósusként több mint negyven évet dolgozott. Az egri tanárképző főiskola 2. számú Gyakorló Általános Iskola igazgatójaként 1981-ben ment nyugdíjba. Hajdani tanítványai azóta már mérnökök, orvosok, választott hivatásuk elismert szakemberei.

A Tanár úr immár nem kísérheti figyelemmel pályafutásukat. Élete táblájáról végleg letöröltetett a dátum...

mikortól tetézik:

1. 1870.
X. 1920.
2. 1955.

2. *Kinek a feladata a tűz elleni védekezés?*

1. Az egész társadalomnak.
X. A tűzoltóságnak, a vállalatoknak, valamint az intézményeknek.
2. A tűzoltóságnak.

3. *Ugyanazon kéménybe bekötheő-e szilárd tüzelésű és olajtüzelésű fűtőberendezés?*

1. Igen, ha a kémény műszaki állapota megfelelő.
X. Nem, csak azonos halmazállapotú tüzelőanyaggal üzemelők.
2. Csak hatósági engedéllyel.

4. *Ugyanazon helyiségben üzemeltethető-e együtt tüzelő-, fűtőberendezés és PB-gáztűzhely?*

1. Igen, ha a tüzelő-, fűtőberendezés legalább 1,5 méter tá-

1. Igen, de legfeljebb 1 litert, olyan helyiségben, ahol nem használnak nyílt lángot, és jó a szellőztetés.
X. Igen, de legfeljebb 5 litert, olyan helyiségben, ahol nem használnak nyílt lángot, és jó a szellőztetés.
2. Nem.

7. *Erdőtől 150 méter távolságra – nem kijelölt helyen – szabad-e nyársalni?*

1. Nem, ha tűzgyújtási tilalom van elrendelve.
X. Igen, ha tűzgyújtási tilalom nincs elrendelve.
2. Nem, ez tűzgyújtási tilalomtól független.

8. *Lakóházban milyen időközönként ellenőriztessük – tűzvédelmi szempontból – a villamos berendezést?*

1. Legalább 9 évenként.
X. Legalább 6 évenként.
2. Legalább 3 évenként.

9. *Mi a teendő tűz esetén?*

juk, és alaposan felrázzuk.
2. Csak éjszaka.

12. *Ki követ el tűzvédelmi szabálysértést?*

1. Aki nem tartja be a tűzvédelmi szabályokat.
X. Aki ha tüzet észlel, nem jelzi azt.
2. Aki az előbbiek közül bármelyiket elköveti.

13. *Tűzveszélyes folyadékok melyik besorolása vonatkozik a kezelésre, tárolásra?*

1. Tűzveszélyességi osztálya.
X. Tűzveszélyességi fokozata.
2. Tűzállósági fokozata.

13+1 *Mit jelentenek a porral oltó tűzoltókészüléken található betűjelölések (B–C–E)?*

1. Tűzveszélyességi osztályok.
X. Tűzosztályok.
2. Töltet és hajtóanyag rövidítése.

mai tapasztalatszerzésre. Májusban *lengyelekhez* látogattak, majd *Skócia* felé fordították az irányt. Júniustól pedig *a spanyol tengerpart* úgyszólván rendszeres felkeresői. Nem, nem a vendégei – hiszen a járataikkal éppen csak megfordulnak a szép üdülőhelyeken, legfeljebb lecsapják magukról a port, az izzadtságot, s néhány órácskát pihennek az érkezés és indulás között –, hiszen ide is *megbízásuk, feladatuk* vezeti őket.

Jó ideje az *Express* csoportjaival róják leggyakrabban a kilométerek ezreit, s a végállomásokig úgyszólván a legszebb részében alig élvezik hozzátartozóikkal az együttlétet, az *otthon* melegét. Igazából még jobb esetben sem osztozhatnak a feleséggel, a gyermekkel szép és érdekes útjaik élményein. Legfeljebb a kimondottan *közös célú ajándékúttal* vigasztalódhatnak a szétszakítottságért.

Valahogy mégsem veszik túlságosan a lelkükre a kellemetlenségeket, mivel azért *az átlagnál csak jobban keresnek*. S végső soron, ha *fárasztó* is, amit csinálnak, valójában *izgalmas*, csak kevésnek adatik meg a szakmában.

– Milyen út vezetett a vízgazdálkodási társulat gépkocsivezetői posztjáról a külföldi

tünk vele. Hiába négycsillagos, sok mindent tudó jármű, okozhat meglepetést, bajt, ha valamit nem tanultunk meg róla eléggé, bármit is figyelmen kívül hagyunk. *„Éreznünk" kell a roppant testet* magunk alatt és fölött egyaránt, nem mulaszthatjuk el legkisebb ápolását sem, ha biztonsággal, nyugodtan akarunk közlekedni, célhoz érni a ránk bízott életekkel, értékekkel. Szerencsére – úgy véljük – ez eddig *sikerült* is. Még nem volt balesetünk, nem okoztunk jelentősebb üzemzavarral bosszúságot utasainknak. S reméljük, hogy ezután is így lesz.

(gyóni)

Százéves kaszárnyából – gimnázium

A *békéscsabai* Rózsa Ferenc Gimnázium új épületében húsz tantermes, 665 diáknak gimnáziumi oktatást nyújtó iskola várhatóan a jövő tanévre lesz teljesen kész: az evangélikus és az önkormányzati középiskola tervezett szétválását jelentősen meggyorsítja, hogy az egykori, százéves kaszárnyából hét hónap alatt alakítottak ki új iskolaépületet.

Akit háromszor ítéltek halálra (VIII/8.)

R. Mátyás mondatai nem szokványos szituációt eredményeztek. Hisz tényleg nem mindennapos, hogy valaki évekkel a bűneset után igazol a vádlottnak alibit.

Bár legalább ennyire ritka, sőt különös, hogy egy ilyen jellegű gyilkosságot követően szinte alig marad tárgyi bizonyíték a helyszínen. Márpedig itt vajmi kevés akadt! Sem a lakásban, sem a baltán, sem a gyermek kerékpárján nem rögzítettek értékelhető ujjlenyomatot, jóllehet, a vádlottak korábbi beismerésük szerint sok mindent megfogtak. Mindemellett lábnyomot sem találtak. Vért annál többet. A holttestek környékén. A vádlottaktól lefoglalt ruhákon viszont alig, s ezt sem lehetett azonosítani. Ezzel összefüggésben egy meghökkentő momentum is előfordult. H.-né ugyanis arra kapott felszólítást, hogy az 1968. október 12-én és 13-án viselt ruháit vigye be a k.-i tanácsházára. H.-né így tetszése szerint dönthetett!

Immáron ez várt a bíróságra is, amely 1973. július 27-én hirdetett ítéletet. Több mint 1700 nappal a gyilkosság elkövetése után.

– A Népköztársaság nevében! – kezdte dr. S.

– A bíróság I. rendű E. Simon vádlottat és az ugyancsak fogvatartásban lévő II. rendű H. Györgyné vádlottat nyereségvágyból, több emberen, tettestársként elkövetett emberölés bűntette miatt emelt vád alól a bebizonyítottság hiányában felmenti.

A felmentés ellen az ügyész fellebbezett. Aztán eltelt majd másfél év, P.-né és gyermekének halála óta pedig öt nap híján hat év. A Legfelsőbb Bíróság 1974. október 7-én kelt végzése dr. S. tanácsának ítéletét helybenhagyta.

Indoklásában elfogadhatatlannak tartotta a legfőbb ügyésznek, illetve képviselőjének azt az érvelését, miszerint a bizonyítás anyaga olyan logikai következtetések levonására is alapot adhat, amelyek a vádlottak bűnösségére utalnak. A logikai következtetések helyett fontosabbnak vélte azt az alapelvet, hogy a kétséget kizáróan nem bebizonyított tényeket nem szabad a vádlott terhére róni.

Hogy ki vagy kik követték el a bűncselekményt, azt ma már csak találgatni lehet. Még az utóbbi időkben is sokat beszéltek K.-n arról az ismeretlenről, aki a bűncselekmény napján a faluban kéregetett, s a helybeli paphoz is bekéredzkedett. Utána viszont nyoma veszett. Mások gyanúsan viselkedő, kerékpárt toló vasutasra figyeltek fel, de annak kilétét is homály fedi. S vajon kinek a tulajdona az az S. L. monogramos balta, amelyet véresen találtak a helyszínen, s amelyről egyértelműen bebizonyosodott: mindkét áldozatnak ezzel oltották ki az életét? H. György és E. Pál – utóbbi E. Simon munkatársa volt – egy darabig szintén a gyanúsítottak között szerepeltek. Érdekes, hogy bár ellenük az eljárást később megszüntették, mindketten megtagadták a bírósági vallomástételt. Holott erre csak akkor volt joguk, ha közlendőjükkel önmagukat terhelték volna.

(Vége)

Stanga István
Magyar Elemér

Vásároljon

A Gödöllői Tangazdaság Részvénytársaságtól (2100 Gödöllő, Tessedik S. u. 2.; 2101 Pf.: 389.) jó minőségű fémzárolt, őszi, kalászos vetőmagvakat.

Ajánlatunk:

* őszi búza: Martonvásári 14, 15, 16, 17, 19, 22, 23, és 07-90-es, valamint
* őszi tritikalé; TEWO, PRESTÓ és MONIKÓ fajták.

Vetőmagvaink árai:

* őszi búza: szaporítási foktól és minőségtől függően 1.350,- Ft - 1.800,- Ft/100 kg,
* tritikalé: 1.300,- Ft - 1.650,- Ft/100 kg.

Csávázva + 300,- Ft/100 kg
(külön kell igényelni)
Fenti áraink az ÁFÁ-t nem tartalmazzák.

Érdeklődésüket és igényeiket várjuk

telefonon: (28)330-133; (28) 310-738
telefaxon: (28) 330-134 és
telexen: 285357 számon.

Ügyintézőink:
Fischl Vilmos kereskedelmi ov.
Ajtai Attila vetőmagüzem igazgató.

(10113)

MDK

Deák Ernő és Horváth László, ép.-k
/VATI/

dicséretben [illegible] részesitették és 1500 forinttal jutalmazták közös tervüket.

G.J.: Sok célszerü uj épitészeti ötletet eredményezett a lakásépitési tervpáylázat.
Magyar Nemzet, 1953.nov. 24. 3.l.

Deák Ernő épitész MDK

Kilián György utcai bölcsőde

Preisich Gábor:Budapest tiz éve Magyar Épitőmüvészet
1955.IV.évf.3-5.sz. 79.l.

Deák Ferenc épitész M.D.K.

/ Szegedi TV;/

Szeged, partfürdő. kisérleti paraboloid héjszerkezet

Társtervező: Tarnai László

repr.

Magyar Épitőművészet 1962 /4. 16.1.

Deák Ernő

építészmérnök

rendes tagul felvé-

tetett

MMÉE Közl.

1944. 284. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Deák Ernő
épitem

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

VASÁRNAPI UJSÁG

24. SZÁM. 1888. BUDAPEST, JUNIUS 10. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

DEÁK FARKAS.

(1832—1888.)

Hazai történetirásunk már hosszabb idő óta a levéltárak felkutatására, a történeti kútfők összegyüjtésére, közrebocsátására fordítja legtöbb munkásságát. Sok mulasztást kell pótolnia. Még a legközelebbi multban is a levéltárakat nem lehetett megközeliteni. Magánosok úgy, mint az állam nem szivesen látták, ha a poros aktákat felbontogatják. Egyik féltette azokat, másik félt azoktól. A franczia állami levéltár is (a hol szintén sok becses adalék van hazánkra vonatkozólag) csak nem régiben nyilt meg a kutatók előtt. A magánlevéltárak rendezetlensége, a helyiségek alkalmatlan volta is oka volt részben, hogy a tulajdonosok azokat háborgatni nem engedték. Mennyi tájékoztatástól, a historiai események kisérésének mily biztos támaszától volt igy megfosztva a történetiró, elég például felhozni a marosvásárhelyi Telekilevéltárt, melynek adatai után ujra kell megirni és kiigazitani Erdély történetét. Nélkülöztük a bécsi levéltárakat, a hol hazánk történetének oly bő és mély forrásai rejlenek. De a külföldi levéltárak is fontosak, hogy kiegészithessük azokból történetünket. A római Vatikán levéltára egész kincstár, a lengyel levéltárak ismerete nélkül történelmünk nevezetes és kiegészitő részletei maradnának homályban.

Régibb történetiróink rendesen csak a nemzet politikai életével, a harczokkal, a csatákkal foglalkoztak. Kevés figyelmet fordítottak — s módjuk sem igen volt rá, — hogy feltüntessék a nemzet belsőbb világát, a társadalmi, a kulturai életet, ráirányozzák a figyelmet a polgári, az ipari, gazdasági élet tényezőire, azok tanulságaira. Ezen a téren is csak az utóbbi évtizedek alatt fejlődött ki rendszeresen, czéltudatosan a buvárkodás s támadt föl a kidolgozási kedv, és kaptunk históriai monografiákat egyes korszakokról, egyes kivalo szereplőkről, a magyar családi életről, háztartásról. Kutató és feldolgozó vállvetett munkásságára van szükség, hogy Magyarország történetének teljes és igazi képét birjuk. Sokan már türelmetlenkednek is, hogy történetirodalom nagyon ráadta magát a kutatásra, s ideje volna a feldolgozást is oly buzgósággal megkezdeni, és folytatni. E türelmetlen vádra egyik jeles történetirónk azt válaszolta, hogy daczára a széles körü és folytonos kutatásoknak, még mindig nem vagyunk ott, hogy Magyarország történetét részletesben, mélyebben meg lehetne irni, mint a hogy Szalay László és Horváth Mihály megirták.

Deák Farkas a kutatók és a feldolgozók egyik legszorgalmasabbja volt, s eredményes munkássága főkép az erdélyi részek történetét illette. Számos okiratot, azoknak egész gyüjteményét adta közre, magyarázatokkal, históriai kritikával, és irt ezeken kivül történeti tanulmányokat (czikkeket és önálló müveket) az uj kutfőkből merítve, még pedig e történetirás által sokáig parlagon hagyott téren, a családi életből, a közmüvelődés mult századainak homályából derítve ki korrajzi képeket. Legutóbbi kutatásaiból igen becsesek Erdély iparára nézve, a mit a kolozsvári ötvösczéh történetéről, a szász ötvösöknek ez iránt táplált féltékenységéről és erőszakoskodásairól föltárt, mig a «Magyar Történeti Életrajzok» közt megjelent korrajzai (legutóbb Béldy Pál, az eddig ismert adatoktól oly eltérő uj adatok alapján) minden müvelt embernek ép oly kellemes, mint okulást nyujtó olvasmányai.

A szépirodalom vonzotta kezdetben. Irodalmi müködésének első részét itt találjuk. A hatvanas években a legtermékenyebb novellairók közé tartozott, s az akkori lapokban sürün előfordul neve. Ekkor is vonzotta a történeti tárgy, s legtöbb elbeszélésében történeti személyek vagy események szerepelnek. A politikai irodalomban szintén közremüködött. Különösen Erdélyre vonatkozólag irt számos politikai, gazdasági közleményt. A «Pesti Napló»-nak egy darabig belső munkatársa volt, még b. Kemény Zsigmond szerkesztése alatt. Megirta «A nemzetgazdaság történetét Magyarországon.» A nemzeti szinház

DEÁK FARKAS. *Ellinger* Ede fényképe után.

számára franczia szinműveket fordított, s egy drámát is irt, melyet azonban — mikor már próbákat is tartottak belőle — visszavett. Irt röpiratokat a nemzetiségi, vasuti s más napi kérdésekről, s egyéb dolgozatai a széptan, kritika, régészet, nép- és tájismertetések körébe esnek. Irodalmi első munkássága tehát sokoldalun kezdődött, és tanulmányokon alapult. A hetvenes években fordult egész erejével a história felé, s itt várta müködésének legjobb sikere, mely megszerezte számára a tud. akadémia elismerését is, s a történetirás legavatottabb művelőinek érdeklődő barátságát. E körben (Ipolyi Arnold, Szilágyi Sándor, Fraknói, Pauler Gyula, stb.) Deák Farkas most már tántoríthatatlanul a történetirás mellett maradt, folytonos impulzust birván a jelesek érintkezéséből. Munkakedve és ereje nőttön nőtt, forma-érzéke — melylyel kezdetbeu küzdött — tisztult, s ujabb művei közül mindenik haladást tanusít az anyag kezelésében, feldolgozásában, az előadás formásságában és tartalmasságában. Irói előnyeinek e fejlődése legutolsó munkáiból tünik ki legjobban. Épen az utolsó években dolgozott legtöbbet, noha sokat betegeskedett, s ismerősei előtt már két év óta nem lehetett titok, hogy e tanult fő, e meleg szív, ez ideális lélek, ez a becsvágytól sarkalt komoly törekvés sokáig már nem fog tartani, s elveszítjük a kedves, derék embert és a kutató, lelkes történetirót. Az emberért, az iróért, oly nagy kár, hogy már itt hagyott bennünket!

Ötvenhat éves volt, de régen «öreg» a neve. Jogásztársai kezdték el öregnek czimezni, aztán irótársai, s csak az akadémia körében nem illett rá a czim. Mert Deák Farkas ifju életéből öt évet állami fogságban élt le, s e kiszakitott évek után folytatta tanulmányait. Öt évvel többje volt, mint iskolatársainak, mint a fiatal iróknak. S ezek előtt később is megmaradt «öregnek», a mi ráillett komoly természetére és megzavarhatatlan nyugalmára. Agglegény is maradt, s az utolsó években meggörnyedt.

Deák Farkas

Maros-Vásárhelytt született, s betegeskedve oda tért vissza a mult nyár elején, testvérei körébe, hogy szeretet és gond vegye körül a beteg embert, ki kórágyban is mindig dolgozott. E hó 4-én jött meg a hir elhunytáról Budapestre, s habár nem lepett meg senkit, mély fájdalommal fogadta mindenki, a ki csak ismerte a rokonszenves férfiut. A szabadságharcz kitörésekor még 16 éves volt, de már a honvédek közé állt, s végig küzdötte a nevezetes másfél esztendőt. Akkor folytatta iskoláit Maros-Vásárhelytt, hol egyik tanitója a nagy Bólyai Farkas volt, kinek gyér életrajzai adatait nem régiben több érdekes vonással egészítette ki. 1852-ben hadi törvényszék elé állitották, azzal vádoltatván, hogy részes a Török-féle összeesküvésben. Tizenkét évi várfogságra itélték, s ebből két évet Szebenben, hármadt Josefstadtban töltött ki. Fogsága alatt az önképzés utján fejlesztette ismereteit. 1857-ben kiszabadult, s ekkor iskolai tanulmányait Kolozsvárt folytatta, majd a hatvanas évek legelején a fővárosba jött, az egyetemi évekre. Ekkor már nagy buzgalommal működött az irodalom terén s ettől kezdve mindvégig lapunknak is hű dolgozótársa volt. «Fogságom története» czimen megirta rab-életét egy kötetben. A josefstadti többi magyar foglyokról s átalában a politikai foglyok életéről és sorsáról sok jellemzőt őriz meg a könyv. Nemsokára a «Pesti Napló» dolgozótársa lett. E lap szerkesztősége akkoriban a legjelesebb kapaczitások érintkező helye volt. Itt ismerkedett meg Deák Farkas a közélet jeleseivel, Szalayval, Csengeryvel, s ezek által Deák Ferenczczel. A magyar miniszterium megalakulása után az igazságügyi miniszteriumba nevezték ki, s harmadéve — mikor betegeskedése kezdődött — vonult nyugalomba mint osztálytanácsos. A hivataloskodás nem csökkentette irodalmi munkásságát. Egy ideig ugy látszott, hogy egészen a politikai napi kérdések foglalják le tollát. Majd a nemzeti szinház ügyei érdekelték, mikor azokat b. Orczy Bódog vezette, kihez Deákot régibb személyes vonzalom fűzte. A történelmi társulat megalakulása azonban határozott irányba térítette munkálkodását, s ettől kezdve a történetirásra fordította ereje és képessége javát. «Wesselényi Anna élete», »Gróf Wesselényi Ferencz nádor jellemrajza» (ezt a történelmi társulat kettős díjjal tüntette ki), «Egy főur a XVII. században» (akadémiai díjat nyert), önálló kutfői tanulmányok eredményei, s Deák Farkasnak 1876-ban megszerezték az akadémia levelező tagságát. «Csáky István» czimü műve 1883-ban akadémiai jutalmat nyert, egy másik kisebb művét a történelmi társulat tüntette ki díjjal. A mult évben «Béldy Pál életrajzát» irta meg a «Történeti Életrajzok» füzeteibe, s közbe Budavár visszafoglalásának történetéről is adott ki egykoru leirásokat, angolból és németből fordítva. A lapokban számos czikke jelent meg, s a történelmi társulat folyóirata, a «Századok» számos füzete ád számot ernyedetlen munkásságáról. Az akadémián — melynek ülésein mindig ott lehetett látni, — a történelmi társulatban,— melynek egyik alapító tagja volt, — emlékbeszédeket, értekezéseket olvasott föl. 1885-ben az akadémia rendes tagjai közé emelte egyik legmunkásabb emberét. Legutóbb Bánffy Dénes életrajzán dolgozott, hogy kiegészitse Béldy Pálét, de a halál kiragadta kezéből a tollat, s véget vetett a lelkesedésnek, melylyel szolgálta a történeti irodalmat.

MEGBÁNT VALLOMÁS.

Mig vidám násznép mulat fent a várban,
Addig három lovag
Csapszékben ül, szomorun, haloványan
És alig szólanak.

Kecses csaplárlány, üde mint a harmat,
Hiában enyeleg,
Mig ő nevet, azok fájón sóhajtnak,
Nincs tőlük felelet.

A nyitott ajtón kósza, vándor szellő
Besugja gúnyosan:
Vig a menyasszony, nem bús, nem merengő,
Tánczolgat boldogan.

Az est leszáll; gyászos lepel borit be
Erdőt, mezőt, hegyet,
Bús emlék száll a három fájó szivre,
Mig ott kesergenek.

Hiában ürül ki a habzó serleg,
Arczuk föl nem derül.
A legifjabb is — oly szép, félig gyermek —
Mereng kedvetlenül.

S mint kemény sziklán feltörő forrásból
Elindul a patak,
Végre megszólal, beszél fájdalmáról:
Ő van megcsalva csak!

Búsan mélázva néz rá egyik társa,
Bár arczán még tavasz,
Hite elvesztve, hű szive kijátszva;
Fájó, nehéz panasz.

A harmadik az nem szól. Komoly férfi, —
Lelkét bú járja át,
S emészti, mig a két kesergőt nézi:
Miért tett vallomást.

Szabó Sándor.

KIS MADÁRKA....

Kis madárka ott a gallyon,
Mért vagy oly bús, kedvtelen?
Kis szived' mi bántja vajjon,
Hogy dalod oly néha hallom
Verőfényes reggelen?

Lásd, kicsiny madárka, engem
Szinte tép a fájdalom.
Sajgó bánat dúl szivemben,
Enyhítőül mégis zengem
Síró, panaszos dalom'.

Jó szüléid sírba' vannak?
Nem csicsergenek feléd?
Fáj... de jobban fájhat annak,
Kit az élők mind elhagynak
S igy morzsolja életét.

Jaj, van nékem is halottam,
Jó anyám a föld alatt.
A borongó ének ott van
Sírjánál, sír elhagyottan —
Vigaszúl csak ez maradt.

Leverték a kicsi fészket,
Jó szüléd mit épitett?
S most bolyongás osztályrészed?
Sorsodat bár tűrve vészed,
Szebb jövőben nincs hited?

Sinylem én is — gyermek-korbúl! —
Mint pusztít a förgeteg.
Ám reméltem: jobbra fordúl,
Várhatok még jót a sorstúl
— S bizva: lantot pengetek.

Nyűg, teher már, fáj az élet?
Semmi, semmi nem maraszt?
Mit a dér, fagy semmivé tett,
Hogy kihajt még, nem reméled?
Nem hiszed már a tavaszt?

Ily kis szívben ennyi bánat
Ugyan, hogy' is férhet el?!
— No csak zengj el egy vidámat,
Meglásd, hogy visszhangja támad...
Van sok érző, hű kebel!

Hódosi Lajos.

MEGNÉZTE...

Elbeszélés.

Irta: **Gonda Dezső.**

(Folytatás.)

És mégsem adták a csomót postára.

Hogy miért nem? annak is megvan a maga története. Hanem attól tartok, hogy ezt bajjal fogják önök elhinni; pedig nincsen benne szó hazajáró lélekről, vagy más boszorkányságról, a milyet csak a falusi vén asszonyok tudnak kigondolni.

Tiszta igaz ez az utolsó betüjéig.

Bajos is azt elhinni, hogy egy ősz öreg ember, a ki a fia sirjáig is csak nehezen tud elvánszorogni, egyszerre csak felszedelőzködjék, elmenjen fél napnál hosszabb útra, vasuton, a min azelőtt sohasem ült. Odahagyja ilyen vén létére azt a csöndes falut, Inokát, felkeresse Pestet, azt a nagy rengeteget, a hol olyan könnyen eltévedhet a járatlan ember. Ott hagyja bogárhátu kis házát; s azt a fehérhaju, törődött öreg asszonyt.

És az öreg Enyedi Gáspár mégis csak elment Pestre.

Nagy oka volt rá. Azt a lekötött csomót vitte el, a mit Zoltán fia adott át neki a halálos ágyán, hogy tegyék a postára, majd ha ő már nem lesz az élők terhére és az az uri asszony nem mondhatja el róla, hogy szemrehányás akar ez lenni attól a halvány fiatal embertől, hanem inkább el fogja gondolni, hogy az a szegény nevelő is tudja, mi a férfi-becsület!

Zoltán, igaz, ezzel bizta az öreg Enyedi oltalmára; de az öreg nem hisz a postának.

Mit tudja az a részeges postamester, mi van abban a csomóban?!

Azt is csak úgy beledobálja a zsákba, mint a többit, pedig abban valami féltő kincs lehet, a mivel csinján kell bánni... Mért is őrizte másért a fia annyira; mért lett volna ez az utolsó gondja, hogy miatta még az édes szüleitől sem ért már rá búcsut venni?!

Deák Ferenc

l. politikus fafarayó

Lykanemzromantika

18-l.

Deák Ferenc

politikus

l.

faragványainak
gyűjteményét szerszá-
mostul az Országhár
muzeumában őrzik
a muzeum Deák-szo-
bájában.

LykaMagymű1300-50

89. l.

9

Az ajtónál termett és megpróbálta a kilincset. Az ajtó be volt zárva. Enderbyben nem volt létra és ha lett volna, Mr. Brand akkor sem tartotta volna olyan helyen, hogy a lányok hozzáférhessenek. Mi több, a fal törött üvegcserepein keresztül úgyse menekülhettek volna el.

Brand egyszerre észrevette, hogy Jan ruhái egy halomban hevernek a padlón. Pedig Jan nagyon rendes volt!

Brand a lábával odébb lökte a ruhacsomót.

És ekkor minden kiderült.

A ruhák egy széles kőlapot takartak el. A kőlap alól éles szél süvített be a szobába, meglobogtatta a lámpa lángját és meglebegtette Mr. Brand oldalszakállát.

— A haszontalanok! — kiáltott fel elkeseredetten az enderbyi amazonok apja.

És még egyszer, még mélységesebb meggyőződéssel kiáltotta:

— A haszontalanok!

Letette a lámpát a lépcsőre és óvatosan leereszkedett.

Úgy tetszett neki, mintha a szűk folyosó végén valami fényeset, valami csillogót látna. De nem volt benne biztos, hogy jól lát-e, mert a folyosó erősen kanyarodott.

Egyszer-kétszer megállott Brand Niel és hallgatózott.

Nem hallott semmit, csak a hullámok csapkodását.

Aztán kijutott a tengerpartra.

Nem talált ott senkit.

De most már tudta, hogy nyomon van és nem telt bele egy perc, a domb felé fordult.

A régi műhely ablakai belevilágítottak az éjszakába.

Ezt a műhelyt már évek óta csak lomtárnak használták. Brand, mintha zenét hallott volna a műhely felől. Igen, csakugyan. Valaki vidám táncmelódiákat hegedült, még pedig olyan kitünő ritmusban, hogy szinte csiklandozta az ember talpát.

Mr. Brand rögtön tudta, hogy ez csak bűnös dolog lehet. Abban az időben, amikor ő táncolt, ilyen melódiákat nem játszottak. Akkor csak az egyszerű, illedelmes polka járta, vagy néha a keringő. Ő maga azonban a keringőt sohasem szerette.

Ó ezek a kis elvetemültek!

Mire Brand felkapaszkodott a dombra, csaknem teljesen elfogyott a lélekzete. De nem azért, mintha a tüdeje nem bírta volna a munkát. Inkább azért, mert egész idő alatt hangosan káromkodott és a dühös káromkodás a hegymászással együtt mégis kifárasztotta a szívét.

Végre meg kellett állania, hogy lélekzetet vegyen. Ekkor azonban már fent volt a csúcson. Már csak a szemétdombot kellett megkerülnie és beláthatott az ablakon.

Az ekéket, boronákat és egyéb gazdasági eszközöket félretolták az egyik sarokba, a padlót felmosták és behintették francia mésszel.

A nyolc leány, legújabb kék ruhájában — abban a ruhában, amelyet nem lett volna szabad viselniök mindaddig, amíg a régi teljesen tönkre nem ment, — a nyolc enderbyi amazon nyolc, többnyire matrózruhás fiatalemberrel, tangót táncolt.

A félelmetes arcú kapitány Jannal járta. Marcia, a hirtelen szőke első tiszt karján lebegett. A többiek a második tiszttel, a főgépésszel, a főraktárnokkal és az utasokkal táncoltak.

Az egyik utas pedig az ablakfülkében a zenét szolgáltatta.

Három-négy hajólámpa fénye mellett folyt a bál. Forogtak, hajladoztak, lebegtek, csúszkáltak, inogtak előre-hátra.

— Szent Isten! — kiáltott Brand és megtörülte verejtékező homlokát.

Még sohasem látott tangót táncolni és a divatos táncnak még ez az ártatlan formája is, amelyet az ő ártatlan gyermekei táncoltak, még ez is mélyen megbotránkoztatta őt.

Eszébe sem jutott, hogy a műhelynek ajtaja is van. Öklével rávágott az ablakra, hogy az csörömpölve hullott a kőpadlóra.

A táncolók, mintha bomba csapott volna le közéjük, abban a szempillantásban megálltak.

Jan, aki a legvadabb bikát is ki merte fogni a csordából és úgy meg tudta szelidíteni, akár a bárányt, most elejtette a táncosa karját és rémült tekintettel hátrált.

Junia és Gussy, egy figura közepén, szorgosan a fiatal ültetvényes és a második tiszt mellé húzódtak és úgy bámultak az ablakra, mintha maga az ördög jelent volna meg közöttük.

April, May, Seppie és July ijedten bújtak össze az ekék mögött.

Egyedül Marcia táncolt tovább.

— Rajta! — mondta a vöröshajú másodkapitánynak.

És a fiatal tengerésztiszt, akinek a bátorsága egy hajó egész személyzete számára is elegendő lett volna, még szorosabban ölelte át a pompás, fiatal termetet.

— Húzd! — kiáltotta oda a hegedüsnek.

A hegedüs tovább játszott, Marcia és a másodkapitány pedig tovább táncoltak.

Meg kell vallani, hogy sokkal vakmerőbben táncolták most a tangót, mint az előbb, mielőtt Brand megjelent.

Brand a dühtől őrjöngve állt az ajtóban és kézilámpását egy másik ablakba vágta bele, pedig már az elsővel is megvérezte a kezét.

Ráordított a leányára:

— Hagyd abba, Jesabel!

Marcia feleletképpen úgy repült tovább a fiatalember karján, mint valami pehelytoll. Gyönyörűen táncoltak, de Brand most nem volt olyan hangulatban, hogy a táncot méltányolni tudta volna.

Földhözvágta a kézilámpa maradványait és olyan ügyesen ugrotta keresztül az üvegcserepeket, hogy rögtön nyilvánvaló lett: kitől örökölték könnyű lábukat a leányok.

Abban a pillanatban, mikor Brand a kilincsre tette a kezét, egy hihetetlenül karcsú, fehér és ezüst estélyi ruhába öltözött szép, elegáns, fiatal leány ugrott eléje. A lakójuk volt.

Miss Williamson csodálatos átalakuláson ment keresztül.

Honnan szerezhette a szegény kis tanítónő ezt a tündéri ruhát? Hogyan tudta a haját ilyen raffinált művészettel feltűzni és, mindenekelőtt, hogyan viselhetett ilyen pazar nyakéket? Még a hajólámpák gyér fényében is úgy tündököltek ezek a kövek, mint apró villanykörték. Vagy egy tucat, csudaszép brilliáns, a legtisztább rózsaszínű korallal összefűzve. A karján és sötét hajában is brilliánst és rózsaszínű korallt viselt és a ruháját valami elkápráztatóan szép korallcsat fogta össze, amelynek minden ága borsónagyságú brilliánsban végződött.

Brand nem volt ostoba ember. Egy szempillantás alatt tisztában volt vele, hogy mit jelenthet ez a káprázatos átalakulás és a haragja két perc alatt úgy elpárolgott, mint ahogyan a tűz kialszik, ha vizet öntenek rá.

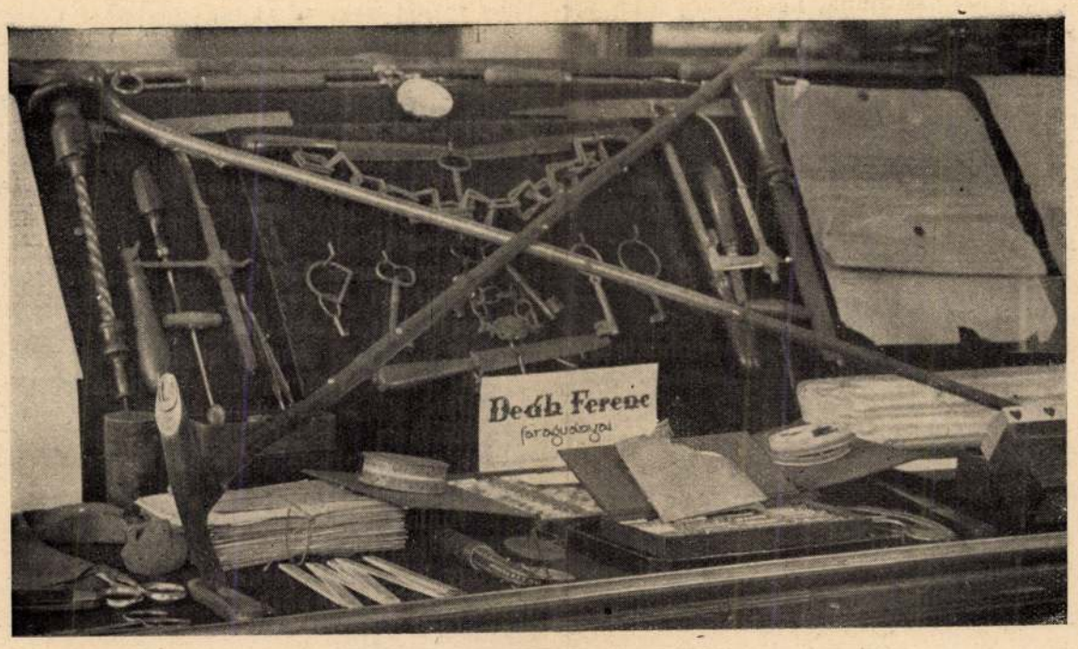

A parlamenti új múzeum Deák-szobájából.
Deák Ferenc fafaragványai: botok, kulcsok, láncok, mellettük a szerszámok, amelyekkel Deák Ferenc üres óráiban iparművészeti kedvteléseinek élt

Mr. Brand és Mrs. Brand nyugodtan aludtak a hálószobában. Versenyt horkoltak. Azokon a napokon, amelyeken hajó érkezett a kikötőbe, Brand még a rendesnél is jobban szokott aludni. Ő ezt annak tulajdonította, hogy azokon a napokon a rendesnél több dolga volt. Aki azt mondta volna neki, hogy nyugodt álmát valami egyébnek köszönheti, például a Grimm-mesék tizenkilencedik oldalán szereplő álompornak, amelyet a táncoló hercegkisasszonykák hintettek a királyfiak borába, azt Mr. Brand bizonyára bolondnak tartotta volna.

Ma éjszaka ugyan, habár aludt és horkolt, Mr. Brand pihenése nem volt olyan tökéletes, mint máskor. A horkolás itt-ott megszakadt és Mr. Brand félig felriadt álmából. Minduntalan megfordult, és megigazította a takaróját.

Szokatlanul nyugodt, szélcsendes éjszaka volt, de a levegőben különös hangok szállongtak.

Brand újra, meg újra megfordult álmában.

Azt álmodta, hogy ott van az elnök jubiláris bálján, mint valamikor nyolcvanhétben és hogy az irgalmasnővér, onnan a hegyről, a protestáns misszióból, titokban kiszökik a zárdából, hogy vele találkozzék a pálmafák alatt és hogy együtt táncolják a polkát.

Mr. Brand hirtelen felébredt.

Felült az ágyban és hallgatózott.

Jan, Jan! Te meg Seppie sok mindent tudtok a mesekönyvből. De mégsem eleget. Ti álomport csempésztetek Mr. Brand esti whiskyjébe, de nem tudtátok, honnan is tudhattátok volna Enderby szigetén, ahol a betegség ismeretlen fogalom, hogy az álompor nem mindig hat. Ha ezt tudnátok, akkor ma bizonyára nagyobb adagot kevertetek volna Mr. Brand poharába.

Niel Brand tehát felült az ágyban és hallgatózott.

Felesége olyan mélyen aludt, hogy reggelig még egy dinamitbomba se tudta volna felébreszteni.

Niel Brand kiugrott az ágyból, gyorsan belebujt a ruháiba és lámpát kapott a kezébe.

Átment a leányai szobájába.

Nyolc fehér ágy, bennük nyolc fehér alak, mozdulatlanul, némán.

Brand kimeresztett szemmel nézte az ágyakat. Azután közelebb lépett az egyikhez s felemelte a takarót.

Az ágyban egy lepedőbe csavart seprűnyél feküdt.

Mr. Brand levegő után kapkodott.

A parlamenti új múzeum Deák-szobájából. Hungária szobra, amellyel 1861-ben erdélyi hölgyek kedveskedtek Deák Ferencnek

Új Idők. 1929. Jan. 10.

Deák Ferenc

Miskolc - Győri kapui lakótelep. /rövid képes ismertetés/. Városrendező: Fekete Miklós, építészek Cservenyák László, Deák Ferenc, Krisztik Pál, Rózsa Sándor Statikus Dónesi István, mélyépítés: Szabó Zoltán, kert tervező Tóth Tihamérné.

Keropesi Ferenc: Borsod építészetéről.
Magy.Ép.ip. 1971.11-12.Sz. 617-621.l.

Deák Ferenc

Diósgyőr-városközpont rövid képes ismertetése. Városrendező Fekete Miklós, építészek Cservenyák Lászlóné, Szakonyi Adrien, Deák Ferenc, statikusok Liszkay Károly, Deák Béla.

Kerepesi Ferenc: Borsod építészetéről.
Magy.ép.ip.1971.11-12.sz.617-621.l.

DEÁK FERENC szobra HUSZÁR A.

4 allegorikus csoport: Justitia, Népnevelés és Vermelti haladás, Nagyszerű, Honmeretet. Talpazatot Schickedam Albert Zürichtek.

1876 a fővárs 20.000 Ft.-tal jutal nőmi szobrokra. Szob. Biz. elnöke Majláth György és Gyulay Kálmán.

1877 már 140.000 Ft.

1877 pályázat: 6000, 4000 és 3000 arany frank pályadíj. Európai — " — Zumbusch és Warrington Wood univát el. fogadták.

I. Huszár II. Zumbusch III. Bresztyánszky Béla.

146.000 Ft. a Zürichtek. - 5 év alatt tellett elkészítni. Huszár álló alakot jobban szerette - ülő szobor lem.

1885 Huszár meghal - Kenler Adolf és Mayer Ede tanítványos fejezt be.

1887 szept. 29 leleplezés.

Liber E: Bp. nobrai és emléktáblái Bp. 934.
198 - 206.

Sorszám: .....

A Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézete

Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 5. szám.

Tel.: 139-860

Érvényes.....napra, a .....naptól fél ápolási díj erejéig

Kórházi utalvány

a Postás Alapítványi Kórház (Budapest, XII., Kékgolyó-utca 5 sz.)

.....kórház / klinika **Gondnokságának**

Szíveskedjék .....posta

.....feleségét / gyermekét a kórház legalsó osztályára felvenni és legfeljebb a megjelölt időtartamig a M. Posta Betegségi Biztosító Intézete terhére ápolásban részesíteni.

Valószínű diagnózis: .....

Budapest, 195 .....

.....intézeti igazgató

A kórházba beutalt beteg (hozzátartozója) előzetesen gondoskodjék a kórházi ágyhelyről és csak a férőhely biztosítása után utazzék a kijelölt kórház székhelyére.

P. B. B I. 902 sz. — 203 Államosított PHÖNIX-NYOMDA BPEST. VIII., JÓZSEF-U.

Deák Ferenc, a kor egyik vezető politikusa

kedvvel faragott, faragványainak gyüjteményét az Ibaro
berényi kastélyban máig is örzik.

Deák Ferenc

mulakatos

l.

Közlezrkiáll

1321. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Egy fővárosi úrileány eltűnését jelentette be ma a rendőrségen az édesanyja

— Az Est tudósítójától —

Romantikus szerelmi történet húzódik meg annak az eltűnési bejelentésnek a hátterében, melynek ügyében ma reggel indult meg a nyomozás a budapesti rendőrségen. Rejtélyes és titokzatos körülmények között eltűnt a fővárosi társaságok egyik ismert, feltűnően szép és elegáns úrilány tagja, a 24 éves *Lovass* Eugénia, *Lovass* Jenő MÁV műszaki tanácsos leánya.

A főkapitányság központi ügyeletén ma megjelent a szép leány édesanyja. Miután elmondotta, hogy napok óta a család magánúton mindenfelé kutatott az eltűnt leány után, de eredménytelenül, arra kéri a rendőrséget, hogy

a nyomozást indítsa meg.

A kérésnek megfelelően *Takács* Lajos rendőrtanácsos, a központi ügyelet vezetője elrendelte a vizsgálatot és megbízta *Marosi* Jenő detektívfelügyelőt és detektívjeit *Lovass* Eugénia felkutatásával.

Lovass Eugénia — vagy ahogyan a fővárosi társaságokban nevezik a szép Zseni — néhány hónap leforgása alatt *harmadszor tűnt el szüleinek Szent István-körút 18. számú házban lévő lakásáról.* Az első és a második eltűnésekor szülei nem fordultak a rendőrséghez, mert néhány napi kutatás után sikerült a leányt megtalálni, de

most már hosszabb ideje nem adott magáról életjelt.

Július 29-én látták hozzátartozói utoljára és azóta olyan jelentés, amely megmondaná, hol tartózkodik, *nem érkezett róla.* Azokban a körökben, ahol ismerik *Lovass* Eugéniát, mindenki tudja, hogy január végén történt meg először, hogy *a leány otthagyta a szülői házat.* Megismerkedett egy ismert mérnökkel, *Gmur* Xavérral, aki feleségül akarta venni. A mérnököt jól ismerik a főváros közgazdasági köreiben, ő volt az, aki néhány évvel ezelőtt *kékrókafarmot rendezett be Magyarországon.* Csakhogy a kékrókatenyésztéshez fűzött remények nem váltak be.

A szép lány beleszeretett a mérnökbe, a mérnök szerette volna feleségül venni *Lovass* Eugéniát, de

a leány szülei hallani sem akartak a tervezett házasságról.

Legfőbb ellenérvük a készülő frigy ellen az volt, hogy *Gmur 30 évvel volt idősebb, mint leányuk.* Amikor megtagadták a hozzájárulást az esküvőhöz, *a leány eltűnt hazulról.* Rövid magánnyomozás után megtalálták a »Granillo« panzióban. Amikor édesanyja érte ment, *a leány hazatért a Szent István-körúti lakásba.* Alig telt el négy hét, amikor

újból eltűnt hazulról,

Ezúttal egy belvárosi szállóban akadtak rá szülei. Ekkor is az volt a terve, hogy rövid időn belül feleségül megy *Gmur* Xavérhez. Közben a leányt bekísérték a főkapitányságra is, mert néhány fővárosi kereskedő panaszt emelt ellene. A leány ugyanis, úgyszólván *pénz nélkül hagyta el a szülői házat* és olyan vásárlásokat eszközölt, amelyeket *később nem egyenlített ki.* A két hónappal ezelőtt tragikus hirtelenséggel elhúnyt *Csákányi* László rendőrfogalmazó vezette ebben az ügyben az nyomozást. A rendőrségen azonnal látták, hogy

itt bűncselekményről szó sincs, legfeljebb egy elkényeztetett úrilány szeszélyeiről.

Az ügy azonban mégis a törvényszék elé került és *ott kisebb pénzbüntetésre ítélték a szép lányt, de az ítélet végrehajtását három évi próbaidőre felfüggesztették.* Közben egyideig az egyik fővárosi klinikán ápolták a leányt, mert *idegeit rendkívül megviselték az események.*

Májusban *Lovassék* Monor melletti birtokukra utaztak. Ekkor már úgy tudták, hogy

a leány szakított Gmurral és lemondott házassági tervéről.

Az egész nyarat Monor mellett töltötte *Lovass* Eugénia, aki július 29-én Budapestre utazott. A *Lovass*-birtok gyümölcstermését akarta értékesíteni. Szülei azonban hiába várták Monorra, nem jelentkezett. Csak annyit tudtak megállapítani, hogy *a Szent István-körúti lakásban járt, rövid ideig ott tartózkodott, azután elment onnan.* Mint az első két esetben, úgy most is magánúton próbálták nyomára bukkanni. Rokonainál keresték, Debrecenbe utaztak, ahol megállapították, hogy *néhány napig valóban ott tartózkodott.* Debreceni rokonainak azt mondotta, hogy menyasszony,

egy debreceni földbirtokoshoz megy feleségül.

Alig tartózkodott néhány napig a városban, elbúcsúzott hozzátartozóitól, akiknek azt mondotta, hogy *vőlegényjelöltjével összeveszett és elhatározta, hogy nem megy hozzá feleségül, visszautazik a monori birtokra.* Ide azonban nem érkezett meg, mint ahogyan hiába keresték Hatvanban is, ahol *szintén rokonai vannak a Lovass családnak.* Minthogy most már két hét telt el a leány eltűnése óta, szülei jónak látták a főkapitányságot értesíteni a történtekről és a rendőrség segítségét igénybevenni, hogy leányukat megtalálják. Megállapították, hogy *Lovass* Eugéniának útlevele nincs,

így minden valószínűség szerint Magyarországon van.

Lovass Jenőné közölte a rendőrséggel a leány személyleírását. *Lovass* Eugénia 178 cm magas, feltűnően elegánsan öltözködő leány. Eltűnésekor sötétzöld antilop cipő, drapp színű japán selyemruha volt rajta, melyet zöld öv és zöld hímzések díszítettek. Nyári kalap volt a fején. Monorról útipoggyásszal utazott el és így érkezett Debrecenbe is. A bejelentés nyomán a rendőrségen széleskörű nyomozás indult a szerelmes *Lovass* Zseni hollétének megállapítására.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink RENDKÍVÜL LESZÁLLÍTOTT ÁRON válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (1-438-88) Reggel 9 órától délután 5-ig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig

SZOMBAT, AUGUSZTUS 12-ÉN

MARGITSZIGET: Cigánybáró (8¼). ERZSÉBETVÁROSI: Zimberi-zombori szépasszony (8). ROYAL: Iglói diákok (8½). MÁRKUS-PARK: Bubus (8). ÁLLATKERT: Kabaré-est (8).

VASÁRNAP, AUGUSZTUS 13-ÁN

MARGITSZIGET: Cigánybáró (8¼). ERZSÉBETVÁROSI: Zimberi-zombori szépasszony (5 d. u. és 8 este). ROYAL: Iglói diákok (5 d. u. és 8½ este). MÁRKUS-PARK: Bubus (5 d. u. és 8 este).

LESZÁLLÍTOTTÁK A HELYÁRAKAT A FERENCVÁROSI FUTBALLPÁLYÁN

Irta: Petschauer Attila

Aki volt már futballmeccsen, az tudja, hogy jegyvásárlásnál a pénztárablaknál meg kell hajolni legalább úgy, hogy derékfájdulást (a gyengébbek kedvéért hekszensuszt) kap az ember. Miután a jegyváltó megkapta a »boszorkánylövést«, bedugja a fejét hasadékok és szálkák között a földtől egy méternyire tátongó sötét lyukba, ami itt a pénztárablakot jelenti.

A sötétből rázörög egy hang:

— Mit akar? — kérdi.

Ilyenkor a vicces ember azt mondta, hogy *»egy liter aludttejet«.* A mérgesebbek korzóülés után ordítoznak. Közben elérkezik az a pillanat, amikor tapossák, kenik, bokszolják, leverik a kalapot a fejéről a türelmetlenkedők és rákiabálnak, hogy: »Halljа maga, de sokat babrál a pénzével, biztosan olyan szegény, hogy asztalfiókban alszik otthon«.

De ezt is zsebre kell vágni annak, aki gyönyörködni akar a huszonkét futballista életveszélyes művészetében. De ez már így van. A harmincezer személyre berendezett recsegő, ropogó, vakolathullajtó pályákra is *kapuk helyett keskeny réseken vonul be és ki a közönség.* A tömeg tolong, tülekedik, hiszen nem tehet egyebet. Ezután a drágán megvásárolt jegyért szűk korlátok közé szorítják, ott is nyomják, lökik, ráncigálják és mindezt azért tűri, hogy csekély 5 pengőért megváltott páholyjegye mind erre jogosítja őt.

A futballdrukker már délben tudja, hogy délután nagy izgalmakban lesz része. Felesége hiába kínálja a korán elkészített ebédet, a drukker, aki készülődik a meccsre, összevissza turkálja az ételt, nem ízlik neki semmi, ellenben kanálszámra eszi a szódabikarbónát, hogy a futballpályán kapott gorombaságoktól ne kapjon gyomorégést.

Mert gyomorégést lehet kapni az áraktól és a gorombaságoktól.

Sokszor hallottam ilyent:

— Maga hülye, ne tolongjon, nem látja, hogy gyerekkel vagyok?

— Hagyja otthon a gyerekét, — volt a válasz — szégyelje magát, ilyen tömegbe jön gyerekkel, hogy a maga pókhasát kíméljék.

A drukker ezt is eltűri és rátapad a sors által számára kijelölt ingóringó, szögekkel kikárpitozott ülésre, amelyért csekély *négy pengőt adott.*

Miért nem kap ez a lelkes és »sokat szenvedő« publikum *jó helyet és kényelmet* a futballpályán, ez már régi kérdés. Mi is sokat érdeklődtünk, de nem kaptunk választ soha.

Eddig úgy volt, hogy *három pengőért* a korzóüléses néző tengeri betegséget kapott. Az állóhelyen *egy pengő hatvanért* ehette a port a drukker. A páholylátogató *öt pengőt* fizetett ezért az élvezetért. A kedves, izgatott hölgyek nerzbundájából néha tenyérnyi nagyságú prémet hasított ki a páholyból kikandikáló rozsdás szög.

Most aztán, mint halljuk, az *üllői-úti pálya* vezetősége végre elhatározta, hogy *veszélytelenné és kényelmessé teszi* a stadiont.

A sok panasz meghallgatásra talált. A vezetőség elhatározta, hogy *megjavíttatja az ülőhelyeket és a kapukat* és ami a legfontosabb, *leszállítja a ferencvárosi pálya helyárait.* Ezek szerint *az állóhely 80 fillérbe fog kerülni.* Eddig 1.20, illetve 1.50 pengő volt az ára. A számozott ülőhely ára *a B. tribünön 1.20 pengő lesz,* azelőtt itt 2.60, illetve 3.10 pengőt fizetett a futballdrukker. A másodrendű számozott ülés *az A. tribünön 1.60 pengőért kapható,* azelőtt 3.10, illetve 3.60 pengő volt az ára. *Páholyülés az A. tribünön 2.50 pengőbe fog kerülni,* szemben a régebbi 4.10-es, illetve 4.60 pengős árral.

Dícséretreméltó elhatározás ez a Ferencváros vezetősége részéről, most már csak az a fontos, hogy *a többi pálya vezetősége is kövesse ezt az okos és méltányos intézkedést.*

Megalakultak a mosonmegyei „Avaria sportrepülők"

— Az Est tudósítójától —

A Magyar Aero Szövetség kötelékében a Mosonmegyei Diákszövetség *sportrepülő szakosztályt* létesített az új repülőnemzedék nevelése és a repülés problémájának állandó napirenden tartása céljából. A magyaróvári *»Avaria sportrepülők«* mindenkit együttműködésre hívnak fel, áldozathozatalra, arra, hogy anyagilag is áldozzon a célért. Felhívásukban rámutatnak arra, hogy céljuk *technikai és gyakorlati előképzést adni a fiatalság széles rétegének,* hogy közülük minél több megfelelő embert lehessen kiválasztani a *katonai repülés céljaira.* Ezenkívül mindenkinek módot akarnak nyujtani *a repülés sportjának élvezetére.* »Szükségünk van mindenkire, — hangoztatja az *Avaria sportrepülők* felhívása — aki hazánknak ezen néprajzilag legziláltabb területén férfias kiállással akarja szolgálni legszentebb törekvésünket, az ifjúság magasabb célú nevelését.«

HIREK

Nagylelkűség

Poci, a kanári kint fütyürész az erkélyen. Hetykén kinyujtóztatja piciny testét és jobbra-balra forgatva okos kis fejét, úgy árasztja vidáman a vidám hangokat. Hipp, hipp, hipp! — kiáltja legvégül s utána várakozóan fülel. Várja a dicséretet.

— Jaj, de gyönyörű volt — mondom én kötelességtudóan, mire megnyugszik és leszáll a kalitka aljára csipegetni a magból.

Én is írásaim fölé hajolok megint.

Kis idő elmúltával, mintha szokatlan mozgást észlelnék a kalitka körül... Félszemmel veszek csak róla tudomást, mert figyelmemet még erősen fogvatartja a munka, ám a következő pillanatban már nyakszirten szúr az ijedtség.

— Szent Isten, — gondolom rémülten — a Poci biztos kiszabadult!... És mindaz a gyötrelem, amit egy ilyen haszontalan kis kedvencnek elvesztése csak okozhat, most mind egyszerre viharzik át az idegeimen. De a féltés, lemondás és bánat nyomában máris felüti fejét a józan kételkedés.

— Ugyan, lehetetlen... — gondolom lapuló fohászkodással. — Nem, ez nem lehet a Poci, ez valami más lesz...

Mondhatnám, mozdulatlan mozdulattal emelem fejemet feljebb... jaj, csak el ne riasszam!... S aztán elönt a méreg.

Sehonnai szürke verébke ugrál a muskátlibokrok alatt, cseppet sem félve, cseppet sem szerényen. Körülvizsgálja a kalitkát és — no lám, ki hitte volna? — Poci, a kényes nagyúr barátságosan felel-get neki.

Elmerülten diskurálnak és eszegetnek. Egyik kívül, a másik belül. Azután már egyre mohóbban habzsolnak, versengő irigykedéssel...

Természetesen, a veréb az, aki hoppon marad. Utolsó szemig bekebelezte már a található magokat s most, hogy végére jutott a véletlen-nyujtotta lakomázásnak: felháborodva és gyűlölködve nézi a kalitkája mélyén kendermagozó Pocit.

Sipog, cserreg, követelőzik.

Poci kajánul lapul és élvezettel ropogtat.

A veréb gondol egyet és felugrik a kalitka tetejére. Támadó mozdulatokat végez.

Poci, mintha megfeledkezett volna az oltalmazó rácsozatról, megriad és behúzza nyakát.

Darabig csak farkasszemet néznek egymással, de azután kitör a botrány. Dühös szárnysuhogtatás, rekedt torokhangok özöne mindkét részről — nyilván egymás becsületéről mondtak véleményt — azután váratlanul lecsendesednek.

A verébnek alighanem új ötlete támad. Leszáll a kalitkáról, rátelepszik az erkélyrács egyik ágazatára, ahol is: ordítóan megjátszott nemtörődömséggel nyujtózkodik. Egész magatartása csak a szabadságával való kérkedést tükrözi most.

Poci le van sujtva. Dermedten pislog és végtelen keserűségében megint csak eszegetni kezd.

A veréb, úgy látszik, végkép megőrült! Hencegve ugrál a muskátlik között, belebeletép a zöld levelekbe, miközben szünet nélkül morfondiroz magában.

Viselkedése jótékonyan hat Poci elborult kedélyére. Poci tátott csőrrel röhög.

Ám a veréb csak tovább is lót-fut, visong és lármázik, mint az eszeveszett, leugrik, felugrik, majd meg porfürdőt vesz a virágföldben. Olyan már, egészen olyan, akár a bohóc, aki teljesen kiszolgáltatja magát és feladja egyéni méltóságát egy magasabb cél érdekében.

Poci repdes az elragadtatástól és hallhatóan vihog.

A veréb végülis kimerülten abbahagyja a cirkuszt. Borzasan és felhevülve leejti magát a kalitka mellé. Liheg és vár alázatosan.

Poci elkomolyodik. Töprengve bámul maga elé és elgondolkozva fésüli finom pihéit. Rá-ránéz a kifulladt verébre, aztán mégis csak elhatározza magát. Lehuppan magostálkájához, körülményesen csőrébe vesz egy magszemet, kimért előkelőséggel a rácshoz tipeg és — kihullajtja a verébnek.

*

A veréb pedig azóta is minden nap ellátogat hozzá délután 4 és 5 között. Szemlátomást meg is hízott, viszont szegény Poci meg egészen megrokkant a nagy cipekedésben.

U. R. E.

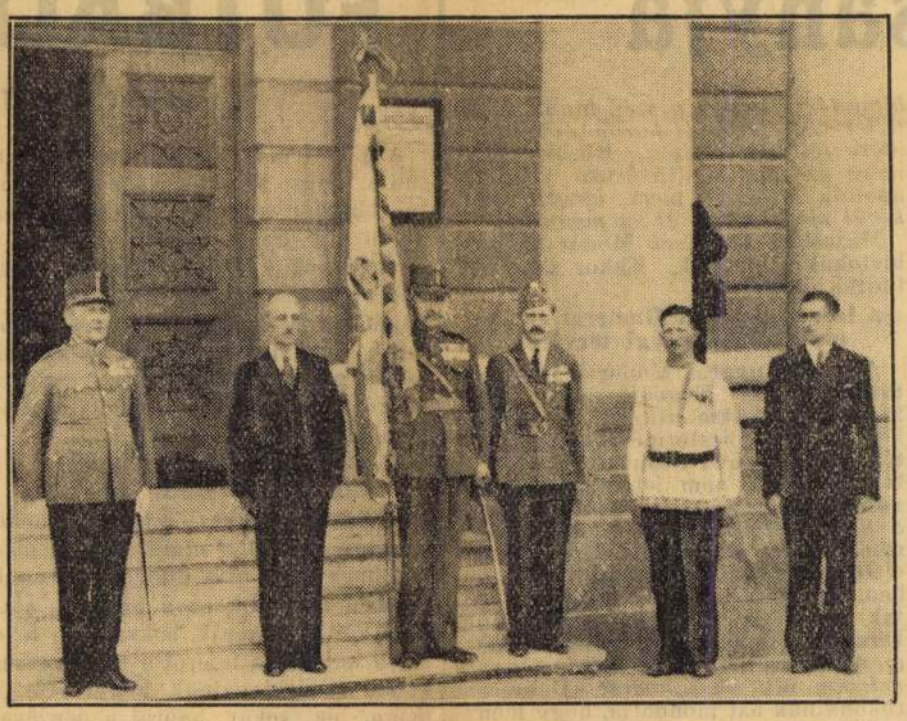

A VOLT 11. MUNKÁCSI HONVÉD GYALOGEZRED RÉGI ZÁSZLÓJÁT, amelyet a cseh uralom alatt is rejtegettek, tegnap átadták a Hadimúzeumnak. Baloldalt áll Turányi Géza alezredes, a múzeum helyettes igazgatója, középen a régi hadilobogó, jobbról Zatlukál Elemér, aki a zászlót a csehek elől rejtegette

— **Emlékművet állítanak Kecskeméten a Mollinary-ezrednek.** A híres »Mollinary-bakak« ezrede emlékének megörökítése céljából, ennek az egykori színtiszta magyar ezrednek még életben lévő tagjai *Kecskeméten szobormüvet létesítenek.* Az ezred a háború előtti békeidőben és a háború alatt a Nagy Magyar Alföld szívéből sorozta legénységét és hadkiegészítő kerületének *székhelye Kecskemét, a »hires« város volt.* Bizonyára még ma is sokan emlékeznek a feketehajtókás, kemény alföldi fiúkra és az ezred bársonyhajtókás tisztikarára, amely — akkor ez ritkaság volt — *kevés kivétellel teljesen magyar volt.* A népdal is megörökítette ezt a kiváló ezredet, a *»Nincsen párja a Mollinary-bakának...« kezdetü csárdás még ma is felhangzik igen sok öreg baka ajkán.* Az emlékmű-bizottság, amelynek élén az ezred egykori parancsnoka, somorjai *Lukachich* Géza báró nyugalmazott altábornagy, dr. *Kiss* Endre Kecskemét főispánja, az ezred több volt tábornoka és mások állanak, a felhívást most küldötte szét. A nagy lelkesedést tekintve, amellyel a tervet felkarolták, remélhető, hogy az emlékmű jövőre már Kecskemét főterét díszíti.

Egy hét Budapest életéből

a július 30-tól augusztus 5-ig terjedő héten

1. Születések száma	292	(296)
2. Halálozások száma . . .	280	(273)
3. Öngyilkos lett	12	(9)
4. Házasságkötések száma .	300	(229)

(Zárójelben az előzőheti adatok)

— **A húszéves cseh uralom** alatt hazafiságukért fogságba vetett, vagy bármely más üldöztetésnek kitetteket vitéz *Evva* Lajos és *Rudnay* Egyed kérik, hogy ez utóbbinak Budapest, I., Attila-u. 27. sz. alatti lakására közöljék teljes nevüket és pontos címüket.

x **A Diana-sósborszeszből** eddig 150 millió palack fogyott el. Nincs mégegy egészség-ápolószer, amely az egész világon annyira népszerű volna.

— **Szegedi ünnepi vonatok elmaradása.** A magyar királyi Államvasutak igazgatósága közli, hogy az augusztus 13-án Sarkadról és az augusztus 14-én Ungvár—Munkács—Beregszászról Szegedre tervezett filléres vonatok kellő számú utas hiányában elmaradnak.

— **Remény és örömtüzek.** A magyar Feltámadás, megcsonkított hazánk ezeréves határainak visszaállításába vetett törhetetlen hit és bizalom kifejezéséül és a felszabadult részek visszatérése felett érzett öröm jeléül *a Balaton körül Szent István napjának előestéjén, augusztus hó 19-én este pontosan ½9 órakor gyuló remény és örömtüzek* ünnepélyének méltó megülésére nagy előkészületek folynak a Balaton partjain. A visszatért országrészek nagyobb városainak *»örömtüzeit«* a Balatoni Egyesületek Szövetsége kötelékébe tartozó szervezetek képviselői gyujtják meg. A szervezőbizottság ezúttal is közölni kívánja, hogy ezen ünnepéllyel kapcsolatban hazafias érzületből fakadó munkásságot kér, de *semmiféle adományt el nem fogad.* A szervezőbizottság székhelye: a Nagy-Balatonra vonatkozóan: Balatonföldvár, a Kis-Balatonra vonatkozóan: Balatonszabadi-fürdő.

— **Az áruházak és üzletek** a munkaadók és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége között létrejött megállapodás alapján augusztus 15-én, kedden, Nagyboldogasszony napján déli 1 órakor zárnak.

— **Gyászrovat.** *Reif* Simon hosszú szenvedés után elhúnyt. Temetése 13-án, vasárnap déli 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben. Gyászolja felesége, szül. Hubert Erzsébet, testvérei és rokonsága.

— **Háziasszonynevelő intézet a bárcai Zichy-kastélyban.** *Miskolcról* jelenti tudósitónk: A földmüvelésügyi minisztérium a bárcai *Zichy*-kastélyban *háziasszonynevelőintézetet* létesít. A tananyag keretében háztartástant, baromfitenyésztést, neveléstant, tejgazdaságtant, gyermekápolást, főzést tömeg- és hatszemélyes étlap-alapon, szabást, varrást és kézimunkát fognak tanitani. A célnak nagyszerüen megfelel a kastély kertészete, gazdasága és baromfitelepe, valamint az állatokkal felszerelt istálló.

— **Hatalmas magyar abrosz készült az egyiptomi király nővére számára.** Emlékezetes még, hogy tavaly Budapesten járt az egyiptomi király nővére, *Chivekiar* hercegnő. A magyar iparművészeti textiliák annyira megtetszettek neki, hogy megrendelt egy 24 személyes 700×250 cm nagyságú tüll rátétes abroszt, 24 asztalkendővel. A gyönyörű darab *Ábrahám* Dezsőné iparművésznő tervei szerint elkészült. A magyar motivumoknak valóságos szimfóniája. Joggal nevezhető *a magyar háziipar egyik csúcsteljesítményének.* A Dunántúl készült, négy leány nyolc hónapig dolgozott rajta *Duha* Melanie felügyelete mellett. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a Mária Valéria-utca 12. szám alatt augusztus 14-től 25-ig bemutatja azt a kiváló szépségü iparművészeti munkát, mindennap délelőtt 10 órától délután 2 óráig, 20 filler belépődíjért.

— **Orvosi hír.** Dr. *Hönig* Adolf kórházi szemészfőorvos, az Ujságírók Szanatórium Egyesületének szakorvosa, szabadságáról hazaérkezett és újból rendel. VI., Liszt Ferenc-tér 5. Telefon: 12—12—57.

— **Árokba fordult a motorkerékpár.** Ma reggel a Hatvani-úton az árokba fordult a BZ 185 rendszámú motorkerékpár, amelyet *Szevera* Mihály 30 éves lakatos vezetett. A mentők a Horthy Miklós kórházba vitték.

— **Nászutasoknak** *Hotel Kikelet, Pécs.*

— **Tüz egy festő lakásán.** Tegnap *tüz támadt a Wekerletelepen,* a *Turán*-utca 3. szám alatt, ahol *Deák* Ferenc festő lakik. *Deák* kátrányt akart főzni a petróleumfőzön, de a kátrány kidőlt és a petróleumfőző felrobbant. *A festő súlyosan megsérült, a lakásban tüz támadt.* A kispesti mentők Deákot kórházba szállították.

— **Tüdőbeteg közép- és polgáriiskolai tanulók ingyenes és kedvezményes felvétele a Magyar Iskolaszanatórium Egyesület szentgotthárdi tüdőgyógyintézetébe.** A Magyar Iskolaszanatórium Egyesület értesíti az érdekelt szülőket, hogy a belügy- és kultuszminiszteri rendeletek értelmében szentgotthárdi intézetét iskolaszanatóriumi jellegének fentartása mellett tüdőgyógyintézetté szervezte át.

Az egyesület kizárólag iskolásgyermekek részére felállított tüdőgyógyintézetében ezévi szeptember hó 15-től kezdődőleg 30 teljesen ingyenes és 20 kedvezményes helyet létesített közép- és polgáriiskolai tüdőbeteg iskolásgyermekek részére. A tüdőgyógyintézetben elhelyezett növendékek gyógykezelésük mellett rendszeres oktatásban részesülnek, az év végén az iskolaszanatóriumban vizsgáznak és államérvényes bizonyítványt nyernek.

A helyek elnyerése végett az érdekelt szülők forduljanak közvetlenül a Magyar Iskolaszanatórium Egyesület központi irodájához, Budapest, VIII., Sándor-utca 26., amely a felvételhez szükséges nyomtatványokat kitöltés végett az érdeklődőknek megküldi.

— **Bajtársi találkozó.** A volt m. kir. nagyszebeni 23. honvédgyalogezred tagjai augusztus 20-án délelőtt 11 órakor a Hági sörözőben (Huszár-utca 7.) tartják bajtársi összejövetelüket.

— **Iparostanulmányút Olaszországba.** Az Ipartestületek Országos Központja a római nemzetközi kézművesipari kongresszus alkalmából *csoportos* útlevéllel szeptember hó 20—27-ig tartó olaszországi tanulmányutat rendez. A tanulmányút résztvevői megtekintik *Velence, Firenze* és *Róma* nevezetességeit, történelmi emlékeit, természeti szépségeit, ipari intézményeit, fakultatív kirándulást tesznek Nápolyba és Pompejibe. A magyar iparosok *XII. Pius pápánál kihallgatáson jelennek meg* és őket Róma kormányzója, az olasz állam és párt képviselői is ünnepélyesen fogadják. Részvételi díj 168 pengő. A tanulmányútra jelentkezni lehet az Ipartestületek Országos Központjánál (Budapest, VII., Erzsébet-körút 9.) és az ipartestületeknél szeptember 5-ig.

Deák Ferenc, [építék?]

Jvóvíz – magastároló tervért

II díjat kapott.

– : Közlemény 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 10.

MDK

Deák Ferenc

képei fellelhetök dr. Holl Jenö vasutigazgató gyüjteményében.

Csatkai Endre: Müpártolás, mügyüjtés Soptonban. Magyar Müvészet.1928. 7.sz. 577-587.l.

Deák Ferenc

1915/16 I.

Ferképzőmfőiskék

1932-33. 7 T. l.

katársa. Bútorokat, szőnyegeket, kandallókat, ékszereket, rácsmunkákat, könyvkötést, bélyegeket tervez. Üvegfestményei a párizsi Kereskedelmi Csarnokot, az orleánsi katedrálist díszítik. Az akvarelleken, miniatürökön kívül pár szép vászna: A Szajna az Institutnál, Druida Múzsa stb. Mint építész, ő tervezte a párizsi Hotel Dumast és Lausanne egyik pompás kútját. Rajzban Doré, dekorációkban a nagy Viollet-le-Duc befolyásolta. Az új lendületre kapó iparművészetnek egyik zseniális munkása s legszenvedélyesebb propagálója volt. — Irodalom: A. *Alexandre* (Párizs, 1901).

GRASSI, 1. *Anton*, osztrák szobrász, • Bécs 1755, † 1807. Metterschmidt tanítványa volt. W. Beyer vezetése alatt résztvett a schönbrunni park szobrászati díszének elkészítésében. 1778. a bécsi porcellángyárba került és az ő tevékenysége jellemzi a bécsi porcellángyártás ú. n. Sorgenthal-korszakát. Különösen jelentős volt 1792-i olaszországi útja, amelyről a klasszicizáló irányt támogató mintákat hozott haza.

G., 2. *Giuseppe*, olasz festő. • Udine 1768, † 1838. Főleg női portrékkal tűnt ki, amelyek nagyrészt a drezdai és gótai képtárakban találhatók. 1800. a drezdai műv. akadémia tanára lett.

GREBBER, *Pieter de*, hollandi festő, • Haarlem 1590—1600 közt, † u. o. 1655 után. Frans de G. (1570—1649) fia és tanítványa, Hendrik Goltziusnál is tanult. Stílusában különböző befolyások közt ingadozó, hol festői, hol akadémikusan lineáris. Résztvett a hágai Huis ten Bosch dísztermét ékítő nagy festmények elkészítésében. A budapesti Szépm. Múz.-ban Vigasztalás c. jó, még korai (1628) képe. Rézkarcokat is készített.

GRECHETTO, l. *Castiglione*.

GRECO, *El*, tkp. *Domenico Theo-*

Deák Ferenc

Járási irodaház, Szerencs. /Deák Ferenc, Dufala József építészek./ - Miszaki Tervezés, 1968.6.sz.19.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.649-182. l.

156. l.

MRk

Deák Ferenc festőművész

A kőszegi Szt Jakab tpl. freskó-
inak restaurálását végezte.
1932-ben.

Kőszeg. (Hamvas Ferenc) · Bp. 1958.
38.o.

1967 FEB 19.

1021

Érdekes dokumentumok

Két ceruzarajz Juhász Gyuláról

A véletlen néha érdekes dokumentumokat vethet felszínre. Velem is ilyen játékot űzött, amikor félszázad előtti, volt makói diákok sárguló jegyzetfüzeteit lapozgattam. Egyszercsak két — egy elnagyolt és egy kidolgozottabb — ceruzarajzon akadt meg a szemem. Azonnal vizsgálni kezdtem az elém bukkanó, jó rajzkészségre valló grafikákat. A kisebb (lásd lent) 5x3,5, a nagyobb (lásd fent 9,5x6 cm nagyságú. Az első vázlatszerű fejkép, a második alaposabb szemlélet után kidolgozott vállképpé kerekedett. Semmi kétség, nem fénykép alapján, hanem természet után rajzolt férfiportrékról van szó. A nagyobb méretű rajz felső bal sarkán igen halvány ceruza-irással 1914-es évszám, a jobb alsó sarokban pedig határozott vonalú D-betűhöz függesztett, olvashatatlan névaláírás látható.

A nagyobbik portrén már az első tekintetre Juhász Gyula vonásait véltem felismerni. Ebbeli sejtésemet igyekeztem adatokkal is valósítani. A költő 1913. szeptemberében került Makóra, így lehetősége van annak, hogy a rajzok 1914-ben keletkeztek. Vizsgálva a Paku Imre-szeerkesztette Juhász Gyula Emlékkönyvben közölt, nagy lirikusunkról 1913-ban készült fényképet, megállapítottam, hogy mind a rajzon, mind a fotón látható külsőségek egybevágók. A középen kétfelé választott, simára fésült haj és nyirott bajusz mindkét objektumon látható azonossága máris hitelesítette első gondolatomat. Mikor pedig a jobb arcon felfedeztem a lencsényi szemölcsöt is már bizonyosnak vehettem, hogy a rajz valóban Juhász Gyulát ábrázolja.

A költő itt leírt arcmása a mai szemlélő előtt idegenül hathat, mert elüt a köztudatba vésődött szakállas fiziognomiájától. Ezt a jellegzetességet azonban csak 1917 végén, a Moravcsik klinika elhagyása után, Szegedre való visszatérésekor öltötte magára.

IRODALOM MŰVÉSZET

A sikerült rajznak azért van jelentősége, mert a költő makói tanárságának első szakaszáról — 1913. szeptember—1914. december — sem fénykép, sem rajz vagy festmény tudomásom szerint nem maradt fenn, ezért most ismertetett arcmásai dokumentum-jellegűeknek mondhatók.

Még tisztázandó, hogy ki lehetett a rajzok szerzője. Az nem kétséges, hogy a makói állami főgimnázium valamelyik felső osztályának jó rajzkészségű tanulója volt. Az 1913—14., és 1914—15. évi nyomtatott értesítők, és a ma is élő akkori diákok információit egybevetve, a nyomok az akkori VII. illetve VIII. osztályhoz vezetnek. Ezekben az osztályokban Juhász Gyula a „görög-pótló" irodalmat tanította, és így alkalomszerű modellnek kínálkozhatott. Az akkori VII. illetve VIII. osztálynak három D. kezdőbetűs tanulója volt, akik közül a volt osztálytársak tanúsága szerint Deák Ferenc kitűnően rajzolt. Így ezek a félszázad előtt fogant rajzok az ő rátermettségét dicsérik.

KELEMEN FERENC

Az amerikai agresszorok

szörnyű bűnöket követnek el a vietnami nép ellen

A Béke-világtanács küldötteinek hanoi tapasztalata

★ HANOI — MTI

Szombaton az amerikai légierő gépei folytatták támadásaikat a VDK ellen. B—52-es nehézbombázók délvietnami területen a szabadságharcosok vélt állásait bombázták.

⊙

A Béke-világtanács háromtagú küldöttsége északvietnami látogatása után február 17-én elutazott Hanoiból. Elindulása előtt Isabelle *Blume* asszony, a BVT ügyvezető elnöke, a delegáció vezetője az MTI hanoi tudósítójának adott nyilatkozatában egyebek között elmondotta:

Rövidesen összeül Prágában a BVT elnöksége. *A megbeszélés fő témája az, hogy melyek a további feladataink a vietnami békéért folyó világméretű küzdelemben.* Szemtanúi voltunk annak a barbár háborúnak, amelynek befejezéséért a közeljövőben új, nagyszabású offenzívába kezdünk. *Ittlétünk alatt alkalmunk volt meglátogatni Hanoi bombázott kerületeit, valamint a háború sújtotta vidéki városokat és falvakat. Mint szemtanúk akarjuk a világ elé tárni a vietnami nép ellen elkövetett szörnyű bűnöket.*

Utunk során mindenütt tanúi voltunk a nép hősi erőfeszítéseinek, töretlen szellemének. A nagyon súlyos bombázások ellenére a munka folyamatossága szinte egy percre sem szakadt meg. *Személyes tapasztalataink alapján győződhettünk meg róla, hogy ezt a népet nem lehet legyőzni.*

Harcok Tibetben Mao Ce-tung hívei ellen

★ PEKING — MTI

A CTK csehszlovák hírügynökség Pekingből keltezett jelentése szerint *Lhassza, Tibet fővárosa és Tibet többi része között megszakadt az összeköttetés. Ugyanakkor tovább folynak a harcok Mao-barát és Mao-ellenes erők között.*

A tibeti harcokról szóló jelentések a „vörösgárdisták" falragaszain láttak napvilágot Pekingben. *E jelentések szerint Tibetben a Mao-ellenes erők élén Csang Kouhua, a tibeti tartományi pártbizottság első titkára és a tibeti* szerint *a tibeti harcok nyílt és szervezett felkelés jellegét öltik Mao Ce-tung ellen.*

A *Yomiuri Simbum* című japán lap Pekingből arról ad hírt, hogy Tibetben „véres incidensek" játszódtak le. A japán lap falragaszokra hivatkozik, amelyek szerint *az egyik körzetben, amelyhez Csangtu is tartozik, száz halottja volt a Mao hívei és ellenzői közötti összecsapásoknak.*

Az AP amerikai hírügynökség darjelingi tudósítója szerint lehallgatták a lhaszszai [illegible] adását

U Thant ENSZ-főtitkár pénteken fogadta Arthur Goldberget, az Egyesült Államok állandó ENSZ-képviselőjét. *A találkozó után újságírók kérdéseire válaszolva a világszervezet főtitkára kijelentette, hogy véleménye szerint a vietnami probléma békés tárgyalások útján való rendezése ügyében nem történt semmilyen lényeges változás.*

⊙

Zamjatyin, a Szovjetunió külügyminisztériuma sajtóosztályának vezetője az *Unitá*, az Olasz KP lapja moszkvai tudósítójának adott nyilatkozatában *cáfolta* azokat a Nyugaton elterjedt híreket, amelyek szerint Koszigin közbenjárt volna, hogy meggyőzze Hanoit, ne küldjön fegyvereket, vagy katonákat Dél-Vietnamba.

Teljes egészében hamis hírekről van szó — jelentette ki Zamjatyin. — Koszigin londoni látogatása idején meghallgatta az angol álláspontot, és felszólította a londoni kormányt, hogy *támogassa* a VDK külügyminiszterének január 28-án előterjesztett javaslatát. Eszerint *lehetségesek a tárgyalások, ha az Egyesült Államok feltétel nélkül abbahagyná a VDK elleni légitámadásokat. Koszigin elvtárs nem tett semmiféle egyéb nyilatkozatot, mégkevésbé különleges ígéreteket a vietnami kérdéssel kapcsolatban* — fejezte be nyilatkozatát *Zamjatyin.*

MEKKORA

DEÁK Ferenc *77, 93, 98, 99, 101*, 33
Kökös, 1935. június 17.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus

Banner Erdély

áhitozott, a keskenyebb, meredevolna haladni fölfelé. Ezért irerzetesnek az élettörténetét, ahasonlóan a pusztaságban akarták

lek

es életét Boldog Mór pécsi püspök után, hallomás alapján. "Én, Mór, ől püspök vagyok, akkor pedig isférfit /ti. András/ láttam ugyan,

DEÁK FERENC grafikáinak bemutatója a Csikszeredai Muzeum kiállitótermében. /rövid hir./

Utunk, XXX.évf. 34./1399./sz. 1975. aug. 22. 8.old.

DEÁK FERENC

grafikusmüvész

Kántor Lajos:
Deák Ferenc.
Kriterion Galéria, Bukarest 1982.

Ismerteti:

Banner Zoltán: Tömény grafika tömény vázlata.
Utunk, XXXVIII.évf.11.sz. 1983 márc.18.
4.old. képekkel.

DEÁK FERENC

Kántor Lajos /bevezető/
Deák Ferenc.

Kriterion Galéria, Bukarest 1982
15 old., 24 képoldal.

Deák Ferenc, grafikusművész

Amikor a kolozsvári grafikai iskolát említjük alykor, pusztán arra célzunk, hogy a többnyire Ferzt László nyomán és körülötte kialakult stílusköt Deák Ferenc, Cseh Gusztáv és mások munkássága új lendületet adott, a sokszorosítható metszettechnikák fejlődésének és újfajta grafikai szemléletmódot honosított meg művészetünkben.

Bannor Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.

Korunk 1979. febr. 66. old.

Deák Ferenc, grafikusművész

A falakon körülöttünk a Korunk Galéria száz-
egy kiállításának munkái, az alkalom ünne-
pi. Már az eddigi száz kiállítás lényeges dolgo-
kat közölt hazai magyar képzőművésznetünk sa-
játosságairól. – A kortársakról szólván, Feszt László,
Deák Ferenc, Csek Gusztáv révén Kolozsvár
grafikánk fővárosa.

Vali József: Fölösleges gondokat okozunk a
világnak?
Korunk, 1979. febr. 71. old.

Deák Ferenc, festő- és grafikusművész

Nagy Imre erdélyi festő- és grafikusművész 1976-ban halt meg, 83 éves korában. Feljegyzéseit 60 éves szu írta meg, fiókba tette és csak két évvel halála előtt vette elő és adta át Dávid Gyulának a Kriterion Könyvkiadó kolozsvári vezetőjének, akik szorgalmazta feljegyzései kiadását. – Deák Ferenc végezte el a készülő könyvhöz a művész illusztrációit, rajzait, vázlatainak válogatását.

Cs. A.: A csikszögödi festő feljegyzései.

Kisalföld, 1980. szept 3.

Deák Ferenc

M.DY

Sebészkéret Deák Ferenc örökítette meg fafaragással. „A sebészprofesszor kezé" (repro)

— : A test belége

Nők kapja, 1968. márc. 16 - 18 lap

Deák Ferenc

Ex-libris-rézkarca Repr.

Kovacs, Kolozsvár 1968. VI. 917.

Deák Ferenc

„Ifjúság" Repr.

Rajz -"-

KNAAK, Kolozsvár 1965. X. 1459, 1354.

Deák Ferenc

„Sulina" című linósorozata az Utunk 1963. évfolyamában repr.

Gyöngyösi Edit: Írás és illusztrálás
Korunk Kolozsvár 1965. VI. 833.

Deák Ferenc

Lengyelországi jegyzetfüze-
téből. Repr.

Kovacs, Kolozsvár 1967 I. 40-41

Deák Ferenc

Coşbuc-illusztráció Repr.

George Coşbuc: Provincializmusok vónk műrei ben
Korunk, Kolozsvár 1966. IX. 12 51.

Deák Ferenc

Rézkarc, Repró.

Kovnak, Kolozsvár 1970. I. 95.

Deák Ferenc

Lengyelországi élményei inspirálták néhány művét

Dávid László: Műemlékek-napcsenolen
Kornuk, Kolozsvár 1968. IV. 551.

Deák Ferenc

Metszetei Repő.

Gábor Dénes: Az ex libris múltja, jelene és jövője
Kovacs, Kolozsvár 1968. VI. 917.

Deák Ferenc

Illusztrációi Repró.

William Faulkner: Hajnali hajóvadászat
Kriterion, Kolozsvár 1968. VIII. 1156, 1154.

Deák Ferenc M.D.K.

Illusztráció és beritó Nicolae Velea : N a

N apkereső c. könyvéhez .

Vasárnapi könyvespolc

Magyar Nemzet 1966. jan. 1. 13. 1.

M.D.A.

Dear Ferenc

I illustrated de book Nicolae Velea : N a

N apkeresd c. könyvében .

Vasárnapi könyvesbolc

1. 13. 1.

Deák Ferenc

A fametszet első és az akvarell második díját nyerte a Művészet szerkesztősége és a Marosvásárhelyi Építészet Tröszt pályázatán. /„Szocialista építésünk"./

gazda biset: szoc. építésünk új képrőmű-i alkotás sokban

Korunk, Kolozsvár 1959. III. sz. 428.

Deák Ferenc

illusztrációja

Miroszlo v Krlezsa: Rikardo Harlekini halála.
Kovnak, Holozsvár XXIII. 1964. 2. 157. old.

Deák Ferenc

Grafika

Utunk kolónyv 70
Cluj 1969

186. dd

Deák Ferenc

Tóth Béla: Kolozsvári mütermekben /Gy.Szabó Béla, Ferenczy Julia, Miklóssy Gábor, Deák Ferenc/. - Hajdu-Bihar megyei [illegible], 1967.nov.19. Napló

Az 1967.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért.197o.1.sz. 68-1o7.l./

69. l.

Deák Ferenc

Az 1963. évi tartományi grafikai kiállításon bemutatott műveivel egy dunai kikötőváros világát ötelte fel.

Hans Loew: Kolozsvári fiatalok műtermeiben
Korunk, Kolozsvár XXIII 1964. 5. 695. old.

Deák Ferenc

Illusztrációja

Párhánoli Géza: Tornyot válantok

c. szimmúvéhez. Repr.

Kornak 1972. II. 241.

Deák Ferenc

Illusztrációja

Repr

Kocsis István: Bolyai fő-mosztéje.

Korunk 1970. VIII. 1193.

Deák Ferenc MDK

szerepelt a tárlaton.

könyvillusztrációi/ Kristófék kincse/

A galamb és béke

Kováts Iván:Tartományi tárlatok. Kolozsvár. Igaz szó, 1963. febr. 274-278. lap.

Deák ferenc, grafikus MOK

Méhes könyvét illusztrálta Bene J.-vel együtt.

G. G.: Méhes György: Három fiú meg egy lány 189. l

A Könyvtáros [KÖNYVBARAT], Bp. 1961. március XI/3.

Deák Ferenc

Ballada (illusztrációs)

Konunk, 1972. 9 sz. 31. évf. 9. sz. bontólap.

Debsk Ferenc

Vázlat a Tragédiához (Madách-illusztráció)

Konuk, 1973. febr. 32. évf. 2 sz. 184-185 l.

Deák Ferenc

Szunyoghy András, Deák Ferenc részt vettek a Balatoni kisgrafikai biennálén.

Magyar Hirlap 1973/212/6

Bojár: Kiállitásról kiállitásra

Deák Ferenc

Ünnepi köszöntő (grafika)

A Hét, 1974. aug. 23. 5. old. 34 sz. 1 p.

Deák Ferenc

Hírhozó (grafika A Hét képtárának anyagából)

A Hét, 1974. aug. 16. 5. ef. 33n. 1p.

Deák Ferenc

Csatlakozott A Hét Képtárának akciójához – és
is adományozott művet.

A Hét, 1974. aug. 16. 5. évf. 33. sz. 4 p.

Deák Ferenc (grafika)

Kompozíció c. művével részt vett az 1974-es
Országos grafikai tárlaton.

A Hét, 1974. jún. 28. 5. sz. 26 n. 6 r.

Deák Ferenc

Shakespeare - illusztráció.

A Hét, 1971. dec. 3 2. ed. 49 sz. 9 p.

Dedek Ferenc

Villon: A nagy testamentum (grafika)

A Hét, 1971. dec. 3. 2. erf. 49 m. 9 p.

Debrk Ferenc

Bolyai János estéje (grafika)

A Ket, 1971. dec. 3. 2 elf. 49 m. 6 p.

Debre Ferenc

Ünnep (grafika)

A Hét, 1911. dec. 3. 2. old. 49 sz. 4 fr.

Deák Ferenc

Gyűrelem I (grafika)

A Hét, 1971. dec. 3. 2. old. 49 m. 1 p.

Debre Ferenc

Organa (grafika)

A Hét, 1911. dec. 3. 2. éj. 49 n. 15 p.

Dedor Ferenc

Ex libris. (fotó)

A Het, 1971. okt. 8. 2. evf. 41. n. 1 p.

Deák Ferenc

Kántor Lajos (ex libris)

A Hét, 1971. okt. 8. 2. evf. 41 sz. 9 p.

Deák Ferenc

Ex libris - e.

A Hét, 1971. aug. 20. 2. enf. 3 h n. 13 p.

Dedek Ferenc

Szabadságdal (grafika)

A Hét, 1973. dec. 28. 4. éf. 52 n. 1 p.

Deák Ferenc

Az 1973-as Országos Grafikai Szalon kiállításán kolozsvárott könyvgrafikáival szerepelt.

A Hét, 1973. nov. 16. 4. évf. 46 sz. 9 p.

Deák Ferenc

Részt vett a kolozsvári tárlaton

Kovács Iván kritikája,

Igaz Szó 66/2 289.o.

Deák Ferenc rajzai

Győzelem – béke

Igaz Szó 65/5 659...

Deák Ferenc rajza

József Attila

Ipar Stó 65 / 5 698.0.

Deák Ferenc: ballada
illusztrációk.

Igor SLö 66/2 217.o.

Deák Ferem

Első önálló kiállítása
papcsán Fodor Sándor
kritikája

1902 Szó 65/6 942.o.

Deák Ferenc Cinometstetei

Igor Stó 66/4 519, 520
521, 522, 523o.

Deák Ferenc illusztrációi

Igaz Szó 69/7 33, 97, 130

Deák Ferenc illusztrációi

Igor Szó 69/1 5, 11, 15

Deák Ferenc grafikus

Részt vett az idei kolozsvári tárlaton

Konáts Iván kritikája

Igaz Szó 67/1 120.o.

Deák Ferenc rajzai

Szovjet utinaplóiból

Igaz és 67/11 642, 648, 699
700, 701, 702
722, 724, 742

Deák Ferenc

Ünnep (grafika)

A Hét, 1973. jún. 1. 4. évf. 22. 5r.

Deák Ferenc

Shakespeare illusztrációjának
reprója a képmellékletben

Korunk 1974/2 Kolozsvár

Reál terenc

Nagy Zsófia könyve, repr.

Második Balatoni Kisgrafikai Bienniálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Deák Ferenc

- grafikáival szerepelt a Komm Galériában 1948 máj. 13-án megnyílt "Grafikusok a szülőföldről" kiállításon.

(Komm Imre)

Komm 1978/5

Deák Ferenc

- A Korunk Galériában okt. 1-ig megnyitott Ady emlékkiállításon vett részt munkáival

(Korunk hírei)

Korunk 1977/10

Deák Ferenc

- résztvesznek a Komuk 101. kiállításán

Említve: Nagy Imre, Nagy István Nagy Albert, Szolnay Sándor, Gy. Szabó Béla, Ziffer Sándor, Csek Gusztáv, Bene József, Paulovics László, Turós László, Teszt László, Kós Károly, Baász Imre, Deák Ferenc, Jakabovits Miklós, Kusztos Endre, Kopacz Mária Tóth László, Plugor Sándor, Szilágyi Sándor, Simon Sándor, Pusztai Péter

Borghida István: Grafikusok a külföldről

Komuk 1978/7 597 old

Dear Ferenc

Deák Ferenc

Ex Libris

A Hét 1916 júl. 30

Deák Ferenc

„Ünnep"

– grafika

A Hét 1975 aug 22.

Deák Ferenc

„Ünnep" – linómetszet

A Hét. 1977. nov. 18.

Deák Ferenc

„Lendület"

– rajz

Hé 1977. jún 10

Deák Ferenc

1 illusztráció

A Hét. 1977. máj. 27.

Dedr Ferenc

„Beethoven" – grafika

A Hét. 1977. ~~dátum~~. május. 25.

Deák Ferenc

1 tusrajt

Igaz Szó 1970/6 860 old

Deák Ferenc grafikus

Szenczi Molnár Albert

-rajz

Igaz Szó 1974/9 243 old

Deák Ferenc

- Tamára Dobrin elvtársnő említi amikor a mai képzőművészetről beszél.
Említve: Abodi Nagy Béla, Barabás István, Bandi Derső, B. Lukács Ethel, Csorvássy István, Fekete József, Feszt László, Gy. Szabó Béla, Hunyadi László, Fecza Péter, Kós András, Kovács Zoltán, Mikola András, Nagy Imre, Puskás Sándor, Szervátiusz Jenő és Tibor, Szentimrei Judit, Szobotka András, Szőnyi István, Tóth László, Bene József, Balogh Péter.

Kovács János: Egység és sokoldalúság a képzőművészetünkben

Igaz Szó 1973/1 134. old

Deák Ferenc

Deák Ferenc grafikus

Illusztráció a „Petőfi Minek nevezzelek" című verséhez.

Igaz Szó 1973/1 43 old

Deák Ferenc

Művei szerepelnek a Balatoni Kisgrafikai Biennálén a keszthelyi Balatoni Muzeumban, 1975-ben.

-katalógus a könyvtárban-

Deák Ferenc

Müve szerepel a Korunk Galéria
"Ady szeme,Ady arca" c.kiállitásán

Kolozsvár,1977.október

Reál Ferenc

Ex libris Dr. Illyés Sándor dósló
C2 117×62 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé
1973. Keszthely

Deák Ferenc

Ex libris Dionisii Gálos
C2, C5 84 × 70 mm

Ex libris Norbert Lippóczy
C2 117 × 62 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Deák Ferenc

Nagy Zsófia könnyve C5 118 x 81 mm

Éva könyve C2, C5 106 x 62 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennál

1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Deák Ferenc

Petőfi Sándor : 1848

C2, C5 115 × 139 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Deák Ferenc

Petőfi Sándor: Hébori volt...

C2, C5 145 × 90 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé

1973. Keszthely

Deák Ferenc

Kiállított műveiért: Művész I.

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Deák Ferenc grafikus
(1935 Kőrös –)

A Kriterion Könyvkiadó
grafikai szerkesztője. Kolozsváron
él. A Kolozsvári Iparművészeti Főiskolán végzett 1958-ban

Igaz Szó 1972 november
777. old

Deák Ferenc

2

Első nyilvános szereplése:
1960 - Kolozsvár. Ugyanilt volt
egyéni kiállítása 1965-ben.

Igaz Szó 1972 november
777. old.

Deák Ferenc

J

1968-ban Montenegroban,
1969-ben és 1972-ben Budapesten,
1971-ben Bratislavában, 1972-ben
Helsingörben szerepelt Ziallétáson.

Igaz Szó 1972 november
777. old.

Deák Ferenc

4

Több munkáját a kolozsvári, konstancai és galantai múzeumban őrzik.

Igaz Szó 1972 november

777. old

Deák Ferenc

Könyvillusztrációjának
reprodukciója a Képmelléklet-
ben

Igaz Szó 1972 november

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 367-748, 340-725

1973 AUG 3

Utunk

Deák Ferenc

● A balatoni kisgrafikai biennálé (Keszthely) nívódíjat I. fokozatával jutalmazták Deák Ferencet, a Kritérion grafikai szerkesztőjét.

A 021

Deák Ferenc

Illusztráció

Repr.

Korunk 1972 2. sz. 245.

Deák Ferenc

A „Napsugár" c. lap. állanó'r

vajzolója.

Kornuk 1972. 2. a. 297.

Deák Ferenc

~ illusztrációi Veress Zoltán:

Irgum-Burgum Benedek c.

művéhez.

Banner Zoltán

Korunk 1972 2. n. 296.

Deák Ferenc

Müve szerepel a jelzett gyűjteményben.

Nagy László János: Elekes Vencel műszámában; Műgyűjtő, 1972. 2-32. 16. l.

Deák Ferencz

„Réz Parc"

Kornuk

1976 IV. 273 oldal

Deák Ferencz

„Egyensúly"

Kornuk

1976 I.

106 oldal

Deák Ferenc

Grafikus

Kornuck

975 143 oldal
192 "
193 "

Deák Ferenc

Ex libris

Flét

1976 VII 22 9 oldal

Deák Ferencz
Grafikus

Az Országos Grafikai Kiállítás lehetőséget nyujtott számára iz mosodó művészetének ismertetésére

Slét

1974 VI. 28 Goldal

Deák Ferenc

v tervezte Kallós Zoltán: Balladák

könyve – ~~tér~~ ámlapját.

/Kriterion, 1970/

Korunk 1971. T. 159.

Deák Ferenc

Illusztrációi Horváth István:

Egy gyöngyszem, két gyöngyszem c. kötetéhez. / Kriterion, 1970 /

Korunk 1971. I. 150.

Deák Ferenc

Résumetnete

Repr.

Korunk 1972. I. A4.

Deák Ferenc

festő

Benedek Elek muse-illusztráció

Repr.

Kornak 1972. I. 80.

Deák Ferenc

Illusztráció:

Párkánoli Géza: Tornyot válantok c. számművéhez.

~~Pa~~ Regi.

Kornuk 1972. I. 66. 57.

Deák Ferenc

Kántor Lajos: Deák Ferenc nuvés gondja és örömé. = Igaz Szó, 33, 1985, 12. 557-560. ill

Deák Ferenc M.D.K.

illusztrátor. Erdélyben él.

vö. Szász János: Egy éjszaka Moszkvában.

DEÁK FERENC

E. Szabó Ilona - DEÁK FERENC /grafikus/:
Illusztracionizmus és öntörvényü grafika.
Utunk évkönyv, 1972.
Kolozsvár, 1972. 120-123. old., képpel.

Deák Ferenc

A gyergyói Elekes-képtárban látha-
tók a művész alkotásai.

M. Kiss Pál: A gyergyószentmiklósi Elekes-képtár.
Forrás, 1976. 12. 88. old.

DEÁK FERENC

DEÁK Ferenc képzőművész.
(Kökös, 1935. VI. 17. –

Kö- zépiskolai tanulmányait Sepsiszentgyörgyön végezte; 1958-ban a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika szakán államvizsgázott. Első illusztrációi az Utunkban jelentek meg 1953-ban, majd rendre közli illusztrációit és irodalmi művek témájára komponált önálló grafikai lapjait az Igaz Szó, Napsugár, Korunk, Dolgozó Nő, Új Élet, România Literară, Tribuna és A Hét. A romániai magyar folyóirat- és könyvgrafika legtöbbet foglalkoztatott és legsokoldalúbb munkása: rajztudása és stílusérzéke eddig több mint 300 szépirodalmi és tankönyvtervezésben gyümölcsözött. A Kriterion művészeti szerkesztője, a könyvkiadó grafikai arculatának kialakításában döntő szerepe van. Grafikáival, illusztrációival nemzetközi kiállításokon szerepelt (Barcelona 1974, 1975, Varsó, Bécs, Stockholm 1976, Dortmund 1977, Helsinki 1978, Moszkva, Pozsony 1979), kisgrafikával I. díjat nyert a Balatoni Biennálén és Cegléden (1973), ex libriseit a malborki VII. nemzetközi Ex libris-kiállításon is díjazták.

Jelentősebb teljesítménye a *Jávorfa-muzsika, Hej zöld levél* és *Szegény ember kincse* c. folklórgyűjtemények, továbbá Garay János *Az obsitos*, Bálint Tibor *Zokogó majom*, Benedek Elek *Kék, Piros, Ezüst* és *Arany mesekönyv*, T. Popovici *Ipu két halála*, Papp Ferenc *A kerítés fölött*, Sütő András *Anyám könnyű álmot ígér* c. munkáinak, Kocsis István drámáinak grafikai tervezése, ill. illusztrálása. A Hét Móricz-emlékszáma Móricz-illusztrációival jelent meg (1979/26), s a Benedek-évfordulóra megjelent *Két borsökröcske* c. kötet (1979) számára 16 színes és 30 fekete-fehér rajzot készített; A Hét József Attila-emlékszámát illusztrálta (1980/15).

Gábor Dénes: *Könyvjegyművészek. D. F.* Művelődés 1975/12.

Deák Sándor — **Csángó Naptár*

Deák Tamás (Arad, 1928. márc. 23.) — író, műfordító. Gyermekkorát Temesvárt töltötte, a piarista gimnáziumban érettségizett. 1946-ban került egyetemi hallgatóként Kolozsvárra. 1948 és 1950 között a Romániai Magyar Szó kolozsvári tudósítója, 1950-től 1955-ig az Állami Magyar Opera művészeti titkára, 1955—56-ban az Igaz Szó, 1958-tól 1975-ig a Művészet, ill. Új Élet kolozsvári szerkesztője, 1978-tól a Téka-sorozat társszerkesztője. Gaál Gábor felfedezettjeként irodalmi pályáját versekkel és verses műfordításokkal kezdte, 1948 és 1954 között azonban csak mint

RMIL I. 1981

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1975 ÁPR 25

UTUNK

Deák Ferenc grafikus
1021

Deák Ferenc:
Illusztráció Garai Az obsitosához

Deák Ferenc ismeretlen világa

Tíz év után — megyei, országos és külföldi tárlatokon aratott sikerekkel, díjakkal a háta mögött — jelentkezett újra egyéni kiállításon Deák Ferenc; az utóbbi időben készült könyvillusztrációiból s legújabb grafikai lapjaiból válogatta össze az anyagot a Korunk Galéria közönsége számára. A munkáknak mintegy fele jól ismert világot idézett — hiszen könyv- és folyóiratolvasóink kit ismerhetnének jobban, mint legszorgalmasabb-leghűségesebb s a „Kriterion-években" egyik legigényesebb illusztrátorunkat, aki fekete-fehér és színes tusrajzaival, rézkarcaival végigkísérte a romániai magyar irodalom kibontakozását? A mai és holnapi irodalomfogyasztót egyaránt befolyásoló Deák Ferenc, Benedek Elek *Színes mesekönyv*einek, Veress Zoltán verses meséinek, gyermeklapunknak, a *Napsugár*nak, de ugyanúgy az *Utunk*nak, a *Korunk*nak, az *Igaz Szó*nak, Bálint Tibornak, Sütő Andrásnak, Kocsis Istvánnak grafikustársa, illetve munkatársa, tárlatokon összeszámolhatatlan és összegyűjthetetlen hívet, közönséget szerzett magának s egy korszerű grafikai nyelvnek. Talán nem túlzás azt mondani, hogy Deák, a grafikus s a kiadó művészeti szerkesztője együtt nőtt a hazai magyar irodalommal, és nemcsak rengeteget adott, de valamit vissza is kapott ettől az irodalomtól. E bonyolult alkotói folyamatról, belső fejlődésről többet tudnánk, ha mondjuk a Kriterion összegyűjtené egyszer az elmúlt egy-másfél évtized könyvborítóit és könyvillusztrációit (természetesen az Irodalmi és az Ifjúsági Könyvkiadó kiadványait is): vezetnének ezek a grafikai munkák, s közöttük Deák Ferenc illusztrációi mindegyik korszakot jellemzően képviselhetnék...

Deák ezúttal persze csak a közelmúlt illusztrációiból válogatott, s az adott térhez igazodva, azokból is csak szűken mérhetett; a *Hallatlan történet*hez, az *Ipu két halálá*hoz, *Az obsitos*hoz s a *Színes mesekönyvek*hez készített tusrajzok és rézkarcok azonban így is érzékeltették azt a páratlan manuális biztonságot, amely tehetség és megszakítatlan munka együttes eredménye — mai igényeink színvonalán. Mert Deák Ferenc biztos kezű rajzoló volt közvetlenül a főiskola elvégzése után is (nyilván ezért foglalkoztatták oly sokat már a pálya kezdetén), mégis egy korszak választja el a régi, rutinos-naturalista rajzokat a most kiállítottaktól. Egy korszak, amely alatt Deák Ferenc illusztrátorból grafikusművésszé érett. Érzékeny és ugyanakkor gondolkodó grafikussá, aki lépést tud tartani legjobb íróinkkal, s a maga megharcolt, kiküzdött formanyelvén ritkán látható emberi mélységeket szólaltat meg. Nem tudnék erre jobb példát idézni, mint az új Kocsis-monodrámát, a dráma lényegét, sőt magát a tragikumot lavírozott tusrajzba fogalmazó két Bethlen Kata-illusztrációt.

Mindez azonban még belefér Deák Ferenc ismert, szeretett és megbecsült világába. Ami az igazi meglepetést okozta, az a hat tusrajzból álló sorozat s a grafikai felfogásban hozzájuk közelálló két rézkarc, melyeken a korábbi Villon-, de főként Shakespeare-illusztrációkat fémjelző nemes, tartalmas dekorativitás új módon és új jelentéssel, más funkcióval van jelen. A formai kapcsolat a régebbi s e legfrissebb grafikai lapok között nyilvánvaló, a „közelről-olvasáshoz" szokott könyvgrafikus aprólékosságig pontos, energiát nem kímélő munkája, sokszor megcsodált művessége jellemzi a tusrajzok (és rézkarcok) minden négyzetcentiméterét; ám ezeket a lapokat nem elég közelről, részlet-finomságaikban nézni, hogy gazdaságukat, művészi erejüket felfogjuk. A részben szintén irodalomra utaló címek ellenére *(Európa elrablása, A trójai faló, Szélmalomharc)* Deák itt már nem fogja senkinek a kezét, csak rajzol, rajzol ellenállhatatlanul, és egyszer csak elkészül a grafikai kompozíció, amely *csak így* volt megfogalmazható. Ez már egyértelműen és behelyettesíthetetlenül képzőművészeti, grafikusi látomás a világról, világunkról, keresésekről és lehetőségekről, összefüggésekről, kételyekről, a kapcsolatteremtés szándékáról. Az egyik tusrajz címe *Ismeretlen világ:* a kozmosz távolságát s az elrendezendő földi tapasztalatok megfejtésvágyát „olvasom le" a figuratív és nonfiguratív között dönteni nem tudó vagy inkább nem akaró kompozícióról. A káosz és a rend harcát végül is a rend nyeri meg ezeken a grafikai lapokon, hiszen a művész struktúra-érzéke a kapaszkodó kezeket, a barokkosan fodrozódó vonalakat és foltokat, a geometrikus ábrákat formába szervezi. Jellemző ugyanakkor az *Egyensúly* nagy műgonddal megépített, mégis a lehelettől is veszélyeztetett, csupán pillanatnyi nyugalmi állapota *(Törékeny egyensúly*nak mondanám) vagy az *Emlék* kompozíciója: mint az ujjbegyen megpörgetett labda, egyensúlyoz egy szétterpeszkedő, heterogén elemekből épült szerkezet egy keskeny, ívelt „ujjon". Nyilvánvalóan nyitott s így többféleképpen értelmezhető művekről van szó, az viszont aligha vonható kétségbe, hogy a grafikus Deák e tusrajzok és rézkarcok mindegyikén a viszonyítási pontot (tengelyt) keresi, amelyhez igazodva a felfogott részek értelmet nyernek, „strukturálódnak", s a világ valamiképpen értelmezhető.

Mint a modern XX. századi művészek jelentős hányada, Deák Ferenc is nagy árat fizet az új összefüggéseket kutató formanyelvért: korábbi érzelemgazdagságát feláldozza a racionalizmus oltárán. (Vagy talán mégse ítéljünk ilyen határozottan? A Bethlen Kata-tusrajzok az említett sorozat után készültek...) Mindenesetre a mai Deák Ferenc már nem az ismert tartalmak képi elmesélését tekinti feladatának (a Bethlen Kata sem „reprodukálás"), nem kész válaszokat tesz szemléletesebbé, hanem kérdezni akar. S így lesz — így lett — valóban egyenrangú társa legjobb íróbarátainak.

KÁNTOR LAJOS

MARGÓ

A gyalogosan elkövetett gaztetteket „portyázó csapatok" ..., „az ellenséges érzelmű lakosság megrendszabályozására küldött alakulat" ..., „élelemszerző járőr" néven szokták nevezni. Ezzel szemben, ha a jogos esemény vízen zajlik le, akkor kalózkodásról, kolózokról beszélünk, s az utóbbi időben kialakult a légikalóz fogalma is, melyet gyorsvonat-sebességgel követett a kalózrádió, melyen viszont nem kalózok üzenik a világnak azt, hogy „nem szeretlek", hanem bejegyzett cégek üzenik azt, hogy „engem szeress, én vagyok az igazi".

Miután a fogalmat sikerült tisztátlanítani, áruljuk el azt is, hogy szárazföldi ember létünkre miért foglalkozunk ilyen behatóan a kalózokkal, mikor pedig köztudott, hogy irodalmunknak nincsenek kalózai, de még portyázó csapatai sem túlzottan veszélyesek az olvasóra nézve — **HORIA MATEI: ÉVEZREDEK KALÓZKRÓNIKÁJA** a bűnös, hogy irodalmon kívüli vizekre kormányozom az olvasót. Az **Előre Kiskönyvtára** 31—32. kötete ugyanis tökéletesen megzavarta azt a hitemet, hogy tisztában vagyok olyan egyszerű fogalom jelentésével, mint a már sokat emlegetett kalóz. A szerző ugyanis megkülönböztet tengeri rablót és kalózt — ez azt hiszem, olyan jellegű megkülönböztetés, mint amikor valaki a **menni** ige alapján (és a gyalogos köztudottan megy) **menőnek** nevezi a bakancsosokat. Annál is inkább valami ilyesmi lehet, mert hosszan olvashatunk e könyv lapjain a vikingekről, akiket Francis Drake, Mary Read társaságában látunk viszont. Szerzőnk számára az eddák és sagák őskalózkrónika értéket jelentenek csupán. És ez az a pont, ahol kötelező megállni. Nem téveszthető össze a honfoglaló viking, aki szabad földet keresve beutazza az északi féltekét, és eljut Amerika (Vinlandia) partjaiig, azzal az angol, francia vagy spanyol alattvalóval, aki tengeri rablásból szerzett vagyonával öregkorára visszavonul szülőföldjére (legalábbis ez a szándéka) — a viking számára a világ egy meghódított terület, s mindaz, ami e világ része: zsákmány. De nemcsak ennyi a különbség. A viking „kalózok" esetében egy egész népről és annak életmódjáról van szó. Túlzás lenne Dzsingisz kánt és népét és a szepességi rablólovagokat egy kalap alá sorolni. Ezt esetleg **Komárom megye leírása a tatárjárástól a kuruc világig** című munkájában tehetné meg egy olyan szerző, akit csak ötszáz év veszteségei és nem a történelmi igazság érdekel.

Horia Matei könyve olvasmány, és bizonyára sokak számára élményt is jelent. Ezért veszélyesek a tévedései. Ha csak történészek számára írta volna, számíthatna a norvég vagy az izlandi történészek ellenvéleményére. Szemlélete ugyanis vészesen hasonlít May Károly és az őt követők indián-szemléletére. Az ok vizsgálata nélkül az okozat hamis konklúziókhoz vezet.

Mivel én is azok közé tartozom, akik élvezettel olvasták a könyvet, mentséget szeretnék találni, s nem is olyan nehéz feladat ez, ha a könyvet fehér papírba csomagolva azt írom a fedőlapra: **A tengereken történt,** és akkor meg is bocsátottam mindent. Sőt. Várom a harmadik és negyedik kötetet, melyben szerző a világtörténelem nagy tengeri csatáit és azok következményeit mesélné el ugyanolyan kedvvel és jól adatolva, mint azt a két első kötetben tette.

A fordítónak, D. Mátray Erzsébetnek nem lehetett könnyű dolga, ezért azt a néhány hibát (földrajzi nevek magyar megfelelőit szoktuk használni! — Genova: Génua, vagy szakirodalmunkban Vinland: Vinlandia) szívesen elnézem. Egyébként Vindandia első térképén, melyen Grönlandot szigetként jelzi a rajzoló, székely rovásírással nevezik meg a tengert.

VÁRI ATTILA

Az Olimpia

BEKE MIHÁLY (11. sz. vár-Nap

SZÁRNYAINK

... aranyhajú gyermek szö

... a kisfiú
alapos
tudományossággal
fejtegette
hogy
csak
azok
a lepkék
értékesek
melyeknek
hibátlan
a szárnyuk
ezeket
érdemes
elkapni

... aranyhajú gyermek l
a cikkcakkban röpködő le
mint egy felébredt régi-ré
aranyhajú ifjú, ifjú titán;
a kisfiú kezében fehér lep
azzal szálldos a puhán szá
pillangó után
és megfogja ...
körmével piszká
sötét potrohát,
s utánanéz a lex
szárnya értékes-

ha nem ér semmit,
szállhat,
ha valamit is ér,
izzadt-izgatottan
tűbe-,
karóbahúzza ...

... aranyhajú gyermek szök

ERCSEI JUDIT (Mihai V Torda)

JÓ LENNE

Jó lenne
méteres, száraz fűszálak kö
elnyúlni s várni,
várni,
amíg füleim nem hallanák
a patakot, nem vennék fel
a tücsköt;

ORSZÁG

● Április 15-én kezdődtek ha gyar kultúra napjai, Magyarors alóli felszabadulása 30. évfordul A különféle művészeti és kultú nyek közül egyik legfontosab Nemzeti Színház vendégszereplé és Kolozsváron Katona József és Maróti Lajos *Az utolsó ut* mű darabjával. A magyar film ben Bukarestben, Craiovában és nak be magyar filmeket. A fő Egyetemi Könyvtárban kiállítás ban kiadott magyarországi iro ből. A bukaresti Írók Házában tán rendezett előadóestek műso szági költők versei szerepelnek. les teremben és a Román Athen nyílt kiállításokon a látogatók képzőművészeti alkotásokat, do művészfotókat tekinthetnek meg.

● Bukarestben, román művé havannai kiállításának viszonzá bai képzőművészeti kiállítás ny fikai munkából álló kiállítás a minden ágát felöleli.

● A nagyváradi színház ápr előadással látogat Debrecenbe. zat Paul Everac *Olyan az élet, gon?* című darabját, a magyar András nagy sikerű könyvének *nyű álmot igér)* színpadi vált be.

● A *Bányavidéki Fáklya* ápri ban Maróti Péter ismerteti az évkönyvét.

● A *Teatrul*ban Ion Niculesc nagyváradi színház magyar tagoz előadásáról.

● Az öt évvel ezelőtt elhuny képeiből nyílt kiállítás a *Koru*

● A bukaresti I. L. Caragiale sóban vendégszerepelt Tennesse *ifjúság édes madara* című dar ben a főbb szerepeket Carmen S Piersic, Tanți Cocea és Ilinca alakítják.

● A Sepsiszentgyörgyi Állam házban 12 kórus vett részt a K művelődési házak hagyományos ján.

● Boccaccio halálának 600. Minerva kiadó díszkiadásban j *Dekameront*, Eta Boeriu forc xandru Balaci bevezető tanulm

● A marosvásárhelyi színház *gédiáját* megváltozott szereposz Ádámot Ferenczy Csongor, Évá alakítja.

● A nagyszalontai Arany kör április 11-i ülésén Szakáts te az *Utunk* 1975-ös évkönyvét.

FŐSZERKESZTŐ: LÉTAY LAJOS
SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG: KÓS KÁROLY, LÁNG GUSZTÁV, M kesztőségi főtitkár), NAGY ISTVÁN, DUMITRU RADU POP ISTVÁN (főszerkesztő-helyettes).

Látványtár és vallomás az agyafúrt értelem műhelyéből

Több mint másfél évvel ezelőtt, amikor a grafikusművész *Deák Ferenc* műhelyvallomását először vettük kezünkbe, olyan idők jártak, hogy kikivánkozó méltatásunkat, minden egyes papírra vetett véleményünket és gondolatunkat**, kénytelnek voltunk százszor és ezerszer átgondolni, és valamennyit külön-külön gondosan becsomagolni a semmitmondás látszatába. Visszatérésünket tehát erre a rendkívül értékes és kivételesen érdemes munkára nem csupán magának a könyvnek kétségbe cseppet sem vonható értéke igazolja, de a teljes vélemény kimondásának belső, csillapodni nem akaró kényszere is igen csak szorgalmazza.

Deák Ferencet sokan nevezték az utóbbi években a hazai könyvkiadás művészi "napszámosának". Kétségtelenül, Deák Ferenc az a grafikusművész, aki - bár tehetsége, és a hazai, vagy akár a nemzetközi szinten szerzett hírneve lehetővé tette volna -, ezt a szakberkekben kevésbé "nemesnek" tartott, kissé talán lenézett műfajt, a könyvtervezést, a könyvgrafikát sem tekintette rangon alulinak. Pedig nem könnyű feladat, s nem kevés, nagyonis fáradtságos munkát igényel. El tudjuk képzelni azokat a dolgos órákat, azoknak az átkínlódott napoknak és éjszakáknak sokaságát, amelyeken át az olvasás (fel)friss(ített) élményével telített művész - néha már a rajz első vonásától céltudatosan, máskor pedig csupán a nehéz munka során megtalált legjobb megoldás segítségével -, a polcainkon sorakozó könyveket vonzókká, szépekké varázsolja.

Most viszont, miután irodalmi művek ihlette grafikáinak, a rajzhoz hozzásímuló betű, illetve a betűhöz illeszkedő rajz metamorfózisának műhelytitkaiba bepillantást nyerhettünk, előttünk is világosabbá vált az a művészi hitvallás, az a lehetetlent nem ismerő krédó, amelyet a kötetbe becsempészett James Joyce verstöredék fejez ki szavakban is: "Nem / vagyok hajlondó / tovább / szolgálni azt, amiben / már nem hiszek..., / de hajlandó / vagyok / megkísérelni / a lehető / legszabadabban / és legteljesebben kifejezni / magamat, a védelemre pedig / nem használok / más fegyvert, mint... / a csendet, / a száműzetés / magányát / és az agyafúrt / értelmet". E furfangos, agyafúrt értelem a művésznek egyetlen olyan fegyvere, amelynek segítségével nonkonformizmusának üzenetét képes eljuttatni ahhoz a közönséghez, amely hozzá lelkileg közel áll, ahhoz az olvasóhoz, aki őt teljesen megérti, és ezt, cinkos mosollyal, a szokottnál kissé erősebb kézszorítással, első, legközelebbi találkozásukkor tudomására is hozza.

A befektetett munka pedig egyáltalán nem bizonyul hiábavalónak. A mély gondolatokká sűrített irodalmi alkotás olyan kifejező grafikává érlelődik a műhelymunka során, amelyből a sorsközösség, a fájdalom, a szomorúság vagy éppen a remény az, ami a legerőteljesebb módon felszínre kerül. Deák Ferenc lapjain látszólag egyszerű esztétikai harcról van szó a betű és a rajz között, ám tagadhatatlanul, itt egymással az eszmei mondanivaló és a formai megfogalmazás is viaskodik. Sőt, ez utóbbiak párbeszéde az, amelynek a művész minden további követelményt alárendel, s ezt tételesen is tudomásunkra hozza: "S ha már úgyis műhelytitkokról vallunk, azt is elmondjuk, hogy érdekes módon ilyen rajz akkor születik meg, amikor már egy témát nagyon körültekintően, alaposan áttanulmányoztunk. Ilyenkor nem tudni, vajon a fáradtság vagy a lelkiismeretesen végzett munka öröme csap-e át felszabadult vonaljátékba."

Deák Ferenc, a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola 1958-ban végzett, egykori grafika szakos hallgatója, a lelke mélyén, valahol egy cseppet irodalmár is. Hiszen

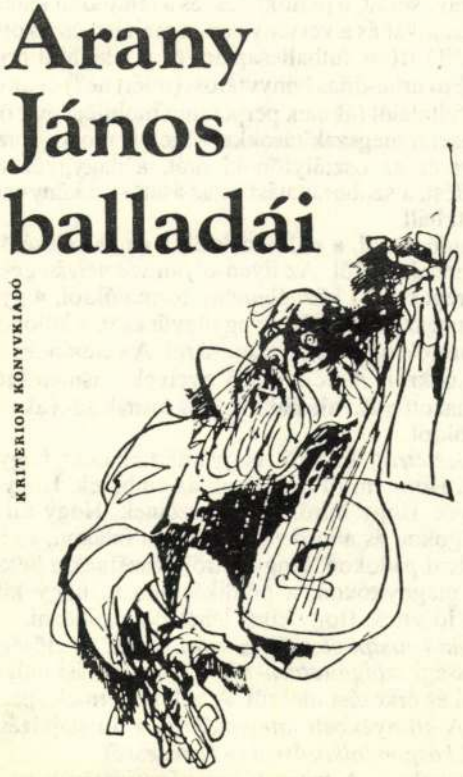

munkája esetében nem csupán egy gondolat megrajzolásáról, hanem egy sokkal bonyolultabb esztétikai feladat megoldásáról van szó. A sokszor önálló grafikai lapként is elfogadható munka, egységében és részleteiben egyaránt, beleépül a betűkből összeálló szövegbe, és tovább, abba a gondolatvilágba, amelyet az irodalmi mű tolmácsolni kíván. Valamennyi példa ezt a folyamatot hivatott szemléltetni, amelynek során a betű és a rajz, az írás és a kép megkeresik egymás belszerkezeti logikáját, felbontják egymást legintimebb részleteikre, kifürkészik egymás rendszerét és rendszeri követelményeit, majd kierőszakolják a művészből a szövegnek - mivoltától idegen kellékekkel elvégzett - a legapróbb részletekig menő átkomponálását. A következő fokon ezek az alegységek, ezek az izzadságszagig megküzdött csodás részletek elindulnak azon a visszefelé vezető úton, amelynek végén a gyöngyszemek fokozatosan megtalálják helyüket az ékszerben, a részletcsodák elemenként felépítik az egységes kompozíciót.

Harmincegy példából tevődik össze a könyvgrafikus művész műhelytitkainak vallomásos látványtára, s mindegyik példa kiváló alkalom és lehetőség arra, hogy rájöjjünk: ez a mesterség egyáltalán nem könnyű, több buktatója van, mint azt első látásra hinnénk. Bár végképp nem tudjuk eldönteni,mily mértékben hatottak a szerzőre Szántó Tibor könyvtervező művész eszméi***, illetve más kiváló európai művésztársak eredményei, végtelen örömünkre szolgál leírni, hogy ennyire közvetlen és őszinte könyvgrafikai-könyvtervezési szakmunkáról nincs tudomásunk. Deák Ferenc úgy vezeti be olvasóját a könyvtervezés művészetének titkaiba, hogy közben fennhangon hírdeti: a könyvalkotói tevékenység során teljes összhang

(folytatás a következő oldalon)

A kulturális életről. A legkülönfélébb - hivatalos és nem hivatalos - *szellemi műhelyekről és eseményekről*, beleértve az iskolai önképzőkört és a házimuzsikát, az esküvők alkalmi költőjét, a legújabb pop-zenei hullám helyi képviselőit, a pártoktatást és a templomi katekézist, a pályázatokat és a versenyeket, a majálist és a körmenetet, az ND III-as futballcsapatot és a világhírű ornitológust, a Pro urbe-díjas könyvtárost (miért ne?) és az el nem ismert feltalálót (akinek perpetuum mobiléje már öt éve - igaz, kisebb megszakításokkal - igen is mozog), az olvasótábort és az osztályfőnöki órát, a nagygyűlést és a röpgyűlést, a szoboravatást és az ásatást, a könyvhetet és a szüreti bált.

A tudósokról, a művészekről, a nagy tudásúakról és az életművészekről. Az ilyen-olyan *személyiségekről.* A nagy öregekről, a közvélemény-formálókról, a gyűjtőkről. A megszállottakról, az egyűgyűekről, a különcökről, a mecénásokról, a felkarolandókról. A veteránokról és az ifjú titánokról. A különböző nyelveket ismerőkről. Az elszármazott oldavalósiakról, a Városnak adni akaró odalátogatókról.

A közéletről. És arról, hogy miért nincsen, hogy mitől lehetne. Hogy miről beszélnek az emberek. Hogy miről suttognak. Hogy miről nem beszélnek. Hogy mi van a faliújságokon és a hírdetőtáblákon, a falakon, az iskolai és az utcai padokon. Hogy miről beszélnek a beszédekben, a megnyítókon, a prédikációkban, hogy kiket és hogyan idéznek. Hogy kiket lehetne még idézni.

A mindennapi életről. A *szórakozási* lehetőségekről. A lakossági *szolgáltatásokról*, a nyitvatartási időkről, az indulási és érkezési időkről. A helyi éttermek speciálitásairól. A környékbeli *látnivalókról*, a turistajelzésekről. A helyi *közgondolkozásról* és *közízlésről.*

Egyebekről. A tanárok vesszőparipájáról, az irodalomtanárok ízléséről, azt, hogy mikor melyik csillag látható az amatőr távcsöveken, hogy mi történik a szomszéd városban, hogy neogótikus vagy valódi, hogy ki pályázott még, hogy mi volt a művész véleménye a helyi közönségről.

Az emberről

Hogy miben véges, miben végtelen, hogy hogyan működik, hogy mennyire előrelátható, mennyiben alakítható. Hogy itt és most milyen. Hogy milyenek az emberek a Városban külsőre, belsőleg. Hogy milyen értékrendjük, világképük, jövőképük, ízlésük, viselkedésük, tájékozottságuk, tudásuk, bölcsességük, idegállapotuk, hogy mennyire közösségiek, hogy mennyire egyéniek, hogy kiknek és miben hisznek. Hogy min háborodnak fel, min nevetnek, min keserednek el, mitől lelkesednek.

Önmagukról

Önismeret. Tudás önmagukról mint könyvtárosokról, mint a Város polgárairól, személyiségükről, mint magyarokról, mint az övéihez tartózóról. Jogaikról és kötelezettségeikről, feladatukról és értelmükről.

Mi kell a tudáshoz, hogy életté és gyakorlottá váljon?

Képességek, készségek, habitus, éthosz. Tudni alkalmazkodni, szogálni (szolgálatkészen, de nem szolgalelkűen), csapatban játszani (egyéniségnek maradva), azonosulni a könyvtárossággal (mint szakmával és hivatáscsoporttal). Gazdálkodni, navigálni, lavírozni, diplomataként viselkedni, kérni, könyörögni, veszekedni, botrányt csapni. Hallgatni, időben elhallgatni, meghallgatni, közbevágni, kimondani, szétkiáltani, reklámot csinálni. A sorok között olvasni, a magas átlagok közötti eltéréseket érzékelni, az információhiányt is információnak tekinteni, a töredék információit kiegészíteni. Gyűjteményt teljesebbé tenni, selejtezni. Népben és nemzetben lokálpatriótának lenni, nyelveken érteni, magyarról magyarra fordítani, hidakat építeni a döntést hozók és a döntést "elszenvedők" között. Fölülről is dialógust folytatni azokkal, akik kevésbé beavatottak. Rábeszélni, lebeszélni, dícsérni, kritizálni. Megpróbálni a semmiből is léterhozni valamit, belátni és beláttatni, hogy üres kamrának bolond a gazdasszonya. Tudni, hogy ki tudja. Tudni, kik a szövetségesei.

Egy olyan *könyvtár* is kell mindehhez, amely tudatosan felvállalja és felvállalhatja nemcsak a *dolgozószoba* és az *irodalmi szalon,* hanem az *agóra*, a fórum szerepét is, amely - ha szükséges és lehetséges - akár a helyi lap szerkesztőségének is otthont ad, ahol a bejáratnál lévő hatalmas hírdetőtáblán a lakosság hirdetései olvashatók, ahol az informálás nem cél, hanem eszköz, ahol a tudásnál is fontosabb a *bölcsesség*, ahol a diplomás szakemberek értelmiségiek is, vagyis olyan emberek, akiknek *átfogó képük* és véleményük van a dolgokról, akik képesek egy nagyobb egészben elhelyezni azt, amihez "szakértenek", akiknek *átadnivalójuk, üzenetük* és *küldetésük* van.

A DIKTATÚRA ÉS A VÉG

Interjú Oltványi Ottóval, az MTI tudósítójával

- Tudtommal kétszer nevezték ki Önt bukaresti tudósítónak.

- Először 1977-ben, akkor öt évet maradtam itt. Majd öt éves távollét következett. 1987 végén pedig másodízben is kineveztek.

- A két időszak között mi volt a kölönbség munkája szempontjából?

- A második periódusban következett be a nagy fordulat, a diktátor bukása, ami az én munkám jellegét is megváltoztatta. A dikatatúra időszakában rendkívül nehéz volt itt dolgozni, a romániai lapok, mint ismeretes, nem írtak semmit, nem szolgálhattak forrásul; az itteni ismerősökkel veszélyes volt fenntartanom a kapcsolatot, ők se igen tájékoztathattak. Közben pedig odahaza, Magyarországon már megváltozott a sajtó, egészében, a magyar olvasóközönség igényelte a hiteles tájékoztatást. És még nem is szóltam arról a nehézségről, hogy a tudósításaimat a román illetékesek nagy figyelemmel kísérték, ügyelnem kellett tehát, hogy ne lépjem át a román "tűrési küszöböt".

1977 és 1982 között könnyebben ment a munka, még nem kezdődtek meg azok az európai folyamatok, amelyek végül Romániát is elérték, tehát az irántam tanusított "figyelem" is kisebb volt. Másrészt pedig ezekben az első években a magyar sajtó sem indított még össztüzet a román politika ellen.

A második periódusban, mint tudjuk, a diktatúra kiteljesedett, nekem erről tájékoztatnom kellett a magyar közvéleményt. De hogyan? Az én anyagaimra a román külügyminisztérium mindig azt mondta, hogy nem lehet beléjük kötni, mert tényszerűek, de valahogy kiérzik belőlük az irónia.

- A XIV. pártkongresszus első napjáról szóló tudósítását magam is hallottam a Kossuth rádióban. Az egyik mondata, mely megnevettetett, a következőképpen szólt: "A jelenlévők 117-szer tapsolták meg a főtitkári jelentést". Hogy számolta össze a tapsokat?

- Minden tapsnál egy vonalkát húztam.

- Melyik volt a legnehezebb tudósítása Bukarestből?

- A XIV. kongresszus munkálatairól szóló tudósítás. A teljes kongresszusi anyagot háromszor átolvastam, kijegyzeteltem 127 oldalt, majd készítettem belőle egy hét flekkes anyagot, amely csupa idézetekből állt. A különböző hozzászólásokból kiszűrt idézetek összhatása igen nevetséges volt, de nem lehetett belekötni.

A másik igen nehéz tudósítást közvetlenül a forradalom után vetettem papírra. December 25-én azt jelentette a BBC és a Reuter hírügynökség, hogy Bukarestben 60-70 ezer a halottak és 300 000 a sebesültek száma. Az MTI felkért, erősítsem meg: valóban ilyen hatalmas áldozattal járt-e a forradalom? Nem volt kitől hivatalos tájékoztatást kérnem, felhívtam hát telefonon bukaresti ismerőseimet, végigkérdeztem őket, hány halottat láttak, mit hallotak a katonáktól, az emberektől. Így született meg a véleményem (és a tudósításom persze), hogy a halottak száma néhány ezer lehet. És végül kiderült: nekem volt igazam, nem a BBC-nek.

- Mi történt volna, ha a román külügyminisztérium kifogásolja a tudósításait?

- Kiutasítottak volna az országból, mint például a Tanjug tudósítóját, a nyugatnémet újságírókat.

- Jöhetett volna másvalaki a helyére?

- Nem. A kiutasítás azt jelentette volna, hogy magyar újságíró nem kívánatos személy Romániában. Persze, erre fele tendáltak. Azt a bizonyos kongresszusi tudósításomat kilencen olvasták el, hogy beleköthessenek, nem sikerült, pedig a kákán is csómót kerestek.

- Közvetlenül a decemberi forradalom után Magyarországon két könyv is megjelent az eseményekről. Az elsőben, amely *A Kondukátor végnapjai* címet kapta, egyetlen írása olvasható. A másodikat, *A vég* címűt ketten írták a fiával. Hogy született ez a könyv?

- Itt hadd mondjam el: éveken keresztül szőttem a tervet, hogy majd könyvet írok a Ceauescu-diktatúra bukásáról. És végre eljött az alkalom: a napi jelentések, beszámolók mellett december végén négy nap alatt megírtuk a könyvet. Életem legnehezebb és legszebb napjai és éjszakái voltak ezek. Bűn lett volna,ha ezt a gyönyörű munkát nem vállalom föl.

- Az utóbb kiderült tények valamennyire hatálytalanították a könyvet. Nem akarja újraírni?

- Nem. A könyv tele van apró tárgyi tévedésekkel is, itt-ott nem stimmelnek a keresztenevek, de ne

---

(folytatás az előző oldalról)
jöhet létre a szakmai tartalom és annak vizuális megjelenítése között.

Elmondtuk már, de ezzel az alkalommal is hangsúlyozni kívánjuk, hogy Deák Ferenc műhelyvallomása már csak azért is rendhagyónak mondható, mert ilyen kaliberű művészek másutt nemigen foglalkoznak könyvtervezéssel, és ha netán mégis megteszik, műhelytitkaik ennyire intim részleteibe mások kíváncsi bepillantását nem tűrik. Deák Ferenc ezt is megtehette, hiszen harmincegynéhány esztendőn át Joyce-szal együtt vallotta: kevés fegyvere van - a csend, a száműzetés magánya és az agyafúrt értelem. S íme, ez elég soknak bizonyult.

TIBORI SZABÓ ZOLTÁN

* *Deák Ferenc: Betű és rajz. Műhelyvallomás*, Kriterion Könyvkiadó, 1988.

** *Tibori Szabó Zoltán: Vallomásos könyválmodási példatár*, In: Igazság, LI. évf. 94. sz., 1989. április 23., 3. old.

*** Szántó Tibor: Könyvtervezés, Officina Nova, Budapest, 1987.

Az Arta şi Tehnica Grafică című folyóirat - a román nyomdászat rangos vívmánya

(IV. 26. ford.: Zsigmond Kálmán)

A hazai nyomdászat már kezdeteitől fogva felkarolta dolgozóinak folyamatos szakmai képzését. A Tipograful român (Román Nyomdász) - ez volt az első hazai munkáskiadvány - 1865. augusztus 1-i első száma hangsúlyozta: "Szándékunk tiszta és egyszerű, nevezetesen: eljuttatani valamennyi dolgozóhoz mindazt, amit ama fiatalok képzése szempontjából, akik a nyomdászművészetet választották életpályául, hasznosnak találunk az európai nyomdai kapacitásokban. E célból, amennyire szerény ismereteink engedik, igyekezni fogunk odahatni, hogy fiatal dolgozóink térjenek le a rutinmunka avitt útjáról és európai céhtestvéreink példájára kezdjék ünneplőbe öltöztetni munkáikat." A vezércikket a lap két igazgatója, P. Ispirescu és S. Walter jegyezte.

E nemes ösztönzés termékennyé tette a talajt a kor nyomdászkiadványai számára, amelyek rövidesen nagyszerű művészi kiforrottságról és erényekről tesznek tanúságot. A nyomdaművészet színvonalát a XX. század elején az *Arhiva Tipografică Română* (Román Nyomdászarchívum) mutatja. Ennek hét száma jelent meg 1901 áprilisa és 1903 áprilisa között Bukarestben. A folyóirat Rola Piekarski - a *Minerva* fedőlapok alkotója - fejléce alatt elsősorban európai szintű grafikai eleganciájával ragadta meg az olvasót. A Minerva nyomdában napvilágot látott Revista Tehnică a Artelor Grafice (Nyomdatechnikai Folyóirat) alcímet viselő kiadvány a "művészi érzék fejlesztését kívánta szolgálni kollégáink körében". (Prospect, 1. sz. 1901 áprilisa)

A színvonalas grafikai kivitelben megjelenő kiadványok száma a Nagy Egyesülés után gyarapodik. Megemlítjük a következőket: *Revista Artelor Grafice* (Nyomdaművészeti Folyóirat), 1921, Bukarest Poitevin-Skeletti, S. Maur és mások eredeti metszeteivel; *Arhiva Grafică* (Nyomdászarchívum) 1920-1921, Cernăuţi, 1921-1923 Craiova, 1923-tól *Grafică Română* (Román Nyomdászat) módosított címmel; *Arhiva Grafică* (Nyomdászarchívum), 1920, Craiova, azzal a rendeltetéssel, hogy a "román nyomdászatot a más országokban elért színvonalra emelje." A craiovai nyomdászat egyébként a harmincas évek folyamán mindvégig a szakma élvonalában volt. Sokatmondóan vall erről az *Almanahul Graficei Române* (Román Nyomdászalmanach, 1924-1931, Craiova) nyolc száma, amely "technikai kérdések mellett nyomdatörténeti és grafikai cikkeket is tartalmazni kívánt". (Az Em. Tătărescu, a Scrisul Românesc igazgatója aláírásával megjelent *Előszó*-ból idéztünk.)

E gazdag hagyományokból és szép könyvek közreadásának óhajából született meg 1937-ben az *Arta şi Tehnica Grafică*, a XX. századi román nyomdászat igazi csúcsteljesítménye, amely semmivel sem maradt a hasonló című híres francia folyóirat, az *Arts et Métiers Graphiques* mögött.

Az *Arta şi Tehnica Grafică* negyedévenként látott napvilágot 13 kötetben 1937 szeptembere és 1940 decembere között *Buletinul Imprimeriilor Statului* (Állami Nyomdák Közlönye) alcímmel. A kifogástalan nyomás a Nemzeti Nyomda, a klisék a Bukaresti Bélyeggyár jó munkáját dícsérte.

A román nyomdászat jobbításáért című beharangozó írásában Alexandru D. Bunescu, a *Hivatalos Közlöny* és az Állami Nyomdák vezérigazgatója szerényen megvallotta, hogy "nem vagyunk előfutárok és nincs újítási igényünk: művészi szempontból csak letöröljük 400 esztendő porát a míves román kiadványokról, hogy rájöjjünk, mennyire megfeledkeztünk a szép könyv szükségéről; technikai szempontból felmutatjuk, milyen eszközöket bocsát a rendelkezésünkre oly készségesen a modern tudomány". (1. füzet, 1937 szeptember, 7. old.)

A teljes mértékben román mondanivaló sajátos arcélt kölcsönzött a folyóiratnak. Az egyes számok anyaga - kivéve az 1938 június-szeptemberi 4-5. számú különkiadást, amelyet teljes egészében a művelt és népi régi és modern román művészetnek szenteltek - nagy vonalakban két részre oszlik: I. A román könyv, nyomdászat és metszet története, II. Modern nyomdatechnikák.

Írások jelentek meg a folyóirat hasábjain a kor kiemelkedő személyiségeitől: N. Iorga, N. Cartojan, D. Gusti, Al. Rosetti, C. Rădulescu-Motru, Gh. Oprescu, Adrian Maniu, Onisifor Ghibu, Victor Brătulescu, E. Bucuţa, Al. Tzigara Samurcaş, Ion Muşlea és mások.

A nagyobb érdeklődésre számot tartó cikkek közül megemlítjük: N. Iorga: *Régi román bőrkötés* (9. füzet) és *Még egyszer a régi könyvkötésről* (13. füzet); Adrian Maniu: *Román fametszet* (2. füzet); Ion Muşlea: *Erdélyi román paraszti fametszetek* (8. füzet); Gh. Oprescu: *Milyen az eredeti metszet?* (11. füzet), Dan Smântâneanu *Román Könyv Varlaam tanításaival* (3. füzet) és *Törvénykönyv Matei Basarab idejéből: Útmutató a törvényhez, 1652* (8. füzet) Onisifor Ghibu: *A szelistyei Picu Pătruţ; Emil Vîrtosu: A Radu Vodă és a Cotroceni kolostor dokumentumai miniatűrökkel*; Mahai Popescu: *Román papírgyárak* (9. füzet) és *Erdélyi papírgyárak* (13. füzet).

A nyomdatechnikai részt rendszerint a folyóirat igazgatója, Al. D. Bunescu jegyezte.

Olyan jeles tollak tisztelték meg írásaikkal a folyóiratot, mint Arghezi, Sadoveanu, Rebreanu, Goga, Pillat,

---

(folytatás a z előző oldalról)
feledjük: akkor nem lehetett jobban tájékozódnom, még ropogtak a fegyverek. A könyv alapvető tévedése azonban, hogy jelenleg úgy tűnik: államcsíny történt, amit a forradalom elősegített. A következő történelmi időszak majd feltárja, államcsíny volt-e vagy forradalom. Nekem mindenesetre ahhoz lenne kedvem, hogy megírjam A tudósító naplóját. Ebben beszámolnék róla, hogyan dolgoztam a diktatúra idején, és hogyan dolgozom jelenleg. Ebben a naplóban talán már azt is megírhatnám, amire nem ad feleletett *A vég* című könyvem.

(F. Zs.)

DEÁK JÁNOS fm.

Mindig volt nála ceruza és papír

Deák János nevét és képeit bizonyára nem sokan ismerik olvasóink közül. A XX. századot — többek között kerületünkben is — végigélt művész és pedagógus sorsa úgy hozta, hogy sohasem élhetett meg abból, ami szívének legkedvesebb volt: a festészetből. Lánya, Rajnavölgyi Tiborné Deák Mária mutatta be szerkesztőségünknek a festőt és hangulatos akvarelljeit, amelyekben a magyar táj, a Duna, a budai oldal és a II. kerület szeretete tükröződik.

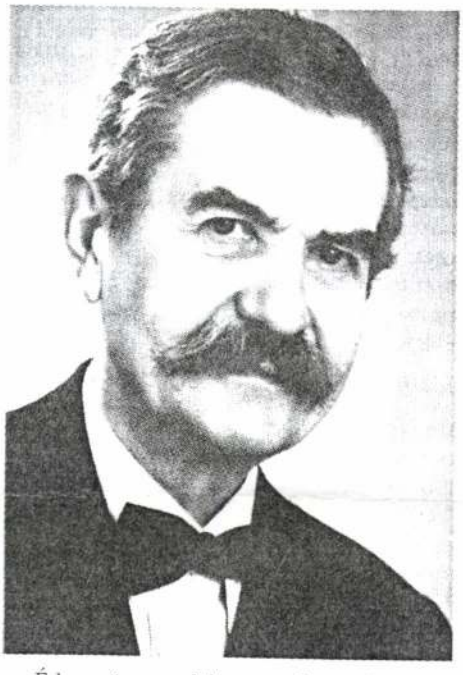

— Édesapám csodálatos ember volt. Akik ismerték, azok emlékezetében egy mindig mosolygó ember képe maradt meg. 1900-ban született, és tizenhat évesen már arra kényszerült, hogy családfenntartó legyen. Apja a bécsi Burg testőreként dolgozott, ezért édesapám egy ideig Ausztriában járt iskolába, de nagyapám korai halála miatt Magyarországon folytatta a gimnáziumot, és közben magántanítványokat vállalt, akiket felkészített az érettségire. Ebből a keresetből segítette édesanyját és négy testvérét. Érettségi után azonnal behívták katonának, de közben lehetősége nyílt jogot tanulni. 1923-ban szerezte meg a jogi diplomát, majd beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára, ahol megismerte édesanyámat.

Ő is művész volt?

Édesanyám rajzot és ábrázoló geometriát tanított. Az otthonunkon meglátszott, hogy két művészember lakik benne. Édesapám is tanárként kereste a kenyerét, és bár csodálatos festményei vannak, életében nem volt lehetősége ezeket kiállítani. Gyerekkoromban lakásunkban gyakran összegyűltek a művészek, és én mindig élvezettel hallgattam beszélgetéseiket: irodalomról, festészetről, zenéről és a mindennapi élet dolgairól. Vitáik sokszor éjfélig is tartottak. Ezeknek az együttléteknek a háború vetett véget.

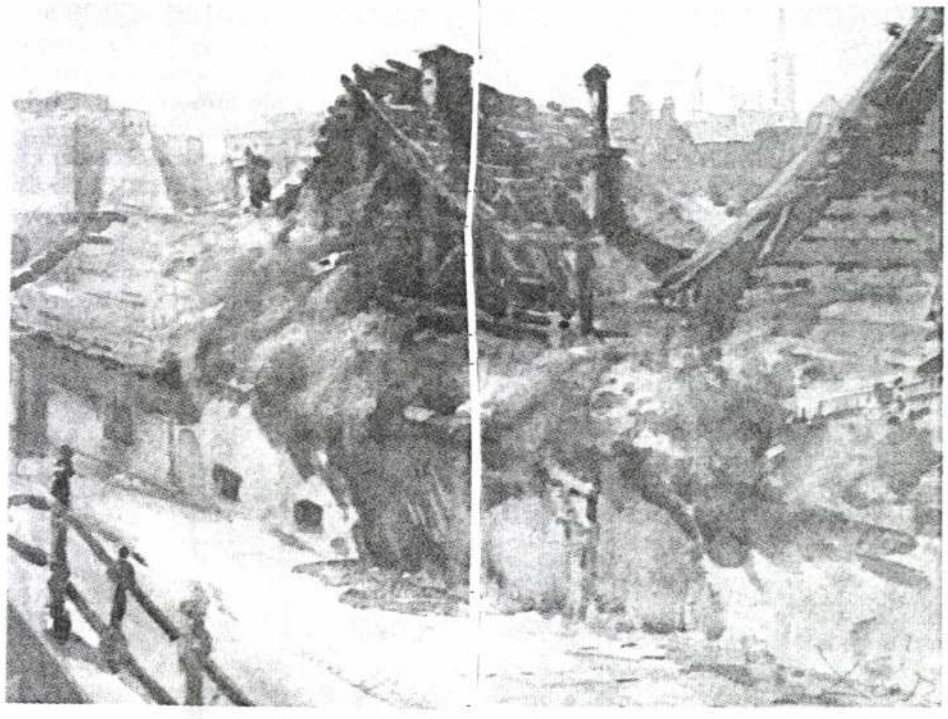

Rómer Flóris utca

Hogyan vészelték át a háborús éveket?

Édesapám tagja volt a Szentgyörgyi Albert-féle ellenállási mozgalomnak, mert nem tudta elviselni az embertelenséget, honfitársai megkülönböztetését és üldöztetését. A Várban a házat, amelyben laktunk, szétlőtték az ostrom alatt. Édesapámat a nyilasok elhurcolták, életét egy volt tanítványának köszönhette. A háború után már csak óraadó tanárként dolgozhatott, és művészként sem engedték érvényesülni.

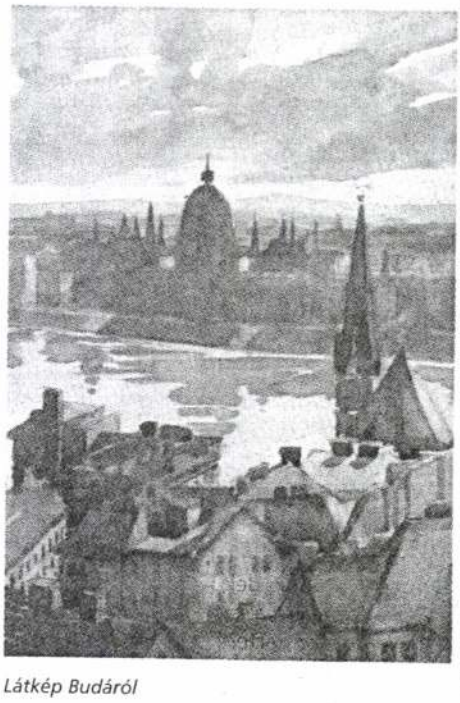

Látkép Budáról

Milyen volt Deák János mint festőművész?

Mindig volt nála ceruza és papír, számtalan portrét rajzolt a családról és a tanítványairól. Nagyon szeretett utazni, kirándulni. Útjairól vázlatokkal tért haza, és a látottakat akvarell formájában dolgozta fel. Jellegzetes utcasarkok, kapualjak, a tenger, a hegyek voltak kedvenc témái, lefestette a híres mostari hidat és a Szajna-parti antikváriusokat. Akvarellista volt, de szeretett kísérletezni. Készített rézdomborítású kis képeket, ex libriseket, ikonokat. Életében nem tudta megmutatni műveit, ez számára

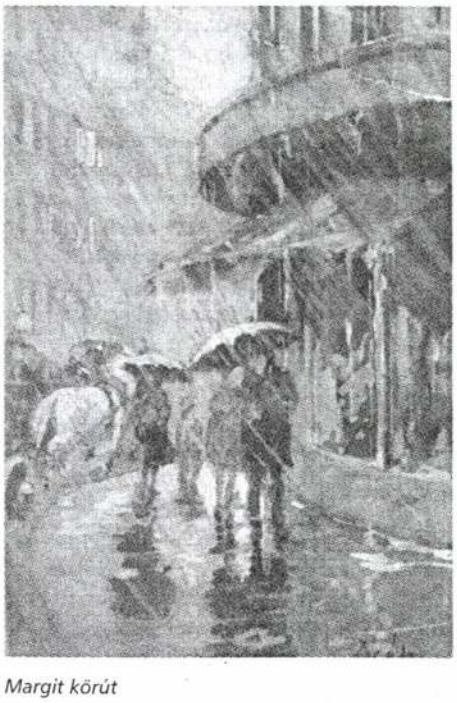

Margit körút

Gül Baba utca

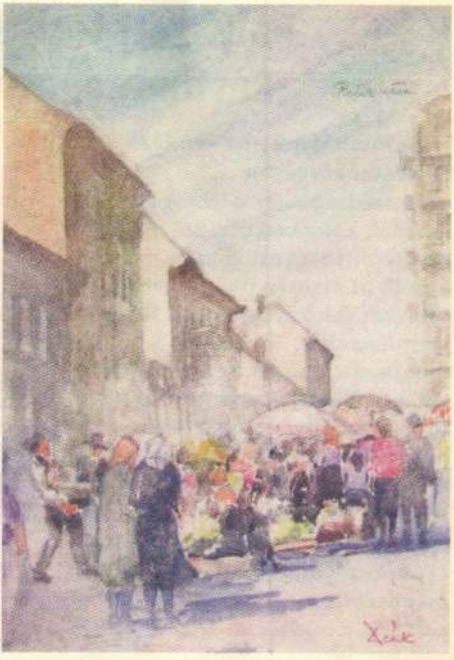

Retek utca

fájdalmas volt. Ezért örültem, hogy 1996-ban sikerült egy életmű-kiállítást szervezni az OTP Bank Galériában. Sokan eljöttek, hogy megtekintsék a tárlatot. Akkor *Csavlek András* festőművész ezekkel a szavakkal nyitotta meg a tárlatot: *„A képek értéke vitathatatlan, bravúrosan kezelt akvarellek. A rárakódott idő távlatából nem porosodtak, hanem gazdagodtak, dokumentumértékűek."*

PÉTER ZSUZSA

A művészetek szeretete generációról generációra tovább öröklődik a családban. A festő dédunokája, *Laczkovich Borbála* régész diplomája mellett ma a Várfok Galéria munkatársa, illetve a Spiritusz Galéria vezető művészettörténésze. Számára is fontosak és értékesek Deák János alkotásai.

— Dédapám akvarelljei azokat a városrészleteket jelenítik meg, amelyekben mindennapjait élte — mondja Borbála, aki elsősorban a szakember szemével nézi a festményeket. — Ez a rendkívül személyes életérzés tükröződik festményein, így a befogadó a képek előtt állva részesül abban az élményben, amelyet maga a művész is átélt. Egy-egy utcarészlet, egy kávéház, egy jellegzetes látkép — mintha időutazásban lenne részünk. Az akvarelleken a háború előtti és utáni helyszínek hangulatát érzékelhetjük.

A művész képeibe saját belső nyugalmát komponálta, nagy figyelmet fordítva azokra a részletekre, akár jelentéktelennek tűnő elemekre, amelyeknek különleges hangulatformáló jelentőségük van, mint például a Gül Baba utca macskakövei, vagy látképein a messziségben kirajzolódó épületek formája. Ezáltal teremti meg azt az energiaáramlást, amely képes létrehozni a művész és a befogadó közötti bensőséges kapcsolatot.

Akvarelljeinek karakterisztikus részleteit nagyon finom, apró, de lendületes ecsetvonásokkal dolgozza ki. Erőteljes festői világot hoz létre, ahol a színek és árnyalatok gazdagsága, a fények, a fény-árnyékhatások és a visszatükröződések kapnak jelentős szerepet. A fény-árnyékhatások kontrasztját a színek finom harmóniája ellensúlyozza, amellyel létrehozza jellegzetes képi világának egységét. A Margit körút esős utcai jelenetén, a járdát elöntő vízben visszatükröződő, esernyőt a fejük felé tartó járókelők felidézik a francia kortárs Henri Cartier-Bresson fotóriporter híres fényképét, amelyen egy férfialak hatalmas lépéssel ugrik át egy pocsolyát, amelyben alakja tükröződik. Ezek a fényhatások és reflexiók töltik meg igazi élettel az akvarelleket, akár egy fényképet, miközben festőisége teljes mértékben megmarad.

Képein azt a látványt örökítette meg, ami a járókelők szeme elé tárul ma is. Kilátást a budai várból a parlamentre, a II. kerületi Gül Baba utca meredek lejtőjének tetején állva látható margitszigeti fák lombkoronáját. A helyszínek ma is felismerhetőek az évek múlása ellenére, így válnak festményei akár egy fotóriportert is meghazudtoló dokumentumértékű képekké, magas színvonalú művészi élményt képviselve.

Pályázati forrásból tisztult meg Pesthidegkúton az erdő széle

A Hármashatár-hegyi vitorlázó repülőtér közvetlen szomszédságában, a Vörös-kővár lábánál, a Honvéd utcából nyíló és a nemrég felhagyott kőbányához vezető út mentén hosszú évtizedek óta visszatérő probléma az illegális szemétlerakás. Többször megtisztította már az önkormányzat ezt a területet, minden alkalommal több száz köbméter háztartási hulladékot és sittet szállítva el innen. A közkedvelt kirándulóhelyek mentén található, kisebb dűnékkel tarkított, vadregényes, ligetes erdőterületet ezúttal pályázati forrásból sikerült megtisztítani.

A II. kerületi önkormányzat — összefogva a Pro Spiritusz Alapítvány fenntartásában működő 1000. számú Szent Korona Cserkészcsapattal — sikeres pályázatot nyújtott be idén tavasszal a környezetvédelmi tárca által meghirdetett pályázatra, melynek célja az illegális hulladéklerakók felszámolása és a helyszínek hosszú távú tisztán tartása. A 34 338 adófizető 1 százalékos felajánlásából befolyt 24,6 millió forintos keretösszegből a II. kerület 2,4 millió forint vissza nem térítendő támogatást kapott a Honvéd utcai illegális hulladéklerakó felszámolására és tisztán tartására.

A Hulladék Munkaszövetség kezdeményezése alapján megvalósuló minisztériumi pályázat olyan modellértékű, civil és önkormányzati összefogással megvalósuló komplex programokat támogat, amelyek egy adott terület megtisztításán túl annak utógondozására, újraszennyeződésének megakadályozására, valamint a környezettudatos szemlélet formálásával a szennyező magatartási szokások megváltoztatására is irányulnak.

A II. kerületi önkormányzat 1,5 millió Ft-os önrésszel is támogatott programjának célja, hogy a több száz méteres terület most végrehajtott megtisztítását követően, jövő tavasszal — a környékbeli iskolák és óvodák közreműködésével — a bozótos megritkításával, a terep rendezésével, fák, bokrok ültetésével a területet látogathatóvá, szabadidős és sporttevékenységek végzésére alkalmassá tegye, új közösségi teret hozzon létre.

A területet növényzete, domborzata, geográfiai elhelyezkedése különösen alkalmassá teszi olyan pihenőhely kialakítására, amely alkalmas kisebb iskolai foglalkozások, kirándulócsoportok fogadására, a szervezett szabadidő eltöltésére. Az iskolai foglalkozások keretében lehetőség nyílik majd a környezettudatos szemlélet erősítésére, valamint az oktatási anyag szemléltető célú kiegészítésére. Az erdős, ligetes, dimbes-dombos terület bújócskák, számháborúk, játékos foglalkozások, ügyességi kerékpárosok számára is használható lehet.

A kitűzött cél megvalósítása érdekében — a Budai Polgár szerkesztőségén keresztül — várjuk még a segítő kezeket, felajánlásokat a környéken élő, vagy szűkebb és tágabb környezetünkért felelősséget érző magánszemélyek, civil szervezetek, cégek, intézmények részéről, hogy együtt még szebbé tehessük lakókörnyezetünket.

SZZM

lítéséhez? Hallgatva a felvidéki, kárpátaljai és vajdasági (kisebbségi) meghívottakat, és a hallottakhoz hozzáadva saját erdélyi, romániai tapasztalatainkat, a már tudottakhoz és elképzeltekhez viszonyítva is józanító következtetéssel írhatnám: sokáig kell még várnunk, hogy pusztán irodalomtörténeti érvénnyel kelljen idéznünk Berzsenyit. Mert bizony az „ádáz Erynnis lelke uralkodik" 1990-ben letagadhatatlan valóság valamennyiünk számára. És éppen azért nem elég várnunk, nem elég vágyakoznunk a nyugalomra, a háborítatlan alkotó munkára, a dolgozószobák, könyvtárak csendjére. E következtetésben az összecsengés ugyancsak meglepő volt. Mint néhány rég várt újratalálkozás. Hogy Duray Miklós politikai érdeklődése-elkötelezettsége, keménysége lényegében tizenöt-húsz év múltán sem változott, azon nem csodálkoztam. Ám az már váratlan volt számomra, hogy a vajdasági magyarok, akiktől a nemzetiségi-nemzeti egyenjogúsítás jugoszláviai módozatait annak idején (a hatvanas évek legvégén) szívesen ellestük volna, 1990-ben hasonló gondokat mondtak el, mint a szlovák nacionalizmussal szembesülő pozsonyiak. (A horvátországi és szlovákiai beszámoló megnyugtató adatait alighanem viszonyítani kell a kisnemzetiségi arányszámhoz, hogy megőrizzük realitásérzékünket...) A részletek s a személyes tanúságtétel hitele, a több országbeliek élményanyagának közvetlen szembesítése jelentette itt, a kesztheli kastélyban az újat, a meggondolkodtatót. (Ami azért a kérdések hivatalból-ismerőinek, más találkozások résztvevőinek, egyedi tanácsokra hallgatóknak is mondhatott volna lényegeset.) Azt például, hogy a színikritikában és színháztörténetben otthonra talált újvidéki tanszékvezető, Gerold László vagy a XX. század végi magyar költészetnek néhány olyan ismert képviselője, mint Takáts Gyula, Cselényi László, Ágh István, Lászlóffy Aladár, Szőcs Géza, a prózaíró Vári Attila (a tévé révében is), az irodalomtörténész Cs. Gyimesi Éva, Pomogáts Béla (mint házigazda) fontosságesnek ítélte jelen lenni és megszólalni a Kárpát-medencei találkozón, újabb bizonyítéka annak, hogy irodalom, tudomány és politika egyelőre nehezen szétválasztható e tájakon.

Majd ha nem uralkodik ádáz Erynnis lelke...

Emigráció

GERŐ ANDRÁS

Most, hogy Magyarországon kitört a szabadság, furcsa helyzetbe került a magyar emigráns szellemi szerveződés. Amíg otthon sok mindent nem lehetett megfogalmazni, addig fontos és nyilvánvaló szerep illette meg őket. Manapság azonban már nem külföldön lakik a magyar sajtó szabadsága, a honi közegben lehet elmondani azt, amit eddig – sokszor – csak a határon kívül lehetett hangoztatni.

A párizsi *Irodalmi Újság*, a müncheni *Új Látóhatár* megszűnt. A hollandiai *Mikes Kelemen-kör* új orientációt keres, s nyilván hasonló problémák foglalkoztatják a londoni *Szepsi Csombor-kört*, a bécsi *Bornemisza Péter Társaságot*, a *Pax Romanát*, a *Protestáns Magyar Szabadegyetemet*, a *Magyar Műhelyt* vagy éppen a *Katolikus Szemlét*. A felsorolás bizonnyal nem teljes, hiszen számos kisebb magyar értelmiségi-kulturális szerveződés működik szerte a nagyvilágban.

Mi lesz velük?

Mondhatnánk: az ő gondjuk. Annál is inkább vélekedhetnénk így, mert ezeket a köröket, lapokat, kiadványokat jórészt a tagok anyagi áldozatkészsége tartotta-tartja fenn. Önként vállalt kötelezettségről van szó, amely bármikor fel is mondható. Ha tehát úgy érzik, hogy nincs már rájuk szükség, akkor minden további nélkül fel is számolhatják magukat.

Nem vonható kétségbe tehát a jog, hogy megszüntessék magukat vagy éppen a lassú elsorvadás-elsorvasztás jusson osztályrészükül.

Én sajnálnám, ha így lenne.

Mielőtt azonban néhány indokkal alátámasztanám, hogy miért is fájlalnám gyorsabb-lassúbb eltűnésüket, talán érdekes egy kis önvizsgálatot tartani: vajon nem egyszerűen amolyan konzervatív nosztalgiáról van-e szó?

Mert hogy örülni kellene annak, hogy Magyarországon sajtószabadság van; hogy talán megszűnik a politikai okokból történő értékkirekesztés; hogy esetleg eljön az a kor, amikor Magyarországról meggyőződés, vélemény miatt soha többé nem kell emigrálni. Nem sajnálkozni, vigadozni kellene.

Mégis rossz lenne, ha a még működő emigráns szellemi központok szétmorzsolódnának. Nem vitatom ugyan a fenti „önvizsgálódó" okfejtés jogosságát, de azért vannak más szempontok is. Talán nem annyira közvetlenül politikaiak, mint a szabad véleménynyilvánításra vonatkozóak, mégis fontosak, nem elhanyagolhatóak. S egyébként is: kényszeresen túlpolitizált korszakunkban nem árt néha más viszonyítási pontokat keresni. Hátha ezek még akkor is érvényesek, amikor az adott politika már a múlté.

Azt hiszem, hogy sem színvonalban, sem értékben, sem politikai alapállás szempontjából nem tekinthető egységesnek az emigráció szellemi-kulturális tevékenysége. Bizonnyal nagy egyenetlenségek, mi több: belső acsarkodások is jellemzik. Ez persze minden emigráció sajátossága, mint ahogy az is, hogy sokszor túlságos érzékenységek, igaztalanul bántó és éles megítélések születnek. Vámbéry Rusztem – aki maga is kipróbálta ezt a létformát – írta, hogy az emigráció tulajdonképpen egy betegség: az izoláltság, az egymásrautaltság kóros tüneteket okoz.

S mégis: komoly, szellemet ébresztő művek is születtek, amelyeknek a visszhangtalanságát oldották a körök, folyóiratok, kiadványok. S bármennyire is eltérő színvonalú művek, előadások töltötték ki a szerény kereteket, azért volt-van bennük közös is: a polgári kultúra és érintkezés normái között mozogtak. Pontosan azt a termékeny, s a honi közélet számára is oly lényeges közeget igyekeztek megteremteni, amelyben helye van a másik fél meghallgatásának, s amelyben nem a politikának alárendelt humanizmus, hanem az embernek alárendelt politika közös nevezője érvényes. Ha például megnézzük a Mikes Kelemen-kör utóbbi évtizedének – remélem, egyszer talán Magyarországon is megvásárolható – kiadványait, akkor nem lehet kétségünk afelől, hogy mi is a polgárosult kulturális közeg. S ezt a polgárosultságot – azt hiszem – a jövőben sem nélkülözheti a magyar szellemi élet. Lehet, hogy egyszer ők majd úgy érzik: már nem kellenek önmaguknak. De nekünk szükségünk van rájuk. Szükségünk van arra a miliőre, amely a holland, francia vagy éppen svájci polgárosultsághoz asszimilálva áramoltat vissza vitakultúrát, szellemi nyitottságot a honi közéletbe.

Magyarországon még jó ideig nem került egy ritmusba a sajtószabadság és a polgári mecenatúra. A haszonra épülő könyv- és folyóiratkiadás – egyébként teljesen természetesen – jóval viharosabban fejlődik, mint az a polgári áldozatkészség, amely a nem kifizetődő, de értékes tevékenységet támogatja. Az emigráns kiadványok pedig pontosan arra a magatartásra épültek, amely Magarországról még mindig nagyon hiányzik. Ha ez a vékonyka mecenatúra is eltűnne, aligha javulna a magyar kultúra amúgy sem túl rózsás helyzete.

Magyarország eddig olyan kulturális külpolitikát folytatott, amelyben a kultúra „exportjának" intézményes keretei azt jelentették, hogy a „termékkel" adták a rendszert is. Az emigráció jelentős része talán éppen ezért zárkózott el az intézményes együttműködéstől. Most, amikor Magyarországnak törvényes, felelős kormánya van, értelemszerűen más a helyzet. Már nem egy „rendszerrel", hanem – remélhetőleg adminisztratív szelekcióktól és korlátozásoktól mentesen – a magyar kultúrával lehet együttműködni. Az emigráció minden bizonnyal így okoskodik.

De hogyan fognak gondolkodni az új kulturális külpolitika irányítói? Vajon érzik-e, tudják-e, hogy az emigráció szellemi-kulturális tevékenységére szüksége van az országnak?

Nem tudom. Én sajnálnám, ha elfelejtkeznének erről a szükségről. Annál is inkább, mert a magyar kultúra műveléséért, terjesztéséért a megszűnő, orientációt kereső, önfenntartó emigráns szerveződések sokszor többet tettek, mint a magyar állam nem egy jól fizetett diplomatája. Igaz, most ők is vagy megszűnnek, vagy másfelé orientálódnak.

– Egyetlen üveg konyakunk volt, abból gyan kínálhattunk volna meg kétszáz nbert?

Hosszú volt az a nap, éjfélig is eltartott. tolsónak a kör vezetője lépett ki a kapun. Körülnézett az éjszakában, és összerezzent: miféle csoport leselkedik rá a sötét utcasarkon? Felbérelt suhancok fogják megverni, a nyomozók parancsára?

Nevetve közeledett a csoport, köri tagok, akiket még a délután elbocsátottak a kihallgatásról. Körülfogták, szorongatták a kezét, valamelyikük konyakosüveget emelt a magasba.

– Úgy illik, hogy ebből most te igyál elsőnek.

– Konyak? Honnan szereztétek? Éjnek idején.

– Mit gondolsz, csak Ady idejében éltek megértő főpincérek Nagyváradon?

Tőke Csaba olyan jóízű nevetéssel adta elő kihallgatása történetét, hogy könny gyűlt a szemébe.

Ekkor roppant el benne egy szál, amely az élethez kötötte?

Az Ady-kör a modern törekvések úttörője volt a *Holnap* városában. A hetvenes években egyenesen feszítőerő a város művelődési életében, és figyelt rá egész Erdély magyar irodalmi közvéleménye. Úgy a hetvenes évek végén lapalapítási kérelmet fogalmaztak a Román Írószövetséghez: engedélyeztessék magyar irodalmi folyóirat Nagyváradon. A beadványt körözték Erdélyben, nagyon sok fiatal és nem fiatal író adta hozzá a nevét. Magától értetődően írtam alá én is, megtiszteltetésnek tartottam, hogy az Ady-körbeliek reám is gondoltak.

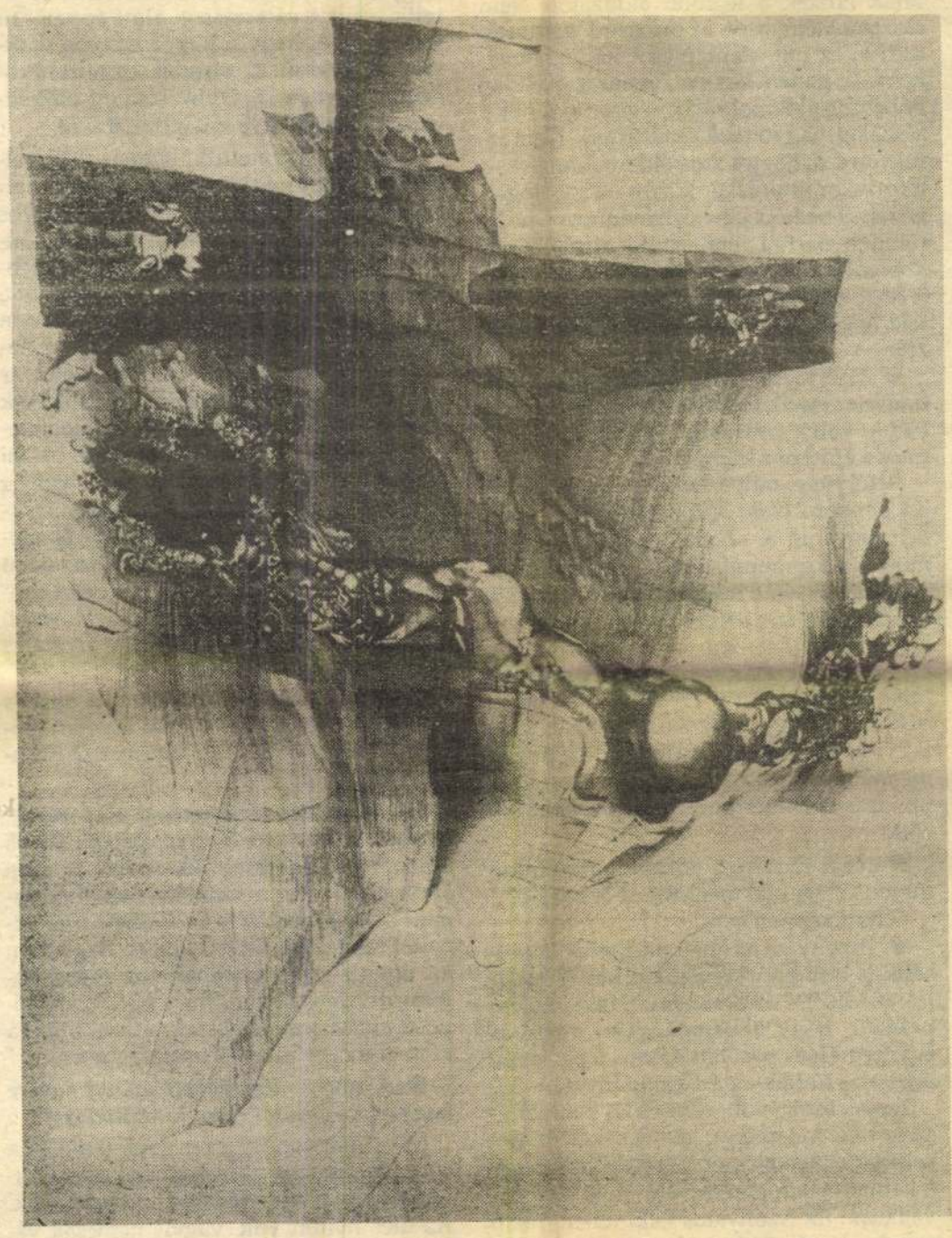

Deák Ferenc: Illusztráció (Madách: Az ember tragédiája)

– Mi lett a folyóiratotok tervével? – kérdeztem, mivel az esztendők teltek, és a tervezett lap nem érkezett meg.

– Terv maradt – legyintett Tőke Csaba.

– Nagyon okosan érveltek: Váradon újraindult Iosif Vulcan egykori folyóirata, a *Familia*. Az esélyegyenlőség elemi igénye lenne, hogy a magyar költők, írók is műhelyhez jussanak a *Holnap* városában.

– Nem is válaszoltak a beadványunkra.

– Hol akadt el, azt sem tudjátok?

– Mi az Írószövetséghez adtuk be, Bukarestben. Onnan eljutott-e tovább, a pártközponthoz, ahol döntenek, ki tudja?

Hány terv törött meg akkoriban? Minden csalódás egyben életerőt roppantott?

Nagyvárad immár nem is oly nagyon fiatal írói mégis tartották magukat, keményen és kevélyen. Aki belerokkant az üzöttségbe, reménytelenségbe, az hirtelen dőlt ki a sorból. Bölöni Sándor méregpoharának keserűsége máig sem oszlott el. El sem volt szabad búcsúztatni illendően, ahogy a szabadegyetem önzetlen, áldozatos szervezőjének, a színházi embernek és műfordítónak kijárt volna. Írásait – tudomásom szerint – még halála után összegyűjtötte az özvegye, de máig sem jelentek meg.

Tőke Csaba és jó néhányan túlélték a diktatúrát. Február elején a világ legtermészetesebb üzeneteként vettem kezembe a hetvenegy esztendő után jelentkező nagyváradi irodalmi, művészeti, közéleti hetilap, a *Kelet-Nyugat* első számát. Ki más lehetett volna a felelős, majd főszerkesztője? Tőke Csaba legfennebb annyit változott, hogy látóköre a nyomás alatt nem beszűkült, hanem szélesre kitágult. „És befejezésül a szép álom: jó lenne e hazában közösen a közös európai otthon nagy-nagy távlatában gondolkodni."

FERENC

Petrasovits Anna: „A sajtóból nem látszik, hogy itt dolog van."

A kalapácsos asszony és a rózsa

MÉZES FLÓRIÁN

Petrasovits Anna 1989 novemberében került a párt élére, a három szociáldemokrata párt közül a magyarországi előnevet viselő szervezet elnökének. A párt legújabb kori, néhány hónapos története a belső csatározások krónikája. A belharcok nem csitulnak, az MSZDP-nek, úgy látszik, még sok válságot kell túlélnie, amíg tisztázza viszonyát az országhoz, a nemzethez és önmagához.

● Az MSZDP arról nevezetes, hogy nincs hét, sőt újabban nap botrány nélkül. A botrányok pedig azzal járnak, hogy ki-kiválik egy csoport a pártból, a vezetésből. Lassan elfogynak, ha ez ilyen ütemben folyik.

A sajtóból ez látszik, mert csak erről adnak hírt. A napi építkezés folyamatáról, a napi apró munkáról semmilyen megnyilvánulási lehetőségünk sincs.

● De hiszen nem a sajtó keresgéli a botrányokat, hanem a párt. Egy-egy csoport megkeresi az újságírókat, s ők nem tesznek mást, mint leközlik a híreket.

De mást egyáltalán nem közölnek. A legtöbb hetilapban olyan csiholt és koholt dolgok jelennek meg, amelyek még arra sem méltók, hogy válaszoljunk rájuk. A mozgatórugó természetesen az, hogy a szociáldemokrata pártot el kell tüntetni a politikai színtérről. De nekünk nem szabad erre a nívóra visszasüllyedni, mi a munkánkról szeretnénk beszélni, a gondjainkról is, nem pedig azt hallani, olvasni mindig, ki mit mondott, ki hova rohant, ki miért rohant.

● Nem egészen világos, ki akarná eltüntetni a szociáldemokrata pártot. Ilyen néven három párt is fut Magyarországon, ki akarná eltörölni őket?

A szociáldemokrácia helyére különböző politikai szervezetek aspirálnak. Nem az a baj, hogy több szervezetben megjelenik a szociáldemokrata értékrend, hanem az, hogy mindegyik a másik kioktatására, kizárólagosságra törekszik. Ez a veszélyes. Kialakulhatna egy egészséges versenyhelyzet, ahol végül is a tettek, az a bizonyos aprómunka valahol eredménnyé alakulna. Versenyeznének ezek a szervezetek, ez mindenki számára jó lenne, az egész nemzet és a szociáldemokrácia számára.

● A minap jelent meg a Magyar Hírlapban egy írás, amely valamiféle szociáldemokrata szövetségről beszélt. Önök részt vennének benne? S egyáltalán, mi lenne ez?

Nem tudom. Mi minden szociáldemokrata erőt integrálni szeretnénk. Már hónapokkal ezelőtt jeleztük ezt, amikor nekik talán még eszükbe sem jutott ez a gondolat. Laza formában összefognánk a más szervezetekben dolgozó szociáldemokratákat, s azokat is, akik nem tagjai egyetlen szervezetnek sem, de szociáldemokrata módon gondolkodnak. Közeledésre van szükség, hogy a szociáldemokrácia erői ne forgácsolódjanak szét. Még akkor is, ha árnyalataiban másképpen látják a kibontakozás lehetőségét.

● Ebbe belefér az SZDSZ és az MSZP is? Hiszen mindkettőnek van szociáldemokrata vonulata, az MSZP pedig kéri felvételét a Szocialista Internacionáléba is...

Természetesen, hiszen mindkét párt heterogén. De itt nem az intézményes kapcsolatfelvételről van szó, hanem azokról az emberekről, akik szociáldemokrata módon gondolkodnak. Most jöttem haza Kairóból, a Szocialista Internacionálé tanácsüléséről, ahol a kelet-európai szociáldemokrácia helyzetét is tárgyaltuk. A tanácsülés úgy foglalt állást, hogy továbbra is óvatosan kell kezelni a szociáldemokratizálódni vágyódó korábbi kommunista pártokat. Én is felszólaltam, hogy – mint az egyetlen olyan kelet-európai szociáldemokrata párt, amely teljes jogú tagja az Internacionálénak – felajánljuk segítségünket annak a bizottságnak, amelynek az lesz majd a feladata, hogy megvizsgálja a kelet-európai felvételi kérelmeket.

● Milyen segítségre gondol?

Craxiék azt a feladatot kapták, hogy vizsgálják meg, a volt kommunista pártok a szociáldemokratizálódási folyamat során tettekben vagy csak szavakban újultak meg. Ebben a mi tapasztalatainkat is hasznosítani tudják. Hiszen hosszú távon tarthatatlan, hogy a szociáldemokrata pártok és a volt kommunista pártok között hadiállapot legyen. Ésszerű kompromisszumokat kell találni. Éppen ezért a kelet-közép-európai szociáldemokrata pártok képviselőivel létrehoztunk egy konzultatív bizottságot, amelyet szeretnénk, ha a következő ülésen, New Yorkban, regionális bizottsággá alakíthatnánk át. Első határozati javaslatunkat is benyújtottuk, amelyben kértük az Internacionálé támogatását, hogy a kelet-közép-európai kommunista pártok, illetve kormányok a történelmi igazságszolgáltatás keretében adják vissza a szociáldemokrata pártok vagyonát. Willy Brandt a sajtóértekezleten kitért erre a javaslatra, s óriási taps köszöntötte, vagyis az Internacionálé erkölcsileg támogatja a vagyonvisszaszerzést.

● Erőteljes hangsúlyváltásnak tűnik, amit arról mondott, hogy hosszú távon nem tartható fenn a hadiállapot a volt kommunista pártokkal. Önök a választási kampányban is a legszélsőségesebb antikommunizmussal tűntek ki.

Így igaz, ugyanis talán a szociáldemokraták hozták a legtöbb áldozatot. Nem részletezném most, az öregjeink pontosan tudják, ez mit jelent. Nemcsak vagyonelkobzást, hanem börtönt, emigrációt. 1956-ból a szociáldemokraták nagyon kivették a részüket, nagyon sok a mártírunk. Nem arról van szó, hogy a szociáldemokraták és a reformkommunisták között az ideológiai közeledés elképzelhető, hanem arról, hogy minden párttal fenntartunk diplomáciai kapcsolatot, ezt a reformkommunistákkal is meg kell tenni. Ennek azonban előfeltétele, hogy a vagyonjogi kérdéseket rendezzük.

● Ez érthető, de a pártján belüli viták-ban is az egyik legfőbb érv az, hogy elhibázott volt a szélsőséges antikommunizmusra építeni a kampányt.

Attól függ, milyen szempontból tekintjük elhibázottnak. A közvélemény szemében ugyanis a szociáldemokraták még most is a kommunistákkal egyívásúak. A választások előtti hetekben több újságcikk, a rádió, televízió több műsora foglalkozott azzal, hogy 1948-ban a kommunisták és a szociáldemokraták egyesültek. Nos, ez nálunk alapkérdés, mi 1948-ban nem egyesültünk, ez egy erőszakos egyesítés volt. Ezért kellett nagyon világosan megfogalmazni, hogy mi a különbség a szociáldemokrata és a kommunista elképzelések között.

● Nem tudom, a puszta antikommunizmus elegendő megkülönböztetés-e?

Semmiképpen nem.

● Bizonyára az önök pártjának képviselői is erre gondolnak, amikor kritizálják az MSZDP kampányát. Ha azt veszem például, hogy a kampányban végül is egyszemélyes párt lett belőle, úgy értem, önre alapították a párt kampányát...

Ennek is oka volt. A külföldi kampányszakértők véleménye alapján kellett nekem ezt a hálátlan szerepet eljátszani, hogy a kampányban ennyire előretolt szerepet vállaljak. Ez iszonyatos lelki teher. Talán nagyon kevés embernek van arról fogalma, micsoda belső averziót kell ahhoz leküzdeni, hogy az ember ezt végig tudja csinálni. A probléma az volt, hogy három szociáldemokrata párt létezett, nekünk kétféle szimbolikánk volt, a kalapácsos ember és a rózsa. A kongresszuson kompromisszumos megoldásként született az a bizonyos turbógenerátoros megoldás, vagyis a stilizált rózsában a kalapácsos ember. A pártnak kétfajta rövidítése futott. Magyarországi Szociáldemokrata Párt, de a kongresszus kimondta, hogy rövidítésként az SZDP-t használjuk. A választási cédulákon ennek ellenére MSZDP-ként rövidítették a pártot.

● Szinte önben testesült meg a párt. Ma már például az is egyfajta politikai arculatot ad egy-egy frakciónak, ha csak annyit tesz, hogy követeli: „Petrasovits Anna mondjon le!"

Nem tudják megmondani, milyen politikai irányvonallal nem értenek egyet, tehát az egész személyes vádaskodássá silányul. Ez az a szint, ahová nem szabad süllyednünk. Sértődöttségekről, hatalmi vágyakról van szó.

● A legújabban kialakult szakszervezeti frakcióról nem lehet azt mondani, hogy sértődött emberek. Hiszen azt követelik, amit a választások előtt éppen Ön jelentett be, hogy a hagyományos szakszervezetekkel szorosabb együttműködést építsenek ki. Önök viszont időközben megszüntették e kapcsolatokat.

Nem megszüntettük, hanem szüneteltetjük addig, amíg ki nem derül, milyen álláspontot foglalnak el a hagyományos szakszervezetek a szakszervezeti vagyonról, a piacgazdaság kialakításáról. Egyébként is differenciáltabban fogalmazunk, mint ahogy az a sajtóban „átjön". Minden szakszervezettel együttműködünk, a hagyományos szakszervezeteken belül is azokkal az alapszervezetekkel, amelyek valóban alulról szerveződtek és függetlenedni tudtak a vállalatvezetéstől. A mi pártunkban frakció- és platformszabadság van, a választmányi ülésen minden frakció, platform jelen lehet, kifejtheti véleményét, helyiséget kaphatnak. A baj azokkal van (s nem a szakszervezeti frakcióra gondolok), akik nem tudják megfogalmazni, politikailag miben térnek el a hivatalos irányvonaltól.

● Eszerint van hivatalos irányvonal és vannak frakciók? Az ön által vezetett csoport tehát nem frakció, hanem a „hivatalos irányvonal"?

Folyamatosan látogatjuk az alapszervezeteket, s a mintegy 20 ezres párttagság 95 százaléka mögöttünk áll. A tagság nem kérdőjelezi meg a személyemet. Én magam kértem kétszer is a választás után bizalmi szavazást. Ez is mutatja, hogy nem az úgynevezett hatalmamhoz ragaszkodom, de szeretném tudni, a párt továbblépéséhez megvan-e a bizalmi tőke. Mind a kétszer megerősítettek tisztségemben.

● A május 26-i választmányi ülésre hogyan, vagyis mi ellen készültek fel?

Mivel nagyon nehezen tapintható ki a két csoportosulás politikai irányvétele, tulajdonképpen semmivel sem készültünk. Az ülés nyitott volt, vagyis nemcsak választmányi tagok vehettek részt rajta. Azok a csoportok, amelyek a felmentésemet sürgetnék, zárt ülést akartak. Végül is nem sikerült megzavarni, az ülés rendben lezajlott. Politikai nyilatkozatban fogalmaztuk meg, mit értünk azon, hogy a párt demokratikus munkáspárt, ügyvivő testületet választottunk, kongresszuselőkészítő bizottságot. Emellett az erőinket most az köti le, hogy készülünk a helyhatósági választásokra. A sajtóból nem látszik, hogy itt dolog van, munka folyik. Külpolitika van, felvettük a kapcsolatot a parlamenti pártokkal...

● Hogyan?

Minden parlamenti pártnak levelet írtunk, amelyben kértük, hogy a szociáldemokrata pártnak vendéghelyet biztosítsanak az országgyűléseken. Úgy érezzük ugyanis, hogy a parlamenten kívüli ellenzéki pártoknak is minden lehetséges kérdésben együtt kell működniük a legitim parlamenttel és kormánnyal. Most a nemzet és az ország stabilitása a tét, konzultálni kell minden fontos belpolitikai kérdésben a parlamenten kívüli pártokkal is. A munkásérdekvédelmi politikánkban is ez vezet bennünket: az érdekvédelem nem veszélyeztetheti az ország, a gazdaság stabilitását. Ki kell fejezni a munkavállalók munkásság érdekeit, de olyan formá[ban] hogy a tőkefelhalmozást, az ország [fej]lyitását", a növekedést ne akadály[ozza]. Vagyis nagyon körültekintő mu[nka] érdekvédelemre van szükség. Legu[tóbb] például a sajtóba került egy felhívás, a[mely]et egyáltalán nem a nyilvánossá[got] szántunk. Az történt, hogy meghívt[uk a] sajtót a tagozati ülésünkre, ahol reng[eteg] háttéranyagot adtunk az újságírók ke[zébe]. Az egyik albizottságunk fogalmazott [egy] kiáltványt.

● Ez az ominózus felhívás, amel[y] rös bárókról s hasonlókról beszél?

Bizony az. A rengeteg háttéranyag [kö]zül éppen ezt választotta a sajtó közl[ő], ezzel eltorzítva jelentőségét. Ezután vá[d]hattak bennünket azzal, hogy mi a m[un]kásdemagógia pártja vagyunk. Hol[ott] egyáltalán nem, mert ez a modernizáció, a piacgazdaság, a privatizáció pártja, úgyhogy ebbe a folyamatba integrálni kell a kiszolgáltatott fél, a munkavállaló érdekeit is. Felértékeltek egyetlen dokumentumot a sok közül, ez is egy adalék ahhoz, hogy a sajtó hogyan kezel bennünket.

A pártnak ma kettős feladata van. Az egyik a klasszikus liberális pártok által még a 19. században vállalt feladatsor, a privatizáció, a piacgazdaság, a polgárosítás, a másik a klasszikus szociáldemokrata feladatok, vagyis a munkás-érdekvédelem, a munkavállalói érdekvédelem. A szociáldemokrata munkáspártot éppen az különbözteti meg a marxista pártoktól, hogy a mi munkás-érdekvédelmi politikánk nem felhalmozásellenes, nem magántulajdon-ellenes. A mi pártunknak vallásos emberek is tagjai, ezért a teljes szólás- és vallásszabadság talaján állunk. Vállaljuk tehát a keresztény gondolatkör szociális üzenetét is.

● Most a helyhatósági választásokra vagy a következő parlamenti választásokra készülnek inkább?

Is-is, bár a helyhatósági választásokra központi kampányt nem tervezünk.

● Mindenki maga vívja meg a harcát?

Igen. Sokkal kevesebb segítséget kívánunk nyújtani a helyi alapszervezeteknek, mint most tettük. Bár rászorulnának a segítségre, de arra gondoltunk, hogy ha jó előre tudják, nem lesz központi kampánysegítség, saját erejükből kell megoldani, akkor ez jobban inspirálja őket a több és jobb munkára.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 FEB 17
MAGYAR NEMZET

Deák Ferenc, grafikusművész

YVSZE

1021

Deák Ferenc illusztrációja az erdélyi Horváth István magyarózdi népmesegyűjteményéhez, melyet Egy gyöngyszem, két gyöngyszem címen a bukaresti Ion Creanga Könyvkiadó jelentetett meg

tafói

érzik magu
jól. Részben
leg miatt (amiből úgy érzik, ők már kinőttek), részben az elméleti jellegű oktatás miatt (amit eleve gyengébb általános iskolai felkészültségük erősen megnehezít, tanár és diák számára egyaránt) és nem utolsósorban a merev, katonás rendszabályok miatt. Érdekes azonban, hogy lényegében bármilyen rendszabályt hozhatnak az intézet nevelői, a tanulók a legritkább esetben lázadoznak, legfeljebb megpróbálják kijátszani ezeket a szabályokat. Ennek persze több, egymással összefüggő oka van: a demokratizmus hiánya; az, hogy nem is tudják, hogyan lehetne, kellene tiltakozni, a színvonal alacsony foka, de hat rájuk a már említett időszemlélet is. Emellett a szakmunkástanulónak a gyakorlati napokon (különösen, ha üzemben folyik a gyakorlat) már valóban *másfajta* fegyelemhez kell szoknia. Ez a fegyelem „férfiasabb", mint az iskolai, tehát ő maga is felnőttebbnek érezheti magát benne; másrészt viszont neki még nem megy „vérre" a dolog, ennyiben még a dolgozóknál gyerekebbnek érezheti magát.

Abban a percben viszont, mikor már „élesben" megy a dolog, elvész a gyermeki állapot. Mihelyt nem lehet elkésni, mert levonják az órát, ami-

tűzzék műsorra a sporttárgyú szellemi alkotások versenyét. Hol és mikor rendezték azt az olimpiát, amelyen dr. Mező Ferenc aranyérmet nyert az azóta világhírű és sok idegen nyelven is megjelent „Az olimpiai játékok története" című munkájával?

a) Párizs 1924
b) Amszterdam 1928
c) Los Angeles 1932

2. Ötvenéves a Moszkvai Planetárium, ahol évente csaknem kétezer csillagászati és űrkutatási témával foglalkozó előadást tartanak, mintegy hétszázezer hallgató előtt. Mi az égitestek helyzetét és mozgását előre megadó táblázatok neve?

a) Parallaxisok
b) Refraktorok
c) Efemeridák

3. Ritkán játszott Shakespeare-darabot, a trójai háború 7. évében mindössze két és fél nap alatt játszódó Troilus és Cressidát mutatta be január végén a Nemzeti Színház. Melyik törökországi város közelében vannak Trója romjai?

a) Manisa
b) Canakkale
c) Bursa

4. Az európai nagyvárosokkal egy időben, a XIII. században nyitották meg Magyarországon az első vendégfogadót. Hol nyílt meg 1279-ben „Pétör mestör Kopasz fogadója", melynek helyén ma is álló klasszicista stílusú szálló épült?

a) Pesten
b) Esztergomban
c) Debrecenben

A helyes megfejtést beküldők között öt darab 300 forintos, a Szivárvány Áruház Vállalat üzleteiben beváltható vásárlási utalványt sorsolunk ki.

Deák Ferenc

Ifju müvészek kiállitásán

a Müvelődés Házában

A ION ANDREESCU INTÉZET Diákszövetsége jelentős és felelősségteljes feladatra vállalkozott, amikor elhatározta, hogy kiállitást rendez a moszkvai Világifjusági Találkozó tiszteletére iskolánkivüli munkákból. A nehézséget főképp az idő rövidsége okozta, hiszen a kiállitás megrendezésének gondolata a Diákszövetségek márciusi konferenciáján merült fel. Maga az elgondolás dicséretre méltó, annál is inkább, mert városunk dolgozói ezidáig csak az évvégi kiállitások alkalmával győződhettek meg az intézet növendékeinek fejlődéséről. E kiállitásokon természetszerüen csak kis számban kerültek bemutatásra az iskolánkivüli munkák, amelyek esetében a növendék saját tetszése szerint választja és oldja meg a témát. Mivel azonban a nemrég alakuit Diákszövetség nem rendelkezett még kellő tapasztalattal, a szervezés terén hiányosságok voltak. Igy például a VI. éves növendékek kevés számu munkával szerepelnek. A Hunyadi János-pályázat dijazott munkáiból is — nem tudni miért — kimaradt egy-kettő.

Helyes szempont vezette a biráló bizottságot akkor, amikor ugy döntött, hogy a tájkép és csendélet ne kerüljön tulsulyba. Tagadhatatlan, hogy az iskolánkivüli tevékenység legcsábitóbb területe a tájábrázolás, annál is inkább, mert a müvek nagy része a nyári gyakorlat idején készült. Ugyanakkor azonban számos növendék szabad idejét nem csupán a tájábrázolás-

CHENDREA VASILE munkája

nak szentelte, észre vette az utcák mozgó életét, érdeklődése elvezette az üzembe is, ahol a munkás alakját vagy a munkafolyamatot tanulmányozta, mások — igaz kevesen —, a haladó szellemü irodalom illusztrálásánál időztek.

A kiállitás szinvonalát emelte volna, ha az anyagot a helyszinen — figyelembevéve a Müvelődés Háza kiállitó helyiségeinek befogadó képességét s a világitást — ujból elbirálják. Mivel ez nem történt meg, a falak helyenként tulzsufoltak és egyes képek a rossz világitás vagy elhelyezés miatt sokat veszitenek értékükből.

A KIÁLLITÁSON a grafikai anyag a legváltozatosabb. Szénrajzok, rézkarcok, akvarellek, fametszetek, litografiák, illusztrációk váltakoznak az első két teremben. Tagadhatatlan, hogy itt is felmerül annak az igénye, hogy a növendékek a jelenségeknek ne csak a felszinét, hanem annak lényegét is megragadják Ilyen irányu törekvések mutatkoznak Bálan M., Cristea V., Deák F., Bálint I. munkáinál. Az akvarell adta lehetőségeket jól kihasználták Ambrus I. és Lucaci S. A grafikai müvek között szerepel Egri L. és Pop S. a Hunyadi János-pályázaton dijazott szénrajza, illetőleg plakátterve. Elrendezés szempontjából az első terem anyagába jól illeszkedik Fülöp L., Bodor M. és Voichita M. textil-szakos növendékek ugyancsak dijazott batikmunkája.

Ami a kiállitott festményeket illeti, — épp ugy, mint a grafikánál — a legkülönbözőbb törekvésekkel találkozunk a kifejezés eszközeiben, a technikában. Az arckép, a figurális kompozició, a csendélet, a tájkép egyaránt képviselt. Örvendetes, hogy az 1907-es parasztfelkelés ábrázolásának gondolata több növendéket is foglalkoztat. Remélhető, hogy a gondolatot — ami a kiállitáson még csak vázlatokban nyert kifejezést, alapos tanulmányok elkészitésével tovább érlelik. A különböző tehetségü és felkészültségü növendékek munkái arról győznek meg, hogy a Ion Andreescu Intézet hallgatóinak nagy része lelkes munkát folytat iskolán kivül is. Podoleanu A., Solomon E., Maier R., Tóth L., T. Szücs J. és mások müveivel külön-külön is lehetne foglalkozni.

A szobrász növendékek kis számu szoborral képviseltetik magukat. Bálint K. és Hunyadi L. dijnyertes pályamüvein és más munkáin kivül Ádám I., Chendea V., Gyerkó M., Günther V., Korondi J. és Török J. szobrai szerepelnek a kiállitáson.

A kiállitás nagy erőpróba elé állitotta a Diákszövetséget. Jó lenne, ha a jövőben gondoskodna arról is, hogy a képek cimét két nyelven függesszék ki, hogy a keretezés izlésesebb, az elhelyezés átgondoltabb legyen, s hogy egyetlen érdemes munka se maradjon ki a tárlatról.

VAROSUNK DOLGOZÓI számára nem közömbös az, hogy a tehetséges fiatal müvésznemzedék miként fejlődik, mi érdekli, mit tükröznek iskolánkivüli munkái. Mi sem bizonyitja ezt jobban, mint a kiállitás látogatottsága. És még valami: meg kell találni a lehetőségét annak, hogy ezek közül a munkák közül az arra érdemesek középületeink, kulturotthonaink, klubjaink falait diszitsék.

P. K.

DEAK FERENC: Illusztráció József Attila Mama cimü költeményéhez.

1952 MÁJ 1 1

N. A. Bulganyin válasza a japán békebizottság vezetőjének levelére

(MOSZKVA. Agerpres.) TASZSZ: A május 10-i szovjet lapok közlik Sigdzi Ogatanak, a japán békebizottság vezetőjének és N. A. Bulganyinnak, a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének levélváltását.

S. Ogata, a japán békebizottság nevében nemrégiben levelet küldött a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének a nukleáris fegyverkisérletek betiltásával kapcsolatban. A levél a többi között ezeket tartalmazta:

Az atom- és hidrogénfegyverek betiltását követelő aláírások száma világszerte elérte a 700 milliót. Ebből következik, hogy a nemzetközi közvélemény az eddiginél sokkal erélyesebben elitéli a nukleáris fegyvert.

Mégis, tovább gyártanak atom- és hidrogénbombákat, kisérleti robbantásokat eszközölnek e fegyverekkel, rádióaktiv csapadék felhalmozódása figyelhető meg a világon.

Azzal kapcsolatban, hogy Anglia nukleáris fegyverkisérleteket tervez a Karácsony szigetek közelében, a japán nép nem érthet egyet e kisérletek igazolására felhozott ürüggyel, hogy azok „inváziós veszély" elleni védekezés célját szolgálják.

A japán békebizottság felkérte az ENSZ Londonban ülésező leszerelési albizottságát, kössenek megállapodást a nukleáris fegyverekkel folytatott kisérleti robbantások betiltására és e megállapodás létrejöttéig függesszék fel a nukleáris fegyverkisérleteket. Véleményünk szerint a nukleáris fegyverkisérletek betiltására vonatkozó megállapodás megnyitná az utat a nukleáris fegyver teljes betiltása felé.

séget nyujtana egyezmény létrehozására e fegyver teljes és feltétlen betiltására vonatkozólag.

A szovjet kormány következetesen törekedett és törekszik megállapodás létrehozására az atom- és hidrogénfegyver betiltásáról és az államok fegyverzetéből való törléséről. Mint tudja, a szovjet kormány javaslatot is tett az atom- és hidrogénfegyverrel folytatott kisérletek késedelem nélküli teljes vagy legalább bizonyos időre szóló betiltására. Ugyanakkor a Szovjetunió javasolta, hogy megállapodás létrehozását ebben a kérdésben ne tegyék függővé a leszerelés kérdésének általános megoldásától.

Sajnos, e javaslatainkat nemcsak hogy nem támogatták azoknak az országoknak a kormányai, amelyek atom- és hidrogénfegyverrel rendelkeznek, de nem támogatta néhány más ország kormánya sem. Ebben a vonatkozásban nem felesleges emlékeztetnünk arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyülésének XI. ülésszakán Japán nem támogatta a szovjet kormány javaslatát az atom- és hidrogénfegyverkisérletek haladéktalan betiltására. Igy tehát, irja a továbbiakban N. A. Bulganyin, a nyugati hatalmak elutasitó magatartása a szovjet javaslatokkal szemben az oka annak, hogy eddig nem jött létre megállapodás az atom- és hidrogénfegyver-kisérletek haladéktalan betiltásáról.

Miután a szovjet kormány nevében annak az elhatározásának adott kifejezést, hogy beszüntetik az atom- és hidrogénfegyver-kisérleteket, mihelyt az USA és Anglia hasonló kötelezettséget vállal, N. A. Bulganyin befejezésül biztositotta

betejezte

(MOSZKVA. Agerpres.) A Legfelső Szovjet ülésszaka május 9-én folytatta a vitát N. Sz. Hruscsov jelentéséről az ipar és épitkezés vezetése szervezésének megjavitásával kapcsolatban.

T. Uldzsabajev, a tadzsikisztáni KP KB-nak titkára azt mondotta, hogy a javasolt intézkedések hivatottak tovább fejleszteni a termelőerőket általában és külön-külön minden egyes szövetségi köztársaságban.

M. M. Privalov képviselő, a kuznyecki kombinát acélöntő mestere szerint jobb volna, ha a köztársaság szénipari minisztériuma Kemerevóban székelne. De gondolkozni kell arról, vajon szükség van-e a minisztériumra. Véleményünk szerint, mondotta, nem kell elfogadni szén-, kohó-, szinesfém- és kőolajipari minisztériumoknak az OSZSZSZK-ban való felállitására vonatkozó javaslatot. Az országos jellegü gazdasági bizottságok felállitása következtében véleményünk szerint nem helyénvaló köztársasági minisztériumokat létesiteni.

A. I. Sznecsikusz képviselő, a Litván SZSZK Kommunista Pártja KB-nak titkára hangoztatta, hogy az ipari vezetés szervezésének tökéletesitését célzó intézkedések rendkivül időszerüek Szovjet Litvániában. A szovjet hatalom éveiben Litvánia elmaradott agrár országból fejlett iparral rendelkező köztársasággá változott. A párt és a kormány által vázolt intézkedések előmozditják Litvánia és a többi szövetségi köztársaság gazdaságának és kulturájának fejlődését, lendületet adnak a dolgozók tömegei kezdeményezésének, alkotó tevékenységének.

A Szövetségi Szovjet és a Nemzetiségi Szovjet együttes ülésén több felszólalás után N. Sz. Hruscsov elnöklétével bizottságot alakitottak, amely hozzálátott a vita során elhangzott javaslatok tanulmányozásához és a törvényjavaslatnak megfelelő kiegészitéséhez.

A bizottságban helyet kaptak: Arisztov, Bajbakov, Beljajev, Brezsnyev, Bulganyin, Bikov, Furceva,

Vorosilov látogatásáról

jetunió más társadalmi rendszerrel rendelkezik, nincsen olyan erő, mely utját állhatná a két ország népei békére, barátságra és szabadságra irányuló közös törekvéseinek.

Ünnepségek Csehszlovákia f évfordulója a

(PRAGA. Agerpres.) A CETEKA jelenti:

Május 9-én megünnepelték Prágában Csehszlovákiának a dicsőséges szovjet hadsereg általi felszabaditása 12. évfordulóját.

Ezalkalomból nagyszabásu katonai parádét rendeztek. A diszemelvényen helyet foglaltak a párt és a kormány vezetői, közöttük Rudolf Barak, Jaromir Delanski, Vaclav

számolója

bi megjavitásáról

nek ülésszakán

sát, beleértve az össz-szövetségi költségvetéshez szükséges eszközö-

65 JUN 13.

1021

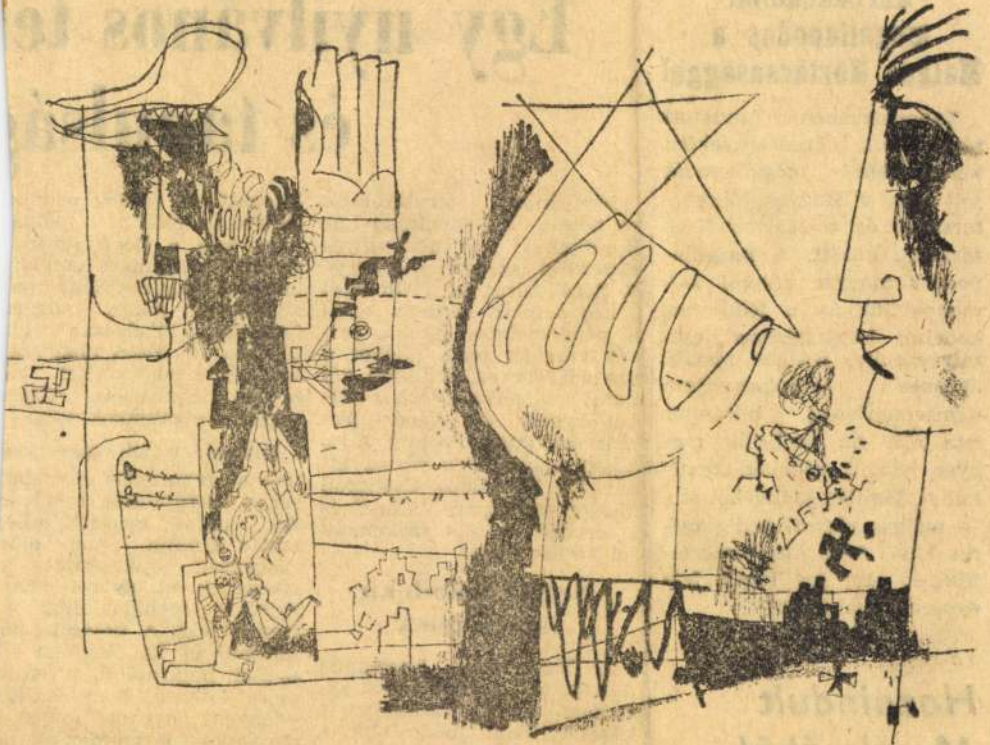

DEÁK B. FERENC:

A FASIZMUS VÉGNAPJAI

Kereskedelmi megállapodás a Malgas Köztársasággal

Tananariveben folytatott tárgyalások eredményeként kereskedelmi megállapodás jött létre a Magyar Népköztársaság és a Malgas Köztársaság között. A megállapodást magyar részről Domokos Mátyás, a Külkereskedelmi Minisztérium osztályvezetője, malgas részről Jacques Rabemananjara nemzetgazdasági miniszter írta alá. Az árulisták magyar részről gépeket, textiliákat, fémtömegcikkeket stb. — malgas részről pedig raffia, kávé, földi dió, fűszerféleségek stb. szállítását irányozzák elő. (MTI)

Hazaindult Moszkvából a szakszervezeti küldött

Egy nyilvános te
és tanulsá

Nyilvános tervbírálatot rendezett a napokban az Építőipari Tudományos Egyesület szegedi csoportja. A Bécsi körút és a Hunyadi János sugárút sarkára kerülő négyemeletes lakóház tervét vitatták meg, melyet a Szegedi Tervező Vállalat két fiatal mérnöke, *Baches* János építész és *Gáspár* Ferenc statikus tervezett. A vitában a beruházó városi tanács, a kivitelező Csongrád Megyei Építőipari Vállalat és a tervező vállalat szakemberei vettek részt.

Segítő szándékú észrevételek

A Bécsi körút Lumumba utcától a Hunyadi János sugárútig terjedő szakaszán a közelmúltban lebontották a régi, földszintes házakat, s helyükre, valamint a háztömb belsejébe is új, modern házak kerülnek. Valamennyi kifogást is tettek azonb Helytelenítették példá hogy míg a Bécsi körút az azzal átellenben levő ho lokzatot loggia díszíti ma a Hunyadi János sugár homlokzat túlságosan siv tűzfalszerű. Ezen nem seg sőt szinte ront a két vé pontra behelyezett, úgyn vezett virágablakok sora.

Nem tartották szerencsé nek az eszpresszó elrendez sét, s megnyitását az utcár Az épület beugró jelle szinte kínálja, hogy előt szabadtéri cukrászdát h lyezzenek el nyáron. Ez mostani megoldás miatt n hézkes lesz. A bejárat ner különül el kellőképpen a épület bejáratától, s emiat előre látható, hogy KUKA edények „díszítik" majd. A elmondott, s minden esetbe segítő szándékú észrevétele közül csak néhányat emel tünk most ki. Ezek egy ré szét még hasznosítani

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1976 8

Deák Ferenc

1021

DEÁK FERENC grafikái

létrejöttében. Más esetekben azonban az összefüggés
eset. Az utóbbi években megjelent publicisztikus útir
tyumeni, azerbajdzsáni, üzbegisztáni, grúziai, vietn
küldetések melléktermékei – ha ugyan nem főtermék
Jugoszláviában, Franciaországban, a Szovjetunió b
tett utazások műfordítóink látókörét szélesítették
minidannyunknak. Olykor egy-egy indiai vagy viet
értékes riport-sorozat, a szovjetunióbeli egész versci
dráma ihlető forrása lett. Egy budapesti és egy moszkvai kiadónál előkészületben van az a közös könyv, amelyben szovjet írók Magyarországról és magyar írók Szovjetunióról szóló irodalmi riportjai jelennek majd meg, két nyelven. Elkészült és már nyomdában van *Keleti Golfáram* címmel fiatal íróinknak az a közös vállalkozása, amelyben irodalmi riportok tudósítanak a szomszédos szocialista országok életéről. Ennek folytatásaképpen fiatal íróink a következő kötetben egy-egy szomszéd országbeli fiatal írót és költőt mutatnak majd be a saját fordításukban.

Másfelől: sok olyan tény, mely országunk és irodalmunk jóhírét öregbíti a világban, egyszersmind hírt ad szövetségünk külügyi aktivitásáról is. Emlékezzünk csak a francia Europe és a szovjet Voproszi Lityeraturi magyar különszámára, vagy a felszabadulásunk 30. évfordulóján valamennyi szocialista ország irodalmi folyóirataiban megjelent magyar verses és prózai összeállításokra. Nem kevésbé jelentős az a tény, hogy ma már Vietnámban magyar irodalmat eredetiből fordítanak, hogy Kubában – az egyik legnagyobb világnyelven – fejlődő kapcsolataink jóvoltából egész sor magyar művet adnak ki; hogy irodalmunk külföldi fordítóinak továbbképzéséről, magyar folyóiratokkal való ellátásáról rendszeresen gondoskodunk, s hogy gondot fordítunk új fordítók megnyerésére is: csupán a tavalyi évben orosz, francia és német nyelvterületről láttunk vendégül hosszabb időre és részesítettünk nyelvi képzésben egy-egy fiatal fordítót, s franciául és oroszul már kész fordításokkal is megismerkedhettünk. Ugyancsak a baráti érintkezés, a kézfogások eredménye az ARION című, többnyelvű költői almanach is: első száma az első budapesti nemzetközi költőtalálkozó beköszöntőjeképpen született meg, azóta a nyolcadik számnál tart, s most készül a kilencedikre, Ady születésének 100. évfordulójára.

Ez az Ady-évforduló minket is elvezet az előttünk álló, felelősségteljes feladatok tájékára. Mert az okos gyülekezet számvetésének, az írásos tájékoztatóknak és a felszólalásoknak – a várható bírálatoknak és a remélhető elismeréseknek – legfőbb értelme az, hogy a jövendő, új tennivalók értelmes és tisztességes elvégzésére serkentsenek. Tennivalónk pedig van bőven. Ez év szeptemberében az európai szocialista országok fiatal íróit látjuk vendégül avégett, hogy a mi fiatal íróinkkal, József Attila Körünk tagjaival közös dolgaik-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS

1976 8

Deák Ferenc

1021

DEÁK FERENC grafikái

gaba sűrítí az írás lényegét. Írói műhelyének
nem az elbeszélés tárgyát, hanem az író megsz
– ennek az érvényes, aktuális írói ítéletnek a tá
irat, tanúvallomás és bizonyítás. Mindez együtt
kedik. Galgóczi a valóság egy adott történelm
nyes, de tágabb körben is irányt adó törvényé
céduláin ott lüktet életünk mindennapi valósá
művektől: a *Félúton*, a *Nádtetős szocializmus*, a *Kőnél keményebb*, a *Kinek a törvényét*, *Budapest egymillió kilométer*, *Bizonyíték nincs*, vagy a legújabb, *A közös bűn* – az életmű egyes darabjainak kristályosodási pontjaiként érzékeltetik Galgóczi világának, állásfoglalásának lényegét.

Regényolvasó nép vagyunk, Galgóczi viszont született novellista. Valóságismeretét, társadalmi indulatait a közvélemény elvárásaihoz közelítve, a kritika esztendők óta regényt sürget, regényt követel Galgóczi Erzsébettől. Hogy kidöntse a maga epikai kisvilágait elválasztó falakat, összegezze tapasztalatait. A hatvanas évek elején született *Félúton* óta csak az ugyancsak beszédes, jelképes című *Pókhálóban* vállalkozott az író egy többrétegű eseménysor epikus kibontására. De valójában még ez a társadalmi felelősségében felfedező, kritikájában utat törő írás is inkább ráérősen kibontott novellának hatott, és adós maradt a regényműfaj bárminő, legszűkebbre szabott totalitásával is. *A közös bűn* – terjedelmét tekintve – ugyancsak a két műfaj határán lebeg, leginkább a tegnapi divatban agyonkoptatott „kisregény" címke illik rá. Mégsem haboznék regénynek nevezni, mert az ábrázolt kulcsmotívum mögött és körülötte egy emberi, sőt közösségi sorsokban is realizálódott, teljes korszak képe torlódik. És realista regénynek nevezném, még akkor is, ha cselekménye, és különösen annak expozíciója a krimikkel rokonítja. Olyan is volt, aki a két műfaji kategória összebékítésére „ellen-kriminek" nevezte Galgóczi új regényét. Az állítás semmivel sem pontatlanabb a tagadásnál: attól függ, hogy a regényben elkövetett bűntett, a lefolytatott nyomozás, vagy a mű irodalmi rangja, sémája, világképe szerint ítélkezünk. Ám ha az elsővel megelégednénk, akkor nemcsak Galgóczi új regénye, de Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődése* is krimi-besorolást nyerne. Hiszen *A közös bűn* cselekménye valóban rejtélyes gyilkossággal kezdődik. Olyan véres tettel, amelynek sem tettesét sem áldozatát, sem indítékát nem ismerjük közelebbről. A rendelkezésünkre álló, utólag kapott információk is csak a gyilkosság helyszínére, időpontjára, körülményeire szorítkoznak. Csak annyit tudunk, hogy az áldozat és feltételezhetően a gyilkos is, az 1956 novemberében a nyugati határok felé tóduló fiatalokkal sodródott a tett helyszínére. A gyilkosságot megelőző dulakodásra és magára a jóvátehetetlen tettre egy határmenti parasztcsalád istállójában került sor, ahol a fiúk útjuk utolsó hazai szakaszán megszálltak. A gyilkos egy fejőszékkel verte agyon áldozatát.

Bizonyíték nincs; A közös bűn (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1975, 1976); *A vesztes nem te vagy* (Magvető és Szépirodalmi Könyvkiadó, 1976).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1976 8

Deák Ferenc

1021

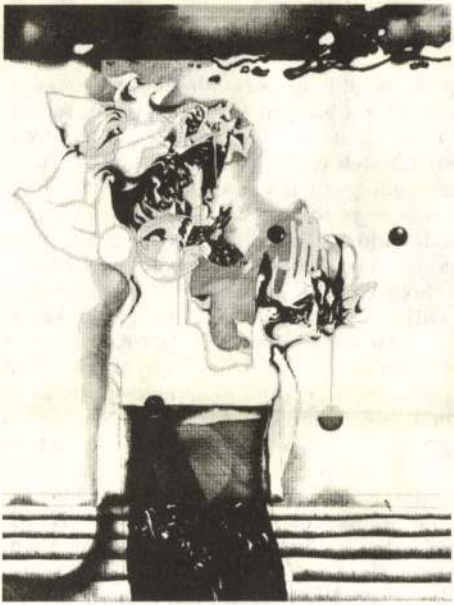

DEÁK FERENC grafikái

nem az, hogy egy-egy vidéki kulturális központban
mok alakultak ki; olyan műhelyek és fórumok, ame
tenek, hanem ennél sokkal többet: karakterisztikus
életünket. (Hirtelenében gondoljunk csak a pécsi bale
receni Kodály-kórusra, a hódmezővásárhelyi vagy
Ezek sorába tartoznak a vidéken megjelenő folyóir
értékelést mondjak róluk, de tény az: kiléptek a pr
igényével dolgoznak, éppen ezért külön-külön és együtt egész irodalmi életünket meghatározó erővel formálják.

A vidéki írócsoportok nem nőttek még eléggé fel az ebből a megváltozott, új helyzetből adódó feladatokhoz. Érdekes, ellentmondásos helyzet alakult ki: a csoportok tagjainak írói, irodalomkritikusi, szerkesztői munkája bámulatosan megerősödött – a folyóiratokon kívül bizonyítják ezt a sorban megjelent kötetek és az irodalmi díjak is – igen, de ezt nem követte a csoportok testületi életének kellő gazdagodása és erősödése. (Több oka van ennek, amelyet most nem elemzek; az azonos vagy rokon okok mellett, mindegyik csoportnak megvan a maga sajátos helyzetéből fakadó oksorozata.) A lényeg az, hogy az elkövetkező években a legsürgetőbb feladat a vidéki csoportok szervezeti életének megújítása, hatékonyabbá tétele. El kell érnünk, hogy egy-egy írócsoport a maga vonzáskörének területén az irodalmi élet gazdájává váljék, túllépve a központot adó város, megye határán. Nem lehet, nem szabad közigazgatási határokban gondolkozniok, mert ez szükségszerűen beszűkülést hoz magával; tágasabb ölelésű tevékenységi kört kell kialakítaniok, csak így válhatnak egyenrangú partnereivé a folyóiratoknak, így lesznek az adott terület, országrész jelentős irodalmi műhelyévé, fórumává. A vidéki írócsoportok egész országot átfogó hálózata nemcsak lehetőséget ad, hanem meg is követeli, hogy a közgyűlés után ilyen igénnyel dolgozzunk.

Az elmúlt öt esztendőben alakult ki és izmosodott meg rendszeres együttműködésünk több megyével, várossal és különböző társadalmi szervezetekkel, mindenekelőtt a KISZ-szel, a SZOT-tal és a TOT-tal. Az utóbbi kettővel írásban rögzítettük közös tennivalóinkat. A megyék, városok és szövetségünk között igen hamar olyan erős és sokoldalú kapcsolatrendszer épült ki – részben vidéki csoportjaink közreműködésével –, amelynek jóvoltából új közművelődési hagyományok teremtődtek. Az írásbeli jelentés felsorolja ezek

Deák Ferenc

DEÁK FERENC grafikája

A Magyar Írók Szövetségének irodalmi és kritikai folyóirata
Megjelenik havonta
KOVÁCS SÁNDOR IVÁN
THIERY ÁRPÁD

Kortárs, 1976. 8.

vonatkozik: sokszor úgy tűnik, hogy az idevág
gyűjtik a szakszociológiák városra vonatkozó
játszódó jelenségek magyarázatához hozzátenn
ennek az elméleti tisztázatlanságnak az illusz
ból kiindulva helytörténeti, közgazdasági, vár
gyal, de mellékesen kitér a nemzetiségek, a
fiatalok problémáival, de az alkoholizmussal,
bérlőkkel, az ágyrajárókkal, a művelődéssel, a
témák jó részének semmi köze a budapesti agg
lisan kíséreli meg, hogy megteremtse az összefü
kompilációvá válik, amit az is igazol, hogy a
merített különböző dokumentumokból. Eredet
mentumok összeválogatási szempontjai tekinth

A tisztázatlan elméleti keret következtébe
ingadozik. Ha ugyanis a tényanyag elrende
akkor az elmélet hézagait a nyers konkrétum
szintjén mozog a leírás – amikor például azt olv
di fel a templomtoronyba, aki hittanra jár –, h
ténck metafizikai magaslatain barangolunk. A
kapcsolását a mű elméleti-általánosító funkció

A feldolgozás következetességét és egyn
valóban csak a budapesti agglomerációval öss
volna a szerző, adottnak véve a magyarországi
ságait. Ez viszonylag egyszerűen úgy foglalható
a legfejlettebb országokéhoz hasonlított, addig
hasonló ütemű, mert az ipari fejlődés csak a tár
maradásának árán bontakozhatott ki. Ez az egy
rétegkülönbségeket, illetve a város és a vidék
egyenőtlenség létrejött, a folyamat önfenntar
javítására tett erőfeszítések csak fokozták a v
ben, ami azután az elvándorlás újabb hullámait
nyel együtt. E folyamat részletes leírása és elem
Az ismeretterjesztés akkor lehet eredményes,
szemügyre: hogyan tükröződik az elvándorlól
szerűség. A könyv egyik legnagyobb hiányoss
erre a lappangó kérdésre: miért vállalták az e
kilátástalan és megalázó városközeli létet a t

Deák Ferenc

Shakespeare
illusztrációk

Korunk 1974/2

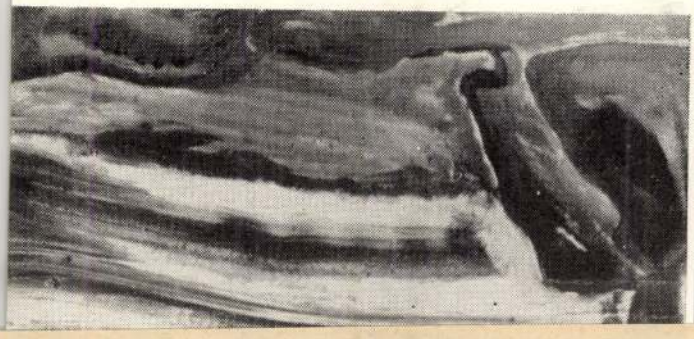

DEÁK Ferenc
Korunk, 1969.6.

MARTINOVICS: A színtiszta igazat mondtam. *(Még szemtelenebbül.)* Nincs már értelme annak, hogy tovább játsszam az udvaroncot. Minket már egyenrangú félként köt össze a sugárfegyver. *(Rövid szünet után kicsit színpadiasan.)* De ők, ők, akiknek hajnalban fel kell lépniük a vérpadra, nem tudtak arról, hogy miket forgatok a fejemben, őket éppúgy becsaptam, mint felséged atyját, és ahogy felségedet be akartam csapni. *(Közelhajol a császárhoz.)* Önt nyilvánosan végeztettem volna ki, felség, és elsőnek.

FERENC *(tulajdonképpen rettenetet legyőző iróniával):* Hát persze, igazi francia típusú vérengzéseket kezdeményezett volna a birodalomban.

MARTINOVICS: Nem, felség, én megszüntettem volna a császárságot, de az egyszemélyes császári diktatúra helyett újfajta egyszemélyi diktatúra következett volna: az én diktatúrám *(tanitósan felemeli az ujját)*, de nem vagyok gazember: a jóság és igazság diktátora akartam lenni *(közelhajol a császárhoz)*, nyugodt lelkiismerettel lettem volna diktátor dilettáns császárok helyett *(hangosan)*, utolsó diktátor, mert az én diktatúrám megszüntette volna önmagát, vaskézzel vezettem volna be azt, amit a franciák hebehurgyán, tehát életképtelenül vezettek be, utánam paradicsom következett volna, nekem köszönhették volna az emberek a paradicsomot, a diktátornak, aki lehetetlenné teszi a diktatúrát, lett volna valami, ami képes lett volna még engem is boldoggá tenni. *(Sóhajtozik néhány másodpercig.)* Így kellett volna lennie, így lett volna igazságos, széltében-hosszában ismerem ezt a hírhedt birodalmat, széltében-hosszában nem találtam embert, akinek képességei akár megközelítették volna az enyémet, igazságos lett volna tehát, hogy én legyek a diktátor, aki diktatúrájával lehetetlenné teszi a diktatúrát. Ön nem így gondolja, felség?... Még csak serkent a szakállam, már akartam, hogy az igazi császár fölé nőjek, s amikor rájöttem az óriási lehetőségre, az izgalmas és mégis szinte veszélytelen lehetőségre: a játékra, akkor gondolatokba merülve két egész napon át álltam mozdulatlanul egy szoba közepén, csodálatos volt az a két nap, gondolataim jelentőségét felfogva *(egyre nagyobb pátosszal)* énekelni kezdett a lelkem, ez a titka annak, hogy képes voltam mozdulatlanul állni negyvennyolc órán át egy szoba közepén: diktátor lettem volna, aki megszünteti a diktatúrát, nagyon rövid idő alatt kidolgoztam a nagy tervet, amelynek lényege volt, hogy játszani fogok a császárral, a császár meg fogja szeretni a játékot, de egyszercsak komolyra fordul a játék, a császár feje...

FERENC: Mi van Martinovics?! Tehát csak a játék létezett az ön számára, a sugárfegyver nem létezik?

MARTINOVICS: Egyelőre, sajnos, csak a terve létezik a sugárfegyvernek, felség.

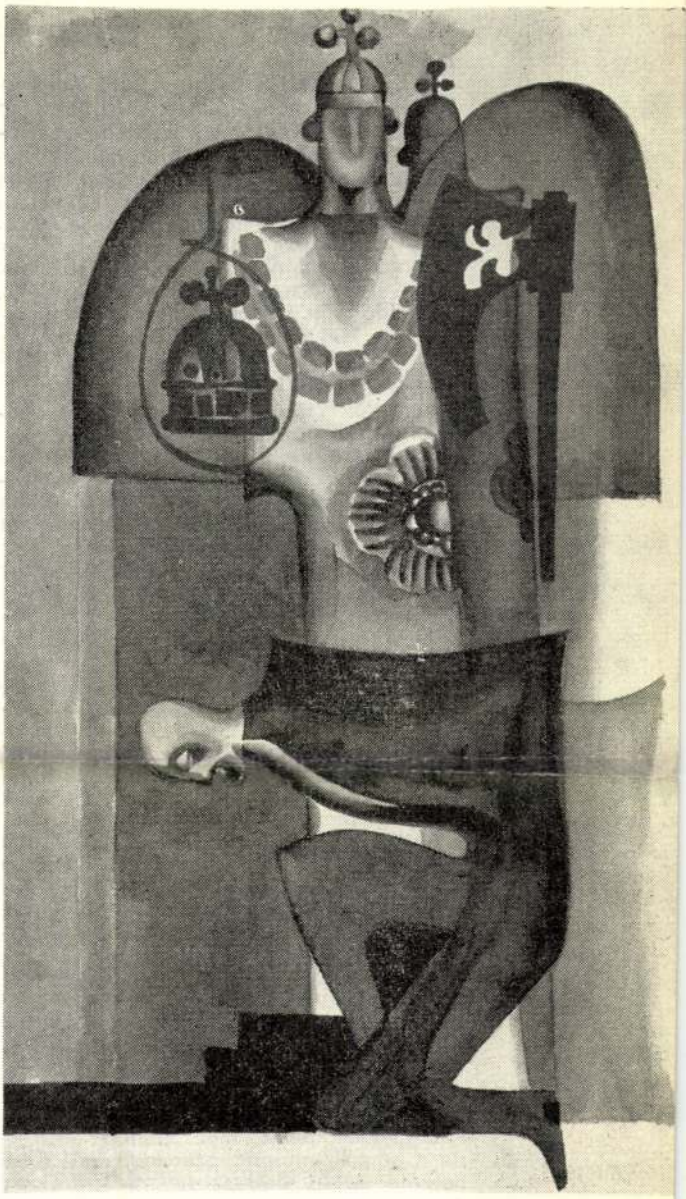

Deák Ferenc illusztrációi

FERENC: De hát miért nem lett ön diktátor a sugárfegyver segítségével?! Mondja, miért?!

MARTINOVICS *(megnyugtató hangon):* Rettenetesen bonyolult az előállítása és annyira költséges, hogy legalább egy államkincstárral kell bírnia annak, aki komolyan nekifog... *(Rövid szünet.)* Ezért határoztam el végül is, hogy beavatom felségedet a sugárfegyver titkába *(Szünet.)* Talán más államfő segítségét kértem volna, ha nem alakul felséged számára ilyen szerencsésen a helyzet,... hogy idő előtt beleestem felséged csapdájába... Ügyhogy kénytelen vagyok, illetve kénytelen leszek megosztani felségeddel a hatalmat...

FERENC *(játékosan):* Ó, elveszi a hatalom felét, Martinovics?

MARTINOVICS: Rájöttem, hogy túlságosan olcsón akartam felséged rendelkezésére bocsátani a sugárfegyvert olyan időszakban, amikor felséged birodalmát csak a sugárfegyver mentheti meg.

FERENC: Túlságosan nagy gazember ön, Martinovics. *(Gúnyosan.)* De hogy megosszam önnel a hatalmat, azt talán ekkora gazemberként is túlzás kívánnia.

MARTINOVICS *(hirtelen):* Én gazember vagyok?! Kicsit furcsa, hogy egy ártatlan embert gazembernek nevez felséged. *(Csodálkozva.)* Talán csak nem tart engem bűnösnek felséged?

FERENC *(idegesen):* Martinovics, azok után, amiket bevallott, még...

MARTINOVICS: Ó, tehát bűnösnek tart engem felséged. *(Bírákhoz.)* Őfelsége engem bűnösnek tart, mert a birodalom vezetését át akartam tőle venni, őt pedig vérpadra akartam küldeni. Önök is bűnösnek tartanak?

II. BÍRÓ: Száz halálra is elég a bűne!

MARTINOVICS *(hadarja):* Ha Martinovics ártatlan, alvezérei nem lehetnek ártatlanok, ha Martinovics bűnös, alvezérei ártatlanok. *(Megkönnyebbülten.)* Ó, végre megállapítást nyert, hogy azok a szerencsétlen halálraítéltek ártatlanok. Felségednek tehát, még mielőtt elhagyná a börtön épületét, szabadon kell őket bocsátania. *(A császár idegesen hallgat, a Bírákhoz.)* Mi kell történjék az ártatlan letartóztatottakkal? Haladéktalanul szabadon kell bocsátani őket, nem? Vagy talán a törvénykönyveink mást írnak elő, ki kell végeznünk az ártatlanokat?!

I. BÍRÓ: A törvénykönyv paragrafusait nem szabad mereven értelmezni. Nagyon bonyolult kérdés az, hogy ki ártatlan.

IV. BÍRÓ: Az ártatlanokat szabadon kell bocsátani, de ők nem ártatlanok.

MARTINOVICS *(jenyegetően):* Őfelsége megállapításából az következik, hogy ártatlanok.

I. BÍRÓ: Őfelsége szavait nem szabad mereven értelmezni.

MARTINOVICS: Ezek szerint lehetetlen bebizonyítani a legártatlanabb ártatlanokról is, hogy ártatlanok?!

I. BÍRÓ: Dehogyis lehetetlen. De ahhoz több tényezőnek egyeznie kell.

MARTINOVICS *(gúnyosan):* Hány tényezőnek?

I. BÍRÓ: Legalább kettőnek. Tegyük fel, ártatlanok lehetnének, mert ön bűnös, de...

MARTINOVICS *(közbevág):* Igen, ártatlanok, mert játszottam velük, orruknál fogva vezettem őket, tehát a tetteikért nem felelnek.

II. BÍRÓ: De hátha hagyták magukat orruknál fogva vezetni, hátha miközben ön cselekedett, és ők orruknál fogva vezettettek, azonos indíték vezette őket.

MARTINOVICS: Nem hagyom magam becsapni, nehogy azt képzeljék, hogy hagyom magam becsapni?!... Miféle azonos indíték, feleljenek, miféle azonos indíték?!

II. BÍRÓ: A császár gyűlölete.

MARTINOVICS: A császár gyűlölete? Én gyűlölöm a császárt, persze, hogy gyűlölöm, de az csak látszat, hogy ők is gyűlölik...

II. BÍRÓ: Bevallották, hogy gyűlölik a császárt.

MARTINOVICS *(élesen):* Kínzásra vallották be! Ezt nem ismerem el!

II. BÍRÓ: Mi viszont elismerjük.

MARTINOVICS: Tudják, kit gyűlölnek ők?! Engem, egyedül engem.

II. BÍRÓ: Ezt viszont nem vallották be.

MARTINOVICS: Ezt is bevallják. Lesznek szívesek kínzóeszközökkel kicsikarni belőlük a vallomást, hogy gyűlölnek engem?! Megteszik ezt az igazság érdekében? Ezt nem teszik meg, ugye? Feleljen már!

II. BÍRÓ: Szívesen felelek, Martinovics úr. Nem tesszük meg.

MARTINOVICS: Mert nincs érdekükben, ugye?

II. BÍRÓ: Igen, mert nincs érdekünkben.

MARTINOVICS *(kiabál):* Felség, kiforgatnak engem a bírái! De én nem hagyom magam! És elvárom felségedtől is, hogy segítsen nekem.

A császár idegesen felkacag

MARTINOVICS: Felség, én most már nem hagyom csávában a bajtársaimat, eleget vétettem ellenük azzal, hogy be-

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Deák Ferenc
1978 JUN 16
A Hét

DEÁK FERENC

A Szent Pál katedrális

IRODALOM

Párizsból . . . Egyszóval az ifjú W. keservei a modern távközlési technikával.

— A lapokból úgy vettem ki, hogy csupa nyomasztó filmet díjaztak . . .

— Nem tudom pontosan leméri, hogy mennyire megbízható az a hatás, amit az én idegállapotomra tettek ezek a filmek, mert tizenhat éve egymagam képviselem a hazai kritikát Cannes-ban. A szovjet kollégák harmincan jönnek, a bolgárok, csehek, magyarok egyenként tizenöten, csak Romániából jövök én meg én. Szerencsém volt, hogy egyszer véletlenül meghívtak, s azóta a mechanizmus működik tovább magától. Kapok kosztot-kvártélyt, belépési igazolványt az összes vetítésekre, s itthon a Nemzeti Banktól 288 lejért tíz dollárt. Ez van. Nincs még egy négyzetmilliméterenként keményebb, kegyetlenebb bombázás az álmennyel, mint itt. Néha eszembe jut Ionesco **Les victimes du devoir** című darabja, amelyben valakit kihallgatnak a rendőrségen, s mivel az illetőnek kilyukadt az agya, kenyérrel etetik, hogy a lyukakat betömjék. És szól szakadatlan a vezényszó: falni! nyelni!... Hát itt nem kenyeret zabálunk parancsszóra, hanem hordónyi kaviárt. Egy nap Bergman, másnap Marco Ferreri — s az embernek már nem marad sem érzéke, sem ereje a műremekekhez. Persze azért, amikor egyszer Bergman **Kiáltások és suttogások** című filmjét láttam késő éjszaka, egy fulladásig zsúfolt teremben a falnál támaszkodva, nem éreztem sem a meleget, sem a levegőtlenséget, sem a lábamat — de ez akkor volt. Remekművek ezúttal nem voltak. De rendkívül érdekes, érdekesebb, mint sok remekmű, filmeken át keresztül-kasul olvasni egy-egy számunkra eddig ismeretlen világot. A Mare Nostrum tágul, egyre tágul, új horizontok kerülnek elébed, felfedezzük Amerikát, és azt hisszük, hogy India, aztán rájövünk, hogy a Föld kerek és feljutunk a Holdba... Ezúttal például Latin-Amerikáról kaptunk döbbenetes tudósítást egy chilei rendező, Littin **Értekezés a módszerről** című filmjében. Mint

le

Melina Mercouri. Jane Fonda egyáltalán nem olyan merev és nevetséges, ahogy a nyugati pletykasajtó beállítja, hanem egy okos, közvetlen, és rendkívül rokonszenves ember, aki igen kegyetlen dolgokat mond hazájáról, persze MGM-koprodukcióban. Beszélgettem vele. Megejtő az őszintesége, a természetessége, a nyugalom, ahogy esetleg közhelyeket is mond, amelyek viszont rendkívül fontosak neki. Ez úgy látszik, sajátos amerikai vonás. Amit mond és amiről a film szól, az jelenleg az amerikai filmek javának a témája: hogy micsoda pusztítást végzett az amerikaiak lelkében a vietnami háború. A **Hazatérés (Coming Home)** mottója: „az újabb amerikai filmek nyolcvan százalékában a vietnami frontról hazatérő ember kiirtja a szomszédságot, a családját stb. . . ." Mint tudjuk, a boldog embereknek nincs történetük és a boldog népeknek nincsen történelmük. Hát az amerikaiaknak most van. Ez a film a háborúból testileg vagy idegileg nyomorékként hazatért katonák kórházában játszódik, és témája a rokkantak szinte patologikus dühe. Viszont szinte még súlyosabb azoknak az esete, akik normálisnak látszanak, de traumatizálta őket a nemzeti arányú bűntudat, akár ott voltak a fronton, akár nem — és nem képesek magukhoz térni.

Jane Fonda, aki egy frontharcos kapitány hű felesége, az eszményi amerikai polgárasszony, elmegy a nyomorultak kórházába, épp azért, hogy férje áldozatához hűen ápolja a sebesülteket. Itt találkozik Jean Voighttal, aki derektól lefele béna, hason fekszik egy ágytálon — igen egy ágytálon, a mesterséges nyomorúságnak vannak olyan tárgyi és testi körülményei, amelyek a vérnél fájóbban jellemzik ezt a nyomorúságot — hason fekszik és tombol, iszonyúan gyalázkodik,

FILM

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Deák Ferenc
A Hét
1978 JUN 16

DEÁK FERENC

A Tower-híd

(A művész londoni vázlataiból)

bjektív és szub

Ostromló molekulák: kulcs a zárban ? Terjedő hullámok és adó-vevő antennák ? Vagy mindez és még valami más ?... Hol tart a kutatás ?

az orrnyílástól körülbelül egy centiméterre szűkül az orrbemenet. A kúpszerű alak miatt az áramlási sebesség fokozódik, ezáltal a beáramló levegő eljut a felső orrkagyló alsó széléig, ahonnan elsősorban diffúzió segítségével jut el a szaglótájékhoz.

A rendesnél jobb vagy rosszabb szaglóképességnek leggyakoribb élettani oka az orr belső részeinek eltérő alakja. Hatással vannak a szaglótehetségre a különböző mérgek, például a morfium, kokain, nikotin csökkentik e képességet. Hasonlóan csökken a szaglóképesség hűlés, influenzás fertőzések, valamint orrmelléküreg-gyulladások esetén. Gyakran panaszkodnak átmeneti szaglásfokozódásról a váltózás korában levő és a terhes nők, a lázas betegek, az emésztési és anyagcserezavarokban szenvedők, a mértéktelenül sok alkoholt fogyasztók és azok, akik fizikailag vagy szellemileg nagyon ki-

létrehozó kémiai anyagok eltérnek az eddig elmondottaktól. Ezt a két szagot többféle alakú és nagyságú molekula hozhatja létre, a kétféle szag nem a molekula alakjától, nagyságától, hanem elektromos töltésétől függ. A szúró szagú anyagok molekulái általában elektropozitívak, míg a rothadóké elektronegatívak. Sajnos azonban, a sztereokémiai vizsgálatok sem adtak egyértelmű választ minden kérdésre.

A HÍM LEPKÉK MÉGIS MEGTALÁLTÁK...

Az űrkutatás és televízió korában szinte önként kínálkozott a szaglás megértésére a fizikai szemlélet alkalmazása. A szaglás első fizikai magyarázata Lomonoszovtól származik, aki már a tizennyolcadik században azt vallotta, hogy a szaglás — illetve a szag terjedése — hullámtermészetű. Elmélete szerint a testek szaghullámokat bocsátanak ki; minden szag jellemző hullámhosszal rendelkezik.

Ezt az elméletet kísérletileg igazolták. Egy hím lepke még 12 kilométer távolságról is megtalálja a kalitkába zárt nőstény lepkét. Az illatnak a kémiai elmélet szerint az üvegbörtönben kellett maradnia, hiszen a szagos molekulák nem hatolnak át a falon. A valóságban a hím pillangók viszont ott tolongtak a fogoly nőstény lepke körül. Hasonló kísérleteket végeztek hangyákkal is.

A fizikai elmélet hívei szerint a szaglóhám idegvégződéseinek apró csillószó-

Magyar Hirdeto
Sajtófigyelő

A Hét

1978 JUN 16

Deák Ferenc

1021

DEAK FERENC

Testőrök

Gazdáéknál Kovásznán

Érettségi vizsga. Az elnök Gazda Józ
könyvvita. Egyik szerző Gazda József. V
lami széppel megajándékozandó, Gazdán
nítványai által szőtt és a művésznő terv
telezett roppant nagy kelendőségnek
nyeget vásárolok. Kiállítás megnyitója. A
József mutatja be a közönségnek . . .

. . . Fáradtan ülök a kolozsvári állomá
Lehangol az előttem álló hosszú éjszaka
megszólít. Gazda József, aki turnézó
hazafelé igyekszik. Ezen az éjszakán ke
ni bennem a gondolat, hogy a disputá
ne, és mi lenne ha . . . nyilvánosan.

Az otthon és egyben alkotóműhely
utcában van, Kovásznán. Kovászna kisv
is abban különbözött álmos társaitól,
tendő legnagyobb része szezonnak szá
dővendégek jelenléte pezsgésben tartott
dalmi-művelődési életét.

— Nagyon is nem vagyunk vidék —
gazda sablonos, de elmaradhatatlan
szolva. — Lehet itt dolgozni. Ezenkívü
ember fordul meg Kovásznán, közülük s
Volt úgy, hogy 14—15 vendég is megf
egy nap. Legtöbbjük meghatározott cé
zánk, de akadnak olyanok is, akik a Pc
dérvölgy mellett minket is kovásznai ku
nak számon. — Ezt már a feleség, Gaz
fűzi hozzá. Észrevehetően mulattatja a
lönben mi minden vendéget szívesen lá

Gazdáék művelődési életünk élvonalá
magukat. Könyveket, szakcikkeket, riport
lítanak és kiállításokat szerveznek, tanul
nek saját költségükre, tanári teendőike
látják el. Érzésem szerint rájöttek valan
keresnek: sikerült maguk alá gyúrniük a

— A látszat ellenére rengeteg gondot
osztása. Időt igényel a kenyérkereső
mekeinkkel csak ritkán tudunk leülni e
tebb beszélgetésre. Önművelés? Ezt rer
lanatnyi szükséglet határozza meg. Miót
olvasni Thomas Mann József és testvér
lyülni Krúdy nosztalgiával átszőtt színes
Örök küzdelem a holtidővel, a lazítás
óráig, ha bírom.

— Kenyérkereső mesterség? Azt hisz
azt az egyet nem lehetne ráfogni, hogy

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

A Hét 1978 OKT 6

Deák Ferenc

1021

DEAK FERENC

Athéni hangulat

Az öreg somfánál

Esett, esett, pedig se testem, se lelkem nem kívánta. Sűrűn szitált, ősziesen, hangulatrontóan. Bennem forró napsugarak égtek s aranyszín őszi dalok susogtak, mint rozsdás levelek, és feltörtek az emlékek is, kék egek, virágos mezők, nosztalgia, az akkor még csak sejtett szerelem izgalma és a kegyetlen, igazságtalan rend elleni lázadás, lelkemben összevegyült az ifjúság s a hajamat deresítő ősz. Kint pedig esett, pedig se testem, se lelkem nem kívánta.

Azt hittem, zörgetnem kell majd a ház tömör kapuján, de csak a kilincset kellett lenyomnom, könnyen kinyílt s beléphettem a tágas helyiségbe, amelynek két oldalán s a végében nehéz fekete tölgyfa ajtók nyíltak, mint egy börtönben. (Jártam Doftanán, ott láttam még ezekhez hasonló ajtókat, bár igaz, azokon vasrácsos kémlelőnyílások voltak.) Hideg volt, nyomasztó hangulat. Hol hát a boldogság, amely itt, e vastag falak közt uralkodott egykor?

De alig lépkedtem fel a lépcsőkön az emeletre, s láttam újra, immár fenn, ugyanezt a komor ajtós, tágas helyiséget, alig nyomtam le egy újabb kilincset s léptem ki a tágas teraszra — s az eső már el is állt, a nap fénye áttört a felhőrétegen, máris aranyszínű ősz lett, amilyenre vágytam, amilyent képzeletemben ringattam az elégia csodás ritmusára:

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt;
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.

Ott állt a somfa is a virágos kertben, tisztán kivehetően a teraszról; a messzeségben ott álltak az ősz hegyek, s ott pompázott virágba borulva a Lápos völgye is. De hadd mondja el Bem és Garibaldi ezredese, egykor mit látott itt ő

Amint meghatódva néztem a virágos völgyet s a fehér hegyormokat, eszembe jutott az a nap, amikor először jártam itt, első találkozásom a somfával, s a Lápos romantikus völgyével. 1941-ben történt, amikor alig tizennégy évesen, leventeként harci gyakorlaton vettem részt. Hat-hét kilométert kellett menetelnünk Nagybányától Koltóig, egy hírhedt nyilas tornatanár irányításával. Bevonultunk a kastély udvarára, s a park felé fordultunk: „Egy, kettő, egy, kettő...! A tanár elordította magát: „Osztály, vigyázz! Osztály, balra át! Osztály, vigyázz! . . . Itt a somfa, itt írta Petőfi híres költeményét, a Szeptember végét... Osztály, balra át! Előre in-dulj!" ... Így ért véget a gyakorlat. Szerencsére a katonás fegyelem hamarosan fellazult, mert a vitéz parancsnoknak valami sürgős dolga akadt a falubeli kocsmában, s így magunkra hagyott. Mi pedig lehevedtünk a zöld fűre, szemünket a messzeségre vetettük, s hallgattuk a vers zenéjét:

Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virit az egész kikelet,
De ime, sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

Én pedig, akiben egy másik ifjú költő is muzsikált, rá is figyeltem:

Şi nime-n urma mea
Nu-mi plingă la creştet,
Doar toamna glas să dea
Frunzişului veşted.

És sírhelyem után
Majd senki ne sirna,
A hervadt ősz csupán
S zörgő füve, szirma.

(Dsida Jenő fordítása)

S az összefonódott dallamokban csak az élt, ami jó és szép, ami igaz és becsületes volt. Feküdtem a fűben, a vál[illegible] egy másik fiú vállához ért, kacsa

Deák Ferenc
[illegible]

MP SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Adatok 1939
VII 27

1021

Deák Ferenc: Ifjúsági brigád

..., Gaál Gábor szúrós ...jen el délután és hallgassa meg ...rendkívüli kollégáját, mert sokat tanulhat elemzéseiből".

Nem mentem el nagy bosszúságomban és nem követtem Gaál Gábort a későbbi elementárisan feltörő haragjában sem. Ugyanis utóbb az öreg Úr csak annyit tudott rávallani a mai ünnepeltre, hogy keveset érvel és sokat gesztikulál. Sovány volt ez a vád, egy kritikusi pörhöz nem is elegendő, azt azonban jelezte, hogy Gaál Gábor szemében a mai ünnepelt: megváltozott. És bizonyára megváltozott a valóságban is.

Hogy miben állt Hajdu Győző hajdani változása, ma már lényegtelen. Talán tudta a holnapi jelszót, talán kezében volt a bírálat újabb titkos fegyvere. Ami azonban a következő fordulóban már úgyis elavult.

Ezt a magatartást nevezhetjük kiváló mímelésnek, meghökkentő csalafintaságnak, de a Főnix madár föllobbanó tüzének is. Jelzőnk azon fog múlni, hogy miféle rendet gyanítunk a változás mögött.

Avval azonban Hajdu Győző sohasem volt vádolható, hogy népszerűségre törekedett. Valami módon mindig elöl ment, biztató és szidalmazó szavakat kiáltva a mögötte haladókra. És mivel ő gyorsan haladt, a boly pedig igyekezett szuszogva követni, sokakban azt a felejthetetlen látványt vagy inkább sejtelmet érlelte meg, hogy a mi barátunkat üldözik közösen.

Az ünnepelt pedig haladt és az időhöz igazodott, mint valami naptár-ember, hétfőn hétfőt mondott, karácsonykor karácsonyt. Nem hiszem, hogy a naptár megfejthetetlen és csalafinta olvasmány volna, melyet nem lehet kiadni ad usum delphini, pusztán azért, mert híven hirdeti az időt.

Ha megrójuk az ünnepeltet, tulajdonképpen az időt rójuk meg, a leélt történelmet és benne önmagunkat.

Amint egyik bölcs anekdotánk tanítja, egy falusi tiszteletes arra kérte fizető híveit, hogy minden család töltsön egy liter bort az udvaron fölállított hordóba. És amikor ez megtörtént, a pap csapra ütötte a hordót és megitatta híveit a hordóban kotyogó tiszta vizzel. Gon-

Hogy hány vargabetűt vagy csigavonalat írtak le együtt, mindnyájunk gyönggyel fűzött bocskora a megmondhatója.

Ne a saját tévedéseinket ünnepeljük azonban, de ünnepeljük az ünnepelt tévedéseit. Ő bizonyára békésen fogadja, mi pedig szívesen adjuk, sőt meg is tetézzük a saját tévedéseinkkel.

Köszöntsük az Isten fekete bárányát, aki nem veszi el, csak elénk idézi a világ bűneit, s közben reádöbben erényeinkre, hófehér lelkünkre, bárányságunkra.

Az *Igaz Szó* sok-sok koncepciós száma, nemzetiségi önismeretünk harsány vagy halk ébresztése, a közös gondokra szánt figyelem, a létünkről szóló viták legyenek járulékosak, mint a fekete bárány bundájában a koldustetű.

Hajdu Győző ezeket a nehéz szavakat bizonyára megbocsátja. Nem azért, mert egyik barátja — cimborája tollából kúsznak elő, hanem mert pontosan ismeri a leírt szó értékét. Nála az irodalom azonos az élettel, az élet az irodalommal. Azért szerkeszt, hogy éljen, és azért él, hogy szerkesszen.

Ő az az ember, aki ismeri a lehetségest, és tudja, hol kanyarog a lehetetlen határa.

Egyet mond, és kettő lesz belőle. Pedig az átlag műbíráló — fájdalom — már egyet sem mond, csuda-e, ha nem lesz belőle semmi? Csudálatra méltó égi utas, aki nyugat felé vörösen tűnik el, hogy újra fölkeljen kelet felé megújult fénnyel. Az ő dolga, miként váltja át az utat, hol cserél irányt. Legfennebb az lehet bosszantó, hogy mindig veszít valamit, és talál valamit. Táncházat, ősi muzsikát, meglepő új gondolatokat, mecénási biztatást, Vadasd nevében.

Vannak naivak, kancsik, hályogos-szeműek,

zötti szórványos, azonban jelentékt szervezetek tevék hidegháború, a mc éveiben hirtelen fe szélsőjobboldal meg bizonyítja, hogy az közötti időszakban a ofasiszta, fajgyűlölő, szeg acionista és főleg katonai mozgalmak száma megkétszereződött, s a hetvenes évek elejére már meghaladta a 2000-t. A legszervezettebb, a legnagyobb befolyással rendelkező és a legdühödtebb antikommunizmust hirdető neofasiszta szervezet, amelynek „filozófiai" kiindulópontja a primitív protestáns fundamentalizmus, az 1958 végén alakult John Birch Társaság. Közismert, hogy mögötte a Nagyiparosok Országos Szövetsége, C. W. Mills találó elnevezése szerint a „tőke szuperszövetsége", a sok milliárdos tőkeérdekeltségek vezérkara áll. De a több mint kétezer jobboldali fasiszta, fasisztoid jellegű szervezet között — bár nagy részük csak bizonyos körzetekre, a lakosság meghatározott rétegeire terjeszti ki befolyását — van jó pár, amely az egész amerikai társadalmat igyekszik átfogni. Ilyenek: az Amerikai Náci Párt, a Ku-Klux-Klan, a Fekete Moszlimok, a Keresztény Egyházak Amerikai Tanácsa, az Amerikai Egyházak Ligája, a Keresztény Keresztes Hadjárat stb. Különösen veszélyes az a speciálisan amerikai syndroma, amely a katonai elitnek a neofasiszta csoportokkal, szervezetekkel fenntartott

Deák Ferenc, grafikus

SZABÓ T. ATTILA

NYOLCVANÉVES

EZERKILENCSZÁZ
NYOLCVANHAT

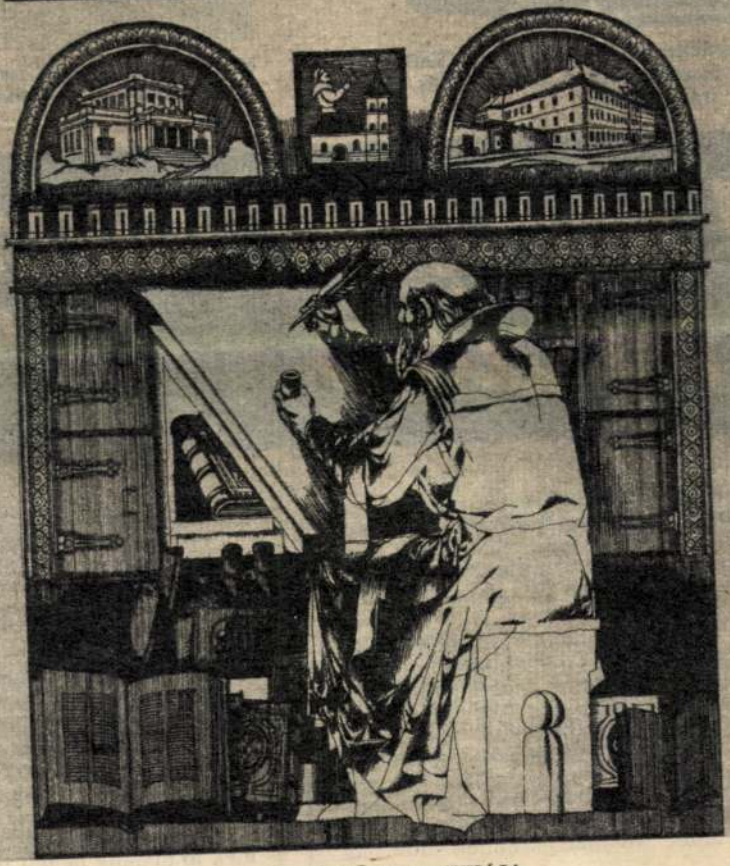

DEÁK FERENC GRAFIKÁJA

17

Kiss

Új

XXIII/3

lv, mítosz, kultúra — ezt a remek címet
a szerkesztő, Hoppál Mihály V. Ivanov
tudós tanulmánykötetének. Pontosan ez
s-egység az, amire a nyelvhasonlítás ese-
zükség van — nem választhatók el egy-

s persze, lehet-e a sumert egyáltalán ha-
i? Igaza lehet Komoróczynak abban,
em alkalmas erre — persze, ettől még
ik, újabban például a dravidával, az In-
gyi civilizáció feltételezett nyelvével, sőt,
akik a sumerok őshazáját Hátsó-India
vidékén keresték, és e tekintetben fel-
a burmai—tibeti terület is" (lásd a cseh
líma 1983-as könyvét). Azonban „ahány
annyi nézet" (Klíma), s ennek több oka

A sumer nyelv nem ismer
nül, csak az akkád szójegy
ami már önmagában bizon
Így az olvasás módja „tudo
a megjelent nyelvtanok pedi
danak egymásnak — a sun
kuló tudomány", ahogy az
ember, J. van Dijk mondja
készpénznek vesszük a rövi
jelentésű sumer szavakat,
bármely nyelvvel összeveth
az indo-európai nyelvekkel.
német *Tuch; du* (csinálni) –
(hatalmas) — szanszkrit *ma*
német *mahlen; mur* (bekerít
es még jó néhány példát lehe
lően részletes szógyűjtemény

Az „eget ismerő madár" (Anzu musen) a szíriai Máriából, az i. e. III. évezred első feléből — feltehetően Sumerban készült, de mindenképpen a messzire ágazó kulturális hatás jele (a fej és a farok arany, a szárnyas test kék lazurkő)

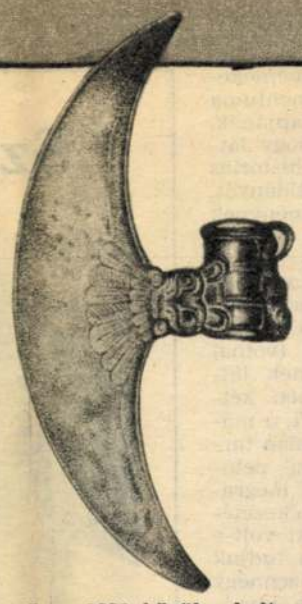

I. e. 1000 körülre keltezett ún. lurisztáni bronz díszfegyver a cirádává absztrahált oroszlánfejű sas alakjával

Kőtábla töredéke Girszu városából (Telló), a két oroszlánnal is elbíró Anzu alakjával és képszerű korai sumer írásjelekkel

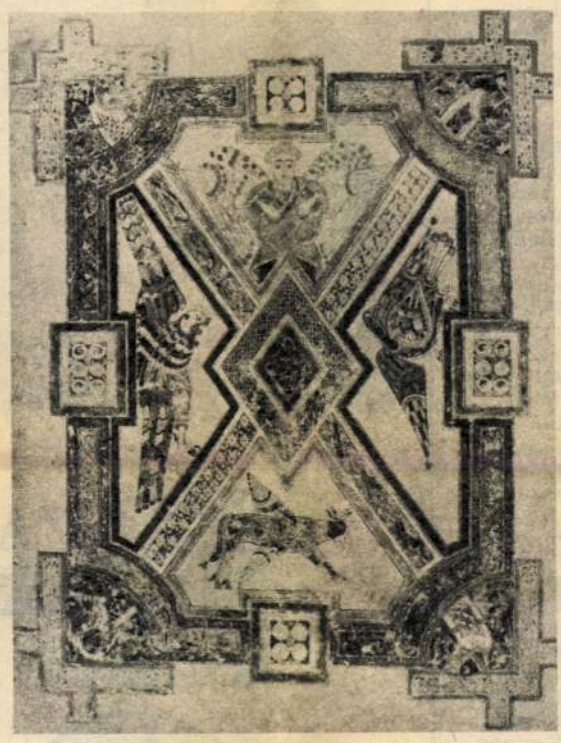

Márkus evangelista jelképe — miniatúra az írországi Book of Kellsből. 700 körül

A nemzeti szorongás vallása 3.

Nyelv, mítosz, kultúra — ezt a remek címet adta a szerkesztő, Hoppál Mihály V. Ivanov szovjet tudós tanulmánykötetének. Pontosan ez a hármas-egység az, amire a nyelvhasonlítás esetén is szükség van — nem választhatók el egymástól.

Kérdés persze, lehet-e a sumert egyáltalán hasonlítani? Igaza lehet Komoróczynak abban, hogy nem alkalmas erre — persze, ettől még összevetik, újabban például a dravidával, az Indus-völgyi civilizáció feltételezett nyelvével, sőt, „voltak, akik a sumerok őshazáját Hátsó-India nyugati vidékén keresték, és e tekintetben felmerült a burmai—tibeti terület is" (lásd a cseh Josef Klíma 1983-as könyvét). Azonban „ahány ember, annyi nézet" (Klíma), s ennek több oka van.

A sumer nyelv nem ismerhető meg közvetlenül, csak az akkád szójegyzékek segítségével, ami már önmagában bizonyos torzítást jelent. Így az olvasás módja „tudományos konvenció", a megjelent nyelvtanok pedig sokban ellentmondanak egymásnak — a sumerológia „még alakuló tudomány", ahogy az egyik vezető szakember, J. van Dijk mondja. Ha mégis mintegy készpénznek vesszük a rövid és többnyire sokjelentésű sumer szavakat, némi szorgalommal bármely nyelvvel összevethetjük őket. Például az indo-európai nyelvekkel. *Tug* (textilanyag) — német *Tuch; du* (csinálni) — angol *to do; mah* (hatalmas) — szanszkrit *maha; mu* (őrölni) — német *mahlen; mur* (bekerítés) — német *Mauer* es még jó néhány példát lehetne találni. Megfelelően részletes szógyűjtemény és szorgalom kérdése az egész. Viszont azt is tudni kell, hogy az élő sumer nyelv (tehát nem a papok és írnokok által tanulmányozott és konzervált nyelv) legalább egy, de inkább másfél-két ezer évet fog át, és eközben feltehetőleg jócskán változott. Például a rabnő eredeti neve *(kur-mi,* vagyis hegyvidéki, illetve külhoni asszony) az idők folyamán *géme* formára egyszerűsödött. És akkor hadd emlékeztessünk ismét a különféle nyelvváltozatokra, amelyet az írnokok említenek. Ezek közül csak az *eme-szal* nyelv mondható alaposabban tanulmányozottnak, ez a finomabb hölgyek által használt, *précieuse* stílus.

Mindazonáltal nem képtelenség, hogy a műveltség olyasféle ősi internacionális szavai közül, mint ma a *lézer*, egyesek már a sumerban is megvoltak, illetve innen (is) terjedtek szét. Úgynevezett „pre-urali" példát mondanék: a *házat* (finn *kota*) és a *fazekat* (finn *pata*). Nehéz volna ezeket a német *Hüttétől* (kunyhó) és az angol *pottól* (fazék) elválasztani... És ott van még a perzsa *kad*, a mongol *qotan*, a szibériai ket *qote* (hálógödör) szava, a Szahalin-sziget anju őslakóinak *kota* (falu) kifejezése, a dravida és tamil párhuzam Dél-Indiából, a sémi *qd*-gyök, valamint a kaukázusi ősi *ked-* (mindezen kunyhóféléket Hajdú Péter egyik tanulmányából vettem). Csupán véletlen-e, hogy a sumer *ku (kud)* igének van egy „letanyázni, lakni" jelentése is? És nem lehetséges, hogy az előbb (némileg blöffölve) említett Mauer latin forrásának, a *murus*nak — például kisázsiai (etruszk?) közvetítéssel, (mert etruszkul *mur* = valahol lenni) — a sumer *mur* az őse?

A művelődési szavak terjedése — ami merőben más, mint a nyelvrokonság! — valószerű, és nem követhetetlen. Épp ezért érdemes volna alaposan átnézni Götz írásait, figyelmen kívül hagyva rossz modorát és azt az igen mérsékelt kritikát, amellyel magyar nyelvi ötleteit kezeli. Gondolatsziporkái közül ugyanis feltétlenül akad megszívlelendő, nyelvészeti tekintetben is. A mai szakirodalom-áradatban, amely egy-egy óvatos új gondolat mazsolájáért többnyire újrarágatja a korábbi eredmények száradó kalácsát, érdemes volna ebben a teli marék mazsolás kavicsban szemezgetni.

Kétségtelen, hogy kultúra tekintetében az i.e. III. évezredben igen messzire ért Sumer tekintélye. Említhetjük itt a Türkméniáig, Dél-Afganisztánig terjedő toronytemplom- (zikkurat-) típust; Assur, Ebla és Mári sumer stílusú vagy onnan importált leleteit, sokszáz kilométerre Ur városától; vagy a sokat vitatott alsótatárlaki (Tartaria) táblákat, amelyek alighanem „barbár" másolatok szentként tisztelt és félig-meddig értett sumer képírás nyomán, de mindenképp érintkezésre vallanak. És ott vannak a mitológiai nyomok; például a Kárpát-medence új-kőkorát és rézkorát a Balkánnal és Kisázsiával összekötve vizsgáló Makkay János „minden jel szerint sumer eredetű" ősforrásra vezeti vissza az égi eredetű királycsaládok hagyományát.

Mi juthatott el mindebből a magyar tradícióba? Kevés és sokszorosan közvetett módon, feltehetően iráni, kaukázusi, nomád, arab, bizánci és kora-középkori európai közvetítéssel kerülhettek elemek a magyar néphagyományba (és a legközelebbi nyelvrokonok mitológiájába is).

Két példát mondanék: az első még nem a sumerokhoz, de Mezopotámiába vezet. A *Kőmíves Kelemen*-balladáról, illetve a falba épített asszony feláldozásáról van szó. A múlt században heves vita témája volt: a mienk vagy a román *Manole mester* az eredeti-e. Ma úgy látjuk, hogy a *Kőmíves Kelemen* néphagyományunk keleti örökségéhez tartozik, még pedig kaukázusi eredetű (Vargyas Lajos). Igen, de nem képzelhető el, hogy a kassu nevű hegyi nép építési öröksége a végső forrás? Ők tudniillik va[lóban] „beleépítettek" istennőket és isteneket a [ház] domborműként, formába préselt téglá[ba], tehetőleg valamilyen korábbi em[ber] helyettesített a szobor. Vagy, ami [való]séges: az építészeti szokás kapott [szá]mot később a néphagyományban. (M[ár]miként nyert a középkor balla[dá]daiban főszereplőt a történet[i] épp *Kelemen*? Ajánlanám [fi]gyelmébe Mátyás boszorkán[y]olasz építészét, Chimenti [Ca]ciát, aki Buda különle[gé]

Valódi sumer „k[ét]oroszlánfejű sas a[lak]néven emlegetet[t] madara: ott lát[ható] mélyhez köthe[tő] jogarján. De [ké]sőbb az ír[ók]

cius végén, közvetlenül az utazás előtt napvilágot látott *Cipruslombok Etelke sírjáról* sem (de ebből nem szavalnak), az utóbbi kettő azonban nem szerepel a líceumi könyvtár katalógusában.

Ha a jegyzőkönyv valamennyi negyvenes évekbeli bejegyzését végignézzük, számos adatot találunk arra vonatkozólag, mit és hányszor szavaltak Petőfitől a késmárki társaságban, ez a többi diáktársaság adataival együtt adalékot nyújthat az egyes Petőfi-versek korabeli népszerűségi mutatójához. 1844. április 20-án *Szeget szeggel*, november 23-án *Szomjas ember tűnődése*, 1845. április 5-én *Pál mester*, *Egy telem Debrecenben*, május 3-án *Szomjas ember tűnődése*, május 17-én *Egri hangok*, *Ebéd után*, május 24-én *Javulási szándék*, május 31-én *Kedves vendégek*, december 13-án Én magyar nemes vagyok *(A magyar nemes* c.), 1846. október 25-én *Honfidal* (bár nincs ott a szerző neve, tehát nem biztos, hogy a Petőfié), december 19-én *Javulási szándék*, 1847. március 20-án *Kedves vendégek*, május 12-én *A helység kalapácsa* harmadik ének, szeptember 22-én *Az ősi kard (A magyar nemes*ről van szó), december 11-én *Irtóztató csalódás*. Amint látjuk 1845-ben, a költő látogatása után megszaporodnak a szavalási adatok, ami arra mutat, hogy Petőfi személye is jó benyomást tett a költészetért rajongó ifjakra. 1847-ben a költő újra járt a Felvidéken, de csak Beje, Rimaszombat, Losonc az állomáshelye, északabbra nem megy, mégis lehet, hogy a késmárkiak tudomást szereztek utazásáról, ha máshonnan nem, hát a győri *Hazánk*ból, ahol az *Úti levelek Kerényi Frigyeshez* folytatásokban megjelent. Talán ennek hatására újra több a Petőfi-vers szavalat, mint 1846-ban. A késmárki Magyar Társaság 1848 első felében még tart gyűléseket, de ekkor már nem szavalnak Petőfiből, később, az 1848/49-es iskolai évből már nincsen jegyzőkönyvi bejegyzés. A jegyzőkönyv az 1850/51-es oktatási évvel folytatódik, ekkor már nem Hunfalvy Pál az elnök, aki az 1848/49-es eseményeknél „kompromittálta" magát.

Scholcz Frigyes, aki az 1840-es években a líceum [illegible]ákja volt és tanúja lehe[illegible] Petőfi látogatásának, [illegible]ban publikált *A Tátra* [illegible] címen egy „regényes [illegible]mi" drámát, mely[illegible]el Petőfi. A drá[illegible]nete mintegy be[illegible]ő látogatásáról [illegible]ságban. A lí[illegible]beszélgetnek [illegible]ól. Az egyik [illegible] megnéz[illegible], most [illegible]ment [illegible]lát[illegible]s-

szépirodalmi visszaemlékezésnek, újabb momentuma a költő késmárki napjának. Petőfi nem említi, hogy látta volna Tinódi históriás énekeinek e ritka példányát, talán jelentős eseménynek tartotta volna. Nem tudjuk, mikor kerülhetett a könyvtár tulajdonába, talán még kideríthető. Az azonban, hogy Hunfalvy költő látogatójának megmutatta (volna) e ritkaságot, hihetőnek látszik. Scholcz művében kétszer szólal meg Petőfi, a második megszólalása talán tartalmaz néhány igazi petőfies fordulatot, ami megragadt a kortárs emlékezetében. Hogy Scholcz ott volt-e ezen az ülésen, nem tudjuk (hiszen még csak tizennégy éves volt!), de akire hivatkozik (dr. Mauksch Károly), az akkor még, amikor Scholcz e művet írta, Késmárkon élt, mint nyugdíjas orvos. „Templomba jöttem én is, óriási templomba, melyet Eperjesről jövet a Branyiszkó hegyormáról pillantottam meg először. Bérczes Szepesség ez a dicső templom, oltára a fenséges Tátra, melyen reggel a nap tüze ég; szószéke a késmárki Lyceum. Egyik felkent papja Hunfalvy Pál professor úr, hű közönsége meg a nagyreményű múzsafiak. Tartsa meg az úr Isten sokáig a tudomány és szabad szellem e lelkes apostolát!" — mondta volna Petőfi a a társaság ülésén, az üdvözlésekre udvarias válaszul.

A késmárki programból az *Úti jegyzetek*ben tehát a költő kifelejti a líceum és a társaság meglátogatását, de nem ám a sonkázást! Arról lelkiismeretesen beszámol, hogy délután egy nyugdíjas kapitánnyal sonkáztak és boroztak, aminek az lett a következménye, hogy este, amikor a költő tiszteletére fáklyászenét adtak, nem a klasszikus ékesszólás szabályai szerint köszönték meg.

Hát igen, a fáklyás zene, amire oly irigyek voltak a kortárs literátorok, Késmárkon sem maradt el! Berecz Károly, aki *A régi Fiatal Magyarország* című művével egyike a Petőfiről szóló kortársi visszaemlékezések legérdemesebb szerzőinek, az eperjesi fáklyás zenéről szólva, ezt mondja: „Lett is aztán nagy füstje ennek a fáklyás tisztelgésnek. Az irodalom vaskalaposai gúnyosan biggyesztették ajkaikat, »no még csak ez kellett, hogy így elkapassák azt a hencegő fiút, nem fog azzal már bírni se tekintély, se kritika«. Sőt még a »régi jó táblabírák« is elszörnyűlködtek, hogy azt a fáklyafüstött, mellyel még akkor csak országos politikai celebritásoknak tömjéneztek, most így profanálják azzal a csavargó poétával! Csakis a Petőfi iránt lelkesedő ifjúság tapsolt e merész kitüntetésnek."

Petőfi egyetlen napot töltött Késmárkon. Ezen a napon nem írt költeményt. Az *Úti jegyzetek*ből egy kurta oldalnyi rész örökíti meg a városkához fűződő élményeit. Jól érezte magát itt.

RACZKY RITA

Szabó T. Attila köszöntése

KISS GÁBOR FELVÉTELE

Az erdélyi magyar tudományosság nagy alakját tiszteljük Szabó T. Attila professzor személyében. A magyar nyelvészet élő klasszikusaként ma is tevékeny alkotói munkásságával, megjelenő könyveivel nagy örömet szerez hetedhét határon túli híveinek és tanítványainak. Éppen minap jelent meg az életművéből készült válogatás hatodik köteteként *Tallózás a múltban* című tanulmánykönyve.

A hazai közvélemény a Kolozsvárott élő Szabó T. Attilát elsősorban a nevéhez fűződő egyedülálló vállalkozás alapján ismeri. Az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* eddig megjelent négy kötetével valóban példátlan teljesítmény: a benne rejlő türelem, nemkülönben a hatalmas anyagismeret és rendszerező fegyelem a tudós sok évtizedes munkájának eredménye. Már testes könyvet töltene meg a csupán félig elvégzett munkáról írott méltatások sora, készülő nagy művét nemcsak szűkebb hazájában és Magyarországon fogadták lelkesen, elismerő köszöntése nem ismer országhatárokat és kontinensnyi távolságokat.

A nyelvész dolga — egyebek között —, hogy a szavak glédáival önmagunk megismertetését és becsülését szolgalmazza, ugyanakkor a népek kölcsönös megértését is elősegítse. Nincsen ebben semmi ellentmondás: a nyelvészet nemzetinek tetsző föladatai általában nemzetek fölötti célokat is szolgálnak.

Szabó T. Attila hatalmas életművét példamutató teljesítményként tiszteljük, s most, a nyolcvan esztendős tudóst köszöntve kívánjuk, hogy jó egészségben élje meg munkásságának betetőzését, a teljes szótörténeti tár kiadásra váró köteteinek mielőbbi megjelenését.

KISS KÁROLY

DEÁK FERENC GRAFIKÁJA

Deák Ferenc

Deák Ferenc

Dékmagyarország (Szeged)

1944. jún. 2.

hhentve volt-e ideje kesobb a folyoba
...zkedni a földeáki széplány-
...? — Ki tudja... Lucit elte-
...k azóta.

DÉR ENDRE

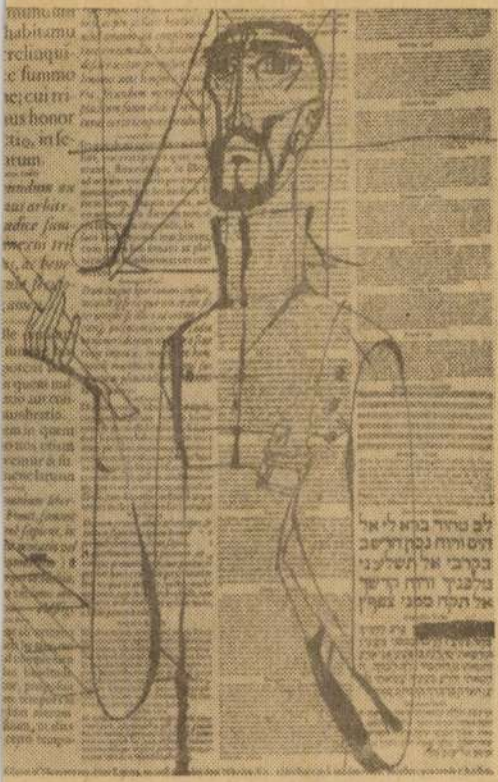

...ános

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 133-068, 337-748, 340-728

Utunk

Deák Ferenc

1021

Deák Ferenc: Az Estcsillag

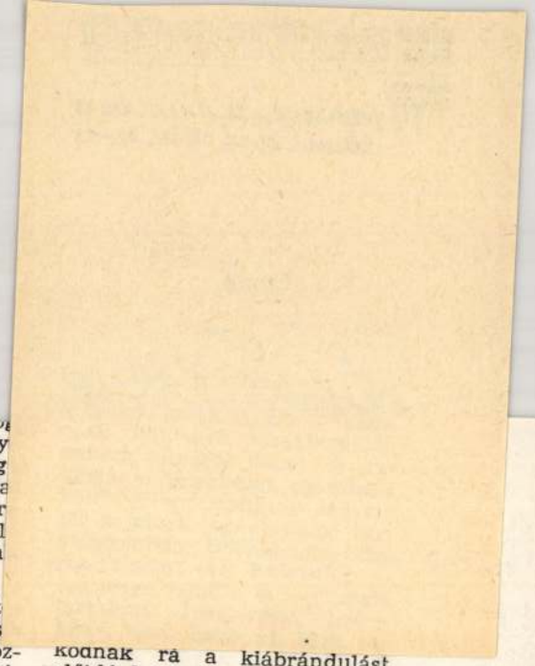

lét számtalan jelensége által otthonossá teszi számunkra. Esztétikai ítéletének pontossága korát messze felülmúló költői stílusteremtő képességében rejlik — a román irodalmi stílusnak ugyanolyan alapvető megújítását viszi véghez, amilyen a magyar irodalomban Vörösmarty nevéhez fűződik.

Az említett felosztás két összefüggéspárra hívja fel a figyelmet: egyrészt a költő elviselőképessége és a korviszonyok, másrészt a természet és a kozmosz ellentétpárjára. Eminescu, klasszikus tisztasága ellenére, bonyolult irodalmi jelenség. Nem csoda, ha különböző indítékú és indulatú kritikusok oly ellentmondó véleményt alkottak róla

a szenvedés mérhetetlenül több, mint az öröm. A későbbi magányosság a rendkívüli érzékenységű költő önmentő kísérlete, — fiatal korában jó kedélyű, megnyerő fellépésű, barátkozó hajlamú ember volt. Dobrogeanu-Gherea, aki éppolyan érzékenységgel élte korának ellentmondásait, Eminescu költői borúlátását nem lelki determináltságának tulajdonítja, hanem a kor kiábrándító hatásának: „Abban a társadalomban, amelyben élt, nem juthatott semmire." Eminescu nem nyugszik bele a dolgok rendjébe s nem alkuszik: ezért eredendően optimista. Mert a pesszimista fejet hajt a jogtipró törvények előtt, s teszi akarata ellenére is azt, amit kérnek tőle. Emi-

Nem képessége, — ereje nem maradt magára vigyázni: korszakalkotó irodalmi tevékenysége, hatalmas irodalomújító lendülete annyi ellenálló erőt hagy csupán a költőnek, amennyi elegendő az egyik napról a másikra való vegetáláshoz, — a ránehezedő, irányított társadalmi nyomást már képtelen elviselni. Többszöri állásvesztés, koholt vádakra épített per, silány bér, egész napi robot, teljes nyomor, állandó éhezés, mindennapos megalázások: politikus kortársai tisztában voltak Eminescu külön útjaival és igyekeztek visszaszorítani a költőt a jelentéktelenségbe. Világos, mire megy a játék: egyrészt a költőt anyagilag teljesen kiszolgáltatottá tenni, másrészt

a művészekre háruló nagy ny
más alatt a költői közösség
széttöredezik, valamint a
hogy az írók támasza: az ir
dalmi közvélemény, az ítél
képes olvasóközönség még a
kor formálódik.

Életművében a költészet
publicisztika mellett a más
ellentétpár a természet — koz
mosz viszony. Ifjúkori verseiben a megszemélyesített természet cselekvő részvevője a költő által megverselt élményeknek, eszményeknek, hangulatoknak: mint meleg védőbúrok, segítő ölelés veszi körül a költőt. Később a természet mindinkább semlegessé válik, s bár még jó ideig fontos motívum költeményeiben, egy idő után mint ellen-

kodnak rá a kiábrándulást előidéző keserű élmények. Ez Eminescu realizmusa: a versbe foglalt megrázó belső drámа nem más, mint az életben, költészetben szenvedélyesen hivő, bízó *költő* és az átélt és ábrázolt kiábrándító, lélekölő *kor valósága* közt feszülő ellentét látomása.

VÁSÁRHELYI GÉZA

---

kiadása aztán a maga valóságában tárta fel Eminescu költészetének igazi méreteit. E kötet nyomán ismertük fel Eminescuban Byron, Puskin, Petőfi méltó utódját, amit addig csak sejtettünk. És így váltotta fel korábbi büszkélkedésünket új nyugtalanságunk feszültsége: ezt az Eminescut kell most már bemutatnunk a maga világirodalmi jelentőségében — a magyar olvasóknak. Kakassy akkoriban oldotta meg ezt a feladatot irodalomtörténeti és az esztétikai értékelés terén *Eminescu élete és költészete* című, irodalmi díjjal is kitüntetett pompás monográfiában; nekünk a feltárt költői hagyaték egészét kell melléje helyeznünk magyarul...

Felismerésünket lelkes nekibuzdulás követte. Kiadónk már 1962-ben tervezni kezdte az 1965-re megjelenő *új és teljes* magyar Eminescu-kötetet. A következő évben már az anyagi fedezet biztonságával kezdhettem meg körlevelekkel ostromolni költőinket és műfordítóinkat. A problémák ugyanazok maradtak

noha közben az Ifjúsági Kiadó Tanulók könyvtára is segített törleszteni az adósságból. Emellet merevedett az elbírálási szempont is: szigorúan követendő elvvé kövesedett a *tartalmi és formai hűség* — megközelítése legalább. Ez pedig a már kész fordítások újabb felülvizsgálását és megrostálását követelte meg. Ez több esetben fájdalmas áldozatot kívánt. A formai hűség hiányának esett áldozatul például Áprily Lajos *Esticsillaga*, mert fordítója az ölelkező rímeknek csak az egyik párját tartotta tiszteletben, a másikat nem. Ilyesféle bajok miatt sok régebbi fordítás átdolgozása, javítása is szükségessé vált.

Olyan nagynak látszott a feladat, hogy változtatni kellett a szervezési módszereken is. Előbb — taktikásan — az új fordításokra kellett rábírni az *önként* vállalkozókat: mindenki maga választhatott a címlistából annyi verset, amennyit akart és éppenséggel azokat a verseket, amelyek a leginkább kedvére voltak. Így persze sok volt az ütközés.

önkéntes jelentkező nem akadt, s végül azokra is, amelyekről az első vállalkozó valamiért lemondott. A régi vagy régebbi fordítások javítására, átdolgozására, finomítására csak a második menetben került sor, amikor az osztozkodási izgalmak már csillapodtak...

A korábbi kötet szervezési gondjai és bonyodalmai ismétlődtek meg most is, csak tízszeresen felfokozott nagyságban; olyannyira, hogy ma is vonakodom részleteikben visszaidézni őket. Azt az egyet azonban, amelynél ez a vonakodás már nem jelentkezik olyan nagyon, ízelítőnek megiscsak felemlítem. Természetesen ezúttal is akadt néhány kisebb terjedelmű és kevésbé nevezetes vers, amelynek minden igyekezetem ellenére sem akadt fordítója. Akárcsak az előző kötetnél. S ezúttal is bennem kezdtek zsongani ezek a „nekem maradt" versek az éjszakai elmélyedések idején. Akárcsak az előző kötetnél. De most már bátrabban, magabiztosabban, s nemegyszer a jól sikerült örömében megfürösztve engem, aki magya-

la egyedül az a tény, hogy bár elég korán munkához láttunk, végül mégis egy egész évvel lemaradtunk az 1965-ös jubileumi évfordulóról. Az én szerkesztői örömömet azonban ez a lemaradás akkor már nem nagyon zavarta meg. A kézirat nyomdakész összeállítása után olyan elégedettség szállott meg, hogy kellemes szédületem szinte a levegőbe emelt a szerkesztői székből. Ebben találtam meg később a magyarázatát annak, hogy egy egyszerű közbeszólás kizökkenthetett a kötet tartalomjegyzékét alkotó versek sorszámolásából, s kerek százzal többet számoltam a kelleténél. Nem is jöttem rá a tévedésemre csak akkor, amikor Oláh Tibor Marosvásárhelyen nem volt rest ellenőrizni a versek számát, s „leleplezve" helyesbítette az előszóban is felhasznált téves számadatot. Persze, bosszankodtam is, de már nem jobban a kelleténél. A megjelent könyv ugyanis külsejében is olyan sikerült volt, olyan melegen simult egész bibliofil szépségével két tenyerem közé, hogy hamar

Ilyeneket sokat tartottam számon, s közülük is a leginkább azt, hogy miként sikerült kicsiholnom Kiss Jenőből a *Luceafărul* egy szerintem minden azelőttinél sikerültebb fordítását. Nem rábeszéléssel, inkább azzal a megismételt panaszommal, hogy lám: a formai hűség hajszolása miatt kénytelen vagyok mellőzni egy olyan közismert költői szárnyalású fordítást, mint amilyen az Áprilyé a *Luceafărul*-ról. Pedig talán éppen azért sikerült olyan varázslatosan, mert feloldotta magát egy formai kényszer alól... Először csak fokozta sajnálkozásom jogosságát, másodszor inkább hallgatott, mintha töprengett volna azon, hogy valóban igazam van-e, aztán csak megszólalt: *Megpróbálom!* Vártam e miatt az ígéret miatt a kézirat felküldésével még egy hétig. Megérte. Kiss Jenő a hetedik nap reggelén piros, kialvatlan szemekkel ugyan, de olyan fordítást hozott fel, hogy abban aztán sem a formai, sem a tartalmi hűségben nem volt semmi hiba, s mégsem hiányzott belőle az Áprily fordításában olyannyira meg-

Deák Ferenc
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Könyv T
1966 AUG

/1021

Deák Ferenc fametszete Papp Ferenc Négy kisregény című könyvéből (Irodalmi Kiadó, Bukarest)

VAS ISTVÁN

Nagy költészet

Vallomás A vizsgálat fordításáról

A vizsgálat fordítását *Major Tamásnak* köszönhetem. Ő keresett fel, még a felfedezés lázától izgatottan, azzal, hogy van itt valami nekem való. Elmondta, miről szól, azt is, hogyan. Akkor már ismertem *Peter Weiss* előző művét, a hosszú című Marat-darabot: nagy drámának tartottam. Major Tamás elragadtatását most mégis bizalmatlanul fogadtam. Mindabból, amit hallottam, az volt az érzésem: nem, így nem lehet, nem szabad drámát írni. A német koncentrációs táborok minden borzalmát belefoglalni, mintegy leltárba, még hozzá, egy bírósági tárgyalás aktáiból idézve, és mindennek a tetejébe, belegyömöszölni valamilyen teljesen szabálytalan versfélébe! Nem vagyok híve a dokumentum-drámának, és ebben ezt a műfajt gyanítottam, sőt, a mondvacsinált versszerűséggel súlyosbítva, modoros dokumentum-drámát. Ez nem az én asztalom — próbáltam elhárítani Major Tamást. Legalább olvasd el — unszolt. Kelletlenül megígértem, azzal a gondolattal, hogy a látszat kedvéért majd belenézek.

De amikor már belenéztem, nem tudtam többé letenni, és amint befejeztem, jóformán azonnal hozzákezdtem a fordításhoz. A darab terjedelméhez és a fordítás nehézségeihez szi távolságot, vagy ahogy ma mondják, elidegenedést, és ezt a művészi távolságot biztosítja, nem a dokumentum-jelleget, az aktanyelv, az olcsóbb hatásokra is csábító „élménymelegség" helyett. A *per* drámája — ez teszi lehetővé, hogy benne történelmi erők és tényezők ütközzenek össze, és azt is, hogy ezt az összeütközést — a mesteri átvágásokon és átkötéseken kívül, persze —, szilárd gondolati egység szorítsa szigorú szerkezetbe. Ez a szerkezet *A vizsgálat* legfőbb drámai erénye, fűszerezve azzal a magas feszültségű, nyomozó és megfejtő izgalommal, amely nemcsak a legjobb detektívregényekben található meg, de például az Oedipus királyban is. És csakugyan, ezeknek az elemeknek együttléte Peter Weissnek ezt a darabját, legalábbis az én szememben, a nagy görög tragédiákkal rokonítja —, de ez nem volna lehetséges *A vizsgálat* drámai ereje és emelkedettsége nélkül.

Ez a drámai erő és emelkedettség a fordító számára, mint formai probléma jelentkezik: a vers problémája. Ez a forma lényegi eleme a darabnak, és természetesen, nem választható el a színpadi és eszmei hatásától. Maga a szerző, nyilván azért, [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Deák Ferenc

UTUNK

1971 OKT 8 2

1021

Deák Ferenc illusztrációja

ifjúsági re-
ment... s ha
m jelent meg,
fogyott volna

hoz is, és meg-
abb című ifjú-

gebe! Emelem poharam, emelem e
amíg reggel felé eszedbe jut föld
tőnek a szava: „Öreg Philoktet,
borám, ó, nézd a hajnalt, milyen
utolsó hajnalod talán. Pendítsd h
razfádat..."

SZ

lytatása a 3. oldalról

rendes ember, de egy kissé komolytalan, határidőt szabott ki neki a megigazulásra, és kijelentette kerek perec, hogy addig szó se lehet összeházasodásról; a mi barátunk azóta a várost is elkerüli, a lány viszont egyre öregebb és keserűbb arccal vissza-visszatér hozzá.

Fel-alá járkál a szobában, ujjával csíkot húz a poros szekrény oldalán, majd félénk undorral pillant körül:

„De hiszen ez rettenetes... Hogy élhet így?"

Válasz helyett Dolfi az akváriumhoz lép, és etetni kezdi a halacskát, majd bekapcsolja az apró oxigénpumpát.

A vénlány megint körbe megy, leszedegeti a falról a fémtáblákat és egyenként a szelonra hajítja: „E PERICULOSO SPORGERSI, tessék! NICHT IN DEN WAGEN SPUCKEN, tessék! ÎN CAZ DE PERICOL TRAGEŢI DE MÎNIER, tessék! KIHAJOLNI VESZÉLYES, tessék! Mondja, még mindig olyan komolytalan? Még mindig nem szánta el magát a javul
zán kár, hiszen
szi az életét —
meggyőződéssel,
nyábban, még öregebben indul kifelé. Mielőtt azonban a kapu alól a járdára lépne, az arcához kap és hangosan fölsír.

Sir Adolf egy szót se válaszol neki, csak pár nap múlva borul ki a barátai előtt, miután megivott vagy négy-öt pohárral:

„Mi az istent kíván tőlem?... Nem javulok meg és hatszáz!... Különben is, ha tudni akarjátok, én... én egy hős apa vagyok!... Kilenc gyereket is elgondozok... órákon át játszom velük... megetetem, megpisikáltatom őket... És még soha nem volt rám panasz!... Ha pedig megnősülnék, talán én is épp olyan volnék, mint sok más rossz apa!..."

S dühösen ismét bekap egy pohár konyakot.

Egyik este két hölgyecske jött szembe egymással, mindketten a gyereküket tolták kétkerekű kocsiban; az egyik akkor lépett ki Dolfitól, a másik akkor fordult be a kapu alá; másnak rohant; a gyerekek eszeveszetten óbégatni kezdtek, de még ezt az erős fémes hangot is szétvagdosta a mamák visibálása:

— Nem restelli magát?... Kitúrja az embert a jó helyéről!... Süljön le a pofája!

— Süljön le magának!... Ha, ki beszél!...

— Nekem jogomban áll idejárni... Én tisztességes nő vagyok... Én törvényesen elváltam!

— Én is elváltam, hova gondol!... És megvigasztalhatom, hogy nem miattam mondták ki a válást!

— Akkor is egy szotyka!

— Maga pedig egy cafat!... És... és ha olyan igényes, fogadjon lányt a gyereke mellé!

— Mindjárt kikaparom a szemét!

— Nekem? Azt szeretném én látni!

És hirtelen egymás hajának esnek, körbe-körbeforognak, összekarcolják magukat a kocsik deszkájában, kerekében,

RUNK harca

művészet marxista értelmezéséért (2)

bor mindezt messze a jövőbe
színűleg elsősorban az avant-
alapján mérte le, milyen kö-
et fejlődésére a helyes világné-
ellő rugalmasságot nélkülöző
ériumként való kezelése.

vészeti dogmává való mereví-
explicite is figyelmeztetett. Már
(— akkor a szocialista realiz-
a —) a szocialista pártosság

tő, azokat megszüntetve megtartó eredményének tekintette. Gaál Gábor is nyilván a körülmények ma már tragikomikusan ható nyomása alatt a negyvenes évek végén a szocialista realizmus egyik leglényegbevágóbb jellegzetességéről „feledkezett meg". Mintha nem is az 1940-es évek végének Gaál Gábora írta volna 1934-ben a következő sorokat: „A szocialista realizmus a valóságot ellentmondásaiban ragadja meg, és az előremozgás irányában világítja át... A konkrét világból sohasem vezet ki, de a konkrét világon a változás irányában — mindig túlmutat."[16] A fejlődést állandóan hangoztató dogmatikus esztétika azonban,

Illusztrátorból grafikusművész

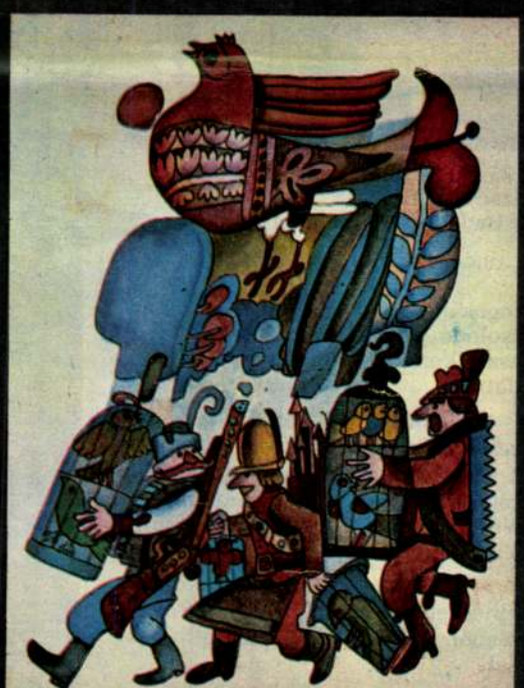

Előzéklap (fent) és illusztráció (oldalt) Kányádi Sándor Kenyérmadár című kötetéhez

SZABÓ TAMÁS FELVÉTELEI

Közel harminc éve már, ezeket a verssorokat leírta
Béhunytam a szemem,
Gábor Áron mestert szür
Prázsmár felől szörnyű
s dörögtek a hídfőn a sz
A harangokból ágyút önt
harcos székely mester tett
györgyhöz közeli kis falut,
ban, amelyről Kányádi v
mentek át, s köztük olya
ugyancsak messze jutott
grafikusművész, Deák Fer
ta magával a „békessége
múltat őrző „fényes tüzek
alighanem azt a munkac
amely a székely embert
ben, munkapad és íróasz
lemzi. A született tehetsé
galomnak és kitartásnak
jókezű illusztrátorból Erdé
számon tartott, nemcsak
helyen díjazott, hanem B
ban és Łódźban is megb
kös tehát Deák Ferencre
sőt Kányádi, ha most újr
nyos hídon, Deákot is ve
is inkább, mert nem egy
rálta – legutóbb a Kenyé
vers- és mesegyűjteményét
ziát és lírát művészi arán
táblákon.

Jó ideig a fekete-fehér v
leges kifejezési eszköze, m
mekkönyvek illusztrálásako
területére. Munkahelye, ille
mel felnőtteknek készült s
műszaki lehetőségei a fe
tőle – és Deák otthon, m
vonalakba, a fehér foltokb
neket. Hogy nem akárhogy
teken kívül más nemzetköz
zolhatnánk. Ám nem a
Deák Ferencre, hanem a
mások helyett végzett mun
nösen beszédesnek az egyk
dászról-íróról készített rajz
lotti kártyájára rajzolt me
levődési szimbólum, gondol
döbbentő kifejezése.

Deák Ferenc nagyvonalú
ban nem csupán ünnepeke
reken. A Kriterion-könyvek
lálkozik vele. És természete
akinek szobája falát Deák-
izgalmas rejtélyeket felfedő

Címlap
Benedek Elek
mesekönyvéhez

Tanulmányrészlet
a Kőműves Kelemen
témához

hogy Kányádi Sándor
:
hátha úgy meglátnám
ze paripáján:
por és füst kavargott,
kely harangok.
, legendás szabadság-
e híressé a Sepsiszent-
„a kökösi hídon" azon-
erse szól, azóta sokan
ok is, akiknek a híre
A ma Kolozsvárt élő
nc például innen hoz-
esti harangszó" és a
megtartó emlékét, de
ntrikus életfelfogást is,
ávasi legelőn és erdő-
l mellett egyaránt jel-
mellett ennek a szor-
lajdonithatjuk, hogy a
határain jóval túl is
Bukarestben és Keszt-
arcelonában, Malbork-
csült grafikus lett. Kö-
gyancsak büszke lehet,
áthalad azon a bizo-
sbe foglalhatja. Annál
ötetét tervezte, illusztr-
rmadár című gyermek-
– népi humort, fantá-
ban vegyítve a színes

olt Deák Ferenc elsőd-
ndhatni, csak a gyer-
rándult át a színek
ve munkaköre, a zömök
öveget kiadó Kriterion
kete-fehért igényelték
ütermében is a fekete
álmodta bele a szí-
an, azt a már említet-
szerepléseivel is iga-
szereplés" a jellemző
csendben, nemegyszer
ka. Ezért tartom külö-
ri jeles erdélyi nyom-
t: a Misztótfalusi ha-
lkép nemzetiségi mű-
t és tett pontos, meg-

ajándékozó, aki azon-
segít felnőttön, gye-
orgatója naponta ta-
sen boldog lehet az,
grafika vagy akvarell,
kompozíció díszíti.

KÁNTOR LAJOS

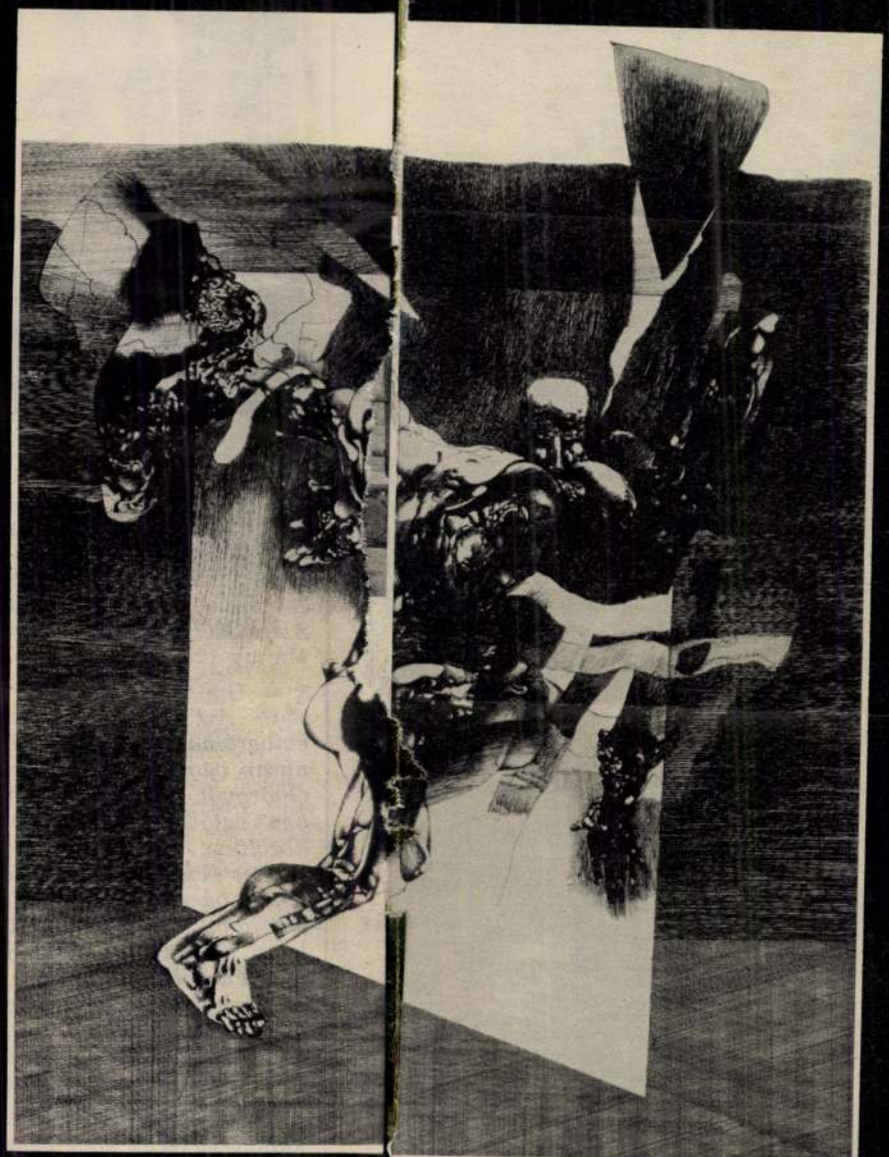

Káin és Ábel

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

UTUNK

1973 FEB 16

1021 Deák Ferenc

Deák Ferenc illusztrációja

Baász Imre illusztrációja

ak jogi és orvosi munkák sorakoz-

ségem hozománya. Ha majd házat
kal rendezem be a dolgozószobá-
ceréknyi torták és karácsonyfa alá
ékeztetnek a gyerekkoromra, csupán
ikor apámnál aludhattam. De azok
s most is érzem a konyhaszaggal
át s látom a lámpabél imbolygó

sznak készült?
osi és jogi munkát az utóbbi három

n házilag készült nyírfakeretben fe-
ásolat: *Tulp professzor anatómiája.*
ávét, aztán magunkra hagy.

ori búcsúról álmodott s a búcsúkról
désről; asszonyok sikongtak, férfiak
pedig papírtrombitákat fújtak. Meg-
aban tudta, hogy a folyó kilépett
város alacsonyabb szintre épült ne-
ap késő estig ő is ott ődöngött a
ben s nézte a szemlátomást és bal-
yószintet. Felöltözött. Az apja min-
artani a magasabb fekvésű, viszony-
szben. Felváltva vadmarházta és ki-
meg, mit akar az iskolában hajnali
indenki otthon döglik, te átok vad-
nősültem meg másodszor, kicsi fiam,
ától, te süket vadmarha, hallod, ki-
szándékosan a bajt...“ Az persze
y az iskolának bentlakása és beteg-
mekek élete forog kockán. Az öreg
codni kezdtek; az apja elesett, úgy
összeszorított szájjal, szűkölve zoko-
nem esett, bár az a szerencsétlen
re teritette, túltett mindenen. Zs. Á.
ot érezte. Dühöngött, hogy le tudott
gött azok miatt, akik csak álltak a
és legyintettek, majd vállvonogatva
utasításra vártak, holott jól tudták,
megyékben...
áig, csak az óváros régebben Boldog-
eréig. Az ódon tér megfelelt volna
zis hátterének. A szűk tér akuszti-
kája felerősítette és visszaverte az asszonyok sikoltását,
gyermekek sírását, a falaknak csapódó hullámok tompa csat
tanását. Elem- és szükséglámpák fénye villant körös-körü
Kötésig érő vízben gázolt keresztül a téren, s már szinte ki
ért az iskola felé vezető útra, amikor megpillantotta a ké
gyermeket és a lámpát lóbáló öregasszonyt... Különben ne
is úgy volt... Már a tér közepén felfedezte őket, mert
vénasszony átható sikoltozása kivált a hangkórusból, főkén
azért, mert egy ritkán hallott fohászt kiáltozott: **Kyrie ele**
son...! *Szóval felfedezte őket, csak éppen* **nem aka**
tudomást venni róluk... *A víz egyre emelkedett, s ezze*
egyidejűleg furcsa mód alábbhagyott a hangzavar, de ne
kizárt, csak neki tűnt úgy, mert újra megrohanta a düh
roham és aggodalom gyámoltalan apja miatt; és egyáltalán
miért indult el otthonról, miért nincs a két gyermek me
lett az apja vagy anyja, s mit képzel az a lámpát lóbá
vénasszony, hogy addig fog élni, mint a kövek? Nem tudj
ő határozta el magát, vagy a tér déli bejáratánál bezúdu
vízfal kényszerítette; hagyta magát sodortatni az árral
megbontott tetőn szorongó gyermekek felé.

Gerendákba, állattetemekbe kapaszkodva gázolt, közbe
folyamatosan és felváltva káromkodott és fohászkodott. K
romkodásában benne foglaltatott az egész emberiség,
egész természet, a különböző istenek és szentek; fohászk
dása viszont a lehető legszerényebb: jöjjön egy újabb vi
fal, hogy úszni kényszerüljön a tér északi bejárata felé, ah
a régi városfal oromzata biztonságot ígért. Közben ment
gette magát: nem tehet róla, hogy fizikailag törékeny alk
arról sem, hogy az élet veszélyt sejtető pillanataiban an
nyira szívdobogásos. Egy hosszú, csónakként úszó csator
is útjába akadt, a csatornában egy repedezett labda moh
val körülágyazva. Azokban a tétova, visszavonulás út
egyengető pillanatokban arra gondolt: ki tudja, mióta
rült a csatornába a labda, és milyen jó, hogy ő gyerek
rában a nyakát is kockáztatta volna — és kockáztatta is
nem egy valódi, hanem egy rongylabda miatt. Ezeknek
mai kölyköknek pedig minden a szájukba van téve, s p
akkor tudnak kimászni a háztetőre, amikor ő át akar vá
egy téren...

Eljutott a házig, s mint aki az egész világban csalód
felszólt a gyermekeknek ingerülten: ugorjatok már le az
tenbe, mire vártok?! A fiúcskát a nyakába vette, a leá
kát a hóna alá. Ezek a túltáplált, mangalicává hízott
kölykök — szitotta ellenszenvét, holott véznák voltak, kö
nyűek. Néhányszor elcsúszott, vagy elbotlott a víz sodo
gránitköveken, de a leánykát el nem engedte, a fiú meg

Deák Ferenc

Kántor Lajos: Deák Ferenc vonalhálója

Miskolc, 1982. július

Deák Ferenc, festő-és grafikus művész

6. Folytatás.

7

7 Deák Ferenc: Kulonos utas viztestmény. 67x49 cm (fotó Szabó T.)

Műrészet, 1982. jól. 55. old.

Levélváltás

A fiatal romániai képzőművészek sepsiszentgyörgyi kiállításáról

1

Kedves Gy.!
Igazán sajnálhatod, hogy nem voltál ott a MEDIUM megnyitóján. Küldök ugyan egy katalógust, de ez nemcsak az esemény légkörét és jelentőségét képtelen tolmácsolni, hanem a benne reprodukált munkáinkról is csupán homályos képet nyújt. A „homály" szó szoros értelmében – de persze vedd figyelembe, hogy még egy ilyen homályos katalógus kinyomtatása sem csekély (baászi) furfangot igényelt.

Lapozd csak át ezt a könyvecskét, és amit benne találsz, azt képzeld el a sepsiszentgyörgyi képtár emeletén! Elég nagy zsibvásárt kapsz? Ebből a zsibongásból, úgy látom, „irányzatként" egyetlen fő törekvés olvasható csak ki: a törekvés sokféleségünk áhított összhangzata felé. A MEDIUM nemcsak különböző, de sokszor valóban ellentmondó értékek hordozója. És a kiállítás mégis egységes lett: azzá tette a kiállított művek egymás felé – más és más felfogásokból származó értékek felé – való nyitottsága.

2

A mellékelt fényképet *Elekes Károly Emlékraktár*ából vételeztem, ahonnan bárki választhat egyet magának, ha a „raktárkönyvben" – e kiállítás emlékalbumában – választását nem rest megindokolni. Kár, hogy filmet nem küldhetek, mert a megnyitó másnapján vetítettek közül *Badica Mihai Ikaruszát* vagy *Szilágyi Zoltán Gordiuszi csomóját* és *Arénáját* (mindhárom 35 mm-es, színes animációs film) talán még láthatod valahol moziban is, de *Peles Ioan* szolarizációs filmjét vagy *Kovács Károly-Sándor* 8 és 16 mm-es filmjeit aligha.

A MEDIUM – címéhez híven – elsősorban közegek seregszemléje, vagyis a többségükben közvetítőként értelmezett alkotások bemutatója. Itteni újdonsága mindenekelőtt konceptuális szellemének tulajdonít-

Deák Ferenc, festő- és grafikusművész

5. folytatás

6. Deák Ferenc: vázlat egy Shakespeare-kötet borítójához, tusrajz, 28x17 cm (fotó Zoltán M.)

Művészet, 1982. júl. 54. old.

Művészet, 1982.
július, 54. old.

Deák Ferenc festő-grafikusművész
4.) Folytatás.

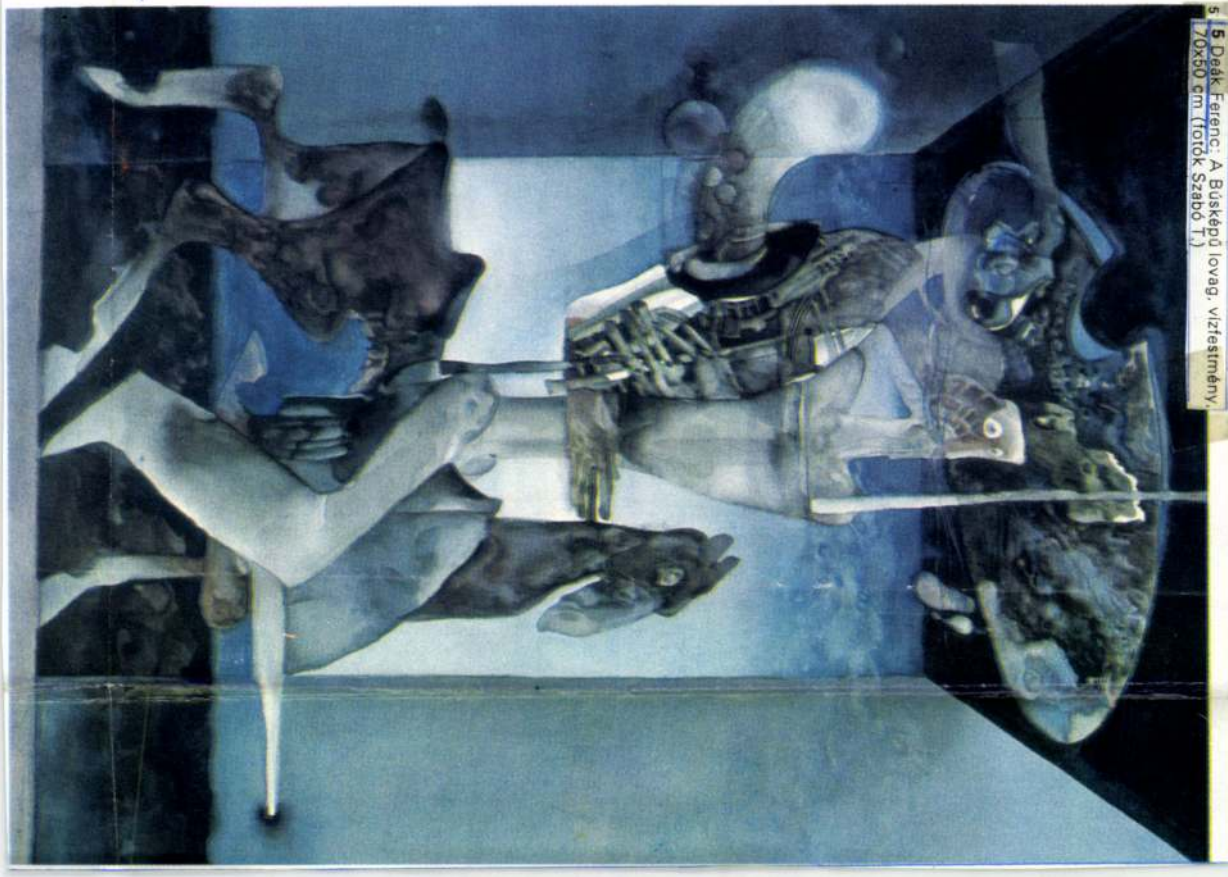

5 Deák Ferenc: A Büszkepü lovag. vízfestmény. 70x50 cm (Tóth Szabó T.)

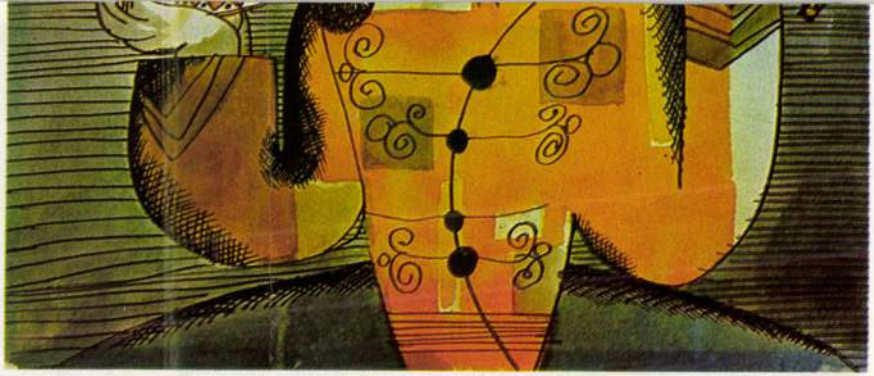

A *Zokogó majom:* „egy élhetetlen család kálváriája" e század közepén, a harmincas évektől az ötvenesek elejéig. Helyszínben eléggé távol Deák Ferenc gyermekkorától, a kolozsvári Kövespad utca nyomorúságban, emberi torzulásokban színes világa az emberségét megőrző Kálmánka emlékezése révén nő fölébe a naturalizmusnak, nyomorromantikának.

Micsoda szerencsés véletlen, hogy az új illusztrátori feladat előtt Deák éppen Karácsony Benőt és Krúdyt olvashatja, rajtuk keresztül közelíthet Bálint Tibor, a *Zokogó majom* stílusához... A művészi eredmény vitán felül áll, az illusztrációk nézője, elemzője számára már nyilvánvaló, hogy Deák Ferencnek a humor e sajátos formájához s a különleges, mély líraisághoz is köze van. A tusrajz rendkívül alkalmas az árnyak hangsúlyozásához, és a rajzoló mindegyre él ezzel a lehetőséggel; a legnagyvonalúbban talán a koporsókészítőt és a biciklizö vendéglőst megjelenítő rajzon: a nagy fekete folt nem csupán a kompozíció kiegyensúlyozására szolgál, hanem az irónia eszköze is. A mértékletesen színes címlap pedig mintegy összefoglalója a Kövespad utcának és a történéseknek: a kisebb-nagyobb epizodistáknál magasabbra emelkedik egy ördögi figura, de az egész társaság fölé nő a csodálkozó, kezébe babérkoszorút kapott író, Kálmánka.

Ezen a méreteiben is jelentős kompozíción mint járulékos elemet megfigyelhetünk több órát. (Az órákat javító prédikátor, Bárány jelenléte indokolja itt a motívumot.) Deáknak nem ez az első s nem is az utolsó illusztrátori találkozása az órával. A *Félrejáró Salamon* harmadik kiadását (1967) kísérő linómetszetek egyikén éppen órát javít Sütő András „félrejáró" hőse. A falusi ezermester a grafikusnak éppolyan rokonszenves, mint az írónak.

Rajzos, grafikus eszközökkel járnak élet és halál mezsgyéjén lenyűgöző mesterségbeli tudással készült Titus Popovici-illusztrációi (*Ipu két halála*, 1972), s még inkább a játékos vonalra hagyatkoznak a Deák Tamás-novellák közt olvasható lapok (*Hallatlan történetek*, 1974). Talán nem irodalmár-elfogultság, ha mégis értékben föléjük helyezzük a látszólag kevésbé virtuóz József Attila-sorozatot (1980), mindenekelőtt az *Elégiát*. Illusztráció ez is, amennyiben a grafikus rá is írja a lapra a verssorokat.

Mégsem az, hanem a József Attila-i sors képi szintézise; a füst nem a szomorú táj felett száll, az ólmos ég ráereszkedik

2 Deák Ferenc: Az Utunk-évkönyv címlapja, 15x12 cm, 1967 (fotó Szabó T.)
3 Deák Ferenc: Illusztráció Kányádi Sándor Kenyérmadár című gyermekkötetéhez, színes rajz, 23x14,5 cm, 1980 (fotó Szabó T.)
4 Deák Ferenc: Illusztráció Garay János Az obsitos című költeményéhez, 25x25 cm, 1970

Deák Ferenc, költő-grafikusművész 3./Folytatás

4 **4** Deák Ferenc: Illusztráció Garay János
Az obsitos című költeményéhez, 25x25 cm, 1970

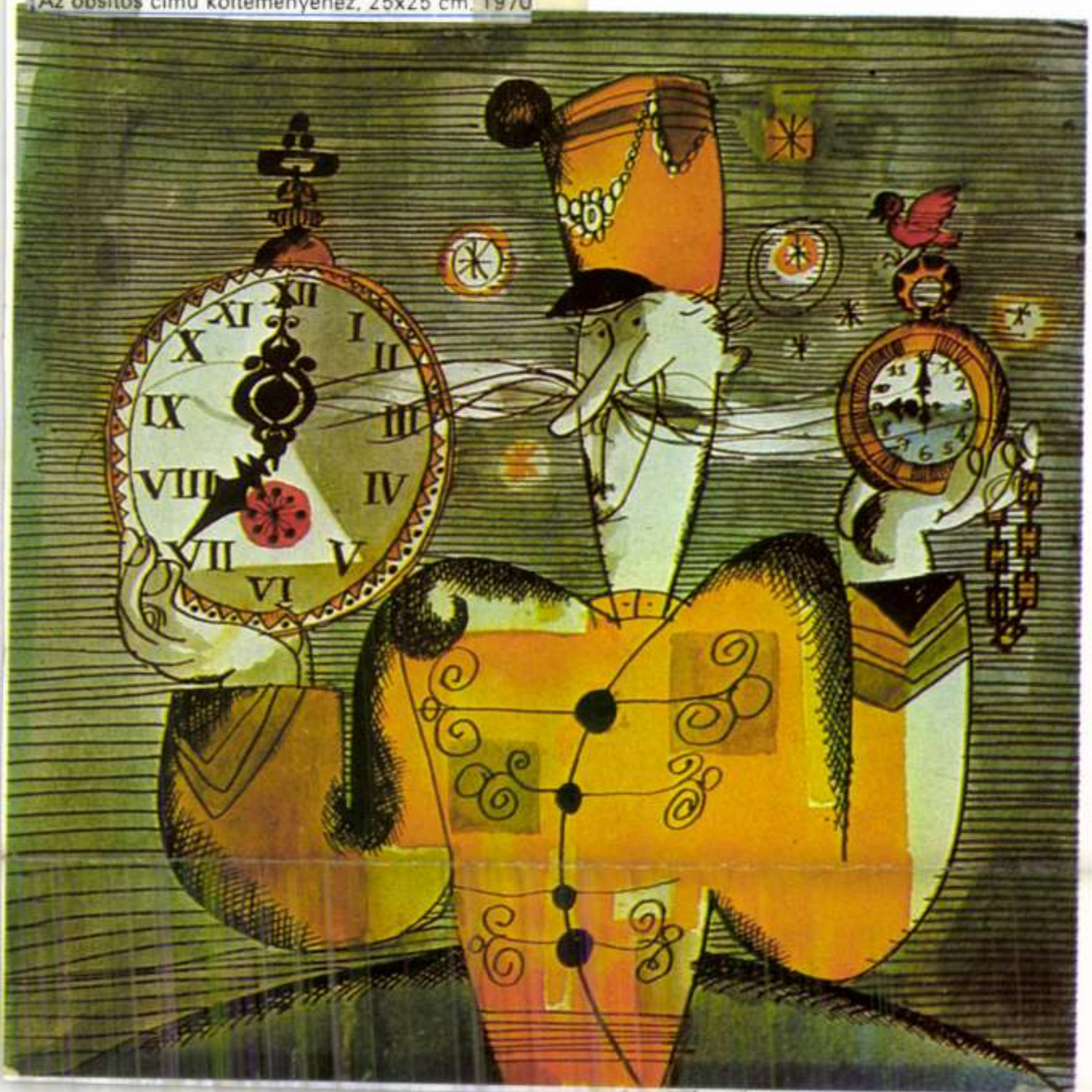

Művészet, 1982. július 53. old.

a költő fejére, a gyárvilág összeolvad a homlokkal. A harcos József Attila, a proletárköltő? A világgal és önmagával küzdő, a szorításokból a meghasonlásba menekülő ember? Elemző tanulmány nem mutathatja pontosabban a teljes igazságot, mint a grafikusművész, aki csak úgy elindította tollát, ecsetét...

Megszerkesztett világ

Deák Ferenc tehát nemcsak sokat adott az íróknak, az irodalomnak – kapott is tőlük rengeteget. Ilyenkor szokták a képzőművészet „tisztaságát" védő szakemberek az irodalmiasság vádját megfogalmazni.

Valóban nem könnyű elszakadni a szóban kifejezhető ideologikum világától annak, aki mindennapi – kenyérkereső – munkája révén benne él ebben az irodalmi környezetben. És aki tudja, hogy mit jelentenek a közösség számára a jól olvasható jelképek. Így születtek, kerek évfordulókra, Ady- és Bartók-portréi, így született a Misztótfalusi-grafika is, amely egyrészt tudatos vállalása az illusztrációs elvnek, másrészt a modern hatás szerencsés keresése: a Misztótfalusi halotti kártájára (a nyomatra) rajzolt fej és kéz (illetve mellkép) a nemzetiségi művelődési szimbólum eredeti megközelítése, s a szokványon határozottan felülemelkedő szerkezetet eredményez.

A könyvtől el nem szakadva, ám mégsem az illusztrációk vonalán sikerült Deák Ferencnek kitörnie e bűvös körből: az *ex libris*, a világszerte kedvelt kisgrafika hozta meg számára a nemzetközi elismerést. Az 1973-as balatoni és ceglédi első díjak, az 1974-es és 75-ös barcelonai szereplés (a híres Miró-kiállításon), az Albrecht

5

Deák Ferenc festő-grafikusművész

2. folytatás.

2 Deák Ferenc: Az Utunk-évkönyv címlapja. 15x12 cm, 1967 (fotó Szabó T.)

3 Deák Ferenc: Illusztráció Kányádi Sándor Kenyérmadár című gyermekkötetéhez, színes rajz, 23x14,5 cm, 1980 (fotó Szabó T.)

Művészet, 1982. júl. 52. old.

Deák Ferenc, festő-grafikusművész, 1.) Folytatás

1. Deák Ferenc: Illusztráció Bálint Tibor Zokogó majom című regényéhez, tusrajz. 42x22 cm. 1969 (fotó Zoltán M.)

Művészet, 1982. júl. 51. old.

M.D.K.

Deák Ferenc
grafikus

Deák elsősorban grafikus, könyv-
grafikus. Kb. 100 romániai és ma-
gyar könyv illusztrációját és borító-
lapját készítette el.

Tóth Béla: Kolozsvári művészek,
Művészet, 1968. április-28 lap.

M.D.

Deák Ferenc
Grafikus

Ő illusztrálta a „Hej, zöld levél",
Szabó Gyula: Szerelmünk havában,
Sütő Sándor: Fehérjáró Salamon
című kiadványokat.

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben,
Művészet, 1968. április – 28 lap.

M.D.

Deák Ferenc
grafikus

Címlapot készített Papp Ferenc:
A hevítés fölött című műveher,
Szelágyi István: Ezen a csillagon-
hoz, Varró Ilona: Szolgálat - című
műveher

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben,
Művészet, 1968. április – 28 lap.

M.D.

Deák Ferenc
grafikus

A kolozsvári bukaresti országos
grafikai kiállításon szerepelt
az Utunk-sorozat-a.

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben
Művészet, 1968. április - 28 lap.

M.D.K.

Deár Ferenc
grafikus

A legutóbbi Arany évfordulóra
készített rajzokat, a Don Quijote
hoz várlatokat.

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben
Művészet, 1968. április – 28 kp.

M.D.K

Deák Ferenc
grafikus

A romániai képzőművészek
szövetségének grafikai díjának
1966 évi III. fokozatát nyerte el.

Tóth Béla: Kolozsvári műemlékeken.
Művészet, 1968. Április - 28 kép.

Deák Ferenc
festő

M.D.Y

A 30-as évjáratú művészek
sorának képviselője. A művész
a Hója és a Szamos közé
települt.

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben.
Művészet, 1968. április - 28 lap.

M.D.K

Deák Ferenc
grafikus

Illusztráció Arany János
Toldijához (repro)

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben.
Művészet, 1968. április – 28 lap

DEÁK B. Ferenc

Bp., Renault-Toyota Szalon, 1993

ism. (l.m.)[LOSONCI Miklós]: (Autó)szalon-müvészet.
= Vasárnapi Hirek, 1993. aug.8. 9.

DEÁK Ferenc építész

Unitárius elemi leányiskola, 1937-38.

GÁÁL György - VINCZE Zoltán: Kalauz a régi és az új Kolozsvárhoz. Kolozsvár : Korunk, 1992 97.

DEÁK Ferenc grafikus

Deák Ferenc: Betü és rajz : Mühelyvallomás. Bucarest, Kriterion, 1988

rec. TIBORI Szabó Zoltán: Látványtár és vallomás az agyafurt értelem műhelyéből. = Könyvesház, 1, 1991, 1. 26 - 27.ill.

ÉPITÉSZET

GY

. állás: .....
..... tel.: .....
.....
.....
.....
.....
teményében .....
yüjteményében .....
lül kutatásokat végezhessen.
kérésre fel kell mutatni.
gok publikálásához az intézmény
ell kérni.

Könyvbai 1991/1.

Az Arta şi Tehnica Grafică című folyóirat - a román nyomdászat rangos vívmánya

(IV. 26. ford.: Zsigmond Kálmán)

A hazai nyomdászat már kezdeteitől fogva felkarolta dolgozóinak folyamatos szakmai képzését. A Tipograful român (Román Nyomdász) - ez volt az első hazai munkáskiadvány - 1865. augusztus 1-i első száma hangsúlyozta: "Szándékunk tiszta és egyszerű, nevezetesen: eljuttatani valamennyi dolgozóhoz mindazt, amit ama fiatalok képzése szempontjából, akik a nyomdászművészetet választották életpályául, hasznosnak találunk az európai nyomdai kapacitásokban. E célból, amennyire szerény ismereteink engedik, igyekezni fogunk odahatni, hogy fiatal dolgozóink térjenek le a rutinmunka avitt útjáról és európai céhtestvéreink példájára kezdjék ünneplőbe öltöztetni munkáikat." A vezércikket a lap két igazgatója, P. Ispirescu és S. Walter jegyezte.

E nemes ösztönzés termékennyé tette a talajt a kor nyomdászkiadványai számára, amelyek rövidesen nagyszerű művészi kiforrottságról és erényekről tesznek tanúságot. A nyomdaművészet színvonalát a XX. század elején az *Arhiva Tipografică Română* (Román Nyomdászarchívum) mutatja. Ennek hét száma jelent meg 1901 áprilisa és 1903 áprilisa között Bukarestben. A folyóirat Rola Piekarski - a *Minerva* fedőlapok alkotója - fejléce alatt elsősorban európai szintű grafikai eleganciájával ragadta meg az olvasót. A Minerva nyomdában napvilágot látott Revista Tehnică a Artelor Grafice (Nyomdatechnikai Folyóirat) alcímet viselő kiadvány a "művészi érzék fejlesztését kívánta szolgálni kollégáink körében". (Prospect, 1. sz. 1901 április)

A színvonalas grafikai kivitelben megjelenő kiadványok száma a Nagy Egyesülés után gyarapodik. Megemlítjük a következőket: *Revista Artelor Grafice* (Nyomdaművészeti Folyóirat), 1921, Bukarest Poitevin-Skeletti, S. Maur és mások eredeti metszeteivel; *Arhiva Grafică* (Nyomdászarchívum) 1920-1921, Cernăuţi, 1921-1923 Craiova, 1923-tól *Grafică Română* (Román Nyomdászat) módosított címmel; *Arhiva Grafică* (Nyomdászarchívum), 1920, Craiova, azzal a rendeltetéssel, hogy a "román nyomdászatot a más országokban elért színvonalra emelje." A craiovai nyomdászat egyébként a harmincas évek folyamán mindvégig a szakma élvonalában volt. Sokatmondóan vall erről az *Almanahul Graficei Române* (Román Nyomdászalmanach, 1924-1931, Craiova) nyolc száma, amely "technikai kérdések mellett nyomdatörténeti és grafikai cikkeket is tartalmazni kívánt". (Az Em. Tătărescu, a Scrisul Românesc igazgatója aláírásával megjelent *Előszó*-ból idéztünk.)

E gazdag hagyományokból és szép könyvek közreadásának óhajából született meg 1937-ben az *Arta şi Tehnica Grafică*, a XX. századi román nyomdászat igazi csúcsteljesítménye, amely semmivel sem maradt a hasonló című híres francia folyóirat, az *Arts et Métiers Graphiques* mögött.

Az *Arta şi Tehnica Grafică* negyedévenként látott napvilágot 13 kötetben 1937 szeptembere és 1940 decembere között *Buletinul Imprimeriilor Statului* (Állami Nyomdák Közlönye) alcímmel. A kifogástalan nyomás a Nemzeti Nyomda, a klisék a Bukaresti Bélyeggyár jó munkáját dícsérte.

A román nyomdászat jobbításáért című beharangozó írásában Alexandru D. Bunescu, a *Hivatalos Közlöny* és az Állami Nyomdák vezérigazgatója szerényen megvallotta, hogy "nem vagyunk előfutárok és nincs újítási ígényünk: művészi szempontból csak letöröljük 400 esztendő porát a míves román kiadványokról, hogy rájöjjünk, mennyire megfeledkeztünk a szép könyv szükségéről; technikai szempontból felmutatjuk, milyen eszközöket bocsát a rendelkezésünkre oly készségesen a modern tudomány". (1. füzet, 1937 szeptember, 7. old.)

A teljes mértékben román mondanivaló sajátos arcélt kölcsönzött a folyóiratnak. Az egyes számok anyaga - kivéve az 1938 június-szeptemberi 4-5. számú különkiadást, amelyet teljes egészében a művelt és népi régi és modern román művészetnek szenteltek - nagy vonalakban két részre oszlik: I. A román könyv, nyomdászat és metszet története, II. Modern nyomdatechnikák.

Írások jelentek meg a folyóirat hasábjain a kor kiemelkedő személyiségeitől: N. Iorga, N. Cartojan, D. Gusti, Al. Rosetti, C. Rădulescu-Motru, Gh. Oprescu, Adrian Maniu, Onisifor Ghibu, Victor Brătulescu, E. Bucuţa, Al. Tzigara Samurcaş, Ion Muşlea és mások.

A nagyobb érdeklődésre számot tartó cikkek közül megemlítjük: N. Iorga: *Régi román bőrkötés* (9. füzet) és *Még egyszer a régi könyvkötésről* (13. füzet); Adrian Maniu: *Román fametszet* (2. füzet); Ion Muşlea: *Erdélyi román paraszti fametszetek* (8. füzet); Gh. Oprescu: *Milyen az eredeti metszet?* (11. füzet), Dan Smântâneanu *Román Könyv Varlaam tanításaival* (3. füzet) és *Törvénykönyv Matei Basarab idejéből: Útmutató a törvényhez, 1652* (8. füzet) Onisifor Ghibu: *A szelistyei Picu Pătruţ; Emil Vîrtosu: A Radu Vodă és a Cotroceni kolostor dokumentumai miniatűrrökkel*; Mahai Popescu: *Román papírgyárak* (9. füzet) és *Erdélyi papírgyárak* (13. füzet).

A nyomdatechnikai részt rendszerint a folyóirat igazgatója, Al. D. Bunescu jegyezte.

Olyan jeles tollak tisztelték meg írásaikkal a folyóiratot, mint Arghezi, Sadoveanu, Rebreanu, Goga, Pillat,

---

(folytatás a z előző oldalról)

feledjük: akkor nem lehetett jobban tájékozódnom, még ropogtak a fegyverek. A könyv alapvető tévedése azonban, hogy jelenleg úgy tűnik: államcsíny történt, amit a forradalom elősegített. A következő történelmi időszak majd feltárja, államcsíny volt-e vagy forradalom. Nekem mindenesetre ahhoz lenne kedvem, hogy megírjam A tudósító naplóját. Ebben beszámolnék róla, hogyan dolgoztam a diktatúra idején, és hogyan dolgozom jelenleg. Ebben a naplóban talán már azt is megírhatnám, amire nem ad feleletett *A vég* című könyvem.

(F. Zs.)

A DIKTATÚRA ÉS A VÉG

Interjú Oltványi Ottóval, az MTI tudósítójával

- Tudtommal kétszer nevezték ki Önt bukaresti tudósítónak.

- Először 1977-ben, akkor öt évet maradtam itt. Majd öt éves távollét következett. 1987 végén pedig másodízben is kineveztek.

- A két időszak között mi volt a különbség munkája szempontjából?

- A második periódusban következett be a nagy fordulat, a diktátor bukása, ami az én munkám jellegét is megváltoztatta. A dikatatúra időszakában rendkívül nehéz volt itt dolgozni, a romániai lapok, mint ismeretes, nem írtak semmit, nem szolgálhattak forrásul; az itteni ismerősökkel veszélyes volt fenntartanom a kapcsolatot, ők se igen tájékoztathattak. Közben pedig odahaza, Magyarországon már megváltozott a sajtó, egészében, a magyar olvasóközönség igényelte a hiteles tájékoztatást. És még nem is szóltam arról a nehézségről, hogy a tudósításaimat a román illetékesek nagy figyelemmel kísérték, ügyelnem kellett tehát, hogy ne lépjem át a román "tűrési küszöböt".

1977 és 1982 között könnyebben ment a munka, még nem kezdődtek meg azok az európai folyamatok, amelyek végül Romániát is elérték, tehát az irántam tanusított "figyelem" is kisebb volt. Másrészt pedig ezekben az első években a magyar sajtó sem indított még össztüzet a román politika ellen.

A második periódusban, mint tudjuk, a diktatúra kiteljesedett, nekem erről tájékoztatnom kellett a magyar közvéleményt. De hogyan? Az én anyagaimra a román külügyminisztérium mindig azt mondta, hogy nem lehet beléjük kötni, mert tényszerűek, de valahogy kiérzik belőlük az irónia.

- A XIV. pártkongresszus első napjáról szóló tudósítását magam is hallottam a Kossuth rádióban. Az egyik mondata, mely megnevettetett, a következőképpen szólt: "A jelenlévők 117-szer tapsolták meg a főtitkári jelentést". Hogy számolta össze a tapsokat?

- Minden tapsnál egy vonalkát húztam.

- Melyik volt a legnehezebb tudósítása Bukarestből?

- A XIV. kongresszus munkálatairól szóló tudósítás. A teljes kongreszszusi anyagot háromszor átolvastam, kijegyzeteltem 127 oldalt, majd készítettem belőle egy hét flekkes anyagot, amely csupa idézetekből állt. A különböző hozzászólásokból kiszűrt idézetek összhatása igen nevetséges volt, de nem lehetett belekötni.

A másik igen nehéz tudósítást közvetlenül a forradalom után vetettem papírra. December 25-én azt jelentette a BBC és a Reuter hírügynökség, hogy Bukarestben 60-70 ezer a halottak és 300 000 a sebesültek száma. Az MTI felkért, erősítsem meg: valóban ilyen hatalmas áldozattal járt-e a forradalom? Nem volt kitől hivatalos tájékoztatást kérnem, felhívtam hát telefonon bukaresti ismerőseimet, végigkérdeztem őket, hány halottat láttak, mit hallotak a katonáktól, az emberektől. Így született meg a véleményem (és a tudósításom persze), hogy a halottak száma néhány ezer lehet. És végül kiderült: nekem volt igazam, nem a BBC-nek.

- Mi történt volna, ha a román külügyminisztérium kifogásolja a tudósításait?

- Kiutasítottak volna az országból, mint például a Tanjug tudósítóját, a nyugatnémet újságírókat.

- Jöhetett volna másvalaki a helyére?

- Nem. A kiutasítás azt jelentette volna, hogy magyar újságíró nem kívánatos személy Romániában. Persze, erre fele tendáltak. Azt a bizonyos kongresszusi tudósításomat kilencen olvasták el, hogy beleköthessenek, nem sikerült, pedig a kákán is csómót kerestek.

- Közvetlenül a decemberi forradalom után Magyarországon két könyv is megjelent az eseményekről. Az elsőben, amely *A Kondukátor végnapjai* címet kapta, egyetlen írása olvasható. A másodikat, *A vég* címűt ketten írták a fiával. Hogy született ez a könyv?

- Itt hadd mondjam el: éveken keresztül szőttem a tervet, hogy majd könyvet írok a Ceauescu-diktatúra bukásáról. És végre eljött az alkalom: a napi jelentések, beszámolók mellett december végén négy nap alatt megírtuk a könyvet. Életem legnehezebb és legszebb napjai és éjszakái voltak ezek. Bűn lett volna,ha ezt a gyönyörű munkát nem vállalom föl.

- Az utóbb kiderült tények valamennyire hatálytalanították a könyvet. Nem akarja újraírni?

- Nem. A könyv tele van apró tárgyi tévedésekkel is, itt-ott nem stimmelnek a keresztenevek, de ne

---

(folytatás az előző oldalról)

jöhet létre a szakmai tartalom és annak vizuális megjelenítése között.

Elmondtuk már, de ezzel az alkalommal is hangsúlyozni kívánjuk, hogy Deák Ferenc műhelyvallomása már csak azért is rendhagyónak mondható, mert ilyen kaliberű művészek másutt nemigen foglalkoznak könyvtervezéssel, és ha netán mégis megteszik, műhelytitkaik ennyire intim részleteibe mások kíváncsi bepillantását nem tűrik. Deák Ferenc ezt is megtehette, hiszen harmincegynéhány esztendőn át Joyce-szal együtt vallotta: kevés fegyvere van - a csend, a száműzetés magánya és az agyafúrt értelem. S íme, ez elég soknak bizonyult.

TIBORI SZABÓ ZOLTÁN

* *Deák Ferenc: Betű és rajz. Műhelyvallomás*, Kriterion Könyvkiadó, 1988.

** *Tibori Szabó Zoltán: Vallomásos könyválmodási példatár*, In: Igazság, LI. évf. 94. sz., 1989. április 23., 3. old.

*** Szántó Tibor: Könyvtervezés, Officina Nova, Budapest, 1987.

Látványtár és vallomás az agyafúrt értelem műhelyéből

Több mint másfél évvel ezelőtt, amikor a grafikusművész *Deák Ferenc* műhelyvallomását először vettük kezünkbe, olyan idők jártak, hogy kikivánkozó méltatásunkat, minden egyes papírra vetett véleményünket és gondolatunkat**, kénytelnek voltunk százszor és ezerszer átgondolni, és valamennyit külön-külön gondosan becsomagolni a semmitmondás látszatába. Visszatérésünket tehát erre a rendkívül értékes és kivételesen érdemes munkára nem csupán magának a könyvnek kétségbe cseppet sem vonható értéke igazolja, de a teljes vélemény kimondásának belső, csillapodni nem akaró kényszere is igen csak szorgalmazza.

Deák Ferencet sokan nevezték az utóbbi években a hazai könyvkiadás művészi "napszámosának". Kétségtelenül, Deák Ferenc az a grafikusművész, aki - bár tehetsége, és a hazai, vagy akár a nemzetközi szinten szerzett hírneve lehetővé tette volna -, ezt a szakberkekben kevésbé "nemesnek" tartott, kissé talán lenézett műfajt, a könyvtervezést, a könyvgrafikát sem tekintette rangon alulinak. Pedig nem könnyű feladat, s nem kevés, nagyonis fáradtságos munkát igényel. El tudjuk képzelni azokat a dolgos órákat, azoknak az átkínlódott napoknak és éjszakáknak sokaságát, amelyeken át az olvasás (fel)friss(ített) élményével telített művész - néha már a rajz első vonásától céltudatosan, máskor pedig csupán a nehéz munka során megtalált legjobb megoldás segítségével -, a polcainkon sorakozó könyveket vonzókká, szépekké varázsolja.

Most viszont, miután irodalmi művek ihlette grafikáinak, a rajzhoz hozzásímuló betű, illetve a betűhöz illeszkedő rajz metamorfózisának műhelytitkaiba bepillantást nyerhettünk, előttünk is világosabbá vált az a művészi hitvallás, az a lehetetlent nem ismerő krédó, amelyet a kötetbe becsempészett James Joyce verstöredék fejez ki szavakban is: "Nem / vagyok hajlondó / tovább / szolgálni azt, amiben / már nem hiszek..., / de hajlandó / vagyok / megkísérelni / a lehető / legszabadabban / és legteljesebben kifejezni / magamat, a védelemre pedig / nem használok / más fegyvert, mint... / a csendet, / a száműzetés / magányát / és az agyafúrt / értelmet". E furfangos, agyafúrt értelem a művésznek egyetlen olyan fegyvere, amelynek segítségével nonkonformizmusának üzenetét képes eljuttatni ahhoz a közönséghez, amely hozzá lelkileg közel áll, ahhoz az olvasóhoz, aki őt teljesen megérti, és ezt, cinkos mosollyal, a szokottnál kissé erősebb kézszorítással, első, legközelebbi találkozásukkor tudomására is hozza.

A befektetett munka pedig egyáltalán nem bizonyul hiábavalónak. A mély gondolatokká sűrített irodalmi alkotás olyan kifejező grafikává érlelődik a műhelymunka során, amelyből a sorsközösség, a fájdalom, a szomorúság vagy éppen a remény az, ami a legerőteljesebb módon felszínre kerül. Deák Ferenc lapjain látszólag egyszerű esztétikai harcról van szó a betű és a rajz között, ám tagadhatatlanul, itt egymással az eszmei mondanivaló és a formai megfogalmazás is viaskodik. Sőt, ez utóbbiak párbeszéde az, amelynek a művész minden további követelményt alárendel, s ezt tételesen is tudomásunkra hozza: "S ha már úgyis műhelytitkokról vallunk, azt is elmondjuk, hogy érdekes módon ilyen rajz akkor születik meg, amikor már egy témát nagyon körültekintően, alaposan áttanulmányoztunk. Ilyenkor nem tudni, vajon a fáradtság vagy a lelkiismeretesen végzett munka öröme csap-e át felszabadult vonaljátékba."

Deák Ferenc, a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola 1958-ban végzett, egykori grafika szakos hallgatója, a lelke mélyén, valahol egy cseppet irodalmár is. Hiszen

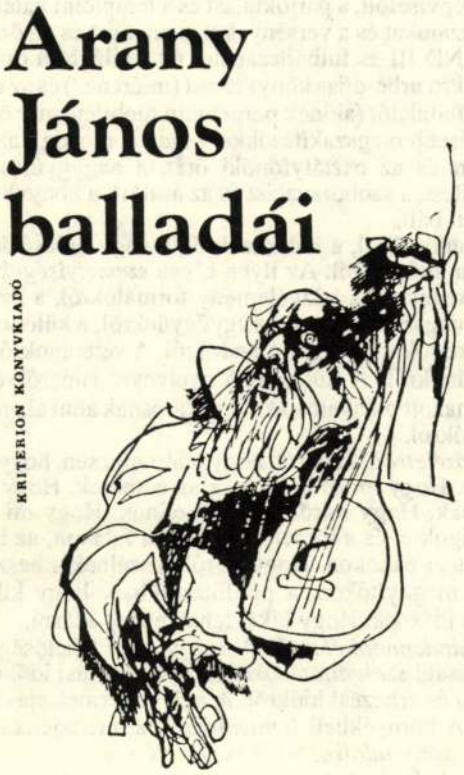

munkája esetében nem csupán egy gondolat megrajzolásáról, hanem egy sokkal bonyolultabb esztétikai feladat megoldásáról van szó. A sokszor önálló grafikai lapként is elfogadható munka, egységében és részleteiben egyaránt, beleépül a betűkből összeálló szövegbe, és tovább, abba a gondolatvilágba, amelyet az irodalmi mű tolmácsolni kíván. Valamennyi példa ezt a folyamatot hivatott szemléltetni, amelynek során a betű és a rajz, az írás és a kép megkeresik egymás belszerkezeti logikáját, felbontják egymást legintimebb részleteikre, kifürkészik egymás rendszerét és rendszeri követelményeit, majd kierőszakolják a művészből a szövegnek - mivoltától idegen kellékekkel elvégzett - a legapróbb részletekig menő átkomponálását. A következő fokon ezek az alegységek, ezek az izzadságszagig megküzdött csodás részletek elindulnak azon a vissszefelé vezető úton, amelynek végén a gyöngyszemek fokozatosan megtalálják helyüket az ékszerben, a részletcsodák elemenként felépítik az egységes kompozíciót.

Harmincegy példából tevődik össze a könyvgrafikus művész műhelytitkainak vallomásos látványtára, s mindegyik példa kiváló alkalom és lehetőség arra, hogy rájöjjünk: ez a mesterség egyáltalán nem könnyű, több buktatója van, mint azt első látásra hinnénk. Bár végképp nem tudjuk eldönteni,mily mértékben hatottak a szerzőre Szántó Tibor könyvtervező művész eszméi***, illetve más kiváló európai művésztársak eredményei, végtelen örömünkre szolgál leírni, hogy ennyire közvetlen és őszinte könyvgrafikai-könyvtervezési szakmunkáról nincs tudomásunk. Deák Ferenc úgy vezeti be olvasóját a könyvtervezés művészetének titkaiba, hogy közben fennhangon hírdeti: a könyvalkotói tevékenység során teljes összhang

(folytatás a következő oldalon)

A kulturális életről. A legkülönfélébb - hivatalos és nem hivatalos - *szellemi műhelyekről és eseményekről*, beleértve az iskolai önképzőkört és a házimuzsikát, az esküvők alkalmi költőjét, a legújabb pop-zenei hullám helyi képviselőit, a pártoktatást és a templomi katekézist, a pályázatokat és a versenyeket, a majálist és a körmenetet, az ND III-as futballcsapatot és a világhírű ornitológust, a Pro urbe-díjas könyvtárost (miért ne?) és az el nem ismert feltalálót (akinek perpetuum mobiléje már öt éve - igaz, kisebb megszakításokkal - igen is mozog), az olvasótábort és az osztályfőnöki órát, a nagygyűlést és a röpgyűlést, a szoboravatást és az ásatást, a könyvhetet és a szüreti bált.

A tudósokról, a művészekről, a nagy tudásúakról és az életművészekről. Az ilyen-olyan *személyiségekről.* A nagy öregekről, a közvélemény-formálókról, a gyűjtőkről. A megszállottakról, az egyűgyűekről, a különcökről, a mecénásokról, a felkarolandókról. A veteránokról és az ifjú titánokról. A különböző nyelveket ismerőkről. Az elszármazott oldavalósiakról, a Városnak adni akaró odalátogatókról.

A közéletről. És arról, hogy miért nincsen, hogy mitől lehetne. Hogy miről beszélnek az emberek. Hogy miről suttognak. Hogy miről nem beszélnek. Hogy mi van a faliújságokon és a hírdetőtáblákon, a falakon, az iskolai és az utcai padokon. Hogy miről beszélnek a beszédekben, a megnyítókon, a prédikációkban, hogy kiket és hogyan idéznek. Hogy kiket lehetne még idézni.

A mindennapi életről. A *szórakozási* lehetőségekről. A lakossági *szolgáltatásokról*, a nyitvatartási időkről, az indulási és érkezési időkről. A helyi éttermek speciálitásairól. A környékbeli *látnivalókról*, a turistajelzésekről. A helyi *közgondolkozásról* és *közízlésről.*

Egyebekről. A tanárok vesszőparipájáról, az irodalomtanárok ízléséről, azt, hogy mikor melyik csillag látható az amatőr távcsöveken, hogy mi történik a szomszéd városban, hogy neogótikus vagy valódi, hogy ki pályázott még, hogy mi volt a művész véleménye a helyi közönségről.

Az emberről

Hogy miben véges, miben végtelen, hogy hogyan működik, hogy mennyire előrelátható, mennyiben alakítható. Hogy itt és most milyen. Hogy milyenek az emberek a Városban külsőre, belsőleg. Hogy milyen értékrendjük, világképük, jövőképük, ízlésük, viselkedésük, tájékozottságuk, tudásuk, bölcsességük, idegállapotuk, hogy mennyire közösségiek, hogy mennyire egyéniek, hogy kiknek és miben hisznek. Hogy min háborodnak fel, min nevetnek, min keserednek el, mitől lelkesednek.

Önmagukról

Önismeret. Tudás önmagukról mint könyvtárosokról, mint a Város polgárairól, személyiségükről, mint magyarokról, mint az övéihez tartózóról. Jogaikról és kötelezettségeikről, feladatukról és értelmükről.

Mi kell a tudáshoz, hogy életté és gyakorlottá váljon?

Képességek, készségek, habitus, éthosz. Tudni alkalmazkodni, szogálni (szolgálatkészen, de nem szolgalelkűen), csapatban játszani (egyéniségnek maradva), azonosulni a könyvtárossággal (mint szakmával és hivatáscsoporttal). Gazdálkodni, navigálni, lavírozni, diplomataként viselkedni, kérni, könyörögni, veszekedni, botrányt csapni. Hallgatni, időben elhallgatni, meghallgatni, közbevágni, kimondani, szétkiáltani, reklámot csinálni. A sorok között olvasni, a magas átlagok közötti eltéréseket érzékelni, az információhiányt is információnak tekinteni, a töredék információit kiegészíteni. Gyűjteményt teljesebbé tenni, selejtezni. Népben és nemzetben lokálpatriótának lenni, nyelveken érteni, magyarról magyarra fordítani, hidakat építeni a döntést hozók és a döntést "elszenvedők" között. Fölülről is dialógust folytatni azokkal, akik kevésbé beavatottak. Rábeszélni, lebeszélni, dícsérni, kritizálni. Megpróbálni a semmiből is léterhozni valamit, belátni és beláttatni, hogy üres kamrának bolond a gazdasszonya. Tudni, hogy ki tudja. Tudni, kik a szövetségesei.

Egy olyan *könyvtár* is kell mindehhez, amely tudatosan felvállalja és felvállalhatja nemcsak a *dolgozószoba* és az *irodalmi szalon*, hanem az *agóra*, a fórum szerepét is, amely - ha szükséges és lehetséges - akár a helyi lap szerkesztőségének is otthont ad, ahol a bejáratnál lévő hatalmas hírdetőtáblán a lakosság hirdetései olvashatók, ahol az informálás nem cél, hanem eszköz, ahol a tudásnál is fontosabb a *bölcsesség*, ahol a diplomás szakemberek értelmiségiek is, vagyis olyan emberek, akiknek *átfogó képük* és véleményük van a dolgokról, akik képesek egy nagyobb egészben elhelyezni azt, amihez "szakértenek", akiknek *átadnivalójuk, üzenetük* és *küldetésük* van.

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

MT Reklámiroda

MEGHÍVÓ

III. ÁLLAMI MŰVÉSZETI DÍJAZOTTAK KIÁLLÍTÁSA 2000.

2000. SZEPTEMBER 21-OKTÓBER 10.

OLOF PALME HÁZ

(Budapest, XIV. Városliget, Olof Palme sétány 1.)

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
tisztelettel meghívja Önt, és barátait az
Olof Palme Házba
(Budapest, XIV. Palme sétány 1.)

2000. szeptember 21-én, csütörtök, 16^{30} órára

III. Állami Művészeti Díjazottak
kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
KŐRÖSI ORSOLYA
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
helyettes államtitkára

A kiállítást rendezte:
DR. SZEPES LÁSZLÓNÉ
művészettörténész

A kiállítás támogatói:
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány és a
"Le Club" Kft.

A kiállítás megtekinthető:
október 10-ig, naponta 10-18 óra között

Meghívott művészek:
Kossuth díjasok
Fehér László festőművész
Harasztÿ István szobrászművész
Keserű Ilona festőművész

A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze
Kovács Péter Minkácsy-díjas festőművész

A Magyar Köztársaság Érdemes Művésze
ef Zámbó István festőművész
Kárpáti Tamás festőművész

Balogh Rudolf-díjasok
Szabó Barnabás fotóriporter
Vékás Magdolna fotóriporter

Ferenczy Noémi-díjasok
Bajkó Anikó textilművész
Bárkányi Attila ipari formatervező
Dvorszky Hedvig művészettörténész
Hámory Judit belsőépítész
Katona Szabó Erzsébet textilművész
Krajtsovits Margit keramikusművész
Szécsi Magda festő- és grafikusművész
Szyksznian Wanda tervezőgarfikus
Vagyóczky Károly grafikusművész
Vida Zsuzsa üvegművész

Németh Lajos-díjasok
András Edit művészettörténész
Tímár Árpád művészettörténész

Munkácsy Mihály-díjasok
Baráth Ferenc tervezőgrafikus
Bernát András festőművész
Deák Ferenc grafikusművész
Eisenmayer Tiborné festő-restaurátor
Gádor Magda szobrászművész
Hann Ferenc művészettörténész
Kopasz Tamás festő- és szobrászművész
Szabó Tamás szobrászművész
Szotyori László festőművész
Véső Ágoston festőművész

Deák Ferenc grafikus

Dedk G - Dedkné Henz A

Deák G – Deákné Henz

Deák Gábor

Szabady Sándor és Deák Gábor készitették a Bp. V. Apáczai Csere János u. 5.sz. müemlékjellegü lakóépület 1966-69-es helyreállitásának tervét.

Percházy Károly: Müemlék lakóépületek restaurálása a pesti Belváros rekonstrukciójában /Müvtört.Ért. 1969.4.sz. 286. l.

Deák géza (1871–1931)

Zemei adás a Telefonhirmondóban (1896)

rajz, rajzó

Kiss Sándor: Magyarország történetének

Lépéstörejve 1849–1945 (Bp. 1969)

126 old.

MDK

Deák Géza sárospataki rajztanár

Vasárnapi Ujság 1907. 54. évf. 887.l.

MDK

Deák Geyza,

az elmult korszak népművészetének egyik fölgyüjtöje, egyben irója.

(művész, rajztanár?)

Visky Károly: A magyar népművészet irodalma. A Mügyüjtö. 1928. 1.sz. 18-19.1.

M.D.K.

Deák Geyza

"Seregek Ura!..." cimmel/tréfás/rajz .
Repr.

Zempléni Árpád: "Fazekas őrmester" c. tréfás versét illusztrálta három rajzzal.
Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. 1896. május hó. 25. kötet
278, 295-302. lap

MDK

Deák Gejza,

Rajzok,dalok. 1898-1906.Bp.1906.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek,- Könyillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. melléklete. 64.l.

Dér Geyza

Sárospatakon dolgozott.

Északmagyarország 1959. aug. 22. 6.1

M.D.K.

Deák G.

B.:"Nagymájus" c. közl.-t illusztrálta nyolc rajzzal.

Magyar Salon, Bp. 1896. junius. XIII. évf. 25. kötet. 455.-470. lap

Magyar

Deák Geyza

Deák Geyza, sárospataki rajztanár, illusztrátor. 1907-ben harminczkét tollrajzát s nehány költeményét albumban tette közzé. 1910-ben A könyv és a könyv díszítése (Ifjúsági művészeti könyvtár 1.) cz. alatt, 1911-ben pedig A magyarság és a rajzolás cz. alatt illusztrált könyveket adott ki.

Magyar Könyvszemle. 1911. 360. l. — *Pesti Hírlap.* 1907. 247. sz. — *U. o.* 1911 febr. 1.

Deák Geyza, festő és illusztrátor; sz. 1871. ápr. 7 Palágyon (Ungm.) mh. 1931. jún. Sárospatakon. 1887–89. és 1895–99. a Pesti minta rajzskolában és rajztanárkaprobban tanult és 1901. rajztanári oklevelet nyert. 1895–96 illusztrációket és karikaturákat rajzolt a Fővárosi Lap részére. 1899-től a pápai, 1902-től a sárospataki gimn. rajztanára volt, vol 1929. nyugdíjaztak.

A sárospataki főiskola Olvasóegylete számára festette Szemere Bertalan archejét.

1906. Rajzok – dalok, ~~könyv és, 32 tellszámal illuszt ált~~. 1910. A könyv és a könyv díszítése, 1911. A magyarság és a nagyalás, 1912 Ősjegyek a m. díszítőművészetben c. illuszt ált könyveit adta ki.

DEÁK *Geyza*, illusztrátor és író, * Palágy 1871 ápr. 7. A bpesti mintarajziskola elvégzése után 1899. a pápai főgimnázium rajztanárává választották meg. 1902 óta hasonló minőségben Sárospatakon működött. 1907. harminckét tollrajzát s néhány költeményét albumban tette közé. 1910. A könyv és a könyv díszítése (Ifjúsági művészeti könyvtár I.) c. alatt, 1911. A magyarság és a rajzolás c. alatt illusztrált könyveket adott ki. 1912. jelent meg Ősjegyek a magyar díszítő művészetben c. dolgozata.

E. G. I. 235 f

Gy. P. M. írók V. 364, 365. h. —

Deák Ferra

irod

Pairs Ödön: A magyarság és a rajzolás —

Deák Ferra kölnyve

Budapest, 1911

Sept. 10.

BUDAPEST
937 JUL. 18.-5.
K 112 K

Deák Gyula

Krücken, Oskar von u. Parlagi, Imre: Das geistige Ungarn. I. k. Wien u. Leipzig (1918). 212. l. — Magyar Könyvszemle. 1911. 360. l. — Pesti Hirlap. 1907. 247. sz. — 1911 febr. 1.

Deák Gyula

Irod

A magyarság és a rajzolás.
– Deák Gyula könyve. Írta:
– dr. Rajzoktatás 1911
márc. 15.

(Művészet 1911. 196. l.

Ritter Antal.

Derékig látható s kis-
barna, szeme kék, b
vart s csomóra kötö
kilátszik, selyemnya
s kettős elejű kabátjá
ég. Felirata jobbra: „

Élefantcsont m

M. Kept. 327.

Kertbeni K. M

Deák Géza

rajztanár

Sárospatak, főgimn.

1904-ben

Fényi a Rajztanárok

Egyesületének

pácolt és [illegible]			
[illegible]	P.	3	50
[illegible]	P.	53	50 –
[illegible]	P	30	
fretendő meg IX/15 [illegible]		23	50

[illegible]

FENYVESI JÁNOS
asztalos mester
BUDAPEST, [illegible] VÁLI-U. 4. SZ.

Deák Geyza

A magyarság és a rajzolás c. könyvének ismertetése Györffy István dr.-ból A Néprajzi Muzeum Értesítője 1911. 75. l.

Deák Geyza

rajztanár

l.

Ransnépr irod

5. l -

Reis Gruppe

Prof. Tamm

Dr. Ehrenberg Ernst

5-L-

Deák Geyza

2 ex librise
repr.
(bizony nagyon
gyöngék)

Deák Geyza:

A könyv és a könyv
diszitése.
Pápa 1910. 47, 48 l.

<Deák Geyza>

könyve

<> A könyv és a könyv díszítése. Ifjúsági művészeti könyvtár. I.

Pápa 1910.

Könyvtáramban

Deák Geyza

sárospataki rajztanár,
illusztrátor

L. Kendrey-Kentiványi

358. 2.

oszú haja vállaira omlik, bajusza s
eretvált. Lehajtott széles gallérjá csipké-
ántszegésű s jobb vállától bal csipője
Feliratai a kép alatt négy sorban:

: Cons. bel:
'allus
"

alkeretet vére 7.1:5.5 cm.
ische Chronika. Zu finden in Nürn-
unsthändlern 1663."

152/93 N° 36

Deák Geyza

A magyarság és a rajzolás. Irta Deák Geyza. Budapest, Lampel R. 108 l. Képekkel.

(Művészet 1911. 236. l.)

Budapesti modern bérpalóták, írta F. G. Vállalkozók
Közlönye, ápr. 19.

Deák Geryza

könyve

A magyarságára

rajzolás – Bp. 1911.

TI ÜZLETVEZETŐSÉG
I. osztály.

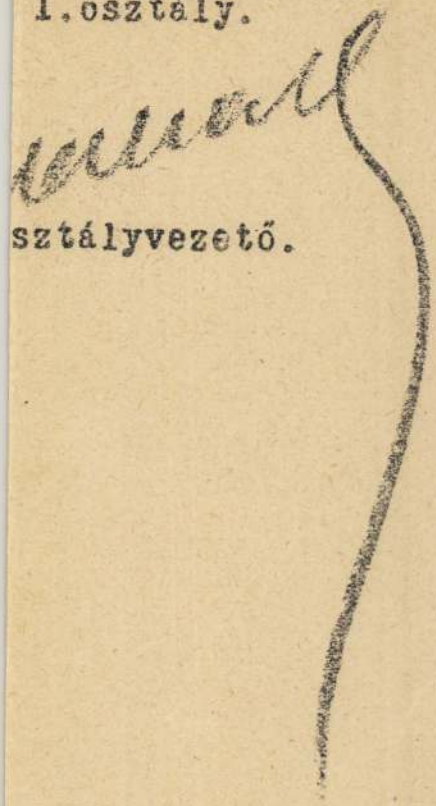

sztályvezető.

(Deák Geyza)

cikke

Az ungvármegyei
„Tiszahát" építkezése
és művészete.
Néprajzi Muz. Ért.
1910. 185–199. l.
14 ábra

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
360 /1915 szám
Érk.: 915 év VII hó 17 n.

Deák Csyza
rajtoló

Fővárosi Lapok 1895. jun. 9., 1825-7 old.
fejlés és illusztrációk

Kalmár

Deák Gyula
rajzoló

Főváros Lapok 1895. ápr. 21., 1273-6. old.
fejléc és illusztrációk

Kalmán

Deák Geyza
† rajzoló

Fővánosi Lapok 1895. márc. 24., 945–7. old.
fejléc és arcképek

Kalmán

Deák Gejza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. jan. 5., 11. old.
(illusztráció.)

Kalmár

Deák Gyula
rajzoló

Fővárosi Lapok 1885. jún. 23., 1981–2. old.
fejléc és illusztráció, karikatúra

Kalmár

Deák Ferenc
rajzoló

Törvényi Lapok 1895. jún. 29., 2053. old.
fejléc

Beök Gyula
rajzoló

Fővárosi Lapok 1895. febr. 17-i 545-7. o.
fejléc és illusztráció.

Kalmár

Deák Geyza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1895. febr. 24., 625-6.o.
fejléc és illusztrációk

Kálmán

Deák Gyula
rajzoló

Fővárosi Lapok 1875. máj. 3., 705-6.o.
illusztrációk

Kalmár

Deák Gyula
rajzoló

Fővárosi Lapok 1864. jún. 2., 1703-7. old.
illusztráció

Kalmár

Deák Geyza
rajzoló

Továrosi Lapok 1895. jun. 16., 1902-3. old.
illusztrációk

Rakosi

Deák Geyza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 14., 1193-1208 ~~[illegible]~~ dd.
illusztrációk

Kalmán

Deák Geyza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1925. ápr. 7., 1104-6. old.
fejléc és illusztrációk

Kalmár

Deák Gyula
rajzoló

Képviselő Lapok 1885. május 12., 1508, 1514. old.
fejléc és illusztráció

Kalmár

Deák Géza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1875. máj. 5., 1422. old.
Illusztráció

Kalmár

Beák Geyza
rajzoló

Fokvárosi Lapok 1895. máj. 1., 1379-80. old
illusztrációk

Kalmán

Deák Geyza
rajzoló

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 28., 1353-4. o.
karikatúrák

Kalmi

Deák Géza

1901 középisk. képesítés

Tertépzőrnőiskévk.

1932-33, Tv. 1.

gen művészek között az utolsó jelen-
tékeny mester, akit korában csodál-
tak, de kevesen értettek. Alapjában
véve a klasszikus velencei festészet-
nek kései epigonja, de egyben új
idők előfutára. Már kortársai közt is
voltak támadói; hatása, individuális
helyzeténél fogva, nem lehetett erős,
úgyhogy hamarosan elfeledték s csak
a mult század utolsó évtizedében fe-
dezték föl újra. Ekkor némileg túl-
zott bámulói még Velazquez fölé
emelve, benne forradalmárt, a mo-
dern festői törekvések apostolát, Cé-
zanne előfutárát látták. Kései elis-
mertetésében éppen egy magyar gyüj-
tőnek, Jánoshalmi Nemes Marcellnak
is nagy része volt, aki éles szemé-
vel és ösztönös érzésével múzeumo-
kat megelőzve, már a mult század
90-es éveinek derekán kezdte munkáit
gyüjteni és rövid 20 év alatt mint-
egy 12 kitűnő képét szerezte meg.
Velencében Tiziano műhelyében dol-
gozott és az öregedő mester Szt. Lő-
rinc mártírhalála képének egyik se-
gédje volt. Tizianón kívül Tintoretto,
Jacopo Bassano és Paolo Veronese
gyakoroltak még késő korában is
érezhető hatást rá. 1570-ben Parmán
keresztül Rómába megy, ahol Correg-
giót és Michelangelót másolta. 1577-
ben, előttünk ismeretlen előzmények
után, Toledóban bukkan föl. Úgy lát-
szik, toledói munkáival II. Fülöp fi-
gyelmét akarta magára terelni, ki a
már idős Tizianót és Paolo Veroneset
hiába csalogatta Spanyolországba.
1580-ban terve sikerül is, mert a ki-
rály Pompeo Leoni olasz szobrász
közvetítésére az Escorial számára a
Szt. Mauritius és a tébai légió már-
tírhalálát rendeli meg nála. Az össze-
köttetésnek nem volt meg az ered-
ménye, a kép nem nyerte meg a ki-
rály tetszését és a művész Toledóba
tért vissza, hol haláláig élt. Mikor
Spanyolországba jött, ott a raffaeli
kompozíció és a michelangelói forma
uralkodtak, ő spanyol tájat és spa-

Deák Géza

1888/89 I., 1896/97 – 1898/99

Fertőpzőm főiskért

1932-33. 75. l.

Deák Gerá

mil. Palágy 1871. Ref
gim. setto
1895/96 I. osztály

Mars V. 254.

Deák Géyza

Nül. Palágy 1871 Ref
ápr. 7.

1896/97 II. é rajztjel -

1897/98 I. III. é " "

1897/98 II " " "

1898/99 I - II - 4. é. rajztjel

Massai provincia V. 203, 204.

Deák Géza

szül. Palágyon 1871
ápr. 20. (Zala m.)
4 gim.
1888/89 I. - vendéglátó
1888/89 II. "

Turóczszentmártoni népk. V. 61.

Deák Gerá

adat nincs

1887/88 I. I szakontál

Höllrigl Josef VIII. 248.

Deák Geyza rajztánár

A sárospataki Tudományos Gyűjtemények kiállításán 30 karikatúrája szerepel, melyeket annakidején a Borsszem Jankó is közölt. – A múlt évben külön kiállításon bemutatott anyagból ezek kimaradtak.

Harsányi István: Egy nagy tanárnemzedék.
Magyar Nemzet, 1974. szept. 25.

Deák Geyza

Karikaturái a cimlapokon:

Gróf Zichy Jenőről	1895.	okt. 6.	1.sz.
Gelléri Mórról	"	" 13.	2. "
Kossuth Ferencről	"	nov. 17.	7. sz.

Repr.-ók.

Élet, Bp. 1895. október-november havi cimlapok.

Deák Gejza, sárospataki tanár

Szántó Kovács János és környezetéről készült rajzai nemcsak a helyszínen készült voltuk dokumentum értékű hitelessége, hanem együttérző humanizmusuk és ebből fakadó érzéklettes megjelenítésük miatt is figyelmet érdemelnek. (audítve).

Döniötör János: Szántó Kovács János a képzőművészetben.
Szegrád Megyei Hírlap. 1977, aug. 20.

M.P.K.

Deák Gyöngyvér

A [illegible] épülő lakosokra kiírt tervpályázaton díjazva Kiemelt megvétel

Társtervező: Ébert Ágoston

Magyar Építőművészet 1937/4. 8-9.l.

Deák Gyöngyvér

M.D.K.

A magánerőből épülő lakosokra kiírt tervpályázaton
díjazva III. díj
Társtervező: Ébert Ágoston

Magyar Építőművészet 1967/4. 8-9.l.

Deák György

ács

1703. Kolozsvár

Bal Hel 128 l.

SZIRTESI GYURGY
dohányáruda
BASD. (Baranya megye,)

Deák György

Kolozsvári könyvkötő

XVIII-n

l.

Zoltai debr. nyomda

17. l.

11690.

ült lovon s kinyujtott jobb kezében
va. Körében két lovas látható. Fel-

Ed von MENCEL.
rischer Husaren Obrister.

méretei 13 : 19·6 cm.

4.
9.

K 20.

Deák György festő

M.D.K.

Üzemrészlet (repro)

Élet és Irodalom, 1964. április 11 – 7 kép

Deák György
grafikus

M.D.K.

Bika

Élet és Irodalom, 1964. május 9 - 5 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Deák György

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 ÁPR 1.

1021

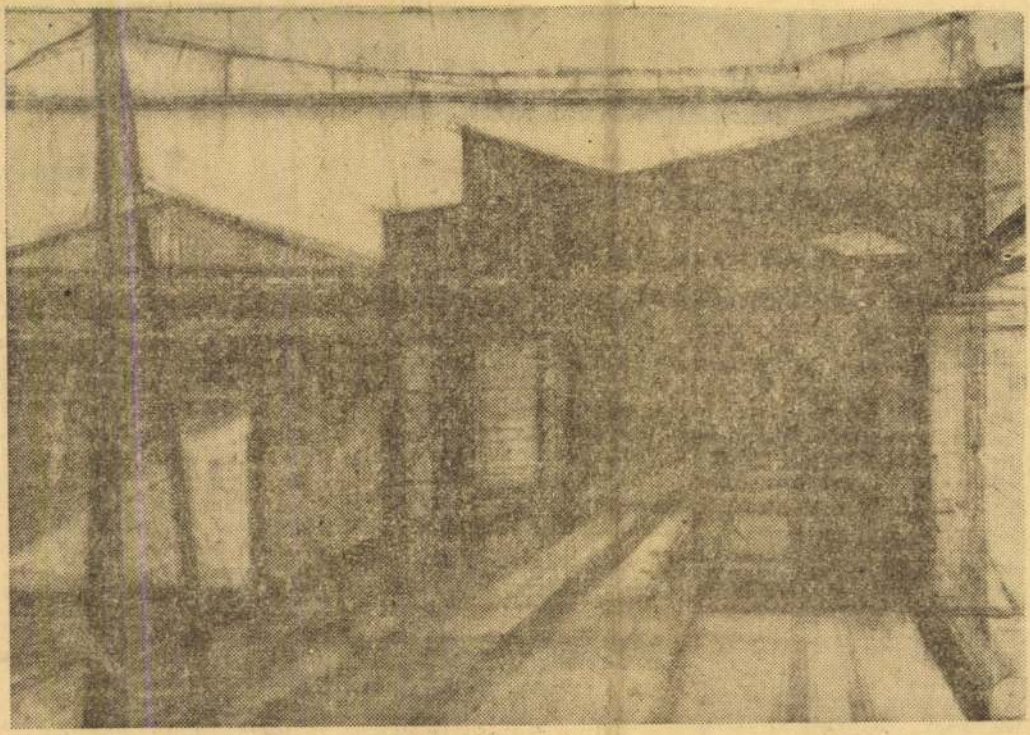

Deák György: Üzemrészlet

Film · Színház · Tévé · Rádió · Zene · Képz

Kiállítási napló

KESERÜ ILONA

Olvasóink ismerik Keserü Ilona nevét, illusztrációit gyakran láthatták az Élet és Irodalomban. A színvonalat fémjelző, máris jóhírű, de kiállítástechnikai eszközeiben szegényes szabadsághegyi *Jókai Klubban* mutatta be olajfestményeit, rajzait.

A kiállítás első talán szinte didaktikusan vezet be művészetének műhelytitkaiba. Kő-formáinak egyszerűen körvonalazott tusrajza az első kép, utána ezt árnyalással gazdagítja, egészen a kész olajfestményig. Egyazon témát variálja, egyre dúsabban.

A fiatal művésznő a világról, a látott természetről kíván többet mondani, mékifejezés. S ezt festői, képfrói áhitattal tudja megragadni. Nincs portrétizáló ügyeskedés, itt is általánosít, a mindig kissé önarcképet adó arcmásoknál. Nála egy törről fakad a szimbólikus figura, az akt, vagy a kisfiú arca, de nem mereníti szkémává, illetve meg tud állni annak határán.

A galéria kékes mesterséges világítása — ez nem művészeten kívüli kérdés — sokat ártott az amúgy is kék színhatású képeknek, s ezt a mínuszt nem szabad a művész terhére írnunk. Hallottuk, hogy rövidesen átalakítják a világítóberendezést.

FRANK JÁNOS

Történelmi

A nonymus saját személyében is fellép Passuth László III. Béláról szóló kétrészes játékának második darabjában, amelyet az Ifjúsági Rádiószínpad mutatott be; s mintha a hosszúra nyúlt játék sem akart volna más lenni, mint a „legdicsőségesebben uralkodó Béla király" tetteinek újabb krónikás regisztrálása. Az első részben, melynek címe *Választón Bizánc kapujában* — egy nagyon szépen megírt *expozíciót* kaptunk. A második részben — *Élt egy gyáva király Pannóniában* — várná az ember magát a drámát, ám kap helyette egy mutatós jelenetsort.

Snoha a népszerű író fölényes történelmi tudása, atmoszféráteremtő és elbeszélő ereje egyaránt felfénylik itt, s noha tudjuk, hogy a fiatalság számára mi-

Deák Gyöngy

Rajz (repr.)

Magvető-almanach 1964/2. 291. l.

Deák György

Rajz (repr.)

Magvető-almanach 1965/2. 87. l.

M.D.K

Deák György
grafikus

A Képzőművészeti Főiskolán rendezett tárlatot, ahol plakát-terveit állította ki.

Egri Mária: Deák György - Pecsuha József kiállítása...
Művészet, 1966. szeptember - 48 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET
1966 MÁJ 15.

1024

Kiállítás nyílt meg a Képzőművészeti Főiskolán az alkalmazott grafikai tanszék két hatodéves növendéke, Deák György és Pecsenke József, Konecsni György tanítványainak munkáiból.

MDK.

Deák György

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 szept.

MDK.

Deák Győző

Kiállítási kritika

Művészet 1956 szept.

Deák György

Deák György, Pecsenke József kiállitása. Bp. Képzőművészeti Főiskola. - Ism. Egri Mária, Müvészet, 1966. 7.évf. 9.sz. 48.l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

27o. l.

MDK

Dr. Deák György, építész

43. évs. Felesége is építészmérnök.
Nyilatkozata. (fényképp).

Gy. J.: Az egyik Alpár-érmes

12

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 18.

Deák György
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM
NOV 23.

1021

Deák György: Női fej

rolljuk a franciát!

A novella címe: *Az állatszelidítő halála.* Játszódik a múlt század vége felé, egy párizsi főrangú szállóban: ahol a vidékről visszatért társaság tagjai azzal szórakoznak, hogy kicserélik nyári élményeiket. Az érdeklődés középpontjában egy költő áll. Mindenki irígykedve tekint a különös fickóra, aki Neuilly-ben nyaralt, s oly óriási szerencséje volt, hogy jelen volt a cirkuszban: mikor az oroszlán a ketrecben széttépte idomítóját.

— S ön ezt a saját szemével látta? — érdeklődik a marquise, borzadva.

— Igen, igen.

— Mondja el gyorsan, hogy történt.

Költőnk előadja, hogy a cirkuszi nagy ketrecbe zúgó taps közepette sétált be az állatszelidítő. Jobbjában korbács, bal kezében kétágú vasvilla volt. Nemsokára feltűnt a porondon az oroszlán. Végigmérte ismerősét, a szoborállásba merevedett állatszelidítőt. Az pedig, korbácsát megcsattantva, ráparancsolt, hogy álljon a sarokba. Az oroszlán vonakodva engedelmeskedett. Akkor, a korbáccsal felé suhintva, mutatta, hogy ugorjon fel a trapézra. Az oroszlán hörgött, és unta a a komédiát, rázta és tekergette ásító fejét. Ekkor újból a pofájába cserdített a bálványember: s háromnégyszeri biztatás közepette, az oroszlán végigjátszotta hörgő és vicsorító szerepét. De a helyéből nem mozdult.

A tömeg biztatta az állatszelidítőt.

Lépett egyet a szoborszerű ember. Korbácsa csattogott, de az oroszlán nem hátrált, sőt nyújtózva tátogatott, és ingerülten szintén lépett egyet a szelidítő felé.

ez már távol állt a bálványpóztól, bár az akar lenni.

Az oroszlán is megtorpant.

Mi történt? Csak egy történhetett. Mind a kettei tudták: eggyel több üté csattant, mint amennyi el számolva és a próbákon begyakorolva volt. Ez a felismerés döbbentette meg őket: ez a korbácscsapás még tisztázatlan, elintézetlen volt köztük.

Az állatszelidítőre hirtelenül oly ijesztően hatott önnön pillanatnyi elragadtatásának várható következménye, mivel túlingerelte az oroszlánt: hogy — rosszullét következett-e be, vagy csak tetette magát? — kezében a korbáccsal és a vasvillával, elvágódott a porondon, hanyatt.

A tömeg felhördült.

— És mit csinált az oroszlán?

— Szoborpózba merevedve, fölmagasodva állt.

Néhány örökkévalóságos pillanat következett. Az állatszelidítő a földön, a tömeg feszülten bámul, az oroszlán némán és mozdulatlanul mered: s mintha pillanatonként nőne, nagyobbodna...

— Szörnyű pillanatok lehettek! — ájuldozik a marquise. — S ön jelen volt! Mondja, mit érzett ebben a hátborzongató pillanatban?

— Én? Hogy mit éreztem? Ugyanazt, amit a többi cirkuszlátogató... Na, mi lesz már? Mikor mozdul az oroszlán? Még utóbb föláll az állatszelidítő! Meddig vár még az oroszlán? Mikor tépi szét?

A novella, minden izgalmassága ellenére, altatóként hatott kislányomra. S rám is. Megírása beszélyesen cirkalmazott, a század végi szalonvilág fecsegő modorában, s különben sem

na maga az élet nyújtja ... vissza, mint költői verejtéked virágát. Nemrégiben például sürgönyt hozott a posta: hatszáz dalos küldte el üdvözletét: az alkalomból, hogy díjnyertesen megzenésítve, előadták a költő *Invokáció* című versét, összkarban. Mit tehetek? Ennek csak örülni lehet... Vagy a minapában is levelet küldtek Várpalotáról, hogy a fölépült gimnáziumot egyik regényem hőse alapján „Thury György Gimnáziumnak" nevezték el, és kérik az írót, hogy elvállalva a „keresztapai" tisztséget, menjen le az ünnepségre, és mondjon avatóbeszédet... Mit mondjak? Ennek is csak örülni lehet. „Thury György Múzeumunk" már úgyis alakult Nagykanizsán, 54-ben: akkor is ott voltam. És így tovább... nem akarom, hogy félreértés legyen: csak annak bizonyítására hozok fel adatokat, amiből kiindultam — hogy vannak írói örömök. Ezek azok! Mert nincs nagyobb írói öröm, mint életünkben beleépülni a valóságba, az életbe. A többi már úgyis csak vagylagos lehetőség, esetleges véletlen, majdnem ráadás. Vagy megjön, vagy nem. Írók, azt szoktuk mondani erre egymás közt, mikor írói értékelésről van szó: minden elismerés korai, úgyis az Idő dönti el, hogy ki mit nyom a latban. De abban mind egyetértettünk: nem tud annyit ígérni az Idő, a Jövő: mint amenynyit adnak azok a pillanatok, melyek a valóság örömét nyújtják.

Gépesített közoktatás?

A tanulnivágyó emberek számának növekedése nemcsak az emberiség összlétszámának növekedésével van összefüggésben, hanem azzal is, hogy azok a nemzetek, népek, társadalmi osztályok, amelyek eddig szellemi sötétségben éltek, egyre inkább igénylik a tudást, a műveltséget. A rohamosan növekvő igényeket már nem lehet a tanítók és az iskolák számának növelésével kielégíteni. Még kevésbé lehet ily módon kiküszöbölni azokat a nehézségeket, amelyek abból adódnak, hogy egy embernek élete folyamán jóval több ismeretanyagot kell elsajátítania, mint száz vagy akár tíz-húsz évvel ezelőtt is. A megoldás az, hogy az oktatást sokkal hatékonyabbá kell tenni.

Az iskolai tanításban a legnagyobb szerepe a látásnak és a hallásnak van. A látással kapcsolatos segédeszközök képszerűen mutatják be és magyarázzák a tananyagot. Ilyenek a különféle szemléltető táblák, képek, ilyenek a diavetítő és más vetítőkészülékek, és maga a film is. Hallás útján is igen sok ismeretet szerzünk, hiszen például a rádió csaknem mindenkinek a tanítója. Hasznos segédeszköznek bizonyult a lemezjátszó és a magnetofon is az oktatásban. A kétféle módszert egyesíti a hangosfilm és a televízió.

Automatizált taneszközök

Az oktatógép gondolatát Preswey már harminc évvel ezelőtt felvetette, de az eszme annak idején nem részesült széleskörű támogatásban. Más vonalon fejlesztette tovább a gondolatot a Harward-egyetemen Skinner, aki kutatásait galambok és egyéb állatok vizsgálata folyamán szerzett tapasztalataira alapozta. Azóta már többféle géptípust is kidolgoztak az oktatásügyben és az iparban, valamint a katonaságnál.

Az oktatógép vagy helyesebben az „automatizált taneszköz" olyan mechanikai készülék, melynek rendeltetése az, hogy az ismeretek bizonyos csoportját speciális úton közölje a tanulóval. A gép lehet egy kartonból vagy papírból gyártott egyszerű készülék, vagy lehet annyira komplikált szerkezet, amennyire csak lehetővé teszi ezt a modern elektronika. Ezek a készülékek azonban abban különböznek az egyéb olyan oktató eszközöktől, mint a televízió, film stb., hogy a tanulónak is *aktívan* részt kell vennie, mert különben az egész folyamat leáll. Mindegyik oktatógéptípus valamilyen kiválasztott témát vagy ismeretkört kis „emészthető" adagokra oszt. Az adagoknak eléggé kicsiknek kell lenniük, hogy a tanuló lépésről lépésre, hiba elkövetése nélkül haladjon. A gép a problémákat megfelelő sorrendben tárja a tanuló elé, akinek mindegyikre valamilyen választ kell adnia vagy azzal, hogy leírja a kérdés megoldását, vagy pedig azzal, hogy kiválaszt egyet a megadott lehetséges válaszok közül. A válasz lehet egy egyszerű számítás eredménye vagy egy szó kiválasztása a mondat kiegészítéséhez stb. A gép ezután közli a tanulóval, hogy helyesen válaszolt-e a kérdésre vagy sem. Egyes oktatógépeknél hibás felelet esetén a tanulónak vissza kell mennie oda, ahol a hibát elkövette és újra kell próbálkoznia. Más gépeknél esetleg később ugyanazon kérdés elé kerül a tanuló, mindenesetre még a következő lépésre való rátérés előtt értesül a helyes válaszról. Gyorsabb eszű tanulók hamarabb végezhetnek, míg a gyengébbeket határtalan („nem emberi") türelemmel, a szükséges lassúsággal oktatja a gép.

Milyen szerkezetűek ezek a gépek? Nézzünk meg például néhány jól ismert típust.

Egyik fémből készült típus a következő elvek alapján működik. A tanításra kerülő téma „program" szerint van elrendezve, s egy sorozat „kockából" áll. Minden egyes kocka bizonyos kis értesítést közöl a tanulóval és erre választ követel. A programot behelyezik a gépbe — ráviszik hanglemezre vagy filmtekercsre stb. — és a kockák egymás után jelennek meg a gép ablakán vagy ernyőjén. A hallgatónak idő áll rendelkezésre a válasz megírására. Ez a válasz aztán a helyes feleletnek a képernyőre csavarásával egyidejűleg egy üveg mögé csúszik be — a tanuló így már nem tudja megváltoztatni feleletét, miután a helyes választ meglátta. (A gép csak egy irányban mozgatható.) Egyes gépekben ismételten leforgatható a program, de ez alkalommal csak azoknál a kérdéseknél áll meg, ahol a tanuló eredetileg valamilyen hibát követett el válaszaiban.

Ilyen típusú gépeket tervezett Skinner saját oktatási elmélete alapján. Ő többek között lényegesnek tartja, hogy a tanuló azonnal értesüljön eredményéről, és ez alkalommal csak a helyes választ közölje vele a gép, tehát *ne* a lehetséges válaszok sorát — mert ez később a helytelen válaszokkal való asszociálást tenné lehetővé.

„Súgó-gép"

Igen egyszerű tanító „gép" az a könyv is, amely az egyik oldalon a kérdéseket tartalmazza, a feleletek pedig a következő oldalon találhatók. Előnye olcsósága, hátránya viszont az, hogy nem lehet ellenőrizni, hány helyes és helytelen válasz történt a tanulás során. Az előzőleg említett gépnek ugyanis számláló szerkezete van, s ez számlálja a jó és rossz válaszokat.

A gépekben levő kérdéseket úgy fogalmazták meg, hogy előzetes tanulmányok nélkül is lehet rájuk válaszolni. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a kérdés valamilyen formában utaljon a megfelelő válaszra. Tulajdonképpen a gép „súgás"-ára van szükség; a későbbiekben ez fokozatosan eltűnik és a tanuló már önállóan is tud felelni. Ilyen „súgás" például, ha a kérdések egyszersmind magyarázzák is a fogalmat, de a lényeget jelentő szavak, esetleg csak betűk hiányoznak a mondatból. Egy másik megoldás szerint a mondat szerkezete olyan, hogy abból lehet kitalálni a hiányzó szót.

Az eletronikus számológépek kétségtelenül korunk legnagyobb jelentőségű műszaki alkotásai közé tartoznak. Az oktatógépek területén is alkalmazzák őket.

Egy géptanár — 900 tanuló

Vagy nézzük az egyik legújabb és legfejlettebb típust.

A „Bendix G—15" típusú eletronikus számológép a feladott programnak megfelelően átadja az utasítást a diapozitívot válogató vetítőbe. A vetítőkészülék kazettáiban 600 diapozitív van. Ezek bemutatásának sorrendjét az határozza meg: milyen választ adott a tanuló egy vagy több kérdésre vagy mennyi idő telt el az anyag bemutatásának megkezdése és a feleletadás között. A tanuló a gép viszontválaszát nyomógombos berendezés útján vagy kiegészítő diapozitívok beiktatása útján kapja meg.

A gépet perforációs szalag segítségével programozzák be. A szalagra rávezetett utasítások tartalmazzák a döntést azoknak a közléseknek a típusára és sorrendjére vonatkozóan, amelyeket minden hallgató számára oktatásának folyamatától függően ki kell választani.

Az utasítások egész komplexumának a számológéptől a vetítőbe átadásához 0,6 másodpercre van szükség. A „Philco—2000" típusú számológép alkalmazása egyidejűleg mintegy 300 hallgató oktatására is módot nyújt majd, megfelelően berendezett helyiségekben, mégpedig úgy, hogy közben minden hallgató szükségleteinek megfelelően különböző diapozitívsorozatokat használhat. Csoportos foglalkozások esetén a tanulók számát egész 900-ig lehetne növelni.

A számológép elemzi a válaszokat, a gombnyomás jelzőkészüléken keresztül jelzést ad le, hogy helyes vagy helytelen a felelet, és a nyomógombos falon levő jelzőtábla segítségével közli a hallgatóval, mit csináljon tovább.

Még számos különféle tanítógép létezik és nyilván még többet fognak tervezni. De talán e vázlatos tájékoztatásból is látszik, hogy a gépek bevonása mennyi szellemi energiát szabadít fel ezen a területen is.

Berde Béla

NÉGY NAGYDÍJ

Huszonhét ország 339 filmje közül választott ki — kéthetes vetítéssorozat után — a nemzetközi zsűri négy nagydíjra érdemes alkotást. A sajtó — nem tudni, miért? — jóformán teljesen elhallgatta a Budapesten lezajlott III. műszaki-tudományos filmfesztivált, amelyen világhírű professzorok részvételével vitatták meg az egyetemi filmoktatás problémáit, s 12 országból érkezett műszaki-technikai újdonságokból rendezték meg a filmezés és a fényképezés távlatait érzékeltető kiállítást.

A nagyobb figyelem nem lett volna hiábavaló: az utóbbi években készített műszaki filmjeink ugyanis egyre inkább a nemzetközi érdeklődés középpontjába kerülnek. Újszerűségük nem technikai ügyeskedés, nem formai érdekesség-hajhászás eredménye, hanem mindenekelőtt a szigorú műszaki rendszereket kikísérletező, működésben tartó racionális humanitásé, amely sajátos eszmei-érzelmi távlatot ad a filmkockáknak. Ez hatja át és teszi szuggesztíven megkapóvá a középiskolai oktatófilmnek készült „Tehetetlenségi erő" című alkotást is, s az ugyancsak nagy sikert aratott Kollányi-filmet, a „Százarcú anyag"-ot, „Az életért" és a „Kibernetika" című. Míg egyes nyugati filmeket a technikai bravurok, a jelenségek pontos lefényképezése jellemzett — s e téren van is mit tanulnunk! — a mi alkotóink feldolgozták, értelmezték, emberi-filozófiai tartalommal töltötték meg a látottakat.

Mindezt hivalkodás nélkül állapíthatjuk meg, mert a neves külföldi filmszakemberekből álló zsűri is elsősorban olyan filmeket tüntetett ki, amelyek a tudományos kérdéseket a társadalom, a haladás szempontjából értelmezték. Ezért kapott nagydíjat a tudomány perspektíváit népszerűen bemutató NDK-kisfilm, a „Küzdelem a haladásért", a japán kutatók materialista filozófiai eszmeiségű műve, az „Élet születik" s végül a szovjet filmeseknek az ember munkáját, életkörülményeit, gondolkozásmódját átformáló technikai fejlődést — egy nagyon is konkrét „részterületen" — filmkockákra rögzítő „Új technika az erdészetben" című alkotása.

E filmek sikere is cáfolja a műszaki-technikai fejlődés „ridegségéről", „elembertelenítő" voltáról szőtt tévhiteket...

VESZPRÉMI MIKLÓS

VEZETNI TUD

(Folytatás az 5. oldalról.)

falutól, különben le sem jöttem volna. De a lakásprobléma még mindig nincsen megoldva. — S elmondja, hogy a termelőszövetkezet vásárolt százezer forintért egy féligkész házat, de azóta sem tudták befejezni, mert nem kaptak rá hitelt, mert nem volt kivitelező vállalat, decemberben, a fagy előtt egy héttel kapták meg a hitelt... csak egy szobája van készen, amiben most is lakik... Bonyolult história, a falusiak nem egészen így informáltak a dologról, inkább nem firtatom. Szombaton megy haza, hétfőn jön vissza. — A gyerekeimnek is szüksége van rám. Most volt április negyedike, tudtam, hogy itt kellene lennem az ünnepségen, elvárják tőlem a falusiak, de a gyerekeimnek is szüksége van rám. Egy héten legalább egyszer.

Ezt el kell fogadni.

„Együtt mulatok az emberekkel"

— Milyen viszonyban van a falusiakkal?

Félreérti a kérdésemet, mert mentegetőzni kell.

— Azelőtt türelmetlenebb, parancsolgatóbb voltam, de már megváltoztam. Például bejött ma reggel egy asszony, hogy ő nem tud kimenni műtrágyát szórni, mert kelés van a tenyerén s a műtrágya megfertőzi... nos, azelőtt félbeszakítottam volna — s eljátssza, hogyan: két kezét indulatosan fellöki s kiabáni kezd: — Mi az, hogy nem tud kimenni dolgozni? — Karját leengedi, megszelídül a hangja. — Most nem szakítottam félbe, türelmesen végighallgattam, s azt mondtam: — Ha van orvosi igazolása, nem kell kimennie dolgozni.

Engem ugyan nem ez érdekelt, de miután elmondta, rendkívül jellemzőnek tartom ezt az epizódot.

— Munkán kívül, szórakozásban... szóval, „civilben" mi a viszonya a falusiakhoz?

— Augusztus húszadikán le szoktam hozni a családomat, együtt mulatok az emberekkel —, ha reggelig ott lennék, reggelig ott lennének velem az emberek. Mert én közvetlen vagyok hozzájuk.

Most meg kellene kérdeznem, mivel szokta az estéit eltölteni —, de nem merem. Van valami nem egészen tisztességes az újságíró munkájában; ha negatív jelenségről kénytelen írni. A bizalommal, vagy nem is bizalommal, de őszintén rendelkezésére bocsátott anyagot kénytelen esetleg éppen az ellen fordítani, aki a rendelkezésére bocsátotta. Visszaél vele — nincs erre szebb kifejezés. Nem merem az elnöktől megkérdezni, mit csinál esténként — a falusiak információjára támaszkodom. Amíg a főkönyvelőt le nem váltották mellőle, sülve-főve együtt voltak. Azóta egyedül van. A kocsmába nem meri betenni a lábát, mert kinézik. Parasztházat a három év alatt még nem látott belülről.

Csupán a pénz?

Mi köti ezt az embert ehhez a faluhoz?

Magányosnak, kedélytelennek látszik.

A pénz? Csupán a pénz?

— Mennyi a fizetése?

— Ötezerkétszáz forint. Kétezerhatszáz forintot kapok a téesz-től, kétezerhatszáz forint az állami támogatás... Ja, és százötven forint lakbérpótlék.

— Különélési pótlék?

— Azt csak hat hónapig kaptam.

Megint le kell nyelnem egy kérdést. Nem okoz neki lelkiismeretfurdalást, hogy felveszi ezt a roppant pénzt — ne feledjük el, *másfél hónap* alatt keres annyit, amennyi az általa vezetett téesz-ben egy tag *évi* jövedelme — olyan munkáért, ami mögött nincsen eredmény. Ami mögött kár van, ráfizetés? Érdekelne, hogy az ilyen ember hogyan számol el önmagával? Vagy egyáltalán nem számol el? Nincs mit elszámolnia, vagy nem tud számolni?

A zárszámadó közgyűlésen a téesz-parasztok Nagy Zsigmond elnököt is le akarták váltani. Milló Béla, a járási tanács dolgozója beléjük fojtotta a szót, eképpen: „A vezetőségben történő változást megtárgyalni, nem a mostani, hanem a következő, a tervtárgyaló közgyűlés feladata. Az államnak a maga részéről elnök, főkönyvelő, főmezőgazdászra vonatkozó határozata van. Ezt a három személyt ő választja. A többi vezetőt a tagok választhatják".

A termelőszövetkezeti demokrácia ilyen durva megsértésével már nagyon régen nem találkoztam. Az alapszabály szerint a termelőszövetkezet legfelsőbb fóruma a közgyűlés, s a közgyűlés választja az elnököt. A 3004-es elnökök esetében az „állam" javasolja az elnököt, s általában a jelöltet a közgyűlés el is szokta fogadni. De nem szokták a téesz-parasztot vágni: magának semmi köze ahhoz, ki lesz itt az elnök! Kuss!

Szükségtelen áldozat

A nagykátai járási tanácson Biró elvtárssal, az elnökhelyettessel beszéltem. Kevés volt az ideje, előadást sietett tartani.

— Mi indokolja, hogy Nagy Zsigmond még mindig téesz-elnök? — tértem rögtön a lényegre. — Németh Károly elvtárs, az MSZMP legutóbbi Politikai Akadémiáján azt mondotta, hogy a szövetkezet tagsága helyesen teszi, ha az önkényeskedő, erkölcstelen, vagy rosszul dolgozó elnöktől megvonja a bizalmát.

— De a téesz-elnököknek szükségük van inasévekre, ezt is hallottuk. Vajon ezek az inasévek leteltek-e már? — kérdezte az elnökhelyettes.

— Kicsit sokba kerülnek nekünk ezek az inasévek.

— Úgy gondoljuk, ha jó szakemberekkel, agronómussal, főkönyvelővel megerősítjük, akkor meg fogja állni a helyét.

— Minek alapján gondolják ezt? Ő is elismeri, hogy nem ért a mezőgazdasághoz. A parasztok bizalmát eljátszotta. Azt mondják a falusiak, ha kalácsot nyújtana, már azt sem fogadnák el a kezéből.

— De vezetni tud... Különben is — fordít a szón —, év közepén nem helyes elnököt leváltani. Ezt a parasztok sínylenék meg.

— Most ezt mondják! Év végén, a zárszámadó közgyűlésen pedig azt mondták, hogy a vezetőségválasztás majd egy későbbi — évközbeni — gyűlésnek lesz a feladata!

— Javasoltuk, hogy az állami támogatás harminc százalékát vonják meg Nagy Zsigmondtól.

— Mért csak a harminc százalékát? — kérdezem. — Van a járásban olyan téesz-elnök, aki nem 3004-es és jól dolgozik?

— Van, hogyne. Több is.

— Azoknak mennyi a fizetésük?

— Kétezer. Kétezernégyszáz forint.

— S nem tartja igazságtalannak, hogy egy ilyen elnök feleannyi fizetést sem kap, mint Nagy Zsigmond, aki tönkretett egy szövetkezetet?

Majdnem cinikus a válasz:

— Más aránytalanságok is vannak, elvtársnő, a népgazdaság területén.

A mai Népszabadságban olvasom Hruscsov feljegyzését a mezőgazdaság belterjesítéséről s benne azt a mondatot, hogy a kolhozok és szovhozok vezetőségében nem szabad megtűrni a szakmához nem értő dilettánsokat.

Nagy Zsigmond huszonkét évig dolgozott a vasútnál. Nincs okom kétségbevonni, hogy kitűnően dolgozott. Mért nem maradt a helyén? A gyerekei is igényt tartanak rá. Neki is áldozat a jelenlegi helyzet — nekünk is áldozat. Méghozzá ötmillió forintos áldozat — mért nem változtatunk rajta?

1964 MÁJ — 9.
1021

GALGÓCZI ERZSÉBET RIPORTJA:

VEZETNI tud

„Mindent számításba vettünk"

Tízmillió forint mérleghiány egyetlen faluban! A falut Tápiószentmártonnak hívják, Pest megye, nagykátai járás.

Ennyit tudtam, mielőtt lementem volna a faluba.

Először a tanácselnökkel beszéltem, Berzsényi Jánossal. Negyven körüli, helybeli parasztember, 1952 januárja óta községi tanácselnök. Tehát már akkor is az államhatalom helyi képviselője volt, amikor még a beszolgáltatás, a progresszív adóztatás, a kuláklista nyomorgatta a parasztságot. Ennek ellenére a parasztok nem kergették el ötvenhatban, nem szavazták le s nem is helyezték át máshová, mint azokat a funkcionáriusokat, akik egy közösségben már jóvátehetetlenül kompromittálták magukat. Ezt ismeretlenül is a javára írom.

Tőle tudom meg, hogy a faluban — nagy község, de elfelejtettem megkérdezni, mennyi lakosa van — három termelőszövetkezet működik. Két régi és egy új.

Az Úttörő az ötvenes évek elején alakult, elnöke Kézér Mihály, volt cselédember. Mérleghiányos szövetkezet, de mérleghiánya csak fél millió forint.

A Kossuth szintén régi téesz, elnöke Fodor Ferenc, 3004-es. (Ez annyit jelent, hogy az állam helyezte oda s az elnöki jövedelmén kívül néhány ezer forint fizetést is kap.) Ötmillió 300 ezer forint deficittel zárta a 63-as évet s mert a maga zsebére is elsajátított húszhuszonötezer forintot a szövetkezet vagyonából, leváltották s bíróság elé állították. Munkáját Berzsenyi János, a tanácselnök vette át. Az újságírónak itt egyelőre semmi dolga.

A harmadik termelőszövetkezet, a Rákóczi, 1960 őszén alakult, négyezer holdon, 550 taggal, mérleghiánya 4 millió 700 ezer forint. Elnöke a megalakulás óta Nagy Zsigmond, szintén 3004-es.

Nagy Zsigmondot nem találjuk az irodán, a hegyre küldenek bennünket. (A „hegy" egy alacsony dombon épült majorságot jelent, alföldi szem kell hozzá, hogy hegynek nézze az ember.) A hegyre nem tudunk felmenni gépkocsival, mert nincs útja. Kisebb-nagyobb eredménnyel kerülgetjük félcipőnkben a tócsákat, pocsolyákat, a hurkásan összeállt sarat. — Szerencsére, most már nincsen sár — mondja helybeli kísérőnk, és nem viccel.

Nagy Zsigmond téesz-elnök ötvenhez közeledő, magas, erőteljes férfi. Félcipőben, hosszú kabátban van. Komor ember benyomását teszi rám, arcát nehezen tudom elképzelni mosolyra húzódva s szemét sem derűtől csillogni.

Nem lelkesedik, de viszolygást, kelletlenséget sem árul el, amikor megmondom foglalkozásomat.

A magaslat tetején látszólagos összevisszaságban egy csomó gazdasági épület, istállók, ólak, dohánypajták, magtár. Megnézünk néhány újszülött kismalacot, aztán a borjúistállóhoz megyünk, ahol három asszony dolgozik. Beszélgetni kezdek velük, de egyelőre nem jutunk semmire, mert minden kérdésemre az elnök felel. Valahogy így:

— Mennyi munkaegysége volt tavaly? — kérdezem az egyik asszonytól.

— Nem is tudom... Úgy háromszáz körül.

— Megvolt az háromszáz — mondja az elnök.

— S mennyi pénzt kapott rá?

— Mennyit is? — tanakodik az asszony.

— Kilencezer forintot — mondja az elnök.

— Maguknál pénzfizetéses rendszer volt, úgy tudom. Hogyan vált be?

Az asszony felhúzza a vállát: — Hááát...

Az elnök szószerint ezt mondja:

— A folyamatos pénzbevételt a téesz nem tudta biztosítani, emiatt a tagság munkamorálja megromlott... Mindent számításba vettünk, csak az időjárás viszontagságait nem... A tervezés is feszített volt... 61-ben huszonkilenc forintot osztottunk s ez már a jövő felosztását jelentette... A 61-es zárszámadáson a járási párttitkár azt mondotta: ez az egyetlen zárszámadás a járásban, ahol nem nézték ki a szájából a falatot...

Ennek így semmi értelme. Még meg kellene kérdeznem az asszonytól, hogyan érzi magát a termelőszövetkezetben s máris kikötnénk a sablonos semmitmondásnál.

Később mégis megtudok a téesz-tagoktól néhány fontos adatot s ami ennél is fontosabb: véleményt.

A betervezett munkaegységnek hatvan százalékát előlegként kifizették, a negyven százalékot zárszámadáskor kellett volna fizetnlük, de erre már nem jutott pénz. Ez annyit jelent, hogy a parasztok majdnem feleannyi pénzt kaptak csak, mint amennyire egész évben számítottak s amennyiért megdolgoztak. Ezenkívül novemberben és decemberben egyáltalán semmit nem kaptak — csak annyi pénz volt a kasszában, hogy az elnök, a főkönyvelő és a főagronómus felvehesse a fizetését.

— Az elnök mindig ilyen barátságos? — kérdeztem a parasztoktól. Megvonták a vállukat. — Nem nagyon szoktunk találkozni.

A zárszámadó közgyűlésre terelem a beszélgetést: maguk nem szóltak hozzá?

— Minek szóltam volna hozzá — kérdezi vissza egy téesz-tag —, amikor a többiek szavának sem lett foganatja.

Lehangoló adatok

Amikor visszamegyünk a téesz-irodára, mindenekelőtt arra kérem az elnököt, hogy elolvashassam a zárszámadó közgyűlés jegyzőkönyvét. Azonnal előkeresteti.

Érdemes ebből néhány adatot idézni, akkor is, ha az olvasó nem nagyon szereti a számokat.

A 63-as évben a téesz pénzbevételi tervét 59 százalékra teljesítette.

A növénytermesztés így alakult: búzából 39 vagonnal termeltek kevesebbet, mint a terv. Árpából 48 vagont terveztek, termett 28 vagon. Kukoricából 50 vagont terveztek, termett 35 vagon. Szálastakarmányból 92 vagon volt a terv, az eredmény ezzel szemben 37 vagon.

Szarvasmarhából 43 darab hullott el, juhból 88 darab.

Minden növénytermesztési és állattenyésztési ágra ráfizettek — egyedül a juhtenyésztésre nem.

A tagság jövedelme 61-ben, a megalakulás évében 9360 forint volt, tavaly már csak 7 ezer forint.

Az első évben 150—160 fiatal dolgozott a termelőszövetkezetben, ma már alig harminc. Pedig a téesz vezetősége mindent megtett a fiatalok megtartása érdekében; sportfelszerelést, lemezjátszót vásároltak részükre, s helyiséget biztosítottak rendezvényeik megtartásához. Ennek ellenére a fiatalok „elmozdultak" a termelőszövetkezetből.

De úgy látszik, nemcsak a fiatalok — erre enged következtetni egy elégedett mondat: „A nagy kilépési láz ellenére, tagságunknak csak 1,8 százaléka kérte kilépését."

Önkritika

„Az elkövetett hibák mindegyike valamelyik vezető személlyel hozható kapcsolatba" — mondja a téesz-elnök zárszámadási beszámolója s a kritikát önmagán kezdi. Idézek:

„Munkám kezdetén jól indultam és mindaddig, amíg nem estem a főkönyvelő uszályába, addig nem is volt baj az én vezetési módszeremben. Bár mondták nekem, hogy vigyázzak, mert egy termelőszövetkezetet már tönkretett, de én erre az intő szóra nem hallgattam. Majd azzal kezdte, hogy átdolgozta a tervet és kezdetben én ezt csak szemléltem bátortalanul, de a téesz fejlődését bizonyító számaival csakhamar bűvkörébe kerített s később magam is bizonygattam az igazát...

Ezek után mindinkább előfordult, hogy a téesz-t érintő kérdésekben ketten döntöttünk és nem hallgattuk meg a vezetőség és a tagság véleményét, lebecsültük a választott szervek szerepét.

A tervek készítésébe a vezetőséget nem vontuk be.

Hosszú ideig hibás módszert folytattam, túlzottan beleavatkoztam a szakvezetés munkájába. Ennek természetesen az lett a következménye, hogy a beosztottak önállósága csökkent, a felelősség elsikkadt, az egyéni kezdeményezés megbénult. Ebben természetesen jó része volt Pinviczky Vince főagronómusnak is, aki az aktivitás terén vajmi kevés hajlandóságot mutatott. Vezetési módszere gyengeakaratú, erélytelen, nemtörődöm volt. „Nem érdekel, a fizetésem úgy is megkapom" — ez volt a véleménye s ennek hangot is adott.

Ezért a vezetőség úgy határozott, hogy Szabó Kálmán főkönyvelőt és Pinviczky Vince főagronómust munkaköréből leváltja, és helyettük e munkakörök betöltésére lehetőleg arra alkalmas személyeket állít be".

Ennyit a jelentésből.

Importált vezetők

A helyzet, úgy hiszem, az olvasó számára is világos. Egy újonnan alakult nagy termelőszövetkezetbe, a legfontosabb posztokra három embert importáltak: az elnököt, a főkönyvelőt, a főagronómust. Egyik sem ismeri se a helyi adottságokat, se a helybeli embereket — az elnök általában a mezőgazdaságot sem —, s hozzá nem értő gazdálkodásukkal, s önkényeskedő, a téesz-tagokra, sőt a téesz-vezetőségre is fittyet hányó módszerükkel két év alatt tönkretesznek egy jólinduló termelőszövetkezetet. (Az első évben nem volt mérleghiányuk s 29 forintot osztottak munkaegységenként.) A helyi viszonyok ismerete és a kollektív vezetés hiánya mellé még egy óriási hiba társul: a vezetők — mindegy, hogy jóindulatúan — villámgyors eredményre törekedtek, ki akartak „ugrani", a járás, sőt tán az ország legjobb szövetkezetét akarták megteremteni, s ennek érdekében irreális, megalapozatlan terveket készítettek s erőltették végrehajtásukat. Egy beszédes példa: az állatállományt olyan mérhetetlenül felduzzasztották, hogy nem tudták ellátni takarmánnyal, el kellett kótyavetyélni az állatokat s nagy volt az elhullás is. Egy másik példa: száz holdat kijelöltek kertészetnek. De miután a kertészkedésnek ezen a vidéken nincsen hagyománya, a tagság nem vállalta el a művelését. De nemcsak a tagság munkája hiányzott, hanem hiányzott a trágya, a melegágyi deszka, az ablakkeret, a talaj, a szakember, a szervező — az ember önkéntelenül megkérdezi; mi volt hát meg? Ezeken kívül mi kell még a kertészkedéshez? Csupán vetőmag, de azt úgyis állami vállalat küldi.

Miután ez a három vezetőember olyan helyzetbe jutatta a termelőszövetkezetet, hogy annak 15 millió forint vagyonából 9 millió az államé és csak 6 millió a tagságé, miután a fiatalok szétszéledtek, a felnőttekben pedig elkeseredéssé fokozódott a kedvetlenség, a felháborodás, a járás odadobta bűnbaknak a főkönyvelőt és a főagronómust. Az elnök maradt.

Mért nem mond le?

Ülünk egymással szemben az íróasztalnál, nézem a komor, rezzenéstelen arcot s a zárszámadási beszámolóján gondolkodom. Okos ez a beszámoló, valóban mélyen elemzi a helyzetet — bár ennek értékét némileg csökkenti az, hogy tavaly őszszel a járási pártbizottság brigádvizsgálatot tartott a szövetkezetben s nyilván „átbeszélték" az elnökkel a feltárt hibákat — nem szépíti, nem mentegeti a maga felelősségét, de akkor mért nem vonja le a konzekvenciát, *mért nem mond le?* Gyáva vagyok ahhoz, hogy ezt meg merjem tőle kérdezni. Még ehhez a kérdéshez is össze kell szednem minden bátorságomat:

— Milyen iskolai végzettsége van az elvtársnak?

— Négy polgári.

Nyelek egyet.

— Azóta nem tanult?

— Voltam egyéves pártiskolán.

Ha jól dolgozna, eszembe sem jutna az iskolai végzettségét firtatni. Ismerek egy gyárigazgatót, az ország egyik legnagyobb üzemét vezeti, méghozzá kitűnően, s a nyolcadik általánosban megbukott matematikából.

— Hol dolgozott azelőtt az elvtárs?

— Huszonkét évig dolgoztam a vasútnál.

— Mint szakember?

— Mint szakember és mint funkcionárius.

— Családja?

— Pesten van. Feleségem és három fiam.

— A parasztok sérelmezik, hogy három éve itt dolgozik és nem hajlandó leköltözni a faluba.

— Feleségem is, én is falun nőttünk fel, nem félek a

(Folytatás a 6. oldalon)

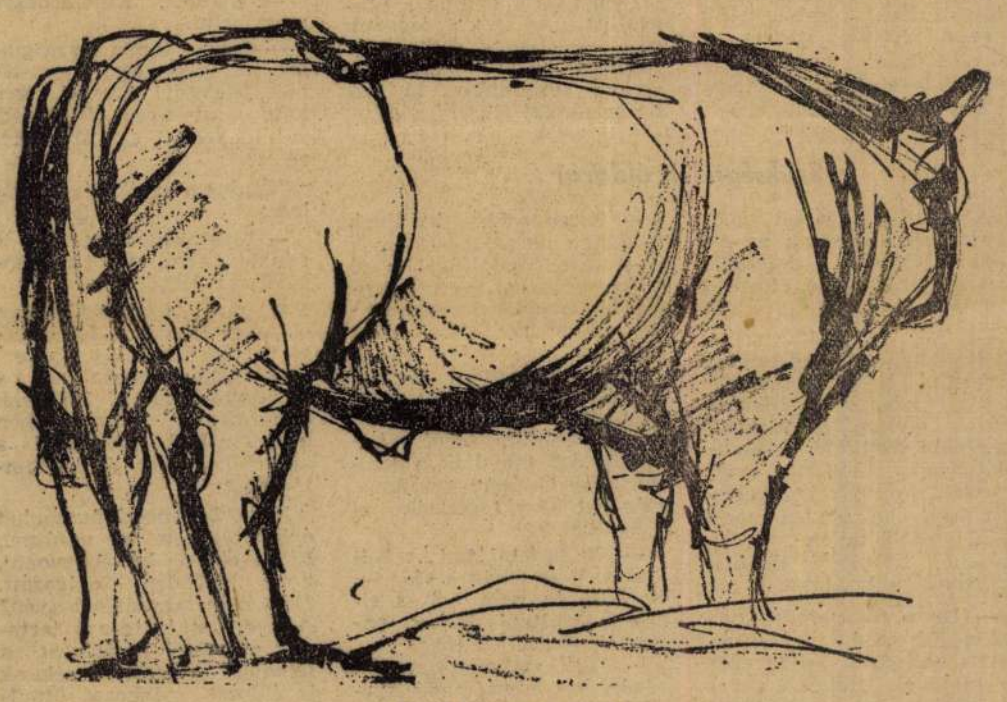

Deák György: Bika

MEZEI ANDRÁS KÉT ÚJ VERSE:

Az udvar négyszöge

(Részlet)

A sátoraljaújhelyi névtelen mártír-költő emlékezetére

Odakint, kerek ég...
Engem az udvar négyszöge zár,
szigorú élek a kockás irkalapon,
mint az az első négyszög:
a rend, meg a törvény kicsiben.
Ma a börtön, az udvar négyszöge zár,
s mint ceruzával az irkalapon,
az a fordított nagybetű áll,
az ácsolt akasztófából az L,
meg a nagy T, mit a lét,
meg az udvar négyszöge zár.

Gyönyörüen
él a fájdalom itt e falak közt.
Szemem ép, arcomon ég van.
A mélyből tágulok én,
kötél leng, kört ír le a lét,
különös mértan:
a négy fal, a tűz-fal,
a szürke világtömb összeszorít,
s hasadozva ha szétlök,
utolsó villanatában, tudatomban
az irkalapon, ceruzával a négyszög:

legelső útja a kéznek, a képzet
párhuzamában.
Az ujra-teremtést élve, ki járókába
ha álltam:

a rácsok, az ablak, a kockacukor,
meg az asztal sarka, az élek,
szigoru mértani formák, mind feketébbek.

Az első hurkot a g-betüben, meg a j-ben
még látom a táblán:
kötél leng árva fejemre eresztve, a kép,
mint egykori ábrán:
kréta-fehéren az arc megadó már, billen a fő
és készül a hóhér.
Zúg a fejemben a kérdés, s feleletként,
ereimben dermed a jó vér.

Négyszögletes ég, már véglegesen
kiszabott az a kékség odafönt,
mint idelent az Itélet.
„Majd az utókor" — mondja a kék ég,
s lám énekelek, lila számról szakadoz fel
az ének.

„Ti szerettétek a népet és meghaltatok."
— Gyászindulót dúdolgatok magamnak.
Megtanulják a fegyőrök talán,
suttogva mondják ha elkaparnak.

Ez a perc, ez az egy perc: a verejték
a szivemről a nehéz csepp lepereg...
Jönnek. Menni fogok. De csak egyre-csak,
egyre-csak énekelek.

Szélkiáltó

Két tenyerem az égre fordul,
tiz ujjhegyem táncol bolondul,
megnyílnak égi bő csatornák,
fölszédülök szeretni hozzád!

Veszedelmes tavasszal áldó
madaram szól, a szélkiáltó.
Piros szárnyai ágyad hosszát,
őrült függönyök, belobogják.

Azután csönd. Plafon. A sárgás,
csibe-tollpihe szellő-járás.
Alkonyodik. Kint lámpa himbál. —
Megéheztél? Valamit innál?

DEÁK GYÖRGY, szücsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az ötösoportot jelzi.
263.old
/ 1,2./ V. szücs. ~~xxx~~ 266.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

MDK

Dr. Deák György, [építész]

Az emlékérem π. f.-t kapta.

–: Kiosztották az idei Alpár Ignác emlékérmeket 12.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 8.

A KISPESTI
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZ CSOPORT
KIÁLLÍTÁS SOROZATA 6.

DEÁK GYÖRGY

Az Ifjú Gárda Művelődési Ház
meghívja Önt
A Nagy Balogh János Kiállítóterembe
XIX., Ady Endre út 57.

DEÁK GYÖRGY
grafikusművész

kiállításának megnyitására.
1983. január 13. 17 óra

A kiállítást megnyitja:
Viola József író

A kiállítás megtekinthető:
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

1940-ben születtem Mezőcsáton. A középiskola után felvételt nyertem a Képzőművészeti Főiskolára, amelyet 1966-ban végeztem el grafikusként. Mesterem Kádár György és Konecsni György volt.

A Főiskola elvégzése óta szabad foglalkozású grafikus vagyok. Elsősorban emblémákat és piktogramokat tervezek, de számos megrendelést kapok prospektusok, programfüzetek, plakátok, sajtóhirdetések, címkék és csomagolások tervezésére is.

Először 1966-ban állítottam ki a Képzőművészeti Főiskolán. Azóta több csoportos kiállításon vettem részt.

Tagja vagyok a Művészeti Alapnak.

A rohanó ember egyre inkább jelzésekre támaszkodik, amelyek megkönnyítik soknyelvű világunkban a gyors tájékozódást. Négy-ötezer éves íráskultúra után a földkerekségen mindenhol áttérnek a jelzések használatára. A jó jelkép nemzetközileg is érthető, szükséges kommunikációs eszköz. A jel rögtön közöl. Tájékoztat, utasít, tilt. A piros, a sárga, a zöld fény: jel; a háromszög, a kör, a négyszög mértani formái: jelek; a betű, a szám, a rajz: jel. Használatuk nélkül közúton, pályaudvaron, kórházban stb. kötetre való szöveget kellene átolvasni. A tájékoztató jelzéseket grafikai kifejezésmódban piktogramoknak nevezzük. Célom, hogy munkáimban minél tömörebben, de mégis közérthetően fejezzem ki magam.

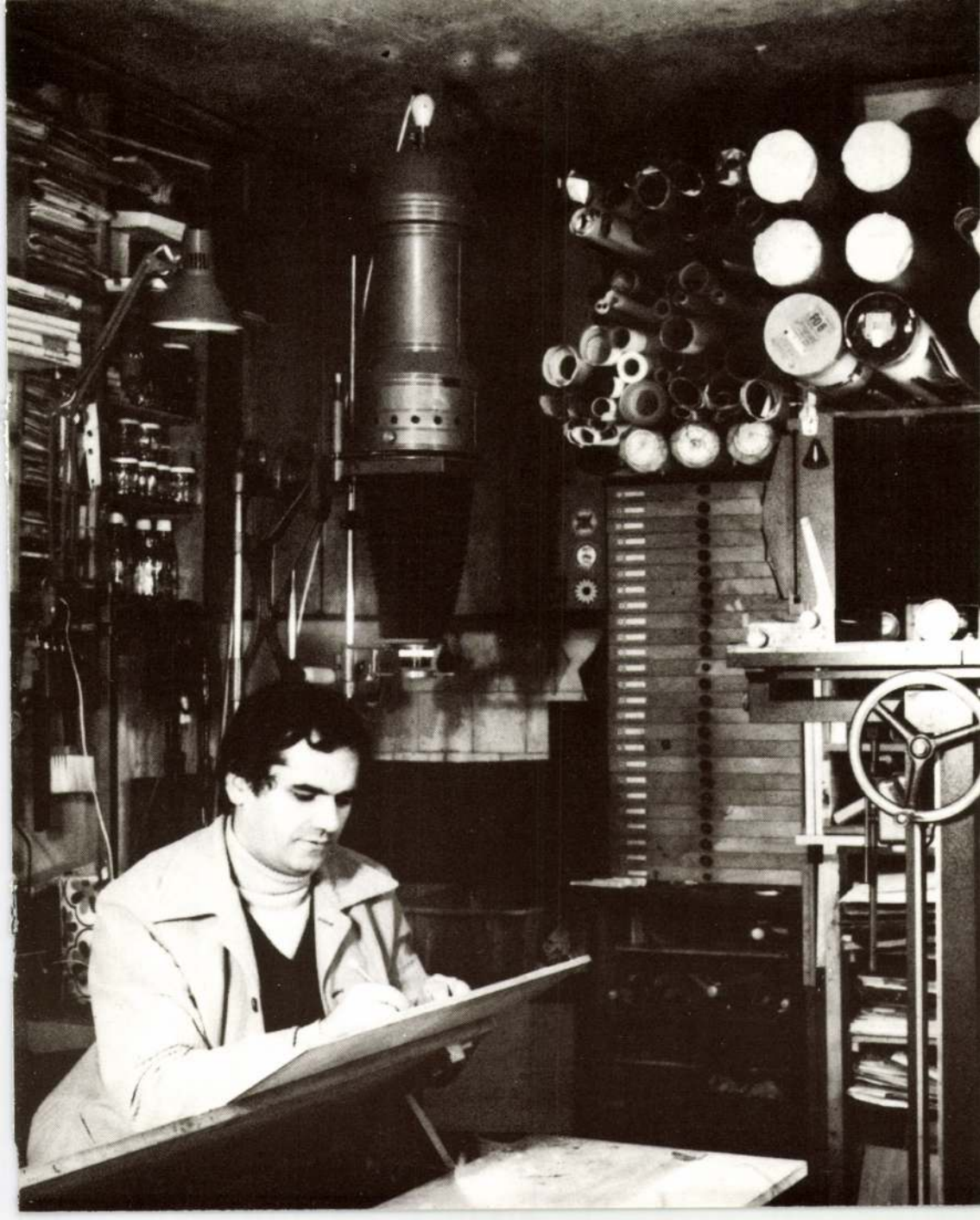

AHV

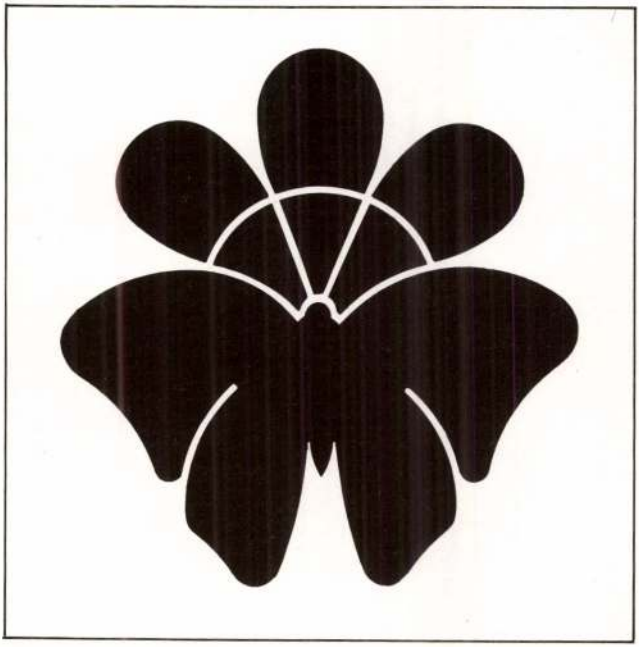

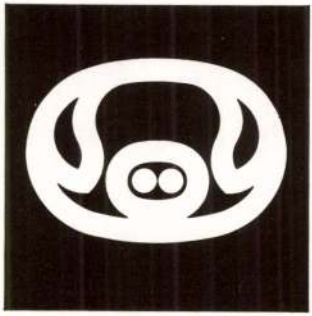

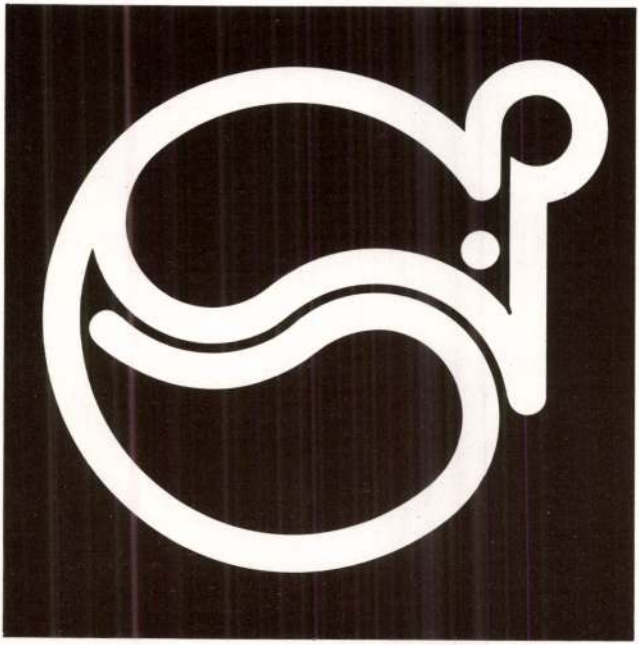

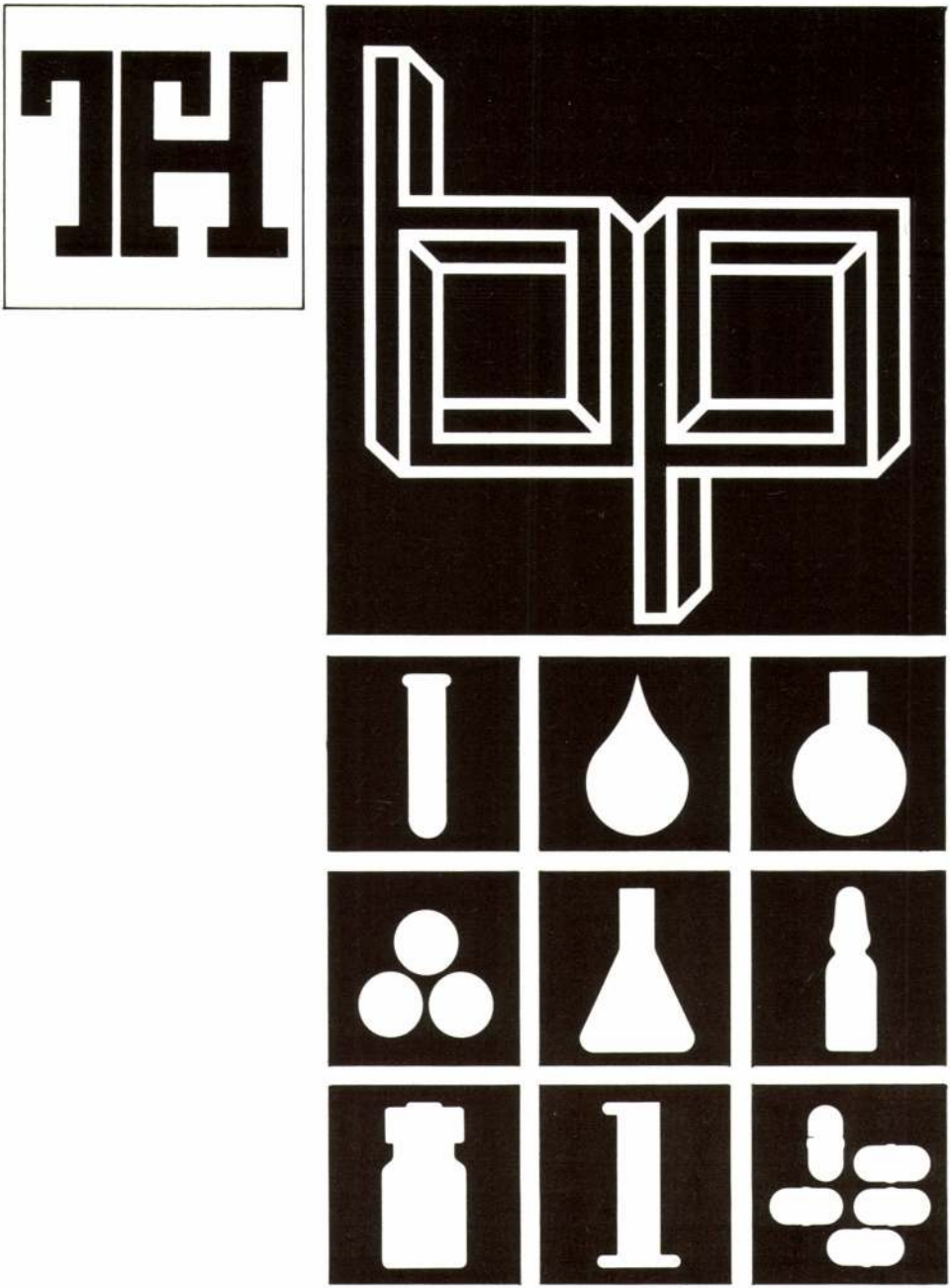

A címlapot és a katalógust tervezte:
Deák György

ISSN 0230-4732

Ifjú Gárda Művelődési Ház
Felelős kiadó: Kertész Katalin

83-8267 – FŐVÁROSI NYOMDAIPARI VÁLLALAT 8. ÜZEMEGYSÉGE
Felelős vezető: Horváth László

MDK

Deák György

Magyar plakát 66. 5.magy.plakát kiáll. Mücs. 1966. dec.

M.D.K.
1

Deák György
festő

Női fej (repro)

Élet és Irodalom, 1963. November 23 - 5 lap

Deák György

1940-ben született Mezőcsáton
Végzettsége: Képzőművészeti Főiskola
Tevékenységi területe: az alkalmazott grafika valamennyi területe
Lakcím: 1192 Budapest, Bercsényi u. 7.

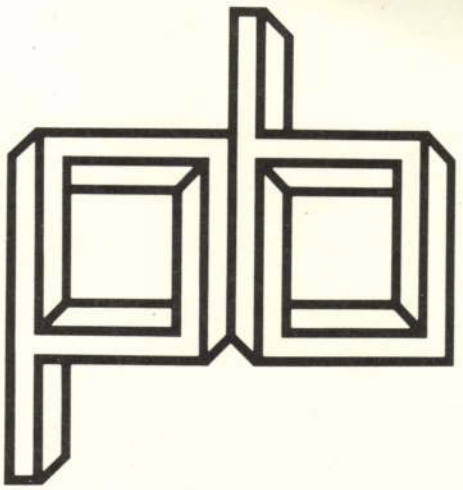

Eleőd Kinga

1954-ben született Budapesten.
Végzettség: Képzőművészeti Főiskola
Tevékenységi területe: az alkalmazott grafika minden területe
Lakcím: 1062 Budapest, Népköztársaság útja 88.

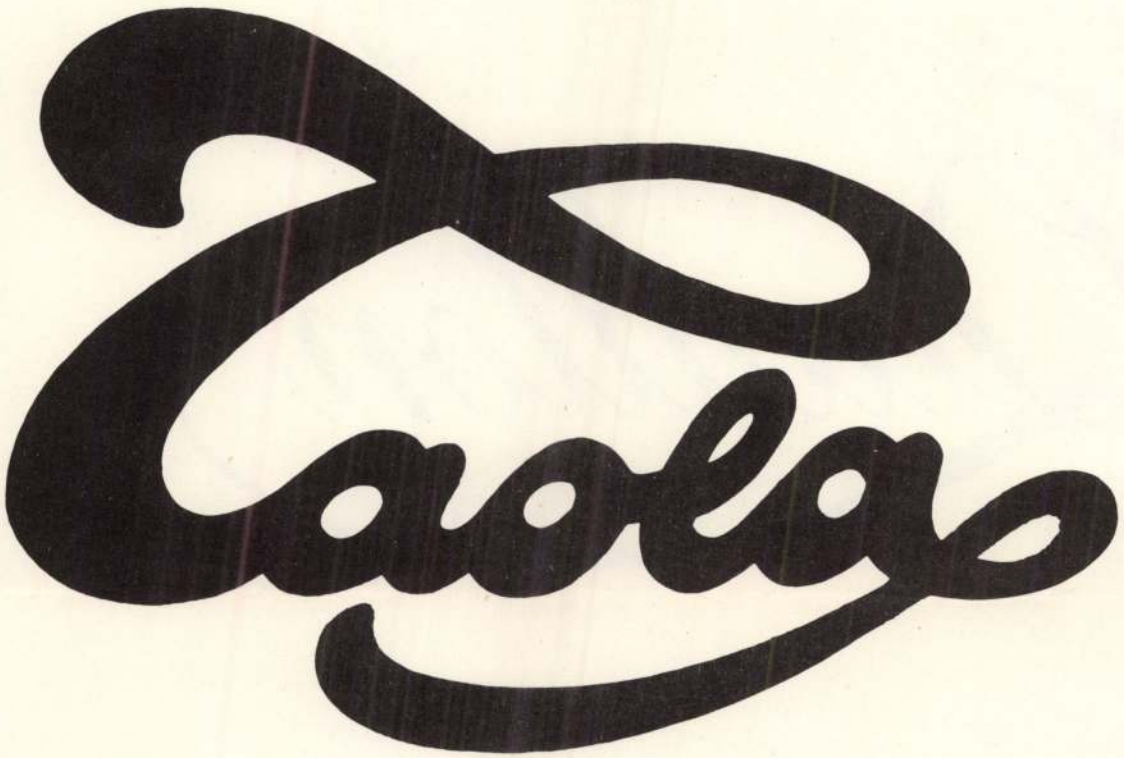

Deák György

Farr László: Új emléktáblák a fővárosban. Fórum.

Emléktábla jelöli Deák Györgynek, a munkásmozgalom és az antifasiszta ellenállás kiemelkedő harcosának egykori lakhelyét is. (Tetétlen u. 29.)

Budapest folyóirat, 1988., 10., 2a-ad.

MDK.

Deák György

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.p.39.

MDK.

Deák György

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.p.39.

M.D.Y.

Deák György
jóarmüven

Betű művészete a legjobb
hagyományok folytatója.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakátkiállítás -
Művészet, 1967 március - 38 kep.

Deák György

M.D.K.

Kiállitásmunkáiból a Képzömüvészeti Föiskolánn

Napló

Magyar Nemzet 1966. május 15. 10. 1.

Deák György

Grafikáit kiállították a Képzőművészeti Főiskolán.

Szocialista Művészetért. 1966. jun.

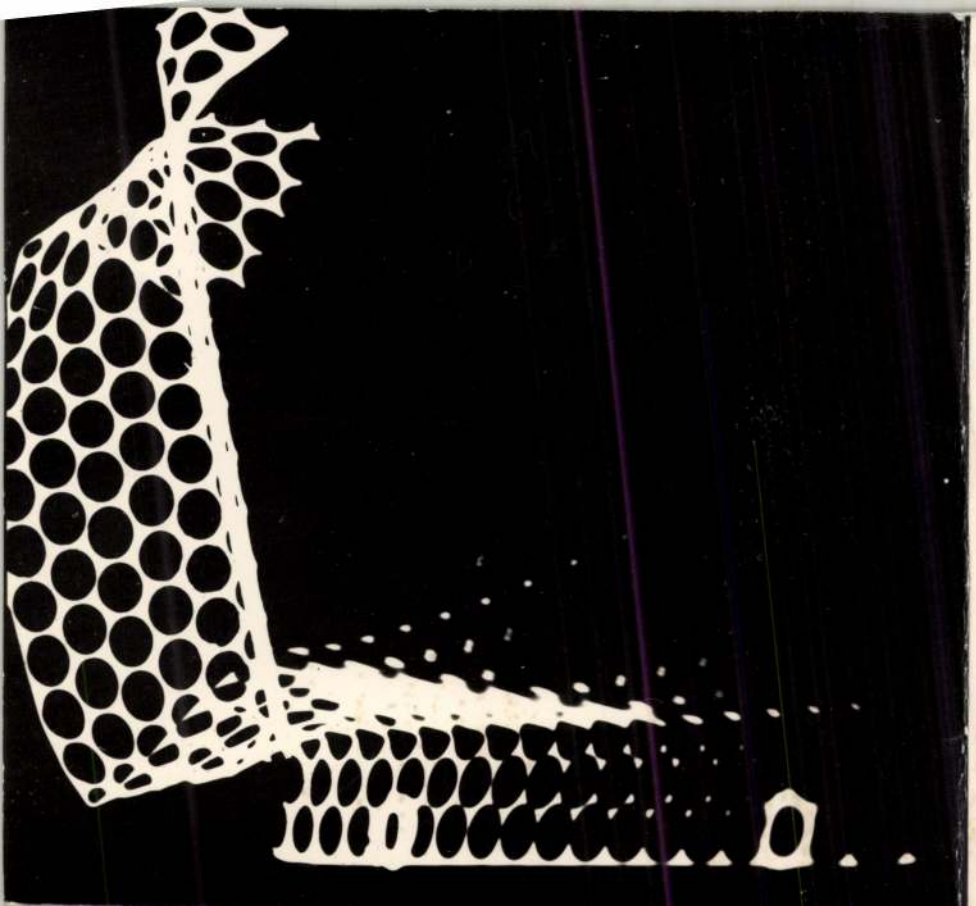

MEGHIVŌ

Tanár:
KONECSNI
* GYÖRGY
*** ***

!

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLA
alkalmazott grafika
TANSZÉKE
VI. ÉVES NÖVENDÉKEINEK ***

Deák György | **Pecsenke József**

KIÁLLITÁSA

MEGNYITÓ:

1966. V. 14. 11 órakor a Főiskola kiállító termében Bp. VI. Népköztársaság útja 69-71

**NYITVA:

1966. V. 14 - 20.
naponta: 14-17 óráig

Deák György grafikus

a kispesti Képző- és Iparművészek
csoportjának tagja

- emlitve Szakolczay Lajos: Kispest és a kisemter
c. cikkben

Budapest 1981/7

Deák György, festőművész- és grafikusművész

Tizenöt képzőművész kiállítását rendeztek meg Zalaegerszegen, a Megyei Műv. és Ifjúsági Közp. kiállítatermében. A művészek mind kispestiek:
– Deák György végtelenségig letisztult, leegyszerűsített művei az univerzális ismeretközlés szolgálatában állanak.
(említve).

Zalai Hírlap, 1984. jan. 21.

MDK

Dr. Deák Györgyné, építész

feljével, az Alpár-érmes dr. Deák
Györggyel együtt a Szovjetunióban
volt ösztöndíjas.

Gy. J.: Az egyik Alpár-érmes 12.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 8.

Deák Gyula

1940/41.

ORSZÁGOS POLGÁRI ISKOLAI TANÁREGYESÜLETI KÖZLÖNY

4. SZ. Havas István: Pintér Jenő † *Loschdorfer János:* A dolgozathoz fűzött tanári megjegyzésekről. *Deák Gyula:* Nevelés a művészi alkotások helyes szemléletére. *Hübner József:* A megújhodó leventeintézmény. *Patkó Imre:* Az oktatás rendje a visszacsatolt Erdély területén az elmúlt 22 év alatt. *Kiss Etelka:* A polgári leányiskolai földrajz a nemzeti és valláserkölcsi nevelés szolgálatában. *Keller Aladár:* Az oktatófilm a tárgykapcsolat szolgálatában. *Dr. Gálné Fekete Irén:* Erdély értékeinek tudatossá tétele növendékeink lelkében.

schmiedetechnik das eigentliche Le
plastik, der Malerei und der Volks
Gravierung und Punzverfahren, ~~kann~~ erreich
gen, ~~erreichen, Je nach der Techni~~
und Typen hervorbrachten.

Eine häufige und überaus bezeichne
leicht Trichterförmig, ausladende,
weisende, meistens vergoldete, sil
innen lehrer Fuss meistens mit ung
veziert ist. In Deutschland wurden
genannt. Eine interessante, anders
förmige gestalt weist das "Csobo
gräflich Telekischen Familie stamm
Museum auf. Auch seinen Meister k
Belényesi, des Hofgoldschmiedes de

MDK

Deák Gyula épitész

eszenyői darakeverő 1952. repr.

Sz abó Árpád:A mezőgazdasági ipar épitészete
Magyar Epitőművészet 1954.7-9.sz.247.l.

Dcák Gyula

Tipográfiája diszéretben részesült

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és diszérettben részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 Jn. 28. l.

Doris Lynch

M. D. K.

DEÁK Gyula építész

Anyag és szerszámkamra vágyából

" " téglából

51. IV. 67. 67/a

Hajós Alfréddal

Lunot kalalógusa 1958. 145. l.

M. D. K

DEÁK Gyula építész

Keverőház 1000 sertésre kontytelővel 51. IV. 29

" " " nyeregtedélszékkel 51. IV. 29/a

Sertésboncoló és kényszerszúró 51. IV. 108.

Mnot katalógusa 1958. 176., 177. l.

MDK.

Deák Gyuláné

Kiállitási hiradás

Mérleg 1966 juli. ?

MDK.

MDK

Deákné Hencz Adrienne

B.I.: A magyar képzőművésznők egyesületének kiáll. a N.Szalonban. Uj Magyarság 1943.jun.8. 13.1.

Deák Ilona
Deák László

CONCORDANTIA CARITATIS

Piarista Rendház könyvtára

DEÁK ILDIKÓ
művészettörténész

Pécs - Málom

Középkori templom

TKM 273

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁR 1

PEST MEGYEI HÍRLAP

elválasztatta tőlem, s míg el nem vette feleségül, a legfigyelmesebb férfi szerepét játszotta, de azután elkezdte Lívián módszeresen *darálni;* kötekedett, tört, zúzott, rossz

A034

Kertplasztika

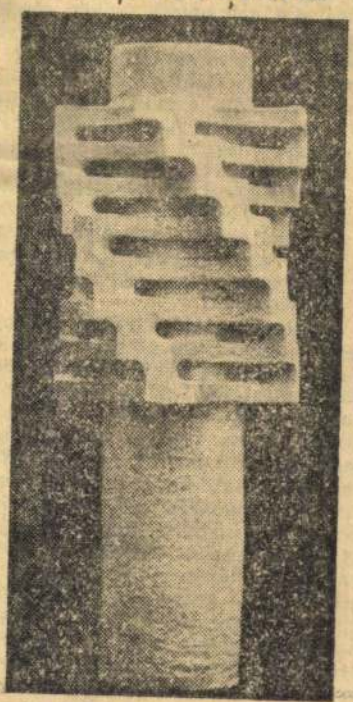

B. Deák Ildikó munkája

B. DEÁK ILDIKÓ

Felelős kiadó: Köteles István, ISV sü.

DEÁK ILONA

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA · MEDNYÁNSZKY TEREM · 1987. ÁPRILIS 16–23-IG

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT DEÁK ILONA FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA 1987. ÁPRILIS 16-ÁN, CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA.
A TÁRLAT ÁPRILIS 23-IG TEKINTHETŐ MEG.

DEÁK ILONA 1943-BAN SZÜLETETT PÉCSETT. 1958–1962 KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI GIMNÁZIUM. 1964–1968 KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA. EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK: 1971 FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT, BUDAPEST; 1983. FONYÓD, TÓPARTI GALÉRIA ; ISKOLA GALÉRIA, BUDAPEST; 1984 SZOLNOK, ABA-NOVÁK TEREM; 1985 DEBRECEN, MEDGYESSY TEREM.

JELENET 33 × 36 cm

A KIÁLLÍTÁS
AZ OSTER LÍZING KFT.
TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE

F. K. WEIN MIKLÓS

GRAFOTIP KFT. EGER

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1992. MÁRCIUS 12-22.
MEDNYÁNSZKY GALÉRIA
BUDAPEST, V. KÁROLY KRT. 26.

DEÁK ILONA

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

DEÁK ILONA

ÉS

BRÁDA TIBOR

FESTŐMŰVÉSZEK
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1992. MÁRCIUS 12-ÉN,
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA

HORVÁTH LÁSZLÓ

A
GALÉRIA VEZETŐJE

KÖZREMŰKÖDIK

KIRÁLY GYÖRGYI

NÉPDAL ÉNEKES

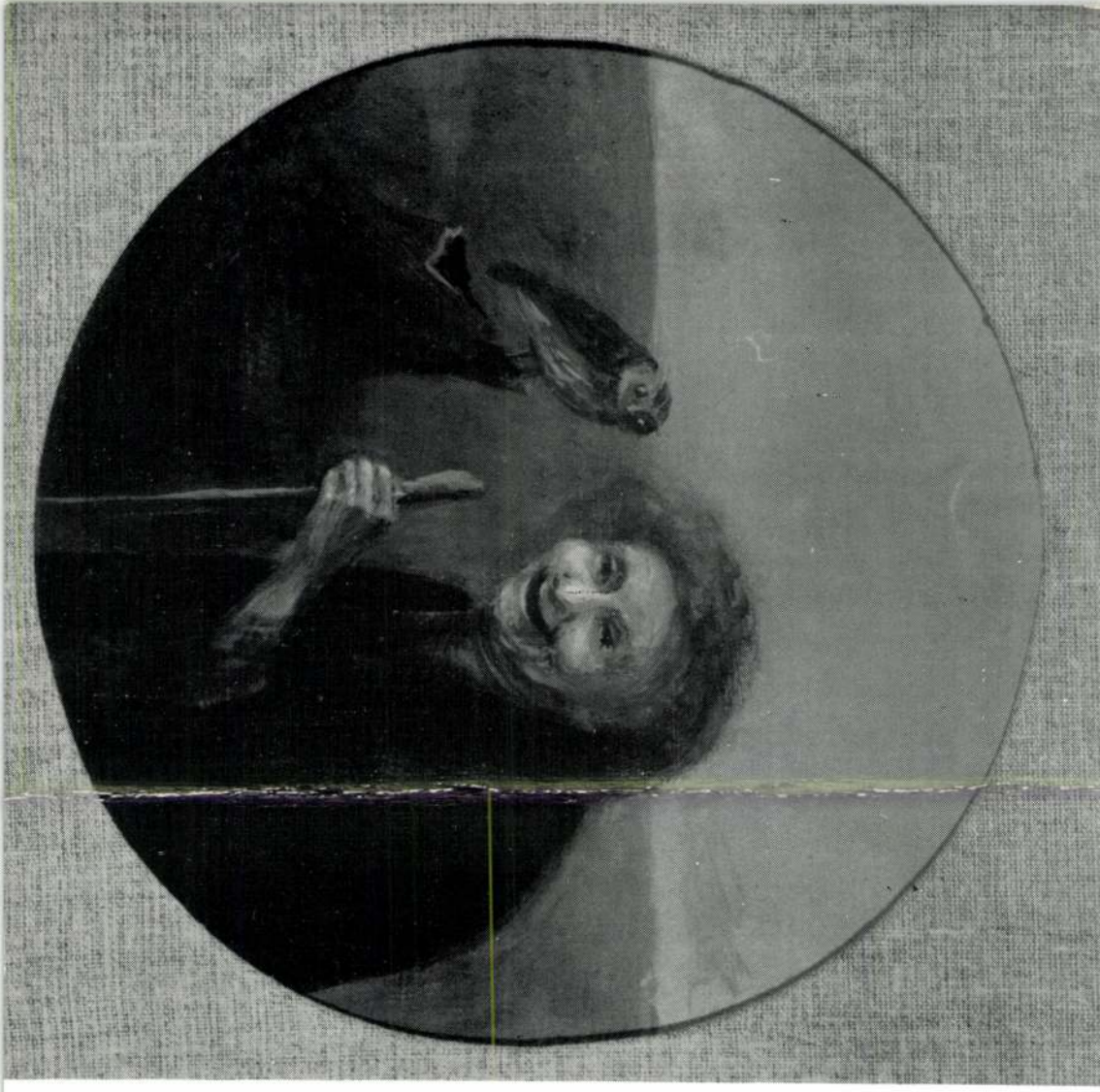

JÓSNŐ

F. k.: Köteles István – 83-1532 DNy

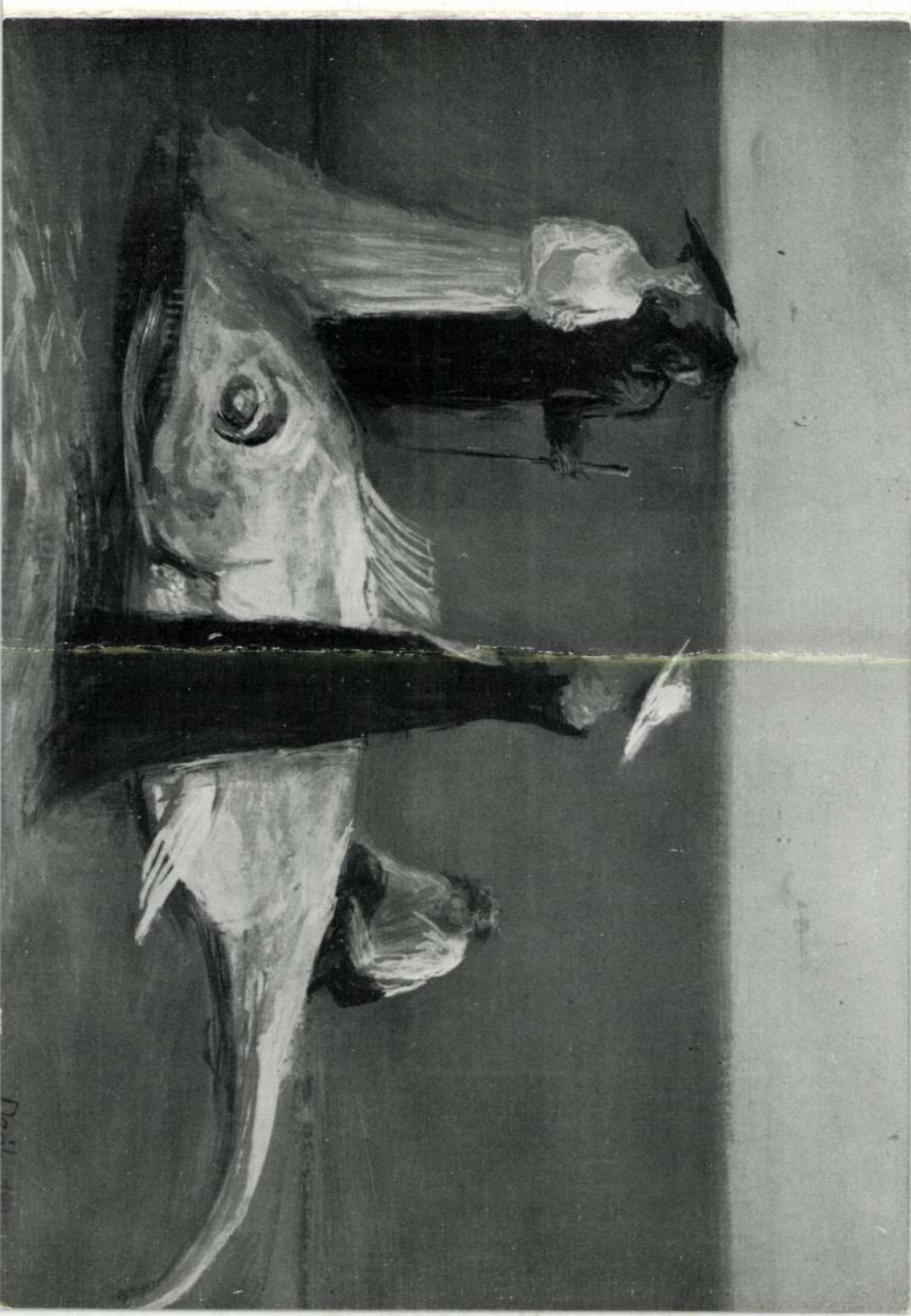

A TUDÁS

Címlapon:
A NAGY HAL

Deák Ilona festő

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT DEÁK ILONA FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA 1983. NOVEMBER 17-ÉN CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA. MEGNYITJA VILMON GYULA. A TÁRLAT 1983. DECEMBER 1-IG TEKINTHETŐ MEG. ABANOVÁK TEREM SZOLNOK, KOSSUTH LAJOS ÚT 6/8.

KÉPCSARNOK

1943-BAN SZÜLETTEM PÉCSETT. TANULMÁNYAIMAT A MŰVÉSZETI GIMNÁZIUMBAM ÉS A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN VÉGEZTEM. 1968 ÓTA MINT FESTŐMŰVÉSZ DOLGOZOM. A MŰVÉSZETI ALAP ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJA VAGYOK. A KIÁLLÍTÁS ANYAGA AZ ELMÚLT KÉT ÉVBEN KÉSZÜLT. AZ EMBERT ÉS KÖRNYEZETÉHEZ VALÓ VISZONYÁT IGYEKEZTEM ÁBRÁZOLNI.

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

DEÁK ILONA

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1989. MÁJUS 18-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DU. 5 ÓRÁRA

A KIÁLLÍTÁS

VASS ÁGNES

HEGEDŰMŰVÉSZ
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL NYÍLIK MEG.

A TÁRLAT MEGTEKINTHETŐ
1989. MÁJUS 26-IG

KÉPCSARNOK

FERENCZY TEREM
PÉCS, KOSSUTH UTCA 29/31.

F. k.: Tóth Pál István

INTERPRESS, Budapest

hanem az a rezzenéste- ... És egyfajta jóság. ... viszont nincs titka, ...szerű, mint Petőfi ver- ... áttetszo, mint a patak ...forrásnál.

...t a jóságot érzem meg- ...lni Menuhin hegedűjén. ...t a vágyat, hogy köze- ...kerüljön, s vele minket is ...ebb vigyen a titokhoz. ...kat kerestem ennek, ami- ...azasan olvasni kezdtem ... S akkor megtudtam, ... Menuhin évtizedek óta ...k... Nem kellett több ...rázat.

...r tudtam, miért kereste ... New Yorkban bujdosó, ...ytelenül magányos Bar-

...hepének, nehéz elmondani. De vajon gondolt-e valaki arra, mit jelentett ugyanez Menuhinnak? Aki zsidó létére vállalt koncertet itt, ebben az országban, ahonnan alig egy éve százezrével küldték gázkamrába hitsorsosait.

Igen, Menuhin más.

Védelmére kelt *Furtwänglernek* is, az utánozhatatlan tempójú dirigensnek, aki bizony a háború alatt is megszakítás nélkül vezényelte a Berlini Filharmonikusok zenekarát. Azzal vádolták, hogy nácibarát volt. Meg kellett jelennie a szövetséges hatalmak vizsgálóbizottsága előtt is... Menuhin a zenekar zsidó

– „Eljöttem, hogy mint zsidó beszéljek önökkel, s elmondjam, amit tettem, zsidóként cselekedtem... Nem feledhetjük, és nem is szabad elfelednünk a múltat. De az élethez való jogunkat és emberi nagyságunkat csak azzal bizonyíthatjuk, ha lelkierőről és erényekről teszünk tanúságot, nem pedig azzal, hogy gonosz tetteket utánzunk. Nem építhetjük jövőnket a gyűlöletre."

A döhödt csendet felváltotta az ujjongás s a kiáltozás:

– Yehudi, a mi Yehudink! Játsszál nekünk! Hegedülj!

És ő játszott: hegedült. Másként, mint bárki a világon.

Figaró és Marcellina (Haumann Péter, Törőcsik Mari)

A gróf a grófné szép komornájával (Bubik István, Ráckevei Anna)

Autópiac 25. számának tartalmából:

Autógyárak versenye Magyarországon

Ötvenezer kilométer Renault Clióval

Alkatrészért perelni

Az Audi 90 quattro tesztje

Mercedeseket a gyári dolgozóktól

Sport BMW-k a Vágóhíd utcából

Karácsonyra festményt

Gyönyörűek a plüssköntösök a Centrum Csepel Aruházban. A csupa csipke kebeltartók nem kevésbé. Pár lépés ettől a műszaki osztály, ahol a legutolsó, még meg nem vásárolt mikrohullámú sütőt mutatják az érdeklődőnek. Francia, mindent tud, 39 ezer forint. Sok? Lehet részletre is venni. Előleg fizetése nélkül. Szezonja van a költekezésnek. Az emberek szabadulnak a pénzüktől. Idén például a mikrohullámú sütő a divat. Jövőre a festményvásárlás?

Aki feljön az emeletre, a bútorok közt nézelődni, csak odahúzza élete párját: gyere már, ezt is meg szeretném nézni... és körbejár a felfüggesztett képek mellett. *Deák Ilonáé*, az álomszerű, sejtelmes *Este*, vagy az *Árnyékok* a kamaszkuckóba illene. *Bráda Tibor* rosszcsont, pityókás *Kiki nénije* fiúknak, a *Bohócok kertje*, *Tóth Ernő* festménye egy gyerekszobába való. *Fábián Gyöngyvér* portréja, a *Lány gyöngysorral* egy öltözőasztalka, fésülködőtükör közelébe kínálkozik. *Bartl József* suta, bájos pilinckajelei világos nappaliba, vagy bárhová, ahol sok ember megfordul, hosszan bámészkodik – és nem kínos, ha eközben, a kép láttán el-elvigyorodik. *Marosvásári József* és *Bod László* csendéleteit jómódú vidéki otthonokba kívánom. *Jakab Eszterét* középkorú doktornék halljába. *Baráth Hajnal* kis gobelinjeit párosával venném meg „kék szobámba". Egyetlen szobám falán minden festmény másolat, szívesen lecserélném őket egy fiatalabbra...

A festmény a galériákban, múzeumokban csak megbámulható kiállítási tárgy volt a tárlatlátogatók számára. A nyugati galériákban mind sűrűbben fölbukkanó DunaPART a Csepel Aruházban éppolyan elérhetővé tette képeit, mind odébb a mikrohullámú sütőt. A képek ára tíz-húszezer forint

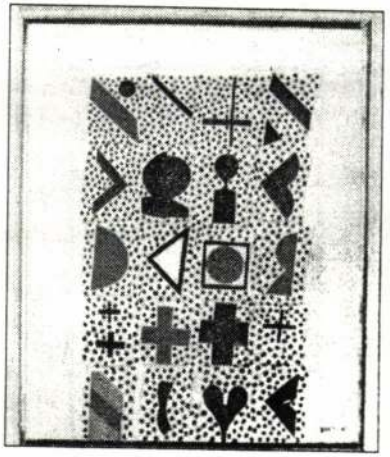

közt van, de a negyvenezerért kínáltért is csak csekély előleget kell ... a többit egy éven át részletben, kamatmentesen.

Meg merném-e tenni, hogy emberemnek a szeme színéhez festményt vegyek karácsonyra, vásott gallérú kabátjának pótlása helyett...

Még gondolkodom. Ellejtek még vagy kétszer a képek előtt. ... házaspár kerülget, lecövekelnek egy helyen...

REV

DEÁK Ilona

Kurir, 1990.dec.10. 10.p

Deák Ilona.

Bemutatott műve:

„Interieur," olaj, 60 x 80 cm.

Rozványi Márta: Studió 71.

Budapest, 1971

Deák Ilona

Interieur olaj 60×80 cm

Studio '71

Deák Ilona, festőművész

A pápai Jókai művelődési központban rendezett tárlaton szerepelt a művész „Idegen" c. műve. (említve).

Veszeli Lajos: Kortárs képzőművészek alkotásai Pápán. Napló (Veszprém), 1980. febr. 29.

Deák Ilona festő

Kortárs művészek alkotásaiból rendez-
tek festménybemutatót Szeghalmon,
melyen képei szerepelnek.

Békés m. Népújság, 1975. szept. 10.

Deák Ilona, festőművész

Kiállít a Mester u.-i pincetárlat-ban.

— Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept. 14.

1978. III. 4. 10.00 D. Petőfi.
Szabad szombat.

Deák Ilona

- A XI. kerületben vagyunk, onnan halják Szabad szombat cimü müsorunkat, a Vági család vendégei vagyunk. A XI. kerület 4o ezer családja közül azonban nemcsak rájuk esett a választás, hanem egy müvész házaspárra is, ahonnan Sediányszky János jelentkezését várjuk.
- Boldogan jelentkezem, mert az ablakon valóságos riviériai napfény árad be, és erről eszembe jut, hogy aXI. kerület történetéről összeállitott krónikában ugy is jellemezték ezt a Gellért hegyi lankát, a déli oldalt, hogy Riviéra. Nos itt valóban napoznánk, ha nem a müsor vendégei volnánk, és ha nem kedves házigazdáinkról beszélnénk, és nem az ő müvészetüket és otthonukat mutatnánk be, ha nagyon röviden is, de azért remélem, hogy figyelem felkeltően. Valóban zavarban vagyok egyrészt azért, mert nekem kell Önöket egy kicsit bemutatni, és ilyen rövid ismeretség után pár percre érkeztem ide, igaz hogy zakóban, ahogy mondom, ilyen jó időben, tulajdonképpen nagyon keveset mondhatok arról, amiről nagyon sokat lehetne mondani Önökről, és az Önök müvészetéről. Hát kérem szépen a hölggyel kezdjük mint mindig, Deák Ilona,
- Én Deák Ilona vagyok, Pécsen születtem, hamar fölkerültem Budapestre, ide jártam gimnáziumba a képzőmüvészeti gimnáziumba, itt ismerkedtem meg a férjemmel, Bráda Tiborral. Nem messze ide van a kollégiuma a gimnáziumnak, ahova ahova együtt jártunk. Gimnázium elvégzése után főiskolára kerültem, egy évig dolgoztam, és az esti főiskolára jártam, amelyik egy ilyen előképző tanfolyam, és még itt a főiskolán született meg első gyermekünk is.
- A főiskola helyileg, nem.
- Nem, de majdnem, nem, mert még délelőtt vizsgáztam, nagyon siettem, hogy délután már Jutka megszületett.
- Hát kérem szépen olyan tréfára gondoltunk a bemutatkozásnál, hogy tulajdonképpen kölcsönösen mondják el egymás életrajzát, azt mondták, lehet, hogy ez nem volna egészen preciz azért, mert mindenki jobban tudja a magáét, az előélettel nem kell nagyon részletesen foglalkozni. Hát kedves Bráda Tibor, Ön is néhány szóban a magáét.
- Igen, Karcagon születtem, elég hamar elköltöztünk onnan Albertirsára, és hát én is a képzőmüvészeti gimnáziumot végeztem el, mint ahogy ez müvészeknél szokás, festőmüvészeknél. Na most Hatvanba, 196o-ba kerültem a főiskolára, nekem szerencsém volt, elsőre bekerültem, és 67-ben végeztem el a főiskolát. Na most hadd emlitsem ezt a dátumot, ez egy nagyon emlékezetes a család számára, mert tulajdonképpen 67-ben kaptam meg a Derkovits ösztöndijat, 67-ben lettem a főiskola tanársegéde, azóta is ott dolgozom, és hát 67-ben si-

került ezt a lakást fölépitenünk ugy, hogy ez egy nagyon emlékezetes esztendő számunkra.
- Azt hiszem, hogy eléggé ideális a lakás egy művész házaspárnak, festő házaspárnak, mert nemcsak a látási viszonyok kitünőek, különösen ilyen verőfényes mediterrán napon, hanem a környezet nagyon elszigetelt csöndes, meg kell mondanom alig találtunk ide a gépkocsival, de ez nagyon jó, nem? Ilonak.
- Hát igen, nagyon jó, és nagyszerü az is, hogy zöld övezet, és a gyerekek lemehetnek játszani, ez nekem különösen nagy előny, mert addig tudok dolgozni, amig ők lent játszanak, a kertben.
- Igen, mert két gyerek van, aki azonban sajnos nincs közöttünk, mert az iskolában vannak.
- Igen, iskolában vannak.
- De ha most nem is hallják, biztos már amikor kijönnek majd halljak a többi társuktól, hogy megtörtént ez a beszélgetés. Hát kérem azt szoktuk mondani, ami igaz, hogy művészeket nem annyira az életrajzuk jellemez, mint inkább a müveik. Vállalkozunk a lehetetlenre, van még néhány percünk, és van előttünk néhányy kép. Próbáljanak kicsit arról beszélni, hogy Önök a mai festészetben mire törekszenek, milyen a stilusuk, ezek a nagyon szép, nagyon erős szinek, vagy a kissé tompább barnák, kékek, és férjénél Ilonka a zöldek és pirosak, milyen művészi álmokból, vágyakból, törekvésekből születtek.
- Hát mindenképpen valósághü az amit festek, az emberi környezet közvetlen környezet, ami leginkább érdekel, a tárgyak, amelyek bizonyos tartalmakat hordoznak, ezeket, ezeknek a segitségével szeretném kifejezni a mondanivalómat,
- Itt egy csendéletet nézünk közösen, nem tudom ez-e a cime?
- Hát egy halott fán van a csendéletem, és ennek a halott fácánnak és a kint az ablakon keresztül látható üde tavaszi tájnak az ellentéte, amely a képnek a lényegét adja.
-Mögötte az a női arckép férjéé, vagy
- Az enyém, igen, portrékat is szeretek festeni, ezek nem egyes emberekről készültek, hanem egy általános emberi karraktert fejeznek ki.
- És Tibor, az Ön Szinyei Mersés szinei, ha szabad ezt mondanom,
- Igen, ez ez teljesen a Szinyei Mersés szinvilág, csak éppen egy kicsit megforditva, kicsit bizarabbá téve, ti. éppen ez a kép, amiről beszélünk egy ipari tájban, egy csendélet. Hát ez egy kissé kritikusabb hangvételü kép, de hát én megpróbálom ezt általában igy kifejezni a mondanivalómat.
- És mellette ez az alakos kép, ahol nagyon szines alakok láthatók?

- Ez egy gyermekkori emlék, hát azt hiszem, hogy nagyon sokunknak, akik vidéken nevelkedtünk, és éltünk, szép emlék, amikor a vándor cirkuszosok, illetve hát a mutatványosok megjelennek. Ez is például egy ilyen mutatványos, és hát tulajdonképpen a csodát szerettem volna ezzel kifejezni, amit akkor úgy éreztem, hogy az egy csoda.
- És amit a művésznek azért egy kicsit meg kell őrizni egy életen át, nem?
- Igen. Természetesen.
- Kérem szépen milyen kiállitásaik voltak mostanában, hadd emlékeztessünk rá, hogy mi lesz még ebben az évben?
- Igen. Tulajdonképpen elég sok kiállitáson veszünk részt, nagyon közös kiállitáson, de egyéni kiállitásunk is volt, szám szerint nekem már négy eddig, legutóbb a XI. kerületi Galériában, amely tavaly nyilott meg, nagy örömünkre természetesen, ott mutatkozott be a XI. kerületi művészek illetve hát festőművészek társasága. Azonkivül Bikszádi uti pártházban is állitunk ki, majdnem azt mondhatni rendszeresen, és hát Mücsarnokban, elég sok helyen.
- Örülünk neki, és itt egy katalóguson az is látszik, hogy a fiatal képzőművészek studiója is szerepelt védnökként, Önök vezetők is voltak ott, de még van arra nagyon rövid időnk, hogy tulajdonképpen a müsorunk jellegének megfelelően ne a festészetről, hanem egy mondatban a szabad időről is essék szó. Hát ha nem süt igy a nap télen Ilonka, akkor mit szeretne csinálni?
- Hát sokat kirándulunk télen nyáron, korcsolyázni szeretnek a gyerekek, most leginkább ugy, hogy van kocsink, és ez egy ujdonság, most megyünk Balatonra, Velencei tóra korcsolyázni.
- És ehhez a szép házhoz is mennek azt hiszem nagyon gyakran ami bizony nem akármilyen hétvégi ház, hanem egy copf stilusu ormánság vidéki ház, ugye?
- Igen. Hát ez Páfrádon van, nagyanyámtól örököltük hárman testvérek, és hát ez az egyetlen olyan igazi kikapcsolódás, ami aztán végleg örömünkre szolgál.
- Mindent maguk csinálnak ott?
- Igen. És főleg ez az, ami aztán kikapcsolja ezt az állandó festészeti problémát, hogy nekünk kell bizony maltert keverni vizv ezetéket szerelni.
- Családi kalákában ugye?
- Ugy van.
- Délvidéken ahogy szokás.
- Igen. És hát roppant jólérezzük magunkat, tulajdonképpen itt jön össze mindig a család és ez az egyetlen célja, hogy összefogja a családunkat.

- Hát kérem szépen nagyon sok szép ilyen napfényes alkotó napot kivánok a továbbiakban, is Önöknek, azt hiszem nagyon örültünk, hogy a 4o ezer családból egy ilyen kedves müvész házaspárral is megismerkedhettünk ebben a szép budai lakásban a XI. kerület egyik legvonzóbb részén, és ami ehhez a beszélgetéshez talán illik, és azt hiszem, szivesen is halljak azt konferálom be, Bach zene következik a c-dur fuga Pauler Dixi játsza orgonán.

- Kis Zsuzsitól mindig elvettük a mikrofont, és most azt hiszem, hogy egy kicsit helyet kell szoritanunk, mert a lovak megérdemlik, igaz Zsuzsi?
- Hát igen. Hát az ugy volt, hogy Szilvásváradon voltunk nyaralni, nyáron két hétig, és ott megismerkedtem egy kislánnyal Molnár Erzsébetnek hivták, és ő járt a lipicai lovasiksolába lovagolni. És hát megismerkedtem vele, és rögtön elvitt engem is, és akkor együtt jártunk lovagolni, hát nagyon aranyos, szóval nagyon szeretem én azóta a lovakat,
- Most az, hogy szereted az állatokat, az már kiderült az előző beszélgetésedből is, ugy általában, de hogy a lovakhoz külön szenvedély köt, ezt csak most tudtuk meg. Az hogy valaki lovagol, az milyen fajta élményt jelent, te rögtön szeretted a lovat, és rögtön tudtál érteni a nyelvén, nem tudom hogy kell ezt jól megfogalmazni, igen, hogy rögtön tudtad, hogy mit kell csinálni, hogy kell felülni rá, hogy kell -
- Nem hát azt nekem elmagyarázták, először nagyn féltem tőle, mert, hát szóval tényleg nem tudtam a kocakcukrot odaadni neki, hát kinevettek, de hát aztán megtanultam.
- Egyébként a világ egyik legaranyosabb apróhirdetését éppen lóval kapcsolatban olvastam egy vidéki lapban. Ennyi volt, hogy ötéves lipicai mén eladó, amugy szelid állat. Ez az amugy nagyon tetszett nekem.
- Zsuzsi, és, jaj Müller ur itt közbe a lábam között motoszkál, a kutyán, a kis állatokon, és a lovakon kivül, tehát az állatszereteten kivül milyen fajta szórakozásod van még, mit szeretsz csinálni?
- Nagyon szeretek játszania mülovakkal is, sportolni, hát ezen belül korcsolyázni, és uszni. Hát barátnőmmel is sokat szoktunk játszani a mülovakkal, és hát tulajdonképpen tőle láttam, hogy mülovazott, és
- És igy jött aztán a szenvedély, és most már együtt tudtok játszani, és mondd a szinház?
- Hát sajnos
- Milyen szerepet tölt be az életedbe? Szoktál-e szinházba járni?

BUDAPEST IX. KERÜLETI TANÁCSA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

DEÁK ILONA

FESTŐMŰVÉSZ, KIÁLLÍTÁSÁRA.

MEGNYÍTJA
BODOCZKY ISTVÁN
FESTŐMŰVÉSZ
SZEPTEMBER 13-ÁN, PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1974. SZEPTEMBER 13–26-IG
HÉTKÖZNAP: 14–19 ÓRA KÖZÖTT
ÜNNEPNAP: 10–12 ÉS 14–19 ÓRA KÖZÖTT
HÉTFŐN: SZÜNNAP

743650 FNYV 13

Deák Ilona kiállítása

FERENCVÁROSI
PINCETÁRLAT

BUDAPEST, IX., MESTER U. 5.

FÉNY

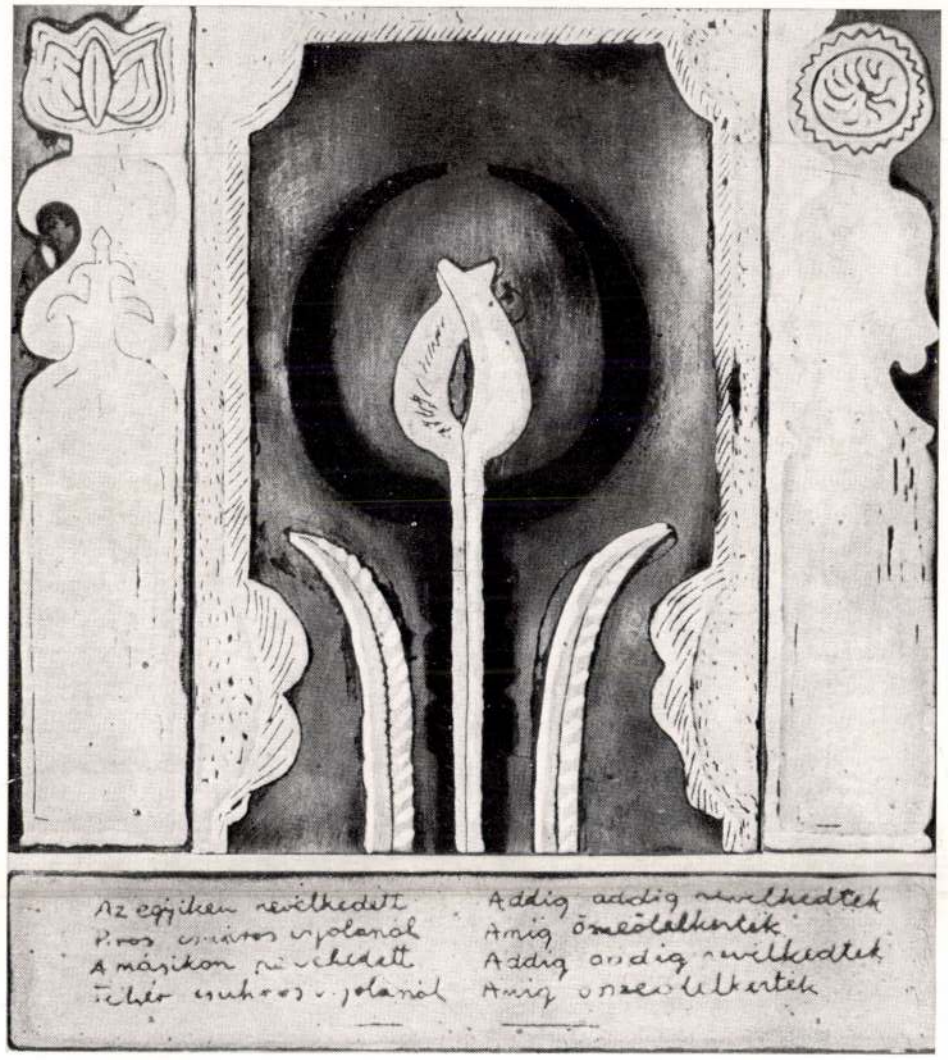

BALLADA

PORTRÉ

DEÁK ILONA

40. Vásárhelyi Ö. T.

Kemény L.: M.országi ágyu-és harang-

.l.

Egyed, festő, l. Dézsi E.
----- -------

Egyed Erna, Lókay Ferencné, festő és
----
889 aug.31. Bpesten. Gimnáziumi érett-
a bpesti képzőművészeti főiskolában Edvi
r Róbert és Hegedüs László tanitványa
oklevelet szerzett. 1912-13. ugyanott
volt müvésznövendék. Mint rajztanár
ndersen meséihez készitett szövegképei-
trációival tünt fel. 1921. a Berbás
1926. az állami könyvillusztráció-dijat
a M.Képzőművészek Egyesületének. Az

Rokonok, barátok, szövetségesek

Augusztusban II. finnugor világkonferencia

A millecentenárium kiemelt nemzetközi eseménye lesz a *II. finnugor világkongresszus*, amelyet augusztus 16. és 20. között rendeznek meg Budapesten.

A *világkongresszus konzultatív bizottsága* szerdán délelőtt tartotta meg ülését a Parlament delegációs termében, amelyen finn, észt és magyar parlamenti képviselők, nagykövetek, az *Oroszországi Föderáció* finnugor államainak vezetői vettek részt. Az ülésen a II. világtalálkozó tartalmi és technikai előkészítésével, a finnugor eredetű államok és népek jövőbeni együttműködésének kérdéseivel foglalkoztak.

Az konzultatív bizottság vezetése a tanácskozást követően tartott sajtótájékoztatóján *Botka* László országgyűlési képviselő, a *finnugor népek világkongresszusa magyar nemzeti* szervezetének elnöke elmondta, az első világtalálkozót 1992-ben a Komi Köztársaságban rendezték meg azzal a céllal, hogy elősegítsék a finnugor népek együttműködését. Négy év után most második alkalommal rendezik meg a találkozót, amelyen értékelik az elmúlt évek tapasztalatait, eredményeit. A finnugor népek együttműködése minőségi változáson ment át.

A magyar nemzeti szervezet 1995-ben alakult meg, célja a magyar szerepvállalás megerősítése, illetve a második világkonferencia megszervezése. Tagjai között találunk politikai, szakmai és tudományos szervezeteket, baráti társaságokat. A pártok felett álló nemzeti bizottság azt vallja, a finnugorok ősei valamikor rokonok voltak, az egységesülő Európában szükség van arra, hogy a rokonok barátok és szövetségesek is legyenek.

Hadzsbikar *Bokov*, az Orosz Föderáció nemzetiségi ügyeinek miniszterhelyettese méltatta a világtalálkozó jelentőségét. Formálódik az oroszországi finnugor népek gazdasági, társadalmi és kulturális újjászületésének programja. Oroszország területén húsz finnugor nemzet él, és a miniszterhelyettes azt az álláspontot képviseli, hogy *nemzetnek kell tekinteni még a legkisebbeket is*. A cél, hogy az állami politikába is bejuttassák azt a szemléletet, mely szerint nem egy nemzet létszáma határozza meg a jelentőségét.

Valerij *Makov*, a Komi Köztársaság alelnöke, a konzultatív bizottság elnöke hozzátette, a peresztrojka tíz éve alatt sokat változott a nemzetek öntudata.

1991-ben jött létre az Orosz Föderáció finnugor népeinek szövetsége, amelyik azután a következő évben a világkonferencia fő szervezője lett. A cél a közös tevékenység kidolgozása, a közös problémák megoldásának keresése.

A II. finnugor világkongresszus nyitó plenáris ülése augusztus 17-én lesz a Parlamentben, ahol *Göncz* Árpád köztársasági elnök mond beszédet. A tanácskozás bizottsági ülésekkel folytatódik és augusztus 19-én zárul.

(hanthy)

Pasziánszozó kísértetek

Strindberg Haláltánca a Budapesti Kamaraszínházban

Amikor a *Budapesti Kamaraszínház* Károly körúti stúdiójában befejeződik *Strindberg Haláltáncának* előadása, biztosan nem sok néző tudja, hogy a Kapitány és Alice házasságának haláltánca még folytatódik. *Ruszt* József csak a darab első részét rendezte meg, ahogy általában szokás. A második rész, amelyben fellép a Kapitány lánya és Kurt fia is, az „emberevő" Kapitány halálával végződik.

Az első rész még oda tér vissza a végén, ahol elkezdődött. Edgar, a Kapitány és felesége, Alice egy tenger övezte szigeten, egy várerőd toronyszobájában élik egymást marcangolva házaséletüket. Huszonöt éve viaskodnak egyre elkeseredettebben. Ezüstlakodalmuk előtt az ádáz, de már rutinná fakult küzdelem eldöntetlenre áll. Egyre csak kártyáznak valami földöntúli, légüres térben. Ekkor beállít valaki a magányukba, és átmenetileg úgy látszik, hogy jelenléte katalizátorként hat, és ennek következtében átrendeződnek a viszonyok. De aztán marad minden a régiben. Bergmani helyzet, mondanánk ma, de a filmrendező korrigálna bennünket: inkább ő dolgozott ki filmjeiben strindbergi helyzeteket. A Károly körúti stúdióban a rendező mindössze néhány eklektikus stílusú bútorral jelzi a toronyszobai játékteret, amelyet a helyiség átlója mentén választott el a széksoroktól. A színészek és a nézők szoros közelsége igazi strindbergi kamarajátékká avathatná az előadást. A várt hatás azonban elmarad.

De miben is állhatna ez? Hogy igazat adunk valamelyiküknek? Megtudjuk, ki a hibás és miben? Vagy a házaspár közös halálos végzeteként éljük át azt, amitől egykor biztosan a boldogságot várták? Mit szóljunk a Kapitányhoz? Gonosz zsarnok? Vámpírtermészet? Emberevő? Vagy szánalomra méltó roncs? Hiszen ez a Kapitány már öregszik, beteg a szíve, időnként ájulásszerű önkívületbe esik, és összerogy, mikor *A bojárok bevonulását* eltáncolja. De újra meg újra összeszedi magát, és végül megint erőre kap. Néha talán csak színleli a gyengeséget, hogy közben kifürkésszen az ellenfél harcmodorát. Élteti az élethalálharc, elvégre katona. *Ruszt* József rendezésében *Kránitz* Lajos játssza Edgart. Rusztikus, szögletes, darabos férfit állít elénk. Egy marcona dúvadat, akinek meg kell kapaszkodnia, hogy ne törjön-zúzzon. Meredt tekintete, vicsorgó szája a fojtott indulatokat külsőségesen jelzi. Időnként szinte groteszk és bumfordi, ami akár jó is lehetne, ha erről szólna az előadás. Arról, hogy ez a Haláltánc a polgári házasság adok-kapokjának a paródiája. Hogy a Kapitány egy őrült katona, aki ellenség híján a felesége ellen visel hadat a vártoronyban.

De *Egri* Márta Alice-a és *Ujvári* Zoltán Kurtja ezt nem támasztja alá. Alice sokáig áldozatnak tűnik. Korábban színésznő volt, de a Kapitány kedvéért otthagyta a színpadot. Egri Márta az előadás elején fásultan gunyorosnak mutatja. Ez az Alice azonban az elszenvedett viszontagságok ellenére is jó karban van még a rozoga, pszichopata Kapitányhoz képest. Vonzóan nőies, hűvös, fölényes. Szorítsunk-e neki, hogy sikerüljön kiszabadulni börtönéből? Még hangsúlyosabbá válik mindenesetre bezártsága, amikor unokafivére, Kurt, a szigetre vezényelt karanténmester váratlan megjelenése nyomán kitör belőle az elnyomott nő és színésznő. Néhány pillanatra visszaváltozik azzá a csábító démonná, akinek már csak egy festmény ábrázolja színésznő korából a toronyszoba falán. Egri Márta ebben a kitörésben kevésbé jó, mint a rutinos tűrésben. Mintha rendezői szempontból sem lenne tisztázva, hogy Alice „komolyan" lázadni készül-e, vagy csak eljátssza magának, Kurtnak és Edgarnak, hogy mint színésznő még mindig jól el tud játszani egy ilyen lázadást. Amint a tűrés és a viaskodás is úgy kell neki, mint egy testére szabott szerep. Hogy lélektanilag, stílárisan mi hogyan értendő, ez végeredményben eléggé összezavarodik az előadás második felében.

Tisztább képlet Ujvári Zoltán jól eltalált Kurtja. Szemüveges, sima modorú, kissé puhány férfit játszik, aki kezdetben őszintén pártatlan. Jó rokonként közvetítene az acsarkodó házasfelek között, aztán mielőtt még felfalnák azok, idejében elmenekül. Mivel a másik két szereplőből hiányzik a szörnyetegség nagysága, hozzájuk képest nem tud igazán középszerűnek, „normálisnak" bizonyulni, holott Ujvári alakításában egyébként adottak ennek a feltételei.

A Haláltánc titka, hogy Edgar és Alice emberfölötti szörnyetegek és mindenkori hétköznapi házasemberek egyszerre. Elborzadva látjuk bennük mi a pőrére vetkőztetett, gyilkos lényege mindennapos házi öldökléseinknek. A nyilvános és „halál komoly" önmarcangolás és a távolságtartóan kikalkulált sátáni komikum jegyei ötvöződnek *Striendberg* darabjában. A Budapesti Kamaraszínház előadásának azonban nincs több rétege. Hol inkább ilyen, hol meg inkább olyan.

Györffy Miklós

Párizsi polémiák

Jelképek – felújítás közben

A kulturális, művészeti intézményrendszer jövőjéről nemcsak magyar földön, de külföldön, például a francia fővárosban is igen sok szó esik mostanában. Párizsban a francia kultúra fellegvára, az 1900-as világkiállításra épült *Grand Palais* és az 1977-ben átadott *Georges Pompidou Központ*, közismert nevén a *Beaubourg* jövendő funkciójáról folyik a vita, s hogy a legszélesebb közvélemény érdeklődésétől kísérve, azt aligha csodáljuk, ha arra gondolunk, hogy a Grand Palais százezres látogatószámot vonzó kiállításoknak ad otthont, s hogy a Beaubourg a világ leglátogatottabb kulturális intézménye: naponta huszonötezer látogatója van, fennállása tizennyolc esztendeje alatt 144 millióan jártak itt.

A Grand Palais esetében – melynek nagycsarnokát a tető statikai problémái miatt 1993-ban bezárták – viszonylag egyszerűbb a helyzet, mert itt „csak" pénzügyi problémákról van szó, hiszen abban majd mindenki megegyezik, hogy a kiállítótér növelése érdekében a *Felfedezések palotáját* és az egyik egyetem irodalmi fakultását ki kellene költöztetni. Összetettebb a probléma a kulturális turizmus nagyüzemévé vált, a modern művészeti múzeum mellett nagy forgalmú könyvtárat és ipari kreatív központot is magába foglaló Beaubourg esetében, hiszen nem egyszerűen arról van szó, hogy a tervezettnél legalább négyszer nagyobb forgalom miatt egyszerűen „lepusztult" az épület, hanem arról, hogy felül kell vizsgálni az eredeti koncepciót: valóban kiegészítik-támogatják-e egymást a különböző funkciók, vagy, mint a *Le Monde* cikkírója fogalmaz, olyan televíziós csatornához hasonlít, ahol a műsorok rendező nélkül peregnek.

Néhány szép együttest kivéve – fogalmaz Jean-Jacques, a központ újonnan kinevezett (a mandátum rövidsége miatt immár nyolcadik!) elnöke – a történeti anyag bemutatása elég esetleges, számos főmű a raktárakban marad. Növelni kellene tehát a múzeum területét, amely így is majdnem tizenhatezer négyzetméter, de a könytárét is, ahol naponta tizenkétezren fordulnak meg. Ezenkívül újra kellene „strukturálni" azokat a tereket is, amelyek a mostanában álmosító előadások céljait szolgálják. Aki a központban járt, érzékelhette, a munka már elkezdődött, a nagyja azonban csak ezután következik. 1997 októberétől 1999 márciusáig az alsó szinteket zárják be, 1999 márciusától 2001 januárjáig a második–ötödik emeletet, azaz a könyvtárnak és a múzeumnak is otthont adó szinteket. A XX. századi modernizmus jelképének számító, külsejével is a technika, az ipari civilizáció nagyszerűségét, szépségét hirdető intézmény így kényszerű módon kimarad az ezredforduló nagy, a számvetést a látványos ünnepségekkel ötvöző rendezvénysorozatából. Jelképértéke azonban – akárcsak egy évszázaddal korábbi elődjéé, a Grand Palais-é – ettől aligha csökken.

Párizsi látkép, 1986

(p. sz. e.)

Összesítés a felsőoktatási jelentkezésekről

Nem vonzó a tanári pálya

Befejeződött a felsőoktatási intézményekbe beadott jelentkezési lapok országos összesítése. 1996-ban nappali tagozatra összesen mintegy 79 ezer fiatal adott be jelentkezési lapot („A" típusú), ez a jelentkezők számát tekintve 9,3 százalékos csökkentést jelent az 1995-ös jelentkezésekhez képest. (Az esti és levelező tagozattal együtt a jelentkezők száma közel 102 ezer.) Az adatok ellenőrzése még folyik, ezért a végleges számokban némi változás még előfordulhat – adta hírül a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium*.

A jelentkezők száma a nappali tagozaton csökkent, a felvehetők száma néhány százalékkal növekedett, ennek következtében a jelentkezők felvételi esélyei jelentősen javultak az előző évekhez viszonyítva. Ha az összes nappali tagozatos helyet és összes nappali tagozatos jelentkezést vizsgáljuk, akkor országosan 2,02-szeres a túljelentkezés. 1996-ban az új felvételi rendszerben megszűnt a korábbi jelentkezési korlátozás, minden fiatal annyi helyre adhatott be jelentkezési lapot, ahány helyre akart. A 79 ezer nappali tagozatra jelentkező által beadott jelentkezési lapok száma összesen mintegy 158 ezer, az esti, levelező tagozattal együtt pedig 200 ezer.

Az általános csökkenés mellett jelentősen növekedett a jelentkezők száma jogász- és államigazgatási képzésre, a gazdasági felsőoktatási intézményekbe és az egészségügyi felsőoktatás főiskolai szintjére. A csökkenés túlnyomórészt a tanár- és tanítóképzésre jelentkezők számának visszaeséséből fakad.

Fiatal farkasok

Lengyel filmtavasz a Szindbádban

Fiatal farkasok címmel a lengyel film legifjabb nemzedékének munkáiból rendeznek fesztivált április 18. és 23. között Budapesten, a Szindbád moziban. A IV. lengyel filmtavasz a *Magyarországi Lengyel Intézet*, a *Budapest Film*, az *Intercom*, a *Szegedi Mozgókép Kft.* és a varsói *Film Polski* közös rendezvénye. A hat lengyel filmet április 24. és 29. között Szegeden, május 2. és 8. között pedig Pécsen is levetítik. A rendezvény a *Magyar Mozgókép Alapítvány*, a *Lengyel Filmművészeti Bizottság* és a *lengyel külügyminisztérium* támogatásával jöhetett létre.

„Fiatal farkasok – illik e kifejezés mindazokra a rendezőkre, akik 1955 után születtek; számukra a közönségsiker legalább olyan fontos, mint a gondolati tartalom vagy az erkölcsi tartás – mondja *Kézdi-Kovács* Zsolt rendező a mai lengyel filmről. – Filmjeik teli vannak közönséget vonzó elemekkel: izgalom, vér, erőszak, ital, drog, szép autók és lányok, és persze, zene, zene." A IV. lengyel filmtavasz néhány, 1985 után debütált rendező művét mutatja be. (A vetítések este nyolckor kezdődnek.) A hat estén nagyon eltérő hangvételű és stílusú filmeket láthat a közönség. Valamelyest kötődik a lengyel film hagyományaihoz Maciej *Dejczer 300 mérföld az égig* (18-án) és Maria *Zmarz-Koczanowicz A világ szélén* (22-én) című munkája. A lázadás hatja át Lukasz *Wylezalek* filmjét, a *Hiriget* (19-én). Új utakat keres két különös irodalmi adaptáció, a *Witkacy*-műből készült *Az ősz búcsúja* (23-án), amelynek rendezője Mariusz *Trelinski*, valamint a *Borowski*-novellák alapján forgatott *Búcsú Máriától* (21-én), Filp *Zylber* rendezésében, és a kiváló dzsesszenész, *Stanko* muzsikájával.

(d. m.)

NAPLÓ

BAROKK MAGÁNÉNEK-MESTERKURZUS kezdődött szerdán Fertődön. Az Esterházy-kastély zenetermében megtartott nyitó koncerten Jeremiás Margit, a Brüsszeli Zeneakadémia professzora, a kurzus vezetője lépett fel több tanítványa társaságában. A hangversenyen Vivaldi, Händel, Mozart műveit szólaltatták meg. Az egyhetes továbbképzésen tíz növendékkel dolgozik a mester. A gyakorlatokon a tanítványok elsajátítják a barokk éneklési stílust, a korabeli technikát és a barokk vokális művek megszólaltatásának fortélyait.

RÓNAY GYÖRGY író balatonszárszói nyaralójának falán április 12-én délután kettőkor emléktáblát avatnak. Az Írószövetség nevében Pomogáts Béla elnök mond avatóbeszédet.

GÖDÖLLŐ VÁLTOZÓ FÉNYBEN címmel a Duflex Fotográfiai Stúdió kiállítása április 12-én délután öt órakor nyílik meg a Gödöllői Galériában (Gödöllői Művelődési Központ). A tárla május 5-ig, hétfő kivételével hétköznap 15–19 óráig, szombaton és vasárnap 10–18 óráig tekinthető meg.

PETŐCZ ANDRÁS Az utazó búcsúja című verseskötetének bemutatója április 12-én délután négy órakor lesz az Írók boltjában (Budapest VI., Andrássy út 45.). A Bibliotheca Hungarica sorozatban megjelenő kötetet Lakatos István költő mutatja be.

DEÁK ILONA festményeiből nyílik meg kiállítás április 12-én délután öt órakor az Illárium Galériában (Budapest VIII., Köztársaság tér 15.). A tárlatot Zsolnai Gábor nyitja meg, közreműködik Szvorák Katalin előadóművész.

GYURKOVICS TIBOR és Beregszászi Olga zenés irodalmi estje április 12-én este hét órakor kezdődik a Fészek Művészklubban (Budapest VII., Kertész u. 36.).

ROMANAPOKAT rendeznek április 12–14-én Budapesten, a millecentenáris évforduló alkalmából a XV. kerületben. Április 12-én és 13-án az Újpalotai Közösségi Házban (Zsókavár u. 15.), 14-én a Pestújhelyi Közösségi Házban (Szűcs István u. 45.) délután hat órakor kezdődnek a programok.

A SZÍNIISKOLÁK TALÁLKOZÓJÁT második alkalommal rendezik meg a Budapesti Művelődési Központban. A magán-színiiskolák szombaton és vasárnap mutatják be produkciójukat. A GNM Színitanoda Egyesület Művészeti Szakközépiskola Gyurkó László Szerelmem, Elektra című darabját és Shakespeare Vihar című színművét adja elő. A Theatrum Színiakadémia szintén két produkcióval szerepel: Boldizsár Péter és John Pielmeler egy-egy művét játsszák. A Rátkai Márton Zenés Műhely musicalekből készített összeállítást mutat be. Paul Faster Egyszer volt című darabját a Théba Színiakadémia adja elő.

PINCZEHELYI SÁNDOR Átfestések című kiállítását április 13-án délelőtt fél tizenkettőkor Néray Katalin nyitja meg a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Országzászló téri épületében. A tárlat május 12-ig látogatható.

AZ EGYETEMISTÁK, főiskolások tavaszi fesztiválján, a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen tizenhárom budapesti felsőoktatási intézmény mintegy 40 művészeti csoportja vesz részt. Az április 25-ig tartó fesztiválon fellépő amatőr együttesek a kórusművészet, a komolyzene, a néptánc és a népzene, valamint a színjátszás területén bizonyíthatják tehetségüket és tudásukat.

TÓTH ÁRPÁD születésének 110. és Isaszegen tartózkodásának 75. évfordulója alkalmából április 14-én délután három órakor ünnepségre és emléktábla-avatásra várják az érdeklődőket Isaszegen, a Móricz Zsigmond út 10–12. szám alatt.

TELEVÍZIÓMŰSOR

Nagy Mari (Duna tv, 21.55)

TV 1

5.40 Gazdatévé 6.00–9.00 Nap-kelte 9.00 Tízórai 9.10 Cheers – am. tévéfilm 9.35–12.00 Tízórai 9.50 Játék 10.00 Ezüstkor 10.40 Játék 10.50 Hírek, információk, meteorológia 11.00 Marienhof – német tévéfilmsor. 12.00 Déli harangszó 12.05 Üzlet délidőben 12.25 Welcome to Hungary 12.55 Telepakk 15.00 Hírek 15.10 Repeta 15.50 Sorstársak 16.00 Hírek 16.05 Virtuális kávézó 16.30 Topmodell – brazil tévéfilmsor. 17.00 Kapcsolj be! 17.30 Napjaink 17.50 Műsorajánlat 17.55 „Kitárjam belső világomat…?" 18.15 Üzlet 18.30 Hogy is van ez?! 19.00 Gyereksarok 19.15 Telesport 19.30 Híradó 20.00 Három vers – a költészet napjára 20.20 MC 20.30 Szomszédok 21.05 Friderikusz-show 22.50 Útköző 23.35 Kosárlabda Klubcsapatok Európa-bajnoksága 0.35 Híradó 3. 0.45 BBC-híradó

TV 2

14.55 Római szonáta 15.50 James Burke rendhagyó gondolatai a változásról – angol dok.film 16.40 Natúra magazin – ökológiai filmújság 17.30 Top–40 18.00–19.00 A körzeti stúdiók műsora 18.00 Körzeti híradók 18.15 Körzeti magazinok 19.05 MacGyver – am. tévéfilm 19.55 Elrejtett tájak 20.15 Lyukasóra 21.00 Híradó 21.10 Környezetünk hírei 21.15 Kriminális 21.45 Múzsa 22.00 Objektív 22.30 Lapzárta 22.35 Összefoglaló a stavangeri súlyemelő Európa-bajnokságról 22.55 Küzdelem az életért – olasz–francia tévéfilm 0.30 MC

DUNA TV

8.00–12.00 Képes krónika 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Régiók 13.00 Esti kérdés 13.15 Havasi napsütés – magyar film 14.45 A nagy csaták – francia dok.film 16.10 Zene tolmáccsal 17.10 Lóra fel! 17.30 Mese 18.00 Híradó 18.15 A Glembai család – horvát filmsor. 18.55 Sebed a világ – magyar filmetűd 19.25 Ez Horvátország 19.55 Ad Rem 20.05 Váltó 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.15 Sportpercek 21.25 Mozgó kép 21.55 A részleg – magyar film 23.15 Starting Business English 23.40 Vers

A 3

A3 kb. 2.35 Music Box 6.00–9.00 Vekker a Music Boxban 9.00 Music Box 14.30 Játszd újra… 15.00 Sex-pír 15.30 Number 1. 16.00 Nem zörög a haraszt… 16.20 Music Box Top–10 17.00 Nap tv 19.30 Parti sétány – Ausztrália – ausztrál filmsor. 20.00 Szépség és a szörnyeteg – filmsor. 21.00 SOMAgazin 22.00 Telitalálat – am. film 24.00 A 3. vonal 1.00 Szép és okos – am. film

TV 3

tv3 17.15 Tv-shop, műsorajánlat, időjárás 17.50 Ski Patrol 19.30 Életképek a mai Indiából 20.00 Játék 20.30 Negyedóra szolgáltatás 20.45 Háromszög – híradó 21.00 Jó barátok – am. film 22.55 Negyedóra szolgáltatás

MULTICHOICE

FilmNet 8.00 Ryan története (1988), filmdráma 10.00 Az elit iskola (1989), filmvígjáték 11.35 Hollywoodi történetek 25. 12.00 Erőszak West Pointban (1994), filmdráma 13.30 Jó szórakozást! 119. – Robert de Niro, Suzanne Somers 14.00 Az ázsiai kapcsolat: éjféli orchidea 16.00 Fed Klub (1991), filmvígjáték 17.30 Szemtől szemben – Sally Field 18.00 A mélység titka (1989), sci-fi 20.00 Az életművész (1989), filmvígjáték 22.05 Óvakodj a hölgytől! (1987), thriller

SZÍV TV

SZÍV TV 16.00 Műsorajánló 16.05 Kereskedelmi show 16.30 „Kicsi vagyok én…" (ism.) Szülők magazinja 17.00 Torna mindenkinek 17.30 Kojak. Rekviem egy zsaruért, amerikai bűnügyi filmsorozat 18.30 Gyermekmozi: Szipancsok 65/49. Amerikai rajzfilmsorozat 19.00 Hétpróbás – aktuális kérdések 19.30 Kereskedelmi show 20.00 Darnel Christian kérdez 20.30 Pénzvilág – gazdasági magazin. Bánsági György műsora 21.00 Szív tv-mozi: Oktagon, színes, szinkronizált amerikai film 23.00 Konyhashow (ism.) 23.30 Kereskedelmi show 24.00 Műsorzárás

NAP TV

Nap-nyugta az A 3 csatornán: 17.02 Budapest Today – angol nyelvű hírmagazin 17.15 Olimpiai visszaszámlálás – ökölvívás 18.50 Magánúton 19.00 Hírek 19.10 Világsport 19.20 Ingatlanbörze

Nap-kelte reggel 6 és 9 óra között az MTV 1-en. Napvilág – Új űr-irányítóközpont Houstonban – Magyarország végleg kiszállt az űrkutatásból? – Konjunktúrajelentés a Kopint-Datorgtól' – Miért nem kell új gazdasági nyomozóhivatal? Kinn, padon: Arnold Mihály, a VPOP országos parancsnoka

BUDAPEST TV

19.00 Műsorismertetés 19.05 Kamera Varieté. Giczi Ágnes műsora. Vendég: Feodor Attila bűvész 19.30 Vendégeink a kábel televíziók 23.00 Műsorzárás

HBO

16.30 Taz-mánia 17.00 Alf 17.30 A szerelem megvár 19.10 Falcon Crest 20.05 Egy maszkmester portréja 20.30 Út a csúcsra 22.25 Az alvilág mélyén 0.10 Playboy – Erotikus ábrándozások

VOX

7.25 Jó idők, rossz idők 8.00 Rendőrőrs a Hill Streeten 9.00 Starsky és Hutch 10.00 Egy Colt minden esetre 11.00 Chips 12.00 Vegas 12.55 Jó idők, rossz idők 14.00 Rendőrőrs a Hill Streeten 15.00 Starsky és Hutch 16.00 Egy Colt minden esetre 19.00 Vegas 20.00 Gyengéd gyilkosság

EUROSPORT

9.30 Az olimpiai játékok hősei 10.00 Gent-Wevelgem kerékpártorna 12.00 Motorkerékpáros GP-magazin 12.30 Forma–1 13.00 Férfi súlyemelő-Eb 14.00 Tenisz 17.00 Férfi súlyemelő-Eb 18.00 Kick-box 19.00 Férfi súlyemelő-Eb 21.00 Pankráció

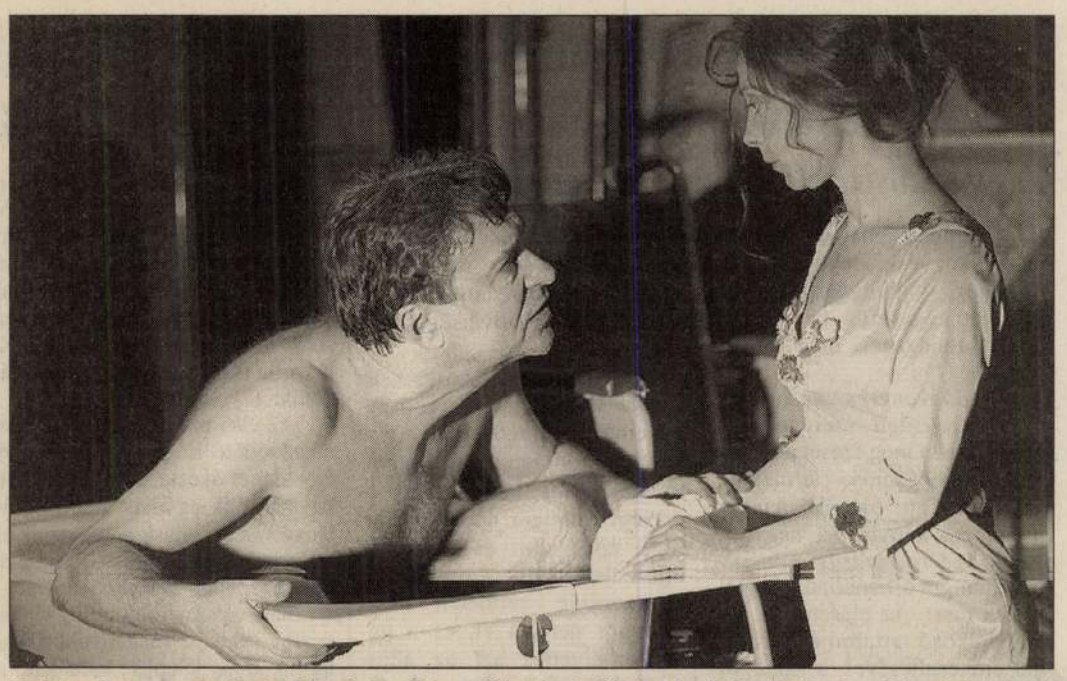

Holnap lesz a premierje Esterházy Péter Búcsúszimfónia című darabjának a Vígszínház házi színpadán. A Zsótér Sándor rendezte előadás szereplői közül: Venczel Vera és Lukács Sándor
MTI-fotó – Ilovszky Béla

RÁDIÓMŰSOR

Zalán Tibor (Bartók, 10.05)

KOSSUTH

MR KOSSUTH 4.30 Reggeli krónika 8.10 Műsorszemle 8.25 Mindennapi tudomány 8.35 Paragrafus 8.45 Gyorsfénykép a kultúráról 9.05 Napközben 11.05 Placido Domingo zenés játékokból énekel 11.38 Vulkán alatt 12.00 Déli krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.40 Törvénykönyv 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Vendég a háznál 13.20 Szent Szaniszló, Krakkó vértanú püspöke 13.30 Tanúim lesztek! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi közügyek 14.55 Első közlés 15.05 Beszéljük meg! 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Forró drót 16.25 A hét muzsikusa 17.05 „Magyarországról jövök…" 18.00 Esti krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 József Attila: Töredékek 20.05 Hagyományápolók 20.30 Határok nélkül 21.05 Tony Renis énekel 21.25 Kossuth-klub 21.55 Kenósorsolás 22.00 Késő esti krónika 22.30 Törvénykönyv, Paragrafus 23.05 Muzsikáló nagyvilág

PETŐFI

MR PETŐFI 4.33 Hajnali dallamok 6.03 Reggeli csúcs 7.45 Sportreggel 8.00 Petőfi délelőtt 11.47 Magánklinika 12.00 Nótakedvelőknek 12.50 Korkérdés 13.03 Manapság… 13.15 Dzsessz 14.00 Kabarécsütörtök 17.03 Petőfi délután – öttől hétig 19.03 Észkerék 19.30 Világok meséi 20.00 A Deep Purple együttes összes lemeze 21.03 Manapság… 21.15 Isten áldd meg… óvd meg… tartsd meg! 22.10 Körös-körül zene 22.30 Dzsesszlista 23.03 Sporthíradó 23.10 Ennyi…

BARTÓK

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 9.05 Pódium 10.05 Kell a vers? 11.05 Operaslágerek 11.40 Énekeltem én: Gáspár Simon Antal 12.05 Hangverseny délidőben 14.05 Faust 15.10 Debreceni nemzetközi katonazenekari fesztivál, 1995 15.25 Balettszvitek 16.05 Sába királynője 17.00 Muzsika 17.50 Népzenekutatók műhelyéből 18.05 Fiatal művészek pódiuma 19.05 Magyar képek 19.45 A Frankfurti Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye 21.32 Anton Dermota operaáriákat énekel 22.05 A zene üzenete 22.20 Napjaink zenéje 23.05 Olasz kettősversenyek 23.30 A gondolat kalandjai 0.05 Azucenától Zerbinettáig… 1.39 Beethoven: c-moll vonósnégyes op. 18. No 4.

RÁDIÓ BRIDGE

Rádió BRIDGE 102,1 FM Állandó műsorok: 00.00–24.00-ig Zene, hírek, információk 06.00–22.00-ig Angol nyelvű hírek minden egész órakor 8.00–8.15 Central Europe Today – angol nyelvű hírek 9.00–10.00 Forintos percek (gazdasági magazin) 10.07–10.50 Jogi-jógi – Szakértő: dr. Dávid Gyula 10.50 Apró. Az Expressz és a Rádió Bridge közös hirdetési műsora 14.45 Apró. Az Expressz és a Rádió Bridge közös hirdetési műsora 18.45 Apró. Az Expressz és a Rádió Bridge közös hirdetési műsora 20.00–21.00 Kívánságműsor Dittmann Andrással 22.00–24.00 Halló, újra itt vagyok! Szilágyi János műsora

A színházak műsora

Operaház: Szentivánéji álom (Svéd bérl. 4. ea., 7) – ***Erkel Színház:*** Parasztbecsület – Bajazzók (3. bérl. 6. ea. és 103. bérl. 4. ea., 7) – ***Budapesti Kamaraszínház – a Józsefvárosban:*** Szerelem, óh (du. 3) – ***a Károly körúti Shure Stúdióban:*** Három magas nő (fél 8) – ***Fővárosi Operettszínház:*** Dobostorta (szakmai bemutató, 7) – ***Független Színpad:*** Pillangók a sárban (du. 4) – ***Játékszín:*** Utazás a koponyám körül (7) – ***József Attila Színház – aluljáró:*** Déryné itt van? (fél 8) – ***Katona József Színház:*** Ma este improvizálunk (7) – ***Kamra:*** Woyzeck (a stuttgarti Tri-bühne vdj., 7) – ***Kolibri Színház:*** Bakkfy és a csúnya királykisasszony (du. 3) – ***Kolibri Fészek:*** Rózsa és Ibolya (de. fél 11) – ***Kolibri Pince:*** A csontnak partjain; Dylan Thomas-est (7) – ***Madách Színház:*** Becsületbeli ügy (a febr. 22-i jegyek érv.!, 7) – ***Madách Kamara:*** Ölelj át (7) – ***Merlin Színház:*** Nyugat-est (premier, 7) – ***Mikroszkóp Színpad:*** Sasazértis… (fél 8) – ***Nemzeti Színház:*** Advent a Hargitán (7) – ***Várszínház:*** Bánk bán (7) – ***a refektóriumban:*** Villámfénynél (fél 8) – ***Radnóti Színház:*** A szarvaskirály (7) – ***R.S.9. Stúdiószínház:*** Micimackó (de. 11), Veszedelmes viszonyok (8) – ***Ruttkai Éva Színház:*** A semmi ágán (bemutató, 7) – ***Szkéné Színház:*** Nagy játék (8) – ***Térszínház:*** Csongor és Tünde (7) – ***Thália Színház:*** Rozsdatemető (du. 6) – ***Új Színház:*** Gyilkosság villásreggelivel (7) – ***a kamarateremben:*** A világjobbító (este fél 9) – ***Vidám Színpad:*** Apa csak egy van (7) – ***Vígszínház:*** A Martha Graham Dance Company vdj. (7) – ***Pesti Színház:*** Ahogy tetszik (7) – ***Budapest Bábszínház:*** Szofi és Habó (du. 3) – ***Szakszervezetek Műv. Háza:*** Ágacska (de. 10), Honszerző Árpád (du. 3) – ***Budavári Labirintus:*** Testi Egyenleg (este 9) – ***Fonó Budai Zeneház:*** Schweiger György nagybőgőkoncertje (8) – ***Fővárosi Nagycirkusz:*** Ez aztán a cirkusz! (du. 3)

Ma: Duna tv, 20.05

Váltó gazdasági magazin

A magazin műsoridejét alapvetően egy témának szenteli: a mai, illetve jövőbeni magyar nyugdíjrendszernek. Választ keres arra, hogy a most nyugdíjba készülők mekkora induló nyugdíjra számíthatnak, illetve egyáltalán ki lehet-e számolni számítógép segítsége nélkül a várható összeget. A készülő nyugdíjreform három változatának elemzését pedig azok figyelmébe ajánlja, akik még talán nem is gondolnak arra, hogy egyszer ők is nyugdíjasok lesznek.

MEGHALLGATJUK ÖNT, HALLGASSON MEG MINKET!

A Szocio Műhely műsorában ma, a Petőfi rádióban

PETŐFI DÉLUTÁN 17.00 ÓRÁTÓL 19.00 ÓRÁIG

Benne: Megvennék a lakók, de nem adja el az önkormányzat a hajdúhadházi lakásokat. – Otthoni ápolást akarnak a hemofíliás betegek. – Legalizált alkalmi munkanélkülieknek. – Segítő Kéz mozgalom hajléktalanok étkeztetésére. – „Kimászott a gödörből": portré. – Fizet-e kártérítést a biztosító úthiba okozta kárra?

A műsor készítői, *Kondor* Katalin és *Jónás* István várják a hallgatók véleményét, kérdéseit, észrevételeit a Szocio Műhely éjjelnappal hívható üzenetrögzítőjén, 138-7973. Elektronikus levél is küldhető: jonasairoda.radio.hu E-mail: http://wwwpetofi-datanet.ha/petofi

Jelentkezés az újságíró-iskolába

A Bálint György Újságíró-iskola a szakmai utánpótlás nevelésének a legnagyobb hagyományú oktatóintézménye, intenzív (két szemeszteres) tanfolyamain alapos elméleti és sokirányú gyakorlati képzést, az állam által elismert szakmai végzettséget nyújt. A képzés és a vizsgáztatás az országos képzési jegyzékben feltüntetett szakmákra, a közreműködésünkkel kidolgozott szakmai és vizsgáztatási követelmények szerint történik.

A kiváló teljesítményű hallgatók elhelyezkedését az iskola támogatja. Az elmúlt években végzettek a többi között a Magyar Rádióban, a Népszabadságnál, a Magyar Hírlapnál, a Magyar Nemzetnél, a Magyar Narancsnál, a Nők Lapjánál, a tv-nél, a Mai Napnál és tucatnyi regionális lapnál bizonyítják, hogy az iskolán és a szakmai gyakorlaton szerzett tudásuk a szerkesztőségekben kamatozik.

A tanfolyamok előadói egyetemi és főiskolai tanárok, szerkesztők, rangos újságírók, rádiós és tévés személyiségek. A hallgatók sajtótörténetet, szociálpszichológiát, politikai és társadalmi, kommunikációs ismereteket, sajtónyelvet, elektronikus szöveg-, kép- és tördelőszerkesztést tanulnak.

Érettségizetteknek heti négynapos, középfokú a tanfolyam. A szakmához szükséges közismereti tárgyak (filozófia, szociológia, XX. századi irodalom, történelem) oktatása nagymértékben növeli a későbbiekben egyetemre készülők esélyeit is.

Az ELTE Szociológiai, Szociálpszichológiai Intézet és Továbbképző Központ az újságíró-hallgatók számára kihelyezett felvételi előkészítő tanfolyamot tart az iskolán.

A diplomásoknak heti kétnapos elfoglaltságot jelentő, felsőfokú tanfolyamunk biztosítja az újságírói szakismeretek elsajátítását. Már lapoknál dolgozó vagy rendszeresen külsős fiataloknak, pedagógusoknak, szabadúszóknak lehetővé tesszük, hogy munkájukat folytassák.

A fotóriporteri szaktanfolyam kétszemeszteres, kiscsoportos elméleti és gyakorlati képzés a fotózás alapjait jól ismerő, fotózási gyakorlattal rendelkező, a sajtó iránt érdeklődő, érettségizett fiataloknak. Heti ötnapos elfoglaltság, szakmai gyakorlat.

A laptervező és képszerkesztő tanfolyam újságok, magazinok, egyéb kiadványok vizuális megjelenítéséhez értő, tervező és kivitelező szakemberek képzése szerkesztőségek, lapkiadó vállalatok és reklámügynökségek számára. A tanfolyamra érettségizett, vizuális megjelenítési készséggel rendelkező, kreatív fiatalokat várunk. Heti három nap elfoglaltság, szakmai gyakorlat.

A sajtóinformatikus–újságíró szaktanfolyamon sajtódokumentációs rendszerek és számítógépes adatbázisok kialakításával, tervezésével, kezelésével foglalkozó szakembereket képzünk. Felsőfokú végzettséggel vagy többéves sajtódokumentátori gyakorlattal rendelkezők szak-, illetve továbbképzése. Heti egy egész napos elfoglaltság.

A nagy érdeklődésre és a médiapiac munkaerő-szükségletére való tekintettel az iskola az eddiginél is több stúdiót szervez. A jelentkezők felvételi vizsga nélkül, munkahelyük megtartása vagy tanulmányaik folytatása mellett heti egy, illetve két délután ismerkedhetnek a választott pályával.

A televíziós előkészítő stúdió leendő tévériporterek, a tévé műsorszerkesztése, gyártási és műszaki ismeretek iránt érdeklődő fiatalok bevezetése a szakmába.

Az újságíró előkészítő stúdió lehetőséget kínál a szakmához kedvet és tehetséget érző fiatalok számára az újságírói alapismeretek elsajátítására, rendszeres szakmai gyakorlásra.

A tudományos és környezetvédelmi újságíró-stúdió – a Tudományos Újságírók Kamarájával közös szervezésben – elsősorban felsőéves egyetemi és főiskolai hallgatókat és friss diplomásokat vár.

A laptervező előkészítő stúdió az elektronikus szövegszerkesztés, a tipográfia és tördelés alapjainak elsajátítására alkalmas.

A tanfolyamaink tandíjkötelesek. A tandíj – az összegtől függően megállapított – részletekben fizethető.

A tanfolyamok helye: Bálint György Újságíró-iskola, Budapest VI. ker., Andrássy út 101. (Tájékoztatónk ugyanitt a portán kapható.) Érdeklődés: az iskola tanulmányi osztályán a 342-4703-as telefonon.

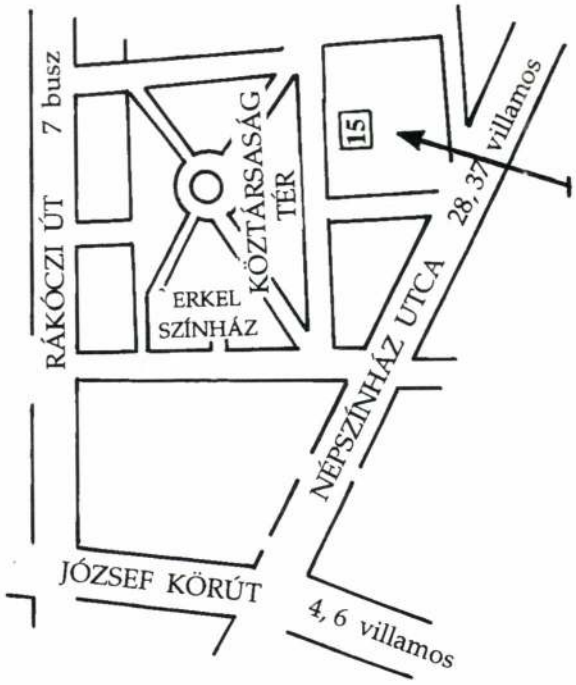

Illárium

MŰVÉSZETI GALÉRIA

1081 BUDAPEST
KÖZTÁRSASÁG TÉR 15.
TELEFON: 133-1645

Illárium
MŰVÉSZETI GALÉRIA

MEGHÍVÓ

Köszönet támogatóinknak:

WESTEL
RÁDIÓTELEFON KFT

és a
LIZA DEKOR-nak

A kiállítás megtekinthető
1996. május 11-ig naponta 10–16 óráig, szombaton 10–13 óráig.
Vasárnap és hétfőn zárva

Állandó tárlat az ILLÁRIUMBAN:
ILLÁR ERZSÉBET keramikus alkotásai

Az
ILLÁRIUM
MŰVÉSZETI GALÉRIA
(1081 Budapest, Köztársaság tér 15.)
szeretettel meghívja Önt és kedves családját

DEÁK ILONA

festőművész
kiállításának megnyitójára

1996. április 12-én du. 17 órára

A kiállítást megnyitja:
ZSOLNAI GÁBOR
a Dunapart Művészeti Társaság
vezetője

Közreműködik:
SZVORÁK KATALIN
előadóművész

Déák Ilona, festőművész

Pogány Gábor: Modern kazetták, Bráda Tibor mátészalkai mennyezetképe.

Bráda Tibor tervezte és festette a mennyezetképet, a kivitelezésben segítették:

Csejdy László, Déák Ilona, Gajzágó Sándor, Horvát Csaba, Szabó István.

Művészet, 1988., 11-12, 25-old.

Deák Ilona

RIDEG Gábor: Szine és fonákja. = Magyar Nemzet, LV.évf.80.sz. 1992 április 3. 10.p.

Bp.,Mednyánszky Terem, Deák Ilona és Bráda Tibor kiáll.1992

Bp.,Csók Galéria, Magyar Keramikusok Társasága kiáll,1992

Bp,Csillaghegyi Müterem Galéria, Szkok Iván kiáll,1992

DEÁK Ilona

Losonci Miklós

Deák Ilona képei

Gepeli Iskolagaléria

Új Tükör, 1984. febr. 5. XXI. évf. 6. a. 4.

works he already sought to give pictorial forms to the passionate messages revealing the inner tensions of his soul with the means of expressionism. *Iván Hevesy*'s booklet about the work of Béla Kádár appeared as early as 1922 where he appreciated him as an outstanding representative of Hungarian expressionist painting; Hevesy's analyses of Kádár's works are still valid today.

The meeting with *Herwarth Walden*, leader of the Berlin *Der Sturm*, proved to be of great importance for Kádár. Walden invited him to Berlin to arrange one-man shows, and he participated in several exhibitions organized by Der Sturm. By then Walden had already close connections also with *Lajos Kassák*.

The works exhibited in *Der Sturm*, e.g. *Pig Killing* and *Meeting Again*, were avantgarde works with regard to form and message but their themes had been drawn from the characteristic moments of Hungarian popular life. He was also greatly interested in ethnographic relics, village houses, courts and the general accessories of peasant life. Cows, sheeep, shepherddogs

BRÁK Ilona

kiáll. Mednyánszky Terem, 1992

ld. Rideg Gábor: Szines és fonákja. = Magyar Nemzet, 1992.április 2. 10.p.

2. Blatt

10 M

Ma délután 5 órakor nyílik meg a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében Deák Ilona festőművész kiállítása. A kiállítást — amely szeptember 26-ig látható — Bodoczky István festő nyitja meg.

Magyar Nemzet
1974. szept. 13.

Deák Ilona festőművész

mából a KGM Rákóczi út technika házában, valamint Semmelweis utcai Szovjet Tudomány és Kultúra házában rendeztek. A Szovjetunió életét, gazdasági fejlődését, műszaki kultúráját, valamint a magyar—szovjet együttműkö-

Deák Ilona
festő

Intérieurt, csendéletet, portrét
álmázolót táblaképeinek témáit
jobbára közvetlen környezete
szolgáltatta Deák Ilonának.

----: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1974.szeptember - 43. oldal

Deák Ilona
festő

Deák Ilona Ferencvárosi Pincetárlati
kiállításán közel 10 táblaképe és 3-4
lemezmunkája szerepel.

-----: Kiállítási naptár.
~~A Magyar Képzőművészek Szövetségének lapja.~~
Művészet, 1974.szeptember - 43. oldal

Deák Ilona
festő

Deák Ilona festményei anyaga
olaj, melyet vékonyan kent, így
a tört szinek is tisztán csengenek.

----: Kiállitási naptár.

Művészet, 1974.szeptember - 43. oldal

Deák Ilona
festő

Deák Ilona képeit elsősorban a szinre és a foltok tiszta ritmusára építi, a dekorativ hatásra törekszik.

----: Kiállitási naptár.

Művészet, 1974.szeptember - 43. oldal

Deák Ilona
festő

A művésznő tüzzománcai
témaválasztásban és megoldás-
ban is mások, mint ezeket
eddig láttunk.

Kiállitási naptár.

---: ~~XXMagyarXKépzXmüvészekXSzövetségénekXMIXXX~~.

Müvészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona
festő

A művészmő szinlá erdélyi szárma-
zásnak, s így a székely népballadák-
kal egészen közvetlen kapcsolatba ke-
rült Erdélyek hangulata erődik mű-
vein.

---: Kiállitási naptár

Müvészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona
festő

A művésznő vízlemezre dolgozik és sok helyen kihasználja az alap szépséget.

---: Kiállitási naptár.

Művészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona
festő

Az Ferencvárosi Pincetárlat
helyiségében szeptember 6. és
19 között van Deák Ilona kiál-
lítása.

Kiállitási naptár.
----: [illegible]
Művészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona
festő

Első önálló kiállítása dr Deák Ilonának a Ferencvárosi Pincetárlatban. A művésznő a főiskolát 1968-ban végezte, mint Fónyi Géza növendéke.

----: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona
festő

Deák Ilona munkásságán érződik
mesterének Fónyi Géza hatása,

----: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Deák Ilona festőművész

A Ferencvárosi Pincetárlaton mutatták be a művész munkáit,-közli a lap, a kulturális eseményekről szóló rovatában. A megnyitó szeptember 13.-án volt.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. szept. 14.
XVIII. évf. 37. sz. 8. lap.

Deák Ilona

Interiör I. olaj 57×80

Stúdió '73 Ernst Múzeum Bp.

Deák Imre Lajos festőművész

Az 1870-es évek közepe táján kezdett dolgozni a zolnaki művésztelepen.

Láttuk, hallottuk.

1972. júl. 7. Petőfi 21.13/11/Rj.

megyva

Deák István

rajztanár

Kolozsvár

l.

Rajzoktatás

1942. III. évf.

7 n. borítér

(Megyvenérés

salálkozó.)

La .....

portendó ~~[illegible]~~

Kiadó! Kilencszer

anyi példányban, ahány

ujságcím!

Csat. a X.-hez!

DEÁK ISTVÁN

én született Nyiregyházán, ott tett g
pesti Rajztanárképzőt végezte el. 190
legiumba tanárnak, s a 30-as évek végé
és tasztelltechnikával festett kisigén
sürün vett részt a kolozsvári kiállitá
II. 264.lap,/- XIV. évf. 1928. 22. lap
1928. 14 lap, stb./. Kéziratos önéletr

2041. ÜVEGSZEKRÉNY, mahag
Modern.

2042. ÜVEGSZEKRÉNY, mahag
zu Nr. 2041.

2043. IRÓASZTAL, mahagonifa.

2044 KÉTAJTÓS NAGY SZEKR

ekete fa, bronzveretekkel és Boulle modoru
sser zweitüriger Bücherschrank, schwarz, mit
Philippe.

zanderfa, különféle Louis XVI. berakással és
Francia, Louis Philippe. — Dreitüriger Salon-
gt, mit Bronzebeschläge. Französisch, Louis

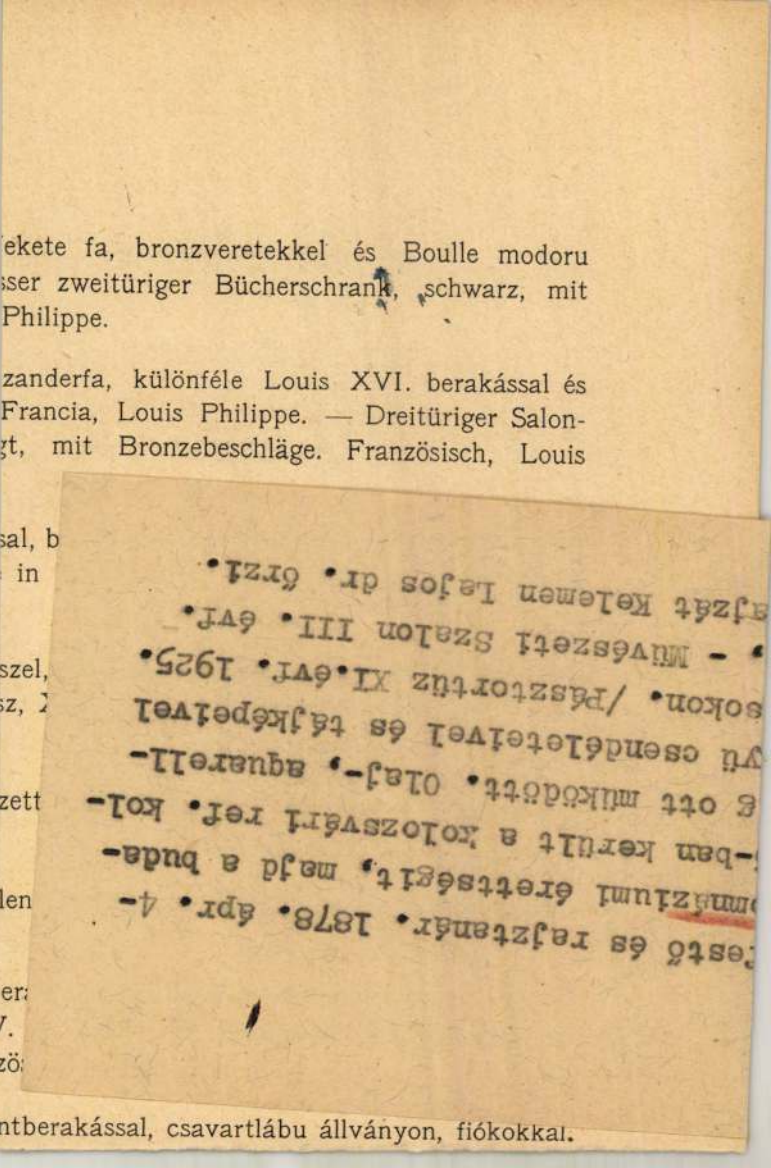

ntberakással, csavartlábu állványon, fiókokkal.

Deák István

szül. Nyíregyházán 1878 ápr. 4.
Ev. ref. Gimn. szétt.
1898/99 - I - II. I. é. rajztjel
1899/900 I - II. 2. é. " "

Tesserarii V 252.

Deák István

1898/99 - 1901/2.

Ferképzőmfőiskérk

1932-33 75. l.

tosította magának a spanyolok szimpátiáját, arcképeinek naturalizmusa, finom érzéke a spanyolok vallásossága, a spanyol egyéniség iránt és lelkesedése a spanyol táj szépségeiért egyaránt elősegítették azt. Női arcképeket alig festett, csak papokat és magasállású férfiakat, akikben az idők és Spanyolország komor szelleme él, hasonló komorság ül toledói tájképein is. Vallásos képeinek extázisa a földi élet megrázó realitásából és a földöntúli lét izgalmas misztikus vízióiból tevődik össze. A velencei formákból indul ki, de alakjai később egészen megnyúlnak, ideoda csavarodnak és egy új, egyéni stílus kifejezőjévé lesznek. Megnyujtja őket, mint maga mondja, égi lényekké formálja, mint ahogy a gyertyák fénye megnyúlik távolból, bármily kicsiny is legyen közelről. A kései Tiziano és Tintoretto színeit használja kezdetben: később kék és sárga vagy szürkésfekete tónus váltja föl, ha pedig a hűvös kékhez és világító sárgához zöld, mély aranyosbarna és égő karmin csatlakozik, az egészre mintegy feketésszürke fátyolt borít. Violaszínt és bíbort alkalmaz az árnyékokban, modern idők színlátását sejtve. Képein nincs egy nyugodt felület, nyugtalanok és mint a drágakövek csillognak, szikráznak olykor színeikben, ebben különbözve éppen Velazqueztől, aki a világos, nyugodt harmóniák mestere volt. A harmóniáért azonban kárpótol egyéniségének hatalmas lángja, mely idegesen, nyugtalanul lobog képeiben. A festői technikának szuverén ura volt, és ha úgynevezett elrajzolásai miatt szeretik is némelyek a manieristákhoz sorolni, nagyban különbö-

Deák Istvan

festő

1897

Éimisk. 1930:82. l.

Deák István.
Kelemen László

mellszobrát a kecskeméti Katona József Park művészsétányán helyezik el.

--:Megkezdik a művészsétány kialakitását.

Petőfi Népe. 1964 márc. 1.

Deák István

kolozsvári akvarellista tanította

Buday Györgyöt

Buday György fametszetei, Gyoma, 1970. M. Helikon, 205 l

17 l

Deák István ötvösmester

Győri Szemle 1934. 429.

Cikk a győri ötvösökről

Kolozsvárow a református gimnázium Deák István tartott kiállítást.

Pásztortűz, 1926. 11 sz.

264 l.

Tóth István: Kolozsvári kipkiállítások

De àk Istvàn festö

Pásztortün, 1928. 1 sz. 22 l.

(– h – u): Karácsonyi képkiállítás

Kolozsvár, Reformatus Collegium (Déa
Istvén képkiállítása)

Pásztortűr, 1928. 1 sz. 22 l.

(-h-n): Karácsonyi képkiállítás

Kolozsvár (Deák István kiállítást rendezett itt)

Pásztortűz, 1926. 11 sz.
264. l.

Tóth István: Kolozsvári kép kiállításol

MDK

Deák István

Bethlen bástya

Református templom

Gyalui havasok

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.
14.1.

MDK

Deák István

Cserepes tanya, vf.

Nyári hangulat

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

M.D.K.

Deák István, jászárorszállási ácsmester

Sipos Andrással és Asztalos Jánossal együk dolgozik 1821-ben az egri r.h. templom és paplak ujrafedési munkájánál. [Ugy Siposnál, mint Asztalosnál az erki r.h. templom szerepel, Bné.]

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VIII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp.1969. Akadémiai Kiadó,

308 old.
+319. "
+400. "

DEÁK István jászárokszállási ácsmester —+ Sipos Andrással és —+ Asztalos Jánossal dolgozik az erki rk. templom és paplak ujrafedési munkájánál 1821-ben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Deák István

Dombon levő házak, vf.

Nyári hangulat, vf.

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Deák István

Tanyák esti napsütésben

Ősz végén

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

Deák István

A diósgyőrvasgyári képzőművészeti iskola növendékeinek munkáiból rendezett kiállitáson müve szerepelt.

Vasgyári dolgozók képzőművészeti kiállitása
Északmagyarország 1950. jan. 10.

DEÁK ISTVÁN

DEÁK ISTVÁN

1922-ben Lentiben született. Vecsésen él. Szolnokon Móra Antal tanította rajzolni. 1969-től szerepel kiállításokon. Városa díszpolgára.

Művészettanárok 2003 kiállítás
a Pataky Galériában

2003. OKT. 20 – NOV. 15.

1969 NOV 15

Deák István

Itthon-Otthon

NÉHÁNY PERC „FÜRDŐTUDOMÁNY"

Már régen vége a nyárnak, s a szép, napsugaras ősz is tűnőben. Az emberek, akik eddig a szabadban, a Balaton vagy valamelyik tenger partján fürödtek, most a fürdőkádban kuporogva emlékeznek a boldog napokra. A szabadban való fürdésnek is megvannak a szabályai, de ezekről most ne beszéljünk. Annál inkább foglalkoznunk kell azzal a fürdővel, amelynek hőfokát, gyakoriságát, időtartamát jól-rosszul mi magunk állítjuk be, illetve határozzuk meg.

A helyesen alkalmazott fürdő előnye nemcsak a tisztálkodás. Élénkíti, felfrissíti, ellazítja, edzi a szervezetet, és olykor gyógyít is. A szervezetre való hatása függ a hőfoktól, a fürdés időtartamától, a benne levő vagy a hozzátett sóktól és a fürdőző pillanatnyi lelkiállapotától.

Kezdjük a hőfokkal. A hideg fürdő 25 °C alatti. A normális meleg fürdő 34—38 °C közötti. A forró fürdőt 39—41 °C között állítjuk be.

A FORRÓ FÜRDŐ

A forró fürdő terhelést jelent a vérkeringés számára. A bőr erei kitágulnak, az anyagcsere és a szívműködés fokozódik. Káros következménye lehet az agynyomás hirtelen emelkedése vagy a vérnyomás súlyos esése a kollapszus állapotáig. Azért nem tanácsoljuk a forró fürdőt olyan embereknek, akiknek magas vagy túl alacsony a vérnyomásuk. Ugyancsak tilos a forró fürdő azoknak, akik embóliát vagy szívinfarktust állottak ki.

Ha az említett kontraindikációk nem állanak fenn, a forró fürdő fokozza a szervezet ellenálló-képességét, anyagcseréjét, javul a bőr és nyálkahártyák vérellátása. A felzaklatott vegetatív (akaratunktól független) idegrendszer megnyugszik, testi és lelki harmónia áll be.

Kezdődő meghűlésnél jótétemény a forró fürdő, természetesen csak akkor, ha az említett ellenjavallatok nem állanak fenn. Ilyenkor a forró fürdő úgy hat, mint egy mesterséges láz, amely aktiválja a szervezet védelmi berendezéseit és gátolja fejlődésükben a kórokozókat. Ilyenkor a forró fürdőt 34—36 fokos vízzel kezdjük, amelyhez egyre több forró vizet öntünk. Ügyeljünk azonban arra, hogy a fürdő végül is túl forró ne legyen. Először a lábak, majd fokozatosan a többi testrész merüljön a forró vízbe. Utána hűvös, de legalább langyos zuhany szükséges, hogy a bőrerek ismét összehúzódjanak. A kitágult ereken keresztül ugyanis túl nagy hőleadás indulna meg. Erőteljes egyének megengedhetik maguknak a hideg zuhanyt is. Forró fürdő után okvetlenül szükséges a pihenés, ezért reggel, munkába indulás előtt sohasem tanácsos a forró fürdő.

Deák István: Haját fogó nő

MELEG FÜRDŐ — HIDEG FÜRDŐ

Veszélytelenebb, mint a forró fürdő, ugyancsak tágítja a vérereket, fokozza a vérkeringést, de korántsem jelent akkora megterhelést a szervezet számára, mint a forró fürdő. A meleg fürdő lazítóan hat, oldja az izgalmakat, és megszünteti az esetleges rossz közérzetet.

A meleg fürdő után is fontos a hideg lemosás vagy zuhany.

A hideg fürdő a fiataloké, a bátraké, az egészségeseké. Kimondottan felfrissít, felélénkít. A bőr erei a hideg hatására összehúzódnak, a bőr sápadt lesz. Ha hideg víz tartósan hat a bőrre, a bőr kivörösödik, majd kékes színű lesz, ami már az érgörcs következménye. Ez már kóros állapot, amit kerülni kell.

A hideg fürdő rendszeres használata megvédi a testet a fertőző betegségektől. Ideges, izgulékony emberek azonban jobban teszik, ha melegebb fürdőt vesznek. Ugyancsak kerüljék a hideg fürdőt a lázas betegek is.

HASZNOS TANÁCSOK

Mindennapi fürdés csak azoknak szükséges, akik foglalkozásuk révén piszkos munkát végeznek. Az emberi bőr tudvalevőleg védőréteggel rendelkezik, amely faggyúból és egyes elektrolitokból áll. Ezek rugalmasan tartják a bőrt és savanyú vegyhatásuknál fogva csökkentik a lúgos közeget kedvelő baktériumok szaporodását. A meleg víz oldja ezt a védőréteget, a szappan pedig közömbösíti a savanyú vegyhatást. Így a baktériumok alkalmas behatolási és szaporodási körülményeket nyernek. A védőréteg ugyan két óra múlva újból képződik, mégis a mindennapi ismétlődés kifárasztja a bőr védőrétegének újraképződési folyamatát és ez bőrfertőzésekhez vezethet. Hetenként 2—3 fürdő általában elegendő.

A mindennapi forró fürdőt kerüljük. Étkezés után közvetlenül ne fürödjünk, mert a kitágult bőrerek sok vért vonnak el az emésztőszervektől, ami az emésztés folyamatának zavarához vezet. Túl hideg testtel nem tanácsos meleg vízbe szállni, előbb néhány tornamozdulattal melegítsük fel testünket. Fürdés után lehetőleg fél órás pihenő következzék.

És még egyszer: minden fürdés után tanácsos a hideg zuhany vagy a hideg lemosás.

Ha ezeket a tanácsokat tekintetbe vesszük, a fürdés az öröm és a jóérzés forrásává válik.

Dr. Marék Antal

EGY VÁROS OPERÁT

Tapintatlanság és oktalanság lenne azt állítani, hogy a műveltség és a művészetek pártfogása oly távol állt volna Szeged lakosságától, mint egynémely poros alföldi városétól, amelyek sem igénnyel, sem anyagiakkal nem rendelkeztek ahhoz, hogy levetkőzzék a „vidéki város" szellemi aluszékonyságát, közömbösségét, parlagiságát és zárkózottságát. Szeged, különösképpen azután, hogy elnyerte az egyetemi város rangját, hevesebb iramban művelődött, mohóbb érdeklődést tanúsított a művészetek iránt, mint a nagy árvíz és a nagy szellemi felemelkedés között elpergett évtizedekben. Egyeteme, rangos múzeuma volt, amelyben *Móra* Ferenc múzeumigazgató és csodálatosan tiszta hangú író őrizte és gazdagította nagy elődei örökségét, volt színháza, amely az év nyolc hónapjában Szegeden játszott. Voltak költői, akik a Tisza-parti városból indultak el a halhatatlanság és a tragikus órás munkával próbált a 69 tagú zenekar„ az 50 tagú énekkar, szerepeire készült a társulat 30 magánénekese, és 1946. március 6-án *Bizet* „*Carmen*"-jével megtartotta első előadását az első önálló vidéki opera. Don José szerepét — énekesi pályafutásában először — *Simándy* József énekelte.

Kirobbanó siker, lelkes fogadtatás, a legmagasabb fokú elismerés a sajtóban s úgy tetszett, a szegedi opera a klasszikus zene első vidéki fellegvára lesz, azon a nyomvonalon haladva, amelyet a budapesti operaház megalapított és kimunkált. Vaszy Viktor azonban nemcsak kitűnő karmester és szigorú operaigazgató volt, de merész művészpolitikus, a modern zene megszállott híve, akinek második bejelentése már igazi vihart kavart. A bejelentés így szólt:

— A szegedi opera a klasszikus műveket óhajtja repertoárján tartani, de rendszeresen műsorra kíván tűzni olyan műveket, amelyek

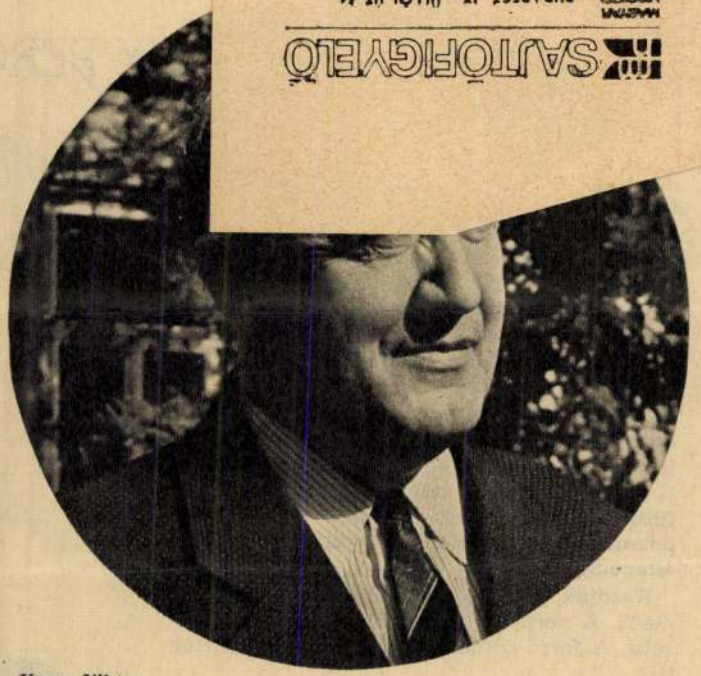

Vaszy Viktor

ván *Három vándor* című műve.

A szegedi szabadtéri játékok újjászervezése már 1946-ban napirendre került s ezen a nyáron az operatársulat a Dóm téren szabadtéri hangversenyt rendezett, amelyen *Basilides* Mária, *Osváth* Júlia, *Palló* Imre és *Székely* Mihály énekelt részleteket a *Bánk bán*-ból és a *Hovanscsiná*ból. A zenekart Vaszy Viktor vezényelte, a szegedi játékok gondolata azonban a nagy országos gondok közt egyelőre lekerült napirendről.

1959-ben ismét felhangzott a szegedi Dóm téren a fanfárok hangja és elkezdődtek a szegedi ünnepi játékok, amelyek az elmúlt tíz évben előkelő helyet vívtak ki az európai fesztiválok között. A játékok zenei produkcióiban a világ legjobb énekesei lép-

SAJTÓIGAZOLÓ
MAGYAR HÍREK
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍREK
Budapest

MDK

Deák István

Kelő hold

Holdtölte

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Művészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Deák István társulati titkár

Itthon a rigai kiállitás gondos elókészitését végezte.

Cikk: Népmüvészeti, ...

Magyar Iparmüvészet, 1936. 3-4.lap

MDK

Deák István titkár

A tallini népműv., háziipari és iparműv. kiáll. itthoni előkészitő munkálatait, Lakatos Arthur tanár, Urbányi Vilmos épitő iparművész és Deák István titkár végezte.

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magyar Iparművészet, 1936. 29-30.lap

megvan

Deák ~~Estvan~~ István

Győr, 1697 – 1746.

17. l. 18. l. 19. l.

Jankságyörökv (33. l. 34. l.

1728 – 1737 cehmester

1708 – 1718 "

1711 – 18.

19/1935.

Chiar.mo Sig.re Gr.U

Sopraintendente dei

XL

Deák István

győri ötvös

1698. – 1703

l.

Jankó Ötvös-apródok

7. l.

Mindoh

Deák István

győri ötvös

1715–1719

1728.–1732

l.

Jankó Ötvös-apródok

8. l.

Deák István

győri ötvös ~~1712~~

~~1718~~

~~1713~~

1713 – 1717

l.

Yankó Ötvös aprodok

7. l.

2 – [illegible]

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Deák István

győri ötvös
~~1708–12~~.
1712 – 1718

l.

Jankó Ötvös-apródok

7. l.

Deák István

Deák István, ötvös. A XVIII. század elején alighanem Komáromban élt.

Illéssy János dr.: Magyarországi ötvösök 1732-ben. *Arch. Ért.* 1904. 388. l.

Deák István
ötvös

1732 előtt Komárom

Vajda Mihály nála tanult 1732 előtt.
~~1715-1720.~~ 1715-1719-ben

Kapmagyarorszötvösök 15 l.

téves adat

Deák István
győri ötvös
előtt
1697-1746
között

Vajda Mihály pedig
a győri ötvösnél
tanult és
nem Komáromban

Csikszereda IX. 104.

Deák István

öl vös

L.

kendrey-kentiványi

358. l.

…ndör hajó vállaira omlik, bajusza
…ajtott sieles gallérja csipkével van szeg-
… alatt négy sorban:

…onte Cuculi
…: Camerra:
…t. et Com.
…

…onalkeretet véve 7.1 : 5.5 cm.
…rische Chronica. Zu finden in Nürn-
…unsthändlern 1663."

152/93 N° 37

megírva // Deák István

XVIII. 4.

Kolozsvári ásztalosok

2. l

Europa
lapterjesztő vállalat
R. T.

Budapest

V Rothermere utca 12
III 2.

Deák István

Törökszentmiklóson vasárnap megnyílt a „Szolnoki Műhely" nevű amatőr képzőművészeti csoport kiállítása, melyen szerepelnek munkái, két képe: „Beszélgetők" c. (említve).

-ti-: A „Szolnoki Műhely" kiállítása.

Szolnok Megyei Néplap, 1976. dec. 21.

Deák István

órokpállási ácsmester 1821-ben végez helyreállítási munkálatokat az erki rk. templomon.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII.

Budapest 1972.

7051

Deák István

"Együtt" cimmel Lipp Tamás/a MÁV-dolgozókról: irja/
a szolnoki Járműjavitó Diesel-mühelyének villanyszerelője. 1936 óta különböző szakkörök munkájában vesz részt, igy került be a millenniumi rajzszakkörbe és itt kezdődött képzőművészeti pályája, de megmaradt eredeti foglalkozása mellett is. Eddig több nemzetközi kiállitáson vett részt, Svájcban kitüntették. Idehaza a szolnoki MÁV Kuturházban önálló kiállitást rendezett. Jelenleg a „Képzőművészeti Kör" tagja, mely 1947-ben alakult meg Kisfarkas Imre és Radnay József festőművészek vezetésével, akkor 28 taggal. 1959-ben már a müncheni Nemzetközi Vasutas Képzőművészeti Kiállitáson vettek részt. Ma már 180 taggal rendelkezik a vasutasok szakszervezetének képzőművész-iskolája. Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 1. XVIII. évf. 22. sz. 16. lap.

DEÁK István

SZÉNÁSI Sándor István: Deák István képeiről.
= Müvészet és Barátai, 2,1992, 5. 15. ill.

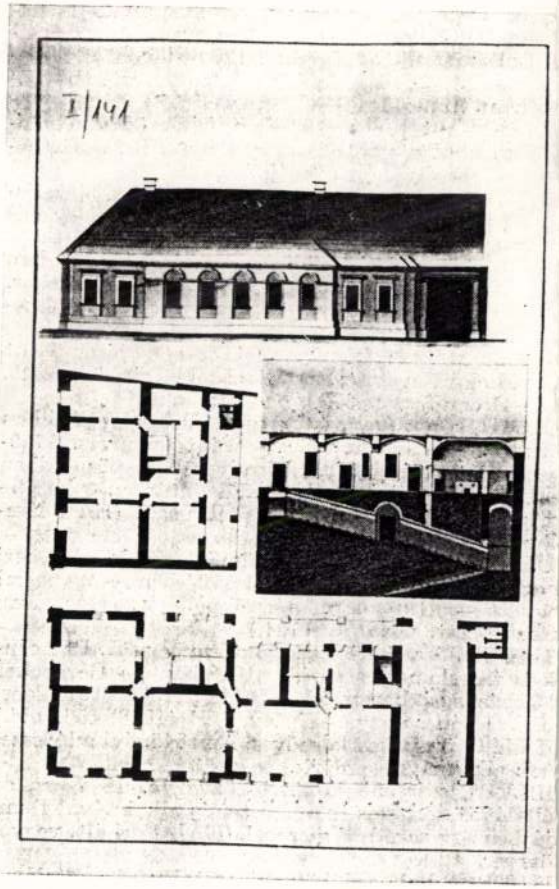

364. Szarvas Ferenc egri kőművesmester terve Sz

A Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület felhívása!

Kedves Barátunk, Tisztelt Művésztársunk!

Örömmel közöljük, hogy a Fővárosi Bíróság 1992. április 30-án 4496 sz. sorszám alatt a társadalmi szervezetek nyilvántartásába vette a "Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület"-et.

Példaképünk és erkölcsi támogatónk a Párizsi "SOCIÉTÉ DES ARTISTES INDEPENDANTS", amely 1984-ben ünnepelte fennállása 100. évfordulóját, és amely szalonban a francia képzőművészek mellett mind a magyar, mind a világ képzőművészei is mindig kiállíthattak, tagjai is lehettek.

A Párizsi Szalon példáját követve tűzzük magunk elé szintén azt a célt, hogy "se zsűri", "se díjazás". Az alkotók maguk választhatják ki legjobbnak ítélt két alkotásukat (festmény, grafika, tűzzománc, kerámia, kisplasztika, szobor), közös bemutatásra és az alkotóknak maguknak kell gondoskodniok a közerkölcs, a személyiségi jog, etikai és vallási erkölcs vonatkozásainak tiszteletben tartásáról, amikor a legdemokratikusabb szabadság érvényesülése mellett vehetnek részt az évente egyszeri, országos és nemzetközi kiállításainkon.

Tagjaink sorába, kiállításainkra szerettel hívjuk és tisztelettel várjuk a művészek jelentkezését!

Címünk: Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület, 1035 Budapest, Szentedrei út 36 - PRO ART GALÉRIA

Levelező lapon történő jelentkezéskor kérjük saját levélcímük pontos feltüntetését, hogy a belépési nyilatkozatot és a 2.000 Ft éves tagdíj befizetéséhez a csekket megküldhessük.

A tagdíjak egyesületünk működésének és az éves kiállítások (hozzátartozó katalógusok) költségeinek fedezetéül szolgálnak.

A kiállítással kapcsolatos tájékoztatásunkon kívül évente egyszer közgyűlésen részletesen tájékoztatjuk tevékenységünkről tagjainkat.

A Vezetőség nevében:

Dr. Pogány Ö. Gábor, művészettörténész, az Egyesület elnöke, a Magyar Nemzeti Galéria nyug. Főigazgatója, B. Hajdú László, Heil József, Krupa József, Kaszner Margit, festőművészek, az egyesület alelnökei és Kesztyűs Ferenc festőművész, az egyesület titkára.

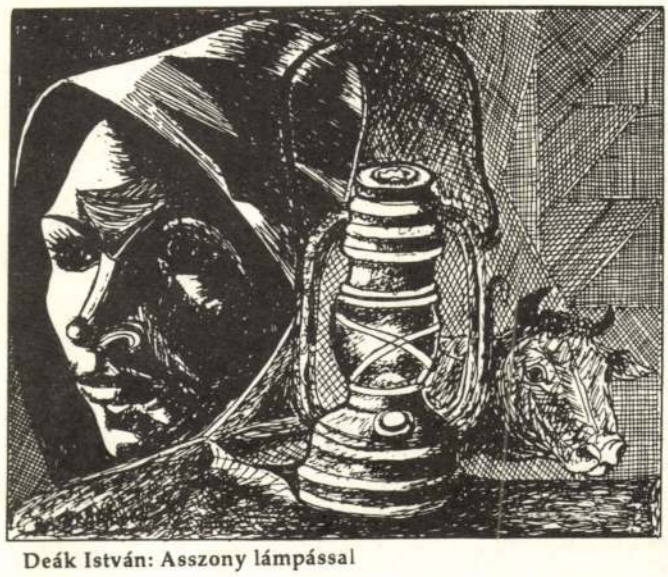

Deák István: Asszony lámpással

Deák István képeiről

Valahányszor arra a kérdésre keresem a választ, hogy miként alakulhatott ki egy stílusirányzat, vagy leszűkítve a kört, azon belül valamelyik művész sajátos látásmódja, a szálak visszavezetnek a művész hétköznapjaihoz, még a legelvontabb alkotások esetében is. Nem hiszem, hogy rossz úton járnék, amikor annak a meggyőződésemnek adok hangot, hogy az igazi műalkotás nem nélkülözheti a valóságalapokat. Elég ha arra gondolok, hogy a felnőtté válás, az élet gyakorta már-már megoldhatatlannak tűnő problémáira a választ olykor a pszihológus számára is a gyermekkorból hozott emlékek adják meg. Azt, hogy mit teszünk itt és most, meghatározza a múltunkból eredő tapasztalat, félelem, megbecsülés, csakúgy, mint a megálmodott, vágyott, vagy okosan megtervezett jövő.

Életünk sokszínűségére, a művészi alkotói tér végtelen lehetőségeire mi sem nagyobb bizonyosság, minthogy mindez valamennyiünkben élményeink és személyiségünk különbözőségéből adódóan, még az idő pillanatai által is befolyásolhatóan más és más súllyal van jelen.

Deák István asszociációs képei nagyot merítenek a múltból, jelenből, jövőből egyaránt. Saját bevallása szerint nincs és nem is volt soha egy üres perce, mert mindig talált magának elfoglaltságot. Ez a tevékeny élet gyümölcsözött a művészi alkotásokban is. Élénk, izgalmas színvilágot teremtett festészetében, emlékező, érző és vállalt gondolatiságot a grafikában. Festményei szinte pezsegnek a világos, élénk színektől, domináns a kedvelt sárga és a vörös. Szívesen fest tájat, csendéletet, vidéki életképeket. Sziporkázóan friss színvilágát talán úgy tudnám érzékeltetni, hogy például a lángoló színekkel megfestett őszi fákat ábrázoló képén mintha az élet elmúlásában nem is annyira az elmúláson, mint inkább az utolsót lobbanó életen lenne a hangsúly. Alkotásainak témavilága a vasútnál eltöltött éveket, európai utazásainak élményanyagát, szerteágazó gazdag érdeklődési körét egyaránt felöleli.

Grafikái között szép számmal találunk paraszti életképeket. A szegénységből kiragadott emberarcok megrázó vonásai, a képek többségén használat közben, vagy vízióként jelenlévő paraszti szerszámok munkába nyomorodott emberi sorsokról vallanak. Vitathatatlan, hogy a többnyire még az öregség terhével is sújtott parasztemberek elesettsége, tisztes szegénységgel környezetformáló ereje a művész ábrázolásában túllép a romantikán, és mélyebb élettapasztalatot hív életre az egyszerű szimpátiánál. 1982 óta nyugdíjas, de a művészeti életben szinte változatlan aktivitással van jelen. Mi sem ékesebb bizonyítéka ennek, hogy képei Király Lajos verseivel gazdag témavilágot átfogó kötetben jelentek meg 1991-ben "SZÓ-KÉP" címmel. Önálló kiállítását legutóbb júniusban láthattuk a Művészetbarátok Egyesületének István úti kiállítótermében.

Szénási Sándor István

PROGRAMOK

Minden szerdán 17,30-kor a TESZ Székházában, Budapest, XII. Szoboszlai u. 2.

November 4-én –Találkozásom Móricz Zsigmonddal. Előadó **Petővári Gyula** ny. könyvtáros.

November 11-én – Karthagó a Földközi tenger királynője. Élménybeszámoló Tunéziáról. **Körtvélyessy Magda** diavetítettképes előadása.

November 18-án –A profizmus előnyei és következményei. Előadó **Sipos Tamás.**

November 25-én –Egy évtized. **A Krúdy Irodalmi Kör antológiája.** Bemutatja Fenyves Mária Annunciáta. Közreműködik Apostagi Bolváry Judit, Baktai Faragó József, Kisfaludy György, Király Lajos, Sellei Zoltán.

December 2-án –Irodalmi műsor **Szirmay Endre** írásaiból. **Szirmayné Bayer Erzsébet** festményeinek minitárlata.

December 9-én –Kodály Zoltán Művészete. **Tanóczy László** zeneszerzőkarnagy előadása.

December 16-án –A Rila (Bulgária) téli mesevilága. **Dr. Szemenyei Klára** diavetítettképes előadása.

December 23-án –Karácsony ünnepe. Zenés, irodalmi összeállítás. Közreműködnek: Dévai Nagy Kamilla, Juhász Veronika és barátai. Vendégünk: **Juhász Judit.**

December 30-án –Humoros, zenés Ó-év búcsúztató. Közreműködik **Gyurics Gyula** (mandolin) és **Kovács Miklós** (gitár). **Szóvivő Fenyves Mária Annunciáta.**

Január 6-án –A Nagy Lajos Irodalmi és Művészeti Társaság Antológiájával ismerkedünk.

November 8-án, vasárnap 17,00 órakor a **Boldog Özséb templomban,** Bp. III. Lékai bíboros tér 9. **És zsolozsmát morzsoltak a csillagok.** Irodalmi-zenei műsor. Közreműködik: Dévai Nagy Kamilla, Kálmusz Felicián, Kéringer András, Lejtényi Ágnes, Móni Ottó, Sellei Zoltán, Tarnóczy László és a Bikszáli utcai általános iskola kicsinyek kórusa, Ábrahám Mónika vezényletével.

SZOMBATHELYEN a Péterfy Sándor Kollégiumban, Magyar u. 2.
November 14-én, szombaton 15 órakor: A Képzőművészeti Kiadó 1993. évi művészeti naptárai. Nyilvános pályázati sorsolás. Vendégünk **Tiszai László,** a Füles főszerkesztője. Házigazda **Kőszegfalviné Pajor Klára.**

December 12-én, szombaton, 15 órakor: Aki kétszeresére növelte a világot. Emlékezés Kolumbusz Kristófra. Előadó **dr. Jáki Ferenc.**

NYÍREGYHÁZÁN a TESZ megyei székházában, Luther u. 4.
November 12-én, csütörtökön 17 órakor: A csend honában. **Bodnár Miklós** verseskötetét **Madár János** mutatja be. **Hajdu János** festőművész mini tárlata.

December 10-én, csütörtökön 17 órakor: Kis Karácsony - nagy Karácsony. Fenyőfa-öltöztetés. Orgonán közreműködik dr. Cselényi István. Verset mond: Honvári Erzsébet, Madár János, Nádudvari Nagy János és Paizs Lajosné. Huszár István festőművész mini tárlata. Házigazda: Horváth Jánosné.

KIÁLLÍTÁSOK

November 5-én, cs
kor a József Attila
ban (Bp. XIII., Józse
nyi Pál kiállítását
nyitja meg.

November 5-én 14
rületi Nyugdíjas Kl
u. 46.) **Orsovai Va**
Lajos kiállítása.
Vándor kórus

November 6-án, p
a Magyar Honvé
Házában (Bp. XIV.,
lár Erzsébet kerá
Tisztartó Edith fe
dr. Kelényi István
nyitja meg.

November 9-én,
Művészetbarátok
István u. 42.) **dr.**
festményeinek tár
nyitja meg.

November 10-én,
Rátkai Márton klu
rosligeti (Gorkij) f

Meiszter Kálmán festőművész kiállítását Losonci Miklós nyitja meg.

November 10-én, kedden 17 órakor az SZDSZ VII., Dob u. 103 sz. helyiségében **Váraljai Gizella** és **Váraljai Imre** festményeinek tárlatát Pogány Ö. Gábor nyitja meg.

November 23-án, hétfőn 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában **Orsovai Valéria** és **Schrancz Lajos** festményeinek tárlatát dr. Jáki Ferenc méltatja.

November 24-én, kedden a Magyar Honvédség Művelődési Házában (Bp. XIV., Stefánia u. 34.) **Heil Edit** és **Heil József** festményeinek tárlatát Gomola György nyitja meg.

November 28-án, 15 órakor a Fóti Károlyi kastélyban kollektívkiállítás a Fóti Gyermekváros Alapítvány javára. Várhatólag 40 tagtársunk részvételével. A kiállítást Geröly Tibor nyitja meg. Közreműködik: **Dévai Nagy Kamilla, Petrozsényi Eszter és Pribojszky Mátyás.**

December 7-én, hétfőn 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában **Heil József, Osváth Miklós** és **Pomázi Annamária** közös kiállítását Pogány Ö. Gábor nyitja meg.

megírva

Deák János

ács

építette a nyárád-

szentannai harang-

tornyot 1670-ben

Képe rep.

Bal oldal 24. ábra

Deák János

ács

1670. Nyárádszentanna.

Bal Hel 126. l.

59, 60. l.

Feladó Feldheim Emo

Nagyrábe

BUDAPEST
42 III. 17.
62 Ta

Deák János

ács

1670. Nyárádszent-

anna.

Bal Hel 113. l.

Deák János

butortervező

1904.

Éimisk 1930. 82. l.

ladás.

ó számla, 3. —, 4. okt. 26. 5. Napló-

ri árúkönyv.

ladás. és Intézvényezés.

2. Eladó számla. Váltó, 3. árf.

—, Fbjószámlakönyv, bizományi

Deák Jenő dr
festő
I. Krisztina körút 26.

MKSz 1947
Következő kiállításon
szerepelt.

Új Szalon
1934. szept. kiáll.
U. O. 1934. okt.
U. O. 1934. dec.
kiállítási
mind a három
katalogus az
anyagban fut.

Deák János

rajztanár

d.

Rajzoktatás.

1941. II. évf. 2. sz.

16. l.

A főiskolán

tanult

1923–27.

tanári oklevelet nyert

1927-ben

ak történelmi példá-
neg, annyira elfogytak.

Tváló tisztelettel
Márky
főszerkesztő.

Deák János

Gyermekportré c. képe
repr.

Európai Kurír
1935. IX évf. 1. sz.

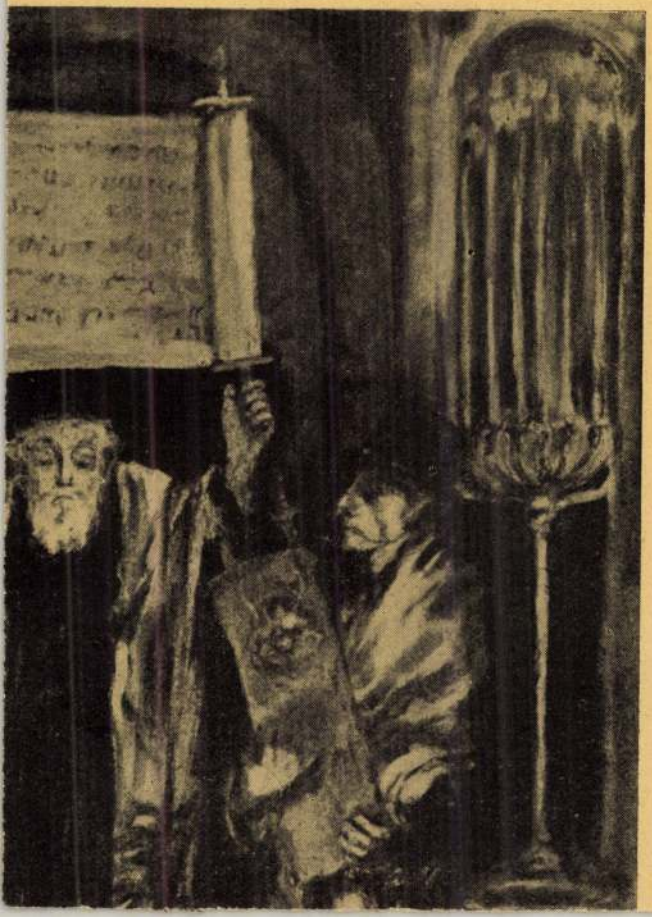

Deák János

Berenyi utca c.
keje repr.
Képzőművészet
1934. 202 l.

37

1898

EUMI

ÉRTESÍTŐ

S KÖNYVTÁRAK

ZNEK ÉS ORSZ. TANÁCSÁNAK

KÖZLÖNYE

LYAM

SZTI

Deák János

1923/24 – 1926/27

Ferképzőmfőiskévk

1932–33. 75. l.

Deák János dr

szolnoki fa- és fem-
iskolai tanár ter-
vezte a szolnoki
szegényház kápolná-
janak belső festését.

Nemzeti Ujság

1933. okt. 3.

(Kápolnaszentelés
Szolnokon.)

Endre-u.10.szám:/ a pannonhalmi

hez való hozzájárulás fejében 4.

1939.évi március hó 17-én. A min

s.k.

A hivatalos másolat hiteléül:

min.irodatiszt.

MDK

Deák János, [építész!]

Az emlékérem II. f.-t kapta.

–: Kiontották az idei Alpár Ignác emlékérmeket 12.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 8.

ot

MDK

dr.Deák János

Tiszai hajók, paszt.

Gyermekportré, "

Zagyvapart, "

Édesanyám, "

Uj Szal. ... karácsonyi kiáll. 1934. dec.

4. 1.

MDK

Deák János, iparmüvész
Wien

ur utolsó választmányi ülés óta rendes tagul jelentkezett

Az O.M. Iparmüvészeti Társulat választm. ülése 1916 jan. 8

MIP. 1916. 3-4 sz.

M.D.K.

Deák János György, pásztói kőmüves

1805-ben készíti el a szajlai r.k. templom tervét – kalr Mátyás egri ácsmesterrel együtt

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 319 old.

DEÁK János György pásztói kőmüves 1805-ben készíti el a szajlai rk. templom terveit --+ Máhr Mátyás egri ácsmesterrel együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

dr. Deák János

Lellei ház, paszt.

Lellei kis erdő,"

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szal. 1934. okt.

6 l.

MDK

dr. Deák János

Lellei ház, paszt.

A Balaton Lellén, "

Badacsonyi erdő, "

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szal. 1934. okt.

6 l.

MDK

Deák János

Az Uj Szalón karácsonyi kiállitásán szerepelt művével.

Képzőművészet, 1935. 80.sz. 20.lap

MDK

Deák János

B.J.: Az Uj Szalon őszi tárlata. Képzőművészet 1934. 77. sz. 207.l.

MDK

Deák János, festőm.

Berényi ucca. Repr.
/Foto Röckel/

Az Uj Szalon őszi tárlatáról.
Képzőművészet. 1934. 77. sz. 2p 2.1.

Deák József fazekas

A korondi fazekasmesterek kiállítása

Korond erdélyi község messze földön híres a fazekasairól. A visszacsatolás óta erőteljes propagandát fejt ki az Iparművészek és Háziiparosok Termelő és Értékesítő Szövetkezete, hogy a fővárosban s rajta keresztül az egész országban megismerjék a korondi kerámiát. Tavaly először rendeztek kiállítást Budapesten a korondiak munkáiból s most ismét bevonult ez a nagyon érdekes, művészi értékű háziipar sokféle termékével a nagyváros falai közé. A Magyar Nemzeti Szövetség Géza-utca 4. szám alatti nagytermében december 14-étől 23-áig tart a kiállítás.

A magyar fazekasiparnak egy igen kifinomult formájával találkozunk a korondi szabadkézi fazekasmesterek kiállításán. Elsősorban éppen a finom kivitel tünik szembe. A mázas edények olyan simák, mintha porcellánból volnának. Találunk itt vázakat, székely kancsókat, korsókat aprócskától a félméteresig, boros, vizes, gyümölcs- és tésztáskészleteket, valamennyi szabadkézi diszitésü. Különösen érdekesek az ugynevezett karcolásos vázák, ezek valóságos „slágerei" a korondi fazekasiparnak. A legszebb darabokat 12—13 éves kisleányok diszitették. A mesterek közül Pál Lajos és Deák József nevét emlitjük nagy elismeréssel. Ötletesek és tetszetősek a mézeskalács utánzatu karácsonyfadiszek is, ezeket S. Szepesi Edit és Sárközy Csaba művészi igazgatók tervezték.

A kiállításon finoman puliturozott fatárgyak is szerepelnek a kerámiák mellett. Boros-, vizes-, konyakos-, tésztáskészletek, tálcák, bordázott tálak, a legkülönbözőbb dobozok, bombonierek közt válogathat a látogató. Ügyesek, kedvesek a

Magyarság, 1943. dec. 16.

festett tojások is.

Pompás kidolgozásu bőrmunkákkal vesznek részt a debreceniek: kulacsok, játékostorok, ruhaövek, filigrán tárgyak keltik fel az érdeklődést. Textiláruk, ötvösmunkák, korondi taplóáruk egészitik ki a változatos anyagot.

Korond község birája, Tófalvi Dénes is eljött a kiállitás megnyitására a föntebb emlitett két korondi fazekassal és nagyon bizakodnak a kiállitás sikerében.

Deák József, grafikus

MDK

Rajza.

Repr.

Várkonyi Mihály: Lámpafény

9.

Népszabadság, bn. 1963. febr. 10.

Deák József
Grafikus

M.D.V.

Illusztráció

Varhonyi hihály: Gyerünk Kubába
Élet és Irodalom, 1962. nov. 17 - 9 lap

MDK

Deák József

Iparm. Főisk. Szinpadtervező Főtanszak I. éves hallgatók munkaközössége. Diszlet tervei a Bánk bánhoz.

Ifjusági képzőm. és iparm. kiáll. N. Szal. 1950. jun.
7 l.

MDK

Deák József kirakatrendező, Pécs

Kirakati reklám, graf.

Tapéta, textiltervek, temp.

Pécsi Képzőm. és Műbar.Társ. Pécs, 1934. máj.

1. o.

Deák József, építész

Negyedik díjat nyert a III. ker.-i építészeti pályázaton.

Bende Ibolya: A lábakon álló városrész 6.

ESTI HIRLAP, bp. 1965. szept. 14.

1962 NOV 12

/ 1021 Deák József

VÁRKONYI MIHÁLY:

GYERÜNK KUBÁBA

Figura megint kitalált valami hülyeséget. Egy vastag faágat csapott a hóna alá és a géppuska kattogó, száraz hangját utánozva ugrált a part mentén. — Tatatata... tatata... A jenkik! — ordította, s a túlsó part felé irányozta az ágat. Aztán elvetette magát a sekély vízben, vastag vízsugarat csapva a parti bokrok tikkadtan integető zöld falára. — Viva Castro! Tatata... Fedezékbe, srácok!

Felugrott, cikcakkban előrerontott majd megint a vízbe vetette magát: egyáltalán nem zavarta, hogy Editék látszólag tudomást sem vettek róla. Pedig Feri igazán unta ezeket a szünet nélküli hülyeségeit.

Legszívesebben megkérdezte volna tőle: nem gondolod, hogy eggyel többen vagyunk? De ezért Edit is mérges lehetett volna, s Feri érezte, hogy kerülnie kell mindezt, amin összeveszhetnének.

Mindjárt este lesz — kedvetlenedett el Feri. Délután, amíg a lányra várt, elhatározta, hogy ma okvetlenül tisztázni fog vele mindent; a következő héten éjszakás lesz, csak szombaton találkoznak, nem hordozhatják magukban hat napig ezt a nyúlós hideg hangulatot, mely úgy fogja körül minden szavukat és mozdulatukat, ahogy a Duna sebes áramlása alakítja az úszó mozdulatait.

— Fürdünk még? — ült fel. A kedvetlen, baljós válasz-csendet figyelte, aztán hirtelen felvillanyozódott. Ez már régen eszébe juthatott volna. Hiszen valakinek kint kell maradni a ruhák mellett! — Gyere, lecsorgunk az uszályig, amíg süt a nap.

A lány nem válaszolt, csak éppen a vállát húzta fel. Szorosan összezárt szemhéjai között egy pillantás sem szökött ki: Feri nem tudta eldönteni, jön-e utána vagy sem, ha elindul.

— Na gyere...: most jön onnan az a kék motoros. Állati jó hullámokat csinál — sürgette.

Egyre hangosabban beszélt. A túlsó part felől laposan szépívű csónak tartott feléjük: orrát fel-felvágta, ahogy nekicsapódott az apró hullámoknak, lustán, éles fogainak. A motor hörgő fűrészhangja minden más zajt elnyomott: az előbb oly álmosító, nyugodt környék egyszerre megelevenedett. Még a lágy, alig érzékelhető szellőre is átragadt ez a vad, nyugtalanító ritmus: bele-belekapott a hőségbe dermedt parti bokrokba, s azok idegesen rázták leveleiket, ágaikat a partot ostromló apró hullámok felé. Ferinek úgy tűnt, mintha a sápadt-kék alkony közeledtét jelző pára is e vad rohanás tempójára göndörödött volna a fodros bárányfelhőkre.

Figura megint azzal a száraz ággal játszott: összehúzta a szemét, megcélozta, s lassú körbefordulással kísérte a csónakot.

— Tatata...: El kéne kapni! Mint a Galvaó! — Rekedtre nevette magát izgalmában. — Oltári lenne! Tatata...

— Na persze! — Feri gúnyosan mordult rá, de szemrehányása inkább Editnek szólt. Úgy látszik nem akar kettesben úszni, egyedül maradni vele. Pedig már eltervezte szépen: elkapná a lábát, meg átúszna alatta, játszana neki, míg csak jobb kedvre nem derül. S akkor kérdezné meg, mi baja van, amikor már mosolyog. „Olyan különös vagy egy hete. Ezt a mamlasz unokaöcsédet is minek cipeled mindig... Haragszol talán?" — Kapnál olyan Galvaót, hogy megemlegetnéd!

— Miért? Haladó hagyomány. — Figura még egy utolsó sorozatot küldött a motoros felé. Elégedetten vigyorgott. — Meg sem állnék Kubáig! Egy kicsit megegyengetném a jenkiket... tatata...

— Mert éppen rád vár a Castró — gúnyolódott megint Feri, de érezte, hogy sután cseng a hangja. Ha csak egy pillanatig is, de arra kellett gondolnia, hogy ő ülne abban a csónakban: még látta is magát, amint rohamra indul, természetesen igazi gépfegyverrel... Esetleg a fővezért is elkapná, a Kennedyt.

Tudta, hogy képtelenségeken jár az esze, de jólesett egy percre elfelejtkeznie a lány érthetetlenül szeszélyes viselkedéséről. Megkönnyebbült tőle, olyannyira, hogy majdnem hangosan is kimondta gondolatait. Aztán még idejében észbekapott: ez az Edit úgy sem értené meg, legfeljebb gúnyolódna rajta. S ezt annál keserűbbnek érezte, mivel felébredt benne a képtelen ábrándozásokkal és vágyakkal töltött órák egyszerű és vidám Editje: aki átkulcsolta a nyakát és a másfél órára kölcsönkért piszkos kis albérleti szobát magastátrai üdülőnek, a presszó pecsétes asztala fölött gyöngyöző, pállott aszfaltízű Bambit francia pezsgőnek álmodta. A lustán, hallgató Edit semmit sem hasonlított arra a jókedvűen fecsegő lányra, aki a feleségének hazudta magát a kiállítási csarnokban: „Szívem, ne vigyük haza ezt a vázát? A hallba kell valami ilyen."

A különbség éles és bántó volt; s a hűvös unalom oly megalázóan hazudtolt meg minden álmodozást, hogy belevörösödött a szégyenbe. Magára is dühösen szidta Figurát.

— Tisztára hülye vagy. Agyadra ment a Magyar Ifjúság.

Kiabált, hogy túlharsogja a motor éles lármáját. Csak akkor jött zavarba, amikor Edit halkan és unottan rászólt.

— Mit ordítsz?

Csend volt, csak a partnak csapódó hullámok sűrű toccsanása hallatszott. A hirtelen némaság ugyanúgy zúgott fülében, mint a motor dörömbölő lármája az előbb. Kicsit süketen és hitetlenül merítette fejét ebbe a hirtelen szétömlő csendbe. Aztán Figura ordítása harsant fel.

— Leállt! Leállt! — Magasra emelt lábbal ugrált beljebb a vízbe. — Ott csurog! Valami van a motorjával! — Némán meredt arrafelé, aztán rohanva indult el a lankás part mentén. — Gyertek! A hármas fűzfánál kötött ki!

Még el sem tűnt az előreugró bokorcsoport mögött, amikor Edit lustán felkönyökölt.

— Megnézzük? — kérdezte Feri. A hangjával könyörgött: ne menj. Aztán ki is mondta. — Csak egy motor. Különben is... szeretnék beszélni veled. Miért nem lehet mostanában beszélni veled?

Egészen elbátortalanodott, mire kimondta. Úgy érezte, mintha valami szégyellni valót árult volna el magáról. S ezt látta Edit kifejezéstelenül hűvös arcán is.

— Micsoda? Mit mondasz? — Feri tudta, hogy csak gonoszkodás az egész: az is, hogy úgy tesz, mintha egyetlen gondja a melltartó pántjának felgombolása lenne, az is, ahogy a hangjával, mesterségesen semmitmondóvá torzított arcvonásaival azt bizonyítja: nem figyelt. De azt is megértette, hogy Edit nem akar most vele beszélgetni.

Ezt olyan lealázónak érezte, mint a pofonokat, amelyeket apja osztott számolatlanul még néhány éve akkor is, ha semmi bűne nem volt, csupán bevádolták. S úgy is viselkedett, amint ilyenkor rögződött belé: hiába tudta, hogy éppen most kellene beszélnie, csak magában feleselgetett. „Mi bajod van? Nem bántottalak!" Tétovázva babrált a faággal, amit Figura a homokra dobott, mielőtt elrohant. Edit szinlelt közönyétől egyszerre idegenné változott a jólismert táj: hűvösen kéklett fel a Hármashatárhegy szeszélyes vonulata, s ridegen sorakoztak mértani rendbe a Római-part jegenyéi. „Elmegyek, az neki is fájni fog!" De nem mozdulhatott, hiába akart.

Minél inkább érezte saját tehetetlenségét, annál erősebb lett benne a vágy, hogy kitörjön ebből a bágyasztó bizonytalanságból. Bárhol szívesebben lett volna most, mint itt: Mikepércsen vagy Kubában, akárhol, valahol, csinálni valamit, akármit, csak ne kényszerüljön ilyen mozdulatlanul elviselni Edit bántó közönyét.

Ingerülten markolta, szorította a faágat: olyan fogása volt, mint a géppisztolynak lehet. Ha most Kubában lenne! — érzett türelmetlen feszülést izmaiban. Hasalna a tengerparton és tüzelne, tüzelne szakadatlanul. Vagy valami mást csinálna: de csinálna valamit. Egy füzér gránáttal a derekán a Sherman alá ugrana mint a Matroszov. Akkor is ilyen közönyös maradna Edit?

Egy pillanatra megint elszégyellte magát, de aztán felébredt benne a dac. Miért is ne álmodozna? Igenis, Kubába kellene mennie! Ott nem nézhetne így keresztül rajta senki, mintha nem is látná. Hős is lehetne, akire mosolyognak, akinek örülnek. Mindenki... és még valaki. Lopva Editet figyelte, aki Figura után indult. Kubában vannak húszéves ezredparancsnokok is, meg miniszterek és nagykövetek. S az autószerelők sem érnek rá unatkozni: nappal dolgoznak, éjjel az áruházakat, meg a bankokat őrzik. Időnként egy kis tűzharc, felvonulás vagy éppen riadó és irány a tengerpart. Kubában élet van, igazi sűrű, tevékeny élet...

Eszébe jutott, hogy jövőre bevonul, de most ezt is csupa unalomnak látta. Gyakorlatok, meg képzelt ellenségek támadása... kit izgathat ez? Ha az igazi ellenséggel találkozna szembe! De igazi ellenség már nincs is: csak gyakorlatok, unalmas gyakorlatok és unalmas napok. Ha leszerel, majd visszamegy a padhoz, a nyers szelepekhez és csapszegekhez: motorra gyűjt, vagy horgászni fog. Soha semmi, ami izgalmas, új.

Nem is olyan bolond ez a Figura. Kubában lehet még csinálni valamit: és az is szocialista ország. — A híradók jutottak eszébe, meg a képek az újságból. És a lányok. Kubában mindegyik olyan, mint itt a legszebbek. Nagy mellük van, gömbölyű karjuk és állandóan nevetnek.

Edit után nézett, aki mögött már összecsapódtak a szűk partmenti ösvényt záró bokrok. A kubai lányok nem ilyen soványak. És a lábuk is jobb. És kedvesek. — De aztán elszégyellte, s legszívesebben pofoncsapta volna önmagát. Lehet, hogy nagyon szépek a kubai lányok; de Edit, az Edit! Másképpen szép és másképpen kedves. Most valami baja van: talán nem akarja megmondani. Lehet, hogy kiabált vele az apja: miért nem tanul. Majd elmúlik ez a rossz hangulata; és akkor megint a régi lesz: ugyanaz, aki olyan kedves-ügyetlenül fogta az első politechnikai órán a kalapácsot, hogy muszáj volt nevetni rajta

Most, hogy mentséget talált a lány viselkedésére, megkönnyebbült. — Nem kell mindjárt a plafonig ugrálni — korholta szégyenkezve önmagát. — Az ember legyen türelmes azzal, akit szeret. — Pótolhatatlannak érezte ezt a félpercet míg láthatta volna, s mégis engedte egyedül elmenni a lányt. Megnyújtotta lépteit, éppen akkor érte utol, amikor az letért az ösvényről.

Itt is olyan zárt, keskeny homokpad nyúlott a bokrokig, mint hátrább, ahol ők telepedtek le. A partszegélyre merőlegesen, sekély vízben állt a motorcsónak: lágyan ringatták a könnyű hullámok. Vezetője, egy majdnem teljesen kopasz, kicsit táskás szemű, kövérkés férfi, a parton guggolt: előtte szétterített vitorlavásznon szerszámtartó, rajta a motor leszerelt porlasztója.

Figura a csónak oldaldeszkája mellett térdelt; sóvárgón bámulta a sárgára lakkozott belső borítást. Amikor Feri kiért a partra éppen azt kérdezte magas, izgalomtól éles fejhangon:

— Na, igazán: tízezer?

A férfi a porlasztóval babrált. Szétszedte volna, de látszott, nem sokat ért hozzá. Tanácstalanul simogatta az állát, szórakozottan válaszolt.

— És még a cugehőr... Nagyon kíváncsi vagy — tette hozzá csípősen, kedvetlenül. Aztán elébehúzott Edit árnyéka; felnézett.

Kicsit kelletlen volt az arca: nem barátságtalan, de látszott, éppen most nem szívesen visel el idegeneket. Még rövid, vizsgálódó szemvillanása sem változtatott arckifejezésén, amivel egyetlen tizedmásodperc alatt felmérte a lányt magasbatűzött szőke kontyától a kicsit félszeg csípők ívéig, a combok belsején vékony csíkban lefutó barnás pihéktől kemény, szétálló kis melléig, melyet alig takart a bikini vékony csíkja. Csupán magabiztosabbá tette arcát ez a tekintet: Feri meg is hökkent tőle, elfogódottá vált, s mint aki itt sincs, hátrébb húzódott és nekitámaszkodott az egyik fiatal fűz nedves kérgének.

Edit is észrevette a férfi arcán uralkodó visszautasító kedélytelenséget.

— Hová tűnsz el folyton? — támadt Figurára. Kicsit túljátszotta az anyáskodást: széles taglejtései mentegetőző magyarázattá változtatták szavait. — Az ember egy frászban van miattad!

— Ha fáj, kösd be — morgott vissza Figura, egy kissé megzavarodva ettől a szokatlan gondosságtól.

Feri kedvetlenül nézte Edit rosszul megjátszott, hamis idegességét. Csak a kopasz férfi arcán suhant át szórakozott megkönnyebbülés. S mintha barátságosabb hangon szólt volna Figurához, mint az előbb.

— Ja, ti együtt vagytok? — Megint megnézte Editet, most már nyugodtabb, ismerősebb pillantással. — Jónapot, kislány: bajt jött nézni?

Annak ellenére, hogy mosolya csupán egy szórakozott fintor volt és lassan töprengőre változó, a szerszámokra vetett tanácstalan tekintete kétségtelenné tette, hogy ismét a csődöt mondott motor izgatja: Feri mégis egyre kényelmetlenebbül, feleslegesnek érezte magát, sokkal jobban, mint bármikor ha idegenek közé került. Végülis odakuporodott a szétterített vitorlavászon mellé s úgy tett, mintha érdekelnék a szerteheverő szerszámok és motoralkatrészek. De a férfi egy pillantás erejéig sem vett tudomást róla. Tanácstalanul babrált a szerszámok között.

Deák József rajza

Editet is váratlanul érte a közönyösség. Kissé sértődötten biggyesztett, tanácstalan vetette előre-hátra szoros kontyából szabadulni igyekvő hajtincseit. Bizonytalanul indult a víz felé, mintha lépésenként határozna haladása irányáról. Feri egy kis kárörömmel nézte: Edit meghökkenése csökkentette némiképp saját rossz érzéseit. Azt hitted, idejössz és a nyakadba borul? — gondolta elégedetten. Ugyanakkor azonban fájt is neki a lány bizonytalan megalázottsága: ezért, s azért az előbbi oldalpillantása miatt egyre ellenszenvesebbnek találta a férfit

Egyedül Figura viselkedett úgy, mint máskor: fütyörészve hintáztatta a csónakot, s meg-megszakítva koncertjét, gondtalanul fecsegett.

— Legalább húszezer: szép kis guba! — Buzgó elismeréssel tapogatta az oldalpalánkot, majd hanyag közvetlenséggel vágta ki: — Irtó gazdag pasi lehet maga! Lottón nyert, mi?

A férfi tele tüdővel fújta a porlasztót, egészen belevörösödött. Most letette.

— Micsoda? — Inkább csak hallgatta, mint értette Figura fecsegését. — Milyen lottón?

— Vagy valami maszek. Vagy lottón nyert, vagy maszek — mondta erős meggyőződéssel Figura. Erre már a férfi is felnevetett.

— Csak a maszekoknak lehet pénzük? — Annyira mulatságosnak találta ezt, hogy egy pillanatra elfelejtkezett bosszúságáról: társat kereső pillantással nevetett körbe. Először nézett Ferire: kemény, határozott tekintete volt.

— Beleülhetnék? — fogta meg a csónak oldalát Edit. Feri előtt ismeretlen volt a póz, ahogy megállt: derékban fordította oldalra felsőtestét, fejét egy picit félretartotta, keskeny válla, éles sótartói és csípője meghíztak ettől a mozdulattól. A hangja is egészen megváltozott: lágyabb lett, babás. Mosolygott is, erős, hangsúlyozott arcjátékkal: Ferinek a híradóbeli lányok jutottak eszébe. A helyzethez nem illő, megdöbbentő biztonságot és némi fölényt vett észre a hangjában, mosolyában. — Megengedi, hogy beleüljek? Még sosem voltam motorcsónakban és úgy szeretnék...

Jóformán meg sem várta a férfi határozatlan, inkább udvarias, mint őszinte beleegyezést jelző vállvonogatását, maga felé nyomta a csónak oldalát. Nem tudta tartani, s hirtelen elengedte, éppen amikor egyik lábát már átvetette rajta. A csónak megbillent, s ő egyensúlyát vesztve kapkodni kezdett.

— Várjon, kiborít mindent! — ugrott hozzá a férfi. Feri azt várta, hogy mérges lesz, de nem is volt nagyon ellenséges a hangja. A könyökénél fogta meg Editet, aki még mindig nem találta meg egyensúlyát s egymáshoz szorultak. Egy másodpercig sem tartott az egész, Feri mégis végtelenül hosszú időnek érezte. Gyűlölködően mérte végig a férfit, azt sem bánta volna, ha az észreveszi. Ronda állat. Ha egyet szól, hát... Ronda, gusztustalan állat. A melle is csupa szőr. És már öreg. Megvan ez harminöt éves is. Minél előbb szeretett volna visszamenni a saját helyükre, a bokrokkal sáncolt partszegélyre: Figurát úgy sem tudják elvontatni innen, most mindent megbeszélhetnének.

— Csodajó — Edit kényelmesen elnyújtózkodott az első ülésen, a kormánykerék mögött. — Kár, hogy nem megy a motor. Nem tudja megcsinálni?

A férfit kellemetlenül érintette a tehetetlenségére emlékeztető kérdés.

— Nem vesződök vele. Áthúzok valahogy... Majd a csónakmester megcsinálja.

— És te sem tudod megcsinálni? — Mióta kint voltak a Dunán, most először mutatott Edit némi érdeklődést Feri iránt. Rá is mosolygott: a hangja is olyan kedvesen kunverált, mint amikor először szólt hozzá: „Valami történt ezzel a csavarhúzóval... nem tudná összeragasztani a nyelét?" — Ugy szeretnék motorozni egy kicsit...

Feri majdnem felnevetett. Ő javítsa meg a motort, hogy Edit elmehessen ezzel a pacákkal? „Gyertyát ne tartsak nektek?" — gondolta kesernyésen: valami olyan választ törte a fejét, melybe belefogalmazhatná ezt úgy, hogy csak Edit értse. Aztán úgy érezte, mintha valaki kirántotta volna talpa alól a száraz homokfövenyt, s most támaszték nélkül függne a híg levegőben. A lehetőség, hogy Edit egyszer mást szerethet, elkábította: s ennek a hirtelen felfedezett elképzelésnek nyers testi képe a fizikai fájdalom könnyezésre késztető kínjával csapott le rá. Nem válaszolt: a kétségbeeséstől és tehetetlen dühtől nem tudott megszólalni.

— Mindig azt mondtad, hogy te vagy a legügyesebb a műhelyben! — Edit hangja szemrehányón, gúnyosan csengett. Kihúzta magát, tüntetőn a Római-part felé bámult. Hideg felsőbbségéből Figura zökkentette ki, aki féllábon ugrált a part felé s az orrtőkébe kapaszkodva megbillentette a csónakot. Mélyülő, ideges hangon kiáltott rá. — Te! Eszednél vagy?

Feri érezte, hogy ez a csengő, fényes gyűlölet tulajdonképpen neki szól.

— Na! — mondta a férfi is türelmetlenül, kissé megrovón Figurának. — Ez nem játék. Letöröd nekem a kormányt. — Visszament a szétterített vitorlavászon mellé: megállt felette, gumicipője orrával tanácstalanul piszkálgatta a szerszámokat. Dühös volt: magára is és a motorra. Ezt a dühét éreztette Figurával. — Nem lopom én a pénzt.

Figura már mellette térdepelt a homokban: szemtelenül ránevetett.

— Nem is mondtam, hogy lopja. Maga biztosan valami maszek, csak szégyelli. Gyárban nem lehet összegürizni egy ilyen motorravalót.

(Folytatás a 10. oldalon)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖLTŐK IGAZI HANGJA

CSERNUS MARIANNE SZAVALÓESTJE

Nem új megállapítás, de nem szükségtelen újból és újból leszögezni: a versmondás mind nagyobb mértékben önálló művészetté válik. Nemcsak hivatott mesterei vannak már, de lelkes közönsége is. Ez a tény nyilvánvalóan megtermékenyítően fog hatni színművészetünkre (talán hasonlóan ahhoz, ahogy a film hat a drámaírásra) — de ami még közelebbfekvő: hidat ver a költő és a nagyközönség közé, népszerűsít olyan verseket is, amelyek szinte húzódoznak a nagy nyilvánosságtól.

Csernus Marianne egész estét betöltő versmondása (az Egyetemi Színpadon, november 11-én) valóságos ünnepe volt nemcsak a versmondásnak, hanem a költészetnek is. Pedig a műsor, ha nem riasztott is el, de valami kellemetlen előérzetet okozott: látszólag ötletszerűen, minden terv nélkül került egymás mellé Dante és Somlyó Zoltán, Berzsenyi Dániel és Vas István ... Az est folyamán aztán kiderült, hogy a nemcsak stílusban és súlyban, de évszázadokkal mérve is messzeeső alkotásokban van valami nagyon fontosan közös: az igazi humanizmus, és a kultúra alázatos — itt-ott harcos — szeretete. Amit olvasás közben talán észre se vettünk volna, hiszen aligha olvassa valaki egyazon este, vagy akár egyazon héten a műsoron szereplő költők verseit, ezt a nehezen felfedezhető, de fontos közös vonást, közös magot nyilvánvalóvá és magától értetődővé tette Csernus Marianne egyszerű, de erőteljes, kultúrált művészete. Az ő tolmácsolásában Sappho mai költő (és még ma is „modern" költő) és Dante egyenesen hozzánk szól, szinte érti a mi problémáinkat és minden harcos életű emberhez van szava. Az *igazi* művészi tolmácsolásban nemcsak egyes szavak és egyes sorok kapnak meglepő hangsúlyt, de új színt kap a vers lényege is. Somlyó Zoltán ebédelő proletárja befelé sír, de — ahogy hallgattuk a sírást — ezer irányban gyújtott a költemény. Rimbaud keserűbb Aragonnál, de Aragon még játékos versében is látja, amit Rimbaud csak sejtett és ahol *az* minden reményt elveszit, *ez* az élet minden jelenségéből reményt tud fakasztani.

Ismétlem, a művésznő ereje és a költészet iránti alázatos szeretete eggyé ötvözte évszázadok kultúrájának küldötteit. Ötszáznál több hallgató (nagy többségükben egyetemista) lélegzet-visszafojtva hallgatta az előadást — és (azt hiszem) nem tanult kevesebbet egy est folyamán, mint egyik-másik szemináriumhosszú hónapjai alatt. Az volt az érzésünk, hogy a legnagyobb verseknél, Arany János, Berzsenyi Dániel és Dante tolmácsolása közben nemcsak az előadó művésznő hangja lett erősebb, de az alakja is megnőtt, fölülről, a magasból beszélt hozzánk, de ezzel nem távolodott el tőlünk, hanem láthatóbbá lett, és meggyőzőbbé. Nagyon szép este volt!

Vas István bevezetője önálló prózai költemény, amely folytatás nélkül (vagyis az előadás nélkül) is megállja a helyét: a versmondásról szólva, a versírás problémáihoz jutott el. Bevallom, én féltem a zenei betétektől, de *Komor Ágnes* hárfaművésznő és *Jeney Zoltán* fuvolaművész nem szakította meg a versmondás, a költészet ünnepét, hanem stílusosan aláfestette.

Húsz esztendő előtt elképzelhetetlen, tíz esztendő előtt megvalósíthatatlan lett volna egy ilyen este: egy egész estét betöltő versmondás maradandó élményt jelentő sikere.

Illés Béla

A RÁDIÓKÉSZÜLÉK mellől

Elfelejtett név

Az elfelejtett név *Mihail Bulgakové*, és van abban valami jólesően jelképes, hogy legnevezetesebb drámájának hangjáték-változatát éppen november 7-e előestéjén mutatta be a Rádiószínház. Bulgakov (1891—1940), a Gorkijt követő írónemzedék egyik legegyénibb hangú tagja, a forradalom után kezd publikálni, drámában és prózában egyaránt otthonos. Már a husz as években feltűnést kelt *Sátániáda* című regényével, majd *Menekülés* című darabjával, amely a polgárháborúban játszódik. Tematikájában némiképp ez utóbbihoz hasonlít következő regénye, a *Fehérgárda*, melynek motívumaiból *Turbinék végnapjai* című drámáját írta. Ezt hallottuk a rádióban.

Bemutatták ugyan a húszas években, s fel is újították 1936-ban, a Művész Színházban, de az akkori dramaturgia előzőleg erősen „kozmetikázta". A mostani bemutatón még a rádiószínpadra koncentrált cselekmény is meggyőzően bizonyítja a szerző legfőbb erényeit: a valóságot mindig szokatlan (tehát már önmagában figyelmet keltő) aspektusból látja, és nézőpontját erőteljes, de nem harsány drámai szituációkkal és elsőrangú karakterrajzokkal hitelesíti. A Turbinék-ban épp az a remek, amit benne szűklátókörűen nehézményeztek, hogy ugyanis az 1918-as esztendő forrongó Ukrajnáját *csupán* cári tisztek körének rajzával kelti életre, és szubjektív drámáikon keresztül képes bemutatni egy bukott osztály végpusztulásának szükségszerűségét. Épp az a bravúr, hogy az új (az ő megfogalmazásában: morálisan értékesebb) rend diadalát *a visszájáról* mutatja be — anélkül, hogy egyetlen kommunista a színre lépne.

Az esztendő, amelyben a cselekmény lepereg, elkerülhetetlenül drámai válaszút elé állította a benne élőket. A darab ebből következő visszafogottságát (amely a csehovi hagyományokat követő szerzőnek amúgy is sajátja), a rendező, *Molnár Mihály* messzemenően megtartotta, és így, kevés eszközzel is és szordínósan az atmoszféráteremtés mesterévé vált e munkájában. S hogy a negyven év előtti korforduló és az ellene fellépők bukásának *hangulatát* ily maradéktalanul felkeltette, abban nem annyira az átdolgozó, mint inkább a helyesen megválasztott együttes volt a segítségére: különösen *Békés Rita, Velenczei István, Bodor Tibor, Peti Sándor* és a maga módján hőssé növő családfőt alakító *Bessenyei Ferenc*.

LUKÁCSY ANDRÁS

A „Vidékiek" – egyelőre vidéken

A veszprémi színház magyar bemutatója

VIDÉKIEK — talán a cím riasztotta el a fővárosi színházakat (hármat is), amelyeket a darab körbe- s megjárt, mielőtt Veszprémben révbe ért volna? Igaz, a negyedik remélhetőleg mégis a műsorára tűzi, miután a bemutató jogát (és kockázatát) udvariasan átengedte vidéknek.

Pedig *ez* a vidék — amely a darabban szerepel — már nem arról ismerhető fel, hogy sárfészek, se kultúra, se szórakozás, se kényelem, hanem arról, hogy a kiskirályok megfélemlítik a tisztességeseket, eltorzítják az öntudatosok gondolkodását, hogy a klikkszellem és a szellemi restség megöl sok ambíciót, kezdeményező kedvet; hogy a gondolatok és jó szavak gyakran megáporodnak, mielőtt érvényre juthatnának; hogy ... — *ez* a vidék persze vidéken a leggyakoribb, de *nemcsak* vidéken található fel.

A VESZPRÉMI *Petőfi Színház* előadásán érezhető, hogy nem pusztán a dac, vagy a jó pont szerzése vezette a színházat, amikor a fiatal *Dévényi Róbert* darabját műsorára tűzte, hanem felismerte a darabban levő komoly értékeket. Mindenekelőtt azt, hogy írója egy sokszor megírt témakörben tudott újat mondani, sőt, ezt a témakört eddig még kiaknázatlan vonatkozásaiban gazdagította. A *Vidékiek* ugyanis ötvenhatban játszódik, az ellenforradalom előestéjén. Hőse egy fiatal tanár, akiből nem lesz hős. Szembekerül egy korrupciós üggyel, s az ettől megfélemlített iskolaigazgatóval, illetve pályatársaival, akiket viszont az igazgató terrorizál. Amikor nyilvánosan kenyértörésre kerül sor az ifjú tanár és a dogmák mázába merevült, hajdan jó kommunista, de elgyávult igazgató között, egyszerre rémülten látja, hogy azok veszik őt pártfogásukba, akiktől ezt legkevésbé kívánja, a városka hajdani, eddig lapuló, de most megmozduló hangadói.

FESZÜLTSÉGGEL, drámaisággal teli darab, nem hiányzik belőle a törekvés az önvizsgáló őszinteségre és a jó színpadi hatásra sem. Alakjai találóan jellemzett, ismerős típusok, valóban életszagúak, de írói erővel általánosítottak is. Első színpadra került darabokra jellemző, hogy írójuk túl sok mindent zsúfol egyetlen, mégis csak véges terjedelmű színdarabba, tele van mondanivalóval és mind egyszerre el is akarja mondani. A Vidékiek némely mellékmotívumából is telne egy másik darabra való, s tőlük megszabadulva, a *Vidékiek* is magasabbra szárnyalhatna. S az sem ártana, ha a konfliktus konkrét tárgya, az iskolakert körüli *konkrét* disznóság világosabb volna.

VÉGÜL, nem igaz, hogy a színészek nem szeretik az új magyar darabokat. *Bicskey Károly, Kenderesi Tibor, Buss Gyula, Kulcsár István, Fogarassy Mária, Cseresnyés Róza, Basa György* kitűnő alakítása mellett dicséretet érdemelnek *Kürtös István, Kutas József, Czeglédy Sándor* és *Bakody József* is. A fiatal rendező — *Bencze Zsuzsa*, ez a darab talán a harmadik munkája — is jó munkát végzett. A szakember vitázhat vele némely részletben, de a néző egységes, a darabot szolgáló, ízléses előadást láthatott, néhány nagyon szépen megoldott részlettel.

BOGÁTI PÉTER

ÜZEN a szerkesztő

„R. I., Rózsadomb": írásaiból változatlanul látszik, hogy tehetséges, de a beküldöttek még nem sikerültek. A Nagyapa kicsit elnagyolt, inkább a hangulatfestése méltó említésre, a másik novella érdekesebb, de töredékjellegénél fogva nem tekinthető át és így nem is bírálható. Terjedelme miatt — ha jónak minősülne is — mi nem tudnánk vele foglalkozni, egyébként sem közlünk részleteket. További írásait várjuk.

K. Sándor, Mátraháza: A beküldött próza és verskéziratok közül a versek a gyengébbek; banálisak, semmitmondók, a novella jobb, van benne élet, lüktetés. Kár, hogy az alakok jelleme eléggé elmosódott, érdemes volna még foglalkoznia ezzel az írással.

Gy. László, Tatabánya: Versei művészileg még egyenetlenek, sok bennük a retorika, a költőiséggel nem párosult deklaráció, mondanivalójával azonban rokonságot érzünk, úgy véljük, az is tehetség kérdése, hogy ki mit vesz észre a világból. Néhány hónap elteltével szívesen olvasnánk újabb verseit.

H. Jenőné, Pestlőrinc: Köszönettel vettük készséges ajánlkozását, hogy minden héten felkeresi szerkesztőségünket avégből, hogy saját költésű verseit „kívülről elszavalja" előttünk, de szívesebben vennénk, ha írott formában nyújtaná be műveit. Szavalótehetségek meghallgatásával nem foglalkozunk.

„N. N.": Hazafias verséből az alábbi sorok ragadták meg figyelmünket, melyek a háborús pusztulás víziót követik: „Nem jóslásképpen nyújtom, Világ, ezt ajkadra / Én, a magyaroknak született vakarcsa". Mi sem bocsátkozunk jóslásba, de nem hisszük, hogy a verset „született" költő írta ...

Dr. K. P., Miskolc: Az Ön filozófiája, mely szerint az ítélettől okosabb tartózkodnunk, miután az igazság úgyis felfoghatatlan — nem új (a szkeptikus Pirrhon teremtette meg iskoláját) és egyáltalán nem győz meg minket arról, hogy az Ön „igazságukban felfoghatatlan" versei remekművek; a versek egészen másról győznek meg ...

D. Béla, Komárom: Sajnos, újabban beküldött írásai sem érettek a közlésre. Mindkét novella közös hibája, hogy a történetük közismert, elcsépelt, megírásuk módja pedig érzelgős.

Edward Erdős, Arapongas-Paraná, Brazília: Köszönjük kedves levelét, s reméljük, minél hamarabb meglátogat bennünket Magyarországon.

Nem közölhető kéziratokat küldtek be: **K. János, Budapest V., M. I., Budapest VIII., S. László, XVIII., F. János, Budapest I., M. Endre, Vác, F. Tibor, Budapest VIII., S. Gábor, Budapest, S. M., Budapest XIII., P. Lajos, Pécs, K. Irén, Celldömölk, V. Mária, Kaposvár, V. István, Pécs, H. Gábor, Budapest XIV., D. Géza, Debrecen, Sz. S.-né, Budapest I.**

GYERÜNK KUBÁBA

(Folytatás a 9. oldalról)

— Nem vagyok maszek — mondta türelmét vesztve a férfi. — Orvos vagyok.

Figura diadalittas kiabálása végigharsant az egész szigeten.

— Nőorvos, mi?... Ugyanaz! Nekem is van egy unokatestvérem: amit a kórházban kap, az csak...

— Ne ordíts! — mondta idegesen a férfi, aztán lehajolt, a szerszámokkal szöszmötölt, tanácstalanul. Végül is felnézett Ferire. Töprengő volt a hangja. — Nem tudja megcsinálni? Megfizetném.

— Nem tudom. — Nagyon mélyről szakadt fel Feri hangja, olyan erővel, hogy maga is sokallotta, de azért egyre csak ismételte: nem tudom, nem tudom. Váratlan, jóleső elégtételnek érezte, hogy megtagadhatja segítségét. Editet nézte, aki lehunyt szemmel ült a csónakban, s apró lengésekkel ringatta magát, aztán visszanézett a férfire, érezte, hogy most neki is kemény és határozott a nézése.

— Nem értek hozzá. — Dögölj meg, gondolta. Aludj itt.

A férfi követte a pillantását és elmosolyodott.

— Te szamár — fordította tegezésre a szót. Aztán halkan tette hozzá. — Ugyan, hát... csak nem képzeled? Nem rontom én más boltját! — Kicsit várt: érezte, hogy nem eléggé meggyőző, amit mondott de azért megint csak előhozakodott vele. — Na, meg tudod csinálni?

— Már mondtam: nem értek hozzá. — Azért sem, gondolta Feri. És ha sokat okoskodik, bemázolok neki egyet. Ilyen görbelábút még úgysem ütöttem agyon.

A férfi tehetetlenül rántotta meg a vállát. — Hát... ahogy gondolja. — Aztán lehajolt, a szerszámokat belerakta a vitorlavászon zsebébe. Figurához fordult. — Átjössz velem? Megfizetem. Egyedül nehéz áthúzni ezt a dögöt — intett a csónak felé. — Hát akkor legyen szíves — sürgette türelmetlenül Editet.

Figura elrohant a ruhájáért. Edit sértődötten kászálódott ki a csónakból.

— Kérem, kérem... — Elindult, de a bokroknál megállt, mintha még várna valamire: Feri látta, hogy a férfi tekintetét akarja elfogni, de az már nem nézett rá. Két mankólapátot szedett elő, azt törölgette.

Figura lihegve érkezett vissza: a ruháját futás közben összegöngyölte már.

— Megyünk? — Segített beljebb tolni a csónakot. — Hű de nehéz. Jó ez a motor. Csak sokat eszik. — Megint eszébe jutott az előbbi téma: felnevetett. — Lefogadom, hogy maga valami ilyen nagymenő: mint a bátyám, aki...

A férfi kedvetlenül legyintett.

— Akinek esze van, mindenütt megkeresheti, ami kell neki. És ha anyagbeszerző lennék?

— Na persze. Havi ezerhétért — vigyorgott Figura.

— És a cugehör. — Beugrott a csónakba, eligazította Figura ruháit, és leült. — Na gyere be te is. Aki keresni akar, az tud is. Mindegy, hogy mit csinál. — Belevágta a lapátot a vízbe: fel sem nézett, úgy intett búcsút a part felé. — Minden jót.

— Szevasztok! — kiáltott Figura is: aztán felemelte a lapátot: a tollát a hóna alá szorította, és megint a géppisztoly berregését utánozta. — Indul a flotta! Tratatata ... tatata ... Fedezzétek magatokat!

Feri Editet nézte, aki tüntetően bámulta a Hármashatárhegy mögé csúszó Nap vérvörös korongját.

Nagyon vigyázott ha ne csendüljön ki diadal a hangjából.

— Megyünk?

Edit úgy bámult rá, mintha most vette volna észre, hogy ő is itt van.

— Te kétbalkezes! — mondta, aztán megindult az ösvényen. Fáradtság s visszataszító fölény vibrált a hangjában. Feri nem mert utánamenni, érezte: Edit soha nem bocsátja meg neki, ami történt. Csak magában háborgott: „Miért vagyok kétbalkezes? Hát muszáj nekem minden motorhoz értenem?" Pedig tudta, hogy nem ez a baj.

„Mindenáron motorozni akart" — villant az agyába. De még nem adta meg magát: makacsul védekezett. „Na és? Nekem is volt egy pillanatom, amikor elloptam volna a csónakot, hogy Kubába menjek..." Most megint szégyellte az ábrándjait. Világosan látta, milyen megvalósíthatatlanok. Gyermekesek. Edit is úgy megy be majd a kapun, mint tegnap — keseredett el. — Talán még az arcát sem engedi megcsókolni.'

— Tatatata ... — szállt vissza a vízen Figura kattogása.

A nap most bukott le a hegyek mögé: vérző csíkokat szabott az alkonyi, csendesedő hullámok hátára.

MIT TESZ A SZESZ?

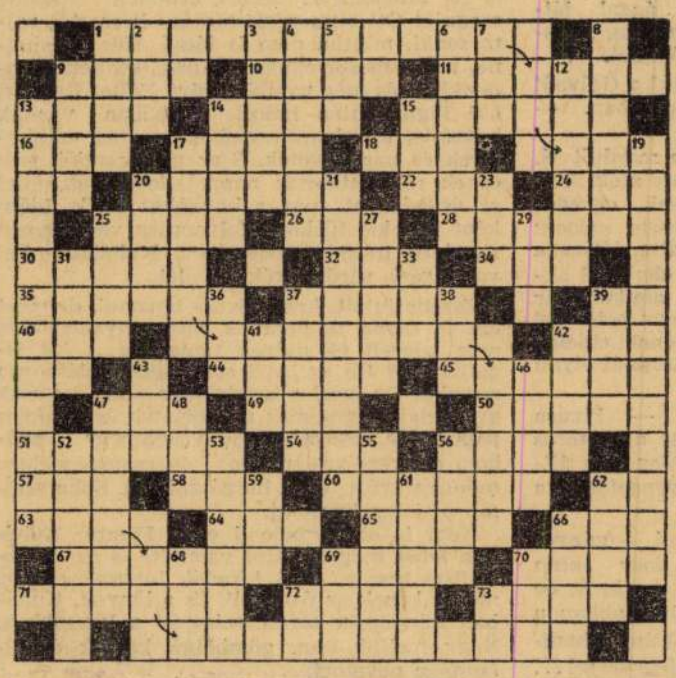

Megkóstoltuk a tavalyi szilvóriumot, amelyet a kurta kocsma telke alatt főznek, penyigei, apró, mézédes szilvából. A gyilkos mérget és éltető orvosságot, melytől meggyullad az ember bendője, és elborul az agya. Megleli tőle a bölcsek kövét, és elveszti az eszét. Az első korty melengeti a gyomrodat, a második kupica hírül adja az eseményt tested minden porcikájának, a harmadik megvilágosítja agyadat — az utána következők megoldják nyelvedet —, a folytatásról nehéz számot adni: ... 1. és 63. vízszintes — 17. függőleges.

(A rejtvény három sorában elrejtett idézet megfejtését kérjük beküldeni. **1962. november 26-ig.** — A megfejtők között tíz példányt sorsolunk ki Koroda Miklós „A Holt-Szamos két partja" című regényéből.)

•

VÍZSZINTES: (Kétbetűsek: NR, DÜ, LÓ, TE.) — **1. Az idézet első része. 9.** Elem. **10.** Azonosak **11.** Hirtelen lángot vet. **13.** Trópusi kúszónövény. **14.** Disznót vágni. **15.** A tej fehérjéje. **16.** Német határozatlan névelő. **17.** Afrikai tó. **18.** Közeledik. **20.** Megtörtént dolgok. **22.** Pinceszag. **24.** Szófaj. **25.** Lélegzet, németül. **26.** Vissza: az egyik oldal. **28.** Kik társaságában? **30.** Halhatatlan komponistánk. **32.** Óz, angolul. **34.** Idegen névelő. **35.** Az USA volt külügyminisztere. **37.** A cipő része. **40.** Mennyei. **42.** A tonhal másik neve. **44.** Polinéziai szigetcsoport. **45.** Színig levők. **47.** Kárt okoz. **49.** A hegy leve. **50.** Mozart operája. **51.** Fás, bokros területek. **54.** Capek drámája. **56.** Enni ad. **57.** Portéka. **58.** A hajó része. **60.** Megállapítottad a súlyát. **63. Az idézet második része. 64.** Vallásrövidítés. **65.** Barázdát von a homlokra. **66.** A nőstény párja. **67.** Vízmosás a mészkőhegységben. **69. Hatalmas ország. 70. ...; se fel. 71.** Csavarja. **72.** Melyikükét? **73.** Tüzet éleszt.

FÜGGŐLEGES: (Kétbetűsek: ZR, LE, KI, SI.) — **1.** Régi nép. **2.** A marathoni futás győztese volt a berlini olimpián. **3.** A tribünről néz. **4.** Ritka férfinév. **5.** AEI. **6.** Dél-amerikai puszták. **7.** Félig kozmás. **8.** Cirkuszi porond. **9.** Az SZTK-orvos adminisztratív tevékenysége. **12.** Van-e bizodalma? **13.** Az arany kalásszal ékes rónaság felett látható (Petőfi). **14.** Én sem, te sem és ... **15.** Járművezetők „öröme". **17. Az idézet harmadik része. 19.** „Az álom ablak, melyen által ... jövőbe néz." (Petőfi.) **20.** Rövid női név. **21.** Ázsiai hegység. **23.** Közlekedési építmény. **25.** Mikszáth-alak. **27.** Csípős ugróbajnok. **29.** Gyötrelem. **31.** A karóra energiaadagolója. **33.** Emésztőnedv. **36.** Azonosak. **37.** Délkelet-ázsiai sziget. **38.** Énekhang. **39.** Isten, franciául. **41.** Lovak kenyere. **42.** Azonosak. **43.** Menetrendi rövidítés. **46.** Schuberti dal. **47.** Becstelen emberek. **48.** Műveltető képző. **52.** Származás. **53.** Függönytartó. **55.** Pl. 1526. **56.** Tűzhányó, szigeten. **59.** Ital. **61.** Haszontalan Pál. **62.** Nem enged meg. **66.** A gyermekgyógyászat nagy magyar úttörő orvosa. **68.** Harag, latinul. **69.** Háromnegyed kiló (!). **70.** Fafaragó, vagy inkább: faragó.

(Fenyősy Antal)

•

Megfejtés a 44. számból: S ha véletlenül jön is valaki, az is úgy ottragad, napokig nem lehet tőle szabadulni.

JUTALMAZOTTAK:

Karinthy Ferenc „Kék-zöld Florida" című novellaskötetét nyerték:

Rácz Klára, Zsámbék, Ötvös Ferenc, Körösladány; Sipeky Klára, Győr;, Fejes Kálmánné, Füzesabony; Füsy Mária, Körmend. — Bogdány Éva, Sághy Endréné, Fellegi Tibor, Kálmán Péter és Engel István, budapestiek. — **A jutalomkönyveket postán elküldjük.**

DEÁK, Jenő

Várnegyed

XI. ÉVFOLYAM, 14. SZÁM, 2006. JÚLIUS 21., PÉNTEK
E-mail: varnegyed@varnegyed.t-online.hu

Barokk csigák az Úri utcában

Néhány hete ismét eredeti pompájában fogadja a lakókat az Úri utca 48-50. számú ház két kapuboltozata. Az eredeti tervek alapján restaurált bejáratokat, több mint száz évnyi szünet után újra barokk stílusban faragott csigák díszítik. A szakszerű és művészi színvonalú felújítást a Vároltalmazó Alapítvány pályázata nyomán, a Budavári Önkormányzat támogatta. A műemléképületeken végzett különleges munkáról Deák Jenő szoborrestaurátort kérdeztük.

♦ Mennyire megszokott dolog, hogy a restaurátor maga keresi meg a rendbe hozandó műemléket?

A dolog általában nem így működik, mert a restaurátorokat legtöbbször a megbízó látja el munkával. Ez egy kivételes eset, mert már évekkel ezelőtt megtetszett nekem a két kapukeret, és elhatároztam, hogy ha módom lesz rá, felújítom a bejáratokat. Magam is a kerületben élek, gyakran járok erre. Kérésemmel a polgármester úrhoz fordultam, aki támogatta a kezdeményezést, hogy a Várban eredeti formájában állítsuk vissza két önkormányzati tulajdonban lévő műemlékház kapubejáratát. Végül a Vároltalmazó Közhasznú Alapítvány pályázatot írt ki e témában, amelyen sikerült elnyernem e művészi igényű munkát.

♦ Milyen feltételeknek kellett megfelelnie?

A pályázatnak - ahogy ilyen esetekben minden alkalommal - tartalmaznia kellett a restaurálási tervet, amelyet be kellett nyújtani a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalhoz. A nyertest ezúttal is a megrendelő választotta ki. A KÖH kizárólag kamarai tagnak, azaz diplomás restaurátornak adja ki az engedélyt; én mindkét feltételnek megfeleltem. Mindezek után szakemberekből álló zsűri előtt kellett ismertetnem a módszereket, és a felhasználandó anyagokat. Az árajánlat mellett elsősorban a referenciáimat vizsgálták.

♦ Milyen referenciákkal rendelkezett? Dolgozott már valaha lakóházon?

Ritka, hogy lakóépületet kell rendbe tennünk. Az utóbbi években a zsámbéki romtemplomon, a sárospataki váron, a Pollack Mihály téri Festetics palotán, a New York Palotán és a Bazilikán dolgoztam. Érd-Ófaluban Nepomuki Szent János szobrát, Miskolcon a Mária oszlopot restaurálta; Veszprémben a Gizella kápolnában, Pécsen a középkori egyetem kőtárában végeztem szobor- és kőrestaurátori munkát.

♦ Milyen előtanulmányok után lépett erre a pályára?

A Képzőművészeti Szakközépiskolában szobrász szakon érettségiztem, majd a Képzőművészeti Egyetemre jártam szobrász-restaurátor szakra. Hamarosan választanom kellett, mert nem jutott idő arra, hogy párhuzamosan tanuljam a kettőt. Végül a restaurálásnál maradtam. Eddigi megbízásaim jó részét két mesteremnek, Osgyáni Vilmosnak és Sütő Józsefnek köszönhetem, napjainkban ők a legnevesebb kőrestaurátorok Magyarországon.

♦ Milyen szakmai munkálatokat igényelt az Úri utcai kapukeretek restaurálása?

A kiviteli munka összesen két és fél hónapot vett igénybe. Elsőként az átnedvesedett lábazatot kellett szigetelnünk, mert a kapukeret hosszú idő óta állandó talajvíz-utánpótlást kapott. A víz rontja a kő állagát, és oldott sókat szív föl a talajból, ami további pusztulást okoz. A lábazatot tehát egy gyémánthuzallal átvágtuk a járda szintjénél, és speciális anyagokkal alászigeteltük. Ezt követően a kőtisztítás volt soron. A kapukeret fekete volt a szennyeződéstől. Az úgynevezett gipszesedést az okozza, hogy az eső savtartalma, és a széndioxid átalakítja a kötőanyagot. Ezeken a felületeken megköt a por és a korom. A tisztítást vegyszerekkel és szemcseszórással végeztük. A kapukeretet sóskúti jellegű mészkőből és mészkötésű homokkőből faragták, ez utóbbi az egyik legkevésbé ellenálló kőfajta. A tisztítást kőszilárdítás követte, mert az eredeti anyag jó ideje mállani kezdett. A szilárdítás nyomán a faragott kapukeret ismét megkeményedett, így megkezdődhetett az esztétikai és plasztikai kiegészítés. A kiegészítések színben és faktúrában is eltérnek az eredetitől, az eltérő árnyalatok a pótlást jelzik. A restaurálási munkában egyébként ez a munkafolyamat a kedvencem. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal fotótárában az épületről megmaradt néhány archív fotó a századforduló idejéből, amelyeken jól látszik, hogy a fénykép készítésének idején, a bejáratot díszítő kőcsigák már csak lekopott, majd lefaragott állapotban voltak láthatók. Most - a lakók nagy örömére - a csigák mindkét oldalon visszakerültek a helyükre.

Deák Jenő szoborrestaurátor

A kapu felső részének felső mezsgyéjét egykor címer díszítette, amit az 1905-ös átalakításkor lecseréltek. A felvételek egy neobarokk oroszlánfejet és ornamentális díszeket ábrázolnak. Ezeket azonban nem állítottuk vissza, mert e köztes állapottal megváltoztatták az eredeti barokk ornamentikát. Ha előkerült volna a 18. századi címer rajza, most újra díszítené a kapukereteket.

♦ A ház homlokzata látszólag szimmetrikus, vajon a két kapu is egyforma?

A díszítések még egyetlen kapun belül sem szimmetrikusak, így ha mind a kettőt nézzük, ez csak a látszat. Az épületet két középkori ház alapjára emelték, és egységes barokk homlokzattal látták el. A bejáratok mellett ma is jól látható az eredeti személy- és kocsibejárat. A kocsibejáratokon jó néhány szekér otthagyta a nyomát, ezeket a véseteket meghagytuk, mert az épület történetiségéhez tartoznak.

♦ Követhető-e a ház későbbi története?

A második világháború alatt az épület északi oldalát lebombázták, de azt is tudjuk, hogy 1945 tavaszán itt működött a hadparancsnokság.

♦ Lesz-e folytatása a lakóházak restaurálásának?

Jelenleg - számos képzőművész és épületszobrász kollégámmal együtt - a Budai Vigadó homlokzatán dolgozom. Az egykor díszes épületről eltűntek a stukkók. A közelmúltban kezdődött munkálatok során teljesen visszaállítjuk a szobrokat, és az oszlopokat. Remélem a Várnegyed lakóházai is előbb-utóbb sorra kerülnek, mert nagyon sok műemléképület vár még művészi felújításra.

R. A.

Kék hírek

Mint lapunk olvasói megszokhatták, az elmúlt két hét rendőrségi vonatkozású eseményeiről dr. Kesztyűs Rudolf ezredes, kapitányságvezető nyújt tájékoztatást. E szerint súlyos bűncselekmény, rablás, vagy életellenes cselekmény ezúttal sem történt, míg az autólopások, lakásbetörések száma továbbra is alacsony szinten stagnál. Az elmúlt időszakban is folyamatosak voltak a közbiztonsági és közlekedésbiztonsági akciók, melyek keretében ittas járművezetőket is sikerült kiszűrni a forgalomból. Tekintettel az idegenforgalmi szezonra, különös figyelmet fordítanak a turisták sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzésére, illetve a tiltott szerencsejáték és a koldulás teljes megszüntetésére. Ezen akciók keretében került előállításra a Lánchídról egy külföldi állampolgár, akit kiutasítottak az országból.

Petárda raktár a pincében
Nagy mennyiségű pirotechnikai eszközt foglalt le a kerületi rendőrség együttműködve a Rebisz tűzszerészeivel. A külföldről behozott petárdákat, tűzijáték rakétákat illegálisan egy kerületi pincében tárolták az elkövetők, akik ellen az Igazgatásrendészet folytat eljárást.

Lába kelt a vízi motornak
Eddig ismeretlen elkövetők a Naphegy egyik kertjéből lopták el az éj leple alatt a mintegy háromszáz kilós járművet. A jetski egy utánfutón pihent a társasház kertjében, ahonnan a bűnözők először vélhetően az utánfutóval együtt kitolták az utcára, majd valamilyen arra alkalmas járműre tették. A rendőrség kéri a lakosságot, hogy amennyiben bármilyen információval tudnak szolgálni az esettel kapcsolatban, hívják a kapitányságot a 456-5612 számon.

Randalírozó lányok
A 18-as villamos Attila út 31. szám előtti megállója bánta két fiatal lány látogatását. A magukról megfeledkezett lányok addig rugdosták és dobálták kövekkel a megálló utasvárójának üvegfalát, amíg az be nem tört. Mint az a rendőrségen kiderült, a magáról megfeledkezett fiatalok nem kerületi lakosok.

Bombák a kerületben
Az elmúlt két hét során több világháborús bomba került napvilágra a kerületi építkezéseken. Két száz kilós bombát találtak a Kuny Domokos, míg egyet a Szirtes utcában. Szerencsére a kiérkező tűzszerészek mindhárom esetben a helyszínen hatástalanítani tudták a háborús mementókat, így személyi sérülés nem történt.

Megváltozott a forgalmi rend
A nyár eleje óta megváltozott a forgalmi rend a Clark Ádám téren. A korábbiakkal ellentétben a hagyományos körforgalom szabályai érvényesek, ezért a rendőrség kéri a lakosságot, hogy a balesetek elkerülése érdekében ennek betartásával közlekedjenek.

Gyorsabb ügyintézés várható
Köszönhetően a Budapesti Rendőr Főkapitányságtól kapott húsz számítógépnek, a jövőben jelentősen felgyorsul az ügyek intézése a kerületi kapitányságon. Ennek első jeleit hamarosan a lakosság is érzékelni fogja.

Program

Budapesti Történeti Múzeum
(Budavári Palota E épület. Nyitva: május 15-től szeptember 15-ig 10.00-16.00 óráig minden nap.
Állandó kiállítások: - Ősi népek, antik kultúrák - Budapest története az őskortól az avar kor végéig - Buda középkori királyi várpalotája - Budapest a középkorban - Gótikus szobrok a budai királyi palotából.
Időszaki kiállítások: - Barabás, Székely, Szinyei – Fővárosi Képtár régi kincsei. *Zár: 2006. augusztus 21.* - „Andrássy Dénes, a műkedvelő és műpártoló arisztokrata". *Zár: 2006. augusztus 21.*
Misztrál Fesztivál: *2006. július 15-én szombaton, 15 órakor* Nagymaroson, a Katolikus Templomban „A lantok európai vándorútja" Kónya István műsora.

Veszélyes kullancsok

Az elmúlt hetek 25°C-os napi középhőmérsékletet hoztak rendkívül kevés csapadékkal. Főleg az idős, beteg és keringési betegségben szenvedők sínylik meg ezt az időt, de senkinek sem jó a közérzete az izzadás, a párologtatás hiánya miatt. A magas páratartalmú meleg rendkívül kedvez a májusban lerakott kullancs peték kikelésének. A kelést őszre vártuk, de az optimális időjárás a kelési időt nagyban lerövidíti. A következmény ránk nézve veszélyes, mert július-augusztus hónapokban a zöldövezetet elözönlik a 0,2-0,3mm hosszú kullancs lárvák, melyek szinte nem is láthatók. A kullancs lárvák is betegség terjesztők, ezért minden védekezési metódust folyamatosan fenn kell tartani, az oltástól a szakszerű kullancseltávolításig magunkra és kutyánkra nézve is.

Kullancsok elleni védekezés

Társasházfelújítási pályázat

A társasházak felújítására kiírt 2006. évi kerületi és fővárosi pályázatok, valamint a Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat által odaítélt vissza nem térítendő támogatások.

Nyivántartási szám		A társasház címe	Budavári Önkormányzati támogatás		Fővárosi Önkormányzati támogatás	Nyivántartási szám		A társasház címe	Budavári Önkormányzati támogatás		Fővárosi Önkormányzati támogatás
Kerületi sorszám	Fővárosi sorszám		Kerületi pályázat (ezer Ft)	Fővárosi pályázat (ezer Ft)	Fővárosi pályázat (ezer Ft)	Kerületi sorszám	Fővárosi sorszám		Kerületi pályázat (ezer Ft)	Fővárosi pályázat (ezer Ft)	Fővárosi pályázat (ezer Ft)
67	70	Ág u. 3.		250		96	34	Hattyú u. 16.		1.000	
16	22	Ág u. 4.		350		89	43	Hattyú u. 18.		750	
52		Ág u. 7.	360			45		Hegyalja út 5.	500		
153	11	Alagút u. 1.		1.000		14		Hegyalja út 30.	800		
4		Attila út 4.	0			147	68	Hunyadi J. út 4-6-8.		1.500	
37		Attila út 14-16.	600			42	23	Hunyadi J. út 23/b.		400	
118	80	Attila út 19.		500		113	89	Jégverem u. 1.		400	
94	72	Attila út 29.		1.200		126	28	Jégverem u. 6.		500	
77	47	Attila út 31.		800		61		Kosciuszkó T. u. 18.	800		
133		Attila út 35.	400			90		Krisztina krt. 28.	250		
119	87	Attila út 37.		300		35		Krisztina krt. 30.	600		

Deák József grafikus MDk

Rajka. Rep

Nyikolaj Jevdokimov: Satyopka a fiam
9.

NÉPSZABADSÁG, Sz. 1963. máj. 5.

Deák József: építeni

L. Eltér Szkón

– követségi kirch

Magyar Építőművészet Bp. 1983

10 – 12

83/4

Ø dr. Deák (J.-) né Török

Ágnes

1929.

Ki tud róla?

iadáskép számolja el.

at hitelül:

l.

Ø Deák Károly

Gebauer Ernő tanítványa volt Pécsett

1920 körül

New Yorkban telepedett le és textilterveznél, lakásberenteznél dekorációval foglalkozik

Achátz Imre

Gebauer Ernő

Pécsmuzeit

1941. 115. 1 -

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

NÓGRÁD

Deák Kázmér

1972 JA[illegible]

1021

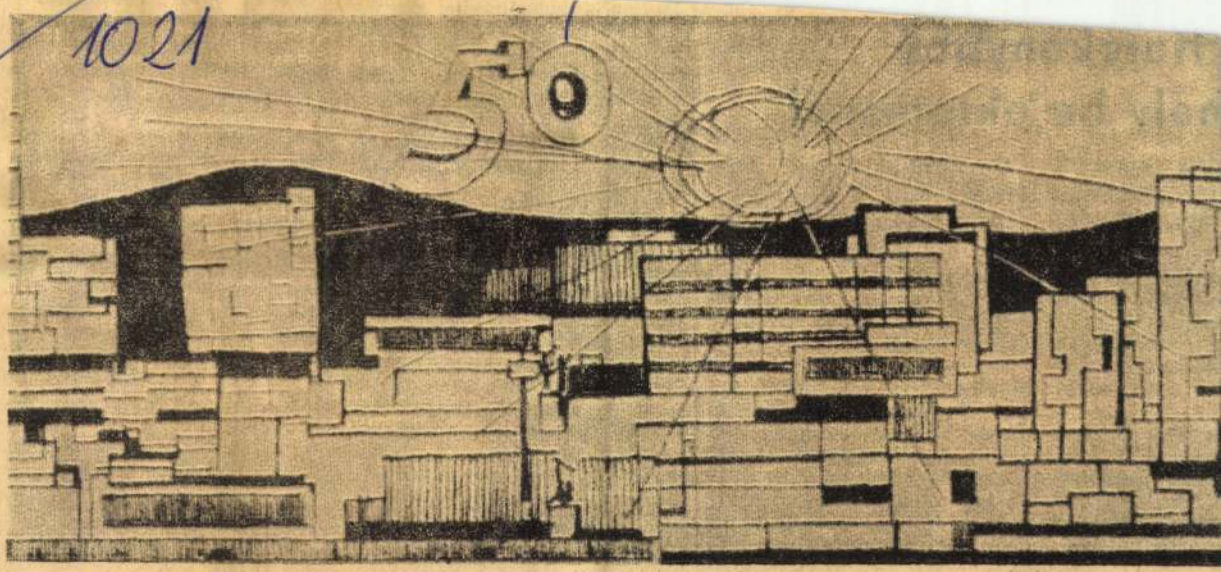

Deák Kázmér rajza az 50 éves Salgótarjánról

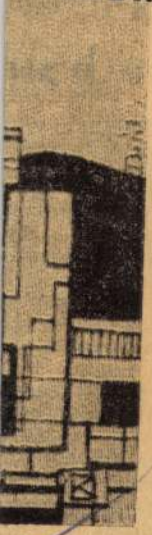

tésnél

cedik ötéves terv-
n a korábbinál hat-
lékkal többet fordí-
lományos kutatások-
lományos és techni-
nények maximális
ásától az iparban 40
lárd rubel megtaka-
rnak.
rban ebből származó
nelés 5,3 millió dol-
nkájával egyenérté-
parban ez a látha-
e reálisan létező
00 ezer, a vasúti szál-
és a hírközlésben 200
mezőgazdaságban pe-
nillió munkással ér

Milyen a gaz
nala, a pén
vannak-e c
amelyek hátr
dés nagyobb
kozását, az
hogyan látja
lenőrző és ér
cióját?

Megállapító
belül működ
ságok, amely
csak a pénztárkönyvek vizsgá-
lata, hanem a vadgazdálkodás,
vadtenyésztés, élő és lőtt vad
értékesítésének, a határozatok
végrehajtásának, a törvényes-
ség biztosításának ellenőrzése
is — általában véve nem lát-
ják el kielégítően munkáju-
kat. Ritkán tartanak ellenőr-
zéseket, kiterjesztett jogkörü-
ket nem ismerik megfelelően.
Bár az utóbbi években bale-
setvédelmi tanfolyamokat
szerveztek, mégis előfordult

Sajnos, van három olyan VT,
amely nem rendelkezik vad-
földdel, de ezek a VT-k is
beszerzik a téli etetéshez szük-
séges takarmányt. Az őrhal-
mi VT-nál a vadvédelembe
az úttörők is szervesen be-
kapcsolódnak.

A vadőrkérdés még néhány
társaságnál nem megoldott.
Nincs főfoglalkozású vadőr
három vadásztársaságnál, hol-
ott ennek alkalmazását jog-
szabály írja elő.

1021

Bagoly Béci, alias: Deák Kázmér

— Hogy hívnak?
— Deák Kázmér.
— Hány éves vagy?
— Tizenhét leszek.
— Hová jársz iskolába?

— A salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskolába. Harmadikos vagyok.

— Mit gondolsz, most miért faggatunk?

— Talán, mert eggyel lejjebb ott a Bagoly Béci.

Pontosan ezért. Minden második héten Deák Kázmér rajzolja a Napjaink Ifjúságának a Bagoly Béci-sorozatot. Ennek a srácnak, a Bécinek remek dolgai vannak. Valamin folyton meg kell lepődnie, valamit folyton összezagyvál, valamit folyton elfelejt, mint általában azok a kis srácok, akiknek mindig máson jár az eszük.

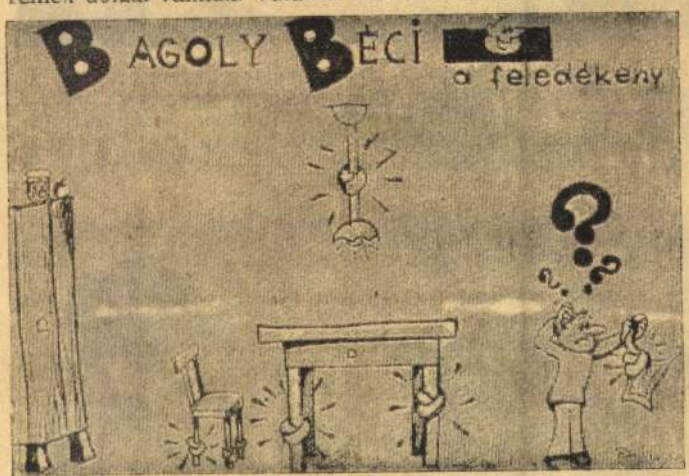

Nem véletlen, hogy különösen az ifjabb generáció nagyon várja már, mikor lesz ismét az újságban Bagoly Béci.

— Osztálytársaid hogy fogadták a rajzaidat?

— Attól tartok, hogy azonosítanak Bécivel. A folyosón, az iskolában mindenesetre sokan úgy köszönnek: szervusz Bagoly Béci!

Kázmér egyébként nemcsak Bécit rajzol. Mindenkor, mindenütt, mindenkiről karikatúrát készít. A karikatúrára specializálja magát.

— Első karikatúrád?

— Az már nagyon régen volt, úgy ötéves koromban. Valami bárgyú viccecskét rajzoltam, egy kövér asszony és egy sovány férfi twisszteit, és egy kis szöveg is volt hozzá.

Ezek szerint Deák Kázmér ötéves kora óta egyfolytában rajzol. A Madách-hónap keretében megrendezett gimnáziumi pályázaton tavaly I. díjat nyert rajzkategóriában, az Ember tragédiájából feldolgozott 15 rajzával. Ez is karikatúra-sorozat volt.

— Rajzon kívül mit csinálsz még?

— Iskolába járok természetesen, aztán a kultúrház zenekarában csellózom, az énekkarban énekelek, írni is szeretek vidám karcolatokat, imádom a biológiát, gyűjtöm a kártyanaptárt és a bélyeget.

— Inkább úgy kellett volna kérdeznem: mit nem csinálsz?

— ...Például operaéneklés, nem tanulok.

mus—leninizmus esti kö megkezdődtek a
kú iskoláin. Ezen az o molók. Fényképe-
formán is elérkeztek a l Kazárra látogat-

zépfokú iskolán a tanulást, s már valamennyien eleget is égüknek. Sándor Pálné, a váci kötöttárugyár kazári telepé- é alapszervezeti párttitkár, Valecsik Erzsébet, a községi ta- ozsik Lászlóné, a kötöttárugyár blokkvezetője a vizsgatétel apján a szóbeli beszámolóra készül

kötöttárugyár kazári telepén. Ő már a bizottság

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

1022 MÁR 51

Deák Kázmér

/1021

(Deák Kázmér illusztrációja)

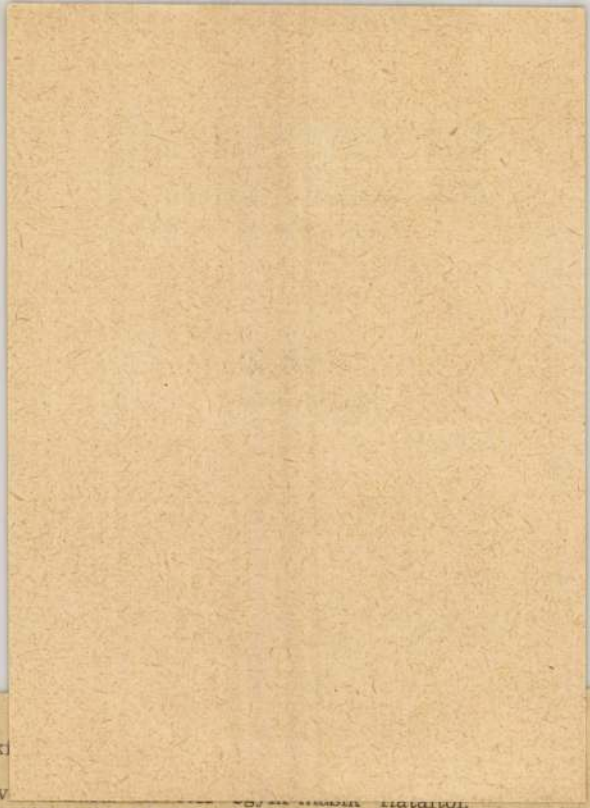

n

ság rendki
reagál a
megnyilv
környezetében jót, cél-
atos, következetes munkát
s igényességet tapasztal, ez
reá is pezsdítő, ösztönző ha-
tással van. Sajnos, a köny-
nyelmű felfogással is gyorsan
képes azonosulni és a laza
munkafegyelmű környezetbe
is hamar beilleszkedik. A fia-
talos ambíció azonban általá-
ban nem az utóbbi negatív
példát kívánja. Sőt! Megtör-
tént esetek bizonyítják, hogy
a felnőttek — egymás közt
már fel sem tűnő — apró em-
beri gyarlóságait ösztönösen
és érzékenyen regisztrálják.

A közelmúltban főiskolások
egy kis csoportja néhány
gyárban üzemi gyakorlatát
töltötte. Dicséretes szorgalom-
mal tanulmányozták a tech-
nológiát és végezték egyéb
feladataikat. Természetes kö-
zvetlenséggel és gyorsan alakí-

Gyakran megfigyelhető ilyen
esetekben, hogy a fiatalok ke-
vésbé tudják racionálisan
megszervezni saját munkáju-
kat. Főleg a másodlagos, a ki-
segítő műveleteknél romlik
munkájuk hatékonysága, illet-
ve ennek leküzdése lényegese-
sen több energiát követel tő-
lük, mint a gyakorlottabb dol-
gozóktól. Ilyenkor kell gyor-
san intézkednie a munkahe-
lyi vezetőknek. Sokszor a túl-
ságosan egyszerűnek, apróléko-
snak tűnő dolgokba kell
beavatkozniuk! Ez fejlett ve-
zetői érzéket, az ellenőrzés és
az irányítás széles skálájának
ismeretét igényli. Az ilyen ve-
zető nemcsak a baleseti ve-
szélyt és a fluktuációt képes
csökkenteni, és a termelést fo-
kozni, hanem egyúttal a
munkalélektan avatott isme-
rője és az egyéni képességek
kifejlesztésének aktív elősegí-

Deák Kázmér

1024

Épülő Salgótarján

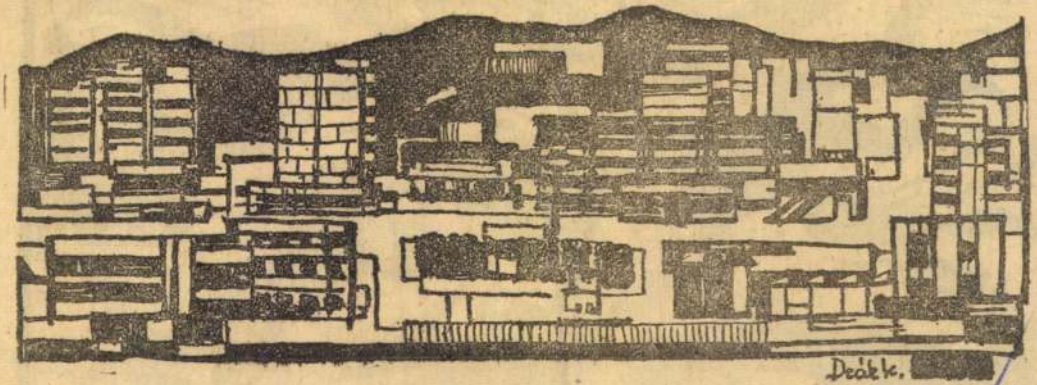

Deák Kázmér tusrajza

NÓGRÁD

1971 JUL

DEÁK KLÁRA
restaurátor

Kővágóörs

Műemlékek

TKM 605

12. old.

DEÁK KLÁRA
festőművész

Balatonterenye

Műemlékek

TKM 054

f, Maler, nachweisbar 1800 in

űemléki Topográfiája, Bd.VII,
emlékei, Bd.1, Red.
Voit, Bp. 1969, 316.
ehérvár, Stud. 1738 Malerei in

Magyarok a bécsi Képzőművészeti
1935.
rországi festészet a XVIII.

nachweisbar 1770-73 in

r 1647 in Preßburg (Pozsony,

Dokumenty umeleckej a stavebnej
18. storočia v Bratislave z
Pálffyovcov v ŠSÚA, Ars

ter, nachweisbar um 1663 in

15.

Martin), Baumeister, *1616,

15.

Baumeister, +28.12.1645 Wien.]

Deák Klára

1967-68-ban állította helyre a veleméri templom falképeit. Bozó Pál és Lente Istvánnal.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc. - Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972

2711

Deák Klára

végezte a belv. templom ülőfülkei freskóinak restaurálását.

A. Czétényi Piroska: Középkori falképek helyreállítása a pesti belvárosi templomban. - Műemlékvédelem, 1970. 4. sz. 239-245. l.

Deák Klára

és Bozó Pál restaurálták Lentē István vezetése mellett a veleméri rk. templom falfestményeit.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970.

3841

Deák Klára

(Schiffer): Egy magyar restaurátor (Deák Klára) Firenzébe indul. - Magyar Nemzet, 1966. nov. 19.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

263. l.

Deák Klára

Przudzik István és csoportja: Lente István, Bujdosó Anna és Deák Klára állitotta helyre a soproni Kolostor u. 5. sz. lakóház 16. századi festett homlokzatát, majd a Kőszegi vár nyugati szárnya emeletén 16. századi ornamentális festményeket és sgraffittot ők végezték a sümegi r. k. templom átázott boltozati falképeinek restaurálását is.

Entz Géza: Az Országos Műemléki Felügyelőség falképhelyreállitási és faszobrászati munkái /1963-1966/. Magyar Műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 253-254. l., 253-254. l.

Deák Klára

Lente István és Bujdosó Anna állítottak helyre a soproni Kolostor u. 5. p. a. középkori ház festett homlokzatát.

Deresényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

2531

DEÁK Klára zest.

M. Müemlékvédelemért

1994. ápr. 18

SOK SIKERT ÉS KIVÁL
CALIFORN

Earl Mindell Vitamin Biblia című könyve tájé
Goldner, Hogyan építsünk nagy és sikeres Mu
tépítésben nyújt sok segítséget.

Feltétlenül olvassa el ezt a két könyvet.

DEÁK Klára restaurata

életrajz VSz 1996/1 123

...ateversban leírni
...ó nominativusban
...dász neve, végeré typ.
Typ. Univ.
...i kezelendő
...a utaló kif (cum...) ⇒

...tagol.

...a) vérettre nagy vizsa, de: régi
...sa.

...unt, d' D

Deák Klára

A Zuglói Kör elnevezés a hetvenes évek végén bukkant fel a modern magyar művészettel foglalkozó szakirodalomban. Egy többé-kevésbé állandó "mag" köré csoportosuló, szabad-nyitott módon szerveződö,és 1962-65 között leginkább aktiv képzömüvész-társaságot jelöl, melynek tagjai nem kevesebbre vállalkoztak, mint hogy megtörjék azt a nyomasztó információs és szellemi zárlatot,mely a hatvanas évek hazai közállapotát jellemezte. Megismerni az egyetemes modern müvészet történetét,az avantgard klasszikusait és az aktuális törekvéseket; megvitatni egymás munkáit, ellátogatni a teljes elszigeteltségben dolgozó, tiltott magyar mesterek mütermébe, tájékozódni a szellemi hagyományok és a társmüvészetek terén; "visszazökkenni" az idöbe,helyreállitani a hazai progressziv müvészet megszakadt folytonosságát -ezek voltak azok a feladatok,melyeknek halaszthatatlansága (pontosabban a halaszthatatlanság közös felismerése) összetartotta az egyes konkrét kérdésekben gyakorta eltérö álláspontot képviselö müvészeket. Az egykori találkozások hangulata, a szellemi energiákat mozgósitó,inspirativ beszélgetések és a szenvedélyes viták légköre rendre visszatér a résztvevök emlékezéseiben. Voltak,akiknek csupán múló epizódot jelentettek a zuglói összejövetelek és voltak,akik életreszóló útravalót gyüjtöttek akkor; voltak,akiknek müveiben csak egészen áttételesen érhetök tetten a közös elemzések eredményei és voltak, akiknek életmüvében világosan elkülönülö, remekmüveket is termö periódussá terebélyesedtek a körben szerzett tapasztalatok. Nem hiszem,hogy ez a kiállitás a kedélyes-giccses "hatvanas-évek-nosztalgia" utóhullámaihoz illeszkednék. Az elszaladt évek során kinött tüskék miatt nosztalgiát talán csak az együttgondolkodás véglegesen szertefoszlott modusa iránt lehet érezni. Persze "höskor" volt ez,bizonyosan az; az illegalitás veszélyével és kitüntetettségével, Petri Gallával, betiltott kiállitásokkal, "csámpás-konok" világgal, küszködéssel "ál-urság" és "gaz birság" ellenében,de mégis, leginkább is fiatalsággal , Tüzzel,"határtalan Élet"-tel.

András Gábor

Nyitva:		Geöffnet:		Open:	
Kedd-péntek:	11-17-ig	Di-Fr:	11.00 - 17.00	Tue-Fri:	11am-5pm
Szombaton:	10-13 -ig	Sa:	10.00 - 13.00	Sat:	10am-1 pm

GALÉRIA

GALLERY

Budapest, V.,
Apáczai Csere János utca 5.
Telefon: (361) 117-05-41

A HOTEL INTERCONTINENTAL MÖGÖTT, AZ UDVARBAN BALRA
BEHIND HOTEL INTERCONTINENTAL, LEFT IN THE COURTYARD
HINTER DEM HOTEL INTERCONTINENTAL, IM HOF NACH LINKS

" ZUGLÓI KÖR "

/ 1958 - 1968 /

... egy sosemvolt kiállitás rekonstrukciója

ATTALAI GÁBOR
BAK IMRE
CSIKY TIBOR
CSUTOROS SÁNDOR
DEÁK KLÁRA
DEIM PÁL
HALMY MIKLÓS
HENCZE TAMÁS
HORTOBÁGYI ENDRE
MOLNÁR LÁSZLÓ
MOLNÁR SÁNDOR
NÁDLER ISTVÁN
PIKLER ISTVÁN

Megnyitó: 1993.március 12-én,pénteken 4 órakor
Megnyitja: Andrási Gábor müvészettörténész

J Deák Lajos, csík-
népvizi
ny. nárados 1856.

l.
Gereczerajstár
261. h.

Dear Lajos

Nagybanyai kiállítás
1912

75

Tompa Mihály Réziratai VI. 145.

dr.Deák Lajos

21. Kapualja, pasztell
22. Határ, pasztell
23. Lellei ház, pasztell
24. Falusi ház, pasztell
25. Kubikosok, pasztell
26. Erdő széle, pasztell
27. Körmenet, pasztell
28. Dunán, pasztell

Uj Szalon, Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

DEÁK Lajos

M. D. K.

1920-ban Nagybányán Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334 l.

MDK

Deák Lajos

1896-ban itt dolgozott.

A Hollósy-iskola ideje. /1896-1901./ 75l.

M.D.L.

DEÁK Lajos festő

1896-ban Nagybányán tartózkodott.

Péti Pk. 1954. 324. l.

DEÁK László szobrász, grafikus

Srij 1990 74-75

106. p. ill

előszóban.

Idehaza nem volt sok visszhangja, hiszen a két világ, Amerika és Magyarország el volt vágva egymástól. De kint elég jó fogadtatása volt. Több amerikai történésszel találkoztam, aki az én könyvem nyomán ismerkedett meg az ország történelmével.

— A háború alatt a Magyar Történelemtudományi Intézet igazgatóhelyetteseként tevékenykedett, amikor is...

— Tulajdonképpen én az Eötvös Kollégium tanára voltam.

— A háború alatt is?

— A háború alatt is, sőt egészen a kollégium megszűnéséig, közelebbről 1949-ig, akkor kiraktak onnan, tartós szabadságra küldtek, hogy ne rontsam az ifjúságot. Addig alapstátusomat tekintve ott voltam. Annyira ragaszkodtam hozzá, annyira fontosnak tartottam, hogy onnan soha el nem mentem. Mint kollégiumi tanár vállaltam el Szekfű helyettesítését is 1946 és 1949 között az egyetemen. Az a bizonyos intézet, amire gondol, a Teleki Pál Tudományos Intézet volt, amely 1941 végén jött létre. Önálló tagintézetekből állt. Én a történettudományi részlegnek lettem akkor a helyettes vezetője.

M. P. K.

DEÁK László szobrász

1926 –

Fürdés után (Nehöző)

A M. N. Galéria ánagyjegyzéke I/a. o.

Bp. 1959. 77. l.

M.D.K.

Deák Lánlo, mobrán

„Leány lanttal", felállítási helye: Budapest Dózsa Művelődési ház.

„Gitáros leány", felállítási helye: Sopron.

A Szentendrei Parkmuzeumban lévő gipszmásolatok felsorolása közben említik:

Monumentális művészet Pest megyében.
Szerk.: Ladányi István. Bev. Végvári Lajos.

Bp. 1966. 80 l. illusztr. 72. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Sebő László

MAGYAR NEMZET

1966 JAN 8.

Szombathelyen állítják föl Deák Lászlónak a MÁV igazgatóság megrendelésére készült alumíniumfiguráját Ülő nő címmel

1024

DEÁK László (2)

Tavaszi Tárlaton állított ki először két kisplasztikát: a Ruháját csavaró nő és a Vetkőző nő - az előbbit a Magyar Nemzeti Galéria választotta gyűjteményébe, az utóbbi is állami tulajdonba került. Művészi programja az emberi gesztus, mozdulat valóvá megragadása, kifejezése. Ezen az úton az első lépéseket is. Hátratekintő

:

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. 1965. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László (3)

nő" „Kerékpárosok" és „Birkózók" c. művei jelentik.

~~Művészetével korunk humanizmusát erősíti. a sajrolás állandó tevékenysége.~~

Monotypiáiban és kréta sajraiban, amelyek többnyire szép testű nőket láttatnak, finom érzékiséget és kalligrafikus kedvet is közvetít, amiben a festő szándék

---

Gacs Gábor grafikusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. 1965. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László (4)

továbbélését is felfedezhetjük.

E a kiállítás első gyűjteményes

kiállítása.

Kiállított művek:

Grafika/1

1. Tálat vivő", 1956, terrakotta, 28 cm

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. 1965. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Szobor/2

2. Támaszkodó, 1956, terrakotta, 17 cm, magántulajd.

3. Nyár, 1956, terrakotta, 14 cm, magántul.

4. Április, 1957, bronz, 15 cm, Műv. Min. tulajd.

5. Ruháját csavaró, 1957, bronz, 27 cm, Műv. Min. tul.

6. Vetkőző, 1957, bronz, 43 cm, MNG tul.

Gacs Gábor grafikusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. 1965. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Szobor/3.

7. Leányfej, 1957, gipsz, 32 cm
8. Pista, 1958, gipsz, 27 cm, magántul.
9. Flóra, 1958, bronz, 38 cm, Műv. Szöv. tul.
10. Ülő fiú, 1958, gipsz, 40 cm
11. Térdepelő, 1958, gipsz, ~~30 cm~~ 20 cm
12. Fésülködő, 1959, gipsz, 24 cm
13. K. a. portréja, 1959, gipsz, 32 cm I

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. Kat. bev.:Zala Tibor

DEÁK László

Grafika/4

14. Labdázó kislány, 1959, 35 cm
15. Kútfigura (vázlat) 1959, gipsz, 22 cm
16. Zsuzsánna, 1959, gipsz, 28 cm
17. Olasz nő portréja, 1960, bronz, 31 cm
18. Pihenő, 1960, terrakotta, 23 cm
19. Álló akt, 1960, gipsz, 42 cm
20. Kislány labdával, 1960, gipsz, 30 cm I

Gacs Gábor grafikusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. Kat. bev.:Zala Tibor

DEÁK László

Grafika/5

21. Fürdőző, 1961, gipsz, 29 cm
22. Vánlat, 1961, terrakotta, 17 cm
23. Portré, 1961, gipsz, 65 cm
24. Ülő akt, 1962, gipsz, 80 cm
25. Fekvő akt, 1962, terrakotta, 15 cm
26. Fürdőző, 1962, terrakotta, 18 cm
27. Berény Róbert portréja, 1962, gipsz, 33 cm

U

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Szobor/6

28. Vázlat, I. 1963, terrakotta, 26 cm
29. Vázlat, II. 1963, terrakotta, 25 cm
30. Vázlat, III. 1963, terrakotta, 29 cm
31. Birkózók, 1963, gipsz, 29 cm
32. Ülő nő, 1963, bronz, 12 cm
33. Kerékpárosok, 1963, gipsz, 35 cm
34. Kanikáró fiú, 1964, gipsz, 25 cm

U

Gacs Gábor grafikiusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Szobor/7

35. Vázlat, IV. 1964, terrakotta, 31 cm

36. Vázlat, V. 1964, terrakotta, 32 cm

Grafika/1

1. Akt tanulmány, I – XXXVIII, kréta

2. Drapéria tanulmány, I – II. kréta

3. Női fej, I – III. kréta

U

Gacs Gábor grafikiusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Grafika/2

4. Kettős figura, vegyes technika
5. Ülő nő, vegyes technika
6. Táj, vegyes technika
7. Pegazus, vegyes technika
8. Csalás, vegyes technika
9. Piros és kék figura, vegyes technika
10. Kerékpárosok, pasztell

Decs Gábor grafikusmüvész és Deák László szobrászmü-
vész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Grafika/3

11. akt, tollrajz
12. ülő nő, vézkarc
13. Bokszolók, vézkarc
14. Kiérpárosok, vézkarc

Illusztrációk/1

1. ülő fiú, 1958, gipsz (Katalógus sz. 10.)

Gacs Gábor grafikusmüvész és Deák László szobrászmüvész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László

Illusztrációk/2

2. Bereny Róbert portréja, 1962, gipsz, (Kat. szám 27.)

3. Álló akt, 1960, gipsz (Kat. sz. 19.)

4. Portré, 1961, gipsz, (Kat. sz. 23.)

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. Kat. bev.: Zala Tibor

DEÁK László (1)

Debrecenben született 1926-ban, itt végezte középiskoláit is. A Képzőművészeti Főiskolán – 1946 és 1951 között – mindvégig Bernáth Róbert növendéke volt. Festőként kezdte tehát a képzőművészi pályát, de a festői gyakorlat körében egyre inkább foglalkoztatta művészi mondanivalói plasztikus közlési lehetősége. A 1957-es

---

Gacs Gábor grafikusművész és Deák László szobrászművész kiáll. 1965. Kat. bev.: Zala Tibor

M.D.K

Deák László
szobrán

Berényi Róbert festőművén tanít-
vanya volt. Mesteréről portrét
is készített. Több arcmást és figurát
is mutat be a tárlaton.

Frank János: Gacs Gábor és Deák László
Élet és Irodalom, 1965. ápr. 3 - 10 lap

Deák László

szobrán

M.D.K

A Csók galériában rendezett tárlatot vett részt ahol bemutatta a „Vizöntő hava" című figurát, a „Birkozó"-hat, a „Bicikliste" hat, és még több zápat.

Frank János: Gacs Gábor és Deák László

Élet és Irodalom, 1965. ápr. 3 - 10 lap

Deák László

kisplasztikái a debreceni Medgyessy Szalonban

Hajdúbiharmegyei Népujság 1965. márc. 4.

MDK.

Deák László

Lány gitárral c. müve

Müvészet 1966 jan.

Deák László
szobrász

M.D.

A Képzőművészeti Főiskolán a festőszakot végezte, az 1957 es Tavaszi Tárlaton a „Vethező nő" és a „Ruha csavaró" c. művei véghipp a szobrászathoz kötöttek.

Kovács Gyula: Deák László művészete
Művészet, 1964. október – 26 lap.

M.D.f

Deák László
szobrász

Akt
Kerékpározok } repro
Birkozók

Kovács Gyula
~~Rothy János~~: Balázs János
Művészet, 1964. október – 24 kep.

M.D.K.

Deák László
szobrász

Megmintáztta Bevény portréját, 1962-ben a „Fekvő akt" és a „Pihenő"-t, valamint a „Vízöntők hava" c. lemezplasztikát készülette. 1963-ból való a „Birkózók" és „Bicikliszták" c. művei.

Bolgár Kálmán: Deák László és Gacs Gábor kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 38 kep

M.D.K.

Deák László
szobrász

Pest és vidék tereit, épületeit már szobor művei díszítik. Munkássá gát, erényét a Nemzeti Galeria vásárlásaival honorálta.

Bolgár Kálmán: Deák László és Gacs Gábor kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 38 lap.

Deák László
nobrán

M.D.K

„Laing gitárral"
(repro)

Széki Erzsébet: Szentendrei album.
Művészet, 1966. január. 18 kep

Deák László
nohász

M.D.K

A művész első periodusának termé-
sei az „Április", a „Vetkőző", a „Ruha-
csavaró", „Flóra", néhány portré, és
a „Kányfej" c. művei

Bolgár Kálmán: Deák László és Gacs Gábor kiállítása.
Művészet, 1965. augusztus – 38 lap.

M.D.K

Deák László
szobrai

1951-ben festőként fejezte be a Főiskolát.
és mint teljesértékű szobrász jelentkezik
műviben. Kisplasztikáit, fejszobrai sehert
arattak.

IV. P. É: Deák László kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 40 lap.

Deák László

festő – szobrász.

-M.D.K

A főiskolát 1951-ben fejezte be. A főiskolán szakított a festészettel és munitázni kezdett. Kiállításokon 1957-óta szerepel. A kiállítás legfrisebb darabjai várlatok.

Bolgár Kálmán: Deák László és Gacs Gábor kiállítása

Művészet, 1965. augusztus – 38 kep

M.D.

Deák László
szobrász

Az Ernst Museumban rendezett tárlatos
harminchat szobrát és tizennégy grafiká-
ját mutatta be.

N.P.É: Deák László kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 40 kgs.

1021 – Deák László

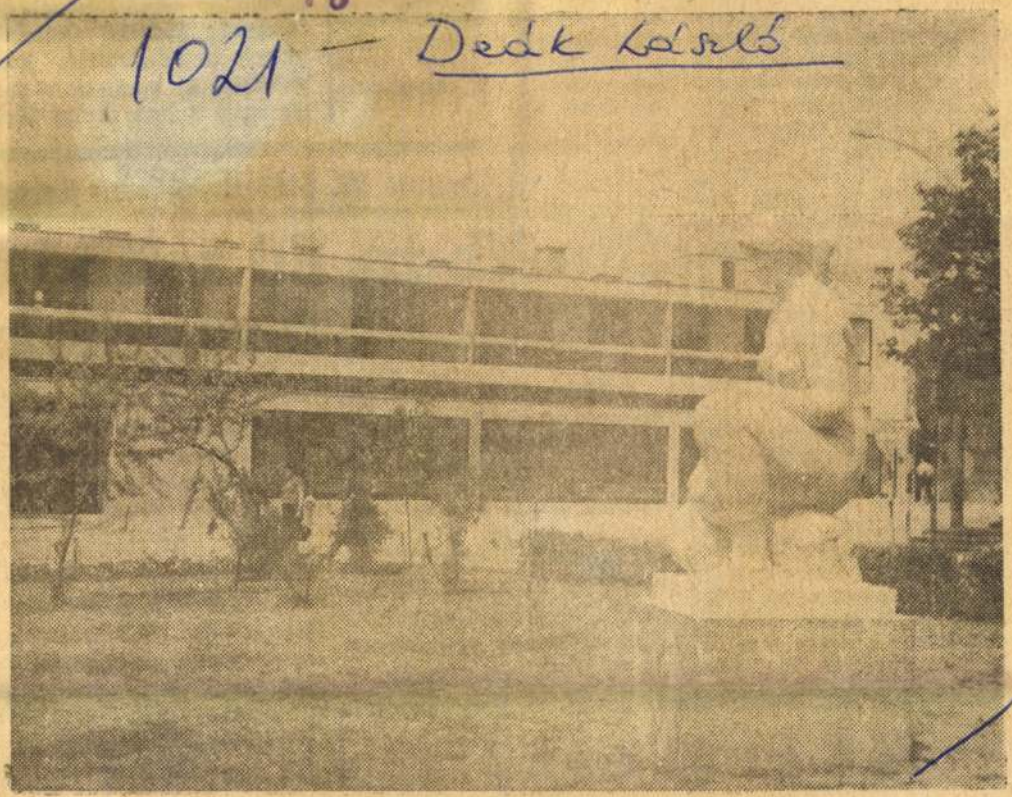

Új színfoltok Gyöngyösön

Új szoborral, Deák László „Térdelő nő" című alkotásával gazdagodott a napokban a gyöngyösi Április 4. tér. Mellette elkészült már a fogyasztási és értékesítő szövetkezet új ÁBC-áruháza s négy korszerű lakás is, amelyek használatba vételére rövidesen sor kerül.

Kiss Béla felvétele.)

1969 MÁJ 10

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

évéig körülbelül harminc-három százalékkal növekszik. A most következő években villamosenergia-importunkat előreláthatólag körülbelül 700—800 megawattra kell növelnünk, ami gyakorlatilag egy 1000 megawattos hazai erőmű létesítését helyettesíti. A többletet teljes egészében a Szovjetuniótól kívánjuk átvenni.

— Ezt a célt tartottuk szem előtt már akkor is, amikor elhatároztuk Munkács és Göd között az új, négyszáz kilovoltos távvezeték építését.

— Az a tény, hogy a magyar villamosenergia-hálózatot nemcsak a Szovjetunióval, hanem a többi szomszédos országgal is összekapcsoltuk, nagymértékben fokozza villamosenergia-ellátásunk üzembiztonságát. Például a Duna-menti Hőerőműben a két évvel ezelőtti tűz miatt fellépett nagy tel-

a baráti országok
téren kialakult
dés mintegy jel
a minden terü
szorosabbá váló
ködésnek. (MTI)

Felszabadul

Sirok

A Mátravidéki Fémművek dolgozói az elmúlt évben kiváló eredményeket értek el. Fellendült a szocialista brigádmozgalom és a munkaverseny, a siroki gyár elnyerte a megyei pártbizottság jubileumi oklevelét, a Kohó- és Gépipari Minisztérium elismerő oklevelét.

Az 1968-as eredmények újabb lendületre biztatják a sirokiakat, de azt is tudják, hogy az idén még nagyobb összefogásra van szükség. A Mátravidéki Fémművek dolgozói úgy döntöttek, hogy hazánk felszabadulásának 25. évfordulóját jó munkával, az eddiginél is eredményesebb munkaversennyel teszik emlékezetessé. Mit tettek az év első négy hónapjában, mik a főbb célkitűzések és hogyan akarják megvalósítani?

A legfontosabb feladatokra

Az üzemi pártbizottság az év elején javaslatokat kért a termelési, a műszaki, a pénzügyi és egyéb osztályoktól a vállalat legfontosabb célkitűzéseire. A pártbizottság és a gazdasági vezetők vitára bocsátották a javaslatokat, közösen határozták

Ki érti ezt?

Ha szavazni kellene, hogy árasztották az üzleteket, a kirakatokat. A választéknál most már csak a vásárlók dühe és elkeseredése nagyobb. Ugyanis a nagy sietségben a kínálat elkerülte a keresletet, az új divat legalább olyan messze esett a vásárlók igényeitől mint Makó Jeruzsálemtől.

Mint egyszerű vásárló, napok óta figyelem Eger

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pedl László

ESTI HIRLAP
1960 NOV 15.

1021

Új szobrok

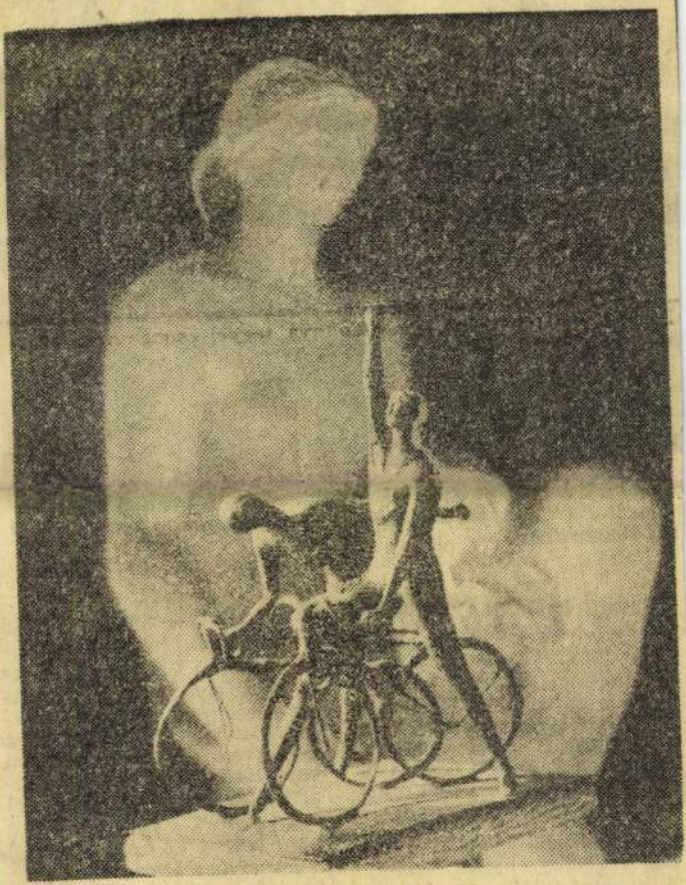

Uj szobrokat kap Gyöngyös. Deák László szobrászművész Lány szőlőfürttel című szobrát bronzbaöntés után a város közterén helyezik el. A képen: a Kerékpárosok című kompozíció.

(MTI fotó — Szebellédy felv.)

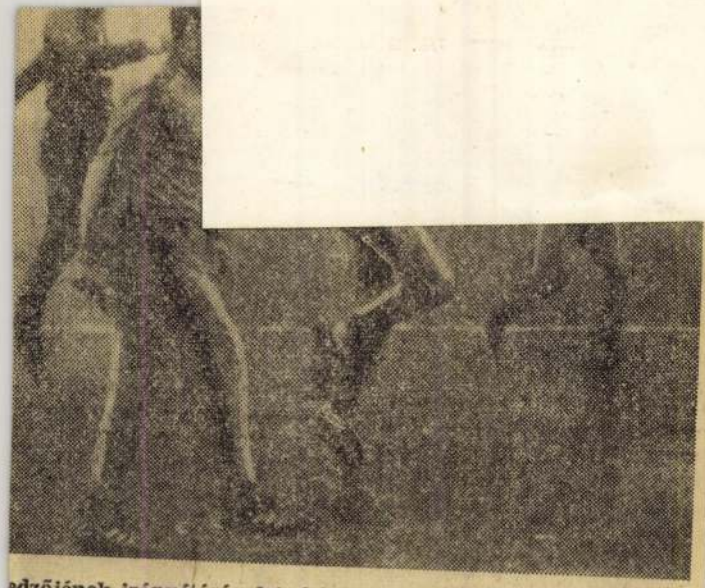

edzőjének irányításával (a kép jobbszélén) készülnek a Vasas-zöly, Farkas, Varga, Kenderesi, Sárosi a holnap sorra kerülő EK-mérkőzésre.

(MTI telefoto)

Nincs lehetőségünk a mérkőzés elhalasztására, mert csapatunknak vasárnap fontos bajnoki mérkőzése lesz a helyi riválissal, a Milánnal, jövő hét közben a Románia válogatottja ellen szereplő együttesnek adjuk oda játékosainkat, majd tíz nap múlva a Bologna vár minket.

Kedd délelőtt is erősen ködös reggelre ébredt Milánó. A holnapi találkozón szokatlan körülmények ellenére is, előreláthatóan sokan lesznek, és hogy ez így legyen, azt

az Inter azzal is biztosítani kívánja, hogy nem járul

mert mint — teljes joggal — aláhúzta, jelenleg az Interre és a Vasasra épül az olasz, illetve a magyar nemzeti tizenegy. *Az Inter összeállítása még mindig nem végleges,* de azért nagyon *valószínű,* hogy a következők lépnek a pályára: az idei szezonban 421 perc alatt gólt nem kapott 33 éves *Sarti* áll a kapuba, előtte a söprögető kapitány, *Picchi,* a sziklakemény *Burgnich,* a góllövő hátvéd *Facchetti,* a szombaton kiállított *Landini,* a kitűnően fejelő *Guarneri* szerepel. A pálya közepén az Inter elsőszámú *idegen-*

1021

EMLÉKEZETÜNKBEN DEÁK LÁSZLÓ

Amikor az ezévi Ezüst Gergely pályázaton a zsűri bizottság Deák László Kerékpárosok című kisszobrának ítélte a második díjat, már bekövetkezett a tragikus baleset. Deák László a kórházi ágyon fizikai létéért birkózott. A szakmai elismerés, művészete értékére rádöbbenő barátok sietős, segítő gesztusa már nem talált utat végső nagy harcához. Pedig Deák László a magányossággal küzdött, hosszú évek óta kereste sóvárogta az emberi menedéket, a korábbi segítség, ráfigyelés talán határozottabbá tette volna lépteit. Nem történt volna meg az utcai baleset.

A Kerékpárosok című szobrát nyolc évvel ezelőtt készítette, mint ahogy a remek, plasztikai rögzüléseiben dinamikus erőket rekesztő Birkózók című szobrát is, és még több sajátos Deák Laci meglátású, jó életízű plasztikai munkát is. Szoborra méltó egészséges emberi élethelyzetek ízesültek ezidőben tevékenysége árán valóban szoborrá. Művészetével a zajló, pezsgő életet figyelte, nem a szakmai példákat. Igyekezett túlhaladni a kötelező klasszicizáló mértéket, hogy a mai emberi szépségeket ünnepélyesítse. Ebben az igyekezetében nem talált támogatásra a festőből lett szobrász Deák László. Szobrai a hatvanas évek elején eljutottak a Stúdió kiállításokra, a művészeti kritika fel is figyelt értékeire. Állami beruházásai megbízásokat is kapott: Sopronban, Szombathelyen, Nyíregyházán, Szegeden áll ilyen, megbízásra készített szobra, épületen és köztéren. Ezekben a szobraiban nem jelentkezik olyan érvénnyel a sajátos hang, mint kisméretű alkotásaiban. Talán mert mivel maga is tudta, hogy a festészetből jött a szobrászatba, s ezért a szobor átvevő zsűribizottságnak még az igazinál is nagyobb szakmai szigorával számolt. Nem vállalkozott tehát ezekben a munkáiban újításokra, megfelelni akart, bizonyítani szakmai tudását, hogy elnyerje a szobrász szakma bizalmát. Hiszen a megbízások oly akadozva, hosszú időközök után jöttek, s szeretett volna többet dolgozni. Igen sok kisplasztikát is készített a Képcsarnok számára, amiknek sokszorosított példányait a Képcsarnok boltokban árusították, talán még ma is kaphatók, hiszen egy-egy mintáról száz darab sokszorosítványt készített a kivitelező műhely. E műfajban is a legmagasabb színvonalat nyújtotta Deák Lászlónak a művességre sem rest igyekezete. Bár tudta, amit így csinál valójában kegyes csalás.

Fanyar humorral vette tudomásul a szakma történéseit, olykor lelkesült és pártolt műveket, élénk szelleme, éles logikája a napi híreknek a lényegéig hatolt. Utoljára a debreceni Arany Bikában ültünk közös asztalnál. Huszonötéves érettségi találkozóján volt otthon, én meg kiállítási beszámoló készítése céljából. Néztük a hajdani iskolatársakat, a mai debreceni, Debrecen környéki jól öltözött, józanságtól terhes, álmulatós értelmiséget: hivatalnokok mérnökök, orvosok, ügyvédek, stb. akiknek már csak a lelkükből árad a zsíros cívis szag. Ápolt feleségeik mellett igazában még inni sem mertek. Koccintottunk, mint oly sokszor, legalább inni legyen bátor a Medgyessy városából érkezett debreceni magyar. Hisz nemcsak Pesten, de már Debrecenben sem vagyunk igazából otthon.

Kovács Gyula

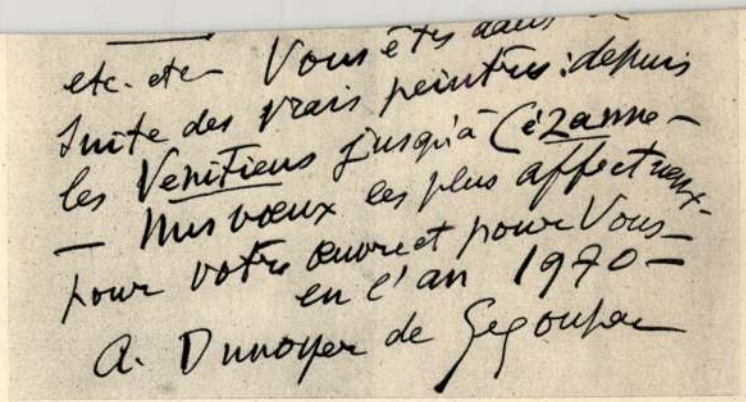

DUNOYER DE SEGONZAC LEVELE CZÓBEL BÉLÁHOZ

1970 január

Kedves barátom,

Nagyon örültem baráti levelének. *Elbűvölt a gyönyörű akt*, az Ön alkotása, melyet a Galérie Drouet-ban fedeztem fel.

Felakasztottam rue bonaparte-i műtermemben – saját műveim mellé – és igen jól megférnek egymással.

Az Ön igazán nagy tehetsége valóban *a Festészet birodalmának* jelensége és nem hatnak rá a pillanatnyi divatok, amelyek eltérítik a Festészetet a *Dekoráció*, a *Kalligráfia* – a *képszerkesztés* stb. stb. irányába. Ön a *velenceiektől Cézanne*-ig terjedő igazi festészet nyomában jár.

Őszinte jókívánságaimat küldöm munkájához és Önnek személyesen – 1970 évében –

A. Dunoyer de Segonzac

veszetben, és stílkritikai eszközökkel elemzi a festő munkásságát. Németh Lajos ugyancsak elismeréssel szól („C… …y Kosztka Tivadar", Budapest, 1964) …ó írásairól: „A legtöb… ismertetéséért … életrajzot állító… Történeti érde…

Igaz: Lehel … kannak fel oly… Spenglernek s… dolatain alapul… véleményünk szerint – nem e… megítélni.

Lehel Ferenc 1934-ben – *Nemzeti Művészet* címmel – folyóiratot indított; a rövidéletű lap valamennyi közleményét ő maga írta. A folyóirat képanyaga gazdag volt és változatos, – a szerkesztő leggyakrabban Fényes Adolf, Iványi-Grünwald, Beck Ö. Fülöp, Márffy, Derkovits, Kmetty, Gádor István, Dési-Huber, Farkas István, Frank Frigyes, Barcsay, Vilt, Hincz munkáit reprodukálta. A napvilágot látott tanulmányok és cikkek Zichy Mihály Madách-illusztrációit, a nagybányai művészek, Tornyai János, Kernstok, a Gresham-kör (Berény, Bernáth) munkálkodását tárgyalták. A *Nemzeti Művészet* – amelyet a 30-as évek festői, szobrászai, műbarátai csipkelődve „Lehel kürtjé-"nek emlegettek – gyakran tartalmazott vitatható, megkérdőjelezhető megállapításokat, az azonban kétségtelen, hogy a folyóirat a korszak haladó, nonkonformista művészeit (Bokros Birman, Czóbel, Barcsay) támogatta, és érdekes színfoltja volt a két világháború közötti magyar művészeti irodalomnak.

1935-ben a Nemzeti Művészet megszűnt, s Lehel rövidesen – az első zsidótörvények megszavazásakor – külföldre költözött. A „Prominent Hungarians" című lexikon (München, 1966, szerkesz-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 NOV 26.

KÉPES ÚJSÁG

Deák Lajos

GYÖNGYÖSÖN 1021

„Lány szőlőfürttel" – ez a címe Deák László szobrászművész új alkotásának, amelyet bronzbaöntés után Gyöngyös egyik közterén állítanak fel.

(MTI Fotó, Szebellédy Géza felvétele)

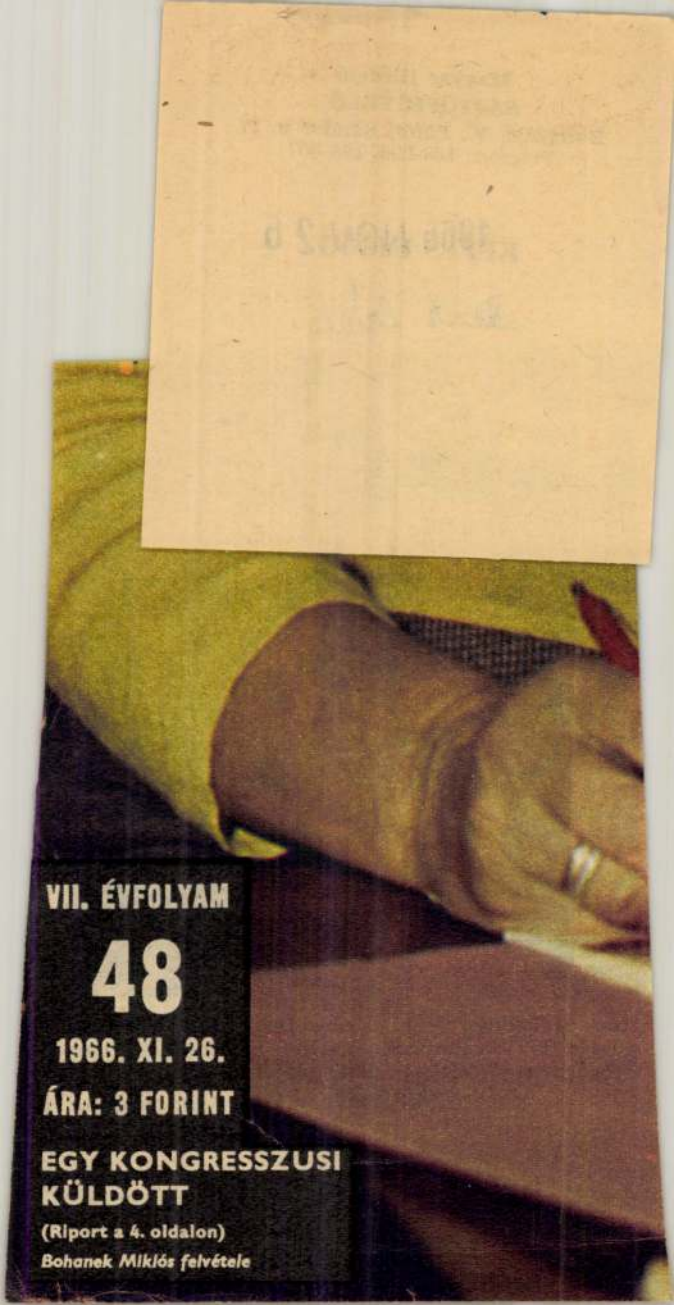

VII. ÉVFOLYAM
48
1966. XI. 26.
ÁRA: 3 FORINT

EGY KONGRESSZUSI KÜLDÖTT

(Riport a 4. oldalon)

Bohanek Miklós felvétele

MDK.

Deák László

Plakátjairól

Magyar Ifjuság 1966 nov.12.

MDK

Deák László

Leánytej c. szobrával II. díjat nyert a Nemzeti Szalonban rendezett Ifjúsági Kiállításon.

300 művész több mint 600 alkotásából válogatták az Ifjúsági Kiállítás anyagát.

Magyar Ifjúság, Bp. 1952. 22. sz. [4. l.]

Deák László, szobrán MDG.

Értékes portrét állított ki.

Péter Imre: A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása az Ernst Múzeumban

Népszabadság Bp. 1960. febr. 5. 8.1

MDK

Deák László, [szobrász]

Parasztian sulyos női feje erőteljes a VI. VIT tiszteletére rendezett kiállitáson a Nemzeti Szalonban.

Artner Tivadar: Az ifjusági kiállitásról.

Esti Hirlap, II.évf.135.sz. 1957.jun.12.szer.
2.oldal

MDK

Deák László

Ülő leány, patinázott gipsz

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. Mücs. 1962. 27.1.

Deák László, [Szobrász]

MDK

Szobrászmüvészek közül

a második dijat: Kiss Sándor és
Deák László

a harmadik dijat: Somogyi Árpád és
ifj.Szabó István

nyerték.

M : Ifjusági kiállitás nyilt a Nemzeti Szalonban.

Esti Hirlap,II.évf.127.sz. 1957.jun.2.vas.
2.oldal

1968 AUG 13
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

Szabadtéri szoborkiállítás

Szabadtéri szoborkiállítást rendez a XXII. kerületi Hazafias Népfront és a művelődési házak a budafoki Dózsa György téren. Dzsaja József, a kerületi népfront titkára nyitja meg a szobortárlatot szombat délután. A kiállított művek Deák László, Gádor István, Kiss István, Kovács Ferenc, Kovács Imre, Laborcz Ferenc, Mészáros Dezső, Mikus Sándor, Makrisz Agamemnon, Nagy Sándor, Nyírő Gyula, Osváth Mária, Saár Erzsébet, Ifj. Szabó István, Szandai Sándor, Szebényi Imre, Varga Imre, Váradi Sándor, Várnagy Ildikó, Veszprémi Imre és Wilt Tibor alkotásai.

Kutató Intézet egy-egy műszere csak jelzi, hogy a hagyományos és az új exportcikkek közül mit ajánl a magyar kereskedelem.

A kiállításon **külön teret szentelnek a magyar—osztrák ipari-műszaki kooperációs lehetőségek feltárásának.**

A magyar vállalatok kollektív kiállításán kívül — amelyet a HUNGEXPO rendez — az egyik szakosított csarnokban is található majd magyar áru; a Nord Halle-ban több magyar szerszámgépet mutat be a TECHNOIMPEX.

MDK

Deák László

Álmodó, terr.

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

Deák László

szobrász m. Szeged nek készít
dombormüvet.

Magyar Nemzet, 1967.IX.14.4.o. Napló

Deák László

Szobrat készít a leveleki ált. iskola részére

N. N.: Nyabb képzőművészeti alkotásokkal gazdagszik megyénk

Kelet Magyarország 1968 XI. 24

Deák László
nobrán

M.D.f.

A Stúdió egyik alapító tagja

Tölgyesi János: A Stúdió nobászati anyagáról
Műveszet, 1969. január – 18 lap.

Deák László
Grafikus

M.D.K

1958-ban az Ernst Museumban
a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
által rendezett tartalon részt vett.

Bolgár Kálmán: Tízéves a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Művészet, 1969. január - 14 lap.

Deák László

emlitve

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető), 26. l.
Budapest 1965

Deák László

kiállított művei:

Vetkőző, olaj, 30 cm.

Ruháját cserélő nő, bronz, 20 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

17. l.

Deál László

Vetrező, gipsz, 30 cm
Ruhaját csavaró nő, bronz,
20 cm

Budapest Műcsarnok Kiállítása,
1957, kat. nek. Kisdéjimi,
Kisimi Irén.

17

Deák László MDK

Piros és kék figura vegyes technika

Kerékpárosok, pasztell

Akt, tollrajz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák L. kiáll.

Deák László

MDK

Táj vegyes technika

Pegazus, vegyes technika

Család, vegyes technika

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák L. kiáll.

Deák László MDK

Női fej I-III. kréta

Kettős figura vegyes technika

Ülő nő, vegyes technika

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Vázlat IV-V. 1964. terrakotta

Akt tanulmány I-XXXVIII. kréta

Drapéria tanulmány I-II. kréta

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Ülő nő 1963. bronz

Kerékpárosok 1963. gipsz

Karikázó fiu 1964. gipsz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Berény Róbert portréja 1962 gipsz

Vázlat I-II-III. 1963. terrakotta

Birkózók 1963. gipsz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Ülő akt 1962. gipsz

Fekvő akt 1962. terrakotta

Fürdőző 1962 terrakotta

Ernst Muzeum 1965 Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Fürdöző 1961 gipsz

Vázlat 1961 terrakotta

Portré 1961 gipsz

Ernst Muzeum 1965 Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Pihenő 196o. terrakotta

Álló akt 196o gipsz

Kislány labdával 196o. gipsz

Ernst Muzeum 1965 Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Kutfigura vázlat 1959. gipsz

Zsuzsánna 195o gipsz

Olasz nő portréja 196o bronz

Ernst Muzeum 1965 Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László

Fésülködő 1959 gipsz

H.A. portréja 1959 gipsz

Labdázó kislány 1959 35 cm.

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László

MDK

Flóra 1958 bronz

Ülő fiu 1958 gipsz

Térdeplő 1959 gipsz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

MDK

Deák László

Leányfej 1957 gipsz

Pista 1958 gipsz

Flóra 1958, gipsz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Április 1957 bronz

Ruháját csavaró 1957. bronz

Vetköző 1957 bronz

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák László kiáll.

Deák László MDK

Tárlat vivő 1956, terrakotta

Támaszkodó 1956. terrakotta

Nyár, 1956 terrakotta

Ernst Museum 1965. Gacs G. Deák L. kiáll.

Deák László MDK

Ülő fiu repr.

Berény Róbert portréja repr.

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák L. kiáll.

Deák László MDK

Ülő nő rézkarc

Bokszolók, rézkarc

Kerékpárosok, rézkarc

Ernst Muzeum 1965. Gacs G. Deák L. kiáll.

MDK

Deák László

Térdét átfogó nő, br.

Szegedi O. Képzőm. kiáll. Szeged 1964

Kovács Imre,

2.

Árpádházi Szt. Erzsé

Több különálló ház, é

Schmoll, Frie

bildend

Janssens de

Deák Lajos

ülő nő, szobor, 240 cm. (fig. mér),
haranti mészkő,

XVII. ker.
Pesti -u. 80. Bórsa György Műv. Ház.

Tájékoztató 64/65 képző és/parmi vonat: Lektorátum
32 l.

Deák László MDK

Ülő leány, gipsz

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Deák László

Bemutatta művét a rákosligeti
képzőművészeti bázáti kövben

Nagyművelés 1966 VI. n. 36 old.

MDK

Deák László

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

Deák László (?)

M.D.K.

nevét emliti keserü rezignációval Szij Rezső a XXI.debreceni őszi tárlat beszámolójának végén, azzal kapcsolatban, hogy miért nem tudott egy debreceni képzőmüvészeti központ kialakulni, holott Medgyessy Ferenc mellett - többek körött - Hrabéczy Ernőre, Holló Lászlóra hivatkozhat, viszont az ott születettek nagy része elszármazott onnét.

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf, i.sz. 74 .old.

Deák László MDK

Szerepelt a "Mai magyar kisplasztika" c. tárlaton.

Cs. M.:Kerényi , Pátzay, Mikus. Kisplasztika-bemutató a Csók Galériában.
Esti Hirlap 1964 febr. 1.

Deák László MDK

szerepelt a kiállításon.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőművészeti Kiállitás.
Tiszatáj. 1964. szept.

Deák László MDK

szerepelt a kiállitáson.

"Flóra"

-te-: Magyar müvészek alkotásai. Kisplasztika-grafika kiállitás Nagykanizsán.
ZALAI HIRLAP 1964 jun 25.

Deák László M.D.A.

Szombathelyen állitják fel Ülő nő c. aluminiumfigurájét

Napló
Magyar Nemzet 1966. jan. 6. 4.1.

magyar Nemzet 1965. dec.

MDK.

Deák László

Akt c. szobrának reprodukciója

Ifju Kommunista 1965 ápr.

MDK.

Deák László

Kiállitási kritika

Csepel 1965 ápr.16.lap-

Deák László szobrász M.D.K.

Kiállitása az Ernst Muzeumban

Neves hazai és külföldi müvészek alkotásait mutatják be az idei kiállitásokon
Népszabadság 1965. febr. 7.

MDK

Deák László

Vizöntő hava, rézl.

Két kerékpáros, gp.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.

1963. jun.

MDK

Deák László

Két kerékpáros, szob., repr.

Fiatal képzőművészek szemléje, Ernst Muz.
1963. jun.

...ai, esetleg KISZ-csoport titkaraival
...t. Ne csak feladatokat adjanak

SZELLŐ TIBOR
a KISZ KB munkatársa

1021

DEÁK LÁSZLÓ: **KENDŐOLDÓ** *(rézkarc)*

Brezsnyev elvtárs
kesség, bátor hangv
tivitás jellemezte. E
beszéde elején a kom
ságépítő munkájár
a komszomol tekinté
rűsége annak köszön
építőmunka minden
támasza volt a kon
nak a történelmi fel
tésében. Emlékeztetet
talokra, akik a szov
génves tájain, sátrakkal és csákányokkal felszerelve alapítottak városokat, vízierőműveket, gyárakat. Bejelentette, hogy a kommunista építésben való aktív részvételért *hat város Komszomol szervezeteit a Munka Vörös Zászlaja-rendjellel tüntették ki.* Kitüntették a szibériai Bratszk komszomolistáit, akik közreműködtek a már majdnem négymillió kilowatt elektromos energiát adó bratszki vízierőmű és több különböző ipari üzem építésében. A munka vörös zászlaját megkapták azok a szibériai komszomolisták, akik fémkohászati kombinátot épí-

er járta ki a Koms
nem találni
t, a
nol
eztet
. ko
pol
kre
s dö
us g

dasági törvényszerűségeit. Felhí
a fiatalokat, hogy az új gazdas
vezetés módszereinek kidolgozá
ban és végrehajtásában *segítsék*
pártot. Tartsák szem előtt a t
melés minőségi mutatóit, szerez
nek becsületet a szovjet márkán
A Szovjetunió gazdasági fejlőd
elképzelhetetlen a komszomolis
aktív részvétele nélkül. Kom
szavakkal utalt arra Brezsnyev e
társ, hogy a szovjet miniszter
vezérigazgatók szinte versenyezr
azért a jogért, hogy ezt vagy azt
objektumot Komszomol-építkezés
létesítménnyé avassák. Erre bü
kék lehetünk, mert nagyon jó
mondotta —, hogy a komszom
létesítmények az élenjáró tapasz
latszerzés, a modern munkaszer

Deák L[illegible]zsó, szobrász

1967-ben a Képzőmüv. Alap táblaképfejlesztésből 27 festményt, kisplasztikai vásárlásból 28 szobrot adott a Pécsi Modern Magyr Képtárnak. Deák egy művel szerepel. [illegible] 225.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

* Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Deák László szobrász

Ő tervezette a Szolnok megyei
Janács művészeti díjának plakettjét

Magyar Nemzet
1969 május 1.

Deák László
nobrás

Sopronban, Szombathelyen,
Nyiregyházán, Szegeden áll
megbízásra készített nobra épü-
teken és köztéren.

Kovács Gyula: Emlékeztünkben Deák László
Művészet, 1970. junius - 29 lap.

Deák László
szobrász

Először festő volt majd szobrász lett Deák László. Szobrai a hatvanas évek elején elfutottak a Stúdió kiállításokra.

Kovács Gyula: Emlékeztünkben Deák László
Művészet, 1970. junius - 29 lap.

Deák László
nobrás

Művészetével a rajló, pezsgő
életet figyelte, egyelőre hogy a
mai emberi népségeket inne-
pelyesítse.

Kovács Gula: ~~Emlékezésben~~ Emlékezésben Deák László
Művészet, 1970. junius – 29 lap

Deák László

III. díjat nyert

Kiosztottak az Ernst Gerely díjakat
Esti Hírlap, Bp 1970. nov. 4.

MDK

Deák László nobrán

Kerékpárversenyző c. nobráért

III. díjat nyert.

-: Kiosztották az Szüst Gerely díjakat 7.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 4.

Deák László

szobrász

„Kerekpárosok" című kisszobrat

„8 évvel ezelőtt készítette a

művész, mint ahogy a Birkonók"

c szobra is akkor készült"

Kovács Gyula: ~~Emlékezéskben~~ Emlékezéskben Deák László

Művészet, 1970. junius – 29 lap

Deák László

szobrász

Amikor az ezeri Ernst Gergely
pályázatot a zsúri bizottsága
Deák László Sterékpárosának
ítélte a második díjat a halál
hirdött a művén

Kovács Gyula Emlékezéseinkben Deák László
Művészet, 1970. június – 29 lap

Deák László

szobrász

Állami beszerzési megbízásokat is kapott. Igen sok kisplasztikát is készített a képcsarnok számára, amit sokszorosítva árusítottak.

Kovács Gyula: Emlékezéseimben Deák László

Művészet, 1970. junius – 29 lap

MDK

Deák László

Femme essorant son linge, br.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois D'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

1021

DEÁK LÁSZLÓ: **TANULMÁNY**

KOMMENTÁR

WILSON MARSALL-BOTJA

Nem keltett senkiben sem meglepetést, hogy Wilson a Munkáspárt parlamenti mandátumának lejárta előtt választásokat írt ki. A laburisták másfél esztendővel korábbi kormányrajutása pyrhuszi győzelem volt. Az alig néhány mandátumos

gát a NATO mellett, bár — moszkvai látogatására hivatkozva hangsúlyozta azt is, hogy a Munkáspárt „egész európai politikája lényeges részének tekinti, hogy Közép-Európával való viszonyának normalizálásában előrehaladást érjen el". Végezetül az Európán kívüli „békefenntartó szerep" folytatásán túl utalt arra, hogy Nagy-Britanniának fokoznia kell tevékenységét az európai térségben, elsősorban az Európai Közös Piac keretein belül.

Mint ismeretes, a közvéleménykutató intézetek jóslata bevált, s Wilson a kockára tett óriási tétet szinte megduplázva nyerte vissza. A há-

MDK

Deák László

Fürdő után, br.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG.
1960. 34 l.

Deák László, nobrán MDG

Tárlata az Ernst Múzeumban megnyílt.

— : Hír 6

ESTI HIRLAP, bp. 1965. márc. 27

Deák László, szobrász

Az Ernst Múzeumban nyílik

meg kiállítása.

– : A két kiállításai

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. márc. 26.

1969 MÁJ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Május elseje alkalmából az idén először ítélték oda a Szolnok megyei tanács által alapított művészeti díjat. A Deák László szobrászművész által készített emlékplakettet a velejáró pénzjutalommal Chiovini Ferenc festőművész, a szolnoki művésztelep lakója és Berényi Gábor, a szolnoki Szigligeti Színház igazgatója kapta meg.

2024

Deák László

gyerekszem meredt a függönyre... Ilyen csend, áhítat még nem várta színházban az első szavakat. Ilyen taps még nem csendült föl prológus után!" — írja a korabeli tudósító.

Deák László

A Szolnok megyei Tanán
művészeti díjának plakettjét
Lénítette (szepró)

N. N.: Átadták a Szolnok megyei
Tanán művészeti díjait

Szolnok megyei Néplap 1969 V. 3

MŰVÉSZET és BARÁTAI

■ A Művészetbarátok Egyesületének (alapítva 1973.) füzetei/19 ■ Ára: 50 Ft ■
■ V. évfolyam, 2. szám. ■ 1995. március – április ■ Tagoknak tagdíj ellenében ■

Kürthy Sándor

Művészet és néphagyomány

(Hogyan lehetséges az, hogy a magyar népzenéből kiindulva világraszóló stílusváltozást lehetett csinálni és miért nem következett be ugyanez a képzőművészetben, holott a magyar tárgyi népművészet legalább olyan gazdag, mint a népdalok világa.

Erre a kérdésre keresve a választ Bosnyák Sándor kiállítás-sorozatot indított el a Néphagyomány vonzásában címmel, a nyolcvanas évek elején. Az alábbiak erre a kérdésre próbálnak választ adni.)

Napjaink magyar képzőművészei közül sokan megkísérlik követni Bartók és Kodály példáját, igyekezvén művészetükbe beépíteni, vagy munkásságuk kiinduló pontjává tenni a magyar népi motívumkincs gazdag örökségét, némelyek a magyar népi öntudat ébrentartása, mélyebb megalapozása miatt, mások abban a reményben, hogy ezen a területen is megvalósul majd a világméretű stílusteremtő hatás, mint a zene esetében történt, elsősorban ennek a két nagy alkotóművésznek a munkássága révén. Művek, sőt életművek születtek ennek a gondolatnak a jegyében, ezek azonban kétségtelen értékeik mellett sem váltak forradalmi tetté, vagy átütő erejű, megújító hatásokká, még hazai vonatkozásban sem.

Miért maradtak másodlagosak ezek a törekvések? A magyar népművészeti motívumokban nem lenne meg ugyanaz az átütő erő, mint pl. a régi magyar pentaton dallamokban? Nem egy tőről fakadó, egyenrangú és színvonalú megnyilatkozásokról lenne szó? Bizonnyal azonos a forrás és a színvonal is, máshol kell hát keresni a probléma gyökerét, s talán nem is egyetlen tényezőn múlnak a dolgok.

A különböző szellemi területek, így a művészetek is: többékevésbé szinkronban vannak egymással, mert egy adott időben ugyanazok az események, impulzusok, felismerések orientálják és determinálják őket. Amikor Bartók és Kodály munkássága meghatározó erejű volt a világ zenei nyelvének alakításában, kb. ugyanabban az időben jelentkezett a japán fametszetek és a néger kisplasztika hatása is a képzőművészetben. Ott is ugyanazzal az átformáló, megújító erővel, mint a zene esetében. Tehát a "folklór hatás" – ha szabad így mondanom – bekövetkezett a képzőművészeti életben is, ha nem is a magyar népi motívumok hatása révén.

A folklórisztika előtérbe kerülése nem egyedülálló jelenség korunk szellemi életében, hanem szorosan összefügg azzal

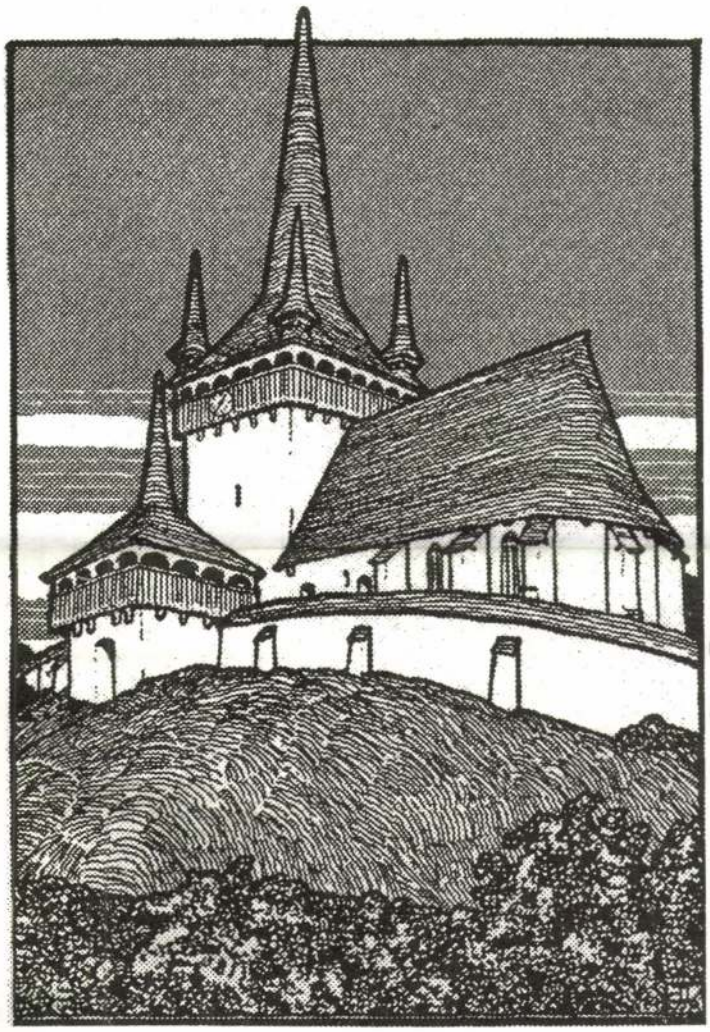

Debreczeni László

Debreczeni László: Erdélyi református templomok című könyvéből, 1929, 1989

az átfogó orientációval, ami a régi kultúrák szellemi örökségében, gyűjtőnéven a hagyományban, keresi és véli megtalálni azt az üzenetet, ami utat mutathat, megoldást hozhat korunk válságból válságba, csöbörből vödörbe eső embere számára. Nem más ez, mint reakció, vagy inkább forradalom a túlságosan egyoldalúvá vált objektív, racionalisztikus irányzatok egyeduralmával szemben. Az emberi szellemnek az az ösztönös mozdulata, amely mint egy inga, visszaleng az ellenkező irányba, ha túl messzire mentünk az egyik oldalon. Ebben a helyzetben a hagyomány szubjektív alapon kiművelt kultúrája megfelelő alternatívának és ellenpólusnak látszott az egyensúly helyreállítása érdekében, és a régiek tudása, a legősibb ismeretek az emberről, a világról, az élet-

ről, a létezésről a devalválódott fogalmak zavara helyett az eredet, a tiszta forrás egyértelműségét ígérte, amikor még minden az volt, aminek nevezték.

Nem először találkozhatunk a történelemben ezzel az igénnyel és próbálkozással, amikor az újrakezdés, a megújulás reményével nyúltak vissza az eredet, a forrásvidék, az emberi tudás alaprétegéhez.

Például a reneszánsz korszakváltása idején, amikor az egyházi dogmatizmus merevségével szemben lépett fel ugyanez az igény. (Giordano Bruno, Paracelsus), azonban az igazi gnózis helyett az elvilágiasodás szelleme aratott győzelmet és határozta meg végülis a kor arculatát. Ugyanis a tudásnak, okosságnak, intelligenciának kettős arca van. Képletesen szólva: van égi és van földi tudás, mint égi és földi szerelem, mint euklidesi vagy Bólyai geometria, mint asztronómia és asztrológia, mint matematika és számmisztika, vagy fizika és metafizika. A kétféle tudás, kétféle okosság között nagy a különbség, mert háttal állnak egymásnak, mint a Janus ábrázolásokról ismeretes, és az egyik erre, a másik arra néz, ezért nem értik egymást. Az emberek nagyobb része a két pólus valamelyikéhez tartozik és késre menne a maga igazáért. Csak kevesen tudják a harmadik pont szintéziséhez eljutva felülről látni a dolgokat. A felvilágosodás magas eszméit így mindenki a maga színvonalán értelmezte, a maga színvonalára szállította le. És ők voltak többségben. Az idők szavára (lehetne még hozzátenni) nem érett meg a helyzet.

Napjainkban a tudományos dogmatizmussal szemben jelentkezett ugyanez a szellemiség, és jellemző módon szintén nem valósult meg a maga teljességében, tisztaságában. Korunk művészete pl. – kevés kivételtől eltekintve – a hagyománynak elsősorban nem a tartalmi, hanem a formai oldalát ragadta meg, azt, ami "érdekes" volt, szokatlan, hangzásában ősi és újszerű, egy új skála, nem dúr és moll, amitől éppen szabadulni akartak. A tartalmi rész legfeljebb csak járulékosan hatott, nyilván ugyanazon okok miatt, mint néhány századdal korábban. Ám a reneszánszhoz hasonlóan ez is elég volt arra, hogy a szintén párhuzamosan jelentkező és más forrásból táplálkozó egyéb mozgalmakkal és hatásokkal együtt teljesen átalakítsa körülöttük egész civilizációnk külső képét. A mai modern stílus kialakulása a katedrálisoktól, felhőkarcolóktól a szobabelsők, ruházat, használati tárgyak formavilágáig bezárólag az ún. izmusok forradalmán keresztül gyökerében innen származik. Bizony, korunk egész áramvonalas arculata a hagyomány szelleméből ered, ami paradox módon a technikai civilizáció racionalisztikus formavilágát szülte meg. Külsőségeiben. De az Janusnak csak egyik arca, mert a reneszánszhoz hasonlóan ma is él és létezik az eredeti vonal, ha nem is a rivaldafényben hangadó, de nem is jeltelenül és jelentéktelenül létrehozván a maga tartalmas műveit, ami akkor válik majd igazán érdekessé és ható tényezővé, amikor ráismernek a hasonló problémákkal foglalkozó utódok és fel tudják használni az elért eredményeket, ha itt lesz az ideje.

Mi is ez az eredeti tudás, amit a hagyomány őriz a számunkra? A kérdés részletes ismertetése kissé terjedelmes lenne, tárgyunk szempontjából talán elégséges lesz egy vázlatos megközelítés is. Induljunk ki az ősi motívumokból: amit a régiek a világról és az emberről tudtak jelek, motívumok formáiba sűrítve, ráfaragták, varrták, festették kultikus és használati tárgyaikra. Az alapformákban egyetemes, kozmikus rendszerek struktúrái ismerhetők fel. Az emberről "tudták", hogy kiteljesedett formájában kozmikus lény, egész mivoltában az univerzum kicsinyített mása. E felfogásuk az ábázolás és a szerkezet centrikus, szimmetrikus, frontális voltában fejeződött ki és örződött meg a századokon át. Külön tanulmánytárgy lehetne, hogy mit jelentenek ezek a szavak teljes mélységükben, de jóval többet, mint az első pillanatra látszik. Ez a tudatosság a népi művészetben később nem tételesen, szavakban, hanem az ízlésben jelentkezett. Azt tartották szépnek, az tetszett, abban érezték jól magukat, amit "igaznak" éreztek, mégpedig ebben az egyetemes, kozmikus értelmében. Ezt az igazat egyébként mindenki eleve ismeri, mert nem kívülről, hanem belülről tudja. Ez az örök rend, a "kell" igénye bennünk, ami-úgy látszik-ugyan úgy belénk van táplálva, mint a test felépítésének tervrajza a chromosomákba.

* * *

A kultúrák kialakulásával kapcsolatban az angol A. Toynbee három korszakot különböztet meg, a prelogikus, logikus és post-logikus korszakot. Az első etapban az ember kvázi személytelenül él a közösségben, mint a közösség egy tagja, a második lépésben a logikus korban elkülönül, egyedivé, személyiséggé válik, a harmadik a post-logikus korban egyesíti ezt a kettőt, egyén marad és mondjuk szabadon választja a közösséget. (Optimális esetben.)

Amint különböző forrásokból csaknem közhelyszerűen ismeretes. Kelet és Nyugat karaktere is kifejez hasonló vonásokat. Ilyen megállapításokkal találkozhatunk: Kelet a hagyomány őrzője, személytelen, statikus, teokratikus, hierarchikus, prelogikus, Nyugat a dinamikus, demokratikus, logikus, individuális proncipium megtestesítője. Kelet hímnemű, szellemi, Nyugat nőnemű és anyagi stb.

Korunk szellemi életében jelentkező igény az ősi hagyomány iránt ma a postlogikus korszak aktualitására utal. Nyugat Keletet keresi problémái megoldására, vagy mondhatnánk úgy is, hogy Európa Ázsiához megy tanulni. Valóban, ma Kelet miatt érdemes Nyugatra menni, ahol a régi hagyománnyal találkozhat az ember, de már nem régi historikus, hanem postlogikus értelemben.

A korszak mint fogalom időbeli meghatározást jelent. A prelogikus, logikus, postlogikus beosztás azonban nemcsak időbeli, hanem látás–, felfogásbeli kategória is. Nemcsak azt jelenti, hogy egy korszak ettől eddig tart, hanem itt és most együtt és egyszerre is létezik ez a három különböző nézőpont, hozzáállás, értékelés. Minden emberi megnyilvánulás, így a hagyomány, a népi kultúra és művészet szerepe is más és más a három különféle felfogás tükrében. Minden nézőpontnak és felfogásnak megvan a maga adekvát kifejezési formája, amiről felismerhető, hogy valaki milyen alapállásból kiindulva fejti ki mondanivalóját. Ez egyébként a konfliktusok igazi gyökere: mindenki máshol áll és máshonnan látja ugyanazt. Nem hazudnak, igazat mondanak, azt, amit saját szempontjukból látnak. Egy adott történelmi korszakban az egyén és közösség a maga fejlettségi fokának megfelelő nézőpontot fogja preferálni, kiemelni és ehhez képest lehet valaki maradi, korszerű vagy előremutató, regresszív, vagy progresszív és mondanivalója e három szempont valamelyike szerint lesz értelmezhető.

* * *

A művész, különösen az egyház szolgálatából és egyéb elkötelezettségekből felszabadult önálló, autentikus, szuverén alkotó egyéniség, azt fejezi ki, hogy ő maga és vele együtt kora hol tart, melyik irányba mozog az örök úton. Szava ezért csak vallomás lehet és nem kinyilatkoztatás. Ő a változó és a

DEBRECZENI László építész

Emődi Tamás: Szilágysági kastélyok és udvarházak. 154 - 171.

Szatmári László: Debreczeni László értékmentése. 172 - 184.

Debreczeni László: Szilágysági temetők. 185 - 191

Debreczeni László: Haldokló templomművészet. 192 - 196

Debreczeni László: Kalotaszegi tornyok Szilágyban. 196 - 202.

Szilágysági magyarok. Bukarest-Kolozsvár, Kriterion, 1999. Szerk. Szabó Zsolt

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1965 május 5 lapó

MDK.

Deák Ilona

Kiállítások bírdetése

Szocialista Művészetért 1965 május 5 tapé

Deák László szobrász M.N.K.

Portrék,

Ülő fiu / 1958/

Álló akt / 1960 /

Ritly Valéria : Gacsa Gábor és Deák László kiállitása

Magyar Nemzet 1965. április 6. 4.1.

Deák László szobrász M.D.K.

közös kiállitása Gacs Gábor grafikussal az Ernst

Muzeumban

Napló

Magyar Nemzet 1965. március 24. 7. l.

MDK

Deák László, szobrász

Leány szőlőfürttel c. szobrát bronzbaöntés után Gyöngyös körterén helyezik el.

Kerékpárosok c. kompozíciója + Repr.

— : Új szobrok

3

ESTI HIRLAP

1966. nov. 15.

Deák László MDK

Vetkőző, gipsz

Ruháját csavaró nő, bronz

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Deák László

MDK

Flóra, gipsz

Pihenő atléta, gipsz

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Deák László

256 sz. rajza reprod 29. sz. old.

Olaj

Szíj Rezső, Gyűjteményem (katalógus) temp. akv. gouache. Bp. 1966.

29. l.

Deák László

Grafikája szerepel Szij Rezső gyüjteményében.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Deák László

Grafikája szerepel Szij Rezső gyűjteményében.

Losonci Miklós - Lélekgyógyászati Szij Rezsőnél: Művészet, 1971. 4. sz. 52. l.

Deák László szobrász

szerepel a

Fiatal Kép. Mův. Kiállításán

az Ernst Múzeumban

Magyar Ifjúság 1963 VI. 15

Deák László

Ülő lány c. műve (eml.)

szerepel a IX. hagy. kép. műv.

kiállításon a műcsarnokban

hagyas Ifjúság 1962 J. 5

Deák László

256. Álló lányatt, 1964. Bp. cr. 390×120 mm.
J.j.l.: Deák L. Repro.: Alföld, 1966. 11. sz.

257. Fetvő lányatt. 1964. Bp. cr. 180×350 mm.
J.j.l.: Deák L. Repro: Alföld, 1966, 11. sz.

258. Kerék pározók, 1964. Bp. rkc. 167×920 mm.
J.j.l.: Deák László

259. Szines kompozíció, 1964. Bp. atv. cr.
340×220 mm. J.j.l.: Deák L.

Szij Rezső, gyűjteményem (katalógus)
Olaj, temp. atv. gouache. Bp. 1966.

jolt.

26. l.

Deák László építész

József Dénes: Építetlük '85.

Építészet.

Az Építészeti Tájékoztatási Központ 1975 óta minden tavasszal megrendezi az „Építetlük...” c. kiállítást, melyen az előző évben elkészült, jelentősebb építészeti alkotásokat mutatják be. Néhány kísérletező szellemre utaló szép darabot is találunk, mint pld. a KSH szolnoki üvegépületének nagy boltíve és piros-sárga ablakkeretei, — Deák László építész műve. (említve).

Kritika, 1986., szept., 45–old.

Deák László vlt.

260. Jérdelő nő, 1964. Bp. Kréta 290x280 mm.
J.j.l.: Deák L.

261. Ülő nő, 1964. Bp. rkc. 168x80 mm.
J.j.l.: Deák László

262. Ülő nő, akt, 1964. Bp. Kr. p. 350x240 mm. J. bl.: Deák L.

263. Vetkőző, 1964. Bp. Kr. p. 400x170 mm.
J.j.l.: Deák L.

szíj Rezső, gyűjteményem (katalógus)
Olaj, temp. akv. gouache. Bp. 1966.

26. l.

MDK

Deák László

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

Deák Lánlé, nobván

MDK

herepel (Budapest).

–: Kataldté vi nobovki á llítás 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 13

Deák László, Szobrász

MDK

Gacs Gábor grafikusművéssel együttesen állított ki az Ernst Múzeumban.

— A hét végi kulturális programból

11 l.

NÉPSZABADSÁG 1965. márc. 27

Deák László, nobrán MDG

Kiállítása nyitva az Ernst Múzeumban.

– : A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. ápr. 3.

MDA.

Deák László

Kiállitásáról kritika/Ernst Muzeum/

Élet és Irodalom 1965. ápr.3. 8 lap.

Dank Ägeid

MDK.

Deák László

szobrászmüvész tárlata nyilik az
Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1965. márc.24. lap -

.

Deák László, szobrász MDK

Az Ernst Múzeumban állít ki.

—: Neves hazai és külföldi művészek alkotásait mutatják be az idei kiállításokon 7.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. febr. 7.

Deák Lánló, kobrán MDK

Szerepel a Csók Galériában

a Kisplasztikai tárlaton.

G. M.: Kerényi, Pátzay, Mikus 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. febr. 1.

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Csongrádmegyei Hirlap 1965 márc.25. lap -

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Pestmegyei Hirlap 1965 márc.26. lap -

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Népszsbadság 1965 ápr.3. lap -

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Magyar Nemzet 1965.márc.27. lap -

MDK.

Deák László

Kiállitásának hirdetése

Esti Hirlap 1965.márc.26.lap -

Deák László
szobrász

M.D.K

„Kislány" aktja. (repro)

H.-ts: Szép Olton
Nők Lapja, 1964. márc. 7 - 22 kep

Deák László

Szerepel a szegedi Orsz. Képzőműv. Kiállításon.

említve.

Tiszatáj, 1964 9. sz. 4. l.

MDK

Deák László

Két kerékpáros c. szobor repr.

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása.
Ernst Múzeum 1963.Június.Kat. 13.1.

Deák László

MDK

szerepelt az "Ember és a munka"c. szekszárdi kiállitáson.

"Flóra"

Monostori Miklós: Vallomások a munkáról.

Tolna Megyei Népujság. 1963. jan. 27.

Deák László
szobrász

M.D.K.

"Ruhacsavaró" cimű kis porcelán figurája a Csók Galeriában a kiállításon szerepelt

Tehnős Péter: Kisplasztika vagy nyíp-plasztika
Élet és Irodalom, 1964. febr. 15 - 9 lap

MDK

Deák László

Ülő leány

Pogány Ö.G.: A IX. Magyar Képzőm. Kiáll. szobrászati anyaga. Népszabadság 1962. máj. 29.

M.D.K.

Deák László
szobrász

A tabi uj iskolát Deák szobra díszíti.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 8

7.l.

MDK

Deák László, szobrász

Vetközö. Gipsz.
Ruháját csavaró nö. Bronz.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 17.1.

Deák László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 JUN 12

ESTI HIRLAP

610

AZ IFJÚSÁGI KIÁLLÍTÁSRÓL

A VI. VIT tiszteletére a Nemzeti Szalonban megrendezett ifjúsági kiállítás anyagát a felfrissülés jellemzi. Nézzük csak végig, mennyi változatossággal gyűjtik egybe a mindennapok sokszínű valóságának képeit! *Balogh Ervin* bensőséges családi képe, *Eigel István* romantikus hangulatú

Deák László: Női portré

tengerparti jelenete, *Hock Ferencnek* a messzi távlatú Dunakanyar partján mulató kirándulói *(Hajóállomásnál)*, *Marton László* körbe táncoló gyermeket elevenítő kisplasztikája, *Krajcsirovits Henrik* színes linója a vurstli óriáskerekével, aztán *Zilahy György* gyűlésen felszólaló leánya, kinek arcában mintha Manet párizsi szépasszonyainak bája kelne életre, de még egy atematikus kép is, mint például *Tury Mária* nagyvárosi tája, vagy *Somogyi János* finomtónusú női portréja — mennyi érzéssel, ember- és életismerettel gazdag! Fiataljaink tudják, hogy az öröm nem szentimentális mosoly, hanem benső érzés és a munka nem játék, hanem verejték, erőfeszítés, s hogy az öntudatot nem a feszített mell és a felemelt ököl jelenti, hanem komolyság, értelem és akarat. Ilyennek mintázza székely favágóit *Kiss Sándor*, ilyennek festette lapátoló kubikosát *Móricz Sándor*, így állítja elénk — fejlődésének jelentős állomását jelző — aratófiguráját *Somogyi Árpád*. *Vecsési Sándor Révátkelésének* esti hangulata éppannyira igaz, valóságteljes, akár *Kokas Ignác* gépállomási megbeszélést ábrázoló festménye, amely — habár érzésünk szerint még továbbfejleszthető volna — megérdemelten kapta a festészeti anyag első díját. Ezen a kiállításon mutatta be első nagyobb igényű munkáját, a Pihenő olvasztárokat, *Blaski János*, a Leningrádból tavaly hazatért fiatal festőművész.

Van egy fiatal grafikusunk, akiről kevés szó esett eddig: *Vati József*. Vidéken él, Miskolcon. Egy-egy téma évekig foglalkoztatja — mint például a Földosztás — alaposan, elmélyedten dolgozik. Tárlatunkon látható két rajza évek csiszoló, érlelő munkájának tanulságával gazdag. Vízparti kompozíciójának nőalakjai súlyosak, mozdulataikban ugyanakkor lírai lágyság vibrál, az alakok elrendezésének ritmusa monumentális, a kép hangulata emelkedett, örömet árasztó. Művészete skálájának másik oldalát, a drámait, a *Siratót* bensőséges, érzelemgazdag ábrázolása testesíti meg. Vati realizmusának klasszikus komponáltságával ellentétben, *Boromissza Zsolt Gorkij-illusztrációja* szabad képzelet szülötte. A felülről ábrázolt, hagymakupolás templommal koronázott városrész nyugtalan vonalakkal elevenített düledező viskóival és sáros utcáival, kiválóan érzékelteti a cári Oroszország világának nyomasztó légkörét. Hasonló változatosságot találunk, ha a kiállításnak bármely ágát, tárgykörét vetjük is egybe. Például a szobor-arcmásokat. *Somogyi Árpád* finom felületi hullámzással mintázott kislányportréja ugyan kit ne indítana arra, hogy falusi ismerősi között párját keresse ennek a csodálkozó szemű, bájos teremtésnek. *Deák László* sommázott, parasztian súlyos női feje formáinak erejével, s a rajtuk áttűző mosoly lágyító ellentétével igéz meg. *Szabó István* arcmása viszont a tar-

anya-képének motívumában mintha Uitz Béla festészetének igézetét éreznők. *B. Séday Mária Sörözők* című pasztelljében van valami Rippl-Rónai meghitt életképsorozatának hangulatából. *Novák Lajos Várakozása* jó példa arra, hogy a vidékre vonult művész nem feltétlenül fordít hátat az egyetemes tanulságoknak; ábrázolásának finom színeiben, dekoratív elrendezésű kompozíciójában az érett Matisse festészetének egyénivé alakított hatását érezzük. A hasonló indítások — jó részt tudat alatti visszaemlékezések rokonszenvek — *a fiatalok érzelem- és gondolatvilágának a hagyományhoz való kötődését*, ragaszkodását mutatja, a művészet folytonosságának útjára való rátalálást, s *a korszerűség igényét*.

Bár ennek az írásnak elsősorban ismertetés, közönséghívás a célja, mégsem fejezhetjük be anélkül, hogy a kiállítás negatívumaira utaljunk. Még a jó képek egy részénél is sokszor megzavar a színfoltok labilitása, az odavetett vonalak, a meg-megcsúszó anatómiai formák, a szerkesztés bizonytalansága, ami általában a kellő elmélyedés hiányát árulja el. Fiatal alko-

Vati József: Sirató

tóinknak az iránti törekvése, hogy a modern művészet tanulságait művészetükbe ötvözzék, ami a formai eszközök szabad alkalmazásában jut kifejezésre, mintha nem volna minden veszély nélkül való. Ne említsünk neveket, *alapos elemzés nélkül nincs értelme a bírálatnak*. De mondjuk ki: bizony, sokszor felületességre, könnyűségre csábít a mindenáron való újszerűség. *Csak ki már bebizonyította mesterségbeli felkészültségét, ki alkotás közben állandóan érzi a művészet etikai kötöttségét, s ki igazán szükségét érzi a forma átalakításának, csak az éljen vele. A természettől való eltávolodásnak mértéke van, egyéniségtől, érzésvilágtól, témától függő logikája, és legfőbb követelménye: az ízlés.*

Artner Tivadar

tózkodó, a formák határozottságára törő, hűvös mintázási mód kitűnő példája.

A fiatalok műveiből leolvashatjuk: kik azok a mesterek, akik bőséges útravalóval látják el tanítványaikat, akiknek tanítása ösztönzi a tehetséget, mesterségbeli és izlésbeli felkészültséget ad, kapocs tud lenni a nemzeti hagyomány és a holnap művészete között. Elsősorban *Szőnyi Istvánt* és *Bernáth Aurélt* kell megemlítenünk, akiknek iskolát teremtő ereje évről évre nyilvánvalóbb. *Medgyessy Ferenc* ugyan nem tanított a főiskolán, tömbszerű formavilága mégis hódít a fiatalok között és *Kerényi Jenő* is közvetve, műveinek varázsával hat. De távolabbi ösztönzések nyomait is felfedezhetjük a kiállításon. *Szlávik Lajos* dekoratív megoldású

Ára 60 fillér

i Hirla

EN POLITIKAI NAPILA

kezik | A francia kormány névsora | Leplombált zsákokban s

őtt elutazott a bolgár y- és pártküldöttség

) és Todor Zsivkov a vonat ablakából búcsút int a kormány és a párt vezetőinek. (Fotó Bozsán)

na ...dor, Somogyi Miklós, az MSZMP intéző bizottságának tagjai, *Nagy Dániel*, az Elnöki Tanács elnökhelyettese, valamint az Elnöki Tanács, a kormány és az MSZMP Központi Bizottságának több tagja, a közélet vezető személyiségei, s a diplomáciai képviselet számos vezetője és tagja.

Balázs Gyula főhadnagy, a díszőrség parancsnokának jelentése után felhangzott a két ország himnusza, majd *Anton Jugov*, bolgár nyelven köszöntötte a díszőrséget, s *Kádár János* kíséretében elvonult a feszes vigyázzban álló katonák sorfala előtt. Egy úttörőlányka vörösrózsa-csokrot adott át a bolgár miniszterelnöknek, aki ezzel a csokorral ment a téren összegyűlt dolgozókhoz, akik nagy éljenzéssel, hosszan-

nagy Szovjetunió által vezette hatalmas szocialista tábor osztthatatlan része és az is marad.

Elmondjuk népünknek, hogy a magyar forradalmi munkásparaszt kormány és a Szocialista Munkáspárt keményen és tántoríthatatlanul állanak a proletárnemzetköziség elvei alapján, szentül és tisztán őrzik a nagy marxista—leninista tanítás zászlaját.

Azon meggyőződéssel távozunk el, hogy a marxista—leninista pártja és forradalmi munkás-paraszt kormánya köré tömörült magyar nép nem riad vissza semmiféle nehézségtől, továbbra is bátran küzdi le az ellenforradalmi lázadás következményeit, sikeresen fogja fejleszteni gazdaságát, megerősíti népi demokratikus rendszerét és tántoríthatatla-

Egyipton

Francia hajók i a Szuezi

Kairó, június 11.

A francia kormány felkérte az egyiptomi kormányt: egyezzék bele, hogy francia hajók is használják a Szuezi-csatornát. A kérés világszerte nagy figyelmet keltett, mert mint ismeretes, Franciaország — az emlékezetes agresszió egyik részvevője — és Egyiptom között a legutóbbi időkig meglehetősen feszült volt a viszony.

Mint a TASZSZ jelenti az egyiptomi fővárosból, *a fran-*

tek, komoly sikerrel jártak.

E találkozás sikeresen járult hozzá a két testvéri nép kapcsolatainak további elmélyítéséhez, országaink politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatainak kiszélesítéséhez. A két ország küldöttségeinek most lefolyt tanácskozása a teljes egyetértés jegyében folyt le. Azonos nézeteket vallunk mind a *nemzetközi helyzet, a szocialista országok egymáshoz való viszonyának, a béke védelmének, mind pedig a két ország kapcsolatai kiszélesítésének kérdésében.*

Széles, új kilátások nyíltak gazdasági együttműködésünk kiszélesítésére, ami mindkét ország szocialista népgazdaságának további fejlődése szempontjából előnyös. Nagyjelentőségűeknek tartjuk azokat a megállapodásokat, amelyeknek alapján a közeljövőben külön tárgyalásokat kezdünk a két országot érintő gazdasági és egyéb kérdésekben a konkrét együttműködést szabályozó egyezmények megkötése céljából. Ezek az egyezmények, valamint a két ország kulturális kapcsolatainak fokozására irányuló intézkedések, népeink eddig is jó kapcsolatait még szívélyesebbé, közvetlenebbé és sokoldalúbbá fogják tenni.

Az önök rövid, magyaror-

Deák László, szobrász 7 Dk

Ülő lány c. kisméretű szobra bájos.

Pogány G. Gábor: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás szobrászati anyaga 8.(

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. máj. 29.

M.D.K.

Deák Károly
festmény

Kerékpárosok" és Visszatérő hava" c. művét
"állította ki a Fiatal Képzőművészek tárlatán

Bolgár Kálmán: Fiatal Képzőművészek nemzedéke
Művészet, 1963. szeptember - 41 lap

Deák László
szobrász

M.D.K.

„Flóra", „Pihenő atléta" c.
"munkája.

Artur Tvadar: Fiatal szobrászok a Műcsarnokban II.
Magyar Ifjúság, 1959. cipr. 18

M.D.K.

Deák László
szobrász

Plasztikai művert mutatta be a
Fiatal képzőművészek tárlatán.

Kovács Gyula: Jogunk magunkhoz
Művészet, 1963. szeptember - 39 lap

Deák László szobrász M.D.K.

Részvett a kiállitáson

Oelmach er Anna: Fiatal képzőművészek IV. kiállitása az Ernst Muzeumban

Magyar N emzet 1963. junius 9. 8.1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Deák László
NŐK LAPJA
1964 MÁR 7.

Anya gyermekkel

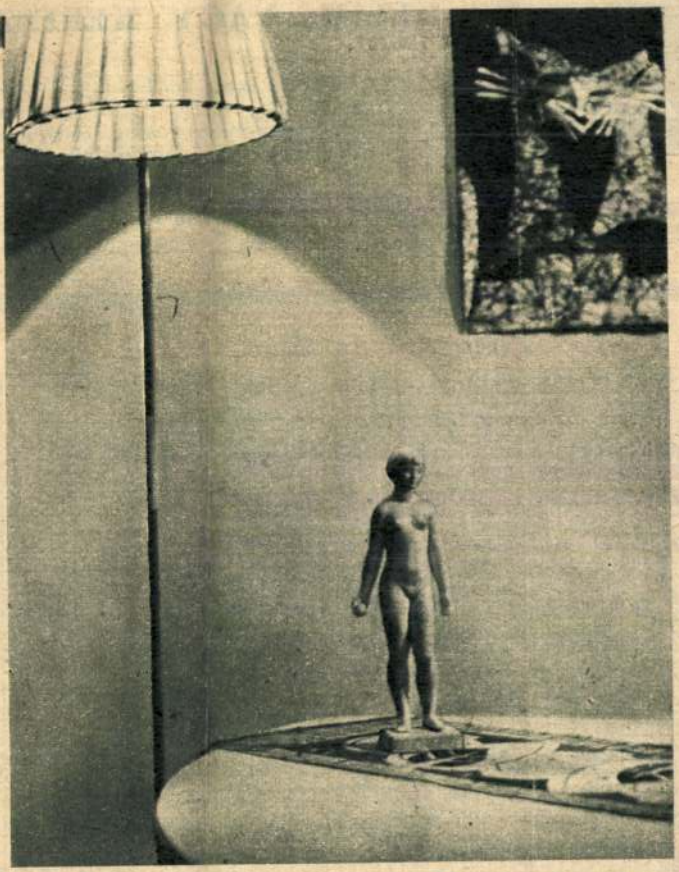

Rédner Márta felvételei

Deák László »Kislány« aktja szépen érvényesül a modern, batikfestésű selyemterítőn

KELIM, VAGY KE

nka

A faliszőnyeget kelim-alapra dolgozzuk, gyapjúfonallal. A kész szőnyeget klottal béleljük, szélére tarka zsinórt varrunk. Szőnyegalaphoz zsákvásznat vegyünk és vastag szőnyegfonallal varrjuk ki. Két keskenyebb oldalára sűrű rojtozást csomózunk.

világoskék: ▣ zöld: + A szélső ráma és a belső, nagy tükör alapja világos drapp.
mustársárga: ▣ terakotta: × A sűrű, tulipánmintás rész alapja sötétebb drapp.

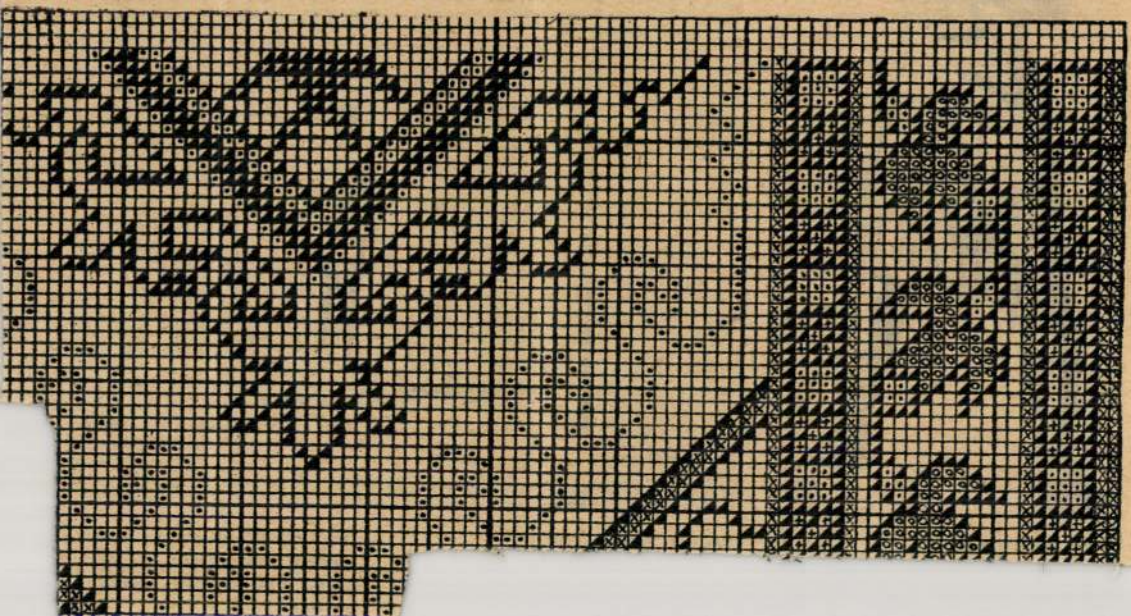

MDK

Deák László

Vizöntő hava	rézlemez	30 cm
Két kerékpáros	gipsz	40 "

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitasa
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 33.1.

MDK

Deák László szobrasz

A II.dijat nyerte.

Cikk: Ifjusági kiállitás nyilt a Nemzeti Szalonban.

Esti Hirlap, 1957.Jun.2. 2.l.

Deák László

Művével szerepel a gyűjteményben.

Kurucz Gyula: Hogy meddig jutunk még... Forray László, Hódmezőhely. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 18. l.

Deák László

Leány lauttal

Jánosi Ferenc képriportja Szentendrei fotóséta

Népművelés 1971/9 24-old.

1141-1965 Inyv 1

DEÁK LÁSZLÓ
szobrászművész

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

GACS GÁBOR

GRAFIKUSMŰVÉSZ

ÉS

DEÁK LÁSZLÓ

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

CSOHÁNY KÁLMÁN

GRAFIKUSMŰVÉSZ

1965. MÁRCIUS 26-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 1/2 6 ÓRAKOR

ERNST MÚZEUM — BUDAPEST VI, NAGYMEZŐ UTCA 8

Deák László
építész

A Fészek Klubban „A mindenség mutogatója" kiállításon vett részt.

Papp Gábor: Kiállítások . . .
Művészet, 1974. augusztus - 35 lap.

Deák Antal építész

Kiállít a Jelenek Klubban. (Bp.

– : A Jelenkor krónikája 287–288.

XV/4
3.

JELENKOR, Pécs, 1974. március.

ASZTALTÁRSASÁGI FÜZETEK

A BALASSI BÁLINT ASZTALTÁRSASÁG IRODALMI-MŰVÉSZETI FOLYÓIRATA

4. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM 1995.

Deák László Tamás: Kiáltás

Deák László Tamás: Látomás

Deák László Tamás

MARSCHALKÓ ZSOLT

Vándor az óceánnál

Hiába mondták hát az öregek
midőn elindultam New Yorkból
hogy ez a földrész sem parttalan
csak nevettem
s most itt állok a West Side-on
előttem az óceán
mögöttem vonatfütty
és tudom
más időszámítás kezdődik
új világ jön
bankár-világ
divat-világ
butik-világ
skanzen-apacsok és
aszfalt-cowboyok
s én fuldoklom csak köztük
mint mókus az akváriumban
mert nem vagyok jópofa
nem érdekel a dollár árfolyama
s hogy mennyit adnak
egy uncia aranyért
szeder illatú erdőkbe vágyom
lazacot szigonyozni a Nagy-Tavaknál
bölényt űzni a prérin
pisztrángot sütni nyárson
gázolni a Mississippiben
indián táncot járni a tűz körül
zergére vadászni a Sziklás-hegységben
aludni kökörcsines réteken
s most itt állok
mint Luther akkor
nézem a Pacificet
óceán-gyilkosom
hallgatom a vonatfüttyöt
sípot faragok fűzfából
és nem sietek
mert nincs már hová mennem

KADLÓT ÁDÁM

Versek

most mindent egymásra
dobálhatunk
borisz vagy borosta
minket sehol
nem keresnek mert
nincs törzshelyünk
mi egyszerre
vagyunk mindenhol és mindig
***
tétovázunk mindenfélével
a társaságból csak én
szeretem az egyértelmű
dolgokat
a tornacipőmre
ráírom hogy
szerelem

DEÁK Lázár, nobrán

eml.

eml. KOVÁCS-CSOMA Mária: Medals of Nobel Laureates in the Medal Cabinet of the Semmelweis Museum of History of Medicine. = Orvostörténeti Közlemények 125-132, 1989-1990, 168.

XXv. / Mesterek

víziárosi temetõben felállított sírkápolr
A síremlék tervét Steindl, mint a bud
Tanácshoz intézett sírboltépítési kére
hivatali bizottmányi jelentés 1873.
Levéltárban megvan,[5] ennek lehetett r
tervlap. Az építkezés lassan indult el.
Közmunkatanács tiltakozott, minthogy
a Gyulay-sírkápolna építése. Idõbe te
terület átengedése igen, építkezés azonl
Steindl és két építési vállalkozója, Ö
építési engedély megadására vonatkozó
1874. augusztusi ülésén jóvá hagyott. E
felépítmény 1878-ra elkészült, a bels
tumbával és hozzá lépõ, a családi címe
évvel késõbb. *(3-5.kép)* Ezen, Ste

Deák László

szobrász

„Kerikpárosok" és „Pekerő atléta" cimű műveivel szerepel a tárlaton. Műveivel díjat nyert.

Kovács Gyula: Ezüst gerely...

Művészet, 1970. május – 24 lap.

Deák László

Jankovics Tibor, Kistelegdi István, Nyári József, Oltai Péter, Csete Ildikó építészek, Orosz János festőművész és Csete György építész, valamint D. Blazsek Gyöngyvér építész munkája "A mindenség mutogatója" c. alkotás, mely Kondor Béla emlékére készült és a Fészek Klubban került bemutatásra.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 9.
XVIII. évf. 6. sz. 13. lap.

Deák Lánló

Rajzai

Szíj Rezső: Deák Lánló

Alföld 1965 11 sz. borítólap és 6. l.

UKÁS ISTVÁN

A szerelem évszakai

Kék dal csap fel mint a tenger
az utca a medrét mutatja
még alig éltünk még alig éltünk
nyár hatalmas arca az ablakokban
mosoly villanása kivilágított vonat
a lágyan beomló kapualjban
higany ömlik föl a lépcsőn
menekülő lábnyomodat betoncsorozza
henger alakú fény csönd csönd üvegudvar
szárnyad kapirgál a falon
átzümmög hozzád a tenger
lecsüngő kézfej pálma-árnya
higany ömlik föl a lépcsőn
korlát fehér gerince villog

Ősz üszkös arca az ablakkeretben
kapaszkodsz csatakos lovakba
végigvonszol a fájdalom az utcán
fehér delfin föl-leverődve
ázott esernyők lehorgasztott válla
álmatag keselyűk ülnek ujjamon
majd elmondom majd elmesélem
szerelmem árnya a tér fölött
a hajdani az eljövendő
fájdalmak álmok villanások
szerelmem árnya a tér fölött
behavazott hinták zúzmarás suhanása

S megint tiszta tiszta s irgalmatlan
tél arcom a megfagyott ablaküvegen
álmodban a moccanatlan tenger
dereng fönnakadt melled csönd-iker
combod kecses lábfejed kitakarva
foszforeszkál a szoba egykedvűen
átsuhanó napok sóhajtása
elveszett évek barnuló árnya a falon
fényképek gödre üres négyszöge
a vágyakozás kimondhatatlan szomorúsága
arcom a megfagyott ablaküvegen
álmodban a moccanatlan tenger

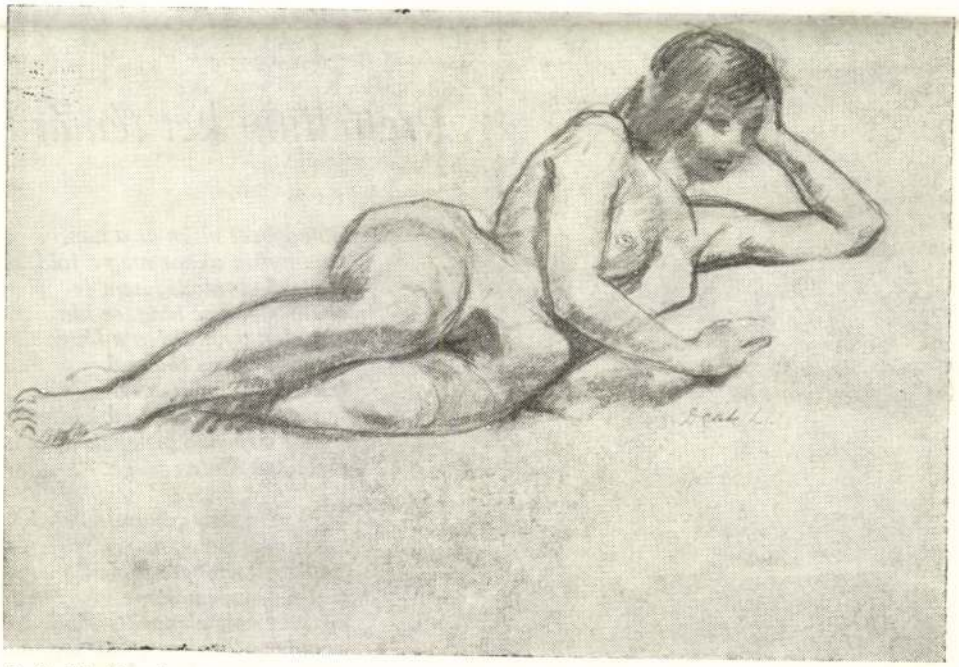

Deák László rajza

Esz

Világosodj
akár a mécs
s ne lásd önmagad tényességét
légy eledel
akár a méz
ne érezd lényed édességét
Ha nem vagy olyan
akár a tér
mi el nem hagyja élességét
légy akkor olyan
mint a pont
ne tudd önmagad végességét
Egyensúlyod
azonos a törött faággal
napi-kenyerű biztonsággal
békéd ez ágból
készült bottal
állandó hadiállapottal
Világosodj
akár a mécs
s ne lásd önmagad tényességét
légy eledel
akár a méz
ne érezd lényed édességét

Prelúdium két témára

1. *Ha egyszer eljön az a nap,*
nem nyílik akkor meg a föld,
áttetsző csontodig nem ér
se förtelem, se láng, se kín,
végtelen gyöngéden a tény
hátára vesz és fölemel,
felöltözöd a kék eget,
ragyognak szőke combjaid,
s akár a rózsák feslenek
melleden illatos sebek.

2. *Még nem számoltam le veled*
talán nem is fogok,
sugárzol, simogat szeled,
pedig nincs rá okod:
egyszer már elengedtelek,
nem is tudom, hogy mit tegyek,
gonoszul arcul üsselek?
Hisz a kezem fogod.

1965
1
1021

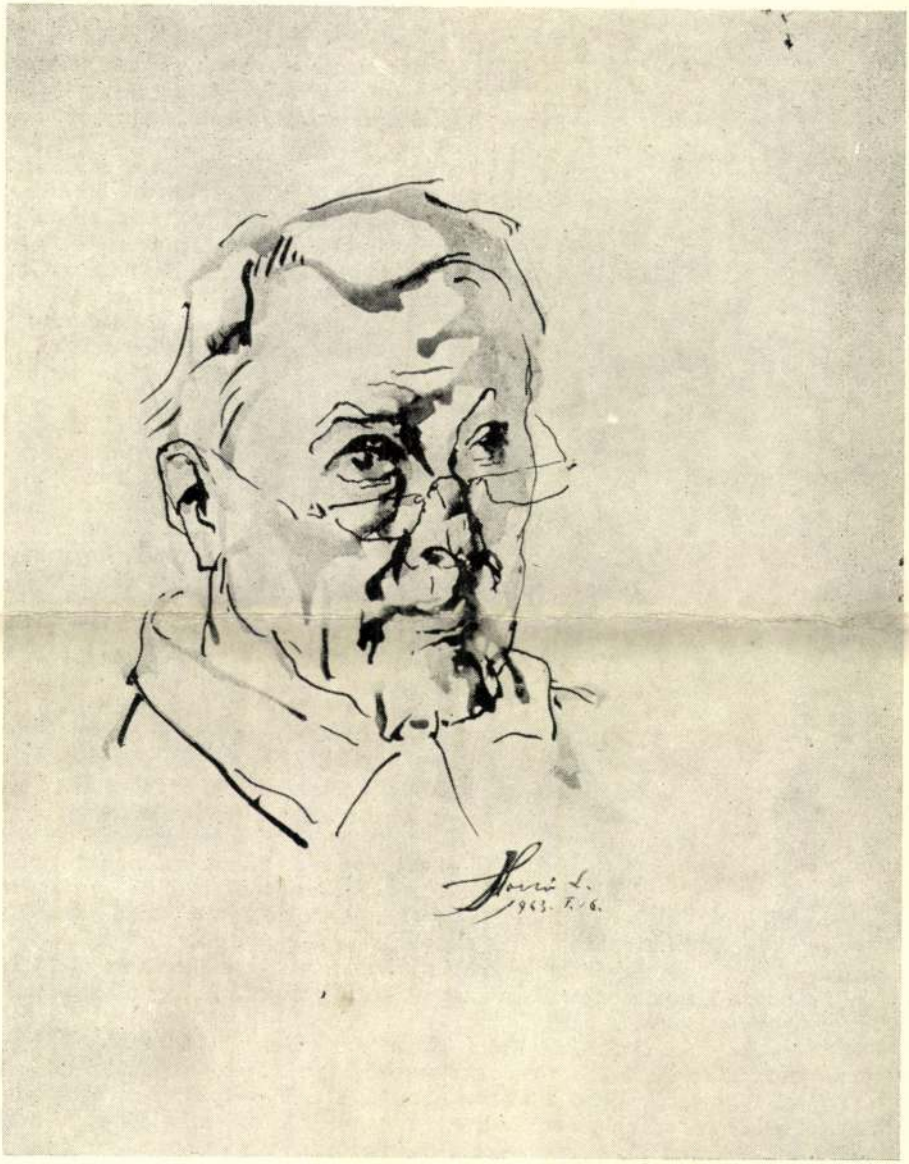

Holló László rajza: Önarckép

Ára: 6,– Ft

Az Alföld Képcsarnoka

DEÁK LÁSZLÓ

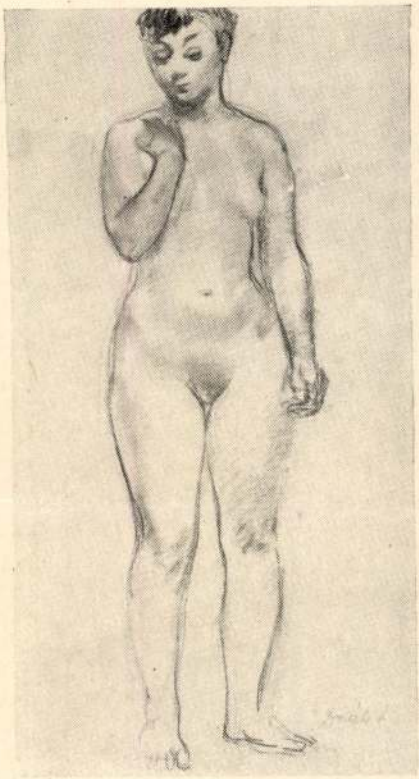

Debrecenben született, 1926-ban. Itt teltek ifjúsága esztendei, ez a környezet alkotta a művészetre nevelő iskolát a már korán mintázgató és rajzolgató Deák László számára. 1946-ban került a Képzőművészeti Főiskolára, ahol a festőtanszakot végezte Berény Róbert mellett. 1951-ben, a Főiskola után hosszabb ideig reklámgrafikából élt, kiállításokon pedig festményeivel szerepelt. 1956-ban döntő fordulat állt be pályáján: szobrok mintázására adta fejét. 1957-ben már két műve szerepelt a Nemzeti Kiállításon, a *Ruháját csavaró nő* és a *Vetkőző nő*, s mindkettőt megvásárolták. Ettől kezdve szobrász lett, noha festőnek tanult, a szobrászatra egyedül tehetsége képesítette. S hogy jó úton indult el, arról az 1965 tavaszán az Ernst Múzeumban Gacs Gáborral közösen rendezett első gyűjteményes kiállítása mindenkit meggyőzhetett, noha kiállított grafikái, amelyek többségükben női aktokat ábrázoltak, azt bizonyították, hogy mint grafikus sem alábbvaló a szobrásznál, mégha a vezérszólamot az utóbbi viszi is. Törekvése elsősorban a mozgás kifejezésére irányul. Hol simán munkálja meg, hol meg fölszaggatja azt, mert a kor izgatott lelkiállapotát ez utóbbi módon véli találóbban megragadni. Figyelme szinte kizárólagosan az emberi testre irányul, grafikáiban ugyancsak a női akt a mindenható téma, de nem erotikus oldaláról, nem is eszményítve. Minden részletet gondosan munkál meg, sohasem a másolás unalmával, hanem az artisztikum érzékeny finomságaival. Nemrég készült el *Ülő nő* és *Június* című szobra, mindkettő akt. Az előbbit Szombathely egyik terére készítette s az ülés ellenére is nyúlánk termet kissé szögletes formálásával hívja föl magára a figyelmet. Némelyik szobrán a tömörítés eszközével él, ismét másikon a forma teljes föllazításával, mindig aszerint, hogy a szobrászati gondolat mit parancsol.

Deák László a 40-ik életév küszöbére érkezett, mindössze 10 éves szobrászi múlt áll mögötte, máris számontartásra érdemes munkássággal, ami biztosíték a jövőre nézve is. Egyéni hangja bizonyára kiteljesedik majd, s ami egyiptomi, görög s középkori hatás alig észrevehetően föl-föltűnik egy-egy arcvonásban, a hajzat vagy a ruházat redőjében, csak arra jó, hogy segítse a mind erőteljesebb és egyénibb hangú művek érlelésére.

SZÍJ REZSŐ

Hasznos üggyé kavartuk a vizet...

Igen, bizony, ezt olvasom a Napjaink egyik cikkében, szószerint idézve: „Olyan érdemei vannak az Alföldnek, amelyek elvitathatatlanok: megfodroztatta a népművelés állani látszó vizét és – ami talán még jelentősebb, de nem tartozik tárgyunkhoz – vidéki folyóirat létére országosan hasznos üggyé kavarta." Úgy érzem, én is a kavarók közé tartozónak vallhatom magam, úgyis, mint népművelő; úgyis, mint az Alföld-vita részvevője; úgyis, mint, aki tölvetette és kifejtette (Új Írás. 1965. 1. szám) a falu új gazdasági szerkezetére, a termelőszövetkezeti munkamegosztásra, a differenciálódó-integrálódó érdeklődésre épülő népművelés gondolatát.

Zircz Péter, „A népművelési vita után" című cikk szerzője, ugyanis ez utóbbit – a differenciálódást és integrálódást – meglehetősen irónikus-pejoratív mellékzöngével emlegeti, az Alföld ankétjáról írva: „Differenciáltak és integráltak. Mindebből a népművelés felső matematikájának ügye biztatónak látszik... Úgy tűnik azonban – és ez már elgondolkoztató –, hogy a népművelés elmélete most van csak születőben és máris távolodik a gyakorlattól."

Ezek után kilépek az üggyé kavart vízből. Ez csak képzavar, nem érdemel több szót. Az azonban már igen, hogy a cikkíró – mint az idézetből kiderül – állónak véli azt a vizet, amely már több esztendeje fodrozódik. Ha Zircz Péter valóban féltő gonddal kísérte volna a népművelés ügyét, akkor tudná, hogy már az Alföld-vita előtt hevesen és nyilvánosan vitáztunk a korszerű népművelésről. Ennyit az állóvízről. Ami a gyakorlattól való távolodást illeti: ez igaz. A tudomány ugyanis (legyen filozófia, fizika, népművelés) a gyakorlatból indul, általánosítással-absztrahálással folytatódik (ez az eltávolodás a gyakorlattól), és ismét a gyakorlathoz tér vissza. Ha Zircz figyelembe veszi az Alföld-vitát és előzményeit, észlelhette volna a munka első fázisát, a gyakorlatról folyó eszmecserét, és ez után természetes, hogy a folytatás részben már elméleti-általánosító jellegű volt, azaz a gyakorlattól távolodó, de ive már akkor, „menetközben" is visszahajlott a gyakorlathoz.

A cikkíró a továbbiakban megállapítja, hogy a népműveléselmélet „önálló tudományos rangja... kétséges, legalább annyira, mint közeli rokonáé: a könyvtártudományé."

Szinte kínálja magát a vita, de minek vitázzam én a szerzővel, amikor polemizál ő – önmagával: „A megyei közművelődési könyvtárhálózat olvasószolgálati eredményeiről sok érdekeset hallottunk, de egy szót se a könyvtár tudományos jellegű, például: bibliográfiai munkájáról." Szóval a könyvtártudomány, amely nem tudomány, mégis tudomány?! Lehetséges, hogy az első újsághasábra való anyag megírásától a harmadik hasábig megváltozott a szerző értékítélete?

Úgy vélem, Zircz Péter nem eléggé ismeri a népművelés megújulását kísérő vitát, és így nem is alakíthatott ki róla határozott véleményt. Akkor pedig nagyon nehéz – az általa alkotott hasonlattal élve – hasznos üggyé kavarnia a vizet...

GARAMI LÁSZLÓ

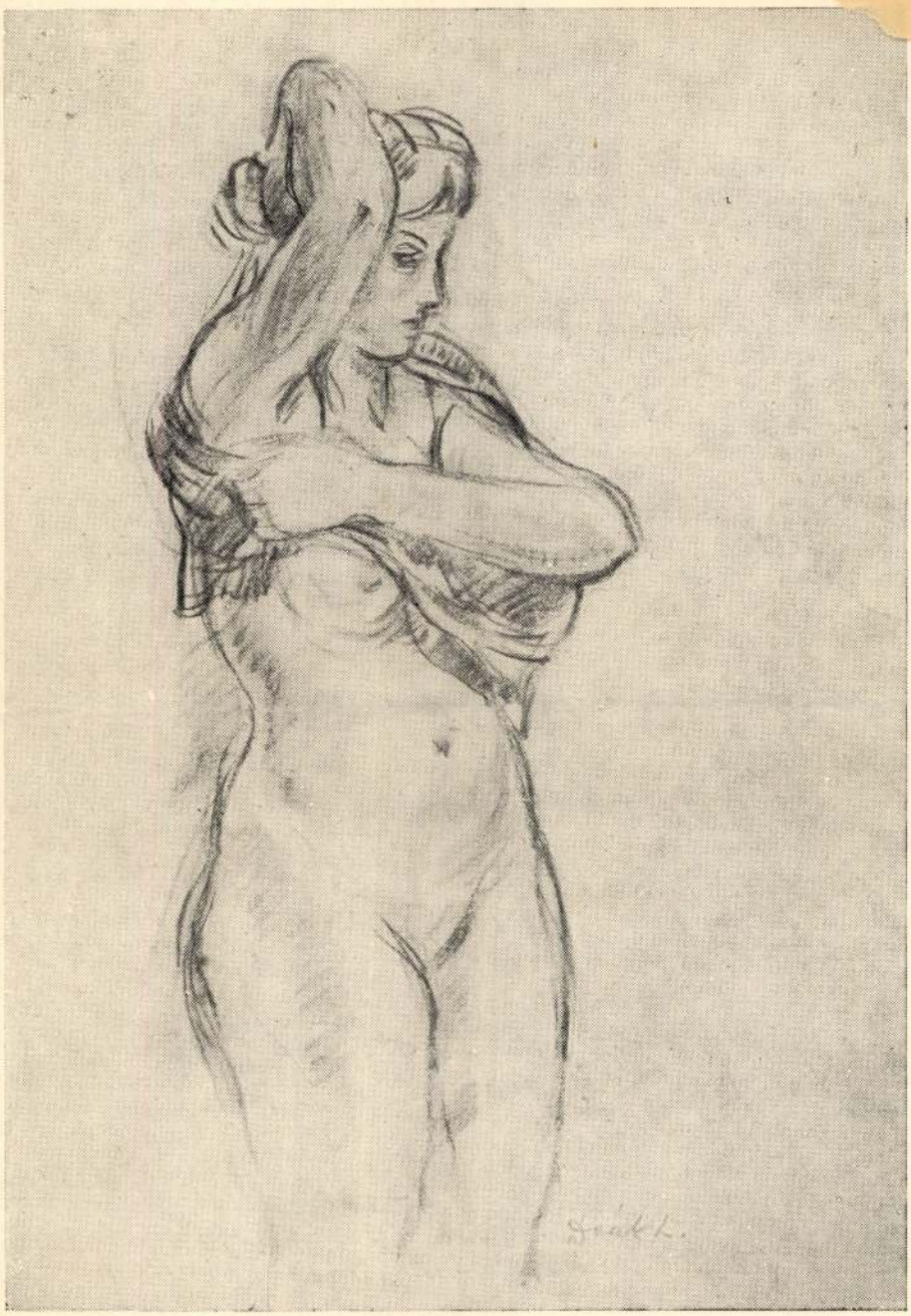

Deák László rajza

Deák László

1969 MÁJ 1

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1021

Május elseje alkalmából az idén először ítélték oda a Szolnok megyei tanács által alapított művészeti díjat. A Deák László szobrászművész által készített emlékplakettet a velejáró pénzjutalommal Chiovini Ferenc festőművész, a szolnoki művésztelep lakója és Berényi Gábor, a szolnoki Szigligeti Színház igazgatója kapta meg.

gyerekszem meredt a függönyre... Ilyen csend, áhítat még nem várta színházban az első szavakat. Ilyen taps még nem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MAR 15

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1021

DEÁK LÁSZLÓ 1926–1970

EGY DEBRECENI SZÁRMAZÁSÚ SZOBRÁSZ HALÁLÁRA

A Napló csütörtöki számában egyszerű gyászjelentés adta tudtul, hogy negyvenhárom éves korában, tragikus baleset következtében meghalt Deák László debreceni származású képzőművész. Szombaton temették el — kívánsága szerint — az itteni köztemetőben.

Deák László nem tartozott a gyors és látványos sikerekben bővelkedő művészek sorába. Szülővárosában is kevesen ismerték. A legújabb Művészeti Lexikon se tud róla (akár Senyei Oláh Istvánról és még sok más művészünkről).

A kereskedelmi iskolában érettségizett, majd gimnáziumi különbözeti vizsgát tett. A tartós élmények és impressziók befogadására legfogékonyabb időszakot: gyermek- és ifjúkorát töltötte Debrecenben. Családja szerint már négyötéves korában megmutatkozott rajzkészsége, kézügyessége és szobrászkodó hajlama. További fejlődésére bizonyára hatott a nagy debreceni mester: Medgyessy monumentális művészete is.

A Képzőművészeti Főiskolára 1946-ban vették fel festőtanszakra, ahol Berény Róbert volt a vezetőtanára. 1951-ben fejezte be tanulmányait, s ezután sokáig reklámgrafikusként kereste meg a mindennapi kenyerét. Pesten maradt, otthont teremtett magának és családot alapított. Csak szabad óráiban áldozhatott belső hajlamának inkább megfelelő, szíve szerinti alkotásoknak. Közben a szobrászat alapelemeit is annyira elsajátította, hogy az 1957. évi nemzeti kiállításon már szobrászként mutatkozott be két női aktjával. Ettől kezdve főleg a szobrászatnak élt. Később kisplasztikai munkákat, érmeket is alkotott. Elsősorban a női testet formálta számtalan változatban; újabban finom gyermekportrékat is mintázott. Elmélyült ízlésre valló kisebb méretű szobrai a képzőművészeti boltok kedvelt tárgyai közé tartoztak. Több szobra díszíti Pest, Sopron, Szombathely, Tapolca, Gyöngyös múzeumait, illetve köztereit. 1965-ben rendezte első önálló tárlatát az Ernst Múzeumban, azóta is több kollektív kiállításon szerepelt. Csak azt sajnálhatjuk, hogy Debrecenben nem látható egyetlen műve sem.

Szerény ember és szerény művész volt. Érvényesülése érdekében semmilyen külső eszközt nem vett igénybe. A művészeti életben zajló vitáktól, küzdelmektől túlérzékeny lelke és törékeny fizikuma visszatartotta. Csupán alkotásaival s műveinek a szépérzékre és a jobb ízlésre nevelő hatásával akart feltűnni.

Deák László hirtelen és fájdalmas halála egy többre érdemes, felfelé ívelő művészi pályát tört derékba. Illő, hogy itt, szülővárosában is megőrizzük emlékét, és számontartsuk munkásságát, amely az itteni talajban gyökerezik.

Tóth Endre

rendelkező
usokat, kő-
egédmunká-
(nyugdíjaso-
ny bérezése
gyéb felvilá-
kezés: Deb-
71. B.

ÉSZ keres
képesítéssel
vezetőt az
kerülő ven-
ssel és szak-
elkező deko-
Jelentkezni
gy írásban a
rodájában.

os, gépkeze-
nkásokat és
nali belépés-
eceni Építő-
. 43. munka-

gyermek sport-
állapotban, igé-
zotyori u. 50.

oltott pőszméte
fajdúbőszörmény,
szőlőskert,
tal.

telmiségi házas-
000 Ft-os jövede-
yedül álló idős
tartását vállal-
sért. Leveleket
lés" jeligére a

vénygyűjtők fi-
Debreceni ÁFÉSZ
3. alatt minden
ben átvesz nyár-
nagas átvételi ár
ebreceni ÁFÉSZ.

szövetkezetünknél
mázsa első osz-
angós széna. Ár
szerint. Cím:
Egyetértés Mgtsz,
ar megye. Tele-

vadalany 2500
Petőfi tér 19. I.
I. em. 2.

állapotban levő,
ály gyermekkocsi.
1. 35., Szobosz-

gy háromkerekű
y elárusító kocsi,
-os mérleg. Özv.
orné, Rákóczy u.

sznált padlódesz-

Gyakorlattal rendel
gépírót és közgazdas
mot végzett női vagy
zót azonnali belépés
Élelmiszer- és Vegy
reskedelmi Vállalat.
ca 48.

Hungária Műan
Vállalat felvesz lakat
állító szakmunkásoka
kára. Jelentkezés Ki
munkaügyi osztályon.

Munkásellátási elő
körbe gyakorlattal re
lamint bérellenőrt helyi és vidéki
ellenőrzéshez és munkaügyben jár-
tas bérszámfejtőt felveszünk. Je-
lentkezés: Tégla- és Cserépipari
Vállalat, Debrecen, Kálvin tér 9.,
II. em. 209. szoba.

Szövőátképzős munkakörbe 16
évet betöltött fiatalokat felveszünk.
Jelentkezés levélben, Újpest, Ha-
zai Pamutszövőgyár, Budapest, Ba-
ross u. 99.

Felveszünk mélyépítési munkára
építőipari technikusokat, művezető-
ket, továbbá anyagkönyvelőket.
Jelentkezés Közmű- és Mélyépítő
Vállalat 1. sz. fő-építésvezetőség,
Debrecen, Vágóhíd u. 12. C.

Az Orvostudományi Egyetem
kertészeti és rakodó segédmunká-
sokat azonnali belépéssel felvesz.
Jelentkezés a gondnokságon.

Kőműves és ács-állványozó szak-
mákba ipari tanulókat vesz fel a
Debreceni Építőipari Ktsz. Jelent-
kezni lehet felvétel végett Debre-
cen, Hatvan u. 43. sz. alatt a sze-
mélyzeti vezetőnél.

AZONNALI BELÉPÉSSEL FELVESZÜNK

könnyűgépkezelő vizsgá-
val rendelkező kulivezető-
ket, férfi és női segéd-
munkásokat, hivatalse-
gédet.

GÖZ TÉGLAGYÁR DEBRECEN, Balmazúj-
városi út.

Jelentkezés a ... nál, Budapest, Kőbánya-felső pályaudvar.

Raktári segédmunkást felveszünk. GELKA Felújító Üzem, Debrecen, Nyugati u. 1.

MTA Atommagkutató Intézete kerti munkára alkalmi munkásokat felvesz. Jelentkezés Debrecen, Bem tér 18. C.

MTA Atommagkutató Intézete cserelakással rendelkező bentlakó portást alkalmaz. Jelentkezés Bem tér 18. C.

Betanított gépmunkást azonnalra felveszünk. Műanyagfeldolgozó Ktsz Debrecen, Böszörményi út 57.

Napi négy órára, akadémiai munkahelyre gépelni tudó adminisztrátort keresünk. KLTE Néprajzi Intézet.

Éjjeliőrt debreceni munkahelyre, fiatalkorú fiúkat könnyű munkára és fiatal villanyszerelő szakmunkást debreceni és józsai munkahelyre felvételre keresünk. Erdért Fatelep, Balmazújvárosi út.

Esztergályos, lakatos, festő szakmunkásokat, műszaki rajzolót, forgácsoló üzemünkbe szakma nélküli férfi és női munkásokat esztergályos szakma tanulására, továbbá nehéz fizikai munkára férfi segédmunkásokat felveszünk. Jelentkezés BMG Debreceni gyárában, Debrecen, Híd utca 4—6.

Statisztikust és díjbeszedőket vesz fel a piaci kirendeltség. Csapó utca 37.

Hirdessen a Naplóban!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 ÁPR 13
Hajdúbihari Népujság
Deák László

Kiállítás az Ernst Múzeumban

Március 26-tól április 10-ig tartott az Ernst Múzeumban Deák László szobrász és Gacs Gábor grafikus művészek közös kiállítása. A bemutatott szobrok, grafikák, tanulmányok — kiállítás gyűjteményes jellegénél fogva — az életmű egy bizonyos szakaszának, nevezetesen a pályakezdés első évtizedének eredményeit összegezték, s tegyük mindjárt hozzá, elismerést keltő sikerrel.

Két igen tehetséges művészt ismert meg a közönség Gacs Gábor és Deák László személyében, noha nevük eddig sem volt ismeretlen a képzőművészet kedvelői előtt. Gacs Gáboré különösen nem, aki az elmúlt néhány esztendőben VIT-díjat kapott Bécsben, aranyérmet a luganói nemzetközi grafikai kiállításon és Tornyai-díjat itthon. Deák festőként kezdte, mint Berény Róbert tanítványa, és éveket emésztő meditálás után ismerte fel helyét a képzőművészetben, amely immár véglegesen — a szobrászat.

Ugy érezzük, hogy okkal, joggal javasolhatjuk a kiállítás anyagának debreceni bemutatását, akár a közeli hetekben. Deák László például nemcsak illetőségét tekintve vallja magát debreceninek, hanem itt végezte iskoláit ő is a művészetben első lépéseit is itt tette meg annak idején. És jóllehet Gacs Gábor nem a mi vidékünk szülötte, művészetében központi helyet kap a paraszti életforma ábrázolása, így a vele való közelebbi megismerkedés szintén indokolt vagy inkább, kívánatos volna.

g. j.

nak hengerlő berendezése. Az gozói készítették. Az 1700-as szalagot készít.
Foto — Szilágyi Pál felv.)

Deák László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1984 FEB 21

ero fogadók között. Amennyiben 11 találatot senki sem ér el, a teljes nyereményalap a 10 találatosok között kerül felosztásra. Ha tiztalálatos szelvény sincs, akkor a nyereményalapot átviszik a következő hétre.

Fiatal festőművészek sikeres kiállítása

Két fiatal festőművész: Deák László első, és Lisziák Elek harmadik kiállítását látták eddig több százan a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatának XIV., Kerepesi út 26. szám alatti k[illegible] türtermében.

A kiállítás sikerét a vendég[illegible] bejegyzései tanúsítják; főleg[illegible] fiatalok a látogatói a[illegible] összeállított tárlatnak, a[illegible] február 25-ig megh[illegible] Megtekinthető: v[illegible] naponta 9 és 13 ó[illegible]

kor: Az Echo-együttes hangver-
Közreműködik: Magay Kle-
ene Győző és Angyal Já-
s este 7 órakor: Magyar-
ny Kovács Apollónia,
részvételével; Du.
este 7 órakor: Em-
znű NDK-film)

Deák Lárló

a szekszárdi művelődési központ egyik statikus-tervezője.

t.e.: Művelődési központ, Szekszárd. - Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 20-27.l.

enye.
menti
nos: Du
nóta-hang
Soltí Károly stb.
háromnegyed 5 és
berrablók (szeles

Deák László

"Kisérletünk Pakson" cimmel, a "Vita az építészetről" c. cikksorozathoz a Pécsi Tervező Vállalat Ifjusági Irodájának építészcsoportja nevében hozzászólnak : Csete György, Dalzsek Gyöngyvér, Deák László, Dulánszky Jenő, Jankovics Tibor, Kistelegdi István, Kovács Attila, Nyári József, Oltai Péter és Pálfi Miklósné, a paksi atomerőmű lakótelepének építésztervezői.

A cikket lásd: Major Máté nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 15. XIX. évf. 46. sz. 5. lap.

V Blazsek

A cikk mellett a lakótelep tervrajzát is hozza a lap.

Deák László, építész

L: Csete György

—: Eszámunk ... 4.

Látóhatár, Bp. 1978. jún.

Deák László

ABC áruház, Nyiregyháza /Márton István épitész/. -
Ism: Deák László, Müszaki Tervezés, 1968.12.sz.9. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

155. l.

Deák László

Ppbits Mihály művelődési Központ, Szekszárd. Építész Tillai Ernő, munkatársak: Borbély József, Szél Béla, V.Gombos Klára. Statikus Deák László, Takács János, munkatárs: Harnits Péter. - Ismertetés, képekkel, foto Szász János.

Magy.Ép.Ip.1971.1.sz. 20-22.l.

Deák Ferenc
épitész

Méltatás

---:Anyanyelvünkön beszélünk-e épitészetünkben?
Müvészet, 1973.szeptember - 13.oldal

Dévai László
épitész

A paksi Atomerőmü és Lakótelep paneles lakóépületeit a Pécsi Tervező Vállalat Ifjuságí Irodájának kollektivája készitette.

Bartha Attila: A paksi kisérlet".
Müvészet, 1975. junius - 36. oldal

DEÁK László építőn

Művtört.Ért. 1989 1-4 182-183.

/Szabadság / feliratokkal,
ával. A tálcához hasonló áb -
nem fordul elő. Maga, a tál -
tárgyu ábrázolás valószinüleg
ókép után, egy példányban ké -

atott a tatai majolikagyár? In.
p. 215. 189o. - Wartha V.:
armüvészet könyve. Szerk. Ráth
o. - Rédey Miklós: A tatai
7. - A tatai piarista rendház
vhelyi Elemér: A tatai majolika

Deák László, építész

Pr. Szabó Ernő: Hajlék.

A Pécsi csoport tagjai „Hajlék" címe, mottója kiállítást rendezett. A csoport tagjai: Csete György, Blazsek Gyöngyvér, Deák László, Dulánszky Jenő, Jankovics Tibor, Kistelegdi István, Kovács Attila, Nyári József, Oltai Péter, törekvései, választott példaképei – pld. Lechner Jenő, Kós Károly – valóban építészetünk legjelentősebb alakjai közé tartoznak.

Budapest folyóirat, 1988., 3., 4-old.

(1. oldal)

Deák László

építén

„Hajlé 2." címmel a Pécs Csoport
kiállítása a Budapest Kiállító-
teremben (Balassa Zsuzsanna cikke)

Művészet
88/6

Deák László, építész

az adásban a szalaegerszegi művésztelep-lakóival beszélget Forgács Sándor riporter. a művésztelep 13 éves történetéhez hozzászól Deák László építész, a Szolnok-megyei Tanács Tervező Vállalat tervezőépítésze.

Bemutatjuk a szalaegerszegi belsőépítészi művésztelepet.

1980. VIII. 30. UR H 13,57 | Áné |.

Deák Lőrinc

és Lisziák Elek képkiállítását megnyitották

a Kerepesi út 26. sz. alatti művelődési Teremben.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1969. február 18. 8. l.

MDK

Deák Lánló, festő

A Kerepesi úti kultúrteremben láthatók művei.

–: Fiatal festőművének sikeres kiállítása 12

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 22.

Deák László festőművésznek

Kiviák Elekkel közösen rendezett kiállítását febr. 25.-ig meghosszabbítják, a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata XIV. Kerepesi út 26. sz. alatti kiállítótermében.

(Nyomtatott értesítés alapján).

Deák László

Meghívó

DEÁK LÁSZLÓ

ÉS

LISZIÁK ELEK

kiállítására

A KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP KIADÓVÁLLALATA
KULTURTERMÉBEN (BUDAPEST XIV., KEREPESI ÚT 26.)
MEGNYITJA NEMES BÉLA A KIADÓVÁLLALAT IGAZGATÓJA
1969. FEBRUÁR 10-ÉN 17 ÓRAKOR
A KIÁLLÍTÁS 1969. FEBRUÁR 10-18-IG REGGEL 9-TŐL ESTE
18-ÓRÁIG TEKINTHETŐ MEG. VASÁRNAP ZÁRVA!

MDK

Deák Ránló, festő

Szerepel.

-: Hét fiatal képzőművész kiállítása
Angyalföldön 8.

Népszabadság, Bp. 1969. dec. 13.

Dear Sirs,

Yours

Angela Ware

8.

15.

Deák László

Szerepel az Angyalföldi József Attila Művelődési Ház tárlatán (1969 XII. 12-28)

Meghívó

Deák Kárló festő

Szerepel a N° 1. tárlaton az ungyalfoldi József Attila Művelődési Házban

Szocialista Művészetért 1970 I. sz.

Deák Szabó Imre

Említve

A N°1 tárlatáról

Összegyetem, fs. 1970 nő 19.

Deák László Imre,

a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Kisz-szervezetének Klubja meghívja Önt az „Jó N" csoport kiállítására, (Bp. VIII. Baross u. 28) amely 1971. II. 15–III. 10-ig tekinthető meg.

A kiállító művészek: Cerovszki Iván, Deák László Imre, Kiss Iván, Kovárznai György, Lisziák Elek, Orvos András, Prutkay Péter, Szemadám György.

Meghívó.

Deák László, grafikus

Illusztráció: (rajz) Repr

Dr. Raskó Gabriella: A tettes és áldozata 1123–1125.

Élet és Tudomány, bp. 1979. szept. 7. XXXIV/36.

Deák László, grafikus

Nagy rajzai

Repz

ar Szilágyi Vilmos: Tanár - diák indulat áttétel 1206-1207

Élet és Tudomány, Bp. 1979. szept. 21. XXXIV/38

Deák László, grafitus

Rajz

Rajz

de Szakolyi András: A szívbetegek szívügyei 1139–1140

Élet és Tudomány, Bp. 1979. szept. 7

XXXIV/36

DEÁK László Imre
g 1 7.32,33

Új Művészet

Új Művészet

Deák László

A fővárosi pedagógusok "Fáklya" Klubjában több művész résztvételével rendeztek kiállitást. Szabó György: "Hétköznapok" cimmel ir a tárlatról, s megemliti a művész nevét kiállitó művésztársai között.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. junius. 3.
XVI. évf. 23. sz. 12. lap.

Deák László Imre
halk tónusú, de kiegyensúlyozott
kompozíciójú rajzai múltha Klee
bűvöletében keletkeztek volna.

Dr. Maksay László: A Fáklya Klub
csoportkiállítása.

Raptanítás 1972/6 33 old.

Deák László

A Fészek Klub Székely Mihály-termében rendezett „Tér Kondor Béla tiszteletére" c. kiállítást egy alkotócsoport hozott létre, melynek a nőnem egyik tagja.

Láttuk, hallottuk.

1974. II. 10. 11.55 N. /11/

Deák László, [festő]

Pedagógus képzőművén. Kiállít a fáklya Klubban.

—: Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 19.

Ocák László Imre, festő

Hét festő kollektív kiállítását rendezte meg a Fáklya klub, melyen festményei szerepelnek.

Rajz. (repr.)

Péter Imre: Stúdió-tagok csoportkiállítása.

Köznevelés, Budapest, 1972. jún. 10.

Deák László

A Férnek Klubban febr. 27.-én „Csak tiszta forrásból" címen nyílik a Pécsi Tervező Váll. Ifjúsági Irodájában dolgozó fiatalok kiállítása. A kiállításon munkáját láthatjuk.

Képes Krónika
1973. febr. 24. TV. 11.25 /11/ K Gyné

Deák László Imre

1970 JUL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

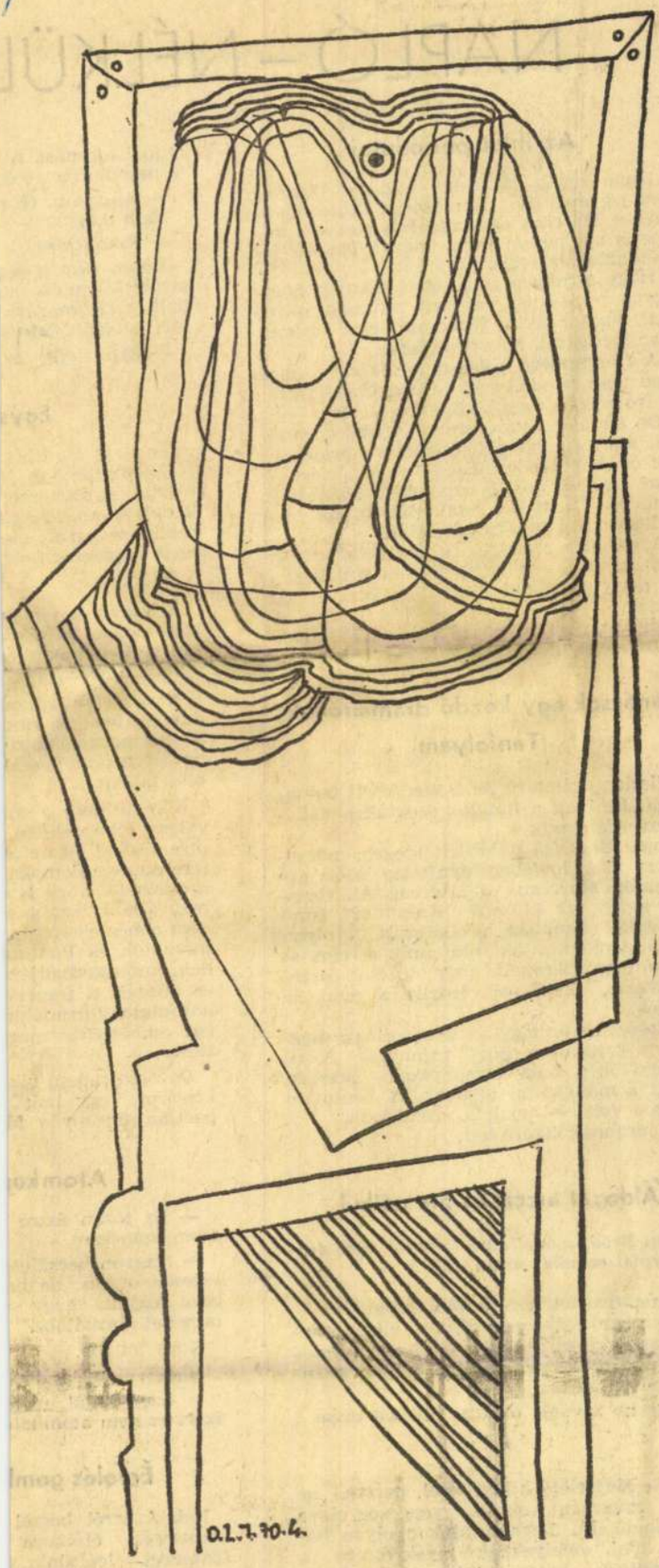

Deák László Imre: Kompozíció

HUBAY

NAPLÓ — NÉLKÜL

Az ihlet periódusai

Hugo egyik bizalmas közlése. (Fontaney jegyezte föl.) „Vallásosan tisztelem az ihletet. Ha csak egy vesszőről van szó, akkor is azt nézem meg, hogy a legelső fogalmazásban hogyan is írtam."

Hogy a műben az ihletett résznek csakugyan respektusa van, ezt nemcsak az író érzi, amikor hideg fővel már csak tétován mer javítgatni. Más is megérzi.

A filmrendező például rendkívül komolyan vesz minden szót és instrukciót, amit az író beírt a forgatókönyvbe.

De annál nagyobb gyanakvással fogadja azt, amit az író a forgatáskor proponál. Mit ért hozzá? Egy idegen! Azért, mert ő írta? Na és? Most ő van alkotási lázban, a rendező. Most ő a csalhatatlan. Az író hallgasson, ő most csak kibic.

A színházi rendező is legtöbbször így van: az írott szöveget tiszteli (ha tiszteli), de a próbákon semmit se hisz el az írónak.

Mintha nem is az író volna ott, hanem az író — jogutódja.

Tanácsok egy kezdő drámaírónak (Tanfolyam)

Minden drámaíró fél a szervezett buktatástól. De csak a fiatalok szokták bevallani ezt a félelmüket.

Sophokles első darabjait idegen, már elismert írók nevében nyújtotta be az archonnak. Marivaux a „Herceg Álöltözetben avagy az Előkelő Kalandor" című vígjátékát titokban próbáltatta, s olyan plakátot nyomtattak róla, amin se cím, se szerző nem szerepelt, hogy előzetes összeesküvésre, kritikusi intrikára mód ne nyíljék.

Elképzelhető, hogy az ilyenformán megsértett kritikusok hogy zajongtak. Azzal vádolni őket, hogy ármánykodni akartak, holott ármánykodni akartak. A bemutató viharos volt, — írják a szemtanúk.

A darabnak sikere lett.

Áldozat arccal és arc nélkül

(Egy Bródy-novellából készülő film dramaturgiai munkái során. 1959.)

A hadtörténeti szakértőtől hallom:

A kivégzőosztag elé állított elítélt szemét csakis azért kötötték be, hogy a katonákfnak, amikor céloztak, ne kelljen szembenézniök.

Hogy ne zavarja őket az áldozat arca.

*

N. B. Megfelelő kiképzéssel, persze, az efféle zavarokat okozó gyengeség eleve leküzdhető. Pl. lőgyakorlatokon olyan bábukra lőni, amelyeknek nyakrészére a gyakorlatozó katonák hozzátartozóinak (testvér, szülő, élettárs) fényképe van illesztve.

Költségessége miatt inkább csak az elitcsapatok kiképzésénél javasolható ez a módszer.

Cím nélkül távozunk

is födi egymást. A f
is mondhatja arról,

— Elutazott. (E p
És a magyar?

— Elköltözött.

Vajon nem a rég
tartások emléke v
halt, vitte magával
csét, szolgáit, élesé

— Elköltözött az

Egys

Elképzelhető-e, h
ezernyi naprendszer
lamelyik másik ga
rendszerében az éle
hogy megismétli azt

Miért ne?

Eljutnak a világh
hőkarcolók, felfedez
tán a H-bombát, e
magukat vele...

A végtelen változ
duplikátum is, mir
Szupermatuzsálemrő
ugyanazokkal a szá
ötös találata.

Elképzelhető a m
válása, elképzelhető,
piramisokat és az o
tére naptemplomoka
képzelhető, hogy Ist
megváltani azt a n
nem nehéz elképzeln
írástudók és Pontiu
dek, kereszteshadjár
és Danték, a franciá
hasonlatos forradalm
egy emberbarát meg
tilót...

De nem tudom elk
kisváros, egy holt
partján függönyös fű

Atomko

— Ez józan észre
atomjózanészre.

— Nagyon becsület
ségesen etikus, de ha
látni fogjuk, hogy s
becsület normáihoz.

S így tovább.

Végül:

— Szép halál, nag
azért ez nem atomhal

Érvelés goml

Valaki arról beszél
emberiség életkora
százezret leéltünk,
nyolcéves gyerek vagy
kisállatmódra töltött
építettük a Parthenon
keresztelkedtünk me
használjuk az elektro
perce, hogy kézbekapt
Nem kell tehát kéfs
gyermekbetegség. Mai

Deák László Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 MÁJ 16
1021

Deák László Imre rajza

T NAPJAINAK VITAJA

nert —, *„a szó nem lehet esetleges hang"*. Ugyanezt a véleményt hangoztatta a szovjet *Mihail Lukonyin* („Nem lehet tartalom előtti formákkal operálni"), valamint a román költődelegáció egyik magyar tagja, *Székely János*, aki szenvedélyes hangú felszólalásában így fogalmazott: *„A nyelvi struktúra, melyből hiányzik az igazságnak, mint konkrét*

Kambodzsa ellen folyó agressziv háborúról, s azt „rendőri intézkedésnek" nevezte. A francia *Georges-Emmanuel Clancier* szerint a békének csak törékeny szigetei vannak, s még ott is csak viszonylagos a békesség: azt jelenti csupán, hogy *másutt* ölnek. Az egész emberiségre kiterjesztett békére volna szükség. A tanácskozáson megfigyelőként részt

költő volt, aki sosem tudott kívül maradni az eseményeken, központi témája a rezignáció elleni harc volt. *Nemes Nagy Ágnes* franciául búcsúztatta a magyar lírá nagy barátját, a francia *Paul Chaulot-t*, akivel úgy lehetett a magyar költészetről [illegible] mintha ő

Deák László Imre

Cim nélküli rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 16.
XIV. évf. 2o. sz. 5. lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR PAPÍR

1971 JUN 28

szokken. A padlástépcső fe- ezen? — Ma...

1021

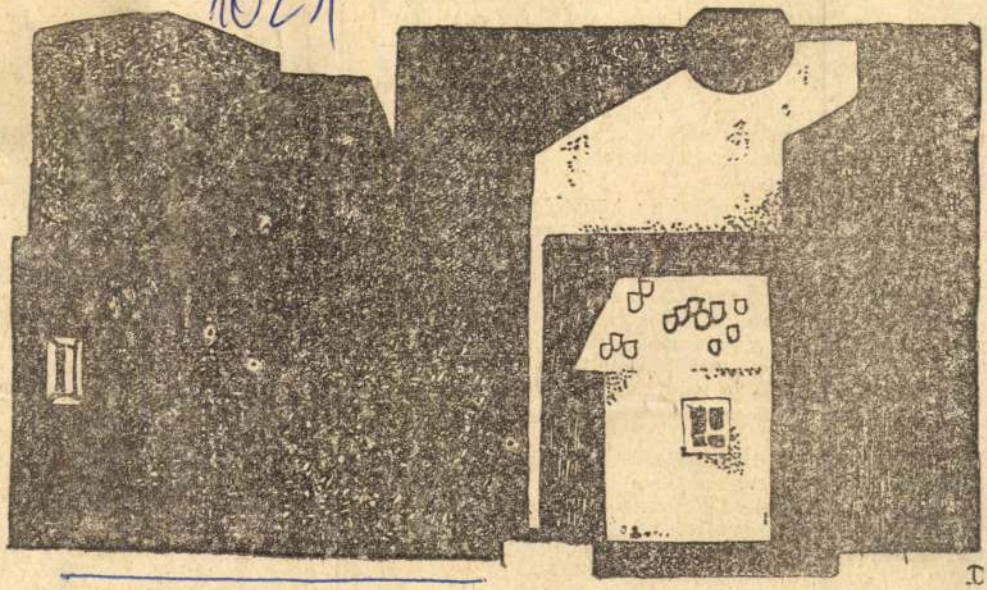

(DEÁK LÁSZLÓ linómetszete)

Deák László

zatainak a gazdasági élet területén történő
Nem véletlen tehát, hogy a pártszervezete
vékenységet központi kérdésként kezelik.
ban a hármas alapelv érvényesül: minde
megfelelő szakmai, politikai ismeretekkel ke
nie, ezen túlmenően pedig vezetői ráterme
emelten kell foglalkozni az ilyen emberek
gainak megismerésével, figyelemmel kísé
kat, fejlődésüket.

Ha a vezetéshez szükséges követelményeket akarnánk felsorolni, csak a legfontosabbak említése is hosszú listát tenne ki. Elengedhetetlenek: a szakértelem, a kezdeményezőképesség, a fantázia, az intelligencia, a szorgalom, a realitásérzék, a határozottság, a jó kapcsolat a beosztottakkal, a jó összeköttetések. Ezek ellenkezői: az önfejűség, a határozatlanság, a közöny az emberek problémái iránt, a féltékenység a beosztottakkal szemben, a részletekben való elmerülés, a népszerűsködés, a hatalmaskodás — előbb-utóbb lejáratják a vezetőt és alkalmatlanná teszik feladataik elvégzésére.

EGY VEZETŐNEK mindenekelőtt tekintélyének kell lennie, s mivel szerezhetné meg beosztottai elismerését, ha nem azzal, hogy mind szakmai, mind politikai, mind emberi vonatkozásban felette áll a többieknek? A presztizsnek azonban nemcsak a vállalaton belül, hanem más intézmények előtt is meg kell lennie. A jó vezetőnek alapos és állandóan friss információkkal kell rendelkeznie, másképp körülményeinek, partnereinek és beosztottainak kiszolgáltatja magát és átengedi a kezdeményezést. Tudatában kell lennie annak, hogy amit csi-

terséget folytatják — teszi hozzá Pamlicska Anna, mert őt mindkét tény befolyásolta a pályaválasztásban.

— Hogyan fogadnak benneteket a gyárban?

— Kicsit túl szigorúan vesznek minket. Előfordult, hogy a fiúkkal bálákat emeltettek. Nem arról van szó, hogy nem szeretünk dolgozni. De mi főleg tanulni jöttünk. Tudjuk, kevés a munkás, s azt is, hogy olykor útban vagyunk. Szívesen segítünk, de van, aki „kész munkaerőként" kezel. Lehet, hogy a gyárnak ráfizetés a mi látszólagos lógásunk. Szívesebben keresnénk többet, azért dolgoznánk is, hiszen a gyakorlat miatt nem kereshetünk máshol. Ha végzünk, 550 fo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
1973 JUN 29

1021 Deák László Imre

DEÁK LÁSZLÓ IMRE RAJZA

LEHOCZKY ISTVÁN RAJZA

Deák M. – Zs.
Deáki-Deánovics

DEÁK Mária

91 1. 63

Új Művészet

Új Művészet

DEÁK MIKLÓS, térképész, /1909/

ULBRICH könyve II.részében Burgenland és környező állam
mok községi térképei,legtöbb 1770 után.A koraiak méret
arányai premetrikus korból valók,a későbbiek legtöbbje
méterrenedszerben készült és nagyrészük a bpesti Állam
nyomda terméke.A térképek szerzői többségükben magyarok
így Deák Miklós is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Deák M. Rita

Maston Lili: A fordított világ c. színművéhez kérít dúrlettenvet.

A Hét, 1974. jún. 21. 5. erf. 25 n. 6 r.

Dede M. Rita

1974-ben Sepsimentgyörgyön Dede Bandival és Kiss Bélával közös műtermet foglalt.

A Hét, 1974. jún. 21. 5. cfg. 25 m. Gr.

Deák M. Rita

1974. őszén Csíkszeredában megnyíló kiállításon

szerít vesz.

A Hét, 1974. jún. 21. 5. evf. 25 sz. 6 p.

Deák M. Ria

A sepsiszentgyörgyi műveinek 1971. jún-ban a Szabadkai Múzeumban rendezett kiállításán részt vett műveivel.

A Két, 1971. jún. 11. 2 erf. 24 sz. 9 p.

Deák Rita

Bukarestben tanult belsőtervezést, jelenleg sepsi-
szentgyörgyön él.

A Hét, 1971. febr. 19. 2. elg. 8n. 9p.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 JUN 5

VALÓSÁG
Budapest

1021

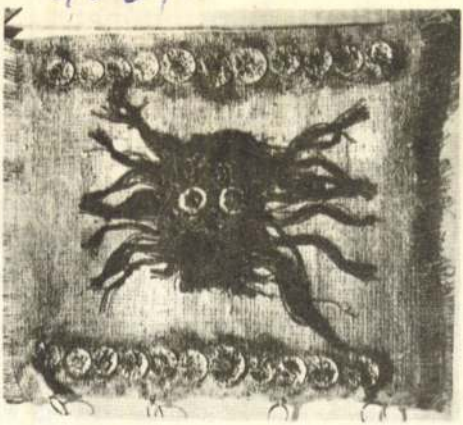

Deák M. Ria (Sepsiszentgyörgy): Maszk

Deák M. Ria

Szabó
Kis ma

Első szó
tűnő kö
Kriterion
délyi ny
fesszor:
irodalomt
lustörténe
lalkozás soha és sehol nem készült. Érdeme egy következetesen végiggondolt koncepció is, amely művek formájában eleddig hiányzott mind a hazai,mind a külföldi magyar stilisztikából, nyelvtudományból és poétikából.

Nálunk a stilisztika sok minden volt. Legutóbb a magyar nyelvészet egyik alfejezetévé vált, ennek a megoldásnak minden előnyével és hátrányával együtt.

Deák 14. Ria (Szepesszentgyörgy)

Masek (repró)

Valóság, 1971. 6. sz. 98. l.

DEÁK M. Ria

JANÓ Mihály: Egy témaelemző kiállításról. =
Pavilon, 4. 1990 91 - 93.p. ill.

Sepsiszentgyörgy, A ház c. kiáll. 1990

Kiállított művéről

Deák Ria (Sepsiszentgyörgy)

Maszkok (rajz)

Világ, 1971. 4. sz. 21. l.

DEÁK M. Ria
Székelyudvarhely, 1944. augusztus 30.
Belépítészeti és Bútortervező Főisk. Buk.,
díszlet- és jelmeztervező, festő

Banner Erdély

mélyén mégis remeteségre
kebb ösvényen szeretett
hatta meg annak a két sz
kik az első remetékhez h
meghallani az Úr hangjá

Szent András és Bened

Ünnepük: július 17.

Meghaltak lolo táján.

A két remete szerzete
irta meg kevéssel 1064
aki most Isten irgalmáb
kolás fiú voltam, a jó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 — 4

VALÓSÁG
Budapest

1021

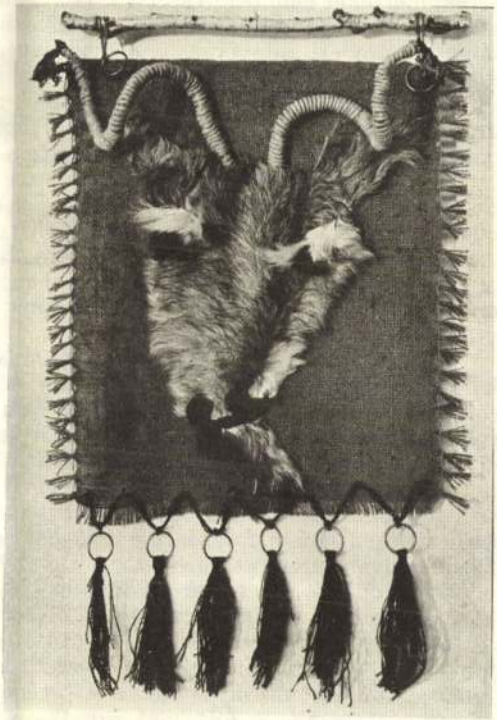

Deák Ria (Sepsiszentgyörgy): Maszkok

Deák Ria

ha progresszív töltést kapna. Hogy az újszerí
költői mű értékének meghatározásában, azt jó
zetek, melyeket nem befolyásol a versben meg
ismerete. Aki történetesen előbb találkozik
mint az eredeti mintával, a másod-harmad
érezheti. Még szélsőségesebb a helyzet, amik
formájával, például távol-keleti haikuval tal
kultúrkör) ismerete híján netán negyedrangú
hetünk. Az esztétikai érték dolgában még a p
sem dönthet (bár a két szféra több ponton é
nyesítése, az állampolgári vagy államelienes
esztétikai hatását, ha az alapvető esztétikai
vizsgálódásunk tárgya — már adva van. (Bár Adorno bőrusan
művészet esélyeiről egy olyan szituációban, amikor különbözését az álművészetektől egyáltalán bizonygatni kell,[2] véleményünk szerint az efféle elemzésnek komoly művészet-mentő jelentősége lehet.)

Önmagában akár a költészetet, akár az álköltészetet feles számú nézőpontból lehet vizsgálni. Taglalni lehet tematikus, stiláris, verstani, hangtani, kultúrtörténeti, eszmetörténeti, alkotáslélektani, hatáslélektani, kultúrszociológiai stb. jegyeit, szinkronikusan is, diakronikusan is. A két terület *összehasonlító* elemzése azonban — mielőtt a fent felsorolt stúdiumok „kétfedelű" formáira vállalkozna — nem nélkülözheti a különbség legfőbb mozgásterének vizsgálatát. S hogy a költészet két típusáról szólva nélkülözhetetlen az összehasonlító módszer, azt nemcsak a két terület egymásmellettisége, hanem folytonos *kölcsönhatása* is alátámasztja. (E kölcsönhatásban a kezdeményező szerep természetesen a valódi költészeté.)

A valódi költészet és az álköltészet kölcsönhatása — fonák módon — a költészet közlésformáinak egyik megújítója. A költői kommunikáció magasrendű közlésformái az álköltészetbe süllyednek alá. Tarthatatlanságuk éppen álköltészetbeli virulenciájuk láttán tűnik ki, ami viszont a valódi költészet lejáratott közlésformáinak megújulását sürgeti.[3] Bizonyos költészettörténeti tényeken okulva feltételezhetjük, hogy ez a visszacsatolásos folyamat egyidős a költészettel, hiszen csak a megújulásra képes (visszatekintve: meg-megújuló) költészet tartható költészetnek. (Még a meg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

UTUNK

1021 APR 9

Deák M. Ria: Partok és árnyékok

Deák M. Ria

A +1 oldal olvasóival való találkozásaink sorá szóba került, hogy a magyar irodalomban (különö irodalomban) sok a mitológiai vonatkozás. Ezek i séges a jobb megértéshez, de ilyen tárgyú magya könyvek, lexikonok nem hozzáférhetők mindenki a hiányon próbálunk most induló sorozatunkkal

MÍTOSZRÓL MÍTOSZRA

Apollón, múzsák

Vagy ne ezen szomjat, vagy erőt adj, pindusi zsarnok!

Vörösmarty: Írvágy

Apollón Zeusz mellett a görögök leginkább tisztelt istene volt. Ez kifejezi a költészet szükségesen magas rangját is: a lantos költészet istene maga a fényisten (Phoibosz), s jelképezi a szellem világosságát, az értelmet. Apollónt később a napistennel, a mindent látó Héliosszal is azonosították. Augustus császár pedig a laza római erkölcsök helyreállítására a régi, azaz görög istenek, köztük elsősorban Apollón (Apollo) tiszteletét igyekezett felélesztení.

Félelmetes is Apollón, az olümposzi istenek is tisztelik, még meg is rettennek, mikor

tük, nem kell hát megütközni azon, hogy Vörösmarty verse zsarnoknak nevezi. Pedig nem is az ezüstíjas Apollónhoz szól, hanem a lantoshoz, a Múzsák vezetőjéhez, Apollón Muszagetészhez.

A kilenc Múzsa költészetet ihlető, pontosabban költészetet ajándékozó istennő. Az Olümposzon az istenek között, a Helikonon, a Parnasszoszon vagy a Pindoszon tanyáznak, de e hegyek közelében is. Énekük, zenéjük, táncuk az egész természetet betölti, ellentéte mindannak, ami az összhangot zavarja a világban.

Maga a mítosz a Múzsák megnyilatkozását jelentette, az

igazságot. Gondoljunk arra is, hogy a Múzsák éppen az *emlékezésnek*, Mnémoszünénak a lányai. Az igazságot akarta minden költő megközelíteni. Ezért hívják segítségül a Múzsát, Homérosz óta. A költészet és a költő szentsége, a költő szavának hitele a görögök között azért is alakult ki, mert nem a kitalált képet, szót becsülik, hanem a megtaláltat. Ennek kezese a Múzsa, s az eszményi költő nem a kitaláló, hanem a megtaláló.

Berzsenyi *Osztályrészem* című versében a „szelíd Camoenát" hívja. A Camenák a római mitológia Múzsái. De hozzájuk ritkábban fordulnak a költők; ők erőtlenebbek, mint a Múzsák, a római öntudat

DEÁK M. Ria

10. 60. Varadinum '92

Új Művészet 1992

1) Deák M. ~~Rita~~ Ria

Textilt is, grafikát is hémít.

Vonnódik a kerámiához, festéséthez

és szobrászathoz is.

Gazda Lóiset: Élelő alkotóhedv.
Kornuk 1970 X. - 1567.

2) Deák ~~Rita~~ M. Ria

A Sepsiszentgyörgyi Állami Magyar Szín-
ház díszletfestője.

A marosvásárhelyi művészeti közép-
fazda líset: Textil és grafika.

Kornuk 1970 / 567.

3) Déak ~~Aita~~ M. Ria

~~le~~ fő, ipasművén

iskola textil szakán végzett, utána háromszor próbálkozott eredménytelenül a kolozsvári képzőművészeti főfazda bírset. Textil és grafika

Kovacsik 1970 1568.

a) Deák M. Ria

képző és iparművén

iskolán felvételi vizsgákra. Ezután Bukarestbe ment, az építészeti technikumba.

Gyula Líset: Textil és grafika

Kőrunk 1970 1568.

5) Deák M. Ria

képző-, iparművész

3 évig járt ide, ezben állandó-
an dolgozott, részt vett a marosvá-
sárhelyi tartományi tárlaton saz
Szoda József: Textil és kép
Kornuk 1970 1568.

6) Deák M. Ria

képző - iparművén.

országos diákkiállításokon. Egy ilyen alkalommal díjat kapott sa KISZ megvásárolta munkáját.

Gazola-piset: Textil és ~~tér~~ grafike

Kornak 1970 1968.

7) Deák M. Ria

hépő-, ipszanívén

A technikum elvégzése után uzlék-

ve ment.

Sepsimentgyőrgyi kiállítása.

gyorsa bírat: Textil és grafika

Korunk 1920 X. 1568.

8) Deák M. Réa

hégő, - ignorancia

Keresztelő / Tempera / Regő.

Masch / Rosszaság / Regő.

Masch / Napistan / Regő.

Kornuk 1920 X. 1568., 1597.

Deák M. Rita HAROMSZÉK 92. VI. 26. FORDÍTS IS!

LAUDÁCIÓ

A színpad képzőművészete, a díszlet, a jelmez megtervezése mindenképp szolgálat. Szolgálja a drámaíró vízióját, a rendező ráhangolását, mely a kor életérzéséből eredő kívánalomnak megfelelő művészi megfogalmazását célozza, szolgálja a színészek belső átélését segítendő korszerű díszlet és jelmez, de nem utolsósorban a sűrített mozgásteret biztosító színpadtér megalkotásával. Ez az együttes művészet pedig szolgálja a közösség kultúráját, legmélyen azt a közösséget, mely a minden emberben létező belső többlet összetartó erején alapszik. Ezért szakrális a művészet, mely megrendít, tisztít. Nincs oly kritikus, aki úgy tudna ítélkezni, mint a közönség, az együvé tartozó közösség. Az ítélkezés megfellebbezhetetlen formája a taps. Minden színházi ember és pódiumon szereplő művész érti ezt a nyelvet, minden árnyalatával; a megbocsátható udvariasságtól a felszabadult elragadtatásig, mint a választóvíz, csalhatatlanul különít el nemest a talmitól. Ilyen tapsokat kívánok továbbra is a méltán Bánffy Miklósról elnevezett díj kitüntetettjeinek, kedves kollégáimnak, Deák M. Riának és Deák Barnabásnak.

CS. ERDŐS TIBOR
festőművész

Játszó díszletek, térhatás, hangulatok

AVAGY A SOKFÉLESÉG FORMÁI

HÉT TÉTELBEN A DEÁK HÁZASPÁRRÓL

ELSŐ — LÁTÁSMÓDOK SZINTÉZISE

Deák M. Ria 1969 óta hivatásszerűen is a sepsiszentgyörgyi színház díszlet- és jelmeztervezője. Érdeklődése szerteágazó: fest, rajzol, textíliákat készít, kombinálja az anyagokat, a formákat. Saját bevallása szerint, leginkább mégis a textília sajátos formáiban képes kifejezni önmagát. Textíliái — számtalan eredeti, érdekes, izgalmas kísérletével szerepelt az elmúlt negyedszázad hazai és külföldi tárlatain — általában vegyes technikával készülnek, noha életművében időben jól elkülöníthetőek bizonyos szakaszok. A textília általában nagy anyagi és időbefektetést igényel, igényes műfaj. Deák M. Ria először maszkokat, majd tükröket készített, itt elsősorban a tárgyaknak lakásdíszítési funkciójuk volt, hangulatot, megfelelő atmoszférát akartak teremteni a lakásban. (A modern ember zaklatott, frusztrált, különféle stresszek érik, ezért sem mindegy, hogy otthona képes-e biztosítani számára a megfelelő hangulatokat.) Ezután a hetvenes évek elejétől fokozatosan hódított meg másfajta területeket, adaptált és vegyített technikákat, látásmódokat. Tárlatain megjelentek a makramétechnikával — horgolás, csomózás — készített tárgyak, egy időben spárgából csinált divatos, nagy keresetnek örvendő táskákat. Utána új fejezet kezdődött, az ún. „mini-textíliák" korszaka. Eme hússzor húszas, kecses, kisméretű tárgyak egyfelől szabad teret engednek a képzelet (ki)csapongásainak, másfelől a szabadságon, illetve kötetlenségen belül igen határozottan érvényesítik önnön formájukból eredően az „anyag" elvárásait is. Elsődlegesen néha „csak" iparművészeti termékek — ezeknek elsődleges a díszítőművészeti funkciójuk! —, de igen sokszor érzik a grafikai látásmód is. Így játszanak egymásba Deák M. Riánál különféle műfajok. Igen jellemzőnek érzem egyik hetvenes évekbeli textíliáját: két mezőben három madarat ábrázol, szorosan egymás alatt. A madarak, nyilván, a felemelkedést, az elszakadást, a repülést szimbolizálják, igen finoman, kecses bájjal, de átlengi őket valami erős, meghatározatlan melankólia is. Ezután kezdtek mondhatni „egymásba folyni" a különféle látásmódok és technikák, a díszítőművészeti és az elsődlegesen grafikai indíttatású darabok kezdtek egymásba olvadni s új műfajt teremteni. Itt elsősorban Benedek Elek *Mesefa* című kompozícióját kell megemlíteni, a nagy székely mesemondó, Elek nagyapó megnyerő, megnyugtató, a nyugalmat, a békét, a jóságot jelképező arca köré szerveződnek mesealakjai. De már a hetvenes évek végén különböző anyagokat is kombinál Deák M. Ria, villanykörtéket, horgolt ügyeket. Így születnek meg a nyolcvanas évek nagy csoportos kiállításain szereplő „tárgyai". Itt már, a hangulati elemeken túl, megfigyelhető egy erős és fegyelmezett aktivizáló hatás is, ez a művészet már a tér és az ember „szennyeződései" ellen is tiltakozik, harcba indul egy új, emberarcú környezetért.

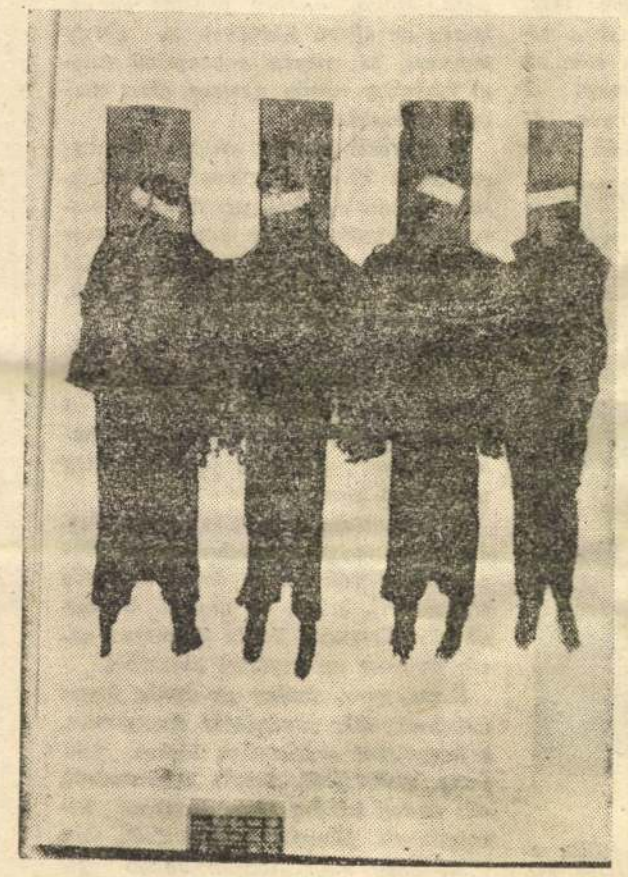

Deák M. Ria ● Áldozatok

MÁSODIK — AZ IDEÁLIS DÍSZLET

Deák Barna, szakmáját tekintve, külső építész, a színházhoz feleségénél később került, festményei közben csoportos kiállításokon szerepeltek, s neve egyre többször szerepelt plakátokon, színlapokon, egyre több díszletet tervezett. Egy hajdani vallomásában elmondta, mint minden díszlettervezőnek, neki is vannak elképzelései az *ideális* díszletről, elsősorban azt szeretné, hogy a díszlet is „szerepeljen", „játsszon", ne az előadást segítse, hanem, ha lehet így mondani: *legyen játékban!* Azt mondják beavatottak és bennfentesek — ilyenekből a színházak körül mindig a kelleténél több is található —, hogy az ideálisan jó díszlet nem is látszik. Akkor ideális, akkor jó, ha nem látszik, ha a néző bárhogyan figyel is, nem veszi észre, nem reagál rá, természetesnek tartja, hogy pontosan itt, így és ilyen környezetben kerül sor a darabra. Deák Barna — majd húsz esztendeje — idejét a vászon és a színpad között osztja meg. Egyszerű: a vászon előtt az ember mindig egyedül van, a színházban viszont soha. A színház kollektív műfaj, közösségi munka, itt senki nincs, nem is lehet egymaga. Festményei először nonfiguratív hatásról árulkodtak, lassan, fokozatosan szakadt el ifjúkora naturalista látásmódjától, s kísérletet tett egy újfajta nonfiguratív látásmód kialakítására, ugyanakkor ezt sem tartotta önmaga számára kielégítőnek, s egy idő után vásznain megjelentek a figurák is. Ahogyan hajdani vallomásában beismerte, akkor már úgy érezte, mindaz, amit csinál, nem elég, „be kell hozni" az embert. A figurát. Így született *Szék kenyérrel* című festménye vagy Önarcképe, amelynek az esztendők során több variációja is készült, mintha a művész elsődlegesen fontosnak tartaná megörökíteni változó arcát a változó időben. A nyolcvanas évekre a „figurák", úgy tűnt, meghódítják festményeit, de ekkor már a dekoratív konstruktivizmust vagy figurái furcsa, különleges hatású szimbólumait sem érezvén kielégítőnek, ő is lelkesen variálni kezdte az anyagokat és látásmódokat.

HARMADIK: DEÁK M. RIA — A BAGOLY

— igen, a Bagoly; szemei most már mindenhová követnek, ha egyszer beléjük néztél, elkísérnek, nem engednek el, alakulnak, nőnek, terjeszkednek benned, önvizsgálatra késztetnek, dolgaid ellenőrzésére, elindítják az emlékezet sodró, megállíthatatlan folyamait, miközben „a tárgy" még mindig valami hanyag egykedvűséggel lóg a falon, megváltoztatva, átalakítva a szobabelsőt — — —

— — — igen, a Bagoly; sárga szemei most éppen egy darázsra szegeződnek; állórepülésben gyönyörködik; darázs a Bagoly szeme előtt, *élettelen* és *élő* egy pillanatig egymással szembekerül, egymást utánozza; most, igen, most mintha megmozdulna a Bagoly?! A huzat teszi, mondjuk hanyagul, magunkat nyugtatva. Vajon? — — —

NEGYEDIK: EGYMÁST FELFALÓ HALAK

— — — IGEN, A HALAK, Deák Barna egymást felfaló halai: minden egyszerű, szép, tiszta és megrendítő, mint a mesében. Mint az életben. A nagy hal tátott szájában el fog tűnni egy közepes nagyságú hal, a közepes nagyságú hal szájában egy kisebb hal, a kisebb hal szájában egy még kisebb, a még kisebbében egy párányi, a parányiéban egy pirinyó — — —

És ÍGY tovább. Nincs megállás — — —

ÖTÖDIK: VALLOMÁSRÉSZLET

„... nem elsősorban a sík felületben megszőtt téma kibontására törekszem, hanem a valamennyire plasztikai felület létrehozására is. Ezek a kötött tértextíliák soha nem érnek, nem is érhetnek fel a leszőtt térfelülettel, viszont az ötlet kötve hamarabb kivitelezhető, mint szőve. A kötőtűvel gyorsabban dolgozom, mint szövőszéken, ahol szálanként kell öltögetni. (...) Kombináltam már más elemeket is, fát, textilt, kötelet, villanyégőt stb. Volt egy ötletem természetvédelmi témára, a makett is fa lett volna, síkban is meg lett volna szőve, s kötelekkel jeleztem volna gyökérzetét, szerkezetét. Az elkövetkezőkben ilyen irányú tervemből is szeretnék már megvalósítani valamit." (Deák M. Ria, 1983)

Deák Barna ● Felemelkedés

HATODIK: VALAMI A MÓDSZERRŐL

„... gyufásdoboz nagyságú vázlatokat készítek általában, ez azt is jelzi, hogy minden — na jó, majdnem minden! — ki van dolgozva, és a vászonrakás csak tisztára »fizikai« munka. Persze, itt is mindig bejön az anyag — az anyag valamiképpen mindig bejön! —, ugyanis korántsem mindegy, hogy egy hetvenöt banis rajzlapra festesz akvarellt, vagy ötszáz lejes vásznat rontasz el." (Deák Barna, 1983)

HETEDIK: SZÉLNEK ERESZTETT FÖLDGÖMB

1981-ben küldte el a barcelonai nemzetközi grafikai kiállításra Deák Barna ***A szélnek eresztett földgömb*** című munkáját. Földgömböt ábrázolt, mondhatni, fura helyzetben, alatta, fölötte, széltében feszülő vitorlák!...

Hogy a vitorlák milyen irányba is „viszik" el végül a „renitens zöld bolygót", nos, az nem mindegy! Rajtunk is múlik. Hogy milyen veszélyekre figyelmeztet a „szélnek eresztett zöld gömb", nem mindegy, fölösleges is felemlegetni, miért nem!...

Egy bizonyos: a nyolcvanas évekre, a cenzúra és a kultúrairányítók „ébersége" ellenére — vagy lehet fokozottabb mértékben épp ezért! — a Kovászna megyei műhelyekben, Baász Imre inspiráló és szervező hatására — s ezt a nagy sikerű csoportos tárlatok, a Madarak, a Médium vagy a Formai szólamok kiállításai is bizonyították — formálódott egy hatásos és nyíltan politizáló, aktivizáló, a környezet és a szellem veszélyeztetettségére fokozottan figyelő, *mindenfajta szennyeződés* ellen harcba induló művészet. Megválik, mihez kezd szabadságával a kilencvenes években?!?

BOGDÁN LÁSZLÓ

TELEPÜLESEINK (61.)

ERŐSD

Háromszék legdélibb részén, a Baróti-hegység aljában, az Olt folyó jobb partján elterülő keskeny síkságon fekszik. A falut keresztülszeli a sekély vizű Erősd pataka, amelynek nyári szárazság idején alig van vize. A faluval szemben, az Olt bal partján, a Barcaság szélén helyezkedik el a Brassó megyei Botfalu. Erősd közigazgatásilag Fehér, Felsőfehér, majd 1876-tól Háromszék vármegyéhez tartozik. 1468-ban említik először Árapatak tartozékaként. 1479-ben pedig Árapatak határán keletkezett újfalunak nevezik. A magyarok mellett a XVII. századtól románok is lakták. A XVII—XVIII. században két nemesi udvar volt Erősdön: az egyik a Béldi családé, a másik a Gerébeké (később a nagyajtai Donáthoké). Tipológiailag a megyei jellegű jobbágyfalvak kategóriájába tartozott a többi Felsőfehér vármegyéhez tartozó településsel együtt. Lélekszám szempontjából a kis települések közé sorolható. 1699-ben még csak négy család lakja a falut, 1721-ben 17-en, 1750-ben 30-an és 1787-ben pedig 52 családot írtak össze. A lélekszám mindig alacsony volt, alig haladta meg az 500-at. 1787-ben 244-en, 1850-ben 340-en, 1880-ban 361-en, 1910-ben 480-an, 1930-ban 584-en, 1956-ban 586-an és 1966-ban 553-an élnek Erősdön. Népessége teljes egészében feudális függőségben élők közösségéből tevődött ki. 1721-ben a 17 családból 9 jobbágyot, 7 zsellért és 1 jövevényt találunk, míg 1750-ben a 30 család társadalmi megoszlása a következő volt: 10 jobbágy, 14 zsellér, 6 jövevény. A lakosság, vallási hovatartozás szerint, részint református, részint ortodox volt. Az 1750-es összeírás a családok neveit is feljegyezte, jobbágyok: **Jó, Bong, Bukur, Bibó, Bernád;** zsellérek: **Moldován, Rétyi, Kelemen, Lapedát, Ráduj, Czinczerán, Székely, Bong, Nyikuj, Ávrig, Ibás;** jövevények: **Bukur, Opra, Moldvai.**

Ez a szerény lakosságú falu kevés gazdálkodásra alkalmas határral rendelkezett. A múlt század végén összterületei 1859 katasztrális holdat tettek ki, melyből szántó 825 hold, kaszáló 153, legelő 415, erdő 54, 9 hold pedig zöldséges terület. Csekély kiterjedésű mezőgazdaságra alkalmas földje nem nyújtott mindenki számára elegendő megélhetést. Ezért sokan közülük Botfaluban mint cukorgyári és mezőgazdasági munkások szerezték meg kenyerüket, vagy pedig Brassó üzemei szívták fel a felesleges munkaerőt. Az asszonyok és lányok, miként Árapatakon és Hídvégen is, varrottasok készítésével foglalkoztak.

Erősdnek a XIX. század elejétől egészen 1871-ig 2 iskolája volt: egy református és egy görögkeleti felekezeti iskola. A református iskola 1813 körül keletkezett, első tanítója **Gábor Mihály** volt. Szerény tanítói jövedelméből képtelen volt megélni, ezért még jövedelem-kiegészítésként fuvarozással is foglalkozott. Halála után fia, **Gábor Lajos** követte a tanítóskodásban, majd 1864-től **Balázs Ferenc.** 1871-ben a felekezeti iskolák községivé alakultak át. 1885-ben az állam új, tágas iskolaépületet és tanítói lakást emeltetett. **Balázs Ferenc** 1869-ben megszervezte a felnőttek oktatását is, s rövid néhány hónap alatt 60 személyt, férfiakat és nőket egyaránt írni és olvasni tanított meg. Népnevelő tevékenységének köszönhetően ifjúsági könyvtár és iskolai takarékpénztár kezdi el működését. 1892-ben, nyugalomba vonulása után helyébe **Zafiri Lajost** nevezték ki, akinek zenetanári és gyorsírói képesítése is volt. Megemlítendő, hogy tekintettel a lelkészek csekély javadalmazására, a közoktatási minisztérium a hitoktatásért évi 25 forint jutalomban részesítette mind a református, mind az ortodox papot.

A falu XVII. századi református templomát festett kazettás mennyezet díszíti.

A tudományos irodalomban Erősd őskori erődített, festett kerámiás települése révén került be. A falu határában lévő Tyiszk-hegyi ősteleprőlleghamarabb Orbán Balázs tesz említést. A Székely Nemzeti Múzeumnak **Benkő András** helyi tanító 1895-ben ajándékozta az első edénytöredékeket. A legkorábbi régészeti kutatásokat a század első éveiben Teutsch Gyula brassói archeológus végezte. A telep tudományos feltárása viszont **dr. László Ferencnek,** a Székely Nemzeti Múzeum régész-kutatójának a nevéhez fűződik, aki 1907 és 1925 között rendszeres kutatómunkát végezve, az őstelep egyik felét feltárta. Korai halála viszont megakadályozta terveinek végrehajtásában. Az általa félbemaradt kutatásokat folytatta a múzeum 1968 és 1985 között. Az erősdi ásatások és leletek fontosságát bizonyítja az a tény, hogy a tudományos szakirodalomban a falu névadója lett annak a festett kerámiás műveltségnek, amelyet Erdély délkeleti részén László Ferenc talált meg legkorábban. A módszeres és szakszerű kutatások fényt derítettek az akkori emberek életkörülményeire, lakáskultúrájára stb. A feltárt erősdi házak négyszögletűek voltak, és sorban egymás mellé épültek. A lakások belső területe, a tapasztott padlófelület magassági különbségei miatt, egy alacsonyabb külső és egy magasabb belső helyiségre tagolódik. Feltűnő a fejlett technikával és művészi érzékkel készített tűzhelyek száma. A házak vesszőből font és kívül-belül sárral meghányt oldalfalai földbe vert cölöpökre voltak erősítve. A telepet északról védő kettős sáncgyűrűt belső és külső sánctöltés és a kettő közötti sáncárok alkotja.

Az erősdi kultúra edényei között a festetteken kívül kisebb számmal vannak mélyített és domborműves díszítésűek is. Az igen változatos edényféleségek közül a következő típusokat lehet megkülönböztetni: tálak, csészék, fazakak, korsók, talpas edények, fedők, miniatűr edények, állatábrázolásos edények. Az új kőkorszak virágzó szakaszában lévő településről lévén szó, nem meglepő, hogy kis mennyiségben ugyan, de előfordulnak már réztárgyak is, elsősorban ékszerek formájában. László ásatásai fényt derítenek a tűzhelyek, sütő- és edényégető kemencék felépítésére, az élelemtárolás mikéntjére. A telepen előforduló csontok és növényi maradványok vizsgálatainak eredményeiből a felhasznált termesztett, illetve vadon termő növények meg a tenyésztett és elejtett állatok fajtáira, a földművelés és állattenyésztés, a vadászat és gyűjtögetés az ember életében betöltött szerepére kereste a feleletet. **László Attila,** az unoka, a szintén ismert régész szaktekintély, az erősdi ásatások eredményeit értékelve jegyzi meg: **„Erősdi ásatásai éppen azért úttörő jelentőségűek és példamutatók ma is, mert módszeres kutatásaival s mindenekelőtt rétegtani megfigyeléseivel nem csak pontos kronológiai rendbe állítható leletcsoportok feltárására törekedett, hanem egy őskori közösség életmódját igyekezett számtalan, látszólag jelentéktelen nyom segítségével felidézni."**

CSEREY ZOLTAN
Dr. BINDER PAL

135 ÉVES A MAKSAI TELEKI ZSIGMOND ÓVODA

1992. június 6-án, szombaton 135 éves évfordulóját ünnepelte a maksai Teleki Zsigmond által alapított óvoda. A résztvevők kegyelettel adózva az alapítónak, egyúttal emléktáblát is avattak.

Méltatásként álljon itt az ünnepség alkalmából elhangzott beszéd:

„Tisztelt vendégek, tisztelt maksaiak! A maksai temetőben egy kő fejjás sírhant alatt alussza örök álmát néhai Teleki Zsigmond. A fejján elmosódott betűkkel ugyan, de még kivehetően ez áll: »Olvasd el végrendeletét, hogy megismerd az áldott szelíd ember szeretetét, mellyel meleg lelkére ölelte nemzete kicsinyeinek jövendő boldogulását.«

E falu, Maksa szülötte volt Ő. Tágabb értelemben Háromszék székely közösségének egyik kisbirtokos lófő család leszármazottja. Annak a közösségnek, annak a maroknyi népnek a tagja, amely e talpalatnyi helyen évszázadokon át dacolva járvánnyal, éhínséggel, háborús vésszel, féltve őrizte, óvta őseitől örökölt legdrágább kincsét: szabadságát. S ha elvonultak a viharok, e szorgalmas nép élte sajátságos, hagyományos életét: dolgozott, épített, alkotott, jövőt teremtett, fennmaradást biztosított utódai számára.

Teleki Zsigmond annak a szűkebb hazának a szülötte, amely a történelem folyamán olyan embereket adott a magyarságnak, s nem tévedek, ha azt mondom, hogy az egész emberiségnek, mint a zágoni Mikes Kelemen, a csomakőrösi Csoma Sándor, a berecki Gábor Áron, akik tetteikkel, egész életükkel a szabadság eszméjét, a haladást, a civilizációt szolgálták, vállalva a száműzetést, az idegenben élők mardosó honvágyát, vagy éppen ágyút öntöttek népünk szabadságát eltiporni akaró, idegen elnyomók ellen.

De nem akarok túlozni, mert Teleki Zsigmond nem élt Rodostóban, nem járta Ázsia kies és kietlen tájait, nem öntött ágyút. Ő itthon élt, itthon szolgálta népét. S hogy becsülettel, emberi szeretettel tette mindezt, bizonyíték rá a mai ünnepség.

Mert mit is ünnepelünk e napon, a maksai óvoda udvarán?

135 évvel ezelőtt, 1857. május 2-án, halála előtt két hónappal, feleségével, Gáll Máriával karöltve, lévén, hogy gyermekáldás nélkül maradt a családi frigy, Teleki Zsigmond végrendeletet, ahogy akkor mondták, véghagyományt készít, amelynek értelmében egész vagyonát (szántó, erdő és családi kúria) egy kisdedóvó létesítésére adományozza. Külön passzusként szerepel a véghagyományban a következő kitét: »A Kisdedóvó tanítója ingyen tanítson minden szegény sorsú fiú- és leánygyermeket Maksán.«

Az oktatás mai intézménye a községközpontban

Ne feledjük el, 1857-et írunk, krisztusi időszámításunk azon esztendejét, amikor, tudomásom szerint, a Székelyföldön ez az első óvoda. Sőt, a hatalmas Franciaországban, a civilizáció és a forradalmak hazájában csak 1871-ben, a Párizsi Kommün idején alakulnak az első ingyenes óvodák a munkásgyermekek számára. Tehát Teleki Zsigmond alapítványa után 14 évvel.

S ha már az összehasonlításnál tartunk, hadd említsem meg, hogy Teleki Zsigmond adománya, óvodaalapítása éppen olyan jelentőséggel bír, mint a magyar nemesi családból származó névrokonáé, Teleki Sámuelé, aki a marosvásárhelyi Tékát alapította, vagy akár a legnagyobb magyaré, Széchenyi Istváné, a Magyar Tudományos Akadémia megalapítójáé, mert cselekedeteink, tetteink megmérettetése nem a vagyontól, nem az alapítvány nagyságától, hanem annak az emberiséget szolgáló értékétől függ.

Az a zsúpfödeles ház, amelyben 1812. február 11-én Teleki Zsigmond a világra jött, és amelyben halála után az óvoda működött, már nincs meg. A kis kúriát körülvevő gesztenye- és hársfák közül azonban még áll néhány. Gyökereiket mélyen a földbe eresztve, átszőve, átölelve, szeretve azt, némán, de jelképesen, örök tanulságként hirdetve: ez az én földem, ez az én hazám, nekem itt élnem és halnom kell!

Az óvoda megalapításától napjainkig és napjainkban is folyamatosan működött, működik: oktat, nevel, tanít.

Az első óvó néni neve ismeretlen, kilétét a múlt homálya örökre befedte. Viszont ismerjük az első gondnok nevét, Antal Ferenc. S ezt azért írom ide, mert a faluban még ma is élnek Antal nevű családok. A sorban a második óvónő Gaál Tilda, a falu öreg tiszteletes asszonyának az édesanyja. Az új épületet 1911 körül, tehát még az első világháború előtt építették, amelyben ma is működik.

Az óvoda életében fordulatot jelent az 1936-os esztendő, amikor a román állam tulajdonába megy át, amely nyugdíjat is biztosít a személyzet számára. Maksa életében gyászos év ez, hiszen az állami iskolában is, amely ingyenes, két román anyanyelvű tanító kizárólag román nyelven oktat magyar gyermekeket.

S az utolsó híradás, amely még megemlékezik Teleki Zsigmond nevéről is, mint óvodaalapítóról, az 1957-es esztendőből való, amikor a rajoni tanfelügyelőség átiratban értesíti Gajdó Hermina (ma nyugdíjas) óvónőt, hogy a maksai óvoda 100 éves.

Aztán egy sötét korszak kezdődik, amelyben lassan-lassan Teleki Zsigmond neve, emléke és emlékezete a feledés homályába sűrűsödik, sírját belepi a gyom, hiszen a faluban még névrokona sincs.

A forradalom után, 1990 elején, Gajdó Herminának köszönhetően és Kocsis Klára volt maksai óvónő hathatós segítségével, szinte az utolsó órában sikerült kiragadni Teleki Zsigmond nevét és tettét az enyészet öleléséből.

S ma, most, amikor az óvoda fennállásának 135. esztendejét ünnepeljük, s kegyelettel emlékezünk Maksa falu nagy szülöttjéről, Teleki Zsigmondról, aki meleg lelkére ölelte nemzete kicsinyeinek jövendő boldogulását, úgy illik, hogy megköszönjük Jákob Ildikó óvónő-igazgató áldásos fáradozását és a csernátoni múzeum igazgatójának, Haszmann Pálnak erkölcsi és anyagi támogatását az emléktábla elkészítésében és felállításában."

KÖNTES GYÖRGY

DEÁK M. Ria

HARGITA NÉPE

92 XI. 27

DEÁK M. RIA KIÁLLITÁSA

A képzőművészetben járatosaknak ismerősen cseng Deák M. Ria neve. A székelyudvarhelyi születésű, jelenleg a Sepsiszentgyörgyi Állami Színház Tamási Áron társulatánál díszlettervezőként dolgozó művésznő többször állított ki megyénk városainak képzőművészeti galériáiban.

Ma délután 3 órakor a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban nyílik meg a kiállítása. Megnyitó beszédet mond Jánó Mihály.

Deák Márton kuzsuvarró szűcs

volt Kövesden.

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkövesdi kuzsu.

Nejsrajzi Muzeum Évkönyve, 1956, 74. l

Deák Márton szücs

Készítette 1910 körül a legkésőbbi kuzsut.

Dajaszászyne Dietz Vilma: A mezőkövesdi kuzsu.

Néprajzi Múzeum Évkönyve, 1956, 62 l.

Deák Nándor

kol. kiáll. 1922 jan.

Kolozsvár

Deák Nándor is nagy haladást mutat tavaly kiállított műveihez képest. Plainair képei általában sikerültek. Legjobb egy sétatéri tóparti részlet, nagyon sikerült a „Pihenő kaszások“ s az „Ebédelő munkás“. A műterem levegőjét és általában a szobalevegőt már kevésbbé birja. Alakjai, arcai a zárt térben merevekké válnak.

Erdélyi

Kelet-magyarság

1922 jan. 16.

(Erdélyi képzőművészek téli tárlata.)

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., RÓZSA UCCA

DEÁK NÁNDOR festő. 1883. okt. 17-én született Budapesten. Egyike a kisebbségi idők legszorgalmasabb erdélyi festőinek. Tanulmányait Budapesten végezte, ahol Hegedüs László volt a mestere, majd Hollósy Simonnál tanult. A megszállás alatt Kolozsváron működött, majd Nagybányára költözött s a nagybányai iskola naturalista szellemében festette főleg székelyföldi számos tájképét. Az erdélyi tárlatoknak állandó kiállitója volt, a közönség igényeinek megfelelő képeit szivesen vették. /Keleti Ujság 1920. máj 23.- Ellenzék 1920. máj.21.- Pásztortüz 1924.II. 219. lap,- Pásztortüz 1925. II. 22 lap,- Müvészeti Szalon 1927. 11 lap,- Keleti Ujság 1929. nov.22.,- Müvészeti Szalon 1929. 26. lap,- Pásztortüz 1929. 575. lap, stb./ 1919-től 1923-ig Kolozsváron festőiskolájavolt. 1930-ban és 1938-ban Bukurestben állitott ki, ahol képmásaival komoly sikert aratott. Nagybányán él.

BB.

Olasz, XVII. sz. — Prunksc
Italienisch, XVII. Jh.

2032. EMELETES SZEKRÉNY, c
Louis XVI. — Etagenschrank

2033. SAROKSZEKRÉNY, tölgyfa
Italienisch.

2034. IRÓASZTAL, mahagoni. XI

berakott lappal. Barokstilus. — Grosser Tisch,

yula hagyatékából. XIX. sz. — Tisch, Nussholz,

fekete lakkalapon, arany- és szines lakkdiszités,
f. — Grosser Salontisch, auf schwarzem Lack-
bigem Lack. Paris, e. H. XIX. Jh.

ból. Épitészeti tagozással, esztergályozott oszlo-
k, aus verschiedenem Hartholz, architektonisch
ch. XVII. Jh.

eretekkel, 8 fiókkal. Empire. — Hohe Kommode,

X. sz. — Büchergestell, Nussholz, mit Halb-

l. Magyar, XVIII. sz. v. — Schrank, Nussholz,

neyer. — Schreibtisch, Nussholz, mit Bockfüsse.

—

Ø Deák Miklós

azelőtt Zsjak Miklós

vül. Nagykereskeny 1866

Rk. polg. vizsgai tanár,

1890/91 I. II. I. osztály

1891/92 II. "

1892/93 I. III. "

1892/93 II. " "

1893/94 I. IV. "

1893/94 II. " "

Luby Károly, iskolai felügyelő V. 293.

Deák Miklós

1890/91 – 1893/94

Tanítóképzőintézeti tanár

75. l.

Deák Miklós

rajztanár

Művészi Ipar

1894. 100. l.

HAZAI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VATERLÄNDISCHE BANK
ACTIENGESELLSCHAFT

BANQUE DE LA PATRIE
SOCIÉTÉ ANONYME

Sürgönycim : — Telegramm-Adresse :
HAZAIBANK.

Telefon { számok / Nummern
61—01, 61—02, 61—03, 61—04, 61—21, 61—22
Interurban telefon B—41.

LI

Nagyságos Szer

Tisztelettel értesitjük, h

1,700.000.- koronával,

árunknál lefizetett összeg

H. B. «Levelezés» 3. sz. 20.000. 1923. VIII. — Hauptmann

Deák Miklós

tanította a szabadkeri rajzot 1894/95. ben

Tóth György dr.:

A levai kegyes-tanítórendi gymnasium története 1815-1895 ig.

Léva 1896. (371. l.

210, 370.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

DEÁK Nándor (1883–?) festő

Muráden Jenő: Erdélyi festőiskolák.
Bukarest, 1997 83. elem.

Pustie Umrzel

s neje Zborosky
a XVI. század
való dombormű,
féldomborművű
széles.

vert és vésett
, XVI. század.

VII. sz.

Deák Nándor

életrajz

Murádin Jenő: Nagybánya. A festő-telex műrészei. Miskolc, 1994, 21–22.

megrva

Deák Nándor

festő, szobrász.

Kül. 1883. Esti tanf.

Szabó Antal szobrásznál.

Értimisk 1900/1901.

39. l.

Pjetschh Antal ny. gazdatiszt

VIII. 147

Ellenzék 1920.

maj. 21.

MDK

Deák N.

P. Németh G.: Őszi szalon Kolozsváron.
Pásztortüz 1929. 24.sz. 575 l.

MDK

Deák Nándor, festöm.

105. Erdélyi menyecske. Olf. 52x38. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek. -97. aukció.
Arv. Közl. 1941. márc. 2. rk. sz.-Kat. 21. l.

MDK

Deák Nándor

Parkrészlet

Libamező

Tóth I.: Karácsonyi kiépkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Deák Nándor

Eső előtt

Alkony

Tóth I.: Karácsonyi kiépkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Deák Nándor

Játék a mezőn, of.

Processio, of.

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.
14.1.

MDK

Deák Nándor

Virágok

Fürdőzők, of.

Tóth I.: Karácsonyi kiépkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

Deák Nándor festő

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992
13,14,100

MDK

Deák Nándor

Templomban

Virágárus leány

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Művészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

MDK

Deák Nándor

Libamezőn, of.

Cserjés, of.

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Művészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.
14.1.

Deák Nándor festőművész

Pásztortűz, 1921. II. r.

766. l.

Fruta Zoltán: Karáisony kiállítás

Táblakép, Alkony, Deák Nándor

Pásztortűr, 1921. II. r.

766. l.

Fritza Zoltán: Karácsonykiállítás

Táblakép Munka közben, Deák Nándor

Pásztortúr, 1921. II. r.

766. l.

Finta Zoltán: Karácsony kiállítás

Táblakép, Cigánylányok, Deák Nándor

Pásztortűz, 1923. IV. évf. I. r.
720-732 l.

Finta Zoltán: Kolozsvári festők pünkös di képkiállítása

Tablakép, Pihenő akt, Deák Nándor

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. 2.
729-732. l.

Fruta Zoltán: Kolozsvári festők pünkösdi kiphi állítása.

Táblakép, Tavaszi napsugarak, Deák Wándor

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. r.
729-732. l.

Fruta Zoltán: Kolozsvári festők pünkösdi képkiállítása.

Táblakép, Fonó néneke, Deák Nándor

Pásztortűz, 1923. IV. évf. I. r.
729-732. l.

Fruta Zoltán: Kolozsvári festők pünkösdi kiphiállítása

Táblakép, Ülő akt, Deák Nándor

Pásztortűz, 1923. IV. évf. I. r.
729-732 l.

Fruta Zoltán: Kolozsvári festők pünkösdi kiphiállitása.

Nagybánya (1924-től itt tölti legtöbb idejét Deák Nándor)

Pásztortűz, 1926. 1 sz.

22. l.

Tóth István: Deák Nándor.

Nemzeti Szalon

Pásztortűz, 1926. 1 sz.
22. l.
Tóth István: Deák Nándor

Kolozsvár (1905 ben i de höltözik Deák Nándor)

Pásztortűz, 1926. 1 sz.
22. l.

Tóth István: Deák Nándor

Budapest (1883 ban itt született Deák Nándor)

Pásztortúz, 1926. XII. évf. 1 sz.

22. l.

Tóth István: Deák Nándor.

Deák Nándor festő ?

„Pásztortűz", 1929. 2 sz.
46. l.
T. i.: Karácsonyi kiállításról

Kolozsvár: Deák Nándor kiállítása
az Unitárius Kollégiumban

Pásztortűz, 1929. 2 sz.
46. l.

T. i.: Karácsonyi képkiállítások

Kiállítás Deák Nándor kiállítása
a kolozsvári Unitárius Kollégiumban

Pásztortűz, 1929. 2 sz.
46. l.
T. i.: Korácsonyi képkiállítások

Deák Nándor, festő, ?

Pásztortűz, 1929. 24 sz.
575. l.
P. Németh Gellert: Őszi szalon Kolozsvárun

Kolozsvár Unifárius gimnázium (Deák Nándor képkiállítása)

Pásztortűz, 1928. 1sz. 22 l.

(– h – n): Karácsonyi képkiállítás

M.D.K.

DEÁK Sándor

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... 336.l.

M. D. K.

M. D. K

DEÁK Sándor

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336. e

Keleti Ujság

1920. május 23

— 1929. nov. 22.

Deák Vándor

festő

Krod

Krücken, Oskar von u. Parlagi, Imre: Das geistige Ungarn. I. k. Wien u. Leipzig (1918). 211. l.

dende Richtung, die schliesslich zur Ernennung des Andrássy-kabinettes und zu der Annahme des Verfassungsgrundgesetzes XII/1867 über den Ausgleich führte, womit das Lebenswerk des „Weisen der Nation" — wie seine Kompatrioten D. nannten — gekrönt erschien. Die Schaffung des Ausgleiches bedeutet den Gipfelpunkt der Tätigkeit D.'s, der mit seiner puritanischen Gesinnung jede Auszeichnung, jede Belohnung, jeden Dank ablehnte, kein Ministerportefeuille annahm und sich mit der Rolle des Parteiführers begnügte. Als er nach langem, schwerem Leiden in der Nacht vom 28. auf 29. Jan. 1876 verschied: da stand die ganze ungar. Nation, das Herrscherhaus und das Königspaar in tiefer Trauer an seiner Bahre und selbst sein politischer Antagonist, Ludwig Kossuth, sandte aus seinem Exile einen Cypressenzweig an die Bahre des grossen Toten der Nation. Über seinem Grabhügel im Budapester Centralfriedhofe erhebt sich ein würdiges Mausoleum; heute noch der Zielpunkt der Pilgerfahrten aller Patrioten. Seine gesammelten Parlamentsreden publizierte Emanuel Kónyi in drei Bänden. Sein klassisches, noch heute mustergültiges Werk: *Adalékok a magyar közjoghoz* (Beiträge zum ungar. Staatsrecht, Bemerkungen zum Werke Lustkandls) erschien 1865 in Druck.

Deák, Geysa, v. Palágy, Schriftsteller, geb. 1871 in Palágy, wurde, nach Absolvierung der philos. Studien, 1899 am Pápaer Obergymnasium zum Professor gewählt. Seit 1902 wirkt er in gleicher Eigenschaft in Sárospatak, wo er auch eine rege literarische Tätigkeit entfaltet. Selbständige Werke; *Szomotor* (poetische Erzählung), *Rajzok, dalok* (Skizzen, Lieder, 1908), A *magyarság és a rajzolás* (Das Ungartum und das Zeichnen, 1910), *Ősjegyek a magyar díszitő művészetben* (Urzeichen in der ungar. dekorativen Kunst, Vortrag, gehalten 1912 in der Volksversammlung der Folklore—Fellows), A *könyv és díszitése* (Das Buch und seine Dekoration, 1911). D. ist überdies auch als Zeichner und Maler geschätzt; diese seine Werke wiederspiegeln treu die psychischen Eigenschaften der ungar. Rasse und die individuellen Eigentümlichkeiten des ungar. Bodens.

Deák, Stephan, Arzt, Psychiater, geb. 1885 in Nagygéres, wurde, nach Zurücklegung der mediz. Universitätsstudien, 1909 in Kolozsvár zum Arzte promoviert und nach dreijähriger Wirksamkeit als Assistent der Nerven- und Irrenheil-Klinik in Kolozsvár 1912 an das Elisabethspital in Sátoraljaujhely berufen, dessen II. Chefarzt er derzeit ist. D., der sich eines grossen Rufes als Psychiater erfreut, trägt an der Sátoraljaujhelyer höheren Handelshochschule Hygiene vor. Selbständige Studien: *Ein Fall von Pyromanie, durch Ascaris lumbricoides verursacht, Akute bulbare Paralyse, Differenzen zwischen dem Blutserum von Paralytikern und Praecoxiten, vom Gesichtspunkte der Auslösung immuner Haemalysinprodukte.*

Deák, Wolf, Belletristiker und Historiker, geb. am 4. März 1832 in Marosvásárhely, gest. 4. Juni 1888, bereicherte die ungar. Geschichtsforschung mit zahlreichen Daten, die Dramenliteratur mit 14 Übersetzungen Sardous und Feuillets, die Novellistik mit nahezu 100 Novellen. Selbständige historische Werke: A *nemzetgazdaság története Ma-*

die Propagierung des Genossenschaftswesens, um den Aufschwung der Landwirtschaft, in dessen Interesse er 1904 in Kalocsa einen Verein der Landwirte und Gewerbetreibenden und eine blühende Hausindustrie-Genossenschaft gründete. Neben seinen zahlreichen, in der Tages- und Fachpresse erschienenen Studien verdienen die selbständigen Werke: *Gyümölcsfatenyésztés* (Obstbaumzucht, 1896), *Gazdasági káté* (Landw. Katechismus, 1900), *Zarándoklat Rómába* (Pilgerfahrt nach Rom, 1902), *Gazdasági vezérfonal a gazdas. ismétlő iskolák tanitói számára* (Landw. Leitfaden für die Lehrer der landw. Wiederholungsschulen, 1903), *Okszerű méhészet kézikönyve* (Handbuch der rationellen Bienenzucht, 1909), *Méhesek berendezése és költségvetése* (Einrichtung und Budget von Bienenständen, 1913) Erwähnung.

Deák, Ferdinand, Maler, geb. 1883 in Budapest, absolvierte seine Kunststudien an der Akademie der bildenden Künste daselbst und in München bei Hollósy. Er beschickt fleissig die heimischen Kunstsalons.

Deák, Franz, Staatsmann, Begründer des Ausgleiches mit der Dynastie und mit Österreich, geb. am 17. Okt. 1803 in Sőjtör, gest. 29. Jan. 1876, wurde, nach dem frühzeitigen Tode seines Vaters, von seinem Bruder Anton in freisinnigem Geiste erzogen, absolvierte seine Studien in Nagykanizsa, Pápa und Győr und kam dann als Rechtspraktikant nach Pest. Nach Ablegung der Advokatursprüfung trat D. nach damaliger Sitte in den Dienst des Zalaer Komitates, wo er sich so rasch das allgemeine Vertrauen erwarb, dass das Komitat den 29-jährigen, jungen Mann mit der Leitung der Vizegespans-Agenden betraute, als sein Bruder Anton, der Vizegespan des Komitates, 1832 in das Parlament entsendet wurde. Später, 1833, wurde D. als Deputierter des Komitates in das Abgeordnetenhaus entsendet, wo er mit seiner Beredtsamkeit, seinem Biedersinn und gründlichen Wissen tiefen Eindruck hervorrief und einer der Führer der, die Rechte der Nation verfechtenden, Opposition wurde und schon 1839 in einer glänzenden Rede darauf verwies, dass die Harmonie zwischen König und Nation nur auf der gegenseitigen Gesetzesachtung basieren könne. Nach dem 1839-er Reichstage arbeitete D. einen Entwurf zu einem ungar. Strafgesetze aus. Im 1843/4-er Reichstage war D. nicht Abgeordneter, weil er das nach blutigen Kämpfen ihm angebotene Mandat des Zalaer Komitates abgelehnt hatte, da er ein mit Blut beflecktes Mandat nicht übernehmen wollte. Auch im 1847/8-er Parlamente übernahm er anfangs kein Mandat. Erst nach Ernennung des ersten Ministeriums erschien D. wieder im Parlamente, wo er Kossuth gegenüber die Politik der Mässigung und der Loyalität verfocht. Nach dem Freiheitskampfe zog D. sich für kurze Zeit vom öffentl. Leben zurück, aber schon 1854 bildete seine Budapester Wohnung wieder den Sammelpunkt aller Patrioten. Er blieb ein stiller, aufmerksamer Beobachter der Ereignisse, nahm im Parlamente gegen das Schmerling'sche Februarpatent (1861) entschieden Stellung und gab nach dem Sturze Schmerlings mit seinem am 16. Apr. 1865 erschienenen, berühmten Osterartikel der ungar. Politik eine neue, entschei-

Deák Vándor

festő

l

Maksay A.:
Kolozsvár m. művészeti
élete. 1919–1942.

Szépmüvèszet

1942. 123 l.

Deák Nándor

festő

Harasztérők és

Krisztus feltámasztja

a naémii ifjut c.

képei repr

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1927.

III. évf. 11–12. sz. 11. l.

Művészeti Szalon

1927. 11. l.

BUDAPEST, ...
IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10
TELEFON: 382-595

Deák Nándor

festő

Koll. kiáll. Kolozsvár

1929. nov.

lásd

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1929.

IV. évf. 11–12. sz.

27. l.

MOB kst. ban!

Deák Nándor

Koll. Eiáll. Kolozsvár-
ród 26 Elpé volt
Eialutor

P. Nemeth Gellért:

Őszi szalon Kolozsvá-
ron. Pásztortűz, 1929
dec. 1.

NJTC.	halápag	Tugger-Lerség	Bi.k.	NSC	kitörak-vás	LTE	BISE	Pont.
	3:3		4:1					•••
								••
				2:2	3:1			•••
2:2								•
				1:2				•••
1:1		2:1						•••
								••••
	2:5							••
5:2		1:1						••••
	1:1		1:2					•
		2:1				5:2		••••
					1:2			•••
				2:1			9:1	••••
			2:5				2:2	•
					1:9	2:2		•

Deák Nándor

Tornácon fonó lány
c. képe repr.

Pásztortűz
1924. II. 215 l.
219. l.

Deák Nándor

Koll. Eiáll-Kolozsvár

l.

Pásztortűz

~~1924. 219. l.~~

— 1925. II. 22.

— 1929. 575. l.

* **A nők fájdalma.** Érthető, hogy rendkivül kellemetlenül érinti a hölgyközönséget az, hogy a *selymek, szövetek* és más minden *divat anyag* ára hihetetlen magasra szökött a lei elértéktelenedése folytán. *Bárdos Jenő* a főtéri női-divat kereskedő, akinél a párisi és bukaresti *„Au Bon Gout"*-féle áruházak szenzációs lerakata van, nem tart lépést a drágulási tendenciával, hanem a már oly *hirnevessé* lett cég az összes raktáron levő áruját a *régi olcsó* árak mellett hozza forgalomba.

Festő- és rajziskolámba beiratkozni lehet minden kedden és pénteken 3—6-ig a Korcsolyapavillonban (I. em.) *Deák Nándor* festőművész.

Kolozsvár, Erdély, Románia és a külföld összes sporteseményeiről pontosan és szakszerüen számol be a *„Sport"*, Kolozsvár egyetlen szaklapja. Megjelenik minden hétfőn. Kapható az összes tőzsdékben és utcai hirlapárusitóknál. Egyes szám ára 2 lei.

* **Nedves idő,** köd és szél minden arcbőrnek árt, éppen ugy, mint a forró nap. Megvédi arcát a fölcserepedéstől és testbőrének simaságát, üdeségét megtartja a Biró dr. féle *„Havasi Gyopár Créme" használata által.*

Hétfőn délelőtt Erdély és Bánát minden városában kapható a *„Hétfői Ujság"*. Közli a legfrissebb bel- és külpolitikai eseményeket és a vasárnapi sportmérkőzések eredményeit. Egy szám ára 2 lei.

Universo kozmetikai intézet Kolozsvár, Piata Unirii, Mátyástér 13., I. e. Modern szépségápolás.

Ács Ferencz festőművész festő és rajziskolájába beiratkozni lehet d. u. 3—6-ig. Str. Paris 18. (volt Pap-utca.)

Szerkesztői üzenetek

Székelykereszturiak. Annyi szavazatot közlünk, a hány szavazólap érkezik be. Egy szavazólapon csak egy szavazat adható le.

Lapunk barátait felkérjük, hogy azoknak a lapárusitóknak, ahol még nem kapható a SZINHÁZ ÉS TÁRSASÁG, hivják fel figyelmüket lapunkra.

Kötött kabátok, svetterek
harisnya, keztyü gyári árban
BLATT kötött, szövött áruházában
CLUJ, Főtér 13.

Uj Párisi és Bécsi modell-kalapok
olcsón kaphatók, ugyszintén velour, szövet, bársony-kalapok átalakitása, javitása FEHÉR ISTVÁN kalapgyárában CLUJ, Unió-u. 21. (Redout).

A legolcsóbb bevásárlási forrás
Diszmű, acél, ridikülök, böröndök, sport és játékcikkek egyedül
Park nagyáruház
Nagyvárad, Rákóczi-ut 3. sz.

Ki a legkedveltebb színésznője?

December 17-iki számunkban zárjuk le a kedvencversenyt *a nyertesek képeit karácsonyi albumunkban közöljük.* A szavazás most gyorsaab tempóban folyik, Kolozsváron kivül különösen Aradról és Nagyváradról érkezett be a mult héten sok szavazat. Megállapitjük, hogy a verseny tizenegy hete alatt összesen: 6010. szavazatot küldtek be.

A szavazatok állása a héten ez:

Kolozsvár: Lévay Ilonka 198, Poór Lili 192, Aggházy Melinda 185, Baróti Erzsi 131, Kabdebó Duci 121, Seregh Marcsa 98, Hajnal Klári 76, Izsáky Margit 72, Miklossy Margit 54, Horvath Idi 39, Rózsa Ili 38, Kovács Kató 32, Táray Böske 29, Lackó Aranka 23, Susnek Anna 9.

Nagyvárad: Jósika Mici 337, Sugár Teri 149, Németh Margit 147, Erényi Böske 122, V. Hegyi Lili 75, Lengyel Gizi 71, Sárvári Nusi 40, Daka Anna 40, Baranyay Jolán 29, Benes Ilona 22, T. Pogány Janka 19, Polgár Mariska 17, Körösy Juci 6.

Arad: Szeghő Lili 195, Horváth Mici 168, Halmos Mici 101, Keleti Gizi 84, Zilahi Irén 82, Harmath Józsa 58, Z. Váradi Margit 46, Mágori Mici 37, Tyron Sylvia 27, Csige Böske 27, Tibor Lóri 22, Szende Matild 17, Korbuly Zsuzsa 15, Gömöry Emma 13.

Marosvásárhely: Sándor Julia 106, Faludi Irén 102, Gergely Gizi 95, Szendrey Józsa 88, Pataky Vilma 53, Bárdy Bella 52, Tarnay Teri 46, Keller Erna 25.

Kovács Imre társulata (Petrozsény) Császár Camilla 124, Somogyi Emmi 110, K. Szücs Irén 87, Kovásznay Etta 63, Sipos Nelly 47, Donáth Kató 46, Pataki Eliz 46, Hudy Piroska 30, Fehér Erzsi 23, Kardos Angella 11.

Szabadkai József társulata (Szatmár) Neményi Lili 122, Kecskési Ila 94, Marsi Gizi 77, Fekete Rózsi 76, Katona Irén 28. Török Manci 24, Tordai Etel 16, Kürti Böske 5.

Fehér Imre társulata Székelykeresztur Csók Vilma 70, Beck Rózsi 69, Harmathi Jolán 44, BenesTusi 40, Bera Rózsi 31, Boross Manci 16, Szepessy Klári 10.

Gáspár Jenő társulata (Gyulafehérvár) Lászlóffy Ibolyka 71, Kinizsi Margit 58, G. Pálócy Kató 56, Réthy Margit 33, Borsos Manci 13, Tőzsér Irén 11, Sugár Paula 9.

Ungvári Miklós társulata (Resicza) Lázár Hilda 100, Borbély Lili 78, Jancsó Jolán 40, Gergely Cecil 19, Benkő Etta 15, Sz. Katona Emmy 1.

Krasznay Ernő társulata (Kisjenő.) K. Lendvay Karolin 85, Baranyai Manci 72, Sebestyén Rózsi 43, Kádár Gabi 41, Kajtár Erzsébet 17, Perényi Manczi 14, Csillag Lola 7, FodorMargit 4, Ruttkainé 1.

Baróti Jenő társulata (Lupény) Fehérvári Anikó 63, Bobrovszky Lili 45, Papp Manci 21, Árdánházy Irma 12, Bence Erzsi 4.

A Színház és Társaság kedvencversenye

Az én kedvenc színésznőm:

.....

Város.....

.....

X.

Deák Nándor

Koll. kiáll. 1926-dec.
Kolozsvár

lásd okv.

Tóth István. Kará-
csonyi képkiállítások.
Művészeti Szalon.
(Kolozsvár) 1927. I-ef
4. sz. képekkel

Ezt a szám megvan
a MOB kolozsvára

Deák Nándor, festő; sz.
1883. okt 17. Bpesten. 1901.
a bpesti iparművészeti isko-
lában, majd Hegdűs László-
nál s végül Münchenben
Hollósy Simonnál tanult.
1919 tól ~~Kolozsvárt~~ Kolozsvárt élt, kol 1923-ig (festő
és rajzi iskolája is) volt. ∂
~~Kolozsvárt~~ 1922, 1924,
1926. 19~~27~~ 1927. 1929. gyűjt kiáll
itása volt Kolozsvárt.
1930 és 1938 (Bukarest-
ben arcképeket állított)

∂ Utóbb nagybonyán
telepedett le.

Deák Vándor

l.

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

38. l 40. l.

Deák Nándor

Deák Nándor.

I só Székesfehérvári kiáll.

Delelő,olajf,
Csendélet,olajf,

Nemzeti Szalon

Deák Nándor

l'Árv. Csarn. 97. aukció Ear.

		Kikiáltási ár pengőben
2002.	KÉZITÁSKA. Gyöngykötés. Biedermeier . .	15.—
2003.	MELLÉNY. Selyem, hímzéssel. Francia, Empire	25.—
2004.	KÉZITÁSKA. Gyöngykötés. Olasz	20.—
2005.	HATSZEMÉLYES ABROSZ. Lenvászon, toledó hímzéssel	60.—
2006.	LEGYEZŐ. Teknőc és hímzett tüll, festett rokokó jelenettel. Jelezve: J. E. Baynes . . .	25.—
2007.	BRÜSSELI CSIPKE. 1 méter. (Kissé hibás.) .	30.—
2008.	BRÜSSELI CSIPKE. 40 cm	10.—
2009.	BRÜSSELI CSIPKE. 1.90 m	60.—
2010.	ABROSZ, ASZTALFUTÓ ÉS TIZENKÉT ASZTALKENDŐ. Lenvászon, hímezve . . .	80.—
2011.	PÁRNAHUZAT. Népies hímzéssel	4.—
2012.	PÁRNAHUZAT. Népiesen hímezve	4.—
2013.	PÁRNAHUZAT. Népiesen hímezve	4.—
2014.	PÁRNAHUZAT. Népiesen hímezve	4.—
2015.	PÁRNATETŐ. Népiesen hímezve	4.—
2016.	KENDŐ. Selyem, hímzett, rojtokkal . . .	15.—
2017.	FŐKÖTŐ. Ezüst csipkéből és csillámdísszel .	10.—
2018.	ABROSZ ÉS TIZENEGY ASZTALKENDŐ. Lendamaszt	35.—
2019.	FŐKÖTŐ. Népiesen hímezve	6.—
	[illegible] (Hibás.) . .	8.—

Deák Nándor festő * 1883 Budapesten, hol a képzőműv. főiskolán végezte tanulmányait, azután Münchenbe ment és Hollósy Simonnál tanult.

~~Aradi Közművelődési ház~~

~~állams. VIII. 231.~~

Deák Nándor

festő

Kolozsvár

1929

Suly Fritz

XII. l.

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 186-281
Postatakarékpénztári csekkszámla: 58.037

MK 16722

3147

Budapest, 194 2 XII 9

Méltóságos
Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula
műcsl. orn. Biz. titkára *úrnak*
úrnőnek

Bpest-XI.
Lágmányosi u. 16

Nagybecsű rendelése alapján leszállítjuk az alant felsorolt könyveket, és azok pont/pengő *értékével b. számláját megterheltük.*

		Pont-	P	fill.

DEÁK Nándor
Kolozsvár, ?–Nagybánya, ?
festő

Banner Erdély

k jelének a szent halála után a
yamatának késését vagy elmaradá-
nnél is fontosabb jel a szent
rabban a sirnál történt csodák,
yógyulások sorozata. András köz-
ra itéltet mentett meg a kötéltől,
a biztos haláltól, akit társai
a hagytak. A két közbenjárás ér-
n a társadalom peremén élők érde-
szerzetesi, egyházi társadalom pe-
remete igy akarta jelezni, hogy
ltak is törődést érdemelnek.
y együtt nyugodtak: "Ugyanott te-
ldog Emmerám vértanú bazilikájá-

MDK

Deák Nándor

Önarckép

Erdélyi művészeti kiáll. Walter Gyula: Festők és szobrászok. Erdélyi Szemle, 1919. jun. 284 l.

Deákné Blázsek Gyöngyvér

A Fészek Klubban rendezett "Magyar design" c. kiállitáson szerepel hét müvész ipari iparmüvészeti müvekkel,-közöttük a müvész is. A /vadas/ sign.-val közölt beszámoló felsorolja a kiállitott tárgyak közül az emlitésre méltó, s a nagyüzemi termelésre alkalmas edényeket, lámpákat, butorokat.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 12. lap.

Deákné Blaisek Gyöngyver
ipanművész

„Papírbiétor"
(repro)

Bereczky Loránd: Magyar design?
MŰVÉSZET, 1973, január - 9. oldal

Deákné Blaskó Gyöngyvér
iparművész

A Fészekklubban rendezett
„10" kísérlet című kiállításon
részt vett.

Bereczky Loránd: Magyar design?
MŰVÉSZET, 1973.január - 9.oldal

Drázné, Blazsek Gyöngyvér

Papír gyermekbútorai szerepelnek a Férjek Klub „Magyar design" c. kiállításán

Magyar Nemzet 1972 október 22
9. old.

Deák Péter festő.

MDK.

Dunántúli Napszava. 1945. I. évf. szept. 30.
„Vasárnap nyílik meg a Gebauer festőiskola kiállítása." 6. l.

MDK

Deák Péter szobafestő

Pécsi és bonyhádi Képzőm. Szabadiskolák kiáll
/66/. Pécs 1950. máj.

Deák Sándor épitész M.D.K.

Résztvett a pesti Duna-part beépitésre kiirt tervpályázaton.

Engsereléa nélküli 6 000 Ft- os megvétel

Társtervező: Medgyesi Tamás, Pongrácz Pál

M.J.: Kihirdették a Duna-part tervpályázat eredményét.

Magyar Nemzet 1963. julius [illegible]

MDK.

Deák Sándor

Plakátterv

Magyar Hirek 1967 jan.1.

M.D.K.

Deák Sándor épitész

Szállodaterv megvásárolt tervükben

repr.

Társtervezők: Medgyessi Tamás Pongrácz Pál

Gárdonyi Jenő: Milyennek képzelik a Duna-partot a pályadijnyertes tervezők

Magyar Nemzet 1963. julius 6. 5 .l.

M. P. K.

Deák Sándor épitész MDK

részvétel a pályázaton

Tillai Ernő:Pécs déli városrész rendezési terv pályázata Magyar Épitőművészet 1956.V.évf.1.sz.4.1.

M.D.K

DEÁK Sándor építész

Szeged, északi városrész rendezése

III. díj

Társtervező: Farkas V. Ihrig D.

Tetopályázati eredmények

Magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 62. l

Deák Sándor pásztorjaságó

M.D.k.

emlitve

Domanovszky Gy.: L'art pastoral hongrois.
Bp. 1948, 36

Deák Sándor, építész

MDk

III/a

Harmadmagával 11 000 ft.-s III/A díjat nyert Szeged északi városrésze rendezésére kiírt tervpályázaton.

-: Kihirdették a szegedi városrendezési tervpályázat eredményeit

14. l

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 3. [Vidéki]

Deák Sándor, [építész?] M Dk

Pesterzsébet központjának rendezésére kiírt tervpályázat első díjának egyik nyertese.

U. Ö.: Október 16-án: részleges tanácstagi választások
A Pesterzsébet központjára kiírt tervpályázat eredménye

2l

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 28.

Deák Sándor, építész
a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

I. ciklus 1970–72.

Perényi Imre, Mórsényi Mihály, Bakáts Tibor, Deák Sándor: Urbanizáció és környezetrendezés.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2 szám, 3–old.

DEÁK TÓTH Anna
?

Banner Erdély

batyjával, Ottóval nagyj
kiben a trón várományosa
gazdag személyiséget. Az
emberként elhúnyt Ottót
valószinübbé teszi a hét

Szent István azonban
szerezni Mór kiválóságár
őrizte meg: "Kevés nappa
távozott, Szent István c
lé, visszatért és titokb
rasztását, imádságát. Mi
tározást, a többiek viss
radtak az egyházban, aki
csókokat. Ezek szétoszol
ben zsoltározva virraszt

Deák Zoltán, szobrász

Gacs Gábor grafikus – s Deák Zoltán szobrászművész munkáitól közös kiállítást rendezett a Műcsarnok az Ernst Múzeumban.

–: Kulturális hírek

8

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. márc. 30. [Violéki]

Deák Zoltán építész

ajánló

Fővárosi színházműsor

„A" Színház VI. 6., 10.30: A vitéz szabólegény
Bárka VI. 2., 19 óra: Nexxt; VI. 3., 19 óra: Nexxt; VI. 6., 18 óra: Két nap Velencében; VI. 8., 21 óra: A Kada zenekar koncertje
Budaörsi Játékszín VI. 3., 19 óra: Az úr vadászni jár
Budapest Bábszínház VI. 2., 10.30: Óz, a nagy varázsló; VI. 2., 14.30: A varázsfuvola; VI. 2., 20 óra: A Rajkó-együttes estje; VI. 3., 10.30: Óz, a nagy varázsló; VI. 3., 14.30: A varázsfuvola; VI. 5., 10 óra: A legkisebb boszorkány; VI. 5., 15 óra: A legkisebb boszorkány; VI. 6., 10 óra: Párnamesék; VI. 7., 10 óra: A legkisebb boszorkány; VI. 8., 10 óra: A legkisebb boszorkány
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban VI. 2., 19 óra: A vágy villamosa; VI. 3., 19 óra: Figaro házassága; VI. 4., 19 óra: A velencei kalmár; VI. 5., 19 óra: Edith Piaf
Budapesti Kamaraszínház, Ericsson Stúdió VI. 2., 19 óra: Sirály (Madárkák); VI. 5., 19 óra: Haramiák (Banditák); VI. 6., 19 óra: Bűn és bűnhődés a rácsok mögött; VI. 7., 19 óra: Bűn és bűnhődés a rácsok mögött
Budapesti Kamaraszínház, Shure Stúdió VI. 3., 19.30: A vasárnapi asszony; VI. 8., 19.30: Rob és Tot pont nevet még egyet
Erkel Színház VI. 4., 18 óra: Faust; VI. 7., 18 óra: Faust
Evangélium Színház VI. 3., 19 óra: Szent Johanna
Fiatalok Színháza a Stefánián VI. 2., 19 óra: Die Csárdásfürstin
Játékszín VI. 2., 19 óra: A Napsugár fiúk; VI. 3., 19 óra: A Manderley ház asszonya; VI. 4., 19 óra: Olympia; VI. 5., 19 óra: Olympia; VI. 6., 19 óra: Szerelem, ó!; VI. 7., 19 óra: A Napsugár fiúk; VI. 8., 19 óra: Olympia
József Attila Színház VI. 2., 19 óra: Botrány az Operában; VI. 5., 19 óra: A miniszter félrelép; VI. 6., 19 óra: Botrány az Operában; VI. 7., 19 óra: 3:1 A szerelem javára; VI. 8., 19 óra: 3:1 A szerelem javára
Kamra VI. 2., 19 óra: Portugál; VI. 3., 19 óra: Portugál
Kolibri Fészek VI. 2., 10.30: Mosható és barátai; VI. 3., 10.30: Tenyérbe zárt mese
Kolibri Színház VI. 2., 15 óra: Bors néni; VI. 3., 10 óra: A rút kiskacsa; VI. 4., 10 óra: A rút kiskacsa; VI. 6., 10 óra: Hektor, a hőscincér; VI. 7., 10 óra: Hófehérke és a hét törpe; VI. 8., 10 óra: A két Lotti
Komédium VI. 2., 19 óra: Azt meséld el, Pista!; VI. 5., 19 óra: Befogad és kitaszít a világ; VI. 6., 19 óra: Duna-kanyar; VI. 7., 19 óra: A dizőz; VI. 8., 19 óra: Stílusgyakorlat a 401.-től
Közép-Európa Táncszínház VI. 2., 20 óra: A két pakulár; VI. 3., 20 óra: A két pakulár; VI. 8., 20 óra: A két pakulár
Lézerszínház VI. 2., 19.30: Apocalyptica 3D
Madách Kamara VI. 2., 19 óra: Üvegfigurák; VI. 3., 20 óra: Hofi – Élelem bére; VI. 4., 19 óra: Mennyből az angyal; VI. 5., 19 óra: Pletyka; VI. 6., 19 óra: Mezítláb a parkban; VI. 7., 19 óra: Páratlan páros; VI. 7., 22.30: Hofi – Élelem bére; VI. 8., 19 óra: Nem ér a nevem; VI. 8., 22.30: Hofi – Élelem bére
Madách Színház VI. 2., 19 óra: Hegedűs a háztetőn; VI. 3., 19 óra: Hegedűs a háztetőn; VI. 5., 19 óra: Nyomorultak; VI. 6., 19 óra: Nyomorultak; VI. 7., 19 óra: Nyomorultak; VI. 8., 19 óra: Chicago
Magyar Állami Operaház VI. 2., 19 óra: Anyegin; VI. 3., 19 óra: Anyegin; VI. 4., 19 óra: Bohémélet; VI. 6., 19 óra: Anyegin; VI. 7., 19 óra: Figaro házassága; VI. 8., 19 óra: A hattyúk tava
Magyar Színház VI. 2., 19 óra: A nők iskolája; VI. 3., 19 óra: My Fair Lady; VI. 4., 19 óra: István, a király; VI. 5., 19 óra: István, a király; VI. 7., 19 óra: Csongor és Tünde; VI. 8., 19 óra: My Fair Lady

MŰKINCSEK – ÁRVERÉSEK – GALÉRIÁK

Bortnyik és társai

WAGNER ISTVÁN

A konstruktivizmus európai mozgalmaiban aktív szerepet vállalt a magyar *Bortnyik Sándor* bécsi és berlini, valamint weimari emigrációjában. Az osztrák fővárosban publikálta „képarchitektúráit" 1921-es albumában. Így aztán magától értetődő, hogy a bécsi Dorotheum XX. századi művészetnek szentelt licitálásain is jelen van az immár klasszikussá vált avantgárd mester. 1921-es akvarelljei nyomán készült mappáját hat színes szitanyomattal 25–30 ezer schillingre becsülték, de lejjebbről indítva 20 ezer lett a leütési ára.

Hasonlóképpen sikerült értékesíteni *Gerliczy Emil* kékeszöld árnyalatokban tartott akvarellportréját 10–12 ezer schillinges sávja alsó határának feléért. *Vasarely* vászonra festett képei nem szorultak ilyen manőverekre. Az 1958-ban olajjal készült Tserhat – kék-fekete kontrasztokban – 200 ezer schillingért cserélt gazdát, míg a lilásbordó árnyalatú Aubonda 1985-ből – akrillal – 130–160 ezer schillinges sávjának alsó határán kelt el. A modern grafikák árverésén színes szitanyomatai közül az arany-sárga-zöld árnyalatú nem kelt el ötezerért, de a vörös-kék-fekete színekben tartott másik absztrakt kompozícióját – a párizsi Denise Renée-galéria kiadásában – sikerült értékesíteni 5500 schillingért.

Frappáns, apró méretű, de annál koncentráltabb fekete krétarajzaival rendszeresen szerepel *Mund Hugó* is a Dorotheum árverésein, de ezúttal a jellegzetes hármas vonulatú Hegy nem kelt el a becsült 15–18 ezerért. *Oláh Sándor* Fürdőzők című négyzetméteres olajképe – nőkkel és gyerekekkel a fa alatt, a folyóparton (40–60 ezer schilling) – az előzetesen saccolt sáv közepén talált új tulajdonosra. Azonos technikával készült, de teljesen más jellegű volt *Szánthó Mária* fedetlen keblű, mandolinozó hölgye, amely 10 ezer schillingért kelt el.

Ritka vendég a Dorotheumban *Csók István*, noha 1890-ben Münchenben festett Úrvacsorájáért előbb a párizsi Salonban, majd 1894-ben Bécsben kapott állami aranyérmet. Most mégsem „díjazták" 45–50 ezerre tartott Balatoni táját – amelyet 1932-ben festett olajjal faalapra –, talán az égen gyülekező viharfelhői miatt. Elkelt viszont 12–15 ezer schillinges sávjának alsó határán friss, oldott foltokban felvitt akvarellje egy virágkosaras fiatal hölgyről, a háttérben fák, bokrok üde zöldjével. Sikerült értékesíteni *Koszta József* 1910 táján festett (olaj-vászon) Kapáló nő a mezőn című munkáját (35–40 ezer schilling), valószínűleg élénk, meleg koloritja miatt. Visszamaradt azonban *Nádler Róbert* 1934-ből származó, azonos technikájú képe a velencei Szent Márk-székesegyház bejáratáról (18–25 ezer között).

Szinte nem lehet bécsi árverés a budapesti születésű és Salzburgban elhunyt *Harta Albert* nélkül. Az idén is szerepelt a Dorotheumban éppúgy, mint a Wiener Kunstauktionen tavaszi szezonkezdő licitálásain a Kinsky-palotában. A Dorotheergassén előbb virágos-gyümölcsös csendéletét értékesítették 55 ezerért. A modern grafikák márciusi árverésén visszamaradt ugyan harmadmagával (*Robert Philippi* és *Franz Wacik* sorsában osztozva) két litóból és egy fametszetből álló tétele 1500-ért, de másnap sikerült némi engedménnyel (12 ezer schilling) leütni eredetileg 14–18 ezerre tartott tollrajzát, amelyet lendületes vonalakkal vitt fel a papírra a pásztoroknak jó hírt hozó angyalról. A véletlen úgy hozta, hogy ugyanakkor tartották a bécsi Freyungon a WKA 32 festményaukcióját is, amelyen tőle két olajkép szerepelt kartonalapon, sőt azt is mondhatjuk, hogy három. Ugyanis 1908-as datálású szemüveges önarcképe hátoldalán egy idős férfi portréja látható – talán a festő édesapja? Az előzetesen becsült 40–60 ezer schillinges sávban, 55 ezerért ütötték le.

Hétvége Bécsben

Abu, a szupersztár. A schönbrunni állatkertben a legtöbb látogató újabban az elefántok kifutóját keresi. Anyja, a 16 esztendős Sabi oldalán itt bandukol ugyanis Abu, az elefántcsecsemő. Amikor világra jött, nyolcvan kilogrammot nyomott, s élete első két hetében 38 kilogrammos súlygyarapodásnak örvendhetett. Még éppen bele tud heverni az embergyermekeknek készült, kör alakú műanyag fürdőmedencébe, de már nem sokáig használhatja. Az igazi szenzáció azonban az, hogy Abu az első afrikaielefánt-lombikbébi. Az atya, vagyis Tembo, a spermadonor a nagy-britanniai Colchester állatkertjének lakója, s aligha találkozik személyesen a „családjával".

A Zene Házának születésnapja. Első születésnapját ünnepli a Zene Háza, amely Bécs egyik első számú turistalátványossága lett. A Seilerstrassén *Károly* főherceg egykori palotáját alakították át olyan intézménnyé, amely egyszerre mutatja be az osztrák főváros zenetörténeti dokumentumait, emlékeit *Mozarttól Schönbergig*, illetve a XXI. század a korábbiakhoz nem hasonlítható muzikális csemegéit. Első állomásként például különleges készülékeken hallgathatja meg a látogató azt, amit a magzat hall az anyaméhben, vagyis a prenatális zörejeket. A legnagyobb sikert a virtuális karmester aratja. Bárki felléphet a pódiumra, hogy egy különleges, e célra programozott szerkezet segítségével kiválassza a neki tetsző számot (a választékban nyolc-tíz mű szerepel a Radetzky-indulótól a Kis éji zenéig), majd elvezényelje a Bécsi Filharmonikusok nagyméretű videovásznon megjelenített zenekarának. (A híres együttes ebben az épületben alakult meg 1842-ben *Otto Nicolai* zeneszerző vezetésével.) A vezénylés nagyjából minden huszadik jelentkezőnek sikerül. Ha valaki eltéveszti a ritmust, vagy más hibát ejt, a vásznon felállnak a zenészek, abbahagyják a muzsikálást, s a kritikával sem fukarkodnak: „Kedves karmesterünk! Ön még nem hallotta ezt a művet?" – kérdezi az első hegedűs.

(Összeállításunk a Compress közreműködésével készült)

Budapesti templomok egyházi zenéje

Június 3., vasárnap
Belvárosi főplébánia-templom, délelőtt tíz óra. Liszt Ferenc: Missa Choralis. Deák-Bárdos György: Confirma hoc Deus. Cesar Franck: Panis Angelicus. 150. zsoltár. Orgonál: Virágh András Gábor. A templom kórusát vezényli: Virágh András.
Budavári Nagyboldogasszony (Mátyás)-templom, délelőtt tíz óra. Koloss István: Budavári mise. Orgonál: Hock Bertalan. Közreműködik a templom ének- és zenekara. Vezényel: Tardy László.
Deák téri evangélikus templom, a délelőtt tizenegy órai istentisztelet keretében J. S. Bach: Also hat Gott die Welt geliebt – 68. kantáta. Közreműködik: Zádori Mária, Marosvári Péter, Trajtler Gábor. A Lutheránia ének- és zenekart Kamp Salamon vezényli.
Magyar szentek temploma (XI., Goldmann György tér): a délelőtt fél tizenkét órai szentmisén a Carmine Celebrat kórus Kodály Missa brevis miséjét énekli. Szólisták: Kopjás Éva, Langermann Mónika, Lehőcz Andrea, Pálinkás Péter, Sárosi Károly. Orgonál: Varga Petra.
Országúti ferencesek temploma (II., Margit krt.), délelőtt tizenegy óra. Beethoven: C-dúr mise, Beethoven: Isten dicsősége, Cesar Franck: Panis Angelicus, Händel: Amen a Messiás-oratóriumból a Kapisztrán kórus és zenekar előadásában. Szólisták: Ardó Mária, Németh Judit, Prevoz János, Pálfi László. Orgonál: Nagy László Adrián. Vezényel: Virágh András.
Szent István-bazilika, délelőtt tíz óra. Kodály: Missa brevis. Deák-Bárdos: Confirma hoc Deus. Orgonál: Koloss István. A templom kórusát vezényli: Fehér László.
Június 4., hétfő
Deák téri evangélikus templom, este hét órakor a 12. budapesti Bach-hét keretében csembalóest; közreműködik Jacques Ogg (Hollandia). A Bach-hetet a Deák téri evangélikus egyházközség és a Magyar Bach Társaság rendezi.
Június 5., kedd
Deák téri evangélikus templom, este hét óra. Hegedűest Ábrahám Márta (Luxemburg) közreműködésével.
Június 6., szerda
Deák téri evangélikus templom, orgonaest Miklósi András közreműködésével.
Budahegyvidéki evangélikus templom, este 18.30. Zenés áhítat. Közreműködik a lappenrantai (Finnország) egyházközösség kamarakórusa, vezényel Kari Pettinen. Igét hirdet: Bácskai Károly.
Június 7., csütörtök
Deák téri evangélikus templom, este hét óra: csembalóversenyek. Közreműködik: Dobozy Borbála, Paulik László, Rácz Erzsébet, Draskóczi Eszter, Vályi Csilla, Sipos Csaba.
Június 8., péntek
Deák téri evangélikus templom, este hét óra. A fúga művészetét előadja a Keller-vonósnégyes.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Múzeumok

Aquincumi Múzeum és Romterület: Ókeresztény emlékek Aquincumban (okt. 31-ig). Kelta asszonyok, római hölgyek – viselettörténeti kiállítás (okt. 31-ig). Válogatás a 2000. év ásatási leleteiből (okt. 31-ig). Szentélyek, szobák, paloták (okt. 31-ig).
Bélyegmúzeum: Válogatás a 70 éves Bélyegmúzeum ajándékaiból (szept. 31-ig). A 75 éves Pénzjegynyomda Grafikai Műhelyének kiállítása (szept. 31-ig).
Budapesti Történeti Múzeum – Vármúzeum: Symphonia Hungarorum – Magyarország zenekultúrájának ezer éve (okt. 29-ig). A XX. század ujjlenyomata (jún. 5-ig). Művész(ön)arcképek: Tisztelet múzeumi elődeinknek.
Petőfi Irodalmi Múzeum: Jókai világai. Válogatás a Digitális Irodalmi Akadémia programjának keretében vásárolt legszebb kéziratokból (jún. 10-ig). Szent István képe a magyar irodalomban (dec. 31-ig). Fényképezkedés a jövő évezrednek.
Ráth György Múzeum: A kínai kerámia művészete.
Szépművészeti Múzeum: Dór piramis: gótikusszobor-kiállítás. Kárpit – A Magyar Kárpitművészek Egyesületének nemzetközi kiállítása (jún. 4-ig).
Zsidó Múzeum: Zsidó téma a magyar filmművészetben.

Kiállítótermek

Aulich Art Galéria – Hamilton International aulája: Idézetek
Magyar Állami Operaház – Vörös Szalon: Waliczky László természetfotói (jún. 10-ig).
Magyar Fotográfusok Háza: Természeti formák – Bíró Klára kiállítása (jún. 5-ig). Ahogy én látom – Reha Akcahaya kiállítása (jún. 27-ig). Rokonaim, barátaim és üzletfeleim – Féner Tamás fotókiállítása (jún. 5. – júl. 11.).
Meander Galéria: Válogatás az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola festő és grafika szakos hallgatóinak éves szakmai munkáiból (jún. 9-ig).
Műcsarnok: III. országos fotóművészeti kiállítás (jún. 4-ig). Káldor Kata installációja (jún. 3-ig). Nádler István kiállítása (jún. 1 – júl 8.).

Háromféle vázlatterv – Föld alatti labirintus – Garázs csak a várfalon kívül

Milyen lesz a Szent György tér?

Építkezés a budavári Szent György tér keleti oldalán, a Sándor-palotában. Imittamott befedett romterület szemközt, a nyugati oldalon. A Sándor-palotába a miniszterelnök kabinetje költözik 2002-ben. Hogy mi lesz a romterületen, azt egyelőre nem lehet tudni. Átmeneti rendezésére három tervet is készíttetett a Budai Várgondnokság Kht. A végleges beépítésről kormányhatározat alapján dönthetnek majd, de az még nincs meg. Az idő viszont sürget.

Ferch Magda

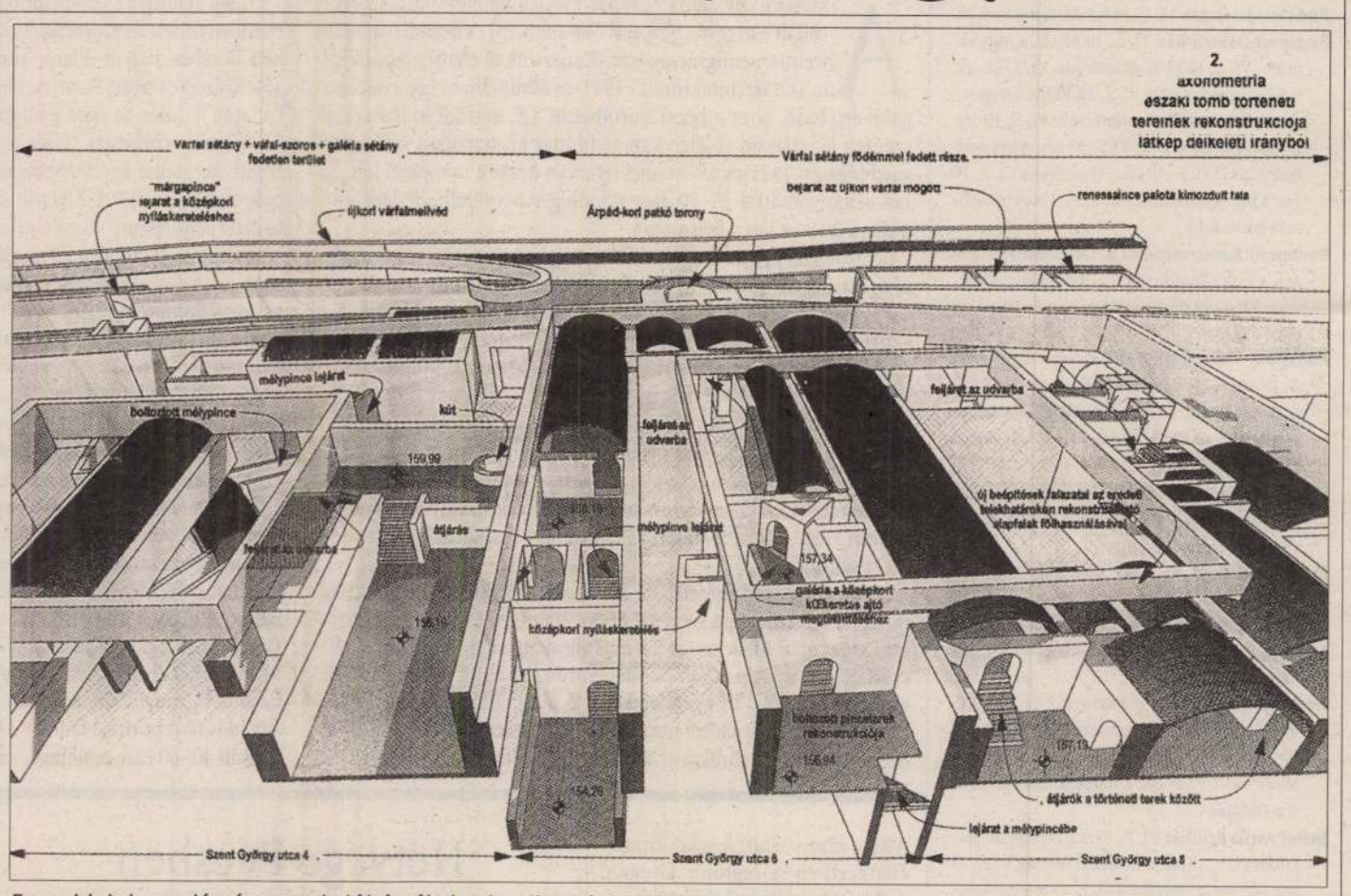

Ez az ideiglenes látványterv is jól érzékelteti, milyen bonyolult rendszerrel kell számolniuk az építészeknek

Annak, aki a Dísz tér felől indul el a budai várban elhelyezett múzeumokba, könyvtárba, romok mellett visz az útja. A Dísz téren a volt Honvéd Főparancsnokság épületének maradványait látja mint „a gondatlanság és elhanyagoltság szomorú emlékművét", nem mint „a háborús pusztítás szomorú mementóját". A neoklasszikus stílusú Sándor-palotához (amely 1881-től miniszterelnöki palota volt) vezető Színház utca most az építkezés miatt le van zárva. (Itt, a ferencesek hajdani Szent János-kolostorának helyén felépült karmelita rendház templomában kapott helyet a rend feloszlatása után a *Kempelen Farkas* tervei szerint elkészült, 1787–1924 és 1977–2000 között működő Várszínház. Ma a volt kolostorépületben vannak a Budai Várgondnokság Kht. és a Kulturális Örökség Igazgatóságának irodái.) A Szent György utca keleti oldalán állt *a Zsigmond* király által alapított Szent Zsigmd-templom. A Szent György tér nevet a várnegyedben három különböző terület is viselte – három korszakban. A mai teret keletről az 1806-ra elkészült Sándor-palota, délnyugatról *Hauszmann Alajos* lovardaépülete, nyugatról az 1787 és 1790 között felépült, ma már nem létező Teleki-palota (*József* főherceg palotája) határolta. Itt, a nyugati részen folyt a Budapest Történeti Múzeum régészeinek vezetésével 1998 és 2000 között a várásatások harmadik, rendkívüli eredményeket hozó szakasza, amelyben szenzációs leletek kerültek felszínre. A volt Teleki-palota udvarának mélypincéjéből például csodálatos Anjou-liliomos selyemkárpitot „bányásztak ki" – sárgombóc formájában. A teljes leletanyagból levonható tanulságok valószínűleg megváltoztatják a középkori Budára vonatkozó ismereteinket.

A terület a világörökség része, történeti értéke rendkívüli, de műszaki szempontból is rendkívüli problémákat vet fel. *Antall József* kormánya idején szóba került, hogy a teljes Miniszterelnöki Hivatal (MEH) költözzön föl ide. Nagy kormánynegyedet képzeltek el helikopterleszállóval. Az ötlet azonban nem építészeti, hanem társadalomtudományi meggondolásból támadt – idézi fel az előzményeket *Szamkó Katalin* városrendező-építész, az 1997-ben megalakult Budai Várgondnokság Kht. igazgatója, aki 1993 óta foglalkozik a témával. Ennek az elképzelésnek a hívei azzal érveltek: a MEH eredetileg is csak ideiglenesen költözött a Parlamentbe, és nem helyes, hogy ugyanott működik, ahol a törvényhozó hatalom, a Sándor-palota pedig legalább visszakapja háború előtti funkcióját. A Horn-kabinet kevesebbet foglalkozott a kérdéssel, az 1998-as választások után az *Orbán Viktor* vezette új kormány úgy döntött, hogy a mindenkori miniszterelnök kabinetje kapjon otthont a Sándor-palotában. *Cságoly Ferenc, Török Ferenc, Ferencz István* és *Lázár Antal* 1995-ös építészeti szakvéleménye után az I. kerületi önkormányzat készíttetett részletes rendezési tervet (RRT) egy 1997-es kormányhatározat szellemében. Az RRT három épület helyét jelölte ki, de azt nem határozta meg, hogy mi legyen a funkciójuk. Akkoriban az volt a szándék, hogy vállalkozói tőke bevonásával építik fel a régi-új negyedet. Ezt a kormányhatározatot törölték, de az 1997-es RRT érvényben maradt, igaz, módosítva. De a módosítás épp a tér nyugati részét nem érintette. Az 1999. decemberi új kormányhatározat viszont a nyugati oldalnak csak az átmeneti rendezésével foglalkozik, a beépítésével nem.

A legnehezebb kérdés pedig az, hogyan építsék be ezt a különböző korok lenyomatait bonyolult egymásra rétegződésben őrző romterületet, amelyre egy kormányzati funkciókat ellátó, reprezentatív épület néz. És kérdés az is, hogyan lehet összeegyeztetni a két egymáshoz közeli rész eltérő rendeltetését. A nyugati oldal régészeti feltárásának eredményei egyértelművé tették, hogy meg kell változtatni az RRT-t. A régészek a ma ismert falak 85 százalékának feltárása után, 1999 szeptemberében javaslatot tettek arra, mit kellene bemutatni, mit érdemes dokumentációval megőrizni, és mit lehetne elbontani. Telt az idő, és sokáig nem történt semmi. A Budai Várgondnokság Kht. tavaly tanulmánytervet készíttetett a terület megóvására. A tervezők akkor lábakon álló vasbeton födém fölépítését javasolták, ám ez ellen a régészek hevesen tiltakoztak (ami nem is csoda, ismerve a székesfehérvári romkert befedése körül kialakult vitákat). Ennek a tervnek két fő baja volt – mondja Szamkó Katalin –: átmeneti megoldásnak nagyon sokba került volna, és a régészek nagyon ellenezték. A várgondnokság tehát elvetette. Ezután a régészekkel közösen kereste meg azokat az építészeket, akiket alkalmasnak gondoltak a feladat elvégzésére. (Nyílt pályázatot erre a műemlékvédelmi-művészettörténeti-építészeti ismereteket igénylő munkára nem lehetett kiírni, ezért döntöttek a meghívásos forma mellett.) Felkérték a *Szabó Zoltán, Kralovánszky Réka, Farkas Mária* építészcsoportot, valamint *Bujdosó Győzőt* és *Deák Zoltánt*, hogy készítsenek vázlattervet a tér nyugati oldalának ideiglenes rendezésére. A három terv április végére elkészült. Garázst a mai elképzelés szerint csak a várfalon kívül lehet építeni!

Mindhárom terv készítői abból indultak ki – amiből Cságoly Ferenc is –, hogy a nyugati oldal három tömbből áll. Kis telkekre tagolt lakóházas beépítés (északon); a Teleki-palota (középen) mélypincékkel; királyi istállók (délen). Egyetértenek abban is, hogy a történeti szempontból értékes romokat „roncsolásmentesen" kell helyreállítani, és úgy kell bemutatni, hogy szerves részei lehessenek a később föléjük kerülő építményeknek. Sehol nem akarnak nagyipari technológiát, nagy fesztávolságú szerkezeteket, óriásgépeket használni. Törekedni kell arra, írják, hogy az új épületek „tartószerkezetéül" a meglévő falakat használják fel, ahol lehet, így az értékes középkori és barokk részletek beépülhetnek az újba. Hogy ez statikailag jó megoldás-e, arról egyelőre megoszlanak a vélemények.

Bencze Zoltán régész, a BTM középkori osztályának vezetője szerint mindegyik tervnek vannak értékes és kevésbé értékes részletei. Az egyiknek különösen a földfelszín alatti terekre vonatkozó megoldásai érdekesek, a másiknak a felszín fölöttiek. A régészek örülnek annak, hogy ezúttal megkérdezték őket, és várják a folytatást. A terveket a várgondnokság szakértőkből álló bizottsága véleményezte. Ebben helyet kaptak a régészek, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, az Országos Műemlékvédelmi Hivatalnak a képviselői, az I. Kerületi Polgármesteri Hivatal főépítésze és független szakértőként Cságoly Ferenc. A várgondnokság dönti majd el a szakértők javaslatai alapján, hogy kit bíznak meg a tervezéssel. Mi pedig szurkolhatunk azért, hogy igaza legyen annak az építésznek, aki a vázlattervvel is azt próbálta bizonyítani: „Létezhet akárhány építési periódust felmutató, bonyolult összefüggésrendszer, helyreállítandó romterület, ahol a történeti értékek új életre kelnek – integrálódva egy más funkciójú épületbe vagy saját értékeket felmutatva."

DEÁK ZOLTÁN

PEST

MAGYAR HIRLAP
1997. MÁJUS 13., KEDD

Megújul Gül Baba türbéje

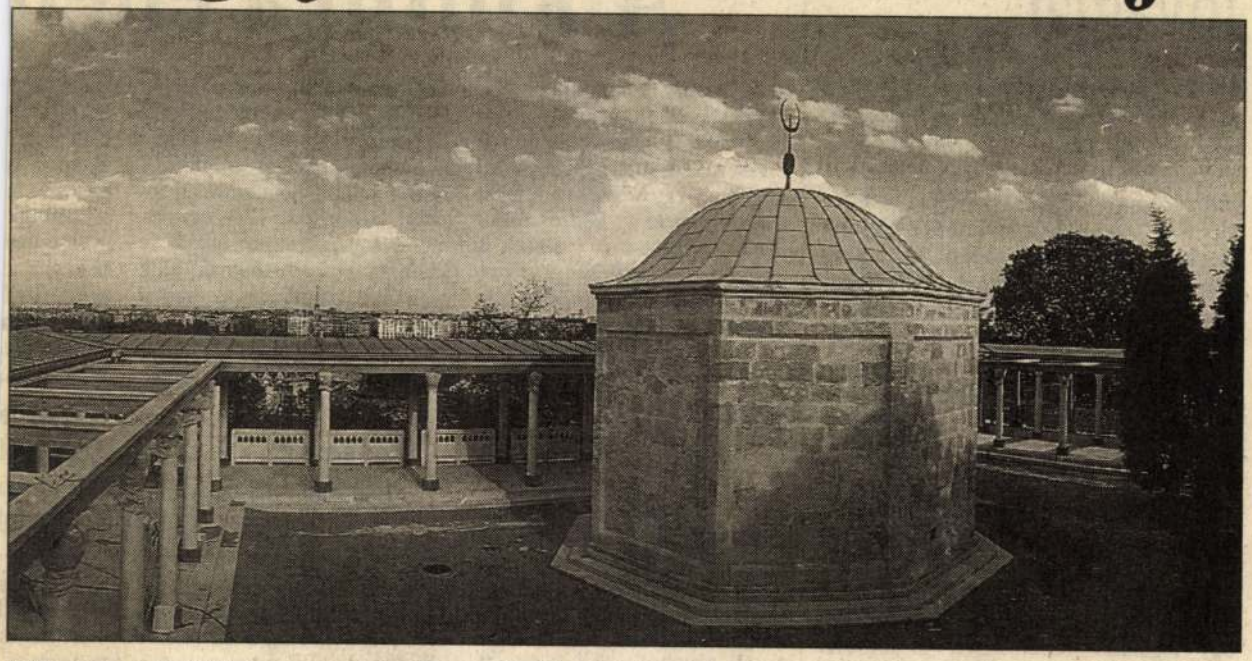

A főváros egyik különleges nevezetessége a nyár közepétől megszépülve fogadhatja a látogatókat FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

Május helyett júliusra fejeződhetnek be a budai Gül Baba türbe felújítási munkálatai. A késést elsősorban a szokatlanul hosszú téllel magyarázzák, bár egyes vélemények szerint a munkákat legalább ilyen mértékben hátráltatta a beruházás bizonytalan pénzügyi háttere. Már most biztosnak látszik, hogy a török államfő szeptemberben esedékes magyarországi látogatásakor teljes pompájában lesz látható az emlékhely.

Az iszlám kultúra legnyugatibb emlékhelyét, Gül Baba síremlékét minden évben több tízezren látogatják. A török művelődési minisztérium kezdeményezésére még tavaly ősszel kezdődtek meg a sír felújítási munkálatai, és a török kormány eddig hárommillió dollárral járult hozzá a helyreállítás finanszírozásához. Pintér Tamás építészmérnök a tervek készítésekor a sírhely rendbehozatala mellett fontosnak tartotta a zarándokhelyhez méltó környezet kialakítását is. A türbe szomszédságában álló romos villát lebontották, helyére impozáns oszlopsor került. A tervek között szerepel az emlékművet körülölelő park helyreállítása is. A türbe mellett fekvő kilátóterasz megmarad, a Wagner-villa pincéjében pedig igazi török kávézó nyílik.

A teljesen felújított türbét eredetileg májusban szerették volna megnyitni. Török részről pénzügyi nehézségek egy percig sem akadályozták a műemléki helyreállítást – mondta lapunknak Ismet Birsel, Törökország magyarországi nagykövete. A budapesti követség részére januárban kiutalt éves pénzügyi keretből pedig már el is különítettek egy jelentős összeget a munkák folytatására. Ennek az állításnak részben ellentmondani látszik a síremlék tervezési munkálatait irányító Pintér Tamás értesülése, miszerint az alig egy-két hete újra indult felújítást egy ideig hátráltatták a török belpolitikai zavarok.

A sok éven át pusztuló műemlék helyreállítására először éppen tíz évvel ezelőtt, 1987-ben írtak ki nemzetközi tervpályázatot. A tervek többsége egy hatalmas kulturális központot – mecsettel, szálláshelyekkel – képzelt el a területen, amiből aztán, részben a szükséges források hiánya, részben pedig műemléki előírások miatt nem valósult meg semmi – mondta a türbe felújítási terveit készítő Deák Zoltán. Az építészmérnök a hiányosságok között említi, hogy a jelenleg folyó felújítási munkálatokat nem előzték meg a szerinte elmaradhatatlan építészettörténeti feltárások, így az sem kizárt, hogy a síremlék belső falain – a festés alatt – török kori feliratok is találhatóak.

• Jó. S. – Sz. Gy.

Az olajmezők lovagjai

Hajdan, a „legendás" hatvanas években megjelent a Kortársban egy novella, amiért megfeddték a szerkesztőket és az ifjú szerzőt is, mert a munkás főhős belezavarodott a reklámokba, elhitte ugyanis, hogy neki mindenből a legjobb jár, hiszen ő a vezető osztály. Manapság már senkinek nem lehetnek efféle illúziói, viszont rengeteg a reklám, tehát a csábítástól nem kímélik meg a polgárt. Hogyisne, amikor a fogyasztói társadalom másról se szól. A szegény polgárt is már-már belezavarják a rengetegbe, amikor egy-két forintját próbálná megfialtatni.

A piramisjátékokban sokan megégették magukat. A bankkamatok persze túl lassú gazdagodást ígérnek, a lottóötöst meg hetek óta nem vitte el senki, de ez a szép új világ még mindig kínál legalább egy izgalmas lehetőséget, a tőzsdét. A korai szocializmusban ez maga volt a fertő, ahol a kisember az utolsó filléreit is elveszti, a gazdag meg gyakran legatyásodik.

A magyar viszont vakmerő, s mielőtt bármit is hallott volna holmi indexről, vagy akárcsak ismerné saját kapitalistáinak múltját vagy képességeit, fejest ugrott az ismeretlen medencébe. Az első részvényvásárlók közül sokan kissé keserűen tapasztalták, hogy víz még a környéken se volt. A cég esetleg azóta is prosperál, ők mégis buktak a papírjaikon. Az emlékezet persze rövid, s tavaly bámulatos magasságba emelkedett a BUX, a magyar tőzsdét mindenütt a legjobbak között jegyezték. Ki tudja viszont, hogy meddig számíthatunk még a bika hosszú futására?

Szegény polgár mit sem sejt, viszont nem vásárolhat 200 trikót a kínai piacon vagy 100 kiló cukrot, még ha ezek a portékák évről évre drágulnak is. A papír ellenben eláll, nem megy ki a divatból és

Füzi László

A kultúra ellen

A rendszerváltás a kultúrában előbb kezdődött, mint a politikában. Körülbelül akkor, amikor az olvasók számára nyilvánvalóvá vált, hogy egy verssel nem lehet megváltoztatni a „létező szocializmust". S az írók számára is egyértelművé lett, hogy az irodalmon belüli politizálásnak is megvannak a maga határai – és ha következetesek akarnak maradni önmagukhoz, akkor túl kell lépniük ezeken a határokon. E folyamatnak természetesen több oldala volt. Az egyik kétségtelenül az, amelyik megmutatta: azok, akik a kultúrában csak a „politikapótló" sajátosságokat látták, már a nyolcvanas évek közepén látványosan hátat fordítottak addigi önmaguknak, s a kultúrától is elfordultak. Ezen belül főképp az irodalomtól, merthogy nálunk a nemzeti önazonosság kifejezését jóformán mindenki az irodalomtól várta. Emlékszem egy esszékötetre, amelynek szerzőjét pár évvel a kötet megjelenése előtt egyik írásának folyóiratbeli közlése miatt a lap szerkesztőjével együtt meghurcolták – s amely kötet „mellesleg" a szóban forgó írást is tartalmazta –, nos, ez a könyv megjelenésekor már csak a szakma érdeklődésére tarthatott számot. A szocialista kultúrpolitika pár évig még végezte a maga dolgát, minek következtében a könyvhegyek is nőttek a könyvesboltokban és a raktárakban, hirdetve egy (kulturális) korszak végét. A másik oldalon azok az értelmiségiek álltak, akik maguk is megérezték a változtatás szükségességét: azt, hogy immáron nem elég sorok közé rejteni a politikai mondandót, s szükség van mozkultúrához hűek a szakmájukból kilépve politikai kérdésekhez is hozzászóltak – mint ahogy egy-két esetben magam is tettem –, akkor inkább politikussá avanzsált barátaikat kárhoztatták, mondván hogy magára hagyták a kultúrát. Hiszen azoknak, akik még őrzik magukban az eredeti indíttatást, immár a mindennapi túlélésre kell berendezkedniük – mert például egy bank konszolidációja a teljes magyar kulturális élet többéves működtetésére elég lenne.

„Valós vagy csak remélt ez az »elle
Úgy gondolom, most még csak remél
ellentámadást nem alapozhatjuk a p
tényleges és tömeges elfordul

Azt hiszem, a fentiekhez nem fér semmi kétség. Értelmiségiként – a tájékozódási ösztönnek, a természetes kíváncsiságnak eleget téve – a mai Magyarországon valóban nem lehet megélni. Ha mégis megkísérli valaki, akkor természetes emberi ösztöneit kell háttérbe szorítania, nem beszélve arról, milyen megalázó helyzetekbe kerülhet, ha saját viszonyait a vállalkozókéval vagy a politikusokéval veti össze. Olvassunk el akár csak egyetlen afrikai útról írott beszámolót, közben arra gondolva, hogy sok olyan franciatanár él ebben az országban, akinek még nem sikerült Párizsba eljutnia. S mégis: a tanári kar még mindig nem adta fel. S bár meglehet, hogy a nat „keresztülverése" után már nem lesz ilyen egyértelmű a kép, a folyóiratok döntő többsége eddig megőrződött, sőt újak is alakultak, és

kialakult, r
ma nem is
nem egyré
újaknak k
niük. De ha
sok siránk
gyelt-e mái
sadalomtuc
valóságos f
vette-e vala
mi könyve

szinte testr
alakultak ki
és a Kaligrar
te-e valaki, h
tudott lépés
élet valós ig
tagolódásáv
társadalom
ban mi lehe
a megjelen
csak hírét s
tól alig nyo
S mi lehet
rat-irodalo
szakában
lap érzi sz
visszatérő
lyóirat-figy
A rádióból
szélve – a
szemlézése
marad... N
héz helyzet
cikkeket kö
is szólni kell
rülmények
azok ellené

Írásom c
lentámadás

Deák Zoltán, építén

a. ME' 83/1-6 száma képszerkesztője

Cikkek

Diplomata Lakóház, Bp. T. Szentháromság kr.

Építészek Jánossy György - Laczkovics Lóránd (KÖZTI)

Ismerkli: Deák Zoltán 32 old.

_: Tartalomjegyzék

Magyar

Épitomüvészet 1 Bp. 1983 83/1

Deák László Imre

"Kompozició" c. művének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juli. 18.
XIV. évf. 29. sz. 3. lap

Deák Zoltán.
Erdélyi tanulmányút, 1985. jún. 21-júl. 1.

A programot összeállították:
Csontos Csaba és Deák Zoltán.

A rajzokat Somogyi-Soma Katalin és
Balázs Mihály készítették.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 48-49. old.

Az oldalon szereplő adatokat a Fornax Rt. és az MTI ECO szolgáltatta

Kamatot emelt az ECB

Meglepett európai elemzők

Biztató kezdet után hosszú lejtmenettel folytatta pályáját a pesti tőzsde indexe, s a nap végén félszázalékos veszteséggel búcsúzott. Az árfolyamok emelkedő ívét az Európai Központi Bank váratlan döntése okozta. A piac nem számított beavatkozásra, a kormányzó tanács mégis huszonöt bázispontos kamatemelést hajtott végre. A BÉT vezető részvényei 0,3-1,8 százalékot estek, míg néhány közepes kapitalizációjú papír nyereséggel zárta a napot. A részvényforgalom megközelítette a 13 milliárd forintot.

Zelei Béla

Huszonöt megkérdezett elemző közül huszonöt válaszolta a Bloomberg hírügynökség kérdésére, hogy az Európai Központi Bank (ECB) valószínűleg nem emel kamatot. A közösség bankjának kormányzó tanácsa tegnap délelőtti ülésén a piac legnagyobb meglepetésére mégis az irányadó kamatláb 4,5 százalékról 4,75 százalékra való felemeléséről határozott. A befektetőkre sokkolóan hatott a déli órákban a hír: részvényeik eladásába kezdtek, aminek hatására a reggel még tetszetős árfolyamok meredek esésbe fordultak. Az európai pénzpiac másik tegnapi döntése Londonban született: a Bank of England változatlanul 6 százalékon hagyta a szigetországban az irányadó kamatot.

Még a kamatemelésről szóló hírt megelőzően egyhetes mélypontra jutott az euró. Többek között erre alapozták a megkérdezett szakértők, hogy a központi bank nem fog kamatot emelni. Az elemzők ugyanakkor azt is kilátásba helyezték – és ebben aligha tévedhetnek –, hogy amennyiben az euró tovább gyengül, akkor az európai jegybankok újabb intervenc[illegible]nak végre a közös pénz védelmében, ahogyan erre a közelmúltban már volt példa. Az általánosnak mondható vélekedés szerint a következő napokban az euró a 86–89 centes sávban fog ingadozni. A sáv alját a prognosztizált esetleges intervencióval indokolják a szakemberek.

Tegnapi bejelentése szerint a Moodys az eddigi AA2-ről visszaminősítette a Deutsche Telekom, és az irányítása alatt álló DT Finanse B. V. hosszú távú hiteleit A2-re. Egy nappal korábban egy másik minősítő cég, a Fitch járt el hasonlóképpen a telefonóriás adósságainak átértékelésekor. Egyrész a DT megnövekedett akvizíciós tevékenységeit sorolták a minősítők a kockázatnövelő tényezők közé, valamint a távközlési ágazatban megfigyelhető, egyre élesedő versenyt jelölték meg a profitcsökkentő tényezők között.

Ez utóbbi – mint az ágazat egészére vonatkozó megállapítás – minden bizonnyal némi magyarázatot ad a Matáv elmúlt hetekben megfigyelhető tőzsdei átértékelődésére is. A magyar telefonpapír harminc nappal ezelőtt még 1660 forintot is megért a befektetőknek, egy héttel ezelőtt viszont már 1400 forint alatt is hozzá lehetett jutni a pesti börzén. Tegnap az ígéretes kezdetnek tűnő 1440 forinton nyitott a papír, de napközben már csak ezalatt forgott, jellemzően csökkenő árakon. Az 1424 forintos záróára 0,3 százalékkal marad el az előző napi értékétől.

A hazai elemzőknek is rá kellett jönniük tegnap, hogy rögös pályát választottak. Nem jártak sokkal több sikerrel a rövid távú prognózisukkal, mint a nyugat-európai kollégáik, a kamatvárakozás tekintetében. A tőzsdenyitás előtt arra számítottak, hogy a Mol kurzusa ötezer forint fölé emelkedhet. Ez tíz óra után néhány perccel bekövetkezett ugyan, de az olajrészvény csak néhány kötés erejéig tudta tartani ezt a szintet, majd meredek esés következett. A záráskor kialakult 4900 forintos ár 0,8 százalékos visszaesést tartalmaz. Ugyanennyit vesztett a TVK, míg a vegyipari trojka harmadik tagja 1,8 százalékos leértékelődést szenvedett.

A Synergon – egy konzorcium tagjaként – lapértesülések szerint megnyerte a Magyar Villamos Művek tenderét, ennek ellenére tegnap 1,4 százalékot süllyedt a kurzusa, s hasonlóképpen járt a Rába is, amelyről ismét lábrakapott az a hír, hogy haszonélvezője lehet a honvédség járműparkjának felújítására kiírandó pályázatnak. A nyertesek oldalán közepes forgalmú részvények végeztek. A Prímagáz, a Humet és az Elmű mintegy három százalékot, a Graphisoft, a Mezőgép és a Danubius ennél valamivel kevesebbet erősödött. Csekély forgalomban 0,3 százalékot erősödött a kárpótlási jegy.

Gyorsan korrigált a Nasdaq

Puskás Bence

A negatív tartományból a pozitív, növekedési szint felé mozogtak a hét közepén az amerikai tőzsdei árfolyamok. A korábban jelentős veszteséget elszenvedő, technológiai papírokat jegyző Nasdaq Composite, a nyitáskori 70 pontos csökkenésből, zárásra 67,27 pontos (+67,27 pont) növekedést kreált.

A befektetők azonban továbbra is a negyedéves bejelentések hirtelen hatásaitól távol álló hagyományos iparágakat részesítették előnyben, mely a Dow Jones 64,74 pontos növekedéséhez vezetett. A spekulánsok szerint a negyedéves eredmények besszes hatást kelthetnek a közeljövőben, amit a Dell bejelentése igazolt. A Dell Computer nyereség-előrejelzésének hatására a társaság részvényei 1,31 százalékot zuhantak. Az egyik számítástechnikai eszközöket gyártó cég figyelmeztette a befektetőket, hogy európai értékesítése a vártnál gyengébb lesz, így feltételezhetően az év végi profitszint sem fogja elérni az elemzői jóslatokat. A vezető részvények közül a kedden mélyrepülést okozó Oracle ezúttal „csak" 1,98 százalékkal lett olcsóbb. A piacok javulását az IBM (+3,45 százalék), a US Bankorp (+7,82 százalék) és a Micron Technologies- papírok drágulása (+9 százalék) tartotta fenn.

RÖVIDEN

HATMILLIÓ ÚJ RÉSZVÉNYT bocsátott ki a bécsi székhelyű Erste Bank. A részvények jegyzését lezáróan 47 euróban, azon sáv alján fixálták a jegyzési árat, melyet korábban 47–52 euróban állapítottak meg. A 282 millió eurós friss tőkével a bank a közép- és kelet-európai terjeszkedését, valamint az elektronikus banki szolgáltatásának fejlesztését kívánja finanszírozni.

JELENTŐS MÉRTÉKBEN, 18 ezer fővel csökkent a német munkanélküliek száma szeptemberben. Augusztusban még 21 000 főt regisztráltak, de az új adat még nagyon eltér az átlagos 9 százalékos európai uniós átlagtól is, valamint távol áll – kétszerese – az amerikai szinttől.

CSÖKKENÉST MUTATOTT immáron harmadik nap után a crude olaj árfolyama. A visszaesést az amerikai stratégiai olajtartalékok piacra dobásával magyarázzák az elemzők. A 30 millió hordónyi olaj megszerzésének lehetőségét a legnagyobb tizenegy olajtársaság kaphatja meg. A tartalékok átvételének egyedüli feltétele, hogy 2001 végéig 31,56 millió hordó olajat szolgáltassanak vissza az olajipari cégek.

FELHAGYOTT A FÚZIÓ TERVÉVEL a Time Warner és az EMI, miután az Európai Unió bizottsága negatívan fogadta a zenei részlegek összeolvadására irányuló tervet. Az amerikai piacok sem túl lelkesen fogadták az egyesülés tervét.

FELFÜGGESZTETTE a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a Quantum Bróker Értékpapír-forgalmazó Rt. befektetési szolgáltatási tevékenységét. Az október 13-ig tartó szüneteltetés alatt jelentési kötelezettséget ír elő a szabályozó és ellenőrző szervezet. A Quantum bejelentette, hogy befektetési szolgáltatói tevékenységét megszünteti, és ügyfeleit átadja az Eastbrokers Befektetési Rt.-nek.

A PRÍMAGÁZ RT. BEJELENTETTE, hogy gazdasági igazgatója, dr. Küzdy Gábor 2000. október 3-án közös megegyezéssel megvált tisztségétől. A gazdasági igazgatói pozíciót a végleges döntésig, megbízottként, Clifford Sydney Went közgazdasági vezető tölti be.

A BEFEKTETŐK A 2 ÉS 5 ÉVES államkötvények tegnapi aukciójára összpontosították figyelmüket. A kétéves kötvényből, 10,32 százalékos hozamon, a tervezett 22 milliárdnál kevesebbet, 19,999 milliárdnyit értékesített az állam. Az 5 éves kötvényből a nagy érdeklődésre való tekintettel a bejelentettnél 3 milliárd forint értékével többet, 15 milliárd forint értékben adtak el a befektetőknek, 9,48 százalékos hozamon.

A MAGYAR KÜLKERESKEDELMI BANK (MKB) tulajdonosa, a Bayerische Landesbank (BLB) még júliusban tett nyilvános vételi ajánlatot az MKB „A" sorozatú törzsrészvényeire 8650 forintos vételáron. Az ajánlat elfogadásának határideje október 2-án járt le, így a Bayerische részesedése 85,34 százalékról 89,24 százalékra emelkedett.

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE RÉSZVÉNYEK (A) SZEKCIÓ

	Nyitó	Min.	Átlag	Max	Záró	Üzl. szám	Forg. (Ft)	Darab	Előző	Előző köt. dátuma	Előző köt. Vált. (Ft)	Előző köt. Vált. (%)	Előző 52 hét Min	Előző 52 hét Max
Borsodchem Rt.	7 205	7 095	7 304	7 350	7 160	748	5 092 952 100	697 293	7 290	2000.10.04	-130	-1,78	6 000	12 050
Danubius Rt.	4 995	4 955	4 981	5 000	4 980	25	20 910 310	4 198	4 935	2000.10.04	45	0,91	4 105	6 290
DÉMÁSZ Rt.	12 900	12 900	12 997	13 100	13 000	21	27 188 800	2 092	12 950	2000.10.04	50	0,39	12 500	23 050
Egis Rt.	13 600	13 550	13 675	13 720	13 550	17	10 530 015	770	13 800	2000.10.04	-250	-1,81	6 400	14 800
Graboplast Rt.	2 495	2 440	2 472	2 495	2 460	8	16 208 140	6 556	2 455	2000.10.04	5	0,20	1 600	3 080
Graphisoft NLG	4 235	4 200	4 247	4 290	4 290	14	13 167 035	3 100	4 195	2000.10.04	95	2,26	4 000	6 585
MOL Rt.	5 000	4 895	4 920	5 025	4 900	800	3 170 007 950	644 300	4 940	2000.10.04	-40	-0,81	3 650	[illegible]
Matáv Rt	1 440	1 408	1 419	1 440	1 424	707	1 457 016 170	1 026 861	1 429	2000.10.04	-5	-0,35	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5 850	5 700	5 772	5 850	5 700	27	18 677 905	3 236	5 760	2000.10.04	-60	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	15 732	15 810	15 700	196	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Csajkovszkij-est

A MAGYAR ZONGORÁS TRIÓ (Szentpéteri Gabriella – zongora, Modrián József – hegedű, Rádi Ildikó – cselló) ad hangversenyt Csajkovszkij műveiből ma 18 órakor a Bartók Emlékházban (Budapest II., Csalán út 29.). (H. P.)

Paripák a vásznon

VERSENYLÓ a képzőművészetben címmel nyílik kiállítás október 10-én 16 órakor a Vajdahunyad várban (Budapest XIV., Városliget). A tárlat a Magyar Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményéből, a Nemzeti Lóverseny Kft. anyagából és kortárs képzőművészek munkáiból nyújt válogatást. (H. P.)

Piccolo Színház

A FAME, azaz Hírnév című musical díszbemutatójával nyitja meg kapuit a Piccolo Színház holnap 19 órakor a IX. kerületi Török Pál utca 3. szám alatt, a korábbi Pinceszínház helyén. (M. N.)

Televíziós különdíj

A ROMA MAGAZIN filmje nyerte az újságírók különdíját a héten a IV. Nemzetközi Krakkói Tévéfilmfesztiválon. Az Magyar Televízió Roma Magazinjának a roma holokausztról szóló filmje hatvan, Európa valamennyi országából nevezett pályamunkából nyerte el a különdíjat. (B. L.)

Erdély és Patak fejedelemasszonya

LORÁNTFFY ZSUZSANNÁRÓL, Erdély és Patak négyszáz éve született fejedelemasszonyáról rendeznek október 7-ig tartó, háromnapos konferenciát Sárospatakon. Ma a református

Palota, díszkút – reneszánsz ragyogás

Átadták a restaurált visegrádi várat és a Herkules-kutat

P. Szabó Ernő

A Giovanni Dalmata által 1484 körül faragott kút másolatát Rockenbauer Zoltán magyar és Chris Smith brit kultuszminiszter adta át FOTÓ: SOMOSKÖVY BÉLA

Több mint ötszáz évvel megszületése, s majd félezer esztendővel pusztulása után újból csobog a víz Visegrádon a híres Herkules-kút medencéjében. Pontosabban a *Giovanni Dalmata* által 1484 körül faragott kút másolatából, mert ezt adták át tegnap ünnepélyesen Visegrádon. Vele együtt a királyi palota restaurált díszudvarát s a palota északkeleti szárnyát, s ekkor nyitották meg a múzeum új kiállításait is.

Szőke Mátyás, a visegrádi királyi múzeum igazgatója vázolta fel a palota ásatásának és rekonstrukciójának 90-es évekbeli történetét. Az 1994-ben megindult rekonstrukció terveit *Deák Zoltán* építész készítette (Állami Műemlék Helyreállítási és Restaurálási Központ), a kivitelezési munkálatok 1995-ben indultak meg a déli teremsor rekonstrukciójával. A korábbi paloták helyén *Mátyás* király által 1476–90 között épített palota rekonstrukcióját a helyszínen talált számtalan maradvány és építészet-történeti párhuzamok alapján a legteljesebb hitelességre törekedve tervezték meg régészek és műemlékes szakemberek bevonásával. A munkálatok a 90-es évek végén gyorsultak fel, ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy az államalapítás évfordulójára elkészíthető, a díszudvar közepén álló Herkules-kút másolata is. Az 1941-ben *Schulek János* által feltárt kút első tudományos igényű rekonstrukciós rajzát *Szakál Ernő* készítette, ennek alapján *Kovács György* alkotta meg a rekonstrukciós makettet. A tervek realizálásához 1998-ban a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatása járult hozzá, ebből a támogatásból jutott a díszkút márvány alapanyagára. A következő évben az Egyesült Királyság kormánya és a brit Powergen magyarországi leányvállalata, a Csepeli Áramtermelő Rt. adott igen jelentős, mintegy 20 millió forint értékű támogatást, amit a kulturális örökség akkori minisztere, *Hámori József* hasonló gesztusa követett. Ugyancsak támogatta a mű elkészítését utódja, *Rockenbauer Zoltán* is, hiszen mint az ünnepélyes átadáskor megfogalmazta, a millenniumhoz hasonló fontos évfordulók egyrészt számvetése, másrészt értékeink megmentésére, műemlékeink rekonstrukciójára ösztönöznek. *Chris Smith,* az Egyesült Királyság kulturális, média- és sportügyi minisztere kiemelte, hogy a két ország együttműködése már a közös európai jövő felé mutat.

A díszkút és a rekonstruált palotarész átadásával egy időben nyitották meg a Mátyás király múzeum új kiállításait, amelyek a palota építésének, feltárásának és rekonstrukciójának a történetéről egyaránt tájékoztatnak. A palota teljes helyreállítása valószínűleg 2001–2003 közötti években fejeződik be.

Groteszk fintor a pokolban

Ritka

Az előadások, a város-bemutatkozások és az ezeket követő élénk és sokrétű beszélgetés, vita során kristályosodott ki az a gondolatsor, amely a résztvevőket eligazította abban a munkában, amit a második ütemre való felkészülésük jelentett.

A *konzultációra* november végén került sor. A szeminárium óta eltelt időszak jó alkalmat kínált arra, hogy a résztvevők a szemináriumon ismertetett szempontokat is figyelembe véve megalkossák vagy átformálják a településük jövőjét meghatározó fő trendeket.

A településfejlesztési koncepciók megvitatására ugyancsak a szemináriumi holland és magyar előadókat kértük fel. A résztvevőket csoportokra osztottuk, mélyebb elemzésekre is alkalmat adva a párhuzamos munkát végző team-eknek. A városok szakemberei egy-egy konzulenssel megtárgyalhatták a városfejlesztésre vonatkozó elképzeléseiket, de volt lehetőség arra is, hogy más városok megvitatásánál is jelen legyenek. Ismét élénk és mindenekelőtt a valódi problémákat feltáró műhelymunkára került sor, melynek során az önkormányzatok képviselői nemcsak a konzulensektől, de egymástól is sokat tanultak. Minden város hozott valami olyan munkamódszert vagy új gondolatot, amelyet a többiek is beépíthetnek saját gyakorlatukba.

A konzultáción ismét fontos kérdésként szerepelt a helyi értékvédelem kérdése. A holland kollégák bemutatták egy erősen elmaradott, volt holland gyarmati város (Paramaribo) fejlesztési koncepciója kidolgozásának példáját. Ugyanakkor felkértük dr. Németh Iványt, a konzultációnak helyet biztosító Győr város főépítészét, hogy mutassa be a város fejlesztési elképzeléseit. Mindezek további értékes információkkal, élő mintával szolgáltak a résztvevő városok számára.

*

A kétlépcsős tréning program sajtókonferenciával ért véget.

Tanulságok:

• Az integrált értékvédelem és az azon alapuló fejlesztés célja: a közösség életminőségének javítása a gazdaság, foglalkoztatottság, a magán beruházások fejlesztésével, az épített környezet értékeinek felhasználásával valamint új gazdasági, társadalmi és kulturális értékek hozzáadásával.

• Az értékvédelem lényeges eleme a revitalizáció, amely az értékes épületek önfenntartását biztosító új funkcióval való hasznosítását jelenti.

• Az értékvédelem és fejlesztés alapja a JÖVŐKÉPET leíró TERV; melyhez elengedhetetlen:

– a széleskörű helyzetelemzés, a helyi adottságok, sajátosságok, lehetőségek feltárása,

– a megvalósíthatósági tanulmányok készítése, szakértők bevonásával,

– a gazdasági-pénzügyi terv,

– a kitűzött célokhoz vezető út megtervezése konkrét időbeli munkaterv készítésével,

– a team-munka – döntéshozók, szakértők és civil társadalom bevonásával,

– a döntéshozók részéről a politikai elkötelezettség a terv megvalósítása iránt,

– a civil társadalom részéről a párbeszéd útján megszerzett támogatás,

– a hosszú távú, a választási periódusoktól független időtartamra való tervezés,

– a kisrégióban, régióban való gondolkodás, a települések egymással való vetélkedése helyett az együttműködés megvalósítása,

– a befektetők profit-orientált magatartásával szemben a város érdekeit is képviselő politika kialakítása.

• Az elemzés helyes módszere a „quick scan" – a „gyors vizsgálat", a minden részletet aktuálisan figyelembevevő adatgyűjtés, melyhez ajánlható a rendelkezésre álló új módszerek és technikai lehetőségek alkalmazása.

• Az önkormányzat eszközei a fejlesztési terv elkészítéséhez és megvalósításához:

– a településszerkezeti terv,

– a területhasznosítási terv,

– a helyi építési szabályzat és szabályozási terv,

– a főépítész alkalmazása,

– építési engedélyek kiadása, ennek révén az építészeti színvonal és minőség befolyásolása,

– az épített környezetről szóló és a műemléki törvény,

– helyi értékvédelem,

– vagyongazdálkodási, vagyonhasznosítási terv,

– a város érdekeinek megfelelő befektetők vonzása érdekében helyes „városmarketing" kialakítása,

– terület- és épületkisajátítások,

– rehabilitációs terv,

– társfinanszírozás – a köz- és magánszféra gazdasági erejének egyesítése.

• A megalapozott fejlesztés következményei:

– az örökség fennmaradása a jövő generációk számára,

– a helyi közösség életkörülményének javulása,

– gazdasági fellendülés,

– politikai stabilitás és folytonosság,

– polgári, lokálpatrióta öntudat erősödése.

• A fenti tényezők együtthatásának eredményeképp megerősödő város képes a magánszféra fejlesztési elképzeléseit is a közösség érdekeinek megfelelő irányba terelni.

Gyorsjelentés a milenniumi építkezésekről

VISEGRÁDI KIRÁLYI PALOTA helyreállítási munkáinak állapotáról

DEÁK ZOLTÁN

A nagy körültekintéssel megfogalmazott helyreállítási és múzeumi programot, melyet egy nagyobb egész részeként, de önállóan is működőképes részként kívántunk megvalósítani - több fordulóban szinte a felére csökkentették és így ez több vonatkozásban torzóvá vált. Ennek ellenére mind építészeti, műemlékvédelmi, mind a kivitelezendő építési volumen tekintetében egyike a legnagyobb munkáknak, ami az államalapítás 1000 éves évfordulójára készül. A műemlék-helyreállítás elsődleges célja a védelmen túlmenően egy összefüggő használható térsor létrehozása, mely a középkori lakóterek rekonstrukciójával alakul ki és a múzeumi kiállítások befogadására lesz alkalmas. Jelentős feladat a kerengő és az emeleti loggia kőszerkezeteinek restaurátori munkával készülő rekonstrukciója, valamint az Anjou-kőtárban a Róbert Károly-kori kápolna szentély-részének „anasthylosisa".

Az északkeleti palota díszudvar köré szerveződő négyszögletes tömbjén kívül a palota szinte valamennyi területrészén (alsó fogadóudvar, déli palota, északnyugati palota, restaurátor műhely, díszkert-gyümölcsös, északi alsó- és felső kert) kisebb-nagyobb, elsősorban állagvédelmi és rendezési feladatokat kellett végezni. A műemlék-helyreállítás mellett fontos mérnöki létesítmények megtervezése és kivitelezésének beindítása történt meg. Csak a legfontosabbakat említve: az egész terület csapadékvíz-elvezetésének megoldása, figyelembe véve a felszín alatti vizeket, a kialakuló múzeumi kiállító épület energia-ellátása és a gyengeáramú hálózatának megteremtése.

A szerteágazó, összetett és az évekig elhúzódó megvalósulás olyan intézmény-hálózatot, finanszírozási- és szervező rendszert, szaklebonyolító- és kivitelező apparátust igényel, amivel - mint azt az elmúlt évek gyakorlata bizonyította -, nem rendelkezünk. A tervezési feladat jellege a fent leírt célkitűzésből eredően a megszokott módszerektől eltérő, merőben új utakon járt és így új feladatok elé állította a kivitelezőt is (gipszbeton boltozatok). 1999. év végére elkészült a lakópalota déli-, északi- és keleti szárnyának lefedése, a tetők szigetelése, a díszudvar földszinti ablaksora és a kerengő födéme. Az építőmesteri munkákból hátra van még a nyugati nagyterem és az emeleti kelti szárny konyhájának lefedése, a loggia kőszerkezetének rekonstrukciója és lefedése, a teljes belső felületképzés, beleértve a falakat, födémeket és a padozatokat, a teljes belső gépészetet: fűtést, világítást, gyengeáramú hálózatokat. A folyamatos munkavégzés lehetősége ellenére a kivitelezést az évenként ismétlődő szerződéskötési és finanszírozási problémák rapszodikusan ciklikussá tették és teszik a mai napig is.

Fotó: Deák Zoltán

A díszudvar az ablaksor építésének megkezdése előtt

A kerengő ablaksorának építése

Fotó: Deák Zoltán

DEÁK ZSOLT
Hajdú-Bihari Napló
1998. Május 27.

● DEÁK ZSOLT Németországban élő festőművész kiállítását nyitja meg Debrecenben, a Medgyessy Teremben május 28-án, csütörtökön, 17 órakor Erdei Sándor újságíró. A tárlatot június 8-ig lehet megtekinteni.

Deák Zsolt alkotása (vegyes technika)
Napló-reprodukció

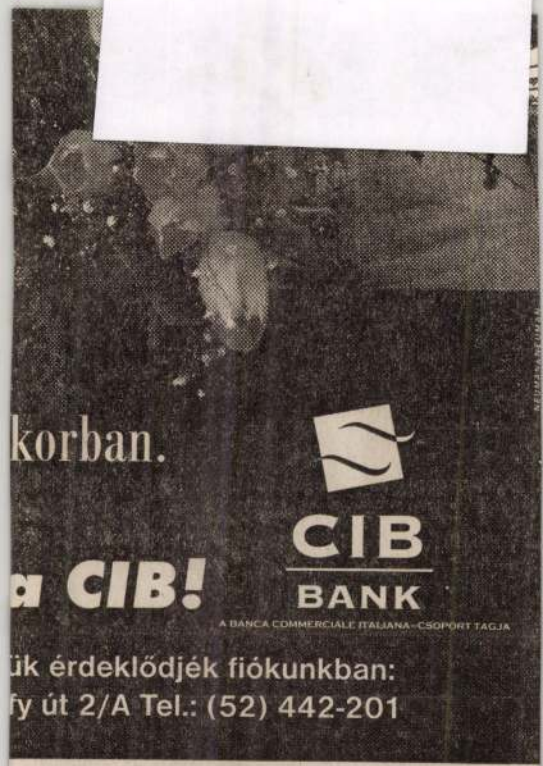

ük érdeklődjék fiókunkban:
fy út 2/A Tel.: (52) 442-201

ánási Építőipari Részvénytársaság részvényesei

ügyvezető igazgató

munkakörére pályázatot írnak ki.

Pályázati feltételek:

égzettség (előny a szakirányú végzettség),
ii, szakmai gyakorlat,
készség,

ny megjelölése.

Pályázatleadási határidő: 1998. június 15.
Pályázatleadás címe: Béke Mg.-i Szövetkezet,
KANDA GÁBOR elnök,
4080 Hajdúnánás, Bocskai u. 38.

ONYA-
SÁR!

SOLÁR-D

MŰSZAKI ÁRUHÁZ,
Debrecen,
Sámsoni út 84.
Áremelés előtti akció!

DEÁK ZSOLT

TÁRLATAJÁNLAT

Deák Zsolt németországi magyar festőművész kiállítása látható a Medgyessy Teremben. A 33 éves alkotó művészcsaládból származik: anyja, apja festőművész, grafikus, nagyanyja Benedek Margit festőművész, anyai ágon Medgyessy Ferenc szobrászművész rokona. Tíz éve állít ki, évente 20-25 tárlaton láthatók a munkái, ebből 4-5 az egyéni megmutatkozás. Nem szokványos anyagot hozott, vegyes technikájú képek az övéi. Merített papírra akrillfestékkel dolgozik. E kis terjedelmű képeknek levegős tálalás, nagy „pódium" jut. Következetes szemlélet mutatkozik meg a furcsa alkotásokon, amelyek kékes és narancssárga vonulatra tagolódnak. A foltok, vonalak, kontúrok valamiféle totemisztikus kultúrákat idéznek; az anyagnak van egyfajta atavisztikus hangulata, mintha ásatás során került volna elő egy folyami kultúra maradékaként, üzeneteként. Emiatt sugalmaznak egyfajta univerzalizmust, egyetemes mondanivalót. Egymásra rímelő, hasonlító képek ezek, egy ciklus darabjai. Cím nélküliek, gondoljunk azt, amit látunk és akarunk. Nem gondolatok leképezései, sokkal inkább érzéseké; ha amfóraformákat ábrázol, azok például feminin alakzatok. Nem precíz, aprólékos ábrázolások ezek, hanem fölskiccelt motívumok. (E. S.)

Deák Zsolt tárlata június 8-ig látható a Medgyessy Teremben (Db., Piac utca 31.)

Hajdú-Bihari Napló
1988. 06. 03.

deményezést. A „gödörnap" mihamar fogalom lett, az önkormányzat is programjába vette és külön napirendként foglalkozott a szenzációval. Másnap, az ülés után kátrányszag és bitumenkeverő gép zaja verte fel a kertség csendjét. S elkezdtek dolgozni. Előbb ezt a lukat, aztán azt a mélyedést foltozták be. Előbb csak nézték megkövülve az ott lakók, majd rohantak Mákonyihoz. Veszély van mondták, s ő azonnal felfogta a helyzetet. Pillanatok alatt összeseregleett a patriotizmus s a legnagyobbat körülállva transzparensre festették az ihletet: „Megvédjük mi a mi gödrünk – Akkor is, ha beledöglünk." Sikerrel.

(ván)

Hármas ikreket szült egy 52 éves asszony

Adelaide (MTI) – Hármas ikreknek adott életet egy 52 éves ausztrál asszony – jelentette be kedden a dél-ausztráliai Adelaide egyik kórházának szóvivője. A két kislány

popegyüttes
jai, miután
számító Ger
gén otthagy
teljes ismere
éve rakéta
lányból az ő
üzletet jól
pénzügyi és
óta 300 mil
forint) piac
kozást varó
Az öt lá

Tekn
tolvaj

Acapulco (
ri teknőcök
ták meg m
teherautóba
fürdőhely k
afrodiziáku
ajzószernek
szerte jó ár

DEÁK ZSOLT

- T. Kiss Eszter tűzzomácai június 5-ig láthatók **Berettyóújfaluban,** az Ovigaléria (Radnóti u. 2.).
- Gonda Zoltán festőművész A fény születése című kiállítása június 5-ig látható **Debrecenben,** a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán.
- Soltész Péter és Soltész Péterné ungvári festőművész házaspár festményeinek kiállítása június 7-ig látogatható a **nyíracsádi** művelődési házban.
- Deák Zsolt Németországban élő festőművész kiállítását június 8-ig lehet megtekinteni **Debrecenben,** a Medgyessy Teremben.
- A ~~Cívis Nemzetközi~~ Művésztelep kiállítása június 10-ig tekinthető meg **Hajdúszoboszlon,** a ~~Szoboszlói~~ Galériában.
- Ézsiás István szobrászművész kiállítása június 10-ig látható **Hajdúszoboszlón,** a Nemzetközi Modern Múzeumban.
- Szávoszt Katalin budapesti porcelánművész Nők kertje című kiállítása június 12-ig tekinthető meg **a püspökladányi** művelődési központ Ladányi Galériájában.
- Palotai Erzsébet festőművész és Subicz István grafikusművész közös kiállítása június 19-ig látható **Debrecenben,** a Brassai-galériában (Víztorony u. 3.).
- Tóth István fotóművész tárlata június 20-ig látogatható **Debrecenben,** a Multi Fotó Galériában.
- Brúgós Gyula festőművész tárlata június 21-ig tekinthető meg Debrecenben, a Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Középiskola galériájában (Füredi u. 69.).
- Joó Miklósné Súrin Jolán Színek és fények című kiállítása június 25-ig látható **Debrecenben, a** Fókusz Könyváruházban (Hunyadi u. 8–10.).

Hajdú-Bihari Napló
1998.06.02.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JUN 8

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Deák Zsuzsa
grafikus

1021

DN HÉTVÉGE 8.

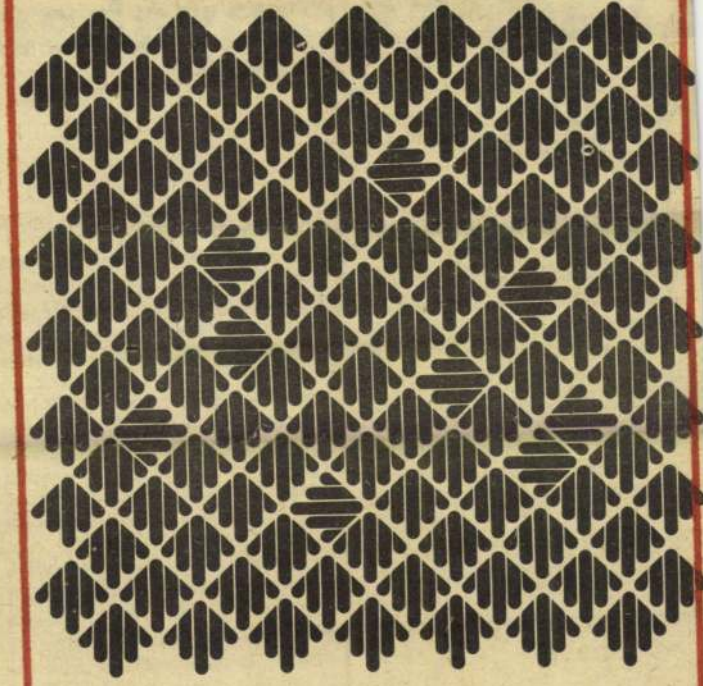

Deák Zsuzsa rajza

ı vagy Baranyában Hegyhát?

Magyarszék—Abaliget vonaltól északra eső területet Tolnától Baranyához Hegyháti járás, latinul processus Transmontanus néven, 1950-ben pedig kettéosztották komlói és sásdi járásra. Komló később városként önállósult, és a járás nélküle ismét egyesült, de már nem a régi nevén, hanem sásdi járás néven. Ekkor egyesek talán még reakciósnak is tartották a Hegyhát név használóját, ahogy pl. annak tartották, aki az 1950-ig önálló Bánhidát nem Tatabányának mondta.

A Hegyhát tájnév egy 1937-ben elkövetett térképi névcsere eredményeként került eredeti helyéről Tolnába. A tévedést a következő térképek követték, és a róluk tájékozódó földrajzi munkák szerzői is átvették. A földrajzi irodalomban 1942-ben említik először Gyönki Hegyhát néven, a Völgység és Zselic között fekvő, tehát az eredeti Hegyhát mellett. Nem kétséges, hogy a szerző, Prinz Gyula itt a térképi tévedést követte, előző munkájában ui., amelyben részletesen ismertette az ország tájait, még csak az eredeti Hegyhátról tudott. Az egész országot leíró következő földrajzi munka szerzője, Bulla Béla (1947) pedig már felosztja a Hegyhátat a Zselic és a Völgység között és a közepén folyó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dunántúli Napló

Deák Zsuzsa

1968 AUG 4

1021

Az augusztus 10-én nyíló KISZÖV-kiállítást dekorálják a pécsi Tem pó Ksz grafikusai, kiállítás-rendezői. A huszonhárom kiállítóna 180 ezer forintos összegben készítik a pultokat. A képen: a M hácsi Ruházati Ktsz grafikáját festi Deák Zsuzsa.

ben, prózában, énekb
ad elő Brecht, Gersw
Karinthy Frigyes, O'C
sey, Pratoloni, Vozn
szenszkij és Tennes
Williams műveket. Ro
idő esetében nem a te
tyei romoknál lévő s
badtéri színpadon,
nem a KPVDSZ Józ
utcai művelődési há
ban tartják meg Kert
Lilla estjét.

uria!

tta an a csónakokban
ént"

dobálta ki belőle a partra a halakat. A családja a parton kempingelt, gépkocsijuk mellett a sátor. Az illető úgy látszik gondolta: egy kis ingyen halpaprikást készít. Ez az „ingyen" nagyon sokba került neki.

*

Fellélegzem, amikor ismét az úszó-ház „szilárd" talajat

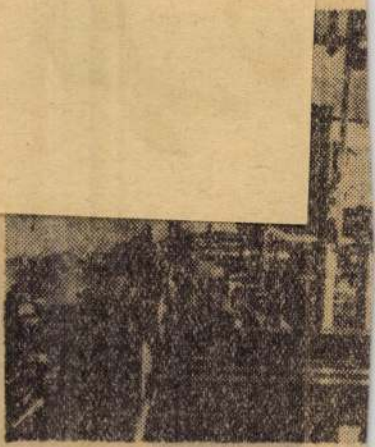

Melyik pécsi gyár részletét mutatja

① Milyen pártokból tevődött össze a Pécsi Nemzeti Tanács? Függetlenségi Párt, Radikális Párt, Szociáldemokrata Párt, Keresztény Szociáldemokrata Párt, Kommunista Párt, Nemzeti Munkapárt.

② Ki volt a Pécsi Nemzeti Tanács elnöke? Dr. Hajdu Gyula, dr. Doktor Sándor, Schmira Károly.

③ Ki volt a Tanácsköztársaság

Deák Zsuzsa

"Motivum" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 26.
XVI. évf. 35. sz. 15. lap.

Deák Zsuzsa

"Mozgás" cimmel a lap bemutatja a müvész munkáját.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 9.
XVI. évf. 37. sz. 13. lap.

1971 MÁR 27

Deák Zsuzsa 1021

Világbajnokok a parketten — 22 ország érdeklődik — Beleszólt a postássztrájk — A svédek várakoznak

Savaria táncverseny 1971.

Messze van még május közepe, több mint másfél hónap választ el bennünket a Savaria nemzetközi táncverseny és magyar bajnokság időpontjától, de a megyeszékhelyen gyakorlatilag minden előkészület megtörtént már ennek a rangos rendezvénynek a zavartalan lebonyolítása érdekében. A szombathelyi járókelő útonútfélen szembetalálja magát a verseny plakátjával, melynek kitűnő tervezéséért Deák Zsuzsa pécsi grafikusmuvészt, remek nyomdai előállításáért pedig a Komárom megyei Nyomdaipari Vállalat ofset-részlegét illeti elismerés.

Huszonkét ország legkiválóbb versenytáncosai érdeklődnek az idei táncverseny iránt. A Savaria Intézőbizottság kellő időben el is juttatta valamennyiükhöz a meghívókat, bár a londoni postások hosszan elhúzódó sztrájkjának következtében problémák is akadtak helyenként a továbbításnál, elsősorban az angol nyelvterülethez tartozó országokban.

Szép számmal érkeznek máris a visszajelentkezések. Bizonyosra vehetjük, hogy a Német Szövetségi Köztársaságot a tavalyi világbajnok páros: Peter Neubeck és Hanni Kaufmann képviseli majd májusban Szombathelyen. A svéd táncszövetség is köszönettel fogadta a meghívást, de versenyzőit még nem jelölte ki. Náluk ugyanis április hó folyamán bonyolítják le a társastánc nemzeti bajnokságát, s azon kell megszereznie — természetesen a győztes párnak — az útlevelet Szombathelyre. Minden bizonnyal ismét jelentkezni fognak a távoli országok (például Japán) lányai, fiai is, de számunkra még örvendetesebb, hogy a baráti szocialista országokban hallatlanul nagy az érdeklődés a táncverseny iránt. Nézőként is szívesen eljönnek — mégpedig csoportosan! — csehszlovák, NDK, lengyel, román barátaink Vas megye székhelyére, mely egyre inkább a társastánc mozgalom fővárosának számít európai szinten is.

Lázas készülődés folyik az országhatárokon belül is, hiszen mióta a magyar társastánc bajnokság egyáltalán létezik, azóta Szombathelyen avatjuk a bajnokot — második éve már a Sonderklasse kategóriában is. Budapesten és Miskolcon már lezajlottak az elődöntők. Vasárnap kerül sor a sopronira, ahol a szombathelyi Ifjúság Házának „Zenit" tánczenekara játszik majd. Rövidesen megrendezik a válogató versenyt Debrecenben, Szegeden, Békéscsabán és Székesfehérvárott.

Kezdetben csak C-osztályba tartozó táncosok mérték össze tudásukat Szombathelyen. Azóta eljutottunk a Sonderklasseig, s a B-osztálynál alacsonyabb besorolású versenyzőket immár csak nézőként fogadhatjuk. Ez egyébként betű szerint értendő, ugyanis az alacsonyabb osztályokban azzal jutalmazzák a helyezést elért versenyzőket, hogy mint nézők eljöhetnek a Savaria táncversenyre.

Kialakult már az idei verseny részletes programja is. Eszerint 14-én délután és este a területi versenyekről Szombathelyre jutott 20 legjobb páros mérkőzik a magyar B-osztályos bajnoki címért. 15-én este a Sonderklasse standard versenyét, 16-án délután a Sonderklasse latin-amerikai versenyét bonyolítják le. Ebben a kategóriában lépnek parkettre a legjobb magyar párok is, köztük a szombathelyi László Attila—Szatucsek Klára kettős, amelyet szakmai körökben máris bajnokjelöltként emlegetnek.

Savaria-rendezvényekről szólva hadd említsük meg, hogy elkészült az augusztusi Varázsfuvola-bemutató végleges szereposztása is. Tamino szerepét Eberhard Büchner, a Berlini Állami Operaház tenoristája énekli. Pamina László Margit lesz, Sarastro szerepe Supala Kolost csábítja haza Nürnbergből. Az Éj Királynőjét ezúttal is szívesen vállalta Ágai Karola, a New York-i Metropolitan tagja. Papageno alakját Nagy Sándor, Papagenáét Kalmár Magda kelti életre. A szerződéseket megkötötték, sőt a plakátok is elkészültek már. Jegyek állítólag még kaphatók, de a hírek szerint már nem sokáig...

Kulcsár János

VAS NÉPE
Szombathely

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-796

„TESSÉK, ÖNÉ A SZÓ…"

Haladás–Újpesti Dózsa NB Szombathe

A labdarúgó NB I tavaszi negyedik fordulója előtt **Berta Miklóst**, az SZSE egykori kitűnő labdarúgóját kértük meg, adja le tippjeit a szombat—vasárnapi mérkőzésekre. A Lenin úti bisztróban, — ahol üzletvezető, — sokan „körbefognak" bennünket, amikor a forduló mérkőzéseinek esélyeit taglaltuk, természetesen a vendégek egytől-egyig Haladás-szurkolók voltak. **Berta Miklóst azonban nem nagyon zavarta a „gibicek" véleménye**, igyekezett reálisan értékelni a várható esélyeket.

HALADÁS—ÚJPESTI DÓZSA: Szerencséje, — véleményem szerint — az Újpestnek, hogy amikor a mérkőzés lesz, a belügyiek már ismerik a Vasas—Ferencváros mérkőzés eredményét. A tavalyi magyar bajnok feltétlenül esélyese a találkozónak, első helyük megerősítéséhez is szükségük lenne a két pontra. A pénteki eső után nagyon mély talaj várható a Rohonci úton, **ez is a technikásabb játékosok sorát felvonultató lila-fehéreknek kedvez.** Én mégis elképzelhetőnek tartom, hogy a Haladás, — feledtetve az eddigi három forduló sikertelenségét, — nem csak megszorítja **Baróti** gárdáját, de az egyik pontot is megszerzi. Tudom, nagyon „vérpatnak. A Videoton elleni teljesítmény aligha lesz elég a győzelemhez. A Honvéd csak abban az esetben nyerhet, ha támadósorában nagyobb lesz az átütő erő. **Tipp: 1.**

SZEGEDI EOL—VIDEOTON: Balszerencsés góllal kaptak ki a fehérváriak a Honvédtól. A szegedi győzelemhez azonban 90 perces játék kell. Ha a Videoton végig „hajt", Szegeden is nyerni fog. **Tipp: 2.**

TATABÁNYA—CSEPEL: Háromesélyes mérkőzés, döntetlenhez közel álló eredménnyel. **Tipp: x.**

PÉCSI DÓZSA—RÁBA ETO: Tavasszal az NB I-ben már csak a győri csapat 100 százalékos (Honvéd ellen 3:0, Szegeden 2:1, Tatabánya ellen 1:0.) A Pécsi Dózsa viszont három nehéz akadályon jutott túl (Haladás, Ferencváros, Vasas), két pontot szerzett és most hazai pályán jelek szerint megszakítja a Rába győzelem-sorozatát. **Tipp: 1.**

—pkr

AZ ŐSZI MÉRKŐZÉSEN

Újpesti Dózsa–Haladás 4:2 (1:0)

Budapest, Megyeri út, 20 000 néző (villanyfénynél), vezette: Vizhányó.

Deák Imre, grafikus

Kiállítása nyílik meg

Pécsett febr. 17-én.

—.o Kiállításnak

ESTi HIRLAP, Bp. 1975. febr. 17.

Deák Tamás, grafikus

Magyar Építőművészet,
Budapest, 1976-5.

sról" is beszélni, a
rtelmezését feltéte-
tem — az építészeti
ségének fejlesztésé-
, sőt a dolgok, a va-
üggéseinek mélyebb
dig minden művészi
őművészetben pedig
tűen, az élet számos
módon is jelentkező
lalkozó építész tehát
nyos áttételben is —
rlását láthatja-e kép-
ében.

rét téma elől, Kiss Tibor kiállítását megkerülve. Sőt, ha most már rövidebbre is fogom mondanivalómat, a fenti gondolatokkal kívántam alátámasztani hitemet, hogy Kiss Tibor, az ismert, sőt elismert építész festőművész is, a szó teljes, az autonom képzőművészetekkel szemben támasztott igényeink értelmében. De alkotó személyiségét ismerve és a már röviden elmondottakra is utalva, festő és grafikai művészete építész mivoltától, bensőségesen alakult építészi szemléletétől elszakíthatatlan. Nem valamiféle hasadásról, önmagát kereső kettősségről, hanem a valóságot, az életet a maga sokrétűségében látó,

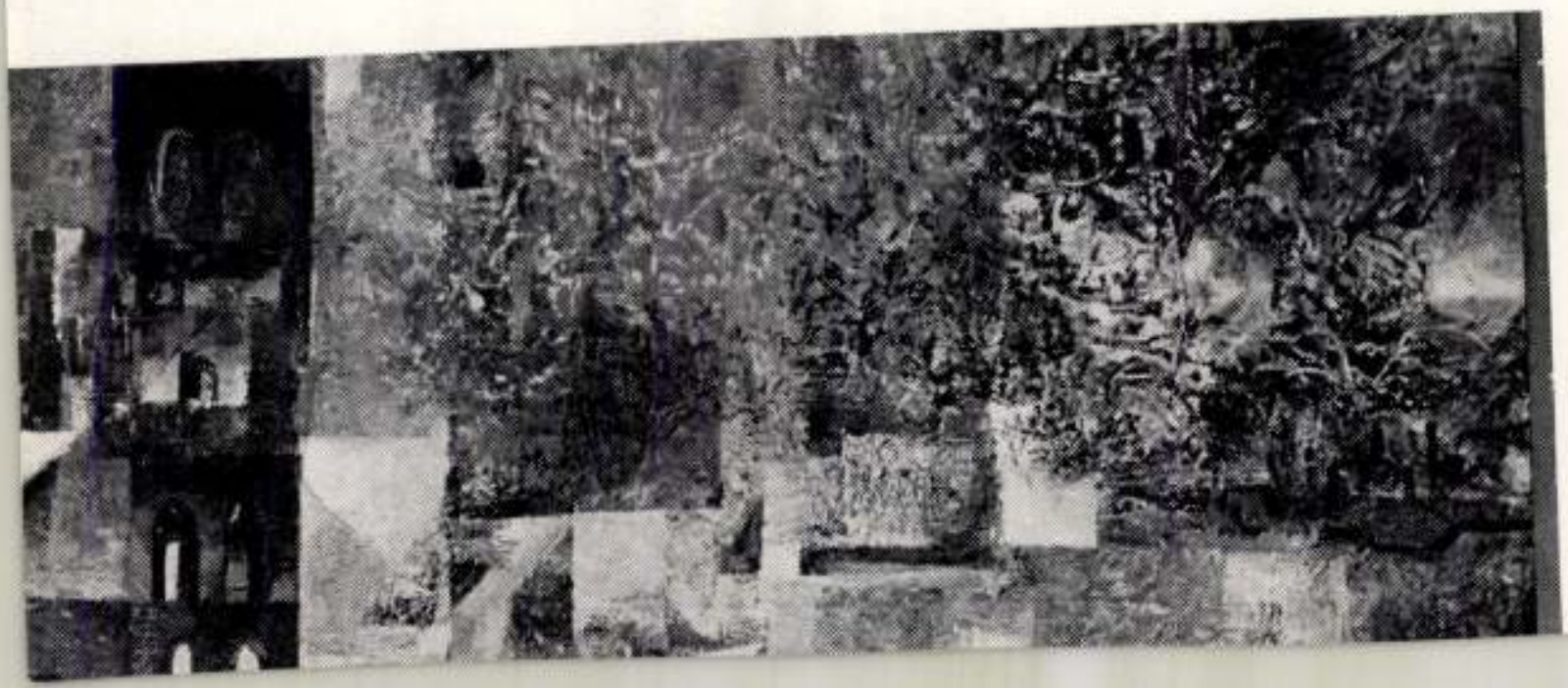

Deák Tamás grafikus

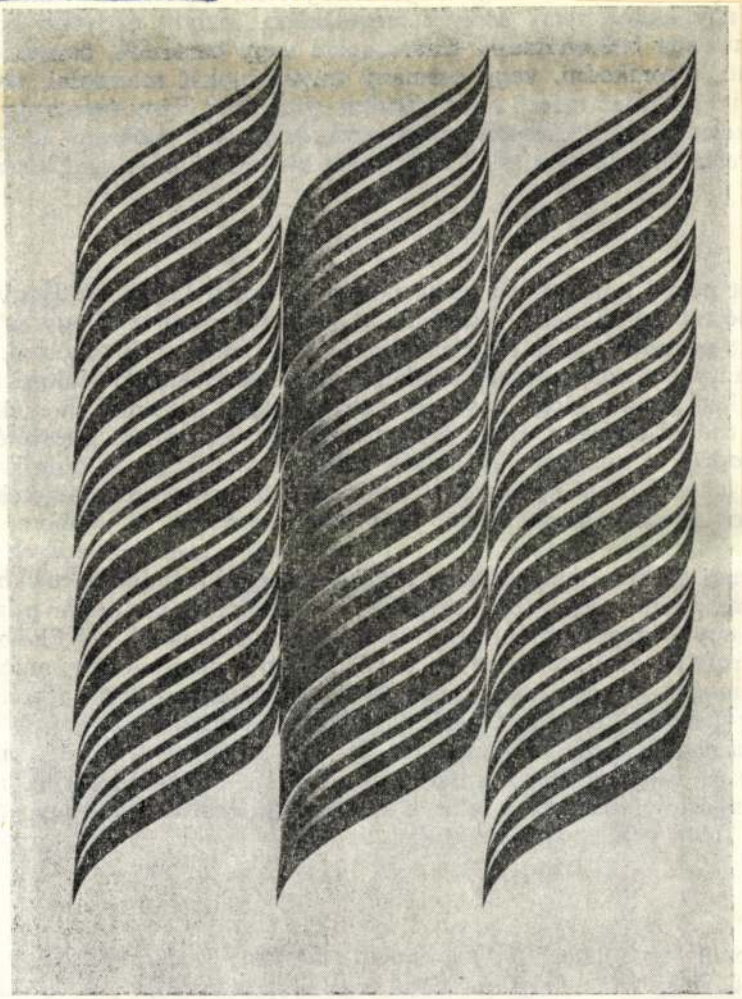

526
XXIII/6.

magát, felkészül a bármire, és valóban: akármi jön ugyanúgy viselgykedvűen, mintha láthatatlan plexi-fal venné körül, ami felfog minn engedi, hogy hozzáérjenek: a hang éppúgy beleütközik, mint a sikéz, vagy az ütésre emelt ököl. Végtére mindenki idejut, mindenki álja fölépíteni ezt a falat, s aztán vagy sikerül neki vagy nem, vagy falon belül, vagy megfullad.

*

onat lassít, látod, milyen ismerős minden: az épület éppúgy, mint ez t. Vagy talán mégsem? Csak ami közben eszedbe jutott? Régi bosz-

ei, a ször-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 JUL 1
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Deák Zsuzsa
grafikusművész

1021

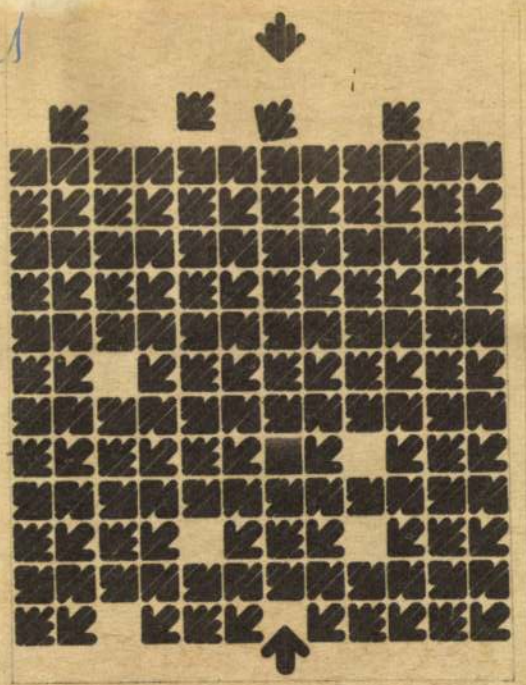

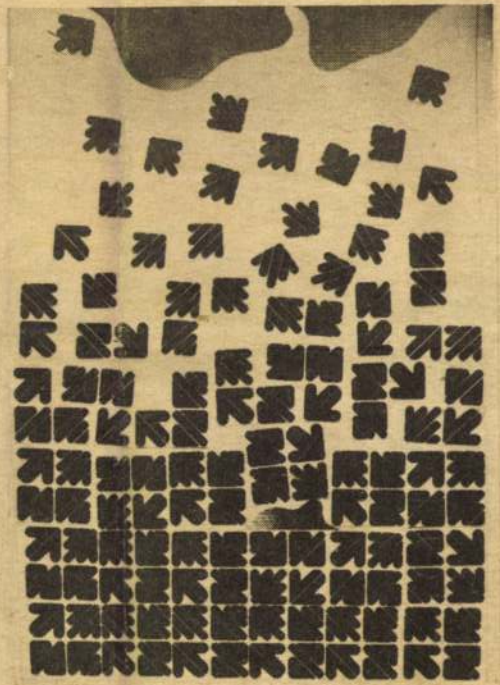

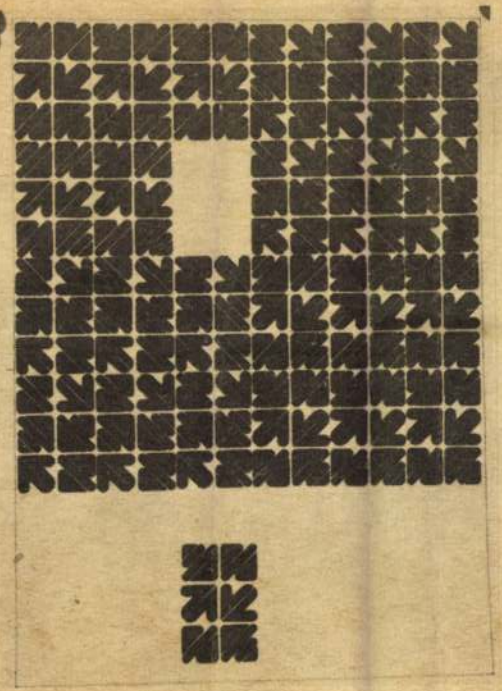

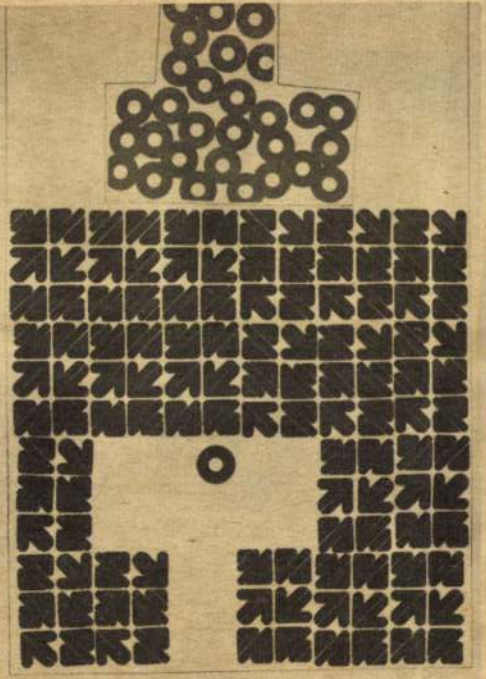

DEÁK ZSUZSA GRAFIKÁI

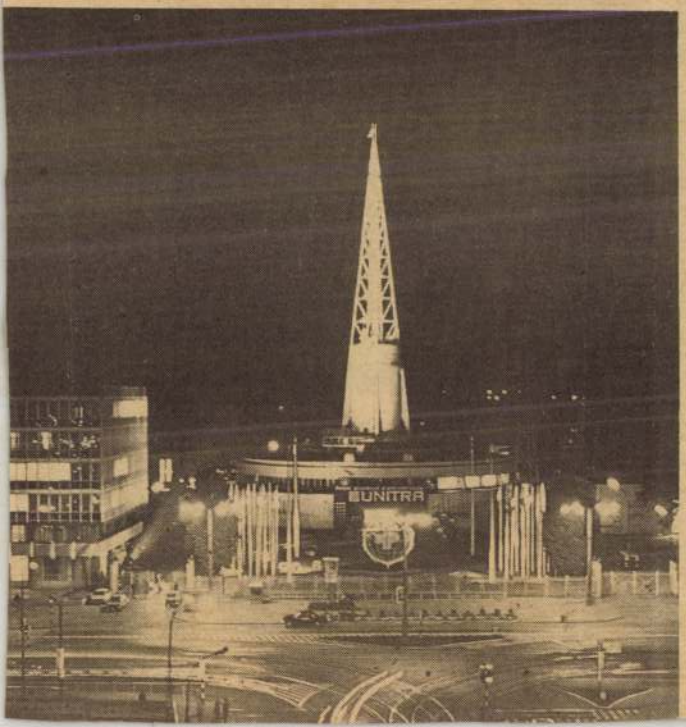
UNITRA

LOT

Deák Zsuzsa, grafikus

L. Korniss D

Lónci S: Kejzőmův - krónika 536-540

Jelenkor, Pécs, 1980. jún. XXIII/6

Deák Zsuzsa grafikus

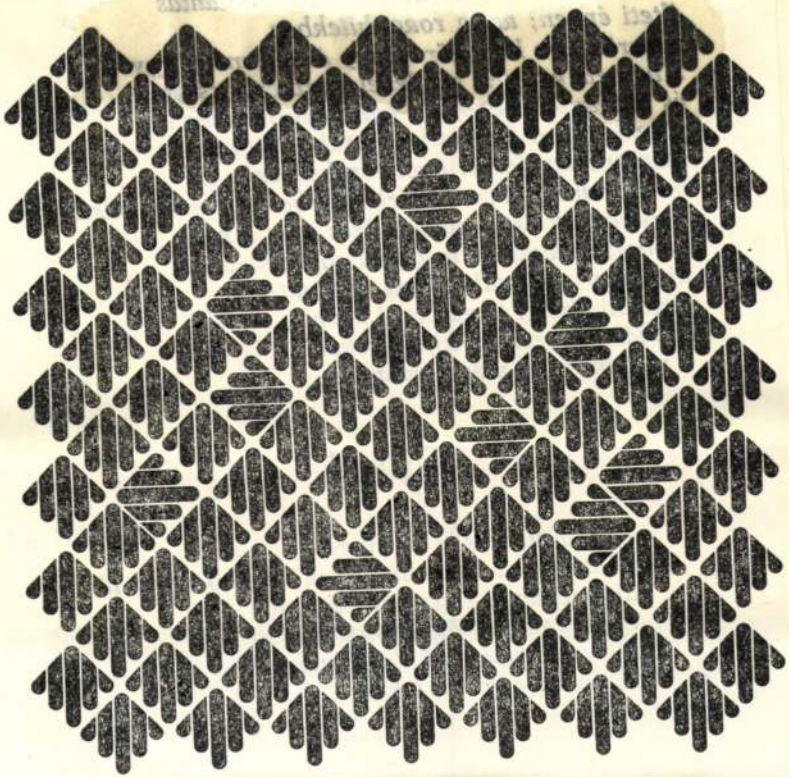

Deá

500-

Tel

XXIII/6

500

és legmaszta üvegpohár között
melynek mélyén hideg lávaként
alszik az egykori lekvár

DEÁK ZSUZSA

„Vissza" a természetbe

SOMOGYI HÍRLAP 1988 II. 19

Deák Zsuzsa grafikusművész FOTÓ: LANG RÓBERT

Deák Zsuzsa grafikusművész alkotásaiból nyílt tárlat tegnap a Kapos Art Galériában. A hosszúhetényi művész neve nem ismeretlen a somogyi tárlatlátogatók előtt, a Kaposfüredi Galéria első tárlatán Bocz Gyula szobrászművésszel közösen állított ki, majd a Kapos Art egyesület groteszk, és a mail-art-pályázatára, a Szín-Folt a miniatűr-kiállítására is küldött munkát. *Bükkösdi László* esztéta a megnyitón elmondta, Deák Zsuzsa reklámgrafikusként kezdte, s megtanulta a tömörítés, a pontosság technikáját, amit jól kamatoztatott a későbbiekben. Pályafutásában mérföldkő volt, amikor – noha városban nőtt föl – visszaköltözött a természetbe. A „racionalitás zsarnokságát" legyőzve ekkor kapott teret művészetében az érzelem. Galériát nyitott a Zengő-alján, ahol hátizsákos turisták látogatták a tárlatokat. Ma is vidéken él, amelynek szabad levegője, gazdag színvilága figyelhető meg grafikáin. Piramis-sorozata sötét tónusú: ezeknek az akvarelles képeknek a direkt racionalitása a természetbe visszatalált ember tiltakozása. A tárlat – amely – a Kapos Art Galéria hagyományaihoz híven újat és míveset mutat – március 10-ig látható.

B. T.

A Budapesti Árutőzsde hírei

● A hó elején nincs meglepetés az árakban a tőzsdén, a kukorica ó határidői tovább nőnek. Csúcson voltak a búzabetakarítás utáni új határidők, az óbúzaárak tovább csökkennek. Az Euro-búza árai tartottak, az árpa árai mélyrepülésben, de itt sem nagyon veszik. A napraforgó őszi határidőit itt kell eladni, mert mostani csúcson vannak.

● A sertésárak felfelé törnek a közeli és távoli határidőkben.

● Lásd részletesebben az Interneten: http://www.szikszi.hu/≈ballai

Áru/Hó	Elszámolóár	Vételi ajánlati ársáv	Eladási ajánlati ársáv	Üzletkötés
Kukorica (Ft/t)				
Március	15 900	15 330–15 900	15 900–16 000	15 900
Október	18 500	18 100	18 900	–
Étkezési búza (Ft/t)				
Március	26 000	25 850–26 000	26 000–26 550	26 000–26 550
Augusztus	24 460	24 200–24 150	24 460–24 510	24 460–24 510
Euro-búza (Ft/t)				
Augusztus	23 110	22 800–23 100	23 400–23 500	–
Takarmányárpa (Ft/t)				
Július	16 900	–	16 750	–
Napraforgó (Ft/t)				
Október	55 020	54 620	55 020–55 400	55 020
EUROP-vágósertés I. (Ft/kg)				
Március	285,00	284,00	–	–
EUROP-vágósertés II. (Ft/kg)				
Március	272,00	274,00	–	–

Ballai Pál BÁT-tőzsdetag

stabilitás

soha nem kerül vissza eredeti céljára? A nyugdíjpénztári befektetés éppen ezért jelenti sokkal inkább a jövő zálogát.

Verseny a javából

– Igazgató úr! Az ÁB-Aegon Nyugdíjpénztár pillanatnyilag

663. (196351/1H)

10 hetes magyartarka üszőborjú eladó. Molnaszecsőd, Kossuth utca 85. (197029)

Hússertés félbevágva 220 Ft/kg eladó. Tel.: 94/328-995. (197148/1K)

Malacok eladók. Nemesbőd, Rákóczi F. u. 2. (197155/1K)

BÚTOR

Egyszemélyes és négyszemélyes rekamié eladó. Szombathely, Esze Tamás u. 34.

ÉPÍTŐANYAG

Bontásra cseréptetős kőpajta eladó. Érdeklődni: Cák, Fő út 23. (196963/2K)

Holland Jamina piros cserép, 300 db, kisméretű új tégla, 1500 db, és izolit olcsón eladó. Tel.: 94/328-995. (197150/1K)

ISOLYTH 5 cm vastag eladó. Érdeklődni: 94/410-579. (197198/1K)

ÁLLÁS

Gyermekfelügyeletet vállalok. Érd.: 16–20 óráig. Tel.: 328-658. (197151/1K)

Középiskolás diák angol, német, orosz nyelvtudással nyári munkát keres. Tel.: 321-920. (197194/1K)

GARÁZS

Szombathelyen, a Benedek Elek utca környékén garázst bérelnék. Érd.: 06/60/373-815, 94/332-261. (196762/1K)

KISZ garázssoron aknás, padlásteres garázs eladó. Érdeklődni: 333-595-ös telefonon. (197072/1K)

Tűzép melletti garázssoron, garázs eladó. Celldömölk, Ifjúság tér 6. 1/2. (197250)

Azonnali felvételre keresünk gépészmérnököt minőségellenőri munkára, német nyelvtudással. Pályázatokat (Önéletrajz, iskolai végzettséget igazoló okirat-másolat) a következő címre kérjük: EIM Kft. 9700 Szombathely, Körmendi u. 88. (197144/1K)

Most induló nemzetközi vállalkozás elindításához vezetőket, munkatársakat keresünk, befektetés nélkül. Kiemelkedő jövedelem. 94/338-949. (197153/1K)

Hidegburkoló-tanulókat és szakmunkásokat felvennék. „Azonnali belépéssel 197157" jeligére választ a VN. Reklámirodába kérek. (197157/1K)

VARRÓNŐKET kezdőket és gyakorlattal rendelkezőket felveszünk. 9700 Szombathely, 11-es Huszár út 163. Tel.: 94/325-037. (197182/1K)

Kivételes lehetőség, tő- vagy mellékállás betöltésére. Ne hagyja ki! Tel.: 339-514, h–sz. 13–22-ig, péntektől 8–12-ig.

Hegesztői tudó szerkezetlakatosokat felveszünk. AKTIVÁTOR KFT. Szombathely, Szent Imre h. u. 98. jelentkezni: 7–9 óráig. (197187/1K)

Ausztriai munkahelyre keresünk: szakács(nő)t, felszolgáló(nő)t, táncosánytt, konyhai kisegítő(nő)t, fodrásznőt, kertészt, asztalost, kőművest, babysittert. Feltétel: német nyelvtudás és gyakorlat. Tel.: 06/96/242-207. (197260/1K)

azonos napirendi pontokkal 10 órakor kerül megtartásra. (196828/1K)

Ják 94/356-154,
Felsőcsatár 94/351-156. (196078/1H)

VASVÍZGÉP Kft. 9700

Kg-os RUHA-, LAKÁSTEXTILVÁSÁR
június 25-én 8–17 óráig
PETŐFI ÜZLETHÁZ
KÁOSZ'95

ADR
tanfolyam az
INFORG Kft.-nél.
Tel.: (94)326-716. (197113/1H)

!!!TISZA KONYHABÚTOR-VÁSÁR!!!
június 17-29-ig.
- A legújabb konyhatípusok **bevezető áron**
10 % árengedménnyel /Achát, Akva, Kvarc, Vivien/
- BLANCO rozsdamentes és SILGRANIT mosogatók **akciós áron** csapteleppel együtt kaphatók!
- További 30 féle konyha **áremelés előtti** áron!
- Felmérés, számítógépes tervezés, szerelés!
TISZA BÚTOR MÁRKABOLT
Szombathely, Hollán E. u. 7. Tel./fax: 94/331-317.
H-P: 8.30-17.00, Szo: 8.30-12.00.

PRIMA
kg-os SZANDÁL- és CIPŐVÁSÁR
jún. 25-én, kedden 1/2 9–17-ig
Domus Üzletközpont (195497/1)

SECOND HAND HOLNAP: június 25-én, kedden

ARÉNA U. 6.	PIAC HUNYADI ÜZLETHÁZ	BM-KLUB	SÁRVÁR RÓZSA-KÖZ	CELLDÖMÖLK SZÉCHENYI U. 10.	KÖRMEND BÁSTYA U. 8.
nyári nadrág, ing	cipő 100 Ft/pár	cipő	cipő	lakástextil 100 Ft/db	póló
7.30 - 16.45	6.00 - 13.00	7.00 - 12.00	7.00 - 16.00	7.00 - 16.00	7.00 - 16.00

DEÁK ZSUZSA grafikus

„Megmaradtam kislánynak"

● **Dévai Mária**

Egy ország ismeri a munkáját, óriásplakátokról köszön ránk a „Szofi". Dohányos, nem dohányos valaki, az biztos, hogy a SOPIANAE-sorozatot látta már. Éppúgy, mint a tévéből jól ismert Pécsi Körzeti Stúdió jelét, a zacskós tejen látható Baranyatej-emblémát vagy a Pécsi Bábszínház plakátjait. Ismeretlen ismerősként érkezett hát Körmendre Deák Zsuzsa grafikusművész. A Szent László Határrendészképző Szakiskolában nyílt kiállításán azonban eddig rejtett arcát tárta fel számunkra: az egyik falon a baranyai táj, a másikon színes mértani formák, a harmadikon hármas-négyes sorozatképek.

— Folyton keresni kell. Az ismétlés leragadás — magyarázta a művésznő. — Amíg izgat egy bizonyos téma, addig azt körbejárom, és látom, újabb és újabb részlet változik meg rajta. Szinte vibrál. Le *kell* rajzolnom. Legjobban a színes ceruzát szeretem. Gyermekkorom postaironjára emlékeztet. Rajzoló kislányként kezdtem, és meg is maradtam rajzolónak. Talán egy kicsit kislánynak is...

— Szülői indíttatásnak köszönheti a pályát?

— Nem mondhatnám. Hacsak ápiszboltos édesanyámra nem gondolok. Sokat ücsörögtam az üzletben, rajzoltam, éstamint elfogyott a kezemben a postairón, már kértem is az újat.

— Itt a kiállításon azonban nem csak rajzok kaptak helyet.

— Persze, egy „közszemle", más. Nagy szavaknak tartanám azt mondani, hogy adni akarok az embereknek valamit. Talán nem is lenne igaz. A művészek „kiadni" akarnak magukból, ez egyfajta belső kényszer: megmutatkozni. De ha már egyszer mások is látnak, nem mindegy, mivel állok eléjük.

— A határrendészképzőben a leendő határőrök, tehát katonák nézik a kiállítást. Jelent-e ez valamiféle különbséget?

— Ide hívtak, ide jöttem. Most egyenruhában vannak, de négy óra után farmerban állnak meg egy kép előtt, ugyanaz az ember formál véleményt, nem?

— Mennyiben befolyásolják a vélemények? Másképpen dolgozna-e például, ha azt olvasná egy kiállítás vendégkönyvében, hogy „csapnivaló", esetleg „amatőr"?

— Sohasem nézem meg azonnal a vendégkönyvet. Az már nem én lennék, akinek meg lehetne mondani, hogyan fessen, mit rajzoljon. Ami az „amatőr" kifejezést illeti, szerintem a művészeti munka saját folyamatában létezik. Aki autodidakta módon tanul, annak nem fontos az iskoláiról beszélni. Egyébként a pécsi Művészeti Gimnáziumot már nehezen hagyhatná el amatőrként bárki. A szó nemesebb értelmében azonban igen! Vallom, hogy megrendelésre nem készülhet művészi alkotás.

— A cigarettadoboz, a városi tévé-embléma, az UNICEF-lapokra emlékeztető képeslapsorozat tehát nem művészeti alkotások?

— Azokat felkérésre, pénzért terveztem. A kenyérért és a tejért én is fizetek a boltban, a vásznat, festéket sem ajándékba kapom. Természetesen a tőlem várható legjobb munkát próbálom adni ilyenkor is. De igazán szabadon akkor érzem magam, amikor a szabadban járva, jókedvemből plein air-t festhetek.

— Meddig marad nálunk?

— Holnap indulunk haza. Vár a városom, vár a munkám...

❁

Deák Zsuzsa kiállítása megtekinthető hétköznapokon 9 órától fél 4-ig a körmendi Határrendészképző Szakiskolában.

VAS NÉPE '96. június 24.

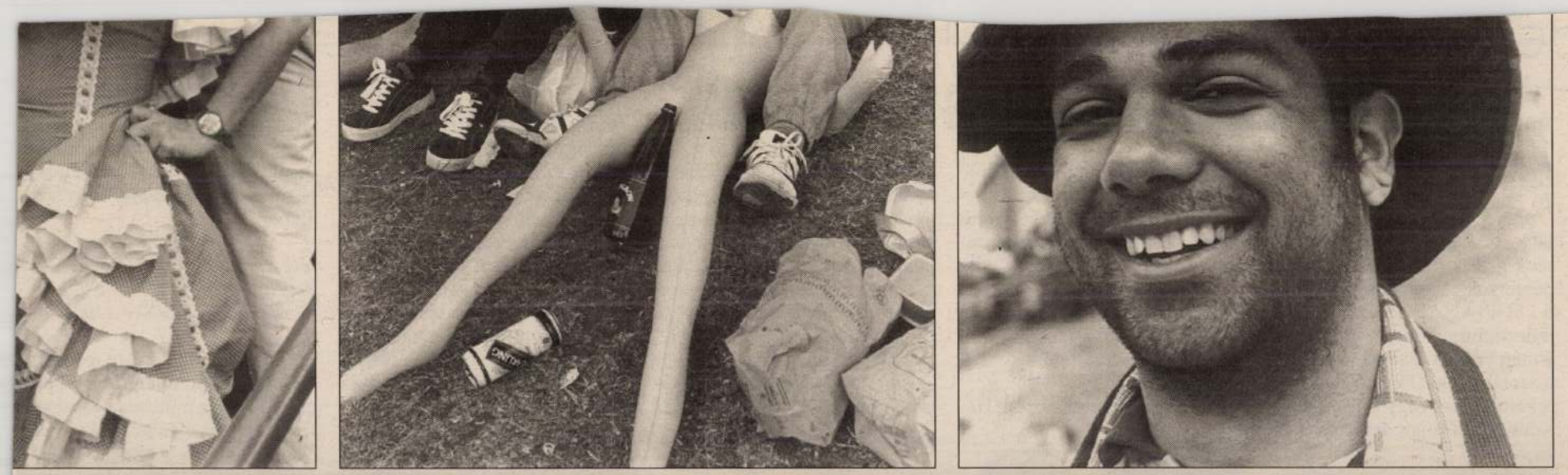

ótlási jegyért — ÉDÁSZ Rt. részvényt!

Jegyzés: 1996. június 18-tól június 27-ig

rán 10 ezer Ft összcímletértékű kárpótlási jegy
Ft címletértékű, névreszóló törzsrészvényre cserélhető.

ÁLLAMI PRIVATIZÁCIÓS ÉS VAGYONKEZELŐ RT.

A kereken 90, kisméretű biomassza-hálózat nemcsak a környezetet kíméli, hanem költségkímélő is, általuk bi előnyként a munkahelyteremtés is e program javára írható — tűnt ki az APA osztrák hírügynökség összeállításából.

melyet az évforduló alkalmával hirdettek meg. Magát a Proponit 840 EC-t *Németh Tibor*, a Nitrokémia Rt. területi képviselője mutatta be. A meghívott szak-

ragni termelési költségekből. Szólt a kukorica eddig ismert károsítóiról, az ellenük való védekezésről, a szórványosan már megyénkben is észlelt *fenyércirok*-veszélyről, valamint felhív-

zet növényvédelmi szakmérnöke vezetésével megszemlélték azokat a táblákat, melyeken az ismertetett növényvédő szereket alkalmazták.

Ősszel száz forint lesz a kenyér?

A búzatermelők kiszámítható piaci viszonyokat sürgetnek

Kiszámítható piaci viszonyokat sürget a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének Gabonatermesztők Országos Választmánya. A választmány legutóbbi ülésén elhangzott: a szántóföldi növénytermesztés 60 százalékát ez az ágazat teszi ki, lényeges, hogy stabilak legyenek a termelési feltételek. A stabilitás fontos eleme, hogy a kormány időben meghirdesse a garantált árat, illetve az irányárat.

A termelők szerint jövőre a búzánál 20 ezer forintos irányár, és 19 ezer forintos tonnánkénti garantált ár lenne az indokolt. Úgy látják, nem omlott össze a gabonapiac, a gabonakereskedelem jelenleg is folyik. Az exportkvóták sem váltak el az árutól, azaz a termelők a részükre kiadott kvótamennyiséget zömében a terméssel együtt értékesítik a kereskedőknek. Jelenleg a kvótával együtt értékesített búza tonnáját 25 ezer forint körül veszik a kereskedők. A jelenlegi gabona-alapár 21 ezer forintos tonnánkénti ár körül mozog általában.

Az ülésen felmerült az is, hogy a kenyér árában a búza értéke 1989-tól folyamatosan csökken. Hét éve egy kilogramm búza ára 4 forint 80 fillér volt, míg a kenyéré 12 forint. A búza ára kilónként 20 forint körül várható az idei év végére. A kenyér most 84 forintba kerül, de ha a legpesszimistább számítás válik be, akkor is 100 forint körül alakul majd az ára aratás után. Így a kenyér ára 2,5 helyett 5-szörösen haladja meg a búzáét.

Újságírói kérdésre válaszolva *Tóth Istvánn*, a MOSZ titkára elmondta, hogy jelenleg azok a termelők küszködnek takarmányhiánnyal, akik nem készleteztek. *Guba Mihály*, a választmány elnöke meglepetten vette hírül az állítólagos takarmányhiányt és úgy nyilatkozott, hogy térségükben — ez Jász-Nagykun-Szolnok megyét jelenti — ilyet nem tapasztalt.

Hűvös

Passat szél kánikulába
1 forintért

Minden Volkswagen Passathoz most **klímaberendezést** is adunk
3.502.999 + 1 Ft.
A részletekről érdeklődjön márkakereskedésünk

Vörös
Szombathely, Pálya u. 3. Tel.: 94/313-336.

Deák Zsuzsa, [festő :].

L.: Simon Béla

Tüskés T.: Képzőművészek . . . 55-62.
JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1

*

Deák Zsuzsa már nem ismeretlen Pécsett, de komlói tárlatának megnyitóján szinte csak pécsi barátokkal, ismerősökkel találkozhattunk. Nem hihetjük, hogy abban a városban, ahol napirenden vannak a képzőművészeti beruházások, ahol hagyományai vannak más művészeti ágak öntevékeny művelésének — ne lenne igény élő képzőművészetre.

Deák Zsuzsa grafikusként dolgozik, kiállítástervező és -kivitelező dekoráclós.

Plakáttervei tiszta racionalizmusukkal — az esztétikus kivitelezésen túl — hatnak elsősorban. A tervek a különböző tudományágak szimbólikus képteremtése helyett inkább az alkotóban az adott tudományág kialakult, mondhatnám kikristályosodott kapcsolatrendszerére utalnak. Képi logikája az alkalmazás, alkalmazhatóság és alkalmazkodás elvont tulajdonságait jeleníti meg. Talán nem véletlen, hogy a kör, mint alapelem térben és síkban komplikált utat bejárva teszi élvezhetővé az alkotó véleményét, követi azt a felidézett belső kényszert, amit a művész számára jelentett az egyes tudományág. A közeledés, távolodás, mozgás, fejlődés állandóan változó helyzetet teremt pillanatról-pillanatra. A makro-, és mikrovilágot dinamikus egyensúlyban éppen a változás, fejlődés, elmúlás tartja. Mi az, ami mégis örökérvényű, mi az, ami a változás ellenére állandó jelenlétével, létezésével meghatározza a fejlődés útját? Filozófiai problémák foglalkoztatják Deák Zsuzsát azokban a munkáiban is, ahol a *Sejt*, a *DNS*, az *Evolució* címeket adta. Az anatómia vagy biológia az elvi dolgok képi megjelenítésére törekedett.

Egy-egy „rendellenesség" — apró eltérések az élet mechanizmusában — mekkora erőre képes — ezt kutatja képi úton Deák Zsuzsa.

B. Pilaszanovich Irén

Deák Zsuzsa, grafikus
Dunántúli Napló, 1974. dec. 19.

Két fiatal művész.

Lépést tart a termelés a fokozódó igényekkel. Megyénk összes baromfihús-termelése 1973-ban 1238 vagon volt, tojástermelése pedig 140 millió 270 ezer darab, ami azt jelenti, hogy az egy főre jutó hústermelés 29,6 kg, a tojástermelés pedig 329 db. A tényleges fogyasztás azonban húsból mintegy 14,5 kg, tojásból pedig 260 db. A termelés és a fogyasztás közti különbséget tekinthetjük exportnak, illetve tojás vonatkozásában 11,9 százalékban keltetésre felhasználtnak. A fejlődés ütemét jól mutatja, hogy a 10 évvel ezelőtti termelés a mostaninak csak mintegy 40 százaléka volt.

A változás azonban nem csupán mennyiségi szempontból jelentős, hanem termelésszerkezeti és minőségi szempontból is. A háztáji és kisegítő gazdaságokban a keltetőállomási, korszerű fajtákhoz, hibridekhez tartozó napos állatok igénylésének általánossá válása a jellemző. A kotlóssal történő keltetés ma már egyre ritkább jelenség, ugyanakkor a korszerű keveréktakarmányok felhasználása és a korszerű technológia alkalmazása végérvényesen gyakorlat lett a kisüzemekben is.

A szocialista szektorban a termelés szakosodása és koncentrációja a jellemző. Gyakorlatilag a nagyüzemi baromfitermelés 15 nagy gazdaságra összpontosul. Tíz évvel ezelőtt még több mint 80 foglalkozott baromfitenyésztéssel. Ez a koncentráció a rendelkezésre álló szellemi és anyagi erők jobb kihasználását nagy mértékben elősegítette.

Megyénkben a baromfitenyésztés fejlődéséről nem beszélhetünk anélkül, hogy a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinátot és a Bólyi Állami Gazdaságot meg ne említenénk. Az előbbi a csirkehizlalásnak, az utóbbi a tojástermelésnek olyan zárt rendszerét képező technológiáját honosította meg üzemeinkben, amely iparszerűvé tette ezt az állattenyésztési

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 SEP 9

Deák Zsuzsa

1021

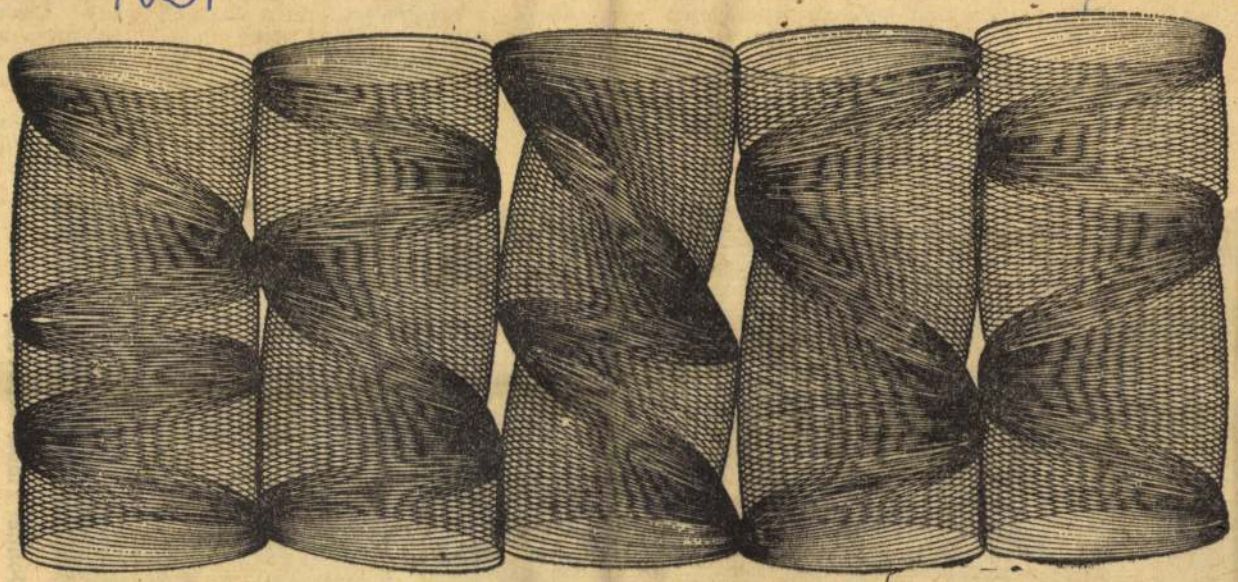

Deák Zsuzsa: Mozgás

1972. SZEPTEMBER 9.

villanyt — mondta a férj.

— Miért?

— Miért, miért, azért, mert Bálint katona! — otthon is ezt mondták mindig, ha régen, még kicsi korában feleslegesen sokat kérdezősködött.

Gita felgyújtotta az éjjeliszekrényen az égőt.

— Jövő télire nem fogom vállalni! Mit akarsz még? Fűtsön, aki akar. Tulajdonképpen igazad van.

— No látod!

gítőt. Azt magára
g a pincébe. Egy-
sa egy hétig. Dél-
vette a melegítőt,
hogy hova megy?
y kicsit, hízékony.
hogy szaladgáljon
nyósa az ablakból
i a hetedikről le-
doboz lim-lomot,

aki nem úgy közeledik hozzá, ahogy kell!

Leesett a bokájáról a vizesruha, de nem tette vissza, befelé fordult, szeretett volna még egy jót aludni reggelig.

Dohnáli Tibor: Motívum

ÉLET ÉS IRODALOM

Deák Zsuzsa

1972 AUG 26

1021

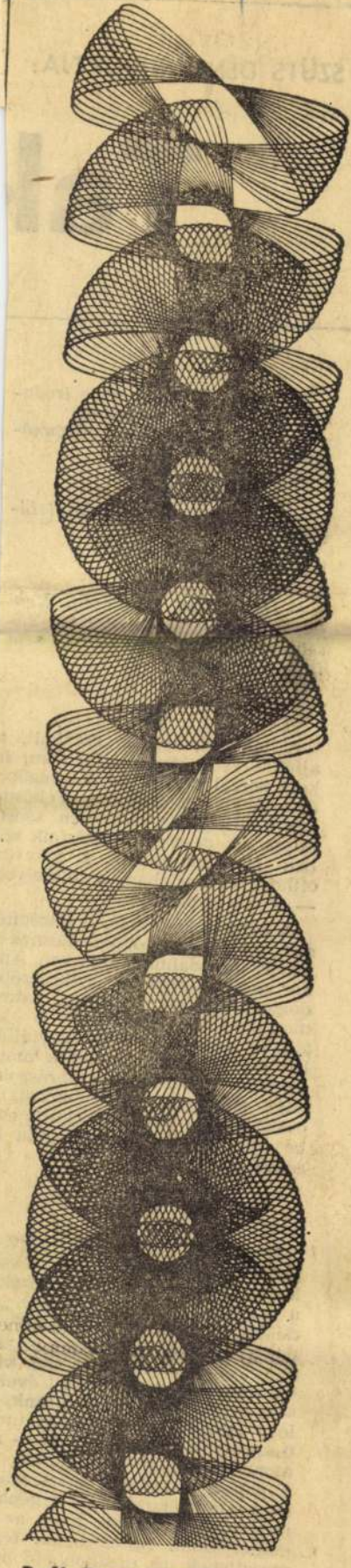

Deák Zsuzsa: Motívum

SAJTÓHIBÁK
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tak

Párbeszéd az egyik nagy irodaház főmérnöki szobájában:
— Hogyan köszön a kolléganőjének?
— Kezét csókolom!
— A titkárnőjének?
— Szintén, kezét csókolom! Elvárja!
— És a takarítónőnek?
— Jó napot!
— Miért?
— Így szokás. Formaság. Nem jelent semmit. Mindenki így köszön nekik. Őszintén szólva, nem is figyelek erre.

●

A lakások, irodák ablakait, a ajtókat és a bútorokat finom, fe kete porral borítja be a levegőbe áramló korom, füst gáz. Fehérne münk állandóan váltásra szorul Munkánk, de még pihenésünk köz ben is szemetelünk. A takarítá otthon, az irodában, a műhelyber — örökös tennivaló.

A bányászkodásnak, a házépítés nek, a fogaskerék-köszörülésnek el ismert társadalmi rangja van. Ami kor a filmhíradó a szikraesőber dolgozó kohászt mutatja, pattogó mozgalmi dalt „vágnak" a kép alá. Ez a munka hősies helytállást bátorságot kíván. A festők monu mentális képeken, a szobrászok a nagy előcsarnokokban mozaikbar örökítik meg. De kinek jutna eszé be egy takarítónőt a munka hő sének ábrázolni?

●

Ha valaki Moszkvából, vagy Ki jevből hazaérkezik és meséln kezd, elsőként említi meg ezeknek a városoknak a tisztaságát. „Egy csikket nem láttam elszólva!" Bu dapest piszkos. Városaink utcáin a papírt és élelmiszerhulladék kupa cai díszelegnek. Az elmúlt évekber sok ügyes gépet vásároltunk, vil logó lámpáikkal járják az utakat összeszedik a szemetet, de — min mondani szokás — csak ott, aho a papok táncolnak, mert számul még mindig kevés. Sok a gépkocs még több a turista, nagy az ide genforgalom. Az emberek fegyel mezetlenek, az utcákon eldobáljá a hulladékot, cigarettavéget. „Maj valaki összesöpri!"

Deák Zsuzsa grafikus

DEÁK ZSUZSA grafikusművész kiállítása ma nyílik meg Bonyhádon, a Vörösmarty Ifjúsági és Művelődési Központban.

Népszabadság, 1985. 1. 7.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1972 NOV 14

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Deák Zsuzsa grafikusművész kiállítása Mesztesen. Mesztesen, a József Attila Művelődési Ház kisgalériájában, ma este 17 órakor nyílik meg Deák Zsuzsa, Pécsett élő grafikusművész grafikai alkotásainak bemutatója. A kiállításon, amely szerda kivételével naponta 11—21 óráig tekinthető meg, Deák Zsuzsa közelmúltban készült munkáit tekinthetik meg az érdeklődők.

1972

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Deák Zsuzsa grafikus (Pécs)

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1973 FEB 16

— Deák Zsuzsa kiállítása a fővárosban. Ma este 7 órakor nyitja meg Kás Lajos Lábmű-vész a Fiatal Művészek Klubjá-ban Deák Zsuzsa fiatal pécsi grafikus kiállítását. Több sike-res pályázat és pécsi bemutató után most legújabb szintetizáló alkotásaival jelentkezik. Kiállítá-sa február 28-áig tekinthető meg.

1/1021

SALTÓFÉNYELŐ

MAGYAR
KÉPCSATO

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31.

Telefon: 135-068, 337-746, 340-176

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

DEÁK Zsuzsa

Husz Mária: Deák Zsuzsa reklámgrafikái : Bonyhád, Vörösmarty Központ. = Uj Tükör, XXII.évf. 5.sz. 1985 4.p.

1891/1892

1881

1926: 2. sz.

DEÁK Zsuzsa grafikusművész

1945. december 4-én született Pécsett. 1964-ben érettségizett a pécsi Művészeti Gimnáziumban. A Művészeti Alap tagja. Rendszeresen szervez kiállításokat magángalériájában, Püspökszentlászlón.

Önálló kiállításai: 1972 Pécs, Kisgaléria; József Attila Művelődési Ház; 1937 Budapest, Fiatal Művészek Klubja; Lahti, Taidemuseo (Finnország); 1974 Komló, Május 1. Művelődési Központ; 1976 Pécs IH Galéria; 1977 Budapest, Budapesti Képzőművészek Szövetsége; Visegrád, Környezetvédő Konferencia; 1978 Szeged, Egyetemi Klub; Pécs, Dunántúli Napló Galéria; 1979. Pécs, Baranyaker; 1985 Bonyhád, Művelődési Központ; 1987 Püspökszentlászló, Galéria; Pécs, IH Galéria; 1988 Püspökszentlászló, Galéria; Siklós, Vár.

Művei közgyűjteményekben:: Taidemuseo Lahti (Finnország); Janus Pannonius Múzeum (Modern Magyar Képtár), Pécs

Lakcíme: 7694 Hosszúhetény, Fő u. 31.

DECHANDT Antal festő

1959. augusztus 25-én született Pécsett. Itt szerzett – 1976-ban – szakközépiskolai érettségit. A Pécsi Apáczai-Csere János Nevelési Központ Művészeti Iskolájában dolgozik. Tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.

Önálló kiállításai: 1985 Pécs, Helyőrségi Művelődési Otthon; Pécs, Apáczai-Csere János Nevelési Központ; 1986 Pécs, Ifjúsági Kisgaléria, IH Galéria; Komló, Munkásszálló; 1987 Kaposvár, Kilián György Művelődési Központ (Szilágyi Szilárddal); 1988 Budapest, Fiatal Művészek Klubja; Schallaburg (Ausztria); Weiner Neustadt Karmeliterkirche (Ausztria).

Művei közgyűjteményekben: Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Lakcíme: 7695 Mecseknádasd, Felszabadulás u. 32.

DOBÁNY Sándor keramikusművész

1954. május 19-én született Pécsett. Porcelán formakészítő szakmunkásbizonyítványt szerzett. Tagja a Művészeti Alapnak. 1986-ban különdíjat kapott Pécsett a IX. Országos Kerámia Biennálén. 1987-ben a Képző- és Iparművészeti Lektorátus díját nyerte el a Budapesti Vigadó Galériában megrendezett Stúdió kiállításon. 1988-ban Pécsett, a X. Országos Kerámia Biennálén III. díjban részesült.

Szoborpark. Közterületen: Centenáriumi Park, Budapest; Orfű, Csányoszró.

Lakcíme: 7694 Hosszúhetény, Fő u. 33.

CZAKÓ Ferenc restaurátor

1954. július 7-én született Zalaegerszegen. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Munkahelye a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága. Tagja a Művészeti Alapnak.

Lakcíme: 7636 Pécs, Port J. u. 5.

CSEH László festőművész

1914. augusztus 29-én született Kisvárdán. A Képzőművészeti Főiskolán végzett Budapesten, festőművész tanárként, 1939-ben. A Pécsi Tanárképző Főiskola volt tanára, nyugdíjas. A Művészeti Alap Tagja.

Önálló kiállításai: 1958 Pécs, Janus Pannonius Múzeum; 1964 Pécs, Képcsarnok.

Lakcíme: 7624 Pécs, Jakabhegyi út 10. Telefon: (72)35-203.

CSIKÓS István szobrászművész

1957. október 10-én született Budapesten. 1982-ben végzett szobrászként a Képzőművészeti Főiskolán Budapesten. Tagja a Művészeti Alapnak.

Lakcíme: 7636 Pécs, Pataki I. u. 6.

CSIZMADIA László grafikusművész

1952. január 10-én született Sárbogárdon. 1976-ban szerzett diplomát a Pécsi Tanárképző Főiskola biológia-rajz szakán. 1981 óta kizárólag alkalmazott grafikával foglalkozik saját műhelyében. Tagja a Művészeti Alapnak.

Önálló kiállításai: 1976 Pécs, József Attila Művelődési Ház; 1979 Pécs, Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Klubja; Dunántúli Napló Galéria; 1980 Barcs, Dráva Múzeum; 1981 Pécs, Színház tér. Művei közgyűjteményekben, közterületen: összesen 28 munka közgyűjteményben, intézményi, vállalati tulajdonban.

Lakcíme: 7730 Pécsvárad, Várkert köz 8.

DEÁK Zsuzsa

Kiáll. Bonyhád, Vörösmarty Műv. K. 1985

ism. HUSZ Mária: Deák Zsuzsa reklámgrafikái.
= ÚT 1985. febr. 3. 4. ill

DEÁKNÉ Blazsek Gyöngyvér

RIDEG Gábor: Lény-butorok és „lelkes" tárgyak : Látogatóban Deákné Blazsek Gyöngyvér belsőépítésznél. [interjú] = Jászkunság, XXXVII.évf.5.sz. 1991 35 - 37.p. ill.

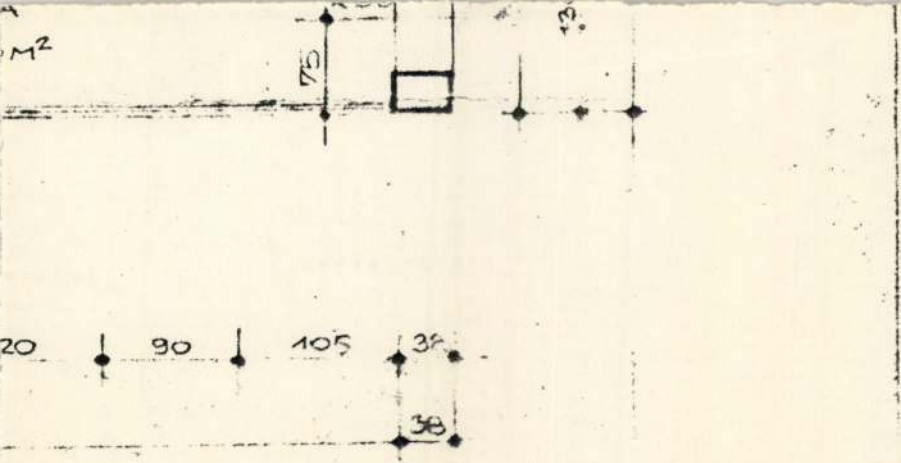
M²
75
20
90
105
38
38

DEÁK VARGA JÓZSEF

MESTEREK

A CÉHES GRAFIKUS

Tulajdonképpen nem is vagyok grafikusművész. Okleveles földmérő üzemmérnök a becsületes szakmám. Mégis, idestova fél évszázada foglalkozom címerekkel. Kezdetben csak érdekelt a dolog: könyveket, folyóiratokat lapozgattam, melyek ilyesfajta jelképeket tartalmaztak. A hosszú évek alatt ez odáig fajult, hogy kutatni kezdtem a szimbólumokat, s bejártam az ország levéltárait. Ma már saját könyvtáram van a szakirodalomból.

Először a családi címerek álltak közel hozzám, aztán megismerkedtem a helyhatósági címerekkel. Ezek lettek számomra értékesebbek, hiszen egykoron hitelesítő erőt képviseltek, s szerepük a családi címerekénél sokkal nagyobb, mivel nem a díszítés az elsődleges funkciójuk.

A helyhatósági címerek szerepe ma is megkérdőjelezhetetlen, sőt a rendszerváltás óta az önállóság jelképe divattá nőtte ki magát. Már a Kádár-korszakban elkezdődött a folyamat, hogy a települések régi szimbólumaikat újra felvették. A visszatérés a régi szokásokhoz azonban ellentmondásokkal teli. A címertan szabja meg, milyen legyen, s az önkormányzat, miről szóljon. A települések vezetői gyakran elfelejtik: a címer nem reklámfelület. Nem kirakat, ahová kitesszük a portékát, és várjuk a vevőket. Ennél jóval több: választott szimbólum, mely a lehető legjobban utal az adott településre.

Örök vitatéma, mi kerüljön a címerre, de én csak tanácsokat adhatok, minél egyszerűbb ötleteket eszelhetek ki. Például nemrég egy somogyi község, Kelevíz címerét terveztem meg. A falu neve a kelevézből ered, mely dárdaszerű fegyver volt. Éppen akkor került a kezembe egy több ezer éves bronz kelevéz hegye – fegyvereket is gyűjtök –, s rögtön tudtam: Kelevíznek csak ez lehet címerén. Szerencsére sikerült meggyőznöm a falu vezetőit. Ez azonban nem mindig sikerül. A legbosszantóbb, amikor valami nagyon jót találok ki, s érkezik az üzenet, készítsek még egy változatot, hogy a falu önkormányzata választhasson a kettő közül. Törvényszerű, hogy a második rosszabbra sikerül, s azt fogadják el.

Rossz döntésből, akárcsak ötletből, nincs hiány. Ha kicsit gyengébb kivitelű a címer, még nem lenne baj, de legyen jó gondolat mögötte. A rossz ötletet még Munkácsy sem tudná helyrehozni. Gyakran az is megtörténik, grafikusra bízzák a feladatot, aki művészi tökéletességgel megalkotja a művet. Csakhogy a címertannak szabályai vannak, melyeket ismerni és betartani kell. Ilyen alapszabály, hogy a négy alapszín mellett csak aranyat és ezüstöt használunk, valamint hogy fémre fémet és színre színt nem festhetünk, kivétel, ha valaminek a természetes színéről van szó. Még szerencse, hogy létezik olyan lektorátus, mely az elkészült címervázlatokat véleményezi művészi és címertani szempontból.

A hozzáértő, idegen szem sokszor segít a hibák felfedezésében. Ilyenkor a vázlat javítása után kezdődhet az elképzelés megvalósítása. Először a terv alapján pergamenlapra is megrajzolom a címert, hogy időtálló legyen. Ugyanígy kisebb pergamenre szintén felvázolom, de csak fekete-fehérben, a nemzetközi színjelzésekkel ellátva, hogy akár számítógépen folytatódhasson a munka. Lehet, hogy a korom miatt, de nem vagyok híve a gépi tervezésnek. Megér annyit a szimbólum, hogy legalább az első vázlat kézzel készüljön. Legvégül falemezre festem a címert, hogy díszíthesse a polgármesteri hivatal falát, esetleg a megye címertermét, ahogy az Somogyban szokás.

Hagyományos a tárgyak gonoszsága is. Amikor már mindennel kész vagyok, lecsöppen a festék az ecsetről, s újra kezdhetem az egészet, úgyhogy nem szabad hibázni. Mint ahogy mérlegelni sem. Minden település – legyen kicsi vagy nagy – címere ugyanolyan kihívás.

A helység címere fennmarad, én névtelenségben maradok. Ez így van rendjén, már a középkorban is a céhes iparba tartozott a címerkészítés, s nem a művészetek közé.

A címer nélküli települések lassan elfogynak. (Akárcsak az én időm, hetvenegy éves vagyok.) Nem félek attól, hogy hobbi nélkül maradok: továbbra is egyszemélyes vezetője, alkalmazottja leszek a nagybajomi Helytörténeti Múzeumnak, s mellette kézzel csomózott keleti szőnyegeket készítek a feleségemmel együtt.

Lejegyezte:
KUFÁR RÓBERT

FOTÓ: KLEB ATTILA

NEM GONDOLNÁ AZ EMBER, HOGY A MÁSODIK ÉVEZRED KÜSZÖBÉN A CÍMERKÉSZÍTÉS RENESZÁNSZÁT ÉLJÜK. PEDIG ÍGY VAN. A NAGYBAJOMI CÍMERGRAFIKUS, DEÁK VARGA JÓZSEF NEVÉHEZ TÖBB MINT SZÁZ SOMOGYI TELEPÜLÉS CÍMERE FŰZŐDIK. ÖNÁLLÓ TERVEZÉSEK ÉS MEGRENDELT ALKOTÁSOK JELZIK: A RENDSZERVÁLTÁST KÖVETŐEN MÉG MINDIG AKAD HELYSÉG, MELY EMBLÉMA NÉLKÜL KEVESEBBNEK ÉRZI MAGÁT, S TEVÉKENYKEDIK A MESTER, KI CÍMERT FEST

ORF 1

06.00 Confetti-tévé
Rajzfilmsorozatok ismétlése
11.15 Az inka végrendelete
Német kalandfilm (1965). Fsz.: Rik Battaglia, Guy Madison, William Rothlein R.: Georg Marischka (91')
12.50 Sporthírek
13.10 A 3 nindzsa nem hagyja magát
Amerikai játékfilm (1995). Fsz.: Victor Wong, Charles Napier, Michael Treanor R.: Simon S. Sheen (79')
14.30 Lady Bugs
Amerikai vígjáték (1992). Fsz.: Rodney Dangerfield, Jonathan Brandis, Ilene Graff. R.: Sidney J. Furie (82')
15.55 Az aranypisztolyos férfi
Amerikai akciófilm (1974). Fsz.: Roger Moore, Christopher Lee, Britt Ekland R.: Guy Hamilton (119')
18.00 Mr. Bean
Rowan Atkinson szórakoztató műsora
18.30 Vasárnapi sport
19.30 Híradó
20.15 Kaisermühlenblues
Szórakoztató sorozat, X/7. rész: *Fekete angyal*
21.05 MA 2415
Szórakoztató sorozat
Karrier
21.35 Egy majdnem tökéletes félrelépés
Osztrák vígjáték
Fsz.: Elfi Eschke, Andreas Vitasek, Claudia Kment R.: Reinhard Schwabenitzky (100')
23.20 Columbo
Krimisorozat. *Playback*
00.30 Sherwood utazásai
Amerikai játékfilm (1994). Fsz.: James Sheridan, Serena Scott Thomas, Edward Fox. R.: Steve Miner (88')
02.00 Vasárnapi sport (ism.)
04.00 Sherwood utazásai
Amerikai játékfilm (ism.)

7

05.45 Sorozatok
11.20 Az időutazók
Angol sci-fi sorozat.
Az alma nem esik messze a fájától
12.20 Lois és Clark: Superman legújabb kalandjai
Amerikai fantáziasorozat.
A szuperravasz kölykök
13.20 A Rózsaszín Párduc fia
Amerikai–olasz vígjáték (1993). Fsz.: Roberto Benigni, Herbert Lom, Claudia Cardinale. R.: Blake Edwards (85')
15.00 Pensacola – A név kötelez
Amerikai akciósorozat
Vád alatt;
Értékes túszok
16.55 Quatermain-sorozat
Salamon király kincse
Amerikai kalandfilm (1985) Fsz.: Richard Chamberlain, Sharon Stone, Bernard Archard, Herbert Lom. R.: Jack Lee Thompson (95')
19.00 A csodák világa
Hendrik Hey dokumentummagazinja 1–2.
20.15 A remény rabjai
Amerikai dráma (1994) Fsz.: Tim Robbins, Morgan Freeman, Bob Gunton R.: Frank Darabont (132')
22.20 Fókusz-tv
Christiane Gerboth információs magazinja
23.25 Kívülállók
Amerikai dráma (1982) Fsz.: C. Thomas Howell, Matt Dillon, Ralph Macchio, Patrick Swayze, Tom Cruise, Emilio Estevez. R.: Francis Ford Coppola (84')
01.40 Édes kis tizenhat éves
Német thriller (ism.)
03.25 Buffy, a vámpírok réme
Amerikai vígjátéksorozat.
A bukott angyal (ism.)
04.15 Pensacola – A név kötelez
Amerikai akciósorozat.
Értékes túszok (ism.)

RTL

05.35 Disney-klub (ism.)
06.45 Jim Henson állatshow-ja
07.10 Hé, Arnold! (ism.)
07.30 Rocko modern élete
Rajzfilmsorozat (ism)
08.00 Disney-klub
Riportok és rajzfilmek
10.30 Sledge Hammer
Amerikai vígjátéksorozat
11.00 A szupercsapat
Amerikai akciófilm-sorozat
12.00 Disney-filmparádé
12.15 Pete sárkánya
Amerikai vígjáték (1977, 101')
14.15 SeaQuest DSV
Amerikai akciósorozat
15.05 A szerencsevadász
Amerikai kalandfilmsorozat
16.00 Herkules
Amerikai sorozat
Az első háborúban elfolyt vér
16.50 Xena
Amerikai sorozat
Autolycus bajban van
17.45 Exkluzív – Hétvége
18.45 Hétvégi hírek
19.10 Segélyhívás
Drámai mentőakciók
20.15 Beethoven 2.
■ Amerikai vígjáték (1993) Fsz.: Charles Grodin, Bonnie Hunt, Nicholle Tom R.: Rod Daniel (80')
22.55 A Spiegel tv-magazinja
22.40 Exkluzív riport Roman Herzoggal
Téma: *Németország legutóbbi 5 éve*
23.40 Fekete Vipera
Angol komédiasorozat
00.20 Prime Time – Késői kiadás
Mai téma: *Erő és boldogság 1942-ben*
00.40 Xena
Amerikai sorozat (ism.)
01.30 Herkules
Amerikai sorozat (ism.)
02.25 Bärbel Schäfer
Naprakész talk-show (ism.)
03.15 Hans Meiser
Kerekasztal-beszélgetés (ism.)

RTL II

05.25 Rajzfilmsorozatok
07.30 Így készült: Patch Adams
Tom Shadyac új filmje (ism.)
08.25 Quinn doktornő
Amerikai westernsorozat.
Kényszerhazugságok (ism.)
09.20 A Galaktika harci csillag
Amerikai sci-fi sorozat (ism.)
10.20 A Galaktika harci csillag
Amerikai sci-fi sorozat (ism.)
11.25 Adj rá kakaót!
Amerikai vígjáték (ism.)
13.15 Angyali érintés
Amerikai sorozat
14.20 Bombasztikus reklámötletek a világ minden tájáról (ism.)
15.25 Bravo-tv-hétvége Bravo-slágerlista
A legjobb dalok visszaszámlálása
Bravo-extra
Bravo-hírek
A zenei világ legfrissebb hírei, pletykái
17.45 Bravo Supershow 1999
20.15 Walker, a texasi kopó
Amerikai sorozat. *Vak gyűlölet.* Roscoe Jonesot és gyülekezetét egy náci fiatalokból álló banda terrorizálja.
21.15 Walker, a texasi kopó
Amerikai sorozat. *A bosszú angyala.* Trivette-et veszélyes helyzetbe sodorja egykori nagy szerelme, Angel.
22.15 Peep!
Verona Feldbusch éjszakai show-ja
23.20 WWF – Birkózó Világszövetség – RAW
00.20 A fantom
Amerikai akciófilm (ism.)
02.00 A szerkesztőség (ism.)
03.05 Ördögi kör
Angol akciófilm (1993). Fsz.: Dennis Waterman, Ian McElhinney, Derek Jacobi. R.: Geoffrey Sax (97')

SAT.1

06.30 Mennyei érzések
Amerikai szerelmes film (1987, 96')
08.10 Ébresztő Show
09.10 Heti show (ism.)
10.10 Különös szellemirtók Rajzfilmsorozat (ism.)
10.40 Emberek feketében
Rajzfilmsorozat (ism.)
11.10 A bosszúállók
Angol krimisorozat (ism.)
12.10 A montanai nőstény ördög
Amerikai western (1958, 77')
13.35 Hadgyakorlatbál
Német szórakoztató film (1956, 79')
15.10 A vörös kalóz fia
Olasz kalandfilm (1958, 93')
17.00 Dawson és társai
Amerikai ifjúsági sorozat
18.00 villám
A SAT1 bulvármagazinja
18.30 18.30 Hírek
19.00 Szemfényvesztés – A nagy mágusok titkos trükkjei
Milena Preradovic új, látványos trükköket mutat be
20.15 Vigyázat kamera! – Az eredeti
Fritz Egner mindannyiukat csőbe húzza
22.05 Mi, a körzetből – A világ legvidámabb rendőri körzete
Német vígjátéksorozat
A zellerhadművelet
22.35 Monty Python Repülő Cirkusza
Angol vígjátéksorozat.
Elrontod a viccemet!
23.10 Der Spiegel
A hetilap tv-riportja
23.45 A montanai nőstény ördög
Amerikai western (ism.)
01.15 Nézőpont
Időszerű gondolatok (ism.)
01.20 A vörös kalóz fia
Olasz kalandfilm (ism.)
03.20 Mennyei érzések
Amerikai szerelmes film (ism.)

VOX

06.00 A mélység kalandjai
Dokumentumfilm-sorozat, VIII/6. (ism.)
06.45 Kereskedelmi műsor
07.45 Britannia hőse
Olasz–francia kalandfilm (ism.)
09.25 A zöld szalon
Eric Böhme talk-show-ja
10.10 NZZ Format (ism.)
10.55 DCTP-különkiadás
12.55 Mesterpilóták
Angol–francia kalandfilm (ism.)
15.00 Keresztül-kasul a Földközi-tenger partvidékén
Riportfilmsorozat, XV/3. rész: *Andalúzia*
15.55 Fél óra az állatokkal
Természetfilm
16.30 Hírek és heti összefoglaló
17.00 Autók, motorok
18.10 Voxtours
Utazási magazin
19.15 Fitnessmagazin
20.15 Schutz úr dicsősége
Francia játékfilm (1996). Schutz professzor tudományos elismerése egyre késlekedik. A laboratórium felvirágoztatására új asszisztensnőt vesz föl, a lengyel Marie Sklodowskát, hogy Pierre Curie és Gustave Bichro kísérletei végre lendületet kapjanak. Marie felfedezéseit az urániumkutatás területén azonban kezdetben még munkatársai sem veszik komolyan. Fsz.: Isabelle Huppert, Philippe Noiret, Charles Berling. R.: Claude Pinoteau (100')
22.20 Warlock
Amerikai horror (1988, 85')
00.05 Igazi szerelem (volt)
Magazin (ism.)
01.05 Képzelt vágy
Amerikai erotikus film (ism.)

TV5

07.05 Busz és társaság
Ifjúsági műsor
08.00 Híradó
08.30 Pirattak-küldetés
Ifjúsági műsor
09.05 Busz és társaság
Ifjúsági műsor
10.00 Híradó
10.15 Öblítsd ki a fürdőkádad!
Magazinműsor
11.05 Thalassa Magazin
12.05 Tévémozi
12.30 Híradó
13.05 Amerikai hőskölteméný 13/1., ism.
14.00 Híradó
14.15 Kincses térkép
Vetélkedő a világról
16.00 Híradó
16.15 TV5-kérdések
Beszélgetés a nap témájáról
16.30 Újságosbódé
Vitaműsor, 1.
17.05 Újságosbódé
Vitaműsor, 2.
17.30 Játékos műveltségi vetélkedő
18.00 Híradó
18.15 Éljen a vasárnap!
Szórakoztató műsor
20.00 Híradó
20.30 Híradó
20.55 Időjárás-jelentés
21.05 Nem kell álmodozni
Magazin távoli tájakról
22.00 Híradó
22.15 Jutalomszerelem
Vígjáték
Philippine, az elragadó nővér megnyerte egy vetélkedő fődíját: eltölt egy álomhetet egy szigeten Richard Leroy sorozatszereplő társaságában. Fsz.: Stephane Freiss, Florence Pernel, Jean Yanne. R.: Patrick Volson (90')
24.00 Híradó
00.30 Híradó
01.05 Tengerentúli francia területek magazinja
02.00 Híradó
02.15 Jutalomszerelem
Vígjáték (ism.)

5 ÓRA

14 ÓRA

20 ÓRA

STV 1

17.30 Delfy és barátai II.
Spanyol animációs sorozat
17.55 A természet világa
18.50 Történelmi naptár
19.00 Esti mese
19.10 A sportka nyerőszámai
19.30 Híradó, sporthírek
20.00 Égő szívek
Pszichológiai dráma
21.35 Keresztül-kasul
21.50 G. E. Lessing: Emilia Galotti
Tévéjáték
23.10 Kultúra és vallás
23.35 CST-híradó

KOSSUTH RÁDIÓ

06.00 Vasárnapi újság **08.25** Édes anyanyelvünk. A Magyar Rádió anyanyelvi ötperce **08.30** MM – Magyar millennium **09.05** Világóra. A rádió külpolitikai magazinja **10.04** Unitárius istentisztelet közvetítése (élő) **11.05** Gondolat-jel. A rádió kulturális hetilapja **12.00** Déli Krónika – Sport **12.25** Harminc perc alatt a Föld körül. Nemzetközi magazin **12.55** Vasárnapi levél **13.06** Névjegy **14.05** Szonda. Tudományos magazin **14.35** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1999 (élő). Kapcsoljuk a Budapest Sportcsarnokot **15.04** Művészlemezek **16.04** 30 éves a Rádiókabaré **17.00** Terasz (élő). A Kossuth rádió hétvégi magazinja. Közben: **18.00** Esti Krónika **19.04** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1999 **20.04** Jubilate Deo **21.04** Az utca vége. Tar Sándor írása **22.00** Késő esti Krónika **22.20** Emlékezés egy nevezetes mesterdalnok előadására **00.05** Totó **00.10** Himnusz

PETŐFI RÁDIÓ

06.00 Hírek – Időjárás **06.08** Végre vasárnap! Zenés szórakoztató műsor. Közben: **07.00** Hírek – Időjárás **07.45** Sportreggel **08.00** Jó reggelt, Európa! **09.05** Bécsi szelet. Bécs–Budapest magazin **10.00** Gordiusz magazin **11.07** Csúcson. Válogatás a hazai és külföldi slágerlistákról **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Hírpercek – Vízállásjelentés, Sport, Közlekedés **13.15** Ferkó, a sztár (mesejáték) **14.12** Halljátok feleim… A hangzó magyar évezred **14.42** Színe-java. Közben: **15.00** Hírek – Körzeti időjárás **15.06** Közlekedés **16.00** Poptarisznya kb. **17.08** Sporthírek **18.30** Sportösszefoglaló – Totó **20.00** A rádiószínház bemutatója. Zab alsógatyában (dokumentumműsor) **20.41** A Groove Collective felvételeiből **21.04** A rádió dalszínháza **23.00** Hírpercek – Sporthíradó **23.15** Ennyi… A Petőfi rádió zárórája **24.00** Éjfél után… Kolozsi Bélával. Közben óránként: Hírek – Időjárás **04.04** Nóták

BARTÓK RÁDIÓ

06.00 Muzsikáló reggel **kb. 06.45** Kulturális lapszemle kb. **07.30** Rejtvény **kb. 07.45** Kulturális hírek **08.06** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1999. Veres Beáta orgonál **09.05** Az operaszínpad csillagai **10.04** Új Zenei Újság **10.40** Századunk kamarazenéjéből **11.35** Az MRT gyermekkórusának új felvételeiből **11.45** Hangok és visszhangok **12.00** Kapcsoljuk az Amszterdami Concertgebouw-t. Közben: **kb. 13.15** Feleúton. Rákos Sándor verseiből **kb. 13.30** Stúdióbeszélgetés **kb. 15.35** Hangszerszólók **16.05** Romantikus operarákból **16.56** A kamarazene kedvelőinek **18.05** Égövek. A Bartók rádió kulturális magazinja **19.00** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1999. Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának hangversenye. Közben: **kb. 19.40** Intelem vezeklésre (versek) **kb. 20.55** Reneszánsz fúvószene **21.07** Összkiadás. Közben: **22.08** Közvetítés a Pesti Színházból. Csurka István: Deficit (dráma két részben) **00.10** Szózat

Budapest, 196. . . . . hó . . . . nap

Deák –
– Deákonics

~~Deák Emő~~

~~-Deákovits~~

Deáki rk. templom

románkori
(Pozsony vm)

Storno Ferenc id és
Schulek Frigyes terveinek
szerint Eszlinger
Zirci épitész restau-
ralta és bővitette

Velics 1894

84. l.

Ipolyi A. A deák-
monostori XIII. századi
román bazilika. Pest,
1860.

Rajeczi iskola VIII.54.

Deáki benedekrendi

templom

(Deákmonostor

Szabóárpép

180 – 189. l.

népekkel

Ipolyi Arnold: A dédesmonostori XIII. szá-
zadbeli román basilika.

40, 6K, 17L, Pest, 1860.

Dédesmonostor
román basilika

Deákmonostori

XII. századbeli román
bazilika

Ipolyi Arnold: A.
4-r. 6 kép, 117 l.
Pest, 1860.

Gent (1060)

171.720-1917. szám.

III.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának a debreceni ref. egyház elnökségének f. évi október hó 18-án 1479. sz. a. kelt beadványát szives sürgős véleménynyilvánitás végett ide mellékelten, visszakérőleg, megküldöm.

Budapest, 1917. október hó 28.

Deák monostori

vk. templom

falképei

(Pozsony vm.)

l.

Gereczefalképek

517. h.

Deákmonostori templom

l.

Arch. Ért.

1896.

330. l.

315. l.

1452. KIS KEHELYFEDŐ, piros bá
Sammetbrokat. Florenz, E. X

1453. PLUVIALE, saját színében mir
gemustert. XVIII. Jh.

1454. SCUTARI BÁRSONY, sárga a
Scutari Sammet, auf gelbem F

1455. SCUTARI BÁRSONY, sárga a
Sammet, auf gelbem Fond rot-

1456. SCUTARI BÁRSONY, sárga a
Sammet, auf gelbem Fond ro

1457. BÁRSONY, világoskék mustrás
Venedig, A. XIX. Jh.

1458. GOBELIN, tükrében római tör
geschichtliche Szene. Barocksti

1459. GOBELIN, három gót fülkébe
in drei gotische Nischen Artus,

1460. GOBELIN, tükrében gótikus b
tronender König. Gotischer St

1461. ÁLLATOS SZŐNYEG, sötétké

IX. sz. — PersischerTeppich, mit lichtem Spiegel. XIX.

l és madarakkal. XIX. sz. — Kirmanteppich, mit gros-
95×125 cm.

- Tebristeppich, mit Cypressenmuster. 180×135 cm.

lonnal. — Derbentteppich, mit vier Medaillons.

ranteppich, mit bräunlichem Fond. 182×109 cm.

en két nagy medaillon. — Derbentteppich, im dunkel-
351×188 cm.

el, széles kerettel. — Samarkandteppich, blauer Spiegel,

ikrében kék medaillon. — Grosser Spartateppich, wein-
72×272 cm.

ikrében sugaras medaiilon. — Grosser Meschedteppich,
n. 380×290 cm.

ében szines diszités. XIX. sz. — Grosser Perserteppich
0×360 cm.

Deákmonostori
romankori templom

lásd
2

Henszlmann, Dr Emerich

Die Grabungen des
Erzbischofs von Ka-
locsa Dr Ludwig
Haynald. Leipzig
1873. 137 – 142 l.

képekkel

131

...ís 28-án.

)

...yasztalon egy dombormíves vázában, különféle
...iszlik, a melyek körül a kiemelkedő nefelejts-
...nyilt violaszinű mákvirágon, barna lepke
...irágocska felé kék ~~...~~ pillangó száll, a halo-
...gya szaladgál s jobbra, a tulipán felett lehajló
...illangó halad. A váza előtt harmatos őfi
...agy légygyel, Ŧ és madár fészket négy Tojással
...al széle alatt jobbról: » Joh. Drechsler f 1808. «

...9 cm.
~~...yatéka. 1871. II.~~

Ŧ galyat lehajló levelekkel

199

Deáki (Deákmonostor) egyk. bencés apátsági templom

(Diakovce Pozsony m)

l. Ger-MRE.

helyszínmutató

rczius napján.

stélynak deszkamennyezetű tágas helyi-
csillár ~~log~~ ral, a négyszögben kifeszi-
i szinű lobogó ~~ékeskedik~~ és a fal mentén
~~az~~ előtérben a ~~kim~~ val kincses ládánál, a
székhez támasztott csatabárd, földön
b hadi szerszám látható, egy balrafor-
hajolt és hosszú köntöst viselő úr fog-
lról a kétfelé vezető korlátos lépcsőn
körülvett asztal és jobbról ~~pedig~~ menye-
~~terem~~ Világitását hatfiókos ablakokon
ruzával: Vajda Zsigmond és e fölött há-
i-terem, 28-8:1887. Vajda Zsigm.
cm.-- Lelt.sz.1400.-- Vétetett 1907
fizettetett 1907 február 28-án.--
18-án (429-907).-- Az elszámolásra
5-iki 16263 (893-912) szvsz.leiratot.

n.79-913
9-907-1.
lelt.12575.

L mester gyűjteményes kiállításán

71

Deáki rk. templom

romankori

l.

Mihályifalnegyhm

39 l. képpel -

40 l. sóbbnör

Caraffa:

Vállon alól, látható, kissé jobbr
rókájának fürtjei vállair
~~válva~~ vált. Nyakkendőjének c
gyapjásrend ~~nyaklánczát~~ jelvényes hordz
Felirata alól a kereten:

„COMES C

Rézmetszet, méretei

9130

ZSÁMBÉK
AZ EGYKORI PREMONTREI Ttemplom ROMJA, XIII. SZ.
Ruinen der einst. premonstr. Kirche, XIII Jh. — Rovine della chiese degli premonstratensi, sec. XIII.

DEÁKI
BENCÉS APÁTSÁGI TEMPLOM, ÉPÜLT 1228 ELŐTT.
Benediktiner Kirche, vor 1228. — Abbazia benedettina, prima del 1228.

DEÁKI

Tpl.

Karácsonyi János: Könyvismertetés: Századok, XXXVII–1903, 937 l.

DEÁKI

Tpl

Stessel József: A márczi prépostság és a horpáczi monostor. Századok, XXXV – 1901, 151 l.

DEÁK I

Tpl.

Agricola: Könyvismertetés. Századok, XXIII – 1889, 248 l.

DEÁKI

R. k. Tpl.

Pór Antal: Ipolyi Arnold, a Magyar Történelmi Tárzulat elnökének emlékezete. Századok, XXII–1888, 9 l.

DEÁK

Templom

Henszlmann Imre: A Műemlékek Országos Bizottságának évi jelentése... AÉ, VI – 1887, 83 l.

DEÁKI

Rom

Ádám Iván: Románkeri pálos épület – maradvány Bakony-Szent-Jakabon. AÉ, VIII – 1888, 152 l.

DEÁKI

Ipl.

Ipolyi Arnold: A magyar műtörténeti emlékek tanulmánya. A Magyar Történelmi Társulat 1878. évi aug. 27 – szept. 1-ei vidéki kirándulása Abauj-vármegyébe és Kassa városába. Bp. 1878, 29 és 47 l.

Deáki templom

Gulyás Elek

Deáki temploma hajdan és most.

Uj Magyar Sion

1875. VI. cf. 881 és kv. ll

A m. postatakarékpénztártól

16136

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Högyes Endre u. 10.

Hivatalból
bélyegmentesítve

DEÁK I.

Irl.

Ercsey Béla: Könyvismertetés. Századok, XII—
1878, 435 l.

DEÁKI

Izl

Ballagi Aladár: Legrégibb műemlékeink a keresztyén korból. Századok, XI-1877, 245 l

Deáki templom

DEÁKI

templom

Zsilinszky Mihály: Könyvismertetés. Századok, VIII – 1874, 276l

DENTAL

Deáki rk. templom

románkori

Az a mísekönyv,
melyben a halotti be-
szédet megtalálták a
deáki templomé volt

Thúry Nyitra-Porsonyom

120-1 -

~~Aranyhemer VI. 17.~~

Deák

DEÁKI

AZ APÁTSÁGI TEMPLOM KELETRŐL

Gerencsér II. románkori eml.

Deákii ref. templom

Koszorú a deákii
evang. ref. templom
1889. okt. 27. napján
történt felszentelése
emlékére.

Petrik 1886-1900

Deákii templom

és szentelyzáradéka

Dörre Tivadar rajza

Repr.

Orm V. 57. l

RAHÓ

Vál

Kéne VI 1866, 349 l.

Ő Deáki Dániel

magyarországi farkasdi
születésű

felvétetett 1827 nov. 28.

Kolozsvári asztalosok

3. l.

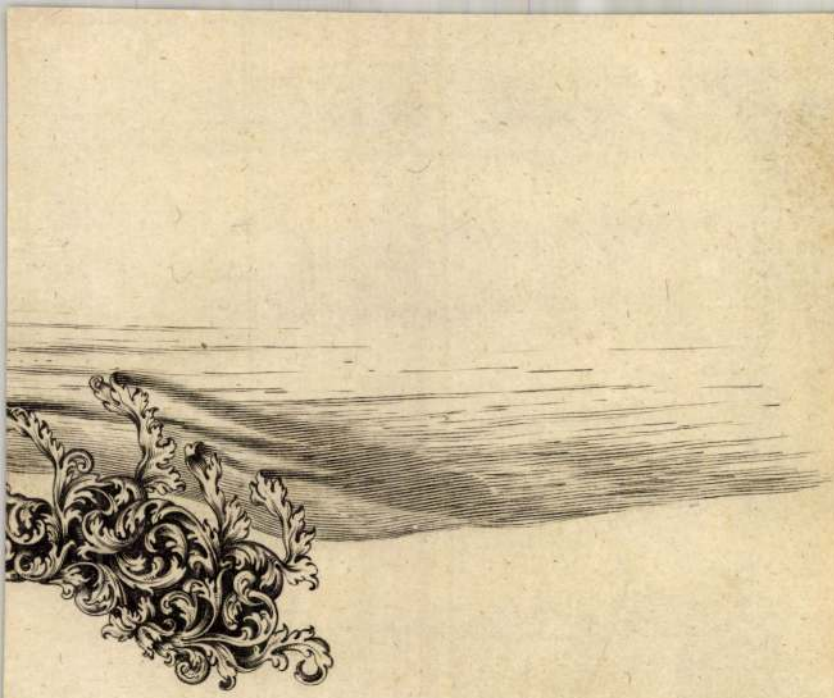

Deáky Zsigmond épitész

Tér és Forma, 1929

II. évf. 479-488.

Komor János: Győr város rendezése.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 NOV 10

Egészségügyi Dolgozó

Deáki Ilona

1021

Deáki Ilona: Anyaság című szobra, amelyet az egészségügyi dolgozók III. országos amatőr képző- és iparművészeti kiállításán díjaztak.

TANU

egészségügyi lapszerkesztői szep-
ában, az újságírók nemzetközi
. konferenciájukat. A figyelmes,
s a Zdraven Front szerkesztősé-
az orvosi etikáról, az egészség-
lősségéről, valamint a testvérla-
ségéről szólt. A találkozón hét or-
vákia, Lengyelország, Magyaror-
a Szovjetunió — küldöttei vet-

si etika fogalmával és követel-
tesen foglalkozott. Abból indult
gész lakosságra kiterjedő egész-
talmas szocialista vívmány, ha-
atta az orvos és beteg kapcso-
emberi törekvése a beteg meg-
s teljes odaadást, feltétel nélküli
yes betegért a betegséggel, a ha-
nben az orvos tudása, emberi
övekszik.

n orvosa nemcsak gyógyító, ha-
elője, a kultúra hordozója. Nem
dleges —, ha minden egyes be-
lenie kell a betegségek megelő-
ül az orvos szemléletében és
felelőssége, a kórházi-klinikai
leti ellátás iránt — ez is köve-
sának. A jelenkori orvos társa-
l az egészségről vallott koncep-
z egészség nem csupán a beteg-
az egyén fizikai, szellemi, tár-

védi meg a morális hibától, ha
nak fejlődésével, ha nem olvas,
i továbbképzésben. Elhangzottak
ő szavai: „az orvos kezében mind
ség összpontosul". A kedves igye-
lan az az orvos, aki szakmailag

éma, melyet a tudományos-mű-
orvosok elé, s amelyet nem sza-
s elidegenedésének veszélye. Az
a korszerű bajmegállapításban és
iót keltheti, hogy az orvosi gon-
asztalást pótolják a gépek. Egyes
ak aggodalmukban, hogy amit az
haladás révén nyer, elveszti eti-
Az orvost és a beteget az admi-
nyegeti; óriási kórházakba jut a
lik, a gyógyítás dehumanizálódik.
kor válik veszéllyé, ha túlértéke-
omban az orvosi etika megkövet-
tudomány és a technika vívmá-
és az orvosi észlelés a döntő. A
képesíti az orvost arra, hogy ne
t mérnöke legyen, hanem rokon-

MDK

Deáki Zsigmond

részt vesz a Győr város által
1928-ban kiírt általános város-
rendezési terv pályázatom.

Borbíró-Vallós: Győr, Bp. 1956. 276. l.

MDK

Deákovics Márton,

szabadkézi koronges.

Nikelszky Géza beszámolója Dr. Szaentiványi Gy.-nak
A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.
Pécs. 1948. nov.16.

Deákovits /Dijakovic/ Márton MDK

szabadkézi korongos

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1895-1914-ig.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs.1959.

O Deánovics Milivoj

1903/4 – 1905/6 I.

Ferkápzőmfőiskék

1932-33; 75. l.

ből az antik és a korabeli olasz, mindenekfölött pedig a teológiai irodalom iránt való érdeklődése látszik. De nemcsak mint nagy festő, irodalombarát és filozófus volt ismert, hanem mint építész és szobrász is. Pacheco által említett elméleti írása a festészetről, sajnos, nem maradt ránk. Mint építész maga tervezte nagy retablóinak építészeti részét, melyekben Michelangelo hű követőjeként mutatkozik (Toledo So. Domingo el Antiguo). Azt is tudjuk, hogy, mint Tintoretto, képeinek főalakjait ő is előbb színes kis agyagmintákban készítette el. Néhány önálló szobra is fönnmaradt azonban: Madonna négy angyallal Szt. Ildefonsónak a kazulát adja át (1585—87, színes dombormű, Toledó, Szeminárium); a Hit, Remény és Jezsaiás próféta életnagyságú faszobrai (Huesca, Hospital de la Caridad temploma). Bár sok tanítványa volt, de iskolát nem alkotott. *Pedro Orrente* eleinte a mester korai velencei stílusán indult, *Juan B. Mayno* (1569—1649) inkább Caravaggióhoz csatlakozott, a legközelebb áll hozzá *Luis Tristán* (1568—1640), ki olykor mégis inkább Riberára emlékeztet: Szt. Háromság (Sevilla, székesegyház). Krisztus a kereszten (Toledo, székesegyház). A. L. Meyer katalógusa szerint G. festményeinek száma 360, nem számítva a variánsokat. Ezeknek a túlnyomó része természetesen Spanyolországban található ma is, és pedig Madrid és Toledo múzeumaiban, templomaiban, kolostoraiban és magángyüjteményeiben. A Szépmüv. Múzeum két jelentékeny művét őrzi, megemlítendő azonban, hogy a bpesti br. Herzog-féle képgyüjtemény egyike a világ legjelentékenyebb G.-gyüjteményének (hét mű, köztük legjelentékenyebb a Krisztus az Olajfák hegyén). Egy kisebb festmény van még a Baumgarten-gyüjteményben és G. állítólagos 1571 körül befejezett korai műve, a Sinay-hegy látképe, is budapesti magángyüjteményben van. — Irodalom: *Mayer*

Deákovits Márton

MDK

korongos a Zsolnay -gyárban

Született: Szlatina 1870

a gyárban dolgozott: 1895-1914

74.o. 18.~ jegyz.

NIKELSZKY Géza: A Zsolnay Gyár művészete.
I
pécs 1959.°

Debeeska
Debreceni

CONCORDANTIA CARITAS

est Piarista Rendház könyvtára

MDK

Debecska Ferenc

Az Ipm.Társulat butorterv-pályázatán az iparművészeti tárgyakra kiirt versenyben megvásárolták pályamüvét.

Müvészet,1914, 92 l.

Rebecka Peterne

D e b e c s k a Ferenc iparművész

O.M.Iparművészeti Társulat
iparművészeti pályázatán
vásárlás

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

MDK

Debecska Ferenc

az iparművészeti tárgyak terveire kiirt pályázaton pályamunkáját megvásárolták

Eldőlt pályázatok. Magyar Iparművészet 1914. 59.l.

MDK

Debecska Ferenc, iparművészeti tárgyak terve

Tervpályázatok eredménye. Építő Ipar. 52.sz.
1913. dec. 28. 568 l.

DEBELI MIHÁLY

aranymüves inas /Vnalitsh Simon mester inasa 1720 után/

BUDAPEST RÉGISÉGEI XIX. évf 1959. 222 l

Pest - Buda 1977

MDK.

Debenjak Riko

Kiállitott az Ernst Muzeumban

Magyar "emzet 1965 május 4.lap -

Debercsényi rk. templom

(Nógrád vm.)

A törökök 1573-ban el-
pusztitották. Romjai a
Pusztatemplom dülőben
ma is láthatók - Most
csak harangláb van a
faluban, két kis harangga.

Chobotvác 158. l.

~~O~~ Debeutz

ötv.

l,

Kőmagyökvj

2110. 7.

Kath. Rikárd pk.
Prot. Keresztély

CSÜTÖRT.

4

Kath. Izidor pk.
Prot. Izidor

Izr. 1. Nizan R. Kh.

PÉNTEK

5

Kath. Fer. Vince
Prot. Vince

SZOMBAT

6

Kath Coelesztin p.
Prot. Coelesztin

14

Izr. 3. S. Thaszria

Debeutz otvos

Temesvár

Kőmagyo Zaj, 353-l.

LJ 9

2110

Nr. 2097

Debeutz

NJ Debeutz, ca 1838.

Kanalak magántulajdonban. — Löffel in Privatbesitz, Bp.

ELŐJEGYZÉSI
NAPTÁR
AZ
1931.
ÉVRE

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t.

DEBEUTZ, Franz ötvös

Tmesvár, 18 4 előtt

GROTTE András: Kisérlet néhány magyarországi ötvös-jegy feloldására. 2. = Müvészettörténeti Értesitő, 1991. 1-2. 69.p.

amely → Quadri Kristóf gyöngyösi kőművesmes terhez fűzi, valószínű, hogy fivére volt. Vanna adataink Quadri kőművesmesterről keresztné nélkül és ezeket → Quadri címszó alatt adjuk addi is, amíg az azonosítás meg nem történhetik.

QUADRI Kristóf. Személyéhez köthető első adat sze rint „Quadri Kristóf pétervásári kőművesmeste 1760. február 1-én Pétervásáron házasságot kötöt a gróf Keglevich Gábor udvarában alkalmazás ban levő Prem Anna hajadonnal." Az esküvő neve zetes lehetett, mert a tanúk nemes Okolicsányi Pé és Kovács Márton szolgabíró voltak. (EÁL Péter vásári r. k. anyk. 1760.) Így az egri minoritákn 1759-ben Keglevich gróffal vendégeskedő fiata olasz kőművesmester (murariorum magister nation Italus, Szmrecsányi, 215. old.) feltétlenül azono sítható személyével s a jelentős barokk kastély ter vező mesterét is benne láthatjuk. Ismét csak 1764 ben fordul elő ebben az alakban, amikor pest beszerzéseiről értesülünk az Orczy Levéltár iratai ból. (OL Orczy L oec. fasc. 9. no. 104. és uo. fasc. 3. 1766-ban Haller Sámuel házépítési engedélyt a Quadri Kristóf számára: „sok esztendőktől fogv nálam tett hív szolgálatját tekintve." (OL Orczy L num. 935.) Ugyanezen évben bérbe veszi a bene kőbányát → Paur Lőrinc kőfaragóval együtt háron évre. 1766-ban javításokat végez a gyöngyössoly mosi templomon. (EÁL gyöngyössolymosi templ szd. 1766. no. 246.) 1767-ben pedig saját vállal kozásában felépíti a gyöngyöspüspöki templomot (EÁL ÉrsGazd L szdm. 1767. p. 175.) Itt pallérja négy kőműveslegénye és egy malterkészítője dol gozik. Az ácsmunkát → Resch János végzi. 1768

Gebert Ferenc

festőművész

Duna Kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. „Kirakodás".

Pesti Hirlap
1933.I.29.

Deberth Ferenc

festőművész

Duna Kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1935.1.31.

M.Dl.

Debitzky István
festő

A Hunyadi ünnepségek előkészítésére alakult bizottság tagja.

— : Megalakult a Hunyadi-emlékbizottság
Dunántúli Napló, 1956. julius 6 - 1 lap

M.DK

Debitzky István
festő

Falusi vasárnapot ábrázoló
lavirozott pácpannóját
mutatta be a tárlaton.

Dr. Sharcos Ottó: Ipar és nép mitvesszeti kiállítás
Dunantúli Napló, 1957. dec 17 - 3 lap

M.D.

Debitzky István
festő

Villanyban május 11-ére
nyílják meg kiállítását.

— : A baranyai ünnepi hetek hírei.
Dunántúli Napló, 1958. május 9 – 2 lap.

1021

Német festőiskola Pécsett

A TIT Népek Barátságáról elnevezett Pécsi Nyári Egyetemének kétszáz résztvevője között tizenkét német festő is volt. A neubrandenburgi autódidakta festőiskola tagjaiként jöttek el Pécsre, s a nyári egyetem programján kívül ismerkedtek a pécsi festészet, s általában a magyar képzőművészet helyzetével, amellett kirándulásaik alkalmából rajzoltak, festettek is.

A két hetes program során ellátogattak a pécsi és baranyai festők tárlatára, amelyet Debitzky István mutatott be nekik. Utána Bizse Jánosnéval, a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-dunántúli Szervezetének munkatársával találkoztak, aki ismertette előttük a magyar képzőművészet, s ennek keretén belül a magyar altódidakta festők helyzetét. A német vendégek elismeréssel hallgatták, hogy Pécsett 5 szakkör is van, s ezek alkotásait alkalomadtán kiállításon mutatják be a nagyközönségnek.

A neubabrandenburgi festőiskola tizenkét tagja a Nyári Egyetemen —, vagyis a Pécsi Tanárképző Főiskola kollégiumában — itteni alkotásaiból házi tárlatot is rendezett. Ezen bemutatták Pécs és baranyai tárgyú olaj, pasztell képeiket, valamint rajzaikat és néhány akvarelljüket.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 AUG 6
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

ovjetunióról?

télkedő díjai:

rsasutazás a Szovjetunióba.
nyképezőgép.
dio.

az egyes fordulók helyes megfejtői
utalmakat sorsolunk ki.

éjtéseket augusztus 15-ig levelező-
beküldeni név, lakcím és születési
vel az alábbi címre:
Szovjet Baráti Társaság Baranya
sége, Pécs, Széchenyi tér 18. A
rjuk fel: Rejtvény

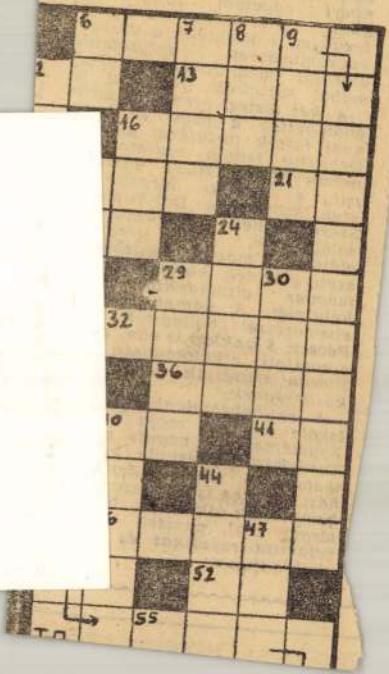

MDK

Debitzky István
grafikus

„Vázlat nyári feljegyzéseimhez"
c. grafikája jelent meg a
Naplóban

—: Shirek

Napló, 1959. szept. 27. 4. lap

Debitzky István
festő

M. Dy

A Hunyadi ünnepségeken
a díszterbőnön elhelyezett
címeseket készítette

—: Elkészült a pécsi ünnepségek . . .
Dunántúli Napló, 1956. julius 12 - 1 lap

Debitzky István

„Koratavasz" vízfestmény 1941.

28-4. Sep.

Murádin Jenő:A Barabás Miklós Céh,Kriterion,Bukarest, 1978.

Debitzky István [:]

l.: Simon Béla

Tüskés T.: Képzőművészek ..... 55-62.

JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1.

M.D.K.

Debitzki Sámuel, festőmester

1822-ben miskolci mester volt

Domonkos Ottó: Adatok a miskolci festő céh Megalakulásához./1822/.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. III. Miskolc, 1963

.-.-.-

MEK

Debitzky István

Ősz a Kükülló partján, vizf.
Hid a Kükülllőn, vizf.

Barabás Miklós Céh kiáll. N.Szal. 1944. márc.
lo 1.

MDK

Debitzky István Kolozsvár

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról. Rajzoktatás. 1943. 9.sz. 66 l.

Lyka Károly : Történeti festészetünk az elnyomatás korában. Uj Idők 1942.nov.7. 45. sz. 1.

DEBITZKY István *66*
Kolozsvár, ?
festő

Banner Erdély

amelyet első olvasat alapj
azonban a látszat ellenér

"Amikor egy időben Ist
végett Szent Márton egyhá
gyermeke kimagasló érdeme
fia iránt, amely őt megil
vérek körmenetben a királ
az megbecsülésből fiát kü
végett. A gyermek Imre pe
neki megnyilatkozó isteni
le tudatta, kinek-kinek e
Egyiknek ugyanis egyet, m
végül egynek hét csókot a
biek is észrevették, Szen

Debiczky István

festő

Kolozsvár, Majláth

utca 13.

Lajd

Barabás Miklós-Céh

kiáll. - Kolozsvár 1943

Központ címbe

DEBITZKY ISTVÁN

36. Ősz a Küküllő partján, vizfestmény 550.-
37. Híd a Küküllőn, vizfestmény 600.-

Nemzeti Szalon
1944. május
Barabás Miklós Céh
Kiáll.

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS
FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ
HUBAY CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR
LEHEL BÉLA

TITKÁR
KANIZSAI NAGY ANTAL

Debitzky István

festő

Kolozsvári Műcsarnok.

1943. karácsonyi

kiáll.

Rézalja, vízf.

Debitzky István

vagy „Debitzky" festő

Barabás Miklós Céh

(Kolozsvár) 1943.:

Napraforgók, Hala-
lászok, Ősz a Kü-
küllő partján, Ke-
menyfalvi völgy,
vörf.

Debitzky István

festő

lásd

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

43. l.

DEBITZKY ISTVÁN festő és rajztanár.

Született 1913-ban Sepsiszentgyörgyön. A székelyudvarhelyi kat. gimnázium elvégzése után 1933-tól 1938-ig a bukuresti Szépmüvészeti Akadémia növendéke volt. 1940-ben rajztanár lett Kolozsváron. A Barabás Miklós-Céh tagja. El ször 1939-ben állitott ki Kolozsváron a Barabás Miklós Céh fiataljainak bemutatkozó kiállitásán. Müvészete fejlődésben van. /Pásztortüz XXVI.évf. 1940, 117. lap/. Északerdély felszabadulása után több erdélyi tárlaton szerepelt.

2011. ALACSONY SZEKRÉNY,

Biedermeierstil.

2010. BUTORKÉSZLET, egy k
meyer stilus. — Garnitur, e

2009. CHAISELONGUE, diófa, g
Chaiselongue, Nussholz, mi

tüssen. Italienisch, XVII.

2008. NAGY KÉTAJTÓS SZEKR
Olasz, XVII. sz. — Grosser

2007. CASSAPANCA, diófa, farag
XVII. sz. — Cassapanca, I

- Viereckiger Tisch, Nussholz. Biedermeier.

XVIII. sz. — Niedriger, zweitüriger Schrank,

asz, XVII. sz. — Viereckiger Tisch. Italienisch,

s lábbal. Olasz, XVII. sz. — Niedriger Tisch,
XVII. Jh.

dermeyer. — Kanapee, zwei Armstühle, zwei

ott, kék bársony kárpitozással. Barokstilus. —
zt, mit Samttapezierung. Barockstil.

t oszloppal, bronzverettel. Magyar, empire. —
äge. Ungarisch, empire.

nyolc fiókkal. Bécs, empire. — Pfeilerschrank,
len. Wien, empire.

s lábbal. Magyar, empire. — Viereckiger Tisch,

fehér-arany rokokó disszel és virágos gobelin
rmstühle, vier Stühle, mit geschnitztem Rokoko-

Debitzky István, festő:

sz. 1913. Sepsiszentgyörgy-
ben. Középiskoláit a székely-
udvarhelyi rk. gimnázi-
umban végezte. 1933-38.
a bukaresti szépművészeti
akadémián tanult. 1938
-40 ben a kolozsvári Ufa-
rom gyógyszer-vegyészeti
gyár rajzolója, utóbb
a propaganda osztály veze-
tője volt. 1940. a kolozs-
vári rk. gimnázium
rajztanárává nevezték
ki.

Tagja volt a Barabás Miklós céhnek s
Részt vett a nyár ~~Barabás Miklós céh~~ kolozsvári
(1939, 1940, 1943.),

marosvásárhelyi (1943. febr. és dec.) és bpesti (1944.) kiállításán. Művei: Napraforgók, Halászok, Ősz a Kükülló partján, Keményfalvi völgy. Rézalja, Hida Kükülön, vízf., Aratók of. stb. Illusztrációkat rapolt a Ptűz és a Hírnök c. népirodalmi lapok~~ba~~ részére.

F Kora tavasz.

Debitzky István

l

Szépmüvèszet

1942 125. l.

Maksay Albert
ikke

Maksay A. Kolozsvári
kiállitások. Ptür
1940. 118. l.

FIRLE WA

helyettes államtitkár.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri s.hiv.igazgató.

28-án. A miniszter helyett: Kertész

amtitkár.

los másolat hiteléül:

Varga

teri s.hiv.igazgató.

Debitzky József

rajztanár

I. Rajzoktatás.

1944. V. évf. 3. n.

30. l.

Fehmann Károly

miniszteri s.hiv.igazgató.-

Debreczky István
festő

Vásárhelyi Z. Emil.
Barabás Miklós Céh.
A fiatalok kiállítása.
Pásztortűz. 1941. III. 9. l.

1941. jan. - febr.
Kolozsvár, vármegyeháza

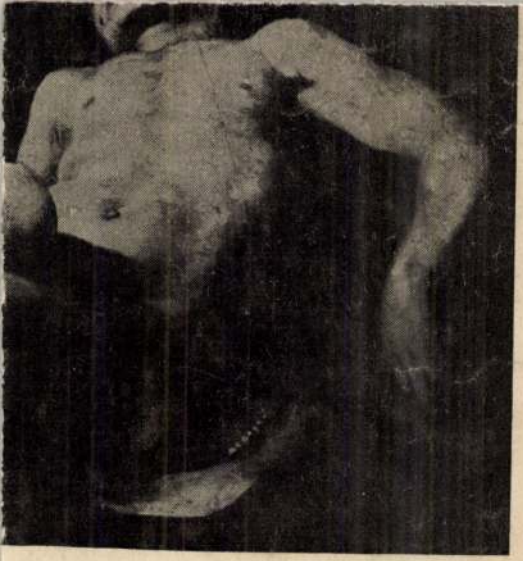

ÜSTGYŰJTEMÉNYE
AGYATÉKA

ÁNBIRTOKBÓL SZÁRMAZÓ MŰTÁRGYAK

GRAFEN PETER VAY
DES HERRN I. B....

US HERRSCHAFTLICHEM UND
VATBESITZ

ADÁSA, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8.

Debora László
festő

H.D.K.

Szödligeten volt kiállítása.

Hirek
Művészet, 1961. december — 42 l

A zebegényi Szőnyi-iskolában végzett

Váci művész kiállítása Spitzben

A közelmúltban nyílt meg *Debre Györgyi* váci festőművész kiállítása Spitz-ben. A kiállítást *Walter Nunzer,* a spitzi polgármester nyitotta meg. Ebből az alkalomból beszélgettünk a művésznővel.

– Milyen kiállítás is ez?

– Az Osztrák Kulturális Minisztérium pályázatán nyertem egy alkotói ösztöndíjat. Tavaly ősszel pár hetet a Spitzben töltöttem és alkottam. A vendéglátóim meghívtak erre a kiállításra, amit ők rendeztek. Itt azokat a képeimet állítjuk ki – néhány itthon készített képpel egyetemben –, amelyeket spitzi heteim alatt festettem (kb. 40 kép). A tárlat szeptemberig tekinthető meg, ekkorra ugyanis egy újabb kiállításra is meghívtak a város kastélyába.

– Pest megyében is láthatók ezek a képek?

– Természetesen, jelenleg is megtekinthető a váci Margaréta kávézóban egy kisebb kollekció. Ezeket a festményeket terveim szerint június 20-ig tekinthetik meg az érdeklődők. Ezen túl június 24-én a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége szervezésében a Püspöki Palota Oktatási Központjában egy néhány napos kiállításom is lesz. Ahová meghívnak, ott mindenhol kiállítok.

– Biztosan sok alkalma volt a bemutatkozásra...

– Igen. Vácott és környékén többször, de Németországban, Csehországban és Belgiumban is voltak kiállításaim.

– Mikor, hol és hogy kezdte, tanulta a festést?

– Tizenegy éve érettségi után és férjhezmenés előtt ismertem meg a zebegényi képzőművészeti szabadiskolát. A festést tehát nem „gyerekzseniként" kezdtem. Autodidakta módon, magamtól tanultam festeni, jártam a Madách Imre Művelődési Központba, *Dániel Kornélhoz* is. Később felvettek a Képzőművészeti Alap tagjai közé is.

– A festés mellett házimunkára persze nincs idő...

– Valahogy úgy. A főzés időpocsékolás... s egy kép elkészítése bizony sok időt igényel...

K. Gy. T.

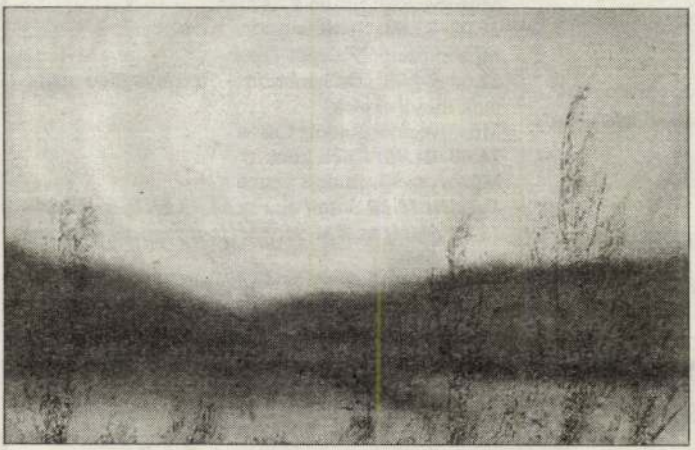

Debre Györgyi: Napnyugta (olaj)

DEBRE Györgyi - festő
új Pest Megyei Hírlap 1997.05.24.

(FM 68,99 és 91,9)

HÉTFŐ

13.00–17.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
17.00–18.00: A Warner és a Sony Music kiadói ajánló műsora
Műsorvezető: Tőrincsi Tímea
18.00–20.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
Műsorvezető: Fábián Nicolette
20.00–21.00: Egyházi műsor
Műsorvezető: Varga Attila
21.00–01.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
Műsorvezető: Lantai Miklós

KEDD

13.00–17.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
17.00–18.00: Az EMI-QUINT és a Record Express kiadói ajánló műsora
Műsorvezető: Tőrincsi Tímea
20.00–21.00: Medicina – egészségügyi magazin
Műsorvezető: Tőrincsi Tímea
21.00–01.00: Esti beszélgetés – aktualitásokról
Műsorvezető: Fábián Nicolette

SZERDA

13.00–19.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
20.00–22.00: UFO-magazin
Műsorvezető: Marnitz László
22.00–01.00: Dunakanyarock – kalandozás a rock történetében
Műsorvezető: Rudolf Csaba

CSÜTÖRTÖK

13.00–18.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
18.00–20.00: Asztrológia – Érdekli önt, mit mondanak a csillagok?
Műsorvezető: Marnitz László
20.00–21.00: Tekergő – kerékpáros magazin
Műsorvezető: Pálos István
21.00–01.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
Műsorvezető: Lantai Miklós

PÉNTEK

13.00–19.00: Indul a hétvége – egy műsor sok zenével, még több játékkal, rengeteg helyszínnel, számos érdekességgel
19.00–21.00: Kívánságműsor
Műsorvezető: Szabó Krisztián
21.00–23.00: Party Mix – A Dunakanyar Rádió dance-listája
Műsorvezető: Szabó Krisztián
23.00–01.00: Cool Vibes – a feketezene legjava
Műsorvezető: Csóka Z. Márk

SZOMBAT

13.00–19.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
19.00–21.00: Kívánságműsor
Műsorvezető: Szabó Krisztián
21.00–01.00: Krisz-mix – a legjobb zenék és a legérdekesebb témák
Műsorvezető: Szabó Krisztián

VASÁRNAP

13.00–16.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
16.00–19.00: Négy keréken, karosszékben – a DKR közlekedési magazinja autósoknak és otthonülőknek
19.00–20.00: Leveles kívánságműsor
Műsorvezető: Szabó Krisztián
20.00–21.00: DKR Top 25 – Rapid-fotó eladási listája alapján
Műsorvezető: Szabó Krisztián
21.00–22.00: Sportmagazin
Műsorvezető: Matejka Tibor
22.00–24.00: Dallambazár – megnyugtató dallamok mindenkinek
Műsorvezető: Rudolf Csaba
24.00–01.00: Éjféli koncert
Műsorvezető: Rudolf Csaba

Délelőtt 10.00 órától az Fm 68,99 MHz-n, délután 13.00 órától az FM 91,9 MHz-n fogható adásunk éjjel 1 óráig

Exkluzív regionális és budapesti hírek, időjárásjelentés minden óra 45 perckor.

Sporthírek: 10.15-kor, 17.15-kor és 18.55-kor

Minden nap az állandó műsorok kezdetéig Fábián Nicolette, Tőrincsi Tímea, Csóka Z. Márk, Marnitz László illetve Lantay Miklós vezetésével aktuális információk, érdekességek hallhatók, remek zenével fűszerezve.

Festőt látott, ecsetet fogott

Rácsok mögött tekinthetők meg Debre Györgyi festményei

Sátoraljaújhelyen a börtön parancsnoka különös eseményre hívta a város lakóit. A rácsos ablakú, egyébként zord és zárt intézményben ugyanis – Németország, Csehország, Belgium és Ausztria után – megnyitották Debre Györgyi festőművész kiállítását.

A Nógrád megyei faluban, Berkenyén született a ma 29 éves *Debre Györgyi*. Rajztudására, festészet iránti vonzalmára senki sem figyelt fel, ő meg, kis falusi lány lévén, azt sem tudta, mi fán terem a művészet. Vácra került kereskedelmi iskolába, majd ezen a területen szerzett felsőfokú végzettséget. És ma mint ismert festőművészt emlegetik.

– Kirándulni voltunk, és láttam egy embert, aki az állványa előtt állt, nézte a tájat, majd lefestette. Megbűvölt. Az édesanyámat kivéve mindenki bolondnak gondolt, amikor közöltem: festeni kezdek. Tizenkilenc éves voltam. Anyu titokban megvásárolta, amire szükségem volt, én meg beiratkoztam a zebegényi Szőnyi István Művészeti Szabadiskolába. Kiröhögtek, amikor megérkeztem a vadonatúj ecseteimmel – nevet Györgyi.

Nézem az érzékeny, fiatal művész képeit. Jól megkülönböztethető korszakok, tájképek, portrék árulkodnak éppen aktuális lelkivilágáról, örömeiről, bánatáról, mert helyette a színei beszélnek. Néhol mozgalmas háttér, viharos égbolt lendületes ecsetvonásokkal, vagy halni készülő virágok uralják a vásznat, míg másutt nyugalmat árasztó színek, béke, ragyogás, élettől duzzadó pipacsok, szeretet és harmónia sugárzik.

– A mesteremnek *Dániel Kornél* festőművészt tartom. Ő segített megtalálni az én szín- és formavilágomat, megtanított arra, ami ezen a pályán megtanítható, mert vallom, a festészetre születni kell. Az alkotáshoz pedig nyugalom, biztos háttér szükséges. Szerencsés vagyok, a férjem, az édesanyám, a testvérem minden gondot levesznek a vállamról, tudják, a legnagyobb boldogság, ha a nap 24 órájában festhetek. A lányom mellett – akinek decemberre kistestvére születik – a festészet az életem, a hivatásom, a hobbim, a boldogságom.

Debre Györgyi

Debre Györgyi első kiállítása Berkenyén volt öt évvel az emlékezetes kirándulás után. Azóta itthon számos településen bemutatkozott, megismerték Vác testvérvárosában, Donaueschingenben, és az idén már kiállított Csehországban, Belgiumban és Ausztriában. A sátoraljaújhelyi tárlat október 10-ig tekinthető meg munkanapokon, 8 és 15 óra között.

– árvai –

tisztelettel illő üdvözölnöm. Még ugyanazzal a lendülettel visszafordultam hozzá, s valami gyors áthidaló mondattal próbálkoztam. Remélem, nem vette észre: nem ismertem föl.

– *Titok, ki volt az a hölgy?*

– A neve igen. Egy európai uralkodócsalád hercegnője.

*

Három lábon áll a Századvég Politikai Iskola: oktat, kutat, s a Századvég Kiadó folyóiratában és köteteiben publikál. Afféle szellemi műhely, ahol a politikai elitet készítik fel.

– Abban, hogy létrejött, életképes maradt, s immár hatodik tanévét kezdi a Századvég, két nagy tapasztalat játszott szerepet – mondja az iskolát alapító *dr. Stumpf István* politológus. – Az egyik az ELTE jogi karának Bibó Szakkollégiumáé volt, ahol én is gyakoroltam, miként lehet az újraszerveződő demokráciában politizálni. A másik a „nagy gyakorlóterep" kínálta felismerés, hogy a rendszerváltás után kevés nálunk a megalapozott döntésekre felkészült politikus.

Az első három évben teljesen nyitott egyetemi képzés folyt nálunk, még azt sem vártuk el, hogy diplomás legyen a hallgató. Két éve kötöttünk megállapodást a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetemmel, s annak posztgraduális, azaz diploma utáni képzőhelye lett a Századvég Politikai Iskola. Bármilyen hazai vagy külföldi egyetemi-főiskolai oklevelet elfogadunk. A kétéves kurzust végzők másoddiplomát kapnak.

napság elképzelhetetlen politikai feszültség nélkül. Fidesz-elnök vagyok Andornaktályán, s a Fidesz zöld frakciójában tevékenykedem. Az 1994-es választáson nem nyertem, de az a próbál-

> *„Ez a szakma, amire készültök, voltaképpen szolgálat... Őrizzétek meg alázatotokat, és mindig higgyetek a népnek. Ha jobban tetszik: a társadalomnak. Ha még jobban tetszik: a valóságnak."*
>
> **(Részlet Göncz Árpádnak a Századvég Politikai Iskola első, 1991. szeptemberi tanévnyitóján mondott köszöntőjéből.)**

kozás a tanulópénz volt: felkészületlenül nem szabad indulni... Ezért tanulok most a Soros Alapítvány és a Fidesz támogatásával.

Virág Zsolt Gyergyószentmiklósról jött, ahol az ifjúsági klub igazgatója. Mindössze 21 esztendős. Gyulafehérváron teológiát tanult három évig, majd átment a főiskola levelező tagozatára, s fél éve „politikusképzőbe" jár Egerbe. A háta mögött már van egy választási győzelem: – Az RMDSZ tagjaként voltam kampányszervező a romániai választáson, amelyen tavaly nyert az RMDSZ. Terveim is a szövetséggel kapcsolatosak, ez kínálja számomra az egyetlen komoly politikai alternatívát, ennek keretében szeretnék dolgozni.

Török Margit az 1200 lelkes Tenken független jelöltként lett polgármester, s másodszor is megválasztották. Magyar-

Nem kerülik el az e
nevek". A tanévet d
totta meg, a Politik
ban vendégünk vo
Habsburg Ottó,
Kuncze Gábor, Orb
László külügyminis
Gyula, majd *Torgyá*
zik.

*

Stumpf István: – Ne
hogy kutassunk, me
meglévő régi és a ny
támaszkodva politik
most zajló politika
merni kell, ezért
TÁRKI-val közös n
lasztói magatartás
kutatásra, ezért ir
mányzás 2000 című
az előző és a jelenl
vékenységet elemzi
oktatás és a munk
seit vagy a vidéki
igazán örülünk ann
szünet után újrainc
lyóirat; ez segít, ho
vashatóan is jelen
szellemi életben.

Az első három
mintegy százan
Dragon Pál kisgazd
Zsolt MDNP-iroda
dor, az MSZP frakc
Hidvégi András, az
vezetője, *Csorba Zol*
önkormányzat cigár
selője, *Pogány Erzs*
Mozgalomból, *Mát*
képviselő. A másod
igen nehéz helytálln
25 hallgató közül h
diplomamunkával,
hallgatóét várjuk. N
cia arra, hogy aki a
zadvég iskolán vég
elemző, vagy gyako
A siker már az illető

S hogy mi mindent tanul, miből vizsgázik a Századvég hallgatója? Íme: alkotmánytan, összehasonlító politika, politikaelmélet, politikatörténet, bevezetés a közpolitikába, vezetési ismeretek, döntéselmélet, közigazgatás, politikai elemzések módszertana, az önkormányzatok jogi szabályozása, gazdaságpolitikai elemzés, tömegkommunikációs viselkedés, közvélemény-kutatás, kampányszervezés, gazdaságpolitika, gazdasági alkotmányosság s jog, nonprofit menedzsment, protokoll, média és politika, retorika, civil technikák, szociálpszichológia, regionalizmus, kisebbségpolitika, környezetpolitika, szociálpolitika, oktatás- és ifjúságpolitika, nemzetközi kapcsolatok, nemzetközi jog.

HÁTTÉR 1997 szept. 14.

Nógrád megyei Hírlap
1995. dec. 11.

DEBRE György

HÍREK

Idősek napja

Bátonyterenye – Szombaton a bátonyterenyei Petőfi Művelődési Házban idősek napi ünnepséget rendeztek. Köszöntőt mondott Nagy Bakos alpolgármester, majd operettekkel, humorral, versekkel, zenével köszöntötték és megvendégelték a megjelenteket.

Iskolagaléria

Diósjenő – Debre György, a Berkenyéről elszármazott festőművész kiállítása nyílik december 11-én, hétfőn az iskola galériájában. A tárlatot Berkenye polgármestere, Schmidt Józsefné nyitja meg, közreműködik a berkenyei német nemzetiségi kórus.

Megnőtt az esély Jugoszlávi
EBESZ-tagságára – jelentette k
Szavovics Margit jugoszlá
tárca nélküli miniszter, aki sze
rint az Európai Biztonsági é
Együttműködési Szervezet bu
dapesti miniszteri tanácskozásá
kedvező változások zajlottak le

Pavel Gracsov orosz védelm
miniszter a NATO-bővítés el
leni újabb kirohanásokat inté
zett hétvégi minszki tárgyalás
után, miközben megállapodá
született az utolsó 19, Fehér
oroszországban állomásoztato
hadászati atomrakéta Oroszo
országba szállításáról. Gracso
közölte: ha bővítik a NATO-
Moszkva fenntartja magának
jogot egy katonai tömb meg
alakítására.

Jichak Rabin gyilkosána
védőügyvédeit egy kanad
szájsebész fizeti. A férfi Toro
tóban él, Sam Spodeknek hí
ják, és fia az izraeli hadseregbe
együtt szolgált a merénylőve
Jigal Amirral. A volt kormányf
gyilkosa elleni per december 1

Március 15-én Harmati Ferenc alpolgármester nyitotta meg Vác új kiállítótermét, a Galéria Tabánt, ill. annak első kiállítását, a Váci Művészek Tavaszköszöntő Tárlatát, melyen 24 váci művész állította ki munkáit. A Galéria Tabán Aukciós Ház művészeti vezetője, Papp László szerint, az új létesítmény a váci műkereskedelem fontos objektuma kíván lenni.

* * *

A Váci Képzőművészeti Alapítvány számlájára 1966 első negyedében befizetett adományok:

Dániel Kornél	1.000.- Ft.
Borovits Ferenc (Kosd)	500.- Ft.
Moys Csaba	500.- Ft.
Patkós Gáborné	300.- Ft.
Rusznyák Gyuláné	300.- Ft.
Sinkó Ferencné	1.000.- Ft.
Dr. Szőnyi Mihály	1.000.- Ft.

Köszönjük támogatóinknak, hogy hozzájárultak céljaink megvalósításához.

A Hírlevelünkhöz mellékelt csekken lehet az alapítványunk céljaira szánt támogatást befizetni. Felhívjuk azonban az adományozók figyelmét, hogy *adományuk, ezen a csekken, már csak az OTP fiókokban fizethetők be, 1996. március 31-ig.* Folyamatban van már a gépi feldolgozásra alkalmas, új készpénzátutalási megbízás nyomtatványának elkészítése, mely úgy postai, mint OTP-nél való befizetésre is alkalmas lesz.

Az adományok 30 %-a az adóból leírható. A befizetésről igazolást adunk.

* * *

AZ ELMÚLT IDŐSZAK VÁCI KÉPZŐ- ÉS FOTÓMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSAI

Február 18 – március 31. – Margaretta Kávéház
- Bari Janó váci festő kiállítása.

Február 22 – március 20. – Hattyú Étterem (Váci Vernisszázs)
- Debre Györgyi festőművész kiállítása.

Március 1 – 21. – Blondel Galéria
- Horti Kálmán: „Áttörések" c. fotókiállítása.

Március 15 – április 22. – Galéria Tabán
- Váci Művészek Tavaszköszöntő Tárlata (Galéria megnyitó)

Kiállítók: Balázs Imre, Cs. Nagy András, Cs. Nagy Balázs, Czadró Katalin, Dániel Kornél, Debre Györgyi, Gonda Margit, Kettős Tamás, Kiss Péter, Kocsis Iván, Koltai Gábor, Kuruczné Paál Mária, Lehotka László, Markó Erzsébet, Mizser Pál, Molnár László, Monos József, Nagy B. István, Németh Árpád, Orvos András, Porubszky Dezső, Robotka János, Tamás Pál, Tumbász András.

Március 22 – április 4. – Blondel Galéria
- Kiss Péter festőművész kiállítása.

Március 24 – április 8. – Görög-templom
- Macskássy Izolda grafikus, festőművész kiállítása.

* * *

Szeretnénk havi hírleveleinkben folyamatosan regisztrálni a városunkban megrendezésre kerülő képző-, ipar- és fotóművészeti kiállításokat. Kérjük ezért a rendező szerveket, hogy kiállításaik meghívójának, plakátjának, esetleg katalógusának 1 példányát szíveskedjenek címünkre megküldeni.

KODAK EXPRESSZ
RAPID FOTÓ

SZÍNES FILMEK ELÕHÍVÁSA
EGY ÓRA ALATT !

TÖRZSVÁSÁRLÓINK MINDEN TIZEDIK
FILMJÉT INGYEN HÍVJUK ELÕ.

ÉVENTE KÉT ALKALOMMAL ÉRTÉKES
FÉNYKÉPEZÕGÉPEKET SORSOLUNK.

KODAK MINÕSÉG - REÁLIS ÁRAK !

RAPID FOTÓ
VÁC,SZÉCHENYI U.25.

DEBRE György

VÁCI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY
Postacím: 2601 Vác, Pf.: 243
Pénzforgalmi jelzőszám:11742094
OTP csekkszámlaszám: 20144360

HÍRLEVÉL

VÁCI VERNISSZÁZS

A Váci Képzőművészeti Alapítvány február 22-én megrendezett 9. Váci Vernisszázsán Debre Györgyi festőművész mutatkozott be kiállításával.

Kocsis Iván kuratóriumi elnök megnyitó szavai után Seregély Istvánt kérte a beszélgetés helyszínére, és amerikai útjának ismertetésére kérte őt. Seregély István, beszámolója után átvette a kérdező szerepét. Beszélgető partnerei voltak:

- Budai János, a Hungária TV. Közalapítvány kuratóriumának főtitkára,
- Németh Péter Mikola, a Madách Rádió felelős szerkesztője,
- Bóka Tünde, a Vivien Virágüzlet tulajdonosa, a vernisszázs szponzora,
- Dr. Feledy Balázs, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány művészeti vezetője,
- Debre Györgyi festőművész.

A Talk Show befejezése után dr. Feledy Balázs nyitotta meg Debre Györgyi festőművész kiállítását.

* * *

Január 6-án nyílt meg a németországi Lippinghausenben, a Városház Galériában, Balázs Imre festőművész kiállítása. A kiállítás megnyitóján Harry Rieso polgármester mondott köszöntőt, majd Gerd Reidzig megnyitója után, Joachim Klemm és Rumi Sota-Klemm klarinétjátékában gyönyörködhetett a közönség.

Az érdeklődők január 26-ig látogathatták a váci festő kiállítását.

* * *

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete választott tisztségviselőinek mandátuma a közelmúltban lejárt, ezért sor került az új választmányi tagok megválasztására. Pest megyében, a Duna balpartján élő MAOE tagok, február 29-én Vácon, a Madách Imre Művelődési Központban megtartott választási gyűlésen Cs. Nagy Balázs festőművészt (Vác), Kocsis Iván fotóművészt (Vác) és Tóth László alkalmazott grafikust (Gödöllő) választották be a MAOE új választmányába.

Ezt a területet eddig Kocsis Iván személyében egy művész képviselte e grémiumban.

ll. D. K.

DEBRE Sándor építész

Tragikus körülmények között elhunyt

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 278. sz. 6. o.
nov. 23.

Debreceni Benjámin

A legszebb tarpai faragások csoportosíthatók néhány ismert nevű faragó közlik. Debreceni Benjámin munkájaként.

Mikaközi Ágota: Szabolcs-Szatmár megye népművészete.

Alföld 1973/10 61 old.

Hatvanharmadik évfolyam. 7. szám. Debrecen, 1943 február 14.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen, Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)
KIADÓHIVATAL: Debrecen, Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12·—pengő.
Postatakarékpénztári csekkszámla: 43.916

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

MAGYAR REFORMÁTUS TEMPLOMOK

A közelmult karácsonyi szent ünnepekre parádés kiállítású kétkötetes albumalakú díszmű jelent meg a magyar könyvpiacon, mely méltán felköltötte mindazok érdeklődését, akik kezükbe vették. A mű címe: „*Magyar Református Templomok.*" Már a külső formája is megnyerő. Pasztellkék vászonfedélen meglepően jól hat az aranyozott vonalakkal kiábrázolt kalotaszegi típusú torony s lombok közül kikanyarodó templomkerítés, bástyakiképzésű bejárójával, melyhez a lépcsőzetes úton felfelé két leányzó közeledik.

Minket természetesen a kötet belseje még jobban érdekel. Az Előszó megállapítja, hogy hasonló összefogó munka még nem jelent meg a magyar könyvpiacon azzal a magas célkitűzéssel, hogy a magyar református templomok birtokállományát számbavegye.

A tekintélyes terjedelmű díszmunka oekonomiája az, hogy az első kötetben alapvető és összefogó tanulmányokat nyujt egyházi közéletünk legkiválóbb képviselőinek tollából, kezdve Dr. Ravasz Lászlótól, ki a tőle megszokott alapossággal és világossággal értekezik Isten és ember viszonyáról, találkozásáról, a találkozás helyéről és formájáról; mindezeknek maga Isten lévén a kezdeményezője. Ugyancsak diszponáló jelentősége van Dr. Kováts J. István tanulmányának őseink templomszeretetéről. A munka ihletét reprezentálja Reményik Sándor megható költeménye: Templom és Iskola. Viharzó idők mélyén született meg ez a nemesveretű vers, a maga vaticiniumával:

„Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!"

Komoly figyelmet érdemelnek azok az egymásután sorakozó mélyenszántó tanulmányok, melyek az egyes egyházkerületek templomainak a történetét tárják elénk. Szorosan csatlakoznak ezekhez a templomépítészetről és templomfelszerelésről írott tanulmányok. Ezek közül is ki kell emelnünk az új református templomstílus megteremtésére és jövőbeli templomépítészetünk irányelveire vonatkozó, igen tanulságos, gondolatokat ébresztő fejezeteket.

Nem haladhatunk el teljes elismerésünk nyilvánítása nélkül Medgyaszay István építész, egyetemi r. k. tanár, egyházmegyei tanácsbíró tanulmányai mellett, kinek az első kötet összehozásában oroszlánrésze volt (négy terjedelmes dolgozata foglal itt helyet); ő egyik dolgozatában ezeket írja:

„Mi reformátusok... tájékozatlanságból itt-ott kéttornyos, gazdag részletű barokkos jezsuita stílusban is építettünk magunknak templomot, a ‚diadalmas ellenreformáció' művészi hangsúlyozásának utánzásával. Idegen történettudós el sem hinné, hogy a kiváló tehetségű magyar nép, majdnem ezer év óta, mindenféle idegen és ellenséges jelmezben épített templomot, csak egyet nem épített: magyar templomot..."

A díszmű szerkesztője előszavában őszintén elismeri, hogy a második kötetnek fogyatkozásai vannak. Nagy és keserves munka volt a mai viszonyok között az egyes templomokra vonatkozó hiteles adatok összegyüjtése. Kivált a templomok képeinek megszerzése rengeteg akadályba ütközött. — Ezekben mi is látjuk a nyilvánvaló fogyatkozásokat. Az adalékok is hézagosak. A templomképek galériája sem teljes. A közölt képekből sok elmaradhatott volna; ugyanakkor sok hiányzik. Egyik-másik felvétel nem előnyös; a klisék sem sikerültek mind úgy, ahogyan azt az igen jónevű elkészítő nyomdától vártuk volna.

Ezek azonban kijelentjük, kisebb kívánnivalók. Maga a szerkesztőség és a kiadóvállalat megállapítják, hogy a mostani úttörő munka után következni kell egy másodiknak, mely ennek fogyatkozásait kiküszöböli és tökéletesebbet fog alkotni. Bízunk benne, hogy ez az ígéret nem marad puszta ígéret és szívből kívánjuk, hogy a mi templomainknak Ura és őrizö Pásztora segítse meg őket szent szándékukban.

Végeredményben mi ezt a szép munkát Isten iránti hálával fogadjuk Isten kezéből. Megtelik a lelkünk ezekben a viharfelhős időkben napsugárral, ha arra gondolunk, mennyi hitet, kitartást, küzdel-

met és tusakodó imádságot jelentenek és bizonyítanak a mi templomaink. Mennyi Istenre appelláló hősi elszánás kellett a talpas templomok megépítésétől az udvarokba eldugott helyeken szerénykedő templomokon át a debreceni Nagytemplom megépítéséig. Elvonul lelki szemeink előtt négy évszázad hívő gyülekezeteinek szellemserege, akik immár az örökkévalóságban hallelujáznak. És jövőbelátó, vágyakozó és reménykedő tekintettel várjuk az eljövendő nemzedékeket, akik felől azt reméljük, hogy még templomszeretőbbek lesznek nálunknál.

Ebben látjuk a „*Magyar Református Templomok*" díszmű missziójáť. Lehetetlen dolog meghatódás nélkül végiglapozni ezt a munkát. És lehetetlen dolog az is, hogy olvasgatása közben gondolataink ne ébredjenek ; hogy meg ne teljesedjék lelkünk az Isten háza után sóvárgó szeretettel. Ezt a nagy érzést méltóképpen a zsoltáros király szavaival tudjuk csak tolmácsolni : „*Mily szerelmetesek a Te hajlékaid, Seregeknek Ura ! Kívánkozik, sőt emésztődik lelkem az Úrnak tornácai után ; szívem és testem ujjonganak az élő Isten felé. Boldogok, akik lakoznak a Te házadban, dicsérhetnek Téged szüntelen.*"

Nem kell bizonyítgatnunk, hogy mekkora nehéz időket élünk. Napjaink egyik tragikumát abban látjuk, hogy míg az első világháború folyamán hatalmas erővel fellángolt a tömegek lelkében az Isten háza felé vonzódás : most e még gonoszabb időkben, mintha megcsappant volna a templombajárók száma ; mintha megfásultak volna a lelkek ; mintha az emberi szervezet megszibbadása megszibbasztotta volna a szívek vágyakozó dobogását is.

Azért mondjuk erőteljes hangsúllyal, hogy aki csak teheti, vegye kezébe ezt a parádés ünnepi könyvet. Tárja fel előtte vágyakozó lelkét. Adjuk tovább a benne foglalt isteni üzenetet. Mozdítsuk meg a közömbös lelkeket. Gyujtsunk oltártüzet a csüggedők, aggódók és panaszkodók szívében, akiknek száma légió... A fáklyagyujtás helye pedig Istenünk rendelése szerint : örökkön örökké a templom volt s a templom marad.

Különösképpen szeretnők kezébe adni ezt a könyvet a megfogyatkozott theologus ifjúságnak. Néhai való Dr. Csikesz Sándor, debreceni egyetemi katedráján igen sokat foglalkozott a magyar református templomépítés problémáival. Rectori disszertációját is ebből a tárgykörből választotta. És ami a legfontosabb : gazdag fantáziájában eltervezte és nagy energiájával megindította a *debreceni Egyetemi Templom* építését. Nem volt azonban jobb sorsa a Nébóig zarándokló Mózesnél... ő az örökkévalóság templomajtajából szemlélhette lelke nagy álmának testet öltését, a debreceni Egyetemi Templom kapuinak megnyitását. De mi, akik ismertük őt : e drága szentélybe belépve, lelki szemeinkkel látván látjuk felettünk lebegő lelkét.

Templom nélkül nincs keresztyénség. A templom Isten szentséges ajándéka számunkra. Legyenek áldottak mindazok, akik a templom szentségére figyelmeztetik ezt a rohanó világot. Akik kezünkbe adják a templomajtó kilincsét. Akik Isten akarata szerint megelégítik a lelkeket az élő vizeknek forrásával. Akik „*látásokat láttatnak*" a sötétségben ülőkkel a jövendő templomainak megépítéséért.

Uray Sándor.

A jövő lehetséges útjai

Kétféle korszerű őstermelés.

Ez a harmincéves háború, mely 1914-ben kezdődött, melynek két óriási, szörnyű fellángolása között nem is annyira fegyverszünet, még kevésbbé béke, mint inkább fegyver és erőgyüjtés volt, át fogja alakítani nemcsak a kontinens, hanem földünk képét is. Isten világtervei most különösen gyors mozgásban bontakoznak ki, melyért a munkát és áldozatot úgyis, mint magyaroknak, kis népnek, úgyis, mint reformátusoknak, a világ legmagasabb lelkiségű népének meg kell hoznunk.

Nekünk a magyar hazában kisebbségi helyzetünk van. Egyébként is, de így még inkább az legyen az elvünk és életünk, hogy a minőségre helyezzük a súlyt. Mi vagyunk, de még inkább legyünk a magyarság kvintessenciájává ; a legkiválóbb minőségü magyart nekünk kell adni a hazának. Nagyon bölcs *ökonómiát, lelki gazdálkodást* kell megvalósítanunk birtokállományunkban. Mi ez? Az egyik birtok az egyházközségekben lévő lélekszám ; másik az egyház anyagi javai. Vegyük először a lelkit.

I.

Jóllehet az országban kisebbségben vagyunk, a Tiszán túl van a legnagyobb egyházkerület, de a legnagyobb egyházközségek is. Régen hangoztatják, írogatják, sőt törvénybe is tették, hogy 5000 lelken felül ne legyenek egy gyülekezetben. De mégis csak vannak és sokan vannak így. De nem megoldás magában véve az óriási gyülekezetek egyházközségekké alakítása és egyházmegyévé szervezése (az „egyházrészi" módszer és név theologiailag egyáltalán nem megfelelő és non sens). Nem pedig azért, mert ilyen rendkívül nagy gyülekezet, mondjuk egyházközség aránylag kevés van. De mi lesz a 6—8—10—15—25 ezres egyházközségekkel? Ezeket se nem lehet, se nem szükséges új egyházmegyékké alakítani, hanem annyi gyülekezetet, eklézsiát kell alakítani benne, ahány az intenzív, *erőteljes lelki munka* szempontjából szükséges. Ezek teljesen *függetlenek* lennének egymástól, éppen mintha két külön községben vagy városban lennének.

Mindent meg kell tennünk, hogy a tömeggyülekezeteket presbitériummal bíró, több önálló egyházközséggé átformáljuk, mert nekünk rendesen a tömegben van a — *gyöngeségünk*. Mindennemű megrázkódtatást, amit csak a jövő hozhat, aránytalanul jobban kibírnak a kisebb gyülekezetek. Ez természetes is. Protestáns, közelebbről református principium szerint a gyülekezet, az eklézsia, az igehirdetés, keresztelés, úrvacsora körül gyűl össze és akörül él szép rendben. Ez azonban nagyrészt emberek által végeztetik el. Egy lelkész a tanítókkal, néhány buzgó presbiterrel nem tud lelki hatáskörében tartani legfeljebb ezer, másfélezer lelket. Ha segítségül jön a segédlelkész, diakonisszák, egypár tanár, ifjúsági, leányköri vezetők : nagyon erősen meg legyenek szervezve 4—5000 lelkes gyülekezet megmunkálására. A több már sokszor csak teher és gát.

A gyülekezetnek sok tekintetben a család a mintaképe, sőt Pál apostol ősi hasonlatával és valóságkifejezésével : a test. Ha egy tag örül, úgy a többi is, ha egy tag szenved, úgy a többi is. A gyülekezet tagjainak *ismerniök kell egymást*, kik járnak a temp-

lomba, főleg úrvacsorázni. Ha temetés van, az egész gyülekezet tudtával és részvéte mellett történjék. Esketésen a templomban mindenki résztvehet azon a család örömében. Keresztelőt is szívesen lássák és érdeklődéssel: kié is ez a gyermek? Konfirmáció öröm és hálaadás ünnepe legyen. Ha a gyülekezet valamit épít, akár renováltat, ha harangot, orgonát szerez be, ez mind jótékony áldott lelkesedésben, mozgalomban tartja a lelkeket, mint egy szervezet tagjait. Ámde mindehhez belterjes, intenzív lelki ökonómia, gazdálkodás kell. Meg kell szüntetni a mostani, főképpen a cikkünk- ben tárgyalt nagy gyülekezetek tétlen, sőt kárhozatos passzivitását. Ez két veszélyes lelki kórt okoz. Egyik a gyülekezet lelki áramkörében (nem „vérkeringésében") részt nem vevő, attól nem érintett elemek, tagok közömbösülése, ami a lelki halálba vezet; a másik kór az élősdiségnek egy fajtája, amit sokszor szinte mesterségesen tenyésztettünk ki. A „pap" beszél, a többi hallgatja. Végzi a különböző, sokszor „megrendelt" funkciókat, „kiszolgálja" a híveket, azok fizetik az egyházi adót és kész van az egyházi élet.

Az egyházban, melyben egyetemes papság elve van, kivétel nélkül *mindenkinek kell lelki munkájának* lenni. Az iskolától, ifjúsági egyesületektől, leányköröktől elkezdve a családfő által tartott háziistentiszteletig mindenki tartsa áldott kötelességének a lelki munkát. Az egyházi élet a gyülekezet öntevékenysége. Mindenki a maga helyén tevékenykedik a saját egyházáért, azon keresztül az Isten országáért. Ezeket irányítják a „szaktekintélyek", elsősorban a lelkész és a tanító. (Erről majd egy külön cikkben fogunk írni.) Így foglaltatik minden egységes rendbe.

Mikor egy kis iskolás gyermek megtanítja egy imádságra a kisebbet, ezt hajlandó vagyok az egyetemes papsághoz számítani. Mikor a réten rendet vágó kaszások között egy megállítja a többi káromkodását s Isten nevét megvédi, ezt hajlandó vagyok egyetemes papságnak venni. Amit az újkori protestantizmus a régi és új tudományokkal: históriával, lélektannal, modern pedagógiával, nemes propagandával csak meg tud tenni, hogy kivétel nélkül mindenkit bevonjunk a belterjes lelki művelésbe, a lélekáramlás keringésébe, azt tegye meg, mert csak és kizárólag csak azok a tagok képezik Krisztus lelki testét s csak azok élnek. A látható egyház többi része csak élettelen kéreg, keret, kagyló, vagy csigahéj, vagy mevezzük bárhogyan, de nem élő valóság.

II.

Ha igaz, mint ahogy igaz, hogy nem testetlen szellemek, hanem testbe öltözött lelkek vagyunk, bölcsen kell gondoskodnunk *az egyház anyagi* létföltételeiről is. Nem foglalhatja le ugyan magát a gazdálkodással a lelkész — hova lenne akkor az ő magasabb, igazibb hivatása! —, de éppen ennek érdekében, mint az egyházi törvény is expressis verbis kimondja, „általában irányítója az egyház anyagi ügyeinek". Kell-e azt bárkinek is magyarázni, hogy milyen sok jó, nemes, hasznos, föltétlenül szükséges tenni-, segíteni-, alkotnivaló elmarad, elesik a kérlelhetetlen „anyagi fedezet hiányában". Ne gondoljuk, hogy ez anyagi hátramaradást az egyház Ura, Krisztus eltűri. Éppenúgy büntet és fenyít érte, mint ha az igehirdetést vagy lelkigondozást elmulasztjuk. Olyan sáfársággal bízattunk meg, ahol „anyagi" és „lelki" érdek között *a határvonalat meghúzni* teljesen lehetetlen.

Vajjon elég hű sáfárok vagyunk-e földjeinkkel, házainkkal, tőkéinkkel, melyeket kegyes alapítók és adományozók évszázadokon át hűséges és a tálentumokat forgatni tudó, értő kezekre véltek bízni? Nekünk nincsenek nagy uradalmaink, itt is sajnálatos, talán sokszor lenézett kisebbségben vagyunk, nemde teljes okunk van rá, hogy annál jobban kihasználjuk, értékesítsük javainkat? Valamikor a francia hugenotta református sok világraszóló példát adtak nemcsak a bibliás kegyességben, harctéri áldozatokban, de valami csodálatos hittel és vállalkozói kedvvel koruknak legkiválóbb iparosai, kereskedői kerültek ki közülök. Sok feltalálója új iparágaknak. Földművelésben új művelési módokat vezettek be. Kertészeti eredményeik gyümölcs- és virágkultúráknak új meg új fajait hozták létre.

Nekünk, magyar reformátusoknak kisebb-nagyobb eklézsiális földjeinken minőségi termelést kellene végeznünk s abban vezetőszerepet vállalnunk. Magyarország termi a világ legízesebb, legszebb gyümölcsét. Virág- és zöldségmagvainkra rá van utalva a higiénikus zöldségtáplálkozást szerető s virágkultúrát kedvelő Németországtól kezdve mind az északibb államok, ahol megterem ugyan a zöldség és virág, de a magja nem érik be. Milyen nagy gazdasági előny ez számunkra! Milyen régen mondja ezt a Lelkészegyesület hasábjain is jó Egerházy Lajosunk, ki száz példát hoz fel bizonyításra. Vagy menjen el valaki Szabolcsbákára Ignéczy Sándorékhoz, akik Szabolcsban valami hatezer holdon irányítják már e magasabb gazdasági kultúrát. Nézze meg a lakosság jólétét, s van-e adóhátralék? Van-e pénz, amire kell? De sokfelé elindultak már, mi mit késünk! Ha Magyarországra azt mondják, hogy Európa kertjének kell lennie, úgy a mi református eklézsiáink és intézeteink földjei legyenek elsősorban gyümölcs és virággal ékeskedő és gazdag édenkertek!

Az adakozás mindig módszere lesz az egyháznak, de az önsegély, a magunkéból kétszeres, háromszoros, esetleg még sokkal több jövedelem kihozása temérdek problémát megoldana, s nem szorulnánk annyira a külső és belső alamizsnákra és segélyekre, amikben nem sok dicsőség van. Álljunk meg a magunk lábán!

Természetesen mindennek meg van az ellenértéke és ára. Ha egy mázsa búza harminc pengő, hogy tudnak adni egy mázsa zöldségmagért hatszáz vagy ezerötszáz pengőt? Pedig félholdon ki lehet termelni! Hogyan adnak meg egy mázsa bizonyos fajta őszirózsa magért tízezer pengőt, mikor egy holdon ki lehet termelni? Miért nem csinálták eddig jobban, vagy most is többen? Vagy a nagy uradalmak hatalmas felkészültségükkel? Azért, mert ez a művelési ág valóságos kutúra, műveltség. Egyéni képesség, készültség, ügyesség, kitartás, személyes állandó figyelem, aprólékos, gondos, preciz munka kell elsősorban, beruházások már kisebb értékűek. Ahol sok a nép, van asszony, leány, gyermek, kellő szakértő vezetés mellett jön a siker, és jön a valóban betűszerinti felvirágzás, anyagi boldogulás. Íme itt a munkavaluta! Többet ér, mint az arany!

A hit vállalkozás is.

Danesházy Sándor.

Debrecen neve

Tudományosan elismert tény, hogy az egyes országok helynevei általában attól a néptől erednek, amely legelőször szállta meg tartósan és civilizálta az illető földrészt. Európának és így hazánknak is a legelső, művelt megszálló népei nem indogermánok voltak. Nem görögök, latinok, germánok és szlávok, hanem turáni népek a legújabb őstörténeti tudomány megállapítása szerint. Az indogermán népek „északi fajú" ősnépe a Kr. e. II. évezredben még Skandináviában, Dániában és Schleswig-Holsteinben élt. Európa más részén mindenütt egy ázsiai eredetű, mongolid alapjellegű, kerek, rövidfejű, finnugor és alarod nyelven beszélt ősnép törzsei éltek korukhoz és az indogermánokéhoz képest fejlett kultúrfokon. Ezt az európai ősnépet, a magyarság ősnépének egyik részét az északról lefelé terjeszkedő indogermán ősnép, mely újabb tények szerint Afrikából vándorolt Európába és a chámita fajjal közös törzsről eredt, Európa turáni ősnépét leigázta és politikailag magába olvasztotta, átvéve közben ennek az európai ősnépnek, a magyarok ősnépe egy részének a nyelvét, kultúráját, vallását is. A latin-germán-szláv népeknek átlag fele a fajtudomány szerint ma is a magyarsággal fajrokon, indogermánosított nép. (V. ö. Dr. H. Günther berlini professzor, fajtudós „Rassenkunde Europas" c. művével.) Hazánk területén 5000 év óta megszakítás nélkül a mi fajtánk él. Kr. e. a III. évezredben egy nagy „oguz" nép megy vissza Keletre hazánkból a kínai határra, onnét az Uralhoz és Indiába, majd később egyesülve újra visszajön Árpád vezérletével. (V. ö. Dunbar : Histor. of India. Cambridge, 1936.) Mikor az indogermán ősnép még Skandináviában élt 4000 évvel ezelőtt, akkor, sőt jóval előbb is, már 6000 és 8000 évvel ezelőtt káprázatos fényű kultúrközpontjai voltak a magyarság ősnépeinek Turkesztánban, Indiában, Mezopotámiában, Elő-Ázsiában, Kréta szigetén, Hellasban, Itáliában (Rómát ők alapítják!) és hazánkban is. Európa helynevei ettől az ősi turáni néptől erednek túlnyomó részben, így hazánkban is. E helynevek megfejtése ma már könnyű. A Mezopotámiában talált 5—6000 éves ékiratos cseréptáblák ismeretlen nyelvéről megállapították a szaktudósok, hogy nem indogermán és nem sémita nyelv volt, hanem „ural-altáji". Hosszabb tanulmányozás után újabb módszerekkel sikerült megállapítanom, hogy ez az ősi nyelv eredeti alaprétegében teljesen azonos a magyar nyelvünkkel, ami azt jelenti, hogy az emberiség legősibb kultúrája, ahonnét minden sémita és indogermán kultúra sarjadt, „magyar" kultúra volt! Nemrégen kaptam korunk legnagyobb szaktudósától az üzenetet, hogy álláspontom „teljes egészében helyes".

Ezen ősi „sumir" (helyesen „sungár") nyelv ismeretében könnyű megfejteni Európa ős-ugor vagy ős-magyar helyneveinek az értelmét, a Debrecenét is.

A „Debrecen" név összetett szó, amit bizonyít az, hogy hazánk területén e név egyes részei más-más összetételben is előfordulnak helynevekben. Pl. Debercsény (Nógrád m.), Dobrocsina (Szolnok-Doboka vármegye), Dobrocsna (Nyitra m.), Dobrocs (Nógrád és Zólyom m.), Doborgaz (Pozsony m.), Döbrököz (Tolna m.), Dobroc (Hunyad m.), Debren (Szilágy megye), Döbör-hegy (Vas m.), Debréte (Borsod m.), Debrőd (Abaúj m.), Döbréte (Zala m.), Döbrönte (Veszprém m.), avagy „de" előrész nélkül : Perecseny (Szilágy vm., Ung m., Somogy m.), Barakony (Abaúj m., Arad m.), Várkony (Baranya m., Pozsony m., Borsod m.), Varosány v. Varasány (Bihar vármegye), Varsány (Hont m., Nógrád m., Veszprémm., Pest m.), Varsány-hely (Bihar m.) stb. Debrecen nevének „czen" végződése is megvan több helynévben, pl. : „Pere+cseny" (Szilágy m., Ung m., Somogy m.), Lehe+cseny (Bihar vm.), Tere+cseny (Somogy m.), Lep+sény (Veszprém m.) stb. „csen, cseny, csény, sény" azonos hangtanilag a „czen"-nel.

„Debreczen" három szó összetétele és „Debercsény" mintájára úgy hangzott régen, hogy „De+ber+czen". Az első szó „de", ami azt jelenti ősi sumir-sungár-magyar nyelven, hogy „ház". Megvolt „da és du" alakban is. (Pl. „csár+da" : ökörház, ökör+szállás, és „palo+ta" : királyház.) A másik szó : „ber", ami más alakban „bar" is, azt jelenti, hogy vallási áldozóhely, szentély. „Berek v. ber+ki" azt jelenti, hogy „áldozó hely". Őseink berkekben áldoztak. A harmadik szó : „czen", aminek sok változata van ősi sungár nyelvünkben, mert ez volt őseink „egyetlen" istenének, az Anyaistennek az egyik neve. Sok nevének a babiloni sémita papok külön kultuszt csináltak és így torzították sokistenhitté az ősi turáni egyistenhitet. A „Czen" mivel roppant régi, sokezeréves magyar név, igen nagy hangtani fejlődésen ment át és különböző alakjai az ősi nyelvünkben „szin, szian, szina, vagy fordítva anszi". (Utóbbi név szerepel az „*ánc* tánc eszterlánc" kezdetű, ősi gyermekversünkben, amely az ősi időben így hangzott : „anszi, danszi, Istár ianzi, Istár gazan szirma..." Értelme : „Fényteremtő Isten, Istár királynő, Istár asszony, föld-királynő...") Előfordul még ősibb alakban is, mint „kian, kuan, kun, guan, Sun, Ken, Csun, vagy még ősibb alakban Guun, Guug, Gug, Góg, Gág, Ug+gu, Ukko, Ungu stb.". Neve mágikus talizmán név volt s ezért helynévnek, népnévnek, személynévnek gyakran használták. Pl. ugor az Uggu+gur-ból lett s azt jelenti, hogy „Isten fejedelme", ugyanezt jelenti Hungár, Sungár, Sumir, Zongor, Csongor, Csenger stb. — „Karácsony" a decemberi napéjfordulatnak, a világosság győzelmének volt az eredeti ünnepe. E név eredetije : „Gara-sun" azt jelenti, hogy „ragyogó Nap(isten)."

„De+ber+czen" e szerint azt jelenti, hogy az „Anyaisten áldozó épülete". Itt volt városunk területén az ő egyik temploma, olyasféle, mint másik ugor ősnépünk máig megmaradt ősi templomai Indiában. Ott színmárványból kifaragva pompásan. Hogy itt miből volt, azt esetleg egy ásás alkalmával még megtudhatjuk. A fenti helynevek nagy része is ezt jelenti más-más változatban. Pl. Debréte, Döbréte, Debrőd azt jelenti, hogy a „Nap áldozó épülete". Európában máshol is megleljük helynevekben az ősi magyar Anyaisten áldozó helyeit. Pl. Berlin, Borolino azt jelenti, hogy „Ilona áldozó helye". Il+ona v. il'+ana azt jelenti sumir-magyar nyelven, hogy a „Fényes Anya". Rómát a magyarok ősnépének egyik törzse, a tyrhén v. tarhum alapította. Nevének értelme „Ragyogó anya". Flávius Josephus zsidó történetíró szerint Jeruzsálemet a héberek bevándorlása előtt turáni hykszoszok alapították

„Uru+sali+ma" néven, ami ősmagyar nyelvünkön azt jelenti, hogy „Fényes Anya városa". Ebből torzították a zsidók „Jörusalajim"-má fővárosuk nevét, ami „béke városa".

Debrecen tehát az ősmagyar Anyaistennek, a világosság istenének volt a szenthelye, ahol kultuszát ápolták. Nem megszégyenítő, ha azt kívánom, hogy Debrecen maradjon hű a nevéhez és legyen még sok évezredig a „Világosság istenének a szenthelye". **Dr. Pass László.**

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

BIHARI EGYHÁZMEGYE.

Magyar asszonyok a haza szolgálatában. A Nagyvárad-Rétl református Nőszövetség munkaéletének. A Nagyvárad-réti református egyházrész kebelében működő Nőszövetség ismét megkezdte munkadélutánjait. Dr. Szabó Lajos lelkipásztor bevezető beszédében ismertette azokat a feladatokat és kötelességeket, amelyből ma a nemzet szolgálatában az asszonyoknak is ki kell venni részüket. Ismertette Dr. Keresztes-Fischer Ferencné előadását, amelyet finnországi tapasztalatairól tartott. Hallgatói elé vetítette azt a csodálatos munkát, amelyet Finnországban a Lotta Szervezet végez a belső front megszilárdítása érdekében. Felhívta a parókiális kör asszonyainak figyelmét arra, hogy a sokat szenvedett, sok viszontagságon átvészelt testvérnemzet története szolgáljon mintaképül mindenkinek. A református egyházrész asszonyai egyhangú lelkesedéssel határozták el, hogy e nemzetmentő munkából részt kérnek és minden szabadidejüket a haza szolgálatába állítják. Dr. Szabó Lajosné nőszövetségi elnöknő javaslatára újból megkezdődtek a munkadélutánok. Az imaház alsó termeit, munkatermekké alakították át. Az egyik teremben a szabászati munkát végzik, a másik helyen varrógépeken dolgoznak, egy harmadik helyen az asszonyok és leányok egész sora a kézivarrás részét bonyolítják le. A Vöröskereszt és a Hadigondozó Irodával az állandó kapcsolatot fenntartják. Egyelőre minden hétfőn délután jönnek össze ezek a derék magyar asszonyok. Az elmult héten a Vöröskereszt felhívására a honvédek részére készítettek tollal bélelt meleg holmikat. Nemcsak a munkát végezték el, de az összes hozzávalókat is saját maguk teremtették elő. Munkájuk eredménye már útban van az orosz hómezők felé. Most újabban a Hadigondozó Iroda juttatott részükre anyagot, hogy ebből a hadigondozottak részére ruhát készítsenek. E mellett készülnek a kispárnák is sebesültjeink részére. Páratlan az a lelkesedés és buzgóság, ahogy a perifériák egyszerű magyar asszonyai végzik ezt a munkát a haza szolgálatában. Ha a magyar asszonyok és leányok átérzik annak az igazságát, hogy mindennüket amink van, a hazától kapjuk, de a hazától nemcsak várni kell, a hazának adni is kell, mindent, amit bírunk: akkor a magyar nők is kiépíthetnek egy olyan egységes belső frontot, amelyen az új, boldog Magyarország megvalósulhat.

A nagyváradi református egyház fiú- és leánykonferenciája a réti református egyházrészben. Bensőséges ünnepnapja volt január 31-én a várad-réti gyülekezetnek. Az egyházrész Árpád vezér-úti imaházának összes helyiségeiben rendeztek konferenciát az ottani fiú- és leányifjúság számára. A konferencia előkészítésének munkáját Dr. Szabó Lajos ottani lelkipásztor, Orth Győző missziói lelkész és Nagy Lajos segédlelkész végezték. Több vendég előadó érkezett Budapestről. Ott volt Szűcs Edéné, Dr. Kovács Mária orvosnő, Kiss B. Júlia országos leánytitkár, Dr. Batiz Dénes orvos és Nagy Gyula ifjúsági lelkész. Előadást tartottak még: Csávás Sándor bojti lelkész, egyházmegyei belmissziói előadó és Saket Győző biharpüspöki lévita-lelkész. A konferencián a váradi négy egyházrész ifjúságán kívül nagyszámú csoport vett részt Álmosdról, Hanczár Gábor segédlelkész vezetésével. A megbeszéléseken és bibliaórákon leányok és fiúk külön csoportban, majd pedig együtt vettek részt. Mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatta az ifjúság az előadásokat és kapcsolódott bele a megbeszélésekbe. Több megbeszélésen résztvettek a gyülekezet felnőtt tagjai is, sőt a nőszövetség tagjai számára külön előadást is tartott Dr. Kovács Mária. Az áldásokban gazdag konferenciát templomi ünnepély zárta be, melyen az Igét Saket Győző hirdette, előadást pedig Csávás Sándor tartott, az ifjúság tagjai szavalatokkal és énekszámokkal működtek közre. Az ifjúság sok nehéz kérdésére adott feleletet e konferencia, melynek alapgondolata nem halkuló erővel zeng az ifjú lelkekben: *„Krisztus a király."*

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi egyházmegye tisztújító közgyűlése. Február hó 4-én a beregszászi református egyház tanácstermében egyszerű külsőségek között, de megkapó módon iktatta be tisztségébe új tisztikarát a beregi református egyházmegye rendkívüli közgyűlése. Az ünnepélyes közgyűlés súlypontja az ismét megválasztott *Bary Gyula* esperes beköszöntő beszéde s az új egyházmegyei gondnok: *Dr. Pataky Tibor* miniszterelnökségi államtitkár programmadása volt. *Bary* Gyula esperes előbb a lelépő elnöktársát: *Fekésházy* Sándor csikósgorondi földbirtokost, mint a keresztyén gyakorlat emberét búcsúztatta, majd meghatódva köszönte meg azt a ragaszkodást és bizalmat, amely ismét az egyházmegye 66 gyülekezetének valamennyi szavazatával juttatta az esperesi tisztségre őt. Mint eddig tette, a jövőben is szolgálni kíván egyházában és egyházmegyéjében. Ahogy az esperest, épúgy a lelépő egyházmegyei gondnokot s utána az eskütételre és programmadásra megjelent egyházmegyei gondnokot: *Dr. Pataky Tibor* miniszterelnökségi államtitkárt lelkes ünneplésben részeltette az egyházmegyei közgyűlés. Az egyházmegyei gondnok beköszöntő s programmadó beszédében előbb a különféle köszöntésekre válaszolt, majd a tulajdonképpeni s várt programmbeszédét tartotta meg. Ebben kitért a beregi születésére s arra a kapcsolatára az egyházmegyével, hogy középiskolai tanulmányai alatt Bary Gyula volt a vallástanára. A beköszöntő beszéd hitvallástétel volt az Egyház és az Úra mellett. Ígérte, amikor ezeket fogja a tisztsége s hivatala szerint szolgálni, mindent megtesz a magyarság, így szülőföldje s megbízó egyházmegyéje érdekében, amit csak tud és tehet. Tisztségében az eddigi vezérigazságra tekint, vagyis a hit Istenben és hűség nemzete iránt fogja irányítani életét. Lelkes helyeslés nem egyszer szakította félbe ezt a gazdag tartalmú s építőjellegű beköszöntő beszédet. Az új egyházmegyei tisztikar, amelyet a beregi református egyházmegye az élére állított, a tökéletesebb lelki egybeforradás jegyét mutatja. Az esperes: *Bary* Gyula nagyberegi lelkipásztor, egyházmegyei gondnok: *Dr. Pataky* Tibor miniszterelnökségi államtitkár, bótrágyi földbirtokos, egyházmegyei lelkészi főjegyző: *Györke* István beregújfalui lelkipásztor, egyházmegyei világi főjegyző: *Dr. Kovách* Béla beregszászi tanár. Lelkészi tanácsbírák: *Csatáry* Jenő jándi, *Györke* István beregújfalui, *Illyés* István csonkapapi, *Kelemen* Gyula vásárosnaményi, *Pói* József kisharanglábi, *Oroszlán* Sándor kislónyai s *Simon* Zsigmond asztélyi lelkipásztorok. Világi tanácsbírák: *Cserepes* Gyula, a beregszászi gimnázium igazgatója, *Fekésházy* Sándor csikósgorondi földbirtokos, *Fekésházy* Zoltán ny. alispán, *Fóry* József nagyberegi igazgató-kántortanító, *Dr. Máthé* Béla vásárosnaményi földbirtokos, m. kir. gazdasági főtanácsos, *Papp* Imre ny. főszolgabíró, *Péchy* Szabolcs Bereg vármegye főispánja s *Tatár* Géza Bereg megye alispánja. A jegyzői kar tagjai: *Narancsik* Imre nagymuzsalyi, *Petneházy* Gyula mezőkaszonyi lelkipásztorok, valamint *Egry* Károly árvaszéki ülnök és *Dr. Péchy* György, a munkácsi járás főszolgabírája. Az egyházmegye ügyészei: *Dr. Seeberg* Béla s *Dr. Vass* Kálmán beregszászi ügyvédek.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni lelkipásztorok és lelkészképesítésű egyének lelkésztestülete folyó évi február hó 2-án d. u. 4 órai kezdettel az egyház tanácstermében módszeres értekezletet tartott. Az összejövetelt D. Dr. Révész Imre elnöklő püspök bibliaolvasása és imája vezette be. Az értekezletnek két tárgya volt: 1. A debreceni református egyház feladatai, különös tekintettel a felekezetközi helyzetre; előadó: Dr. Ferenczy Károly lelkipásztor. 2. A vegyesházasság egyházjogi kérdései — v. d. Heydt „Die Mischehe" című könyve alapján; előadó: Szenes László, az egyetemi egyházkörzet vezető-lelkésze. A kitűzött tárgyakhoz előre felkért első hozzászóló volt Mezey Béla lelkipásztor. Jelen volt Dr. Szász Imre esperes és igen alapos hozzászólással ő is résztvett a tárgyalásban. A bő mederben kibontakozó tárgyalás este 8 óráig eltartott s annak anyagát elnöklő

püspök úr igen tanulságos és komoly intelmekben foglalta össze a szép számban megjelent lelkésztestületi tagok számára.

Lelkipásztori imaórát tartottunk Gáborjánban (Hencida, Gáborján, Szentpéterszeg lelkipásztorai) 1943. év január hó 21-én délután. János evang. 7 : 16—18. verse alapján megvizsgáltuk önmagunkat az Ige tükrében és könyörögtünk Istenhez, hogy ezekben a súlyos időkben különösképpen tegyen alkalmassá bennünket az Ige hűséges szolgálatára. Éreztük, hogy a közös imádkozás áldás, erőforrás és megújulás a számunkra. Elhatároztuk, hogy ha az Úr akarandja és élünk a jövőben is mindig megtartjuk. Imaóra után vallásos-estélyen vettünk részt. A zsúfolásig megtelt iskolateremben Fekete Gusztáv szentpéterszegi lelkkipásztor hirdette az Igét Apost. csel. 19. r. 19., 20. v. alapján. Csontos Jenő hencidai lelkipásztor a Főméltóságú Asszony segélyakcióját ismertette megható szeretettel. A befolyt persely-pénzt a hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére fordítottuk. *(K. Tóth Albert.)*

IRODALOM

„Milyen a te Vasárnapod?" címen új év után egy meditáció jelent meg lapunk hasábjain, amelyről most különlenyomatot készíttettünk az egyházkerületi nyomdában. 12 oldalas csinos kis füzet lett belőle. Tartalmát felesleges volna ismertetni. Maga a cím már jelzi a traktátus tartalmát. Mert ez lett belőle : eleven, ébresztő magyar református traktátus, a Vasárnap megszentelése érdekében. Lapunk eddigelé ilyen irányú irodalmi termék kiadásával nem foglalkozott. Ez az első próbálkozás. Az indított reá, hogy jónéhány hónap óta újra meg újra elmondottuk, hogy pótolni kellene az elkobzott ponyvatermékeket. Javasoltuk azt is, hogy azonnal újra meg kellene indítani az első világháború óta megszűnt „Koszorú" füzeteket. Kiáltó szavunkra nemigen jött válasz. Most ennek a kis traktátusnak a kibocsátása megint egy kiáltó szó. Reménykedve várjuk, hogy mi lesz reá a visszhang... Mi nem üzleti vállalkozásba kezdünk. Segítségére akarunk lenni lelkésztestvéreinknek. Komoly, evangéliumi szellemű írást adunk kezükbe, melyből egyformán okulhatnak kicsinyek és nagyok. A füzetet minden haszon kizárásával, bekerülési áron adjuk. Darabja 10 fillér. Tíz darabnál kevesebb nem rendelhető. Ennyit már portómentesen küldünk. Az ára levélbélyegekben is beküldhető, mely a Debreceni Protestáns Lap Szerkesztőségéhez címezendő, Debrecen, Révész-tér 2.

HALOTTAINK

Demjén Ferenc, a hajdúszoboszlói református egyházközség lelkipásztora, lelkészelnöke, egyházmegyei tanácsbíró, Hajdú vármegye törvényhatósági bizottsági tagja élete 70. évében, hajdúszoboszlói lelkipásztori szolgálata 35. évében rövid, de súlyos szenvedés után folyó évi február hó 3-án Debrecenben csendesen elhúnyt. Temetése ugyanott, február 6-án folyt le nagy részvét mellett. — Középiskoláit Zilahon, a theologiát Debrecenben végezte. Lelkésszé szenteltetett 1902. évi május 21-én. Segédlelkész volt Hajdúszoboszlón ; rendes lelkipásztor Szilágypanitonban, Érolasziban, majd 1908 augusztus 2 óta Hajdúszoboszlón. Az egyházmegye könyvtárosa, közpénztárosa, tanácsbírája, végül számvevője volt. Városa életében élénk részt vett, több jótékony egyletben vezetői állást töltött be. Hitvese és négy gyermeke, valamint szélesen kiterjedő családja gyászolja. De méltán siratja őt egész gyülekezete, melynek mindhalálig hű és igen szelíd lelkű pásztora volt. Emléke legyen áldott. A. B. F. R. A.

KRÓNIKA

HAJNALI ÉNEK.

Az ég s a föld, minden Neked
Zeng hozsánnát, szent éneket :
Nagy Istenünk ég s föld Ura,
Tied minden hallelujah.
A mi szívünk is Téged áld'
Hozzád viszi imádatát.
Hozzád sóhajtunk Istenünk :
Maradj velünk. Maradj velünk.

E földi élet bármi szép,
Nálad nélkül csak buborék.
Benned vidul fel gyermeked,
Kezét ha fogja szent kezed.
A szívünk, hogyha Rád talál,
Többé nem árthat a halál....
Csak légy Atyánk. Csak el ne hagyj.
Velünk maradj. Velünk maradj.

(Gyulaháza.) **PETHŐ KÁROLY.**

A hősi halált halt vitéz nagybányai Horthy István helyett, ifj. nagybányai Horthy Miklós vállalta a nagyvárad-réti református egyházrészben építendő Hazatérés Templomának fővédnökségét.

A közel 8—9 ezer lelket számláló nagyvárad-réti református egyházrész hívei esztendők hosszú sora óta foglalkoztak azzal a tervvel, hogy jelenlegi imaházukat templommá alakítsák át, hogy azon az útvonalon, ahol a magyar honvédség bevonult Nagyváradra, felépítsék iskolájukat és a Hazatérés Templomát.

A megszállás éveiben rendkívül nehezen ment a gyüjtés. Sem a hatóságok, sem az állam részéről nem kaptak támogatást a réti reformátusok. A felszabadulás után nagyobb lendülettel indult meg a gyüjtési mozgalom. Tekintettel arra, hogy ennek a körzetnek legnagyobb része vasutas, az egyházrész vezetőségének felkérésére a mozgalom fővédnökségét vitéz nagybányai Horthy István, az akkori MÁV elnöke vállalta. Mint Kormányzóhelyettes is többízben érdeklődött meleg szeretettel az építkezés iránt.

A Kormányzóhelyettes úr hősi halála után az egyházrész lelkipásztora, Dr. Szabó Lajos, nagybányai ifjú Horthy Miklóst, magyar királyi meghatalmazott minisztert, rendkívüli követet kérte fel az építkezési mozgalom fővédnöki tisztségének elfogadására. Ifj. Horthy Miklós a felkérésre a következő tartalmú levélben válaszolt :

Budapest, 1943 jan. 22.

Nagytiszteletű

Dr. Szabó Lajos úrnak,
nagyvárad-réti református lelkipásztor, egyházmegyei főjegyző
Nagyvárad.
Árpád-vezér-út 6.

Nagytiszteletű Uram!

Folyó évi január hó 14-én kelt levelére van szerencsém közölni, hogy a nagyváradi Hazatérés Templo-

nak felépítése mogalmában a fővédnöki tisztséget elfogadom.

Remélem és hiszek abban, hogy e templom a háború befejeztével fel fog épülni és örök emléket állítunk vele a váradi magyar reformátusság nemzethűségének és áldozatos hazaszeretetének.

Nagytiszteletű urat hazafias üdvözlettel köszönti

ifj. Horthy Miklós s. k.

A várad-réti reformátusság körében méltó lelkesedést váltott ki ifj. Horthy Miklós levele.

Itt említjük meg azt, hogy a nagyváradi egyházközség presbitériuma a legutóbbi gyűlésén úgy döntött, hogy az iskola építését már ebben az esztendőben megkezdi a réti körzetben és a háború befejeztével sor kerül a Hazatérés Templomának megépítésére is.

A debreceni Kollégium története. Az alábbiakban közöljük a Kollégium története megírásának tartalomtervezetét, mint általános érdeklődésre méltán igényt tartó gazdag programmot.

Első kötet. A Kollégiumnak, mint egységnek és tagozatainak külső története az egyetemmé átalakulásig, illetőleg a jelenkorig. 1. A Debreceni Kollégium, mint egységes intézmény, az Egyetem kiválásáig (kerettörténet). D. Dr. Nagy Sándor. 2. Az egyetemmé alakulás története, a Kollégiummal való kapcsolatok továbbélése az Egyetemnek, mint egységnek életében. Dr. Sz. Kun Béla. 3. A gimnázium története. D. Dr. Nagy Sándor. 4. A polgári (alreál) iskola története. D. Dr. Nagy Sándor. 5. A tanítóképzőintézet s az elemi oktatás története. Török Tibor. 6. A lelkészképzőintézet. Dr. Erdős Károly. 7. A tanárképzőintézet. Dr. Bessenyei Lajos.

Második kötet. A) A theologiai oktatás története négy évszázadon át (az Egyetemen is). 1. A tanszékek szerint nem tagozódott (XVI—XVII. századi) theologiai oktatás története. 2. A rendszeres theologiai és az egyháztörténelmi oktatás története. 3. A bibliai tudományok oktatásának története. D. Dr. Kállay Kálmán. 4. A gyakorlati theologia oktatásának és a kollégiumi vallásos nevelésnek története. *B)* A jogi oktatás, az orvosi oktatás, az iskolai egészségügy története. 1. A jogi oktatás története, az Egyetemben való folytatódása. Dr. Sz. Kun Béla. 2. Az orvostudomány kezdetei Debrecenben, művelői a Kollégiumban; az egyetemi orvosi kar felállítása, története, jelene, különös tekintettel a Kollégiummal való kapcsolataira. 3. A Kollégium iskolai egészségügyének és egészségügyi oktatásának, testnevelésének története.

Harmadik kötet. 1. Filozófia. Dr. Tankó Béla. 2. Pedagógia. Dr. Karácsony Sándor. 3. Magyar nyelvészet. 4. A debreceni Kollégium és a magyar irodalom. Dr. Zsigmond Ferenc. 5. Történelem (hazai és egyetemes). Dr. R. Kiss István. 6. Klasszika filológia (latin). 7. Klasszika filológia (görög). 8. Német nyelv, irodalom és egyéb modern nyelvek. Dr. Benigny Gyula. 9. Sémi filológia, keleti nyelvek. Dr. Varga Zsigmond. 10. Földtan, ásványtan, kémia. Dr. Hoffer András. 11. Földrajz. Dr. Varga Zoltán. 12. Állattan, növénytan. Dr. Nagy Jenő. 13. Fizika. Nagy Géza. 14. Matematika. Dr. Dávid Lajos. 15. Melléktárgyak. D. Dr. Nagy Sándor.

Negyedik kötet. A Kollégium intézményei, gyüjteményei. 1. Alapok, alapítványok. Jakucs István. 2. Segítőegyesületek. D. Dr. Nagy Sándor. 3. Önképzőegyesületek. D. Dr. Nagy Sándor. 4. Tűzoltóegyesület. D. Dr. Nagy Sándor. 5. Kántus (az ének és zeneoktatással együtt). D. Dr. Nagy Sándor. 6. Anyakönyvtár összes gyüjteményeivel. Dr. Varga Zsigmond. 7. Levéltár. D. Dr. Nagy Sándor. 8. Természetrajzi gyüjtemény. Dr. Hoffer András és Nagy Jenő. 9. Természettani gyüjtemény. Jakucs István. 10. Szellemtudományi gyüjtemények. Dr. Kun Sándor. 11. A Kollégium és a városi nyomda kapcsolatai. Dr. Csűrös Ferenc.

Ötödik kötet. A) Okmány- és adattár. *B)* Betűsoros név- és tárgymutató valamennyi kötethez.

„Debrecen neve" c. cikkünk szerzője a debreceni evangélikus testvér egyházközség sokoldalú és nagybuzgóságú lelkipásztora, Dr. Pass László. Tüzes magyarságának és Debrecen iránti szeretetének teszünk tisztességet, amikor cikkét közreadjuk. Kötelességünknek tartjuk azonban megjegyezni, hogy fejtegetéseiben nem látunk kényszerítő bizonyító erőt és hogy a legkiválóbb magyar turkológusnak, Németh Gyulának teljesen más magyarázata van Debrecen nevének eredetéről. (L. Klebelsberg-emlékkönyv 1925, 139. s kk. ll.) Lapunk egyébként nem lévén szaktudományos folyóirat, e tárgyban vitát nem óhajt indítani, legföljebb szakember részéről fogad el köszönettel e tárgyhoz egy rövid hozzászólást. *(R. I.)*

Első lelkészképesítő vizsgálatok voltak a debreceni Kollégiumban folyó évi február hó 8. és 10. napjain. Összesen hét ifjú jelentkezett az évközi vizsgára. Február 8-án zárttermi írásbeli dolgozatot készítettek. A szóbeli vizsga 10-én, egy nap alatt lezajlott. Jól képesítettek: Boda Aladár, Gáll Mihály, Németi Márta, Szatmári Lajos és Vaday Ferenc. Képesítettett: Hódy László. Egy jelölt egy tárgyból javításra utaltatott. — Az ünnepélyes eskütétel és kibocsátás alkalmából D. Dr. Révész Imre püspök a Jeremiás könyve 29. rész 7—11. versei alapján intézett az ifjakhoz felemelő exhortációt. Áldást kívánunk életük útjaira.

A szovjet iskolás gyermekek tízparancsolata. A lisszaboni „Novidades" napilap közli azt a tízparancsolatot, amelyre a Szovjet-Unióban az iskolásgyermekeket tanítják. Szövege a következő: 1. Ha jó tanuló akarsz lenni, légy istentagadó, mint Lenin és Sztalin. 2. Sohase tűrd, hogy templomba cipeljenek téged. 3. Ha szüleid kényszeríteni akarnak vallási cselekményekre, fordulj a GPU-hoz. 4. Nevezd meg mindazokat az előtted ismert ellenségeit az államnak, akikről tudod, hogy valamely vallásnak hódolnak. 5. Istentagadónak lenni annyit jelent, mint Lenin és Sztalin hű követőjének lenni. 6. Minden istentagadó tanuló viseli az istentagadók jelvényét. 7. Ha papot látsz, mutass rá ujjaddal, mint a proletariátus legnagyobb ellenségére. 8. Mint jó istentagadónak, ismerned kell a szovjet-rendszer tanítását. 9. Sohase felejtsd el, hogy a papok a mi forradalmunk legnagyobb ellenségei. 10. Minden istentagadónak készen kell állni, hogy rendszerünket fegyverrel kezében megvédje belső és külső ellenségek ellen. — Őrállók, vigyázzatok!

A debreceni református tanítók segélyegyesülete ez év február hó 6-án tartotta fennállása negyvenéves jubileumi díszgyűlését. Az alapítók közül két tag még életben van: Káposztás Imre nyug. tanító, aki az egyesületnek díszelnöke is és negyven évvel ezelőtt a segélyegyesület megszervezését végrehajtotta; továbbá özv. Törő Mihályné, aki a debreceni református egyháznak ma is aktív tanítónője. A díszgyűlésen Benyhe Imre igazgató-tanító — mint elnök tartott nagyszabású ünnepi beszédet. Visszapillantást tett az egyesület multjára, mely a lefolyt idő alatt, éppen a legnehezebb körülmények között lévő tanítótestvéreken segített; de ezáltal is az iskola alapvető ügyét szolgálta, hogy a tanítóság az élet küzdelmeivel szemben is, hivatása magaslatán maradhasson. Nagy hálával emlékezett meg a debreceni egyház presbitériumáról, mely állandóan erkölcsi és anyagi támogatásban részesítette a segélyegyesületet. A díszgyűlésen az egyházkerület és a debreceni egyház köszöntését Uray Sándor egyházkerületi főjegyző, a presbitérium h. lelkészelnöke tolmácsolta.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

EMLÉKEZTETŐ.

Legközelebbi egyházkerületi közgyűlésünk, amelyen a megválasztandó új egyházkerületi tisztviselőket fogjuk beiktatni, Isten segítségével — 1943 március hó 18-án, csütörtökön délelőtt fog tartatni. A közgyülésnek a beiktatáson kívül csak annyi tárgya lesz, amennyi a délelőtt folyamán elvégezhető, tehát a szokott negyedévi egyházkerületi tanácsüléseken esedékes ügyek, s esetleg még egynéhány halaszthatatlanul fontos ügy. Ugyanazon nap délutánján egyházkerületi bírósági ülés tartatik. Megelőző nap (március 17., szerda) délelőttjén esperesi értekezlet fog tartatni, amelynek megbeszélési anyagát később közöljük. Délután pedig kollégiumi igazgatótanácsi és jog- és pénzügyi bizottsági ülések lesznek. A végleges meghívók később mennek ki.

A lelkészi törzskönyvek pontos vezetését rendkívül fontos köz- és magánérdekek követelik. Hogy az esperesi és püspöki hivatalban őrzött adatok pontosak legyenek, min-

den változást haladéktalanul be kell jelenteni az illetékes esperesi és ennek útján a püspöki hivatalhoz.

A Debreceni Protestáns Lap 1943. évi 12 P előfizetési díját a hátralékokkal együtt a már megküldött postai befizetési lappal be kell fizetni mielőbb a lap kiadóhivatalánál. A *tartalommutatót* 5. számunkhoz csatoltuk. A lapot tárgymutatóval együtt be kell köttetni.

Püspök úr fogadónapja hetenként kedd, szerda és csütörtök 10—12 óra. Vidékieknek ajánlatos előre érdeklődni, hogy ezeken a napokon püspök úr Debrecenben fog-e tartózkodni.

Áttértek anyakönyvébe bejegyzéseket kizárólag eredeti anyakönyvi kivonatok vagy egyházi főhatósági engedély alapján lehet foganatosítani.

Kollégiumi akcióra minden fizetmény a Tiszántúli Református Egyházkerület pénztári hivatala, Debrecen (7601. sz. csekkszámla) címére küldendő, tehát sem a püspöki hivatalhoz, sem a Debreceni Protestáns Laphoz nem szabad ezeket az összegeket küldeni. Azoknak áttétele felesleges, zavaró és elkerülhető munkát jelent.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

596—1943. sz. TÁRGY: *Anyakönyvi kutatás.*

FELHÍVÁS.

Horváth Bertalan miniszteri tanácsos, ny. pénzügyigazgató debreceni (Batthyány-u. 17—19. sz. III. e. 6.) lakos keresi dédapjának Funyi Dániel református rektornak 1825 január 1. és 1829 közötti időben szolgálati és lakóhelyét. Ennek megtalálása esetén megállapítandó, hogy született-e ott Funyi Dánielnek Funyi Rozália nevű leánya és mikor.

Eddig már megállapítást nyert, hogy Funyi Dániel 1818-tól 1821-ig Nyíribronyban, 1821-től 1825 január 1-ig Sényőn, 1829-től 1836-ig Ibrányban volt rektor.

Felhívom a lelkipásztor urakat, hogy Funyi Dániel rektor 1825 és 1829 közötti lakóhelye után kutatni és Funyi Rozália születési anyakönyvi bejegyzését megkeresni szíveskedjenek.

Megtalálás esetén kérelmező értesítendő, aki a sikeres kutatást és anyakönyvi kivonat kiállítását illendően fogja honorálni.

Debrecen, 1943 február 8. **D. Dr. Révész Imre,** püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a **Kiadóhivatal** *címére (Debrecen, Kálvin-tér 17., Püspöki hivatal, Postafiók 65.) kell beküldeni.*

Hirdetési díj szavanként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

Hajdúnánás református gimnáziumának fenntartótestülete pályázatot hirdet egy január 1-én megüresedett *magyar-francia*, vagy *magyar-latin* és egy *mennyiségtan-természettan* szakos *tanári* állásra. E tanszékeket a pályázók eddig szolgálatának megfelelően rendes vagy helyettes tanárral tölti be. Pályázhatnak megfelelő képesítésű református tanárok, esetleg szakvizsgás tanárjelöltek is. Javadalom az állami tanárokéval azonos. A pályázók a gimnáziumi igazgatótanácshoz címzett és kellően felszerelt folyamodványukat február 25-ig küldjék be a gimnázium igazgatóságához. Közszolgálatban nem állók igazolják azt is, hogy nem esnek a zsidótörvény korlátozása alá.

A kisújszállási református egyháztanács pályázatot hirdet hadiszolgálatra bevonult *tanító helyettesítésére*. Pályázhatnak a törvényes követelményeknek megfelelő tanítók vagy tanítónők. Fizetés: törvényszerű. Pályázati határidő 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények Református Iskolaszék, Kisújszállás címre küldendők.

Vánesodi (Bihar megye) református egyházközség pályázatot hirdet újonnan szervezett *V. sz. tanítói* állásra. 10% helyi hozzájárulás. Férfiak, nők pályázhatnak. Határidő 21 nap.

Főzőnőt keresünk jó bizonyítványokkal, püspöki házhoz március 1-re. Debrecen, Kálvin-tér 17.

TARTALOM:

Uray Sándor: Magyar református templomok
Dancsházy Sándor: A jövő lehetséges útjai
Dr. Pass László: Debrecen neve
Hírek az egyházmegyékből — Halottaink — Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

Ma a legolcsóbb imakönyv

URAY SÁNDOR:

Édesanyám imakönyve

Félvászonkötésben....1·40 P
Egészvászonkötésben..2·— „
Bőrkötésben.....6·— „

MEGJELENT!

az új beosztású református nagykönyvű piskolai **ÉRTESÍTŐKÖNYV**

Ára 30 fillér. Megrendelhető a

Méliusz *könyvkereskedésben* **DEBRECEN**

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

DEBRECENI FIÓKJA

Piac-utca 45—47. Telefon: 23-70, 23-71.

FOGLALKOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGÁVAL.

DEÁK FERENC úriszabó, magyar ruha készítő és papiszabósága. **Hódmezővásárhely,** IV., Feleki-u. 46. szám.

Az országos hírű Szántó L.-nek 1935 óta haláláig volt palást-, tógakészítő mestere. Készítek ORLE-formába szövetselyempalástot, süveget, tógát, övet, papi mellényt. Régit felújítok. Felvidéki, erdélyi Tiszteletes Uraknak nem ORLE-formájú palástjait mérsékelt áron átalakítom ORLE-formába. Elismerő és ajánlólevelekkel, mintákkal szolgálok. Pontos időben, portómentesen szállítok elismert finom anyagokból és szép munkával. Református iparos.

Lelkész urak figyelmébe!!!

RÓZSÁSSY JÓZSEF építési vállalkozó

templomépítési, tatarozási és tervezési vállalata

tájékoztató költségvetésekkel, tervekkel, szaktanácsokkal díjmentesen szolgál, helyszínre leutazik.

Kálvinista cég!

Vállalati összegének 2—5%-át a református lelkészárvák javára adja. Számos elismerő és kitüntető bizonyítvány.

Tiszalök. Postafiók 11.

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen

Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával:

betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása

értékpapírok vétele és eladása.

REFORMÁTUS

PAPI PALÁST ÉS SÜVEG

KÉSZÍTÉSE ELSŐRENDŰ KIVITELBEN

FÉNYES ILONA

RIMASZOMBAT

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1943—574

46
Műemlékek Országos Bizottsága
Budapest.
IX., Högyes Endre-u. 10.

Széleskörű intézkedések mezőgazdasági termelésünk korszerű továbbfejlesztésére

Messzemenően gondoskodik a költségvetés az állattenyésztés fokozásáról

A kormány széleskörű intézkedéseket tervez a jövő költségvetési évben a mezőgazdasági termelés minőségi és mennyiségi fejlesztésére. Ebből a célból folytatja *a talaj termelőképességének növelésére megindított akciókat*, segélyekkel kívánja megkönnyíteni a kisgazdák részére *a műtrágya nagyobbmérvű használatát*, ezenkívül nagyobb összeget irányoz elő a terméketlen, vagy silány termőerejű talajok megjavítására. Az ország közélelmezésének biztosítása, az állatkivitel színvonalának fenntartásához fűződő fontos nemzetgazdasági és honvédelmi érdekek állattenyésztésünket fokozott követelmények elé állítják és a kormány egyik legsürgősebb feladatává teszik *az állattenyésztés színvonalának emelését*. Az okszerű tenyésztés és takarmányozási eljárások az ország nagy részében, különösen pedig a visszacsatolt területeken és általában a népies állattartás tekintetében még távolról sem érvényesülnek. Az állattenyésztés fejlődésének fokozása érdekében 5 millió pengő felhasználásával kívánja a kormány biztosítani, hogy a népies állatállományt magábanfoglaló köztenyésztést *jóminőségű apaállatokkal* elláthassák és hogy kisgazdák részére tenyészállat kiosztási akció keretében lehetővé tegyék kiváló minőségű tenyészállatok beszerzését, ezzel a gyenge minőségű állatállomány fokozatos kicserélését. Az állattenyésztő gazdák céltudatos megszervezését és a kisgazdák körében az okszerű és jövedelmező állattenyésztés népszerűsítését is tervbe vette a kormány. A jövő év folyamán mintegy *50 ezer darab tenyészállatot oszt ki kedvezményes áron* a földmivelésügyi minisztérium.

A kisgazdákat is bekapcsolják a korszerű állattenyésztésbe

A törvényhatósági állattenyésztési alap biztosítja, hogy a jövő évtől kezdve *a törvényhatóságok is szervesen résztvegyenek az állattenyésztés fejlesztésében*. Állami támogatással biztosítják, hogy a köztenyésztésnek törvényhatósági apaállatokkal való ellátása mielőbb általánosan megvalósuljon. Értékes kezdeményezésnek bizonyult az állami támogatással ellenőrzött *„állattenyésztő községek"* intézménye is, amely lehetővé tette, hogy *a népies állatállomány nagy tömegei is rendszeres irányítás alá kerüljenek* és a korszerű állattenyésztési munkába a kisgazdák intézményesen bekapcsolódjanak. Az állattenyésztőknek ily módon való megszervezésével gondoskodik a kormány a helyszíni tanácsadás kiépítéséről, az állattenyésztő gazdák rendszeres továbbképzéséről és az okszerű takarmányozás, takarmánytermelés, a helyes állattartás és hizlalás, valamint értékesítés keresztülviteléről is. Különös gondot fordítanak a *lótenyésztés* továbbfejlesztésére. A visszacsatolt területek gazdag *vad- és halállománya* indokolttá teszi, hogy ez a két ágazat is nagyobb támogatásban részesüljön.

Uj háziasszonyképző és tejipari szakiskola

A gazdasági szakoktatás korszerű kiépítése során *a kárpátaljai és erdélyi tejtermelés szakszerű emelése* a tej feldolgozása céljából Munkácson már megnyílt, Marosvásárhelyen pedig a jövő évben nyílik meg *a tejipari szakiskola*. Ezek az iskolák a távoli környék vaj- és sajtgyártására is jó hatással lesznek. Fejlesztik a nők háztartási és gazdasági oktatását is. Ebből a célból *uj háziasszonyképző-iskola létesül a közeljövőben*, a tömegoktatás érdekében pedig szaporítják *a háztartási vándortanfolyamok* számát. Minden vármegyében terveznek egy népszerű vándortanfolyamot. Mint uj iskolatipust, meginditja a földmivelésügyi miniszter *a téli gazdasági vándoriskolát*. Ennek főleg az a rendeltetése, hogy alkalmat nyujtson olyan gyermekek gazdasági kiképzésére, akik rossz közlekedési viszonyok vagy nehéz anyagi helyzetük miatt téli gazdasági iskolába nem járhatnak. A vándoriskolák kétévenként változó székhellyel fognak működni.

A mezőgazdasági értékesítés és készletgazdálkodás érdekében tovább épitik ki a *gabonatárház-hálózatot*. Békésen egy nagyobb befogadóképességü tárház, továbbá 8—10 kisebb, 80—100 vagon befogadóképességü gabonaraktár fog épülni. A tengeri eltartása érdekében folytatják a góréépitési akciót. Hűtőházakat és csomagoló raktárakat létesitenek a gyümölcs értékesitésére.

Az alföldi erdőtelepitést, a kopárfásitásokat és a balatonkörnyéki fásitást a meglévő keretek között folytatják.

Nagyobb hushozamu és tojásu baromfi

A magyar szarvasmarhatenyésztés fejlesztésére értékes intézkedésnek bizonyult az „ötvenes" törzsgulyák létesitése és fenntartása, ami lehetővé teszi a jóminőségü alföldi fehér magyar fajta tehenek törzskönyvezését és ennek a fajtának tiszta vérben való tenyésztését. *Baromfi- és baromfitermék-kivitelünk fejlesztésének* előfeltétele, hogy a népies tenyésztésben egyrészt a *nagyobb hushozamu*, másrészt a nagyobb számu és főleg *sulyosabb tojástermelő baromfifajták* terjesztessenek el. A baromfi kiosztási akciót, a tenyészkakasok, tenyésztörzsek, viziszárnyasok és naposcsirkék kiosztását továbbra is folytatják. Népies baromfitenyésztésünk fejlesztése érdekében a fontosabb gócpontokban *oktatótanfolyamokat* rendeznek. A kisgazdáknál *baromfi mintaólak, hordozható ólak, oktatási célt szolgáló modellek, falitáblák* kiosztásáról gondoskodik a kormány. Udvarszemlék és helyi tanácsadás rendszeresitése céljából a baromfitenyésztési tanácsadói szervezetet tovább kiépitik. A tavaszi időszakban a belföldi piacnak baromfival való ellátása érdekében a korai mesterséges keltetésre szoktatják a gazdákat. Ujabb keltetőközpontok felállitására megfelelő fedezetről gondoskodik a költségvetés.

A házinyultenyésztés elterjesztése

A szegényebb néprétegek élelmezésénél a házinyulhus és a külkereskedelmi forgalomban a gerezna, illetve a nyulszőr iránt fokozott érdeklődés tapasztalható. A szőrme- és kalapipar, a kötő- és szövőipar, valamint a külföldi piacok részéről megnyilvánuló keresletet a hazai tenyésztők eddig csak részben tudták kielégiteni. *A házinyultenyésztés széleskörü elterjesztésével* a nyulszőrben számottevő kivitelt is érhetünk el. E célból kedvezményes áru házinyultörzsek, utmutató és mintaketrecek kiosztását, nyulházak épitését, nyultenyészetek létesitését vette tervbe a földmivelésügyi miniszter.

Nincs kellemetlen mellékhatása

Debrecenben megnyilt a „Déri György ezredes - Néprajzi Muzeum"

Séta a magyarországi népművészet ezernyi emléke között

Debrecen, okt. 28. *(A Pesti Hirlap debreceni tudósitójától.)* Uj, országos jelentőségü kulturtényezővel gyarapodott Debrecen városa. *Déri György* ny. tüzérezredes, Debrecen hires muzeumalapitó mecénásának testvéröccse budapesti lakásán felhalmozott *magyarhoni néprajzi gyüjteményét Debrecen városának adományozta s azt „Déri György ezredes Néprajzi Muzeum* néven hat hatalmas teremben, a Déri Muzeum melletti iskolaépületben kiállitották.

Dr. *Sőregi János* muzeumigazgató, aki sokat fáradt a hatalmas anyag rendezésében, kalauzol végig bennünket a sok kinccsel teli gyüjteményen.

Az iparművészeti részben ón, üveg és habán cserépedények sorakoznak egymás mellé. Közöttük a legértékesebb egy 1619-ből való német felirásu felsőmagyarországi disztányér. Közepén dombormü: Noé feleségével és fiával égőáldozatot mutat be az Urnak. A többi darab is javarészt a XVIII század végéről származik A régi magyar üveghuták termékei után *habán*, vagy másnéven ujkeresztyén edények következnek: *bokályok* (boroskancsók) és virággal, szarvassal, madárral diszitett diszedények. Igen értékesek az *erdélyi habánok*, amelyek aprólékos munkával készültek, karcolással rajzolták sötétkék alapra fehér vonalakkal a virágokat és szőlőfürtöket.

A népművészeti termekben különösen megkapják a látogatót életszerüségükkel a bábok, amelyek viaszalakjukon viselik a szines népi viseleteket. Elől — a nyugati végek viseleteinél — *tót menyecske és rábaközi magyar* álldogál, várva a látogatót. A legény dolmányán levő virágok formája és szinezése nagyon emlékeztet *az oroszországi és a szibériai török népek himzéseire*. Hasonló diszitményeket láthatunk *a bácskai magyar nők* kötényein is.

Az alföldi rész is számtalan érdekességet tartalmaz. Ilyen egy boroskancsó, amelynek a széle *cifrán ki van csipkézve*, a vendég megtréfálására, hogy ne tudjon tölteni belőle. Lovasalaku *pálinkásbutélia* következik, a lovas *a feje tetején*, a ló meg *a farka helyén* tölthető meg. Vannak emberalaku boroskancsók, u. n. „Miskák" Van „Jutka" is. Ez egy alulról tölthető, meritő vizeskorsó. További szekrényekben farkasszemet néznek egymással *mezőkövesdi, matyóalakok, meg a kiskunsági legény, meg a szabolcsi* viseletben pompázó öreg. Ott az öreg oldalán a „tüsző", bizonyságául, hogy ez nem oláh viselet *és százötven évvel ezelőtt a magyarság mindenütt viselte*, nevének tanusága szerint pedig Keletről hozták őseink. A következő szekrények üvege alatt *debreceni* civispár álldogál, a férfi hófehér, minden cifraságot nélkülöző kötényben. Ez még a régi céhbeli mesteremberek kötényviselete volt.

Gazdag rész foglalkozik a Dunántul és a Délvidék népikincsének bemutatásával is. Feltünik a bakonyi szür sajátságos *„nagygallérjával"*, széles piros posztószegésével. Rövid ujja be van *„fenekelve"*, mert sohasem öltik fel, *csak vállravetve viselik*. A buzsáki, sárközi népviseletek kincsei után érdekesség következik: *Savanyu Jóska, meg Weszelka János hires betyárok baltái*. Cifra botok, karikások, no meg a sárközi cserépedények, a *gyüdi és mórágyi* fazekasok messze földön hires dolgai egészitik ki a részt. A terem disze még egy-egy *baranyai szék*, mindegyik remek példánya a barokktól érintetlen régi magyar népművészetnek.

Az Erdély és Kárpátalja művészeti sajátságainak fenntartott rész sem marad el a többi mögött. Látjuk a *„szokmányt"*, a gyapjukabátot, amint ezt a székelyek mondják. Ilyen kabátot viselnek a moldvai és a szlavóniai magyarok is. Máramarosi oláh szentképeket is látunk. Mellettük erdélyi kályhacsempék, ilyenekkel voltak boritva a *„cserepes"*, *„kabola"*, *„góg"*, vagy *„pest"*-nek nevezett kandallók. *Dánfalvi edényeket* is látunk. Mind fekete, miért? mert *a székely szerint a fekete fazekakban jobbizü káposzta fő, mint a pirosban*. A terem sarkában *gyimesi csángó* menyecske ábrándozik. Nevezetes rajta: ingének ősi, u. n. *„fonaján varrott"* himzése. Sok népművészeti kutatónk haragszik rá, mert oláh eredetünek tartja. *Finnugor rokonaink mind ismerik ezt a fajta himzést.*

Sétánk a sok kincs közt véget ért. Csak futólag szemegettünk közöttük és ezer, meg ezer darab a szekrények mögött vár a látogatóra, hogy az szorosabb ismeretséget kössön vele...

Megállunk *Déri György* ezredesnek, a muzeum alapitójának arcképe előtt. *Kövesdy Géza* 1939-ből való festménye. Debrecen mindig szeretettel és hálával gondol erre a férfiura, aki a várost ilyen nagyértékü kulturális intézménnyel gyarapitotta, hasonlóan nagynevü bátyjához: Déri Frigyeshez. A város ezt a páratlan, bőkezü gesztust honorálta is: *Déri Györgyöt diszpolgárává választotta...*

P. J.

Vitéz Korthy István látogatása az épülő esztergomi sportrepülőtéren

Vitéz *Horthy István* államtitkár, a Horthy Miklós Repülőalap elnöke, vitéz *Laborczfy Rezső* repülőezredes alelnök társaságában kedden délelőtt megtekintette az Esztergom mellett épülő motoros sportrepülőtér munkálatait. A repülőtéren *Késmárky Frey Vilmos* főispán, a MOVERO esztergomi sportrepülő egyesület elnöke fogadta a vendégeket *Philipp József* ügyvezető elnök ismertette az eddigi munkálatokat és a terveket, majd a vendégek megtekintették a Horthy Miklós Repülőalap támogatásával épült uj hangárt, amely mint tipushangár elsőnek épült az országban. Vitéz Horthy István államtitkár a legteljesebb elismerését fejezte ki a látottak fölött. A vendégek után Esztergom városában megtekintették az Aero Ever repülőgépgyárat, ahol *Rubich Ernő* mérnök kalauzolta őket.

Horthy István államtitkár végül tisztelgő látogatást tett Serédi Jusztinián biboros hercegprimásnál.

Látogatóban a prófétánál

— Ha senki se segit Önön, akkor is a Mazdaznan megsegiti, meggyógyitja, megvigasztalja Önt minden testi-lelki-szellemi bajában, ha Ön azt komolyan akarja.

Eddig szólt a levelezőlap, és most jött a java. az aláirás. Ez pedig hangzott a következőképpen:

Pápá, dr. med. Szikszay Géza, Mazdaznan próféta, Zarathustra nagykövete, az Európai Egyesült Államok provizórikus birodalmi Kancellárja.

Ugyebár, ezek után nem maradt más hátra, mint azonnal felkeresni a prófétát. És mivel a levelezőlapon pontos cimét is megadta, azonnal indultam is hozzá. Magamban el voltam készülve, hogy hosszu, lengőszakállas, mezitlábas rajongót találok valami fantasztikusan berendezett „remete-barlangban". De igy van az ember ezekkel a prófétákkal, mindig valami meglepetéssel szolgálnak. Igy jártam most is. Ahogy a folyosó üvegajtóin, az előszoba hófehér ajtószárnyain át bejutottam a „várószobába", egy inasforma, halkszavu, grófi komornyikra emlékeztető figura elvette a névjegyemet, hogy bejelentsen a prófétánál. Talán két percig vártam, ezalatt gyorsan körülnéztem a szobában. Szemben a falon hatalmas, életnagyságu olajfestmény, fehér ruhában, biborszinü köpenyben ábrázolt valami átszellemült arcu férfit. Csak nem maga a próféta?

Nem, mert ebben a pillanatban halkan, nesztelen léptekkel suhant be „Zarathustra nagykövete" a szobába. Majdnem összecsaptam a kezem. Képzeljék, még csak szakálla sem volt. Hogy mezitláb...? Ugyan kérem... Elsőrangu tenniszcipőt hordott, hófehér zoknit, fehér apacsinget.

— Fehérben járunk — mondotta előljáróban —, mert ez az átszellemülés és a tisztaság jele.

Kinéztem az ablakon. Pontosan szemben a Nemzeti Szinház tetejét láttam. A hideg őszi eső verte a palacserepeket. Valósággal megborzongtam. Mi lesz a prófétával, ha majd lehull a hó?

Pár szóval elmondtam, hogy miért is jöttem. Többizben irtak már róla, néhány nappal ezelőtt megint szerepelt a lapok hasábjain, egy bizonyos adóhátralékkal, majd meg az Orvoskamara tett lépéseket, mert ugyebár...

A próféta minderre csak mosolygott.

— Ez a világ nem a mi világunk — mondotta igy fenséges többesben —, és nem törődünk az emberi támadásokkal, megyünk az uton tovább és a tökéletesedés lépcsőfokain egyre feljebb.

— Hány hive van, — kérdeztem és papirt vettem elő, hogy lejegyezzem a számot, — mindig többesben beszél ugyanis...

— Ez a helyes — bólogat —, mi vagyunk én és én vagyunk mi.

Nem baj, gondoltam magamban, de azért kissé elhuzódtam tőle. Mit lehet tudni...?

— Hogy hány hivünk van? — összeráncolta homlokát —, azt nem tudjuk pontosan megmondani. Itt tizen-tizenketten élünk.

Gyorsan körülnéztem. Itt? Igen, kétségtelenül nagy lakás, az előszobából jobbra-balra ajtók nyiltak. Szóval valami szekta lehet itt. Lássuk csak.

— Akik itt élnek nálunk — adta meg a „nagykövet" a választ —, mind eljutottak már a tökéletesedés egy bizonyos fokára. Mert az ember gondolkozik és száznegyvennégyezer esztendőn át — ez nagyon jelentős szám és jellemző a Földre —, egyre tökéletesedett. Először volt ugyanis az Akarat, a Szó, a Mazdaznan. Aztán jöttek az állatok. Majd az emberek. Ott is sorrend volt. Először a feketék, majd a barnák, végül a fehérek. Most is tökéletesedünk. A következő emberfajta a transparens lesz.

— Tessék? — vetettem közbe gyorsan —, hogy érti?

— A transparens — ismételte meg nyomatékosan —, ez már alig vesz magához táplálékot, nagy szellem lesz, bár a természet viszontagságait nagyon nehezen fogja elviselni.

— És miből él ön — tértem vissza a jelenhez —, mégis itt lakni a város szivében ilyen előkelő helyen és ilyen nagy lakásban...

— Többen élünk itt — mutatott körül megint —, igy lehet csak.

Ebben a pillanatban egy nő dugta be a fejét a szobába. A próféta feléje fordult:

— Parancsol valamit, kedves Elza?

De a hölgy nem parancsolt. Gyorsan visszahuzódott. Csak annyit láttam, hogy ballonkabátban volt, zöld vadászkalapban.

— A hitvesünk — bólintott az Európai Egyesült Államok birodalmi Kancellárja —, mert mi nem mondjuk, hogy feleség, mi teljesen egyenlők vagyunk.

A próféta közben tovább magyarázott. Hosszu „filozófiai" előadásba kezdett, beszélt a világ teremtéséről, éterről, atomrobbantásról, Orvoskamaráról, ügyészségről, hogy csak néhány „témát" emlitsek a sok közül.

— Gyógyitunk — mondta és összébbhuzta magán a vékonyka fehér tropikál kabátot —, és lelket öntünk a hozzánk fordulóba. Megmagyarázzuk neki, hogy meggyógyul, ha maga is akarja. Egyébként — körülmutatott az asztalon —, itt vannak a könyveink. Zarathustra — a falon lógó olajképre mutatott —, aki minden kétezer évben jön ki a Himalájából, és most Hanish professzor nevet viselte, ő fektette le a Mazdaznan-elveket. Bár évezredekkel ezelőtt is eszerint éltek a bölcsek. Parancsoljon — intett az asztalon heverő könyvecskékre —, vegyen el belőlük.

Ugy találomra kivettem egyet a sok közül és fel is álltam, hogy bucsuzzak. Ugy éreztem, kezdek „gyógyulni".

— Öt pengő, — mondta szerényen a „nagykövet", ugyis mint próféta.

Fizettem, mint a köles. Utóvégre szegény prófétának is élni kell valamiből.

Ahogy leértem az utcára, belelapoztam a könyvbe. Éppen az „i" betünél nyitottam ki. Amolyan lexikon-féle lehetett. „Ibolya" — olvastam —, frissen, vagy szárítva esszük, rákosodás esetében...

— Most aztán szaladjunk — rémültem meg —, amig nem késő.

Dr. Pados Pál.

DONAUEUROPA

Magyarország németnyelvü dunavölgyi folyóirata. Főszerkesztő: vitéz Surányi-Unger Tivadar. Felelős szerkesztő: Vajta Ferenc

A 3-ik szám tartalma:

Reményi Schneller Lajos: A magyar mezőgazdaság fejlesztésének pénzügyi feltételei

Ziegler Vilmos: Délkelet-Európa felszabadulása a bolsevizmus veszélye alól

Reinhardt Kamitz: A német négyéves terv

Gáldi László: Az erdélyi protestantizmus kisugárzása Délkelet-Európára

Bödey J. Kálmán: Macedónia Bulgária történelmében

Ferdinandy Mihály: A szerb nép kezdetei

Gazdag nemzetiségi, gazdasági, irodalmi rovat a dunai népek életéből

Évi előfizetés 15.— P, jogi személyeknek 48.— P. Egyes szám ára 1.50 P, kapható mindenütt

Kiadja a SOCIETAS CARPATHO-DANUBIANA

Klima Józsefet a Kuria tizennégy évi fegyházra itélte

A Kuria *Kvassay-tanácsa* kedden hirdette ki itéletét *Klima József* és társainak nagyszabásu államfelforgatási bünperében.

A Kuria Klima Józsefet robbanóanyag jogosulatlan tartásáért, lopásra való felbujtásért, orgazdaságért, államfelforgatásért és az ország területének tiltott elhagyása miatt az ötös tanács által kiszabott tiz évi fegyház helyett *tizennégy évi fegyházra itélte.*

A többi vádlott közül *Harinek József* tizhónapi fogház helyett *öthónapi fogházat, Cseh Lajos* három évi fegyház helyett *tizhónapi börtönt, Pajor Lajos* két évi és kéthónapi fegyház helyett *másfélévi börtönt, Magyari György* két évi fegyház helyett *tizhónapi börtönt, Rádi Sándor* két és félévi fegyház helyett *kétévi fegyházat, Rádi Mihály* két évi fegyház helyett *tizhónapi börtönt kapott. Németh István* két évi fegyházbüntetését helybenhagyták. A kisebb sulyu büncselekményekért elitélt vádlottak büntetéseinek egy részét a Kuria helybenhagyta, más részét leszállitotta.

Az itélet megokolása szerint Klima József a szökésben volt Iván Pállal kezdeményezője és szervezője volt annak a mozgalomnak, amelynek célja nyilvánvalóan az volt, hogy a magyar állam törvényes rendjét felboritsa. Klima József az egyetlen érettségizett ember, tartalékos tiszt, a tekintélyt képviselte társai között. A bünper adatai szerint Klima erőszakosságra hajlamos ember akinek erkölcsi gátlásai nincsenek. Sulyosbitó körülményként mérlegelte a Kuria, hogy a mozgalom kezdeményezése olyan időben történt, amikor a magyar nemzet területi igényeinek megvalósulása előtt állott. A többi vádlott cselekményét kisebbrendünek, bizonyos fokig jóhiszemünek itélte a Kuria, ezért a kiszabott büntetési tételeket enyhitette.

UJ KÖNYVEK

H. A. L. Fisher—Balla:

Európa története

Az utóbbi évtizedekben hallatlanul megnőtt az olvasóközönség érdeklődése a történelem iránt. Először a történelmi-életrajzregények lettek divatosak, majd komolyabb értekezések, sőt szakkönyvek is igen szép sikereket arattak. Érthető tehát az a meleg érdeklődés, amelylyel a nagyközönség — de különösen a magyar olvasótábor —, Fisher *Európa története* című nagyszerű munkáját fogadta. A napokban hagyta el a sajtót a mű harmadik kötete, amely egyben befejező része a trilógiának. A kötet a francia forradalomtól a világháborúig tárgyalja Európa történetét, magas szemszögű bölcselettel, lebilincselő stílussal ismerteti a szabadelvüségnek és a nemzeti gondolatnak majd két évszázados fejlődését. Külön érték és érdekesség a kötetben *Balla Antalnak*, a kiváló közírónak a kötet majd fele nagyságát kitevő *Magyar Története*. Az elmult százötven esztendő rohanó eseményei magyar vonatkozásokban is nagy fordulópontot jelentenek. Magyarország rendi társadalmából modern állam lett. Ezt az utat járja végig *Balla Antal* valósággal szaktudósi hozzáértéssel, tacitusi tárgyilagossággal és nemes történetirói szemlélettel Megvilágitja a reformkorszak nagy kezdeményezéseit, drámai erővel eleveníti meg a szabadságharc tragikus fordulatait, az utána következő reakciós korszakot, a kiegyezés utáni fellendülést, majd a világháborut és az utána következő, nemzeti megerősödésnek nagyszerű utját. Érdekes fejezetben rajzolja meg hazánk világtörténelmi kapcsolatait és mintegy kiegészitő képet ád Fisher a világháboruig vezetett művéhez. Balla mindvégig megőrzi tárgyilagosságát még a magyar szabadságharc robbanó légkörü, tragikus sorsfordulatainak vázolása közben is. A szabadságharc okait és lefolyását a legujabban feltárt oklevélforrások alapján vizsgálja és megállapitja, hogy a nemzet nem kerülhette el ezt a tragikus küzdelmet, mindenképpen sikra kellett szállania függetlenségéért. Az osztrák császári udvar el volt határozva a végleges leszámolásra. A szabadságharc a magyar nemzet hősi drámája, de a nagy kataklizmából ujjászületés, nagyszerü fellendülés született és az áldozat nem volt hiábavaló. A nemzeti megujhodás napjainak krónikásaként *Balla Antal* mindvégig éleszemü, bátor véleményü itélőbiró marad, sőt legszebb erénye történetiró munkásságának, hogy minél inkább közeledik napjaink történetéhez, ezt a hideg objektivitást annál szigorubban juttatja érvényre könyvében. Stilusa minden egyszerüsége mellett is megkapó, sajátos izü. Nem merül el patétikus szólamokban, de ónos, nehéz szakkifejezések sem teszik elviselhetetlenné mondatait. Komoly történettudós és müvelt ujságiró egyszemélyben. Igy kell és csak is igy lehet egy tudományágat népszerüsiteni. Mindezeken tul *Balla Antal* munkája a legérdekesebb és — ha szabad ezt a kifejezést használni — legizgalmasabb olvasmány, amely az utóbbi években a magyar olvasóközönség elé került. A kötet — mint az első kettő is —, a Singer és Wolfner cég kiadása.

Dr. Pados Pál.

— **Agrárgazdaságtan.** A gazdasági élet ma oly rohamosan alakul át, hogy a fejleményekkel a szakirodalom alig képes lépést tartani. Pedig éppen ma van szükség a tájékozódásra, annál is inkább, mert gyakran ellentétesnek látszó irányzatok csapnak össze a gazdaságpolitika kérdéseiben. Ebbe a körbe vág a József Nádor Müegyetem tanárának, dr. Ihrig Károlynak fenti cimen megjelent munkája. Magyarországon a mezőgazdaság oly alapvető jelentőségü, hogy teljesen megokolt a közgazdaságra vonatkozó ismereteket annak szemszögéből rendszerbe foglalni, mint azt ez a munka teszi. Első részében megismertet a közgazdaság elemi összefüggéseivel. Második részében a nemzeti öncéluság és a gazdasági szabadság egymásrahatásából eredő kérdéseket és azok körében a legujabb gazdaságpolitikai rendszereket ismerteti. Harmadik részében a gazdálkodás magángazdasági és közgazdasági szempontjait állitja szembe a mezőgazdasági termelésre való tekintettel és igy levezeti azokat az általános elveket, amelyek alapján a termelést helyes irányba fejlesztő gazdaságpolitika legkönnyebben megtalálhatja utjait. Az utolsó rész az agrárpolitika legfőbb kérdéseit tárgyalja és főképen a mezőgazdasági értékesités, a szövetkezetek, a külkereskedelmi politika és az árak utján történő gazdasági irányitás problémáit fejtegeti. A könyvet részletes tárgymutató zárja le, amelynek segitségével a legfőbb ma használatos szakkifejezés magyarázatát a könyvben meg lehet találni.

FERENC JÓZSEF
KESERŰVIZ

A villamossineken közlekednek majd a leállitott budapesti autóbuszok

Az év végéig ötven sinautóbusszal növelik a villamos forgalmat

A háborus kényszerkorlátozások miatt a 285 budapesti autobusz közül már csak 185 van forgalomban, de ez a szám az év végéig valószinüleg további 65-tel csökken. A villamoskocsik egyre nagyobb igénybevételével a budapesti közlekedést már-már csőd fenyegeti. *A forgalmat megjavitani csak a kocsik számának szaporitásával és a sebesség emelésével lehet.* A Beszkárt müszaki vezetői elhatározták, hogy a már jelenleg is üzemen kivül álló 100 autobuszt hasznositják. Az utcai közlekedésben használt gumikerekek helyett a sinen való járásra alkalmas öntöttvas-, illetve acélkerekeket szerelnek fel. Ilymódon nemcsak az utasszállitó járművek számát szaporithatják, hanem a jelenlegi sebességnél egyharmaddal nagyobb gyorsaságot érhetnek el az uj járművekkel.

Husz kilométer az uta ási átlagsebesség

Az elmult éjszakákon a vaskerekekkel felszerelt első sinautobusszal megkezdődtek a próbajáratok. A titokban tartott kisérletek teljes sikerrel jártak. Egyelőre csak az ugynevezett kistipussal, a villamoshoz hasonló trambusszal folytak a próbálkozások. A szakértők megállapitották, hogy *a 42—50 személlyel telt kocsik felgyorsuló-képessége és fékhatása lényegesen jobb, mint a legkorszerübb villamosé.* Az inditás, miután a gördülő ellenállás közel 40 százalékkal kevesebb, mint a pneumatikkal felszerelt kocsiknál, a második vagy a harmadik sebességgel történhetik.

Az utazási sebességet a villamoskocsik 14 kilométeres sebessége helyett a sinautobusznál 20 kilométer átlagban állapitották meg. A kerékcserén kivül lényeges átalakitásra nincs szükség. A kormányt kikapcsolják, a tengelyek, mint a villamosnál, merevek lesznek. A kerékagy és a futókoszoru nem marad egy sikban. A próbánál öntöttvaskerekeket használtak, a mindennapi forgalomban azonban acélkerekeket alkalmaznak.

Huszonnégy óra alatt átszerelhető kerekek

A futószerkezet kicserélése, a tengelyek merevitése és a kormány kikapcsolása huszonnégyórai munkával megoldható és ugyancsak huszonnégy óra alatt szerelhetők viszsza a gumiabroncsos kerekek is.

Amint értesülünk, december végéig az átalakitott első 50 autobusz készen lesz és a kocsikat azonnal forgalomba is állitják. A nagyobb sebesség hasznositása érdekében ezeket a járműveket olyan vonalakon járatják, ahol a lassu villamosok a gyors sinautobusz közlekedést nem akadályozzák. *Az első vonal a Széll Kálmán-tér és a Hüvösvölgy között lesz. A jelenlegi menetidő a sinékkel is felszerelt autobuszokkal 35 százalékkal csökken* és a főváros külső részein lakók régi vágya teljesül: *a gyors közlekedés.*

A sinautobuszok továbbra is nyersolaj-meghajtással szaladnak. A Beszkárt vezetőségének elgondolása szerint, amennyiben az üzemanyaghelyzet nem változik, a kis- és középtipusokból 150 kocsit épitenek át.

A közönség bizonyára nagy örömmel veszi igénybe a villamospótló sinautobuszokat. Az uj közlekedési eszköz nemcsak a tulzsufoltságot szünteti meg, hanem gyorsabb közlekedési lehetőséget is nyujt. Az autobuszoknak sineken való alkalmazása korszakalkotó ujitás a nagyvárosok közuti közlekedésében.

Országos Protestáns Napok

Muraközy Gyula a reverzális kérdéséről — Bonczos államtitkár a bukovinai székelyek visszatelepitéséről

Az Országos Protestáns Napok keretében kedden folytatta értekezletét az Orsz. Ref. Lelkészegyesület. Dr. *Vass Vince* kecskeméti lelkipásztor vezetett áhitat-órát, majd dr. *Török István*, a debreceni egyetem tanára „Egyházunk nemzeti küldetése ma" cimmel tartott előadást.

Muraközy Gyula budapest-kálvintéri lelkipásztor „A reverzális mint magyar kérdés" cimmel beszélt. Azt fejtegette, hogy katolikus és protestáns vőlegények a menyasszonyok életében annyi tragédiát, nyomoruságot, a tömegek életében annyi közöny támaszt a reverzálisharc, hogy az egész keresztyénségnek óriási kára származik belőle. Ez a harc nemcsak kevesebb házasságkötést, kevesebb gyermeket és több válást eredményez, hanem a keresztyénség ellen támadó világnézetek küzdelme közepette idéz fel viszályt belül, a keresztyénség ostromolt várában. A reverzális korántsem felekezeti érdek, hiszen egyházuk hü fiai, mint Széchenyi István, Deák Ferenc, Beöthy Ödön, Csáky Albin szálltak sikra a nyilvánosság fórumain, a magyar törvényhozásban a „nemzeti betegség" ellen. Az igazi és teljes nemzeti egység megteremtését szolgálná, ha a magyar nemzeti társadalom békéjének ezt a kulcsát végre kezükbe vennék az illetékesek. Magyar állami, nemzeti és társadalmi törvények, alapgondolatok érvényesitéséről és érvényességéről van itt tulajdonképpen szó. Hiszen a mostani helyzet fenntartása végeredményben csak a vallástól való elhidegedést terjeszti, az egyházi áldás nélküli házasságok szakadatlan növekedését s általában az egyházi gondolattól, a keresztyénségtől való eltávolodást fogja eredményezni, — ez pedig valóban az állam szempontjából sem közömbös. A reverzális ügy rendezése döntő kérdése a magyar nemzet életének, ezért megoldására minden jó magyar embert hivunk és toborzunk.

Az *ORLE* délutáni ülésén dr. *Makkai Sándor* debreceni egyetemi tanár, a volt erdélyi püspök előadásában a városi és a falusi társadalom találó helyzetrajzát adta. A szociális viszonyok alapos megismerése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a lelkiszükségekre rátaláljunk. A másik nagy belső egyházi feladat a lelkipásztori munka magyar módszereinek kidolgozása és munkába állitása.

A *Magyar Protestáns Irodalmi Társaság* ünnepén D. *Kapi Béla* evangélikus püspök, ügyv. elnök mondott nagyhatásu megnyitót. Szembeszállt Spenglernek közismert állitásával, amely szerint az európai keresztyén kultura kiélte volna magát, életereje elfogyott. *Szabó Lőrinc* verseiből és müforditásából, báró *Kemény János* novelláiból olvasott fel, *Lengyel Ibolya* szavalt. *Zilahy Lajos* „Uj magyar ifjuság" cimü előadásában kijelentette: *egy uj reformáció* erejével és lendületével, áldozatok és harcok vállalásával kell megteremtenünk az uj magyar ifjuság nevelési rendszerét, feszitő-vasainkkal ezen a ponton kell kimozditanunk a magyar életet a „közrestség" állapotából, kiszélesitve, kiszabaditva az ifjusági problémát eddigi szük kereteiből. Mert *ez a kérdés nem lehet mégegyszer*, mint tiz évvel ezelőtt volt, *a középosztály magánügye.*

Bonczos Miklós előadása a bukovinai székelyek hazatelepitéséről

A Soli Deo Gloria Szövetség délvidéki estet rendezett a Darányi Kálmán-diákház javára. A nagyszámu előkelő hallgatóság előtt vitéz *Bonczos Miklós* belügyi államtitkár, a Külföldi Magyarokat Letelepitő Kormánybiztosság vezetője érdekes előadást tartott arról, hogy mit jelent a bukovinai székelyek hazatelepitése a Délvidék magyarsága számára. A jugoszláv állam 1919-től 1933-ig a Délvidéken jelentős földbirtokrendezést hajtott végre, melynek célja az volt, hogy a szláv földnélkülieket földhöz juttassák, a magyarságot pedig gazdaságilag tönkretegyék. A jugoszláv állam mintegy 200.000 holdat vett igénybe. Mintegy 53.000 kataszirális holdat ugy osztottak ki, hogy a birtokokhoz rendszerint házcsoportokat is épitettek. E telepek nagyobb részére kerültek a bukovinai székelyek, 3279 család 13.200 fővel, anyaországi vitézek és kitüntetettek 323 család 1535 fővel és 46 család a hősi halottak utódaiból 63 fővel. Összesen tehát letelepitettek 3648 családot, amely 14.803 lelket számlál. A letelepitettek között kiosztottak 33.010 kataszirális hold mezőgazdasági ingatlant.

A bukovinai magyarok hazatelepitése lényeges erőgyarapodást jelent, mert a magyarság százalékos arányszámát 7%-kal emelte. A Délvidéken tehát vérében lett gazdagabb a magyarság. A szabadka—ujvidéki nemzetközi út- és vasutvonal mellett helyezték el a jugoszláv érában az u. n. dobrovoljác telepeket és ezek a telepek szétszaggatták a magyar etnikumot. Ezt a gazdasági útőeret foglalta el most a Bukovinából hazatelepitett székelység. Lehet telepiteni, csak akarni kell és az eszközöket kell helyesen megválasztani. A bukovinai székelyek hazatelepitésének sikere reményt nyujt arra hogy az a másfélmillió magyar, aki szétszórtan, vagy nagy csoportokban él külföldön, még nem veszett el a nemzet számára.

Ágoston Sándor délvidéki püspök arról beszélt, mit vár a Delvidék magyarja. Lelkipásztorokra van szükség a Délvidéken, tanárokra és tanitókra, közigazgatási szakemberekre. *Csuka Zoltán* és dr. *Németh László* tartott még előadást.

A szerdai program

Délelőtt: A ref. missziói előadók értekezlete a teológián, az Orsz. Ref. Jóléti és Gazdasági Társulat, a Ref. Lelkésznők Orsz. Szövetsége közgyülése — ez utóbbi az egyházmegyen. — Délután: 4-kor a közös protestáns evangelizáció folytatása a Deák-téri evang. templomban, az ORLE közös áhitata, majd közgyülése, az SDG ünnepi, XX. évi közgyülése, a prot. cserkésztisztek orsz. értekezlete, 6-kor Gulyás Károlynak, a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár igazgatójának rádióelőadása, 7.20-kor D. Kovács Sándor evangélikus püspök rádióelőadása „Magyar reformátorok", félnyolckor a Pozsonyi-uti református nagyteremben a Keresztyén Eszperanto Liga magyar csoportjának megbeszélése. Este félnyolckor zeneakadémiai ünnepélyes egyházzenei hangverseny.

A főváros közgyülése

A főváros közgyülése kedden délután *Karafiáth Jenő* főpolgármester elnöklésével folytatta az *1942. évi költségvetés* általános vitáját. *Szabó Imre* rámutatott arra, hogy nehéz korszak következhetik ránk, tehát ébereknek kell lennünk. Mindent el kell követni, hogy az élelmiszerárak szilárdak maradjanak. A pénz vásárlóerejét biztositani kell. El kell tüntetni az ugynevezett „fekete piacot". *Temesváry László* ugyancsak szükségesnek tartja a pénz vásárlóerejének minden eszközzel való biztositását. *Petrovácz Gyula* azt fejtegette, hogy a költségvetési hiány miatt nem kell aggodalmaskodni, mert a jövő évre tervezett nagy közmunkák összege meghaladja a deficit összegét.

Gidró László az összeférhetetlenségi törvény kiterjesztését sürgette a főváros törvényhatósági bizottságára is, majd dr. *Beliczay Imre* tanácsnok válaszolt az elhangzott felszólalásokra. A költségvetés általános vitája ezután végetért. A részletes tárgyalást szerdán délután kezdik meg.

Széngázmérgezést szenvedett tizennégy munkásnő egy légoltalmi pincében

Tömegbaleset történt hétfőn, a késő éjszakai órákban, a Lónyay-utcai református gimnázium épitkezési munkálatainál. A napszámosnők közül többen környékbeliek, illetve távol laknak munkahelyüktől. Megengedték nekik, hogy a légoltalmi pincében töltsék az éjszakát, mert különben már hajnalban utra kellett volna kelniök. Hétfőn este tizennégy napszámosnő helyezkedett el a pincében. Nagyon fáztak és egy bádoghordóban faszénnel tüzet raktak. Aztán lefeküdtek.

Balla Erzsébet 17 éves leány éjjel egy óra tájban arra ébredt, hogy rosszul van. Kitámolygott a pincéből, a friss levegőn valamennyire magához tért és ekkor segitségért kiáltott. Csakhamar rendőr sietett oda. Miután kiderült, hogy *a helyiség széngázzal telt meg* és az ott alvók nyilván mind mérgezést szenvedtek, segitségül hivta a mentőket. A mentők több gépkocsival robogtak a tömegbaleset szinhelyére. Az eszméletlen állapotban levő *Bácsa Ilona, Sándor Mátyásné, Sztrubin Teréz, Farkas Imréné* és *Balla Erzsébet* napszámosnőket a Rókuskórházba vitték. Rajtuk kivül még kilencen aludtak a pincében, őket a mentők a helyszinen részesitették első segélyben. A mentőorvos megállapitotta, hogy *mindannyian szénmonoxid-mérgezést szenvedtek. Ha Balla Erzsébet fel nem ébred, aligha lehetett volna megmenteni őket.*

Ujvidéken kivégeztek három gyujtogatót

Az Ujvidék közelében lévő községekben juniusban több gyujtogatás történt. A tetteseket hosszas nyomozás után sikerült elfogni és ügyüket most tárgyalta Ófutakon az ujvidéki katonai rögtönitélő biróság tanácsa. A tárgyalást szombaton reggel kezdték meg és itéletet hétfőn este hirdettek.

A biróság rombolás és kémkedés vétségében mondotta ki bünösnek a négy vádlottat és halálra itélte őket. Az egyiknek a honvédvezérkar főnöke megkegyelmezett, mig *Blau Ottó* állatorvostanhallgatón, *Kardos Ferenc* kárpitossegéden és *Grün Rudolf* kárpitossegéden az *itéletet este félkilenckor végrehajtották.*

Statárium kivégzés Balassagyarmaton

A balassagyarmati fogház udvarán kedden délután fél 3 órakor a statáriális biróság által három héttel ezelőtt gyujtogatás bünttette miatt kötéláltali halálra itélt *Kis János* salgótarjáni lakoson az itéletet végrehajtották. Kis János nemrég Szalmatercsen 2000 pengő értékü szalmakazalt gyujtott fel és ezzel az egész községet veszélyeztette.

NAPI HIREK

Konflis a láthatáron

„Ha ló nincs, szamár is jó" — de ne menjünk ilyen messzire. Ló az van, csak a benzinnek vagyunk szükiben, ugyhogy a gépkocsi-forgalmat a lehető legkisebb mértékürе kell csökkenteni. A szólásmondás tehát igy módosul: ha autótaxi nincs, beérjük a jó öreg konflissal is, sőt örülni fogunk, ha a régi jó békeidőknek ez az egyszerü, derék közlekedési eszköze megint megjelenik Budapest utcáin.

Hivatalos, vagy illetékes tervről még nem hallani, de a kérdés „a levegőben lóg". A közönség a rendkivüli körülményekhez és követelményekhez illő fegyelmezettséggel alkalmazkodik. Ha egyelőre le kell mondania a géperejü közlekedésről, hát lemond. Tudomásul veszi az autobuszjáratok fokozatos megszüntetését éppugy, mint azt, hogy taxira hovatovább már csak egészen kivételes alkalommal ülhet. A magangépkocsik nagy részének leállitása is természetes és szükséges intézkedés ma, amikor magasabb érdekek az üzemanyaggal való végletekig menő takarékosságot követelik. De a közönség a kényszerü megalkuvások higgadt lelkiállapotában is tisztán látja a kialakuló helyzetet, gondolkozik és következtet.

A helyzet az, hogy a milliós nagyváros életüteme károsan meglassudik, ha a közlekedés megszokott eszközeinek nagy részét ki kell vonni a forgalomból. A villamos, igaz, megmarad, de tudott dolog, hogy annak a fokozott szükséglet szerint való fejlesztése manapság szintén nehézségekbe ütközik. Aztán meg több olyan sürün lakott része van Budapestnek, — főleg a budai hegyvidék és Pestkörnyék lakónegyedeire gondolunk —, ahová villamoson nem igen lehet eljutni. Aztán vannak élethelyzetek, amelyeket közuti közlekedéssel alig lehet kielégitően megoldani. Hogy mást ne mondjunk: szinházba, moziba ezután is fognak járni az emberek, a társadalmi érintkezésnek is vannak föl nem függeszthető igényei. Utasok málhával megrakodva érkeznek vagy akarnak kijutni a pályaudvarokra távoli városrészekből. Betegek kórházba igyekeznek, vagy türelmetlenül várják a telefonon hivott orvost. Mit fognak csinálni taxi nélkül?

Hát igen, a „taxit", vagyis a taxamétert, a fuvardij-mutató órát tán lehet szerelni a konflisra és a fiákerre is. Csak elő kell guritani az obsitból a nagyvárosi közlekedés veteránjait, elébük fogni egy vagy két lovacskát, aztán gyihó! gyerunk azzal a fuvarral.

Lictor.

— **Külföldi kitüntetés.** Hitler Adolf, a német birodalom vezére és kancellárja *Kövér Lajos* m. kir. ezredesnek a német Sasrend Érdemkereszt I. osztályát adományozta.

— **Kozocsa Mihály az uj székesfővárosi pénzügyigazgató.** A székesfővárosi pénzügyigazgatóság vezetésének kérdése eldőlt. *Csilléry Béla*, akit kiváló érdemeire való tekintettel többizben visszatartottak hivatalában, november elsején nyugalomba vonul. Utóda *Kozocsa Mihály* lett. A miniszteri tanácsosi rangban levő uj pénzügyigazgató első helyettese volt Csillérynek. Értékes szakirodalmi tevékenységet fejtett ki és a pénzügyi jog ujabb szabályozásában is résztvett. Izig-vérig adóember. Kiváló szaktudása, valamint az adózó közönséggel való előzékeny bánásmódja tették különösképpen alkalmassá erre a nagyjelentőségü és kimagasló állásra, amelyre őt a pénzügyi kormányzat bizalma helyezte. Kozocsa Mihály Budapesten született 1881-ben. Középiskolai tanulmányait Budapesten végezte, majd a kolozsvári egyetemen megszerezte a jogtudományi oklevelet. Állami szolgálatát a lugosi pénzügyigazgatóságnál kezdte meg 1904-ben, majd 1910-ben Marosvásárhelyre helyezték át, ahol a román megszállásig teljesitett szolgálatot. 1921-ben pü. tanácsos, 1928-ban főtanácsos, 1938-ban miniszteri tanácsos lett. Főnöke volt a IV. ker. adófelügyelőségnek.

— **Pest vármegye** törvényhatósági bizottsága kedden *Barcsay Ákos* főispán elnöklésével kisgyülést tartott. Szóba került, hogy a gazdák egy része nem kapta még meg az igényelt vetőmagot, továbbá, hogy a vármegye egyes iskoláinak nincs tüzelőanyaga. A *főispán* hangsulyozta, hogy a vetőmagok gyorsabb szétosztását már sürgette a közellátási miniszternél, ebben az évben azonban tizszer több vetőmagot igényeltek, mint a mult esztendőben. Ami a fütetlen iskolákat illeti, közölte a főispán, hogy az iskoláknak nyáron kellett beszerezniök téli tüzelőszükségletüket saját költségvetésük keretében.

NAGYVÁRAD ÉS DEBRECEN KÉPEKBEN

ORADEA ŞI DEBREŢINUL ÎN IMAGINI

Déri Múzeum, Debrecen	1995. január - február
Muzeul Déri, Debretin	1995. januárie - februarie
Körösvidéki Múzeum, Nagyvárad	1995. március
Muzeul Tării Crişurilor, Oradea	1995. martie

A kiállítás anyagát válogatta:

Lucia Cornea
Aurel Rosu
Sz. Kürti Katalin

A kiállítást rendezte:

Sz. Kürti Katalin
Szabó Sándorné
Tamus István
Horváth Péter

NAGYVÁRAD ÉS DEBRECEN KÉPEKBEN

Partium székhelyét, Biharország fővárosát Magyarország egyik legcsinosabb városának nevezte Robert Townson angol utazó 1793-ban. Otthagyva a"rideg és komor Debrecent", megérkezett Nagyváradra, amelynek "házaiban állt a muzsika és tánc, mindenütt sugárzott a vidámság...vasárnap volt, és mivel az itt lakók katolikusok, a napot vidáman ünnepelték...a megyegyűlésen mindenki díszes magyar ruhát viselt. Magyarul folyt a tárgyalás is".

Kevéssel előbb, a XVIII. század elején gróf Csáky Imre bíboros, váradi püspök, fényes, szinte reneszánsz-szellemű udvart tartott fenn Váradon, palotájában képtár, könyvtár volt, /szépirodalmi művekkel is/. Gondot fordított arra, hogy a 165 éve száműzött katolikusokat visszahozza Debrecenbe. Úgy építtette meg a pompás barokk Szent Anna plébániatemplomot, hogy reprezentálja a katolikusok erejét a kálvinista Rómában.

Bihar vármegye székhelyét, Nagyváradot számos kapcsolat fűzte Debrecen szabad királyi városához az évszázadok folyamán. A történelmi, művészeti kapcsolatok közül csak példaként álljon itt Hodászi Lukács és Balogh Ferenc teológusok,Szacsvay Imre és Nagysándor János szabadsághősök, Csokonai Vitéz Mihály, Kazinczy Ferenc, Arany János, Ady Endre költők, Mezey Lajos és Balogh István festők neve.

Kiállításunk utal e kapcsolatokra, de elsősorban XIX-XX. századi városképeket mutat be képzőművészeti alkotások és fényképek tükrében.

A nagyváradi Körösvidéki Múzeumból XX. századi festmények, grafikák és fotók érkeztek, ezt egészítettük ki a Déri Múzeumban található Nagyváradot és Debrecent ábrázoló festményekkel, metszetekkel, fényképekkel. A XVII. századi metszetek a még meglévő várat, a romlatlanul álló városképet mutatják be, teljes szépségében.

A XX. század nagyváradi festőinek művein Nagyvárad központja tárul elénk. Tibor Ernő széles panorámát ad a Körös két

oldalán fekvő, műemlékekkel teli Váradról. Macalik Alfréd művein mindez bensőségesen, színesebben jelenik meg. Román kortársaik: Troian Goga, Pop Aurél a váradi várat és a téli városközpontot jelenítik meg festményeiken.

A nemrég meghalt Hora Coriolan még élénken él emlékezetünkben. Több kiállítást rendezett Debrecenben, kortárs debreceni művészek barátja volt. Most láthatjuk igazán Őt, a festőt: három színes, mozaiktechnika hatását keltő vegyes technikájú művét mutatjuk be.

Egy-egy akvarell reprezentálja Tibor Ernőt, Pop Aurélt, grafikák Macalik Alfrédet, Leon Alexet, a tragikus sorsú művészt. Meglepetést jelent László Ákos 1981-ben készült vegyes technikájú városképe. Ő éppolyan hidat jelent a két város között, mint a tragikus sorsú Balogh István, akinek sajnos nem tudjuk művészetét reprezentálni kiállításunkon.

E Déri Múzeum-beli bemutatón nem kap nagy szerepet a debreceni városkép anyag, helyhiány, de az ismertség foka miatt sem /több történeti kiállításon, majd a Debrecen anno... című sorozatban láthatott a közönség több, mint száz festményt, grafikát 1977-1987 között/. XIX. század eleji metszetek, rajzok /Beregszászi Pál, Kiss Sámuel művei/, Mendlik-Székely millenniumra készített akvarell sorozata, XX. századi grafikusok /Bánszky, Dobi Oláh / vedutái sorakoznak egymás mellett és két jelentős festmény: Dienes és Senyei Oláh művei.

Nagyváradra nagyobb számú anyagot viszünk: a festményeket kiegészítjük Holló László, Félegyházi László, Haranghy Jenő műveivel.

A képzőművészeti anyag mellett fényképeket is bemutatunk kiállításunkon. A nagyváradi múzeum történeti gyűjteményéből műemlékeket ábrázoló, századfordulón készült fényképeket és eseményfotókat hoztunk /Pl.: Harangszentelés, 1927 - Pártos fotó/. A képeslapok a Szigligeti színházat, a püspöki palotát, a Szent László teret, A Corsót, a Körös-partot, a kis -és nagy piacot ábrázolják.

A Déri Múzeum jelentős fotótörténeti anyagot őriz a nagyváradi "photograph" műhelyek, azaz "fényírdák" munkáiból. E témából szervezett is kiállítást "Erdélyi tájak és emberek -

Nagyváradi és erdélyi fotók 1860-1920" címmel. Mint ezen az 1990-ben rendezett kiállításon, itt is nagy szerepet kap debreceni kapcsolatai és jelentősége miatt Mezey.

Mezey Lajos /1820-1880/ festő és fényképész, /Szinyei Merse Pál első rajztanára/ műveit a Déri Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria és a Nemzeti Fényképtár őrzi.

Már az 1840-es évek végén készített dagerrotípiákat, majd az ötvenes évektől ősfotókat. Családi és művészkapcsolatok fűzték Debrecenhez /portréját elkészítette a Gondy-Egey "fényírda"/. 1852 után megnyitotta műtermét a Közép utca 3. sz. alatt, ezt a 70-es évek elejéig tartotta fenn. Egész sor nagyváradi, debreceni és bihari családot fényképezett le két évtized alatt.

Mezey mellett Lojanek János dolgozott a 60-as években Nagyváradon. "Fényírdája" az Olaszi főutca 12. sz. alatt volt.

Mezey Lajos műtermét Décsey János vette át 1874 körül, majd 1884-ben Fekete Sándor "udvari fényképésznek" adta át.

Mellettük, többek között Kiszeli István, Kőrösy és Sztupa, Benedek és Szabó Dénes dolgozott a századvégen.

Sz. Kürti Katalin

Kiállított művek jegyzéke

A KÖRÖSVIDÉKI MÚZEUM ANYAGÁBÓL

I./ Festmény, akvarell, vegyes technika

Macalik Alfréd /1888-1979/: Téli táj /1963 k./
Macalik Alfréd: Nagyváradi táj /1932/
Macalik Alfréd: Ellenfény /1927/
Fekete József /1903-1979/: Korai tavasz /1957 k./
Septilici Mircea: Nagyváradi táj /1934/
Pop Aurél: Nagyváradi táj /1963/
Tompa Mihály /1931-1984/: Köröspart /1964 k./
Traian Goga /1917-/: Tél /1972/
Tibor Ernő /1885-1945/: Nagyváradi táj /1932 k./
Tibor Ernő: Híd a Körösön /1932 k./
Tibor Ernő: Nagyváradi táj /1932 k./
Tibor Ernő: Csendélet az ablakban /1935 k./
Pop Aurél: Fürdők dombja /1972 k./
Mottl Roman /1921-1992/: Városi ősz /1973/
Hora Coriolan /1928-1991/: Körös-part /1978/
Hora Coriolan: Táj dombokkal /1981/
Hora Coriolan: Belső udvar /1982/
László Ákos /1940- /: Táj /1981/

II./ Grafikák

Macalik Alfréd: Piac /1930 k./
Traian Goga: Háztetők /1966 k./
Leon Alex /1907-1944/: Templom /1933 k./

III./ Fényképek, képeslapok

Váradolaszi parochiális templom és ennek főoltára
Néhai Nagy Sándor honvéd tábornok szülőháza
A néhai püspöki palota
I. Ferdinánd szobra, 1932-ből
Harangszentelés, 1927
Szent László szobor a régi helyén, 1910 körül
Görög katolikus püspökség, 1835
Színes képeslapok /1910-1940/

A DÉRI MÚZEUM ANYAGÁBÓL

I./ Festmények, akvarellek

Dienes János /1884-1962/: Téli Debrecen
Senyei Oláh István /1893-1963/: A Nagytemplom előtt, 1929
Mendlik Oszkár /1871-1963/ - Székely Árpád /1861-1914/ akvarelljei:
- Dóczi felső leánygimnázium /1896/
- Tanítói árvaház /1896/
- A Kereskedelmi Akadémia /1896/
- Nagyerdei Fürdő /1896/
- Bikaszálló /1896/

Bakoss Tibor /1868-1950/: Pünkösdi népmulatság a Nagyerdőn

II./ Rajzok, grafikák

Ismeretlen, XVII. sz.: Nagyvárad 1660 előtt
Ismeretlen, XVII. sz.: Nagyváradi vár 1660 előtt
Ismeretlen, XIX. sz. eleje: Nagytemplom és Verestorony
Kiss Sámuel /1786-1819/: Debrecen látképe nyugat felől, 1815
Beregszászi Pál /1790-1865/: A Nagytemplom déli oldala

Beregszászi Pál: A Református Kollégium déli oldala
Marastoni József /1834-1895/: A debreceni színház első társulata 1870-ben
Bánszky Tamás /1892-1971/: Debreceni Szent Anna plébániatemplom /1927/
Dobi Oláh István /1890-1944/: Széchenyi utca télen /1935/
Dobi Oláh István: Kölcsey egykori lakóháza /1939/

III./ Fényképek

Mezey Lajos festőművész és fényképész /Kőrösy József fényképe, 1858/
Décsey János vizitkártya alakú és cabinet fényképei, 1864 körül
Lojanek János vizitkártyái, 1860 körül
Fekete Sándor portréfotói, 1880 körül
Ismeretlen fényképész, XX. sz.: Főutca a Nagytemplommal, 1920 körül
Ismeretlen fényképész, XX. sz.: Debrecen főutcája, 1920 körül

Debrecen

Debrecen

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

HÉTVÉGE

40. hét

A HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ MELLÉKLETE

1993. október 2., szombat

Műemlékek és védelmük

A legrégibb debreceni lakóházak, a Széchenyi utca 4–6–10. állapota ugyancsak elgondolkoztató. A 4. számú épület lesilányított utcai homlokzata mögött gyönyörű térszerkezetű barokk lakóház húzódik meg – teljesen leromlott állapotban. Az egykori Diószegi-ház – a Széchenyi utca 6. szám – ma vendéglő, egy sor erőszakolt rátéttel. A Kistemplom másik oldali térfalát alkotó egykori főrendiház – az úgynevezett Podmaniczky-ház méltó funkciójáért a városvédő és -szépítő egyesület évek óta harcol és beadványokat terjeszt az önkormányzat elé. (18. oldal)

A Déri Múzeum alapkőletétele

Az évtizedek óta Déri Múzeum néven ismert debreceni kulturális intézmény létesítésének gondolata már századunk elején felmerült Debrecen város vezetőiben. A kultúra ügye iránt mindenkor fogékony városvezetők megálmodtak egy „kultúrpalotát", amelyben elhelyezést nyernek majd a városi múzeum már meglévő kultúrtörténeti tárgyai, képtára és könyvtára. Nyilvánvaló volt, hogy az egyesített gyűjtemények elhelyezésére és a nagyközönség számára történő bemutatására alkalmas épület szükséges, vagyis egy „múzeumpalota". (19. oldal)

Legenda és valóság

Nagysándornak megparancsolták: ha az oroszok Debrecent már elfoglalták, akkor a Nyírség felé térjen ki, és a fősereghez csatlakozzon, amely ezt a megadott napokon a megadott helységekben fogja várni. Ha azonban a városba az oroszokat megelőzve tud bejutni, akkor az ellenséget háttal Debrecennek, a Tiszafüred–balmazújvárosi utat biztosítva várja be, s kitérő utóvédharcokat folytatva Derecskére, illetve a Berettyó mögé hátráljon. Tehát Nagysándornak az, hogy „döntő csatába ereszkedjék: egyik esetre sem volt megparancsolva"... (22. oldal)

Marlon Brando lánya

Mi történt valójában Brando hollywoodi álomvillájának a falai mögött? A Keresztapa, anélkül, hogy a kezét bemocskolta volna, ahogy ezt a világhírű filmből ismerjük, az életben is eljátszotta a mindenható Keresztapát? Cheyenne, a filmszínész 23 éves lánya és anyja, Tarita, Brando tahitibeli volt felesége ezt állítja. Mint ismeretes, a lány társát 1990. május 16-án, a Los Angeles-i Brando-villában lelőtte Cheyenne féltestvére, Christian Brando. Tíz év börtönbüntetést szabtak ki a bűn elkövetőjére. A Brando-lány szerint a háttérben démoni apja áll. (22. oldal)

Most már három „Szárszónk" van!

SZŐKE DOMONKOS

A címbeli kijelentés után, gondolom, többféle irányba indulhatunk. Az 1943-as augusztusi találkozó, az 1993-as ötvenedik évfordulóra rendezett emlékező tanácskozás és a tudományos összegzésre vállalkozó konferencia tartozik a leltározandók közé. S hogy mégis melyik az igazi, az elhatározás, némi vérmérséklet, életkor s talán ideológiai-politikai értékrend kérdése is. De lehet akár a „mesei motívum" is, s így a válasz már egyértelmű: igen, az első!

Az 1993-as tudományos konferencia egyik résztvevője így fogalmazott: az 1943-as összejövetelen óriások találkoztak, míg a mostanin... Félresikerült megfogalmazás, de a minősítés első fele igaz.

Az 1943-as találkozó a hatalom által engedélyezett vagy pontosabb megfogalmazással megtűrt szituációban tartotta összejöveteleit. Az ország a háború kellős közepén, de kilátásaiban abban reménykedik, hogy elkerülheti a nagyobb vérontást. Nem kevesen voltak Szárszón olyanok, akik így gondolkodtak. Többek között maga Németh László is, aki úgy vélekedett, egyébként tévesen, hogy a magyarság ezt a háborút kisebb áldozattal, kevesebb vérveszteséggel és emelkedettebb erkölcsi tartásban éri meg, mint az első háború végét! Ez a szituáció a közeli jövőbe tekintést szorgalmazta, a tisztázó helyzetértékelést s annak megválaszolását, hol lehet a helye a magyarságnak az új Európában? Német László 1939 decemberében tisztábban látott, ekkor egyik cikkében még így írt: „Akármi lesz a világban folyó nagy hegemóniaharcnak a vége: a kis népeket aligha kérdezik meg, hogy tetszik-e nekik az eredménye. Angolok, németek vagy oroszok szabják-e Európára a maguk tervét: az ő szerepük nyilván az alkalmazkodás lesz".

Eltérő helyzetértékelések

Az 1943-as szárszói találkozó ennek az alkalmazkodáskeresésnek kívánt az iránytűje lenni! Az a körülmény a résztvevők többsége előtt is világos volt, hogy az immáron végérvényesen zsákutcába jutott polgári fejlődést kell(ene) korrigálni, új kísérletekkel megtölteni, vagy egy teljesen, minőségileg más úton kellene elindulni! De úgy gondolom, a legkardinálisabb kérdést mégsem ezek a problémák jelentették. A körülmények s a helyzet inkább azon probléma megfogalmazásának kedvezett, hogy kik s milyen szellemi feltöltöttségű erők vezethetik az országot a modernizáció útján? Erdei Ferenc híresült beszédében a szocialisztikus utat ajánlotta, olyan demokratikus intézményi keretek között, amelybe a munkásosztály s a vele szövetséges paraszti, részben értelmiségi erők is bekapcsolódhatnak.

Németh László helyzetértékelése más volt. Ő úgy látta, hogy az ellenforradalmi rendszerben „A parasztságot egy rövid kisgazda felbuzdulás után kirakták a politikából; a munkásság forradalmi „bűnei" miatt karcerban ült, a jól átfésült értelmiséget szigorú ellenőrzéssel idomították szolgává". Németh szerint a magyarságra a megváltókat oly sokszor kívülről erőszakolták rá, s ez az „üdvözítés" inkább lesüllyedést hozott. A társadalmi kiegyenlítés programja szerencsésebb fejlődésű nemzetek esetében inkább alulról építkezik. A kritika a kétféle közelítés kibékíthetetlen ellentmondásait hangoztatta mind ez ideig. A „kinek volt igaza" hamisan szembeállított ellentéte helyett alig vették észre az összekötőt, az azonosat. Rövid távon talán Erdeinek lett igaza, míg hosszabb távlatban a történelem Némethet igazolta!

Összekuszált utópia

S ami közös volt mindkettőjük gondolkodásában: a nép sorsával érzéketlen úri középosztály értelmisége helyett kívántak egy népbe gyökerező, elhivatott, ma úgy mondanók, hogy szociális érzékenységű történetformáló értelmiséget megteremteni. Ez a társadalmi kategória szélesebb volt Erdeinél, s szűkebb Némethnél. Németh a „minőség-eszmével" szűkített, Erdei a társadalmi bázis szélességével „tágított". De akkor egyikőjük sem idegenkedett a szocializmus eszméjétől. A „Jövő nagy utópiája – mondta Németh a szárszói beszédben – az osztályok valódi összeölelkezése – egy megtisztult értelmiségi kultúrában".

Az 1945 utáni magyar történelem jól összekuszálta ezt az utópiát. Úgy járt ez is, mint minden jövendölés a történelemben. Az 1993-as Szárszó-találkozó a méltó megemlékezés mellett ennek a kudarcnak az okait is kereste. Egyelőre nincs jogunk azt mondani, hogy az „egykori óriások" nélkül. A két Szárszó közötti minősítésnél a mérleg mindkét serpenyőjébe kerülhetnek azonos súlyú érvek. Az nem igaz, hogy a mai hatalom megtűrte, inkább rossz szájízzel vette tudomásul a tanácskozást. Az elhatárolódást hangoztató erők szándéka és szellemi attitűdje azonban sokszor minőségi eltéréseket mutatott. A nemzeti és társadalmi elégedetlenséget megfogalmazó nézeteket egy „legitim és demokratikusan" megválasztott kormány ellenében kellett hangoztatni. Akkor, 1943-ban a világhelyzet szorítása késztetett válaszadásra, s most, mint egyesek vélik, a „liberalizmus" túlburjánzása. Újabb népfrontos politika szerveződésétől rettegett a hatalom, s a veszélybe került magyarság megmaradásának fájdalmas húrjait pengette a másik oldal. A megnyilatkozások legfőbb kötőanyaga a „nemzeti" lett. Olyan újjáépítési program megfogalmazásának az igenlésével, amely az eddigieknél szélesebb társadalmi konszenzusra épít.

Szerencse vagy csapás

S a „pesti Szárszó"? Merőben tudományos konzultáció volt, s csaknem kizárólag az elsővel foglalkozott! Aktuálpolitikai megnyilatkozásait nem nagyon kísérte tetszésnyilvánítás. Megpróbált a tudomány eszközeivel, tárgyilagos elemzéseivel objektívebb képet kialakítani az ötven évvel ezelőtti találkozóról. Hogy ezt mennyire sikerült megvalósítani, annak eldöntése nem ennek az írásnak a feladata. A szerző, aki maga is résztvevője volt a tanácskozásnak, villanásszerűen jelezhet olyan problémákat, amelyeket megítélése szerint a tudományos konferencia alaposan megvizsgált. A nagybirtok szorításában élő népi társadalom föld- és szociális problémájuk megoldása nélkül aligha volt elképzelhető egészséges kibontakozás. Ezt ismerte fel helyesen a népi mozgalom, mint azt több előadás is elemezte. De megfogalmazódott a modernizáció kérdésének történeti megítélése is, mely szerint a harmadik-utasság akként értékelhető, a radikalizmus és a Nyugatot másoló megoldások helyett szerencsésebb, ha a nemzet a tradíciókra épülő, a felgyorsított „fontolva haladás" programjának megvalósítására vállalkozik.

S hogy vonható-e le valamiféle általánosabb tanulság a Szárszók ürügyén? Egy minden bizonnyal. Mesterségesen is felgyorsított társadalmi átalakulás közepén-kezdetén vagyunk, mely újólag középpontba állította a középosztály létét és szerepét. Egy helyére szorított, erkölcsében és szellemében feladataihoz felnőtt középosztály – szerencse; egy mindezekkel nem rendelkező korcs képződmény csak csapás lehet a nemzetre. Mostani felfogásunk szerint a politikai gyakorlat mindkettőnek adhat esélyeket. Az bizonyos, a Szárszókból még sok tanulnivalója akadna!

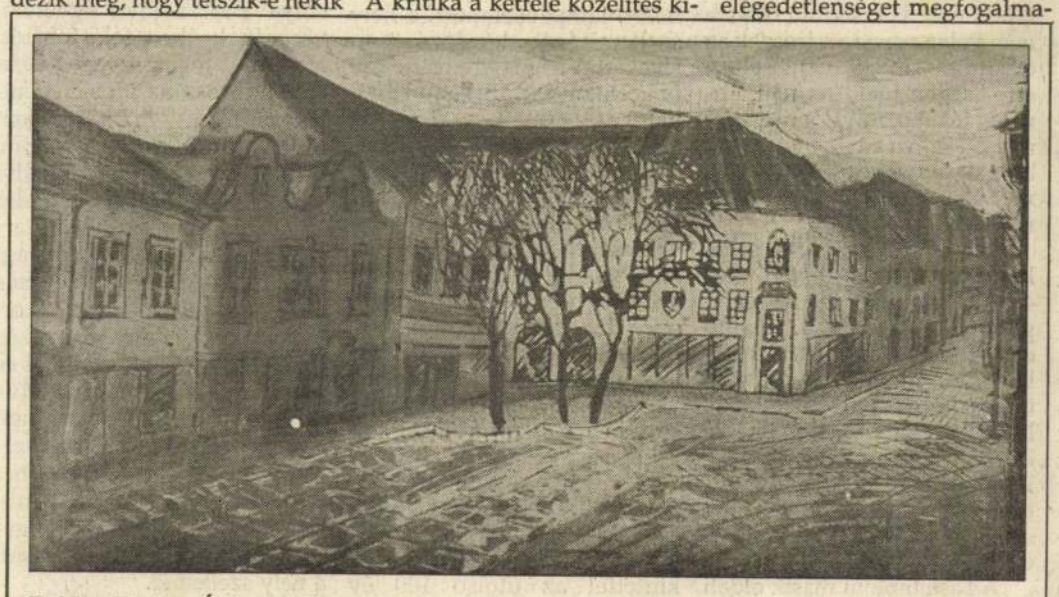

T. Kiss Eszter: Óváros (tűzzománc)

Zeneóra

FOTÓK: HORVÁTH KATALIN

A vasvörösvári Endrődy-kastély

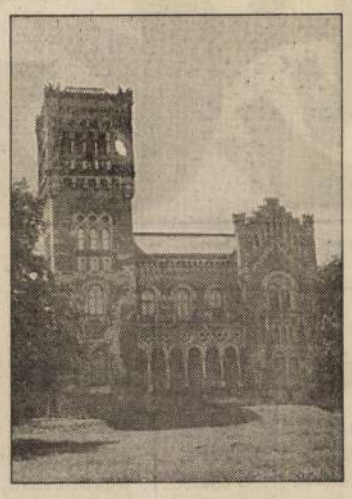

Debrecen (HBN – N. L. J.) – Műemléki barátkozásunk ezúttal Ausztria velünk határos térségébe, Burgenlandba vezetett.

Burgenland nincs négyezer négyzetkilométer, s lakosainak száma sem éri el a háromszázezret. Magyar ha hatezer él itt. Gazdag tartomány. Szép tartomány. Sok gondozott és működő múzeum, hotel, vendéglő stb. műemléke van, melyek – szinte kivétel nélkül – összefüggnek a magyar történelemmel. Viszonylag kis területen helyezkednek el ezek az emlékek, ezért könnyű a megközelítésük. Még úgy is, hogy a határ közelében, mondjuk Kőszegen vagy Sopronban szállunk meg és naponta megyünk át szomszédolni. Takarékosabb!

Egy hosszabb beszámoló reménye előtt, ízelítőül egyetlen műemléket mutatok be:

Vörösvár a becsületes neve – az osztrákoknak Rotenturm –, melynek hatalmas parkjában egy vörös színű, tornyos kastély áll. Dacol az idővel. Küzd a szó szoros értelmében még ma is, amikor a véres háborúk elzúgtak falai alól. Ma az időjárással dacol. Ugyanis szomszédainknak ez az egyetlen műemlékük a nagyon sok közül, amit még nem állítottak helyre. Talán közelesen – mint mondták. Megérdemli több okból is. A mellékelt fényképen látható építészeti szépsége kívül, s belül is méltó a felújításra. Históriájából pár részletet emeljünk ki. Az Endrődy grófok építették 1860–1862 között. Sorsa 1924-ben pecsételődött meg. Leégett. Benne égett II. Rákóczi Ferenc titkos levéltára is. Óriási veszteség. Természetesen, elégett az Endrődyek gazdag levéltára is.

A kastélykápolnát Lotz-freskók díszítették. Ezek is tönkrementek a tűzvészben.

Vasvörösvárt Rábafüzesen át közelíthetjük meg a leggazdaságosabban.

MŰEMLÉKVÉDELMI KATALÓGUS

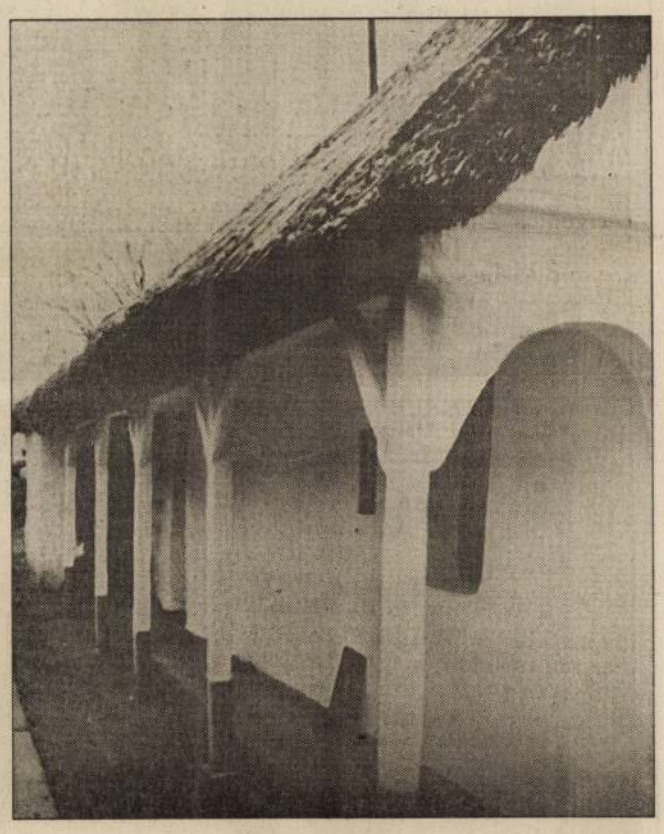

Esztár, Petőfi utca 34. (1892) Fotó: Rácz Zoltán

Egy középkori település: Esztár

Esztár (HBN) – Néprajzi monográfiáját megírta Zsupos Zoltán (Esztár néprajza. Debrecen, 1987, Folklór és Etnográfia, 30), így csak néhány mozzanatot emelnék ki.

Középkori település, de a régi faluközpont nem a mai helyén volt. Nem tudjuk tehát, hogy a mai főutca és az ebből induló kengyelszerű „körút", a belőle kiágazó közép úttal mennyiben tükrözi az eredeti formát, mennyiben XVIII., illetve XIX. századi fejleménnyel állunk szemben.

A falun több középnemes család osztozott. E családok, illetve leszármazottaik a XIX. században részben kisebb majorsági gazdaságokat hoztak létre, részben paraszti bérletek formájában szétosztották. Így például közigazgatásilag Esztárhoz csatolták az úgynevezett nagymarjai pusztát, amelyet azonban már a XVIII. század közepe óta kismarjai parasztok béreltek.

A falun belül az Erdődy család épített a XVIII. században kuriát. Ez a Mansard-tetős, copf, illetve barokkos jellegű épület ma általános iskola, védett épület.

Igen szép hatású az 1880-ban kisebb dombra épített mai református temploma is. A határban épült uradalmi központok (Incze Lipót, Szúnyogh Albert, az úgynevezett Olga-major stb.) részben téeszközpontok lettek, részben elpusztultak.

A XVIII. századból tudunk káposztáskertjéről (Bársony István, 1985.), az 1784-ben épült fatoronyról (Balogh Ilona), szárazmalmáról (K. Nagy S.), gőzmalmáról (Osváth Pál).

Még a XX. században is élt az építőáldozat szokása: az épülő házak falába élő kakast falaztak be. (Vékony László közlése) Osváth Pál szerint a falunak két címere volt. Az egyik búzakalász, csillag, korona. A másik csillag, gólya, hal, búzakalász.

Az 1970-es években a Hazafias Népfront helybeli aktivistái az akkori falu minden házát lefényképezték s a képeket a falu térképére ráragasztották.

Épített örökség, műemlékek és védelmük

A műemlékvédelem alfája, hogy együtteseket lehet védeni eredményesen (2.)

GELLÉR FERENC

Az első műemléki lajstromok kiárólag a középkor rangos emlékeit tartották számon. Gerecze Péter 1905-ben megjelent lajstromozásában 1711-gyel zárul a védelemre szánt épületek korhatára. Genthon István a két világháború közötti gyűjtésében 1850-ben, a klasszicizmus „kihaltával" szabta meg a felső határt. Az 50-es években 72 városra és nagyobb településre vonatkozó városképi és műemléki vizsgálatok a XIX. század második felében, néhol századunk első két évtizedében emelt épületekkel és épületegyüttesekkel is foglalkoztak már. (Zoltai L.)

A sokat vitatott Podmaniczky-ház Fotó: Nagy László János

A két világháború között Zoltai Lajos muzeológus műemlékvédő munkássága jelentette a legkiemelkedőbb tevékenységet. Debrecen város helyrajzi történetétől a debreceni temetők síremlékeinek feldolgozásáig figyelme mindenre kiterjedt. Napjainkig szinte nem létezhet olyan helytörténeti vizsgálat, amelyik az ő kutatásaira ne épülne.

A második világháború Debrecen épületállományában óriási károkat okozott. Debrecen műemlékeinek számbavétele – a háború után, a 13/1949. tvr. alapján – az 1951. évi városképi és műemléki vizsgálatok keretében történt. A vizsgálatot Borbíró Virgil építészettörténész és Balogh István muzeológus végezte. A vizsgálat forrásértékű alapdokumentum, amely meghatározója volt az 1953. évi, illetve az 1960-as műemlékjegyzéknek.

Igazi védelmet

A műemlékvédelem alfája, hogy együtteseket kell és lehet védeni eredményesen, mert így a környezetbe ágyazva valósak, meggyőzőek az arányok, a történetiség, a hitelesség és a kontinuitás. A másik döntő szempont, hogy a városrendezési terveknek tudatosan kell számolniuk az együttesek védelmével, ha ilyen terv nincs, a műemlékvédelem magára marad. A nagyra törő tervekkel született 1970-es II. általános rendezési terv nem foglalkozott ilyen szempontokkal. Már előtte, a 60-as évek derekán megindult a folyamata, amelynek eredményeképpen az 1960-as műemlékjegyzék 126 műemlékéből 1974-re 52 maradt. Az 1970-ben beindult házgyár tovább gyorsította a műemlékrombolás folyamatát. A Csapó, Darabos, Bethlen, Hajó, új Hunyadi utcák történelmi karakterének felszámolása, a legrégibb belváros tízemeletes monoton házgyári lakásokkal történő körülbástyázása, a Csokonai-szobor áthelyezése, a Kálvin téri szűkület kibontása, valamint egy sor régi épület lebontása – mindezek a debreceni történeti városkép helyrehozhatatlan sebei.

Szerencsére ez a folyamat megállt, sőt, a 80-as években visszájára fordult és megindult a védett épületek gyarapítása.

1984-ben a védett építmények száma 52-ről 60-ra emelkedik. Az 1/1985. (IV. 15.) Tr. számú tanácsrendelettel jóváhagyott általános rendezési terv a deklarált 60 műemlék mellett 97 építményt javasolt országos és 125 építményt helyi védelem alá vonni.

1987 áprilisában az OMF öt műemléki környezetre osztotta a belvárost – öt fő műemlék köré csoportosítva őket, az ÁRT műemléki elhatározásait felülbírálva.

A legújabb – 3/1992. Kr. közgyűlési rendelet az ÁRT jóváhagyására – szellemében nem lép túl a 9/1988. évi rendeleten. Változatlanul nincs önálló műemléki és rehabilitációs tervfejezet és teljességgel hiányzik a helyi védelem mibenlétének konkrét szabályozása is. Nagy jelentőségű viszont a további műemléki védelemre és a helyi védelemre felterjesztett épületek jelentős száma.

Debrecen műemléki lajstroma a mai napon 12 M, 40 MJ, 16 VK – azaz 68 műemlék és öt (5) MK terület. A 3/1992. Kr. rendelet további műemléki védettség felterjesztésére 136, helyi védelemre 117 építményt jelöl. Helyi védelemre jelöl a rendelet 10 parkot és két további területet – a klinikákat és a pallagi mezőgazdasági iskola területét.

Mivel is emlékezhetne jobban a 300 éves évfordulóra a város, mint a korszak megmaradt – és kivételesen egy csoportban lévő – épületegyüttesét helyreállítja, bemutatandó ünnepelt múltjának tárgyi elemeit. Szeretnénk, hogy azokon a megemlékezéseken és tanácskozásokon, amikor Debrecen városa a 300 éves szabad királyi városcím elnyerését ünnepli, végiggondolni azt is, hogy a korszak emlékei milyen sorsra jutottak és hogy milyen sorsot szánnak nekik. Mert a múltért bizonyára nem felelősek, de a jövőért felelősséggel tartoznak a város vezetői és mindazok, akiknek ez tisztéül adatott. A református Kistemplom, ha sok kritika mellett is, felújításra került, kívül-belül, és elfoglalhatta méltó helyét a városképben és az emberek szívében egyaránt. Évtizedekig protestáltunk ezért a pillanatért.

A templom határoló téglafalát alkotó épületkaréj sarkának Rachbauer József által tervezett copf parókiaépülete erősen átalakítva várja a méltó helyreállítást. Az épületkaréj további – 1876-ban Szkalnitzky Antal által tervezett – úgynevezett Bazársora a debreceni belváros szégyenfoltja, leromlott, lezüllesztett állapotával. Ha semmi másra nem volna pénze a városnak az évforduló megünnepléséhez, erre kellene pénzt keríteni. Annál is inkább, mivel a bazársor mögött rejtve áll az ugyancsak barokk úgynevezett Lábasház, melyhez gyakorlatilag most nem lehet hozzáférni.

A legrégibb debreceni lakóházak, a Széchenyi utca 4–6–10. állapota ugyancsak elgondolkoztató. A 4. számú épület lesilányított utcai homlokzata mögött gyönyörű térszerkezetű barokk lakóház húzódik meg – teljesen leromlott állapotban. Az egykori Diószegi-ház – a Széchenyi utca 6. szám – ma vendéglő, egy sor erőszakolt rátéttel és előépítményekkel.

A Kistemplom másik oldali térfalát alkotó egykori főrendiház – az úgynevezett Podmaniczky-ház méltó funkciójáért a Városvédő és -szépítő egyesület évek óta harcol és beadványokat terjeszt az önkormányzat elé. Szomszédságában pedig ott áll a már említett Kisdebrecen vendéglő, a másik legrégebbi – átalakított – debreceni ház, hosszú évek óta méltó felújításra várva.

Küzdeni helyben, összefogva

Kölcsey Ferenc születésének 200. évfordulójára elhatároztuk, hogy méltatlanul, durva erőszakkal lebontott lakóháza helyén méltó emlékművet emelünk – és nem tettük meg. A felvilágosodás legnagyobb költőjének, Csokonai Vitéz Mihálynak Darabos utca 19. szám alatti és Hatvan utca 23. szám alatti születési és elhalálozási házai helyén emelt épületekben egy emlékszobát (netán múzeumot) sem voltunk képesek kialakítani mindeddig.

Petőfi Sándor Batthyány utca 16. szám alatti szálláshelyének ablakain ma ordító reklámok vannak, és március 15-én egy szál virág sincs már az emléktábla alatt. Kétségbeejtően elhanyagolt a történelmi belváros, pár lépésre a főutcák határától, de sokszor maguk a főutcán lévő épületek is. A Révész térről már szóltunk, de szólnunk kell és protestálni a Szent Anna utca 7. számú, egykor adventista, műemlék jellegű imaházért, amely összedőlés előtt áll, a tönkretett Budai Ézsaiás úti temető még megmaradt emlékeiért, a Mester utca hajdan szépséges és mára tönkretett polgárházaiért, temetőink méltatlanul elhanyagolt pótolhatatlan emlékeiért, egyszóval építészeti örökségünkért, melyért kötelezettséget vállaltunk, hogy megtartjuk az utókornak. Újból és újból elmondjuk, hogy folytatni kell értékeink megismerését és megismertetését, küzdeni helyben esetről esetre, házért, templomért, kockakőért, lámpaoszlopért, a hely szellemiségét hordozó emlékekért. Világos és egyértelmű önkormányzati törvény kell a helyi épített örökség védelmére. Pontosítani kell a védendő építmények listáját, meg kell nevezni a helyi védelem irányítását és szervezését. Meg kell határozni a helyi védelem mibenlétét, módját, térbeli és időbeni történéseit, financiális elemeit. Biztosítani kell az általános és részletes rendezési tervekben és a városrehabilitációs folyamatokban az építészeti örökség teljességének védelmét.

A belváros rehabilitációját a műemlékvédelem és az urbanisztika összehangolt eszközeivel kell megoldani – tekintettel az utolsó 100 év építészeti emlékeinek fokozott figyelembe vételére. A rehabilitáció pénzügyi, műszaki, üzemeltetési és egzisztenciális oldalról is megtervezett legyen és átfogó koncepció alapján történjen.

Rekonstrukciós tervek alapján

Meg kell akadályozni a történeti belváros lezüllését, elsivárosodását a téves lakáspolitikai koncepciók miatt. A rehabilitációt megfelelő hitelfeltételekkel támogatni kell.

Ahol még lehetséges, meg kell őrizni a település mezővárosi karakterét, utca- és térszerkezetét, légtérarányait. A településre jellemző régi utcanevek mellett szükséges a címerek, zászlók, cégérek, valamint az utcabútorok és térburkolatok védelme – ahol lehet – rekonstrukciója.

A történeti belváros lesilányított épülethomlokzatait – megfelelő kutatás és rekonstrukciós tervek alapján – vissza kell állítani, a helyreállításra ütemtervet kell készíteni. Minden belvárosi homlokzatfelújítást építési engedélyhez kell kötni.

A temetők művészeti, történeti és néprajzi szempontból jelentős területeit megfelelő – jórészt már meglévő – felvételezés alapján – műemléki védettség alá kell helyezni, kiemelten a köztemetői krematórium 200 méteres körzetét és a Hősök temetőjét.

Meg kell akadályozni, hogy az újból építési területté váló belvárosban a telekspekuláció felélje a történelmi karaktert adó házakat. Amíg az építéspolitika csak az új házak építését támogatja, ez a folyamat nem állítható meg.

Debrecen városa 1815-ben mozsárágyúk dübörgése és népünnepély mellett ünnepelte a szabad királyi város centenáriumát. 1915-ben – a bicentenáriumi ünnepség a háború súlya alatt a jövő egyetemi városának álma felé fordult. Hogy mit fogalmaz meg Debrecen városa az idei megemlékezéseken, azt nem tudhatom. Azt azonban tudom, hogy az egykori szabad királyi város szabad polgárai mindig kötődtek a városhoz, fenntartották annak szellemi-anyagi kontinuitását. Egy öntudatos közösség és azt szervező önkormányzat ma is a debreceniség gyökereire, annak szellemi és anyagi javaira támaszkodva újíthatja meg, fejlesztheti tovább Debrecent. Ehhez szeretni kell a várost és nem lehet cserbenhagyni sem polgárait, sem házait, sem elveszni hagyni a „genius loci"-t, múltunkat, a hely szellemét.

(Vége)

Debrecen

Kritikus a Groznijban körülzárt orosz csapatok helyzete

Jelcin letette az elnöki esküt

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ünnepség helyi idő szerint háromnegyed tizenkettőkor kezdődött, történelmi díszegyenruhába öltözött katonák, az úgynevezett elnöki kürtjel majd egy fúvószenekar által játszott induló hangjaira behozták a kétfejű sassal díszített elnöki zászlót, a díszkötéses alkotmányt és az elnöki hatalom jelvényét. Ezután a színpadon egyenként megjelent Vaszilij *Tumanov*, az alkotmánybíróság elnöke, Viktor *Csernomirgyin* kormányfő, Jegor *Sztrojev*, a Szövetségi Tanács elnöke, Nyikolaj *Rjabov*, a Központi Választási Bizottság elnöke és végül *II. Alekszij*, Moszkva és egész Oroszország pátriárkája. Az eskü elhangzása után az elnöki zászló felkúszott a palota kupolájának tetejére, majd Sztrojev Jelcin nyakába helyezte az elnöki hatalmat jelképező, aranyból, ezüstből és zománcból készült láncot, rajta egy *„Haszon, Becsület, Dicsőség"* feliratú érdemrenddel. A pátriárka megáldotta Jelcint, aki ezt meghajolva fogadta. Ezután 30 díszlövés dördült el, s a kórus előadta *Glinka* Ivan Szuszanyin című operájának „Dicsőség neked" című betétét. Az ünnepélyes beiktatás negyed egy után két perccel fejeződött be.

Eközben Groznijban az orosz katonák által védett központi épületek közül több is lángokban áll. A harcok egyre súlyosbodnak, s az orosz páncélosrohamok hullámokban követik egymást. Az *ITAR-TASZSZ* beszámolója szerint az éjszaka aknavetőkkel lőtték azt a szállodát is, ahol az összes újságíró tartózkodik. Három aknatalálat érte a szövetségi biztonsági szolgálat grozniji épületét is, az oroszországi föderáció csecsenföldi, képviselete pedig teljesen kiégett. Az épületet védő szövetségi erők új állásokba húzódtak. Ég az az épület is, ahol a csecsen köztársaság kormányának székhelye van. A városközpontban a szövetségi erők mindenféle páncélos támogatás nélkül harcolnak, mert a felmentésükre csütörtökre virradóra indított páncéloskonvojt *szétverték*. Csaknem százhúsz orosz katona életét vesztette, 400-an pedig megsebesültek a csecsen felkelők Groznij elleni kedden kezdődött támadása óta, jelentette az *Interfaksz*.

Csecsenföld második legnagyobb városában, Gudermeszben a csecsen felkelők pénteken megtámadták a rendőrkapitányságot. A támadást virradatkor kezdték, az épületet védő Moszkva-barát csecsen milícia egységeit szétverték, az épületet pedig felgyújtották – jelentette az ITAR-TASZSZ az orosz belügyi csapatok sajtóirodájára hivatkozva. A polgári lakosság menekülni kezdett a városból Komszomolszkoje irányába. Doku *Zavgajev* hivatalos csecsenföldi elnök és Anatolij *Kvasnyin*, az észak-kaukázusi katonai körzet parancsnoka péntekre virradóra Moszkvából Groznijba érkezett.

A washingtoni külügyminisztérium szóvivője a héten már másodszor juttatta kifejezésre az amerikai kormányzat aggodalmát a csecsenföldi harcok miatt. Ám míg a hét elején az orosz csapatok légitámadásait hibáztatta a véres eseményekért, most a csecsen egységeket tette felelőssé a harcok kirobbanásáért.

Kudarc Herceg-Boszniában

Kornblum a Balkánon közvetít

ÚJVIDÉK – A szerdai genfi hármas csúcstalálkozó előkészítésén ügyködő John *Kornblum* amerikai külügyi államtitkár-helyettes pénteken Belgrádban *Miloseviccsel* tárgyalt. A többórás megbeszéléseken részt vett *Plavsics* asszony megbízott boszniai szerb elnök és *Krajisnik* parlamenti elnök. *Joulwan* európai *NATO*-parancsnokot az újságírók távozni látták az épületből mielőtt még a tárgyalások véget értek volna. *Christopher* elnökletével megtartandó délszláv csúcsot megelőzően hétfőn Brüsszelben az összekötő csoport (az Egyesült Államok, Németország, Franciaország, Nagy-Britannia és Oroszország) tanácskozik elsősorban a szeptember 14-ei boszniai választások kérdéséről.

Az újabb délszláv körúton tartózkodó diplomata csütörtökön Szarajevóban tanácskozott *Izetbegoviccsal*, de részt vett a bosnyák–horvát föderáció Fórumának ülésén is, amelyen azonban nem sikerült politikai megállapodásra jutni az úgynevezett Herceg-boszniai Horvát Köztársaság megszüntetéséről. Hiába volt jelen az amerikai kormányzat képviselője és vele a horvát diplomácia vezetője is. A kudarcot maga Kornblum jelentette be. A tárgyalásokat azonban, mint Kornblum mondta, folytatni fogják. Christopher segítségére is nagy szükség lesz. Az amerikai külügyminiszter a genfi csúcstalálkozón és a bejelentett szarajevói látogatása során is erőfeszítéseket tesz, hogy végre felszámolják a Bosznia területén létrehozott horvát bábállamot. Az elkeseredett muzulmánok úgy vélik, Zágráb nem fejtett ki kellő nyomást az úgynevezett Herceg-boszniai Horvát Köztársaság vezetőségére. *Muratovic* bosnyák kormányfő szerint a „köztársaságot" Zágráb hozta létre, most neki kell megszüntetni is. *Ganic* alelnök szerint Horvátország még nem kész felszámolni a „köztársaságot". A boszniai kormány követelte az „állami szervek" feloszlatásának részletes tervét határidők megjelölésével. Szeptember elsejétől a minisztériumok csak a föderáció szintjén működhetnek. Kresimir *Zubak*, a föderáció horvát nemzetiségű elnöke nem volt hajlandó kommentálni a sikertelenséget. A boszniai horvátok egyébként igazságtalanságnak tartják, hogy a szerbeknek lehet külön köztársaságuk, a horvátoknak viszont – kisebbségként – a muzulmánokkal kell együtt élniük. Akik továbbra is Bosznia felosztásában reménykednek, nehezen mondanak le erről a köztársaságról.

Carl *Bildt* nemzetközi főmegbízott csütörtök esti sajtóértekezletén keményen elítélte mind a Szerb Köztársaságot, mind a bosnyák–horvát föderációt, mert akadályozzák a tömegsírok feltárását.

Sebestyén Imre

KÜLFÖLD

NAGASZAKIBAN 25 ezer embert gyűlt össze pénteken a békeparkban, hogy a japán város ellen ötvenegy évvel ezelőtt végrehajtott amerikai atomtámadás áldozataira emlékezzen. Az MTI jelentése szerint Hasimoto Rjutaro japán kormányfő – aki a hirosimai megemlékezésen is részt vett – Nagaszakiban ismét felszólította a világot a nukleáris kísérletek átfogó tilalmát kimondó egyezmény mielőbbi megkötésére.

MINISZTERCSERÉT HAJTOTT VÉGRE Kolumbiában Ernesto Samper elnök. A Reuter bogotai tudósításában emlékeztetett: alig telt el egy hónap azóta, hogy Samper új külügyminisztert nevezett ki, aki remélhetőleg képes lesz megállítani az amerikai–kolumbiai kapcsolatok rohamos romlását. Samper most a gazdaságfejlesztési, illetve a közlekedési és távközlési minisztérium élén hajtott végre vezetőváltást.

DIPLOMATÁKAT RABOLTAK EL Johannesburg egyik forgalmas főútvonalán, de a nevüket és nemzetiségüket egyelőre nem közölte a rendőrség. Az AFP jelentése szerint a három diplomata csütörtökön este érkezett meg Johannesburg nemzetközi repülőterére, majd egy minibuszon szállodájukba indultak. Útközben, egy híd alatt öt férfi megállította az autót, és kiszállásra kényszerítette a sofőrt. Ezek után beszálltak a kisbuszba, majd a diplomatákkal együtt egy másik város, Alexandra felé vették az irányt. E városról az a hír járja, hogy az autótolvajok búvóhelye.

Nem bíznak Moszkvában

Aggodalmak az orosz vegyi fegyverek miatt

A washingtoni kormányzat egy magas rangú fegyverzetellenőrzési szakértőt menesztett Moszkvába, hogy tisztázza a vegyi fegyverek megsemmisítéséről született nemzetközi egyezmény végrehajtásával kapcsolatos amerikai aggodalmakat. A *The Washington Post* pénteki közlése szerint a kérdés annál is inkább égető, mert a megállapodás szeptemberben kerül a szenátus elé ratifikálásra.

Jó néhány konzervatív honatya azonban vonakodik az egyezmény törvénybe iktatásától, arra hivatkozva, hogy a moszkvai kormány egyrészt késlekedik a 46 000 tonnára becsült orosz vegyifegyver-készletek felszámolását célzó intézkedések meghozatalával, másrészt nem fűlik a foga annak a megállapodásnak a teljesítéséhez sem, amely engedélyezné amerikai ellenőrök helyszíni szemleútjait. Vannak, akik azt gyanítják, hogy *Moszkva szándékosan lassítja* az előkészítő munkálatokat, mert titokban meg akarja tartani a készletek egy részét, jelenti az *MTI*.

Félelmüket részben alátámasztja a Katonai Hírszerző Hivatal *(DIA)* közelmúltban nyilvánosságra hozott elemzése is. A szervezet megítélése szerint az előkészületek ütemét figyelembe véve fölöttébb kétséges, hogy Oroszország érdemben csökkenteni tudná vegyifegyver-arzenálját a következő tíz évben. A DIA felvetette annak lehetőségét is, hogy az oroszok valóban nem hozták nyilvánosságra összes készletüket.

Az 1993-ban száznegyvennégy ország aláírásával megszületett nemzetközi egyezmény kimondja, hogy a részes államok a megállapodás érvénybe lépésétől számított tíz éven belül kötelesek megsemmisíteni vegyi fegyvereiket. Az egyezményt már hatvan ország törvénybe iktatta, érvénybe lépéséhez további ötnek a ratifikációs eljárása szükséges. Az amerikai kormányzatot – az egyezménytől függetlenül – egy belső törvény kötelezi vegyifegyver-készleteinek 2005-ig történő felszámolására.

Washington elsősorban pénzügyi, környezetvédelmi és belső politikai problémáknak tudja be az orosz késlekedést. A The Washington Post értesülése szerint Viktor *Csernomirgyin* orosz kormányfő és Al *Gore* amerikai alelnök júliusban a nyilvánosság kizárásával megállapodott abban, hogy amerikai szakértők helyszíni ellenőrzést végezhetnek az egykori, mérges gázokat gyártó orosz üzemekben.

Teljesen felújítják a száz harckocsit

Rövidesen jönnek a T-72-esek

Augusztus 20. után megérkezik Magyarországra az első 30 darabos kontingens abból a száz T–72-es harckocsiból, melyet a Honvédelmi Minisztérium vásárolt Fehéroroszországtól.

Csala József ezredes, a Beszerzési Hivatal vezetője elmondta: a magyar műszaki minőségellenőrzési szakemberek már kint tartózkodnak, s folyamatosan veszik át a huzamosabb tárolás után felújításra szoruló harceszközöket egy katonai javítóüzemben. A mai viszonylatban is modern technikai színvonalúként számon tartott T–72-esek egyébként a nyolcvanas évek elején készültek, s valamennyi átesett már egy nagyjavításon a kilencvenes évek elején (motorcserén és például az eredeti gyári paraméterek beállításán). A szállítás előtt zömüknél a túltárolás következtében tönkrement gumialkatrészeket kell elsősorban kicserélni.

A tervek szerint három különszerelvénnyel érkeznek Magyarországra a harckocsik, illetve a kiszolgáló eszközök. Augusztus után októberben és novemberben jön újabb szerelvény, de karácsonyig mindenképpen befejeződik az áttelepítés Debrecenbe és Hódmezővásárhelyre.

(v. f.)

Indokolatlan az igazolványcsere

– hangoztatja az FKGP

A Belügyminisztérium a közeljövőben lecseréli az alapvető okmányokat, így az útleveleket, a személyi igazolványokat, a tb-kártyákat, a zárjegyeket és a diplomákat. Ez az okmányreform teljesen haszontalan – mondotta *Szabadi* Béla, a Független Kisgazdapárt gazdasági kabinetjének vezetője a párt tegnapi sajtótájékoztatóján. Aláhúzta: akkor tudnák támogatni az okmányok cseréjét, ha az összekapcsolódna egy *átfogó ellenőrzési reformmal is*. Nem elég ugyanis cserével megakadályozni például az útlevelek hamisítását, a tetteseket fel is kell deríteni. Az FKGP olcsó államot szeretne, de ez a reform közel húszmilliárd forintjukba kerül az állampolgároknak, s ez a párt számára teljesen elfogadhatatlan.

A privatizációs többletbevételből négymilliárd forintot fordítanak a társadalombiztosítási reformra, amely önmagában elegendő egy jó koncepció kidolgozására. Ehelyett azonban a kormányzat a régi ötleteit eleveníti fel, amelyek ismét a Pénzügyminisztériumból származnak. A gazdasági szakember szerint csupán tízmilliárd forint bevételt jelentene a szakrendelőkben fizetendő 200, és a kórházakban fizetendő 1500-3000 forintos vizitdíj. Alkotmánysértőnek tartják azt is, hogy a jövőben az egyéni vállalkozóknak a mindenkori minimálbér másfélszerese után kelljen járulékot fizetniük. Az FKGP szerint ugyanis ez olyan diszkrimináció, ami hátrányosan érinti a magyar lakosság javarészét.

(w. b.)

Hétfőtől ötszázan dolgoznak Vácott

Carter vezeti a brigádokat

Megérkezett Vácra azoknak a hazai és külföldi önkénteseknek az első hatvanfőnyi csoportja, akik hétfőtől az Amerikai Egyesült Államok volt elnökének, Jimmy *Carternak* a vezetésével látnak hozzá tíz lakóház felépítéséhez. Az akciót a Habitat for Humanity International elnevezésű ökumenikus keresztény lakásépítő szervezet kezdeményezésére indítják be. A Habitat húsz éve Amerikában alakult meg azzal a céllal, hogy enyhítsen a világ különböző országaiban jelentkező lakásínségen: a nonprofit módon, az önkéntesen vállalt munkákból és adományokból tevékenykedik, s jelenleg ötven országban működik már. Eddig 40 ezer házat épített fel olyan családoknak, amelyek egyébként belátható időn belül aligha jutottak volna saját otthonhoz. Magyarországon 1991 óta tevékenykedik a szervezet, s eddig harminc házat hoztak tető alá – közli az *MTI*.

Vácott hétfőtől ötszázan dolgoznak majd; s az önkormányzat adományozta telken látnak majd hozzá a házépítéshez. Az Angliából, Kanadából, Belgiumból eddig ideérkezett önkénteseket kollégiumokban szállásolták el. Jimmy Carter volt elnököt vasárnapra várják Budapestre.

Református-világtalálkozó a személyesség jegyében

A magyar reformátusok különböző partiumi és erdélyi helyszíneken zajló III. világtalálkozójának igazi találkozójellegét, a közös hiten, hasonló gondolkodáson és azonos kultúrán alapuló összetartozás, a személyes találkozás mellett megtartott számos területi és gyülekezeti szervezésű ünnepi összejövetel nyújtja.

Sok magyarországi és határon túli (szlovákiai, kárpátaljai és délvidéki) gyülekezet tagjai érkeztek csoportosan. *Bálint Kelemen* Attila, az erdélyi rendezvények fő szervezője mintegy 300 csoport érkezéséről tud. Sokan már meglévő testvérgyülekezetükhöz érkeztek, amelyekkel évek óta ápolják a kapcsolatot. A világtalálkozó a magyarság közösségi megélése, ezen túl pedig a különböző református életformák találkozása. A személyes kapcsolat arra is jó volt, hogy vendégek és vendéglátóik megismerték egymás még élő magyar kultúráját, a nyelvi fordulatokat, nyelvi képeket, a szimbólumrendszereket.

Fontos eredménye volt a világtalálkozónak, hogy a reformátussággal rokonszenvező nem reformátusok, illetve nem magyar ajkúak – hollandok, angolok – is eljöttek, közösséget vállalva magyar testvéreikkel – közli az *MTI*.

Október 5-én megmutatkozik az új arculat

Az MDF ellenzi a tb államosítását

Kedvező visszhangja van az MDF október 5-i, Parlament előtti tüntetésre szóló felhívásának – mondta pénteken délután Kaposvárott *Gémesi* György, pártja ügyvezető elnöke, aki a Balaton-parti településeken és a belső-Somogyban tett kétnapos látogatásának tapasztalatait összegezte az újságírók előtt. Elmondta: a kormány 1997. évi költségvetési tervezetében szereplő *hatszázalékos önkormányzati támogatásnövekedés az MDF számára elfogadhatatlan, és mert ezzel szemben 25 százalékos infláció várható, a jövő évben még több települési önkormányzat kerülhet végveszélybe*. Ezért is szólítja a Parlament elé az MDF azokat, akik az 1990–94 között sikerágazattá vált települési önkormányzatokért aggódnak. Gémesi hozzátette: október 5-én az MDF új arculatát is szeretné a nagy nyilvánosság előtt bemutatni.

(gulyás)

Az egészségbiztosítás gondjait a kormány úgy próbálja megoldani, hogy közvetlen irányítása alá akarja vonni az egészségügyet, a társadalombiztosítás újraállamosítására készül – jelentette ki *Kis* Gyula a Magyar Demokrata Fórum frakciójának tegnapi sajtótájékoztatóján. Az augusztus 18–19-i kormányülés elé kerülő tervezetről elmondta: a szektor 90 százalékát államosítanák, 10 százalékát privatizálnák. A társadalombiztosítási önkormányzat megmaradna, ám megszüntetnék egyeztetési jogát, kizárólag elvi döntéseket hozhatna, a tagokat a kormány, a szakszervezet és a munkaadók delegálnák. A járulékalapot minden munkajövedelemre kiterjesztenék, a gyerekek és az eltartottak járulékát az eltartó fizetné – tette hozzá Kis Gyula. A tervezet szerint a népjóléti tárca működtetné a Nemzeti Egészségügyi Szolgálatot, amelynek a költségeit az állampolgárok adójából fedeznék. Végezetül elmondta: szerinte mindezek a lépések kísértetiesen emlékeztetnek Gerő Ernő egykori államminiszter tevékenységére, amikor az általa irányított Népgazdasági Tanács 1950-ben állami irányítás alá vonta az egészségügyet.

(p. g.)

Először száll ringbe MDNP-jelölt

Bírálják a kormány agrárpolitikáját

A Magyar Demokrata Néppárt először lép megmérettetés céljából a választópolgárok elé augusztus 24-én a nagykanizsai önkormányzati választáson – mondta *Ligeti* Imre a párt tegnapi sajtótájékoztatóján. Mint elhangzott: augusztusban az MNDP vezető politikusai számos ünnepi rendezvényen vesznek részt szerte az országban, így például augusztus 17-én Pápán *Katona* Tamás, 19-én *Szabó* Iván és *Farkas* Gabriella Pétervására, *Szabad* György pedig Zalakomáron tart ünnepi szónoklatot.

A kormánykoalíció kétéves agrárpolitikáját értékelve Farkas Gabriella elmondta: a kormány maga sem tudja kiszámítani, csak követni az eseményeket. A szabályok állandó változtatásával, a burkolt adóemeléssel, az áttekinthetetlen támogatási rendszerrel teljes mértékben tervezhetetlenné teszik a termelők számára a gazdálkodást mind a beruházás, mind pedig a termelés biztonsága terén. Az esetek döntő többségében a termelő nem tudja biztosan: megkapja-e azt a támogatási összeget, amit beruházásra kíván fordítani – mondta Farkas Gabriella. Nem történik más agrárpolitika helyett – tette hozzá –, mint a legerősebb lobbyknak, érdekcsoportoknak való engedés. A párt véleményének hangot adva megjegyezte: a búzabotrány sem szólt másról, mint hogy kormányzati segédlettel néhány bank és cég alaposan megszedte magát. Elítélte azt a törekvést, mely szerint megszűnne a kistermelők egymillió forint árbevételig terjedő adómentessége. Hangoztatta: aki ezt a rendelkezést hozza, az nincs azzal tisztában, hogy az agrártermékek jelentős része a kistermelőktől származik.

(putsay)

Ragaszkodnak a szakmai, szervezeti és gazdasági önállósághoz

Az összevonandó kórházak elküldték az igénylistát

(Folytatás az 1. oldalról)

A sok ellenérvtől függetlenül, ha mégis megtörténik az átszervezés, alapvető követelmény, hogy *mindhárom intézmény megőrizze szakmai, szervezeti és gazdasági önállóságát.* A Sportkórház vezetése és orvosai szerint csak a jelenleginél jobb körülményű elhelyezés fogadható el. A költözésre kizárólag akkor kerülhet sor, ha a gyógyítás feltételeit megteremtik, és az ahhoz szükséges infrastruktúra készen várja az intézetet.

Az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet főigazgató főorvosa, *Kullmann* Lajos lapunk kérdésére elmondta: fenntartásai vannak a tárca elképzelésével kapcsolatban, és megítélése szerint sok további tárgyalásra van szükség ahhoz, hogy az érintettek mérlegeljék az átszervezés értelmét, hasznosságát.

(moldoványi)

Tévéelnök-alelnök találkozó

Peták István, a leendő MTV Rt. elnöke és *Székely* Ferenc, a Magyar Televízió jelenlegi ügyvezető alelnöke pénteken megbeszélést tartott. Ezen döntöttek arról, hogy Székely augusztus végéig elkészíti az intézmény jelenlegi helyzetéről szóló átfogó anyagot. Az *MTI* értesülése szerint a két vezető következő hetekben is folytatják az együttműködést a poszt átadásával kapcsolatosan.

(Interjú az új médiaelnökökkel az 5. oldalon)

Délelőtt tisztavatás, este tűzijáték

Átalakuló katonai felsőoktatás

Augusztus 20-án délelőtt 318 tisztet ünnepélyes körülmények között avatnak Budapesten, a Kossuth téren, este pedig megtartják a hagyományos tűzijátékot a Gellért-hegyen.

A Honvédelmi Minisztériumban pénteken rendezett tájékoztatón *Szekeres* István dandártábornok, humán főcsoportfőnök-helyettes elmondta, hogy az avatandó tisztek közül tízen máris főhadnagyi rendfokozatot kapnak, mert kiváló eredménnyel végezték tanulmányaikat. Figyelemreméltó ugyanakkor, hogy négy éve 618-an kezdték meg tanulmányaikat, azaz a hallgatók csaknem fele különböző okok miatt lemorzsolódott. A főiskolai tisztképzés idejét egyébként nemrég emelték újra négy évre. A jövőben azonban kevesebb tisztet és több tiszthelyettest képeznek, mert a honvédség átalakítása során megnövekedett feladat vár a tiszthelyettesi karra. A katonai felsőoktatásban figyelembe veszik a NATO-elveket és ennek megfelelően alakítják a követelményeket. Szeptembertől a honvédelmi miniszter közvetlen felügyelete alá kerülnek a katonai felsőoktatási intézmények és megkezdik a felkészülést arra, hogy a létrejövő Nemzetvédelmi Egyetem integráns részeként folytassák tevékenységüket.

A mintegy félórás millecentenáriumi tűzijáték során – egyéb látványosságok mellett – sok ezer színes petárdát lőnek a magasba a Gellért-hegyről és a Duna-partról. A színes show negyvenmillió forintba kerül, az összeg egynegyedét szponzorok adják. Két éve még a teljes összeget sikerült különféle támogatásokból megszerezni, tavaly pedig a költségek felét állták a szponzorok. A mostani tűzijátékhoz még további anyagi segítséget vár a tárca – adja hírül az *MTI*.

Modern alkotás bizánci stílusjegyekkel

Templomszentelés Tiszaújvárosban

Az egykori szocialista borsodi fellegvárban, Tiszaújvárosban mintegy kétezer görög katolikus hívő él. *Kicsák* György parókustól származik az az információ is, hogy már 1990-ben elhatározták saját templomuk építését, ám a munkálatokat csak 1993-ban kezdhették el. Augusztus 11-én, vasárnap azonban már felszentelhetik új otthonukat délután öt órakor.

A templom 24 méter hosszú, 18 méter széles, kupolájának magassága 16,5 méter. A szabályos kereszt alakú építmény háromszáz ember befogadására alkalmas. A templom magán viseli a bizánci stílusjegyeket éppúgy, mint a modern építészeti formákat. Még csak félkész állapotban van ugyan a felszenteléskor, ám így is 25 millióba került eddig. A gyülekezet tagjai adományaikkal segítették az építkezést. De a külföldi segélyszervezetek, a kisvállalkozók, a tiszaújvárosi önkormányzat, a TVK és Mol Rt. is segítette megvalósítását.

Az elkövetkező időszak feladata lesz az ikonosztázion és a harang elkészítése, valamint a templom környékének a parkosítása. Terveik között az is szerepel, hogy haranglábat építsenek a templom elé.

(b. gy.)

Városszépítők a debreceni lovagteremért

Elveszett márványtáblák nyomában

A debreceni Bocskai (volt Pavillon) laktanya barokk és klasszicista stílusú épületegyüttese 1990 óta *enyészetnek indult.* A helyi városvédő és -szépítő egyesület szerint a huszonnegyedik órában vagyunk, amikor még megmenthető lenne ez a különleges építészeti emlék – ám gondot okoz, hogy a laktanya katonai létesítményként komoly műemléki értéke ellenére *semmiféle műemléki kataszterben nem szerepel, s így védelem alatt sem állhat.* Különösen fájdalmas a pusztulás azt figyelembe véve: ezt a nagy múltú, 1842-ben épült, művészi mestermunkával létrehozott épületegyüttest nem a szovjet, hanem *a magyar katonaság hagyta sorsára.*

A legendás 39-es gyalogezrednek és elődjeinek a haditettei részben márvány emléktáblákon, részben az északi törzsépület lovagtermének freskóin, festményein voltak megörökítve. Az előző rendszerben a lovagtermet szétszabdalva apró tisztlakásokká alakították; a freskók, stukkók, rozetták, boltívek alá pedig vandál munkával fölbordázott álmennyezetet emeltek. Az ezen hagyott 40x70 centiméteres lyukakon, melyen egy ember is épp hogy csak át tudta préselni magát, 1990-ben az akkori ezredparancsnok megpróbálta *kimenekíteni* a győztes harcok helyét és dátumát megörökítő *tíz márványtáblát,* hogy azok egy hadtörténeti tárlaton kiállíthatóak legyenek. Az ezredest a rendszerváltás idején a fővárosba vezényelték, utódja pedig *újraaranyoztatta* a táblákat – ám ekkor már csak nyolcat. A helyi hadtörténeti múzeum végül is nem valósult meg, a városszépítők pedig úgy tudják, hogy a maradék táblák budapesti vagy más raktárakba kerültek.

A debreceni városvédők a *Gyermekek az épített és természetes környezet védelméért* című pályázat keretében hívták fel a helyi iskolák figyelmét a pusztuló értékre. Az akció keretében, alpinista tudást igénylő tornamutatvánnyal jutottak be a szűk lyukakon, s maguk is elcsodálkoztak a mennyezeti freskó nagyszerűségén. Kilenc márványtáblának csupán *a helye* látható; egy eltörött, ezért annak idején le sem szerelték. A pályázat keretében feltárták a lovagtermet és a teljes laktanyát, s a szaktanár által vezetett hét diák munkája első helyezést ért el. Ezután a KLTE egyik végzős hallgatója is foglalkozott a témával az egyesület megbízásából, s diplomamunkája *kiválóan* sikerült. Az egyesület célja ebben a stádiumban – mint *Medveczky* Géza elnök tudatta lapunkkal – az, hogy az épületegyüttest az Országos Műemlékvédelmi Hivatallal karöltve *műemléknek nyilvánítassa,* hogy az később oktatási célra felhasználható legyen. Szeretnék továbbá a lovagtermet a régi formájában visszaállítani, az álmennyezetet lebontani s az eredeti elképzelésnek megfelelően ott hadtörténeti múzeumot létrehozni.

Ennek azonban akadálya lehet, hogy az újraaranyoztatott, 120x40 centiméteres, húsz-huszonöt kilós márványtáblák a debreceni Kossuth laktanyából időközben *eltűntek.* A kilencedik táblának, amely idén februárban még az épületszárny földszinti folyosóján, a törmelék között hevert *Madonna del Monte 1795.* felirattal, ugyancsak nyoma veszett. A többi győztes csatát megörökítő táblák (napok nélkül): *Almosd 1604, Legnano 1799, Novi 1799, Neumarkt 1809, Aspern 1809, Tarviso 1813, Gonflans 1815, Isaszeg 1849, IV. isonzói csata 1915.* Az egyesület ezek fölleléséhez éppúgy a nyilvánosság segítségét kéri, mint ahogy szívesen fogadna minden információt címükön (Debrecen, Piac u. 58. I. emelet) a levert – valószínűleg ezredcímereket ábrázoló – medalionokról, vagy bármilyen ötletet és segítséget a lovagterem helyreállításával kapcsolatban. Erről alig egy hónapja már az Állami Műemlék-helyreállítási és Restaulási Központ szakvéleménye is megszületett: „Történeti, helytörténeti jelentőségén túl a festett lovagterem művészettörténeti szempontból is igen jelentős emlék, mivel ilyen funkciójú épületben lévő hasonló igényességgel készült reprezentatív dekorációs együttes *sehol sem található a mai Magyarországon.*"

(csontos)

Vasárnap leplezik le

Nagy Imre-szobor Hévízen

A mártírhalált halt miniszterelnök születésének centenáriuma alkalmából, hévízi tartózkodásának 50. évfordulóján *Nagy* Imre-szobrot avatnak, s az önkormányzat egyhangú döntése értelmében *utcát is elneveznek* róla – a Szent István-napi és millecentenáriumi ünnepségsorozathoz kapcsolódóan – augusztus 18-án, vasárnap este hat órakor Hévízen a belvárosi Kossuth utcában, a posta előtt. A köztéri mellszobor megalkotására még tavasszal *Marton* László Munkácsy-díjas szobrászművészt kérte fel a város – tudtuk meg *Vértes* Árpád polgármestertől. Elmondta: a méltató beszéd megtartására a Nagy Imre-perben elítélt *Kopácsi* Sándort, Budapest '56-os rendőrfőkapitányát, az Országos Polgárőr Szövetség elnökét kérte fel a város vezetése.

Az ünnepség keretében – amelyre Nagy Imre családját is várják – a város díszpolgárává avatják Marton Lászlót, akinek már több alkotása gazdagítja Hévíz közterei.

Vértes András lapunk érdeklődésére kifejtette, bár nem tud róla, hogy Nagy Imre életében különösebb szerepet játszott volna Hévíz városa, de a lakosság, s a képviselő-testület is úgy tekint történelmi alakjára, mint a XX. századi magyar história egyik legjelentősebb politikusára, akinek neve az '50-es években nemcsak a reformok bevezetésével fűződött egybe, hanem tagadhatatlanul az '56-os forradalom vezéralakjává is vált, s aki bírái előtt is mindhalálig következetesen kitartott elvei s a szabadságküzdelem eszméi mellett. Ezért állítanak maradandó emléket tiszteletére a városban.

Augusztus 20-án este fél kilenckor Nagy Imre emlékére ünnepi gálaműsort tartanak a Hévíz Galéria átriumában.

(k. b.)

A hír értéke nem a parlamenti arányoktól függ

Giczy György a médiahelyzetről és arról, hogy a sajtó ma nem mutatja meg az ellenzéki alternatívákat

Amint lapunkban a héten hírt adtunk róla, a Kereszténydemokrata Néppárt nyilatkozatban tiltakozott, mert a tv-híradó nem tudósított *a médiatörvény módosítását célzó kormányhatározatot bíráló* sajtótájékoztatójukról. A tiltakozás hátteréről, a mai médiahelyzetről, a pártok nyilvánosság előtti szereplési, megnyilvánulási lehetőségeiről, korlátairól beszélgettünk a KDNP elnökével, *Giczy* Györggyel.

– Miért döntöttek a nyilvános tiltakozás mellett?

– Minden párt sajtótájékoztatójából ki lehet emelni a szoros időkeretekkel dolgozó tv-híradó számára is két-három olyan mondatot, amely a közvéleményt érdekli. Ha egy helyszínen jelen van a Híradó stábja, ott forgat, az eseményről azonban nem jelenik meg semmi az adásban, az enyhén szólva elgondolkoztató. Hiszen mégiscsak azért tart sajtótájékoztatót egy párt, főként, ha ellenzékben van, hogy az adott kérdésben elérhesse a közvéleményt.

– A Híradó szerkesztői szerint azért nem jelent meg a nevezett tudósítás, mert a témáról korábban már többször szóltak...

– Valóban volt szó a médiatörvény kapcsán született kormányhatározatról, illetve annak hatásairól, mi azonban tovább léptünk, és arra is felhívtuk a figyelmet, hogy e kormányhatározat nyomán kérdésessé vált, *vajon a valóságnak megfelelően tájékoztatták-e az Európai Uniót.* Ha ugyanis a brüsszeli kérdésekre a médiatörvény szellemében válaszoltak, miközben a kormányhatározat már készülődött, akkor egyértelműen félrevezették az uniót. Így a mezőgazdaság, az iparpolitika vagy a privatizáció kapcsán is felmerül, vajon az unió kérdéseire adott válasz megfelel-e a valóságnak. Ha ez egyetlen mondatot sem ér meg a Magyar Televízió hírműsorában, akkor azt kell mondanunk, hogy a Híradó már a kormányhatározat szellemében készül. Ezért jelentettük meg a tiltakozásunkat. Természetesen előtte beszélni próbáltam a híradó szerkesztőivel. De – és ez is jellemző a mai magyar sajtóbeli stílusra, viszonyokra – azt mondták, jelentkezzem egy hét múlva, mert a napos szerkesztő, aki aznap este a híradót készítette, csak akkor lesz újra elérhető... Ez vicc, sértő és megalázó.

– Nem gondolja, hogy egyedi eset? Végül is a szerkesztőnek, a lapnak, az újságírónak joga lehet szelektálni a hírek között...

– Nem egyedi eset. Az ellenzéki pártokat kiszorítani a nyilvánosságból ma tendencia! A CDU ötvenéves jubileumi évfordulóján voltam egy németországi konferencián, amelyen Helmut *Kohl* kancellár is részt vett, s az erről szóló tudósítást is kihagyták. Máig őrzöm *Székely* Ferenc levelét, amelyben elnézést kér, sajnálkozik, hogy a napos szerkesztő hibázott. Ha most újfent ír nekem egy levelet, mit kezdjek vele?

– A minap jelent meg egy felmérés, miszerint az ellenzéki pártok túlreprezentáltak a közszolgálati hírműsorokban...

Giczy György: És ha kapok egy levelet, amiben a tévéelnök elnézést kér, mit kezdjek vele?

Havran Zoltán felvétele

– Először is: azt gondolom, hogy *a hírműsorokban való szereplés arányának nem kell megegyeznie a parlamenti arányokkal.* Ha komoly kérdést vet föl valamelyik parlamenti párt, akkor képviselői helyeinek számától függetlenül is teret kell kapnia a nyilvánosság előtt. Mi éppen azért szorgalmazzuk a médiatörvény végrehajtását, mert az lehetőséget teremt az állampolgárok, pártok, társadalmi szervezetek kritikájának megfogalmazására. És ezért gátolták meg sokáig a médiatörvény szerinti rend megvalósítását bizonyos csoportok, amelyek messze nem mentesek politikai befolyásoktól. Másodszor: a KDNP-nek nincsenek médiabirodalmai, sajtóérdekeltségei, nekünk nincs olyan függőségi viszonyunk egyetlen szerkesztőséggel vagy médiumot működtető csoporttal sem, amely révén meg tudnánk jeleníteni elképzeléseinket, törekvéseinket. Nekünk nincsenek úgynevezett „független" publicistáink, akik rendre sulykolnák politikánkat, szerte a sajtóban. Néhány pártnál ez kiválóan működik.

– Mire, kikre gondol?

– Nagyon furcsa szituáció például, ha *Veér* András mint független publicista mond véleményt egy lapban pártokról, pártvezetőkről, miközben ő a Köztársaság Párt ügyvezető alelnöke, majd miniszteri biztos a szocialistáknál. Vagy *Nehéz-Posony* István, aki szintén függetlenként jegyzi cikkeit, holott SZDSZ-es képviselőjelölt volt. Én nem azt mondom, hogy ezek vagy azok ne szerepeljenek a sajtóban, de azt mégis csak tudatni kell a gyanútlan olvasóval, hogy a szerző el- és lekötelezettje egy pártnak.

– A sajtópiac egyre szűkül, a lapok iránti érdeklődés csökken. Ezt sokan azzal magyarázzák, hogy az emberek elfordulnak a politikától. Mint volt újságírót is kérdezem: lehet oka ennek a nyilvánosság rossz kezelése? Nevezetesen az, hogy a sajtó a politikának, az életnek nem a valóban lényeges kérdéseit mutatja be?

– Igen, ez az oka. Pontosabban az, hogy *nem független és kiegyensúlyozott a tájékoztatás.* Nem olyan tárgyilagos, amely az embereket korrekt információival tényleges választási helyzetbe hozná, hogy tudják, *milyen különbség van az egyes politikai erők között.* Ha a tájékoztatás az erővonalakat összemossa, vagy csak bizonyos erőket preferál, akkor a választási lehetőség megszűnik, illetve eltorzul.

– Már ne haragudjon, de ez tipikusan ellenzéki nézőpont. Mondhatni, a megsértett politikus véleménye.

– Nem az. *Kasza* László műsorát említhetném a közelmúltból, amelyben a koalíció képviselői és az ellenzéki pártok vettek részt a kormányzat két évét értékelő kerekasztal-beszélgetésen. *Pokorni* Zoltán fideszes képviselő jegyezte meg, hogy a műsorvezető csak annyi lehetőséget adott az ellenzéki pártoknak, hogy ötleteket vessenek föl, amelyekre kormány képviselői aztán terjedelmes válaszokat adtak, *mint a megoldásokat egyedül tudó szakértők...* Sajnos jelenleg minden lehetőség megvan arra, hogy bizonyos műsorok, lapok ilyen, kifejezetten alárendelt szerepben kezeljék az ellenzéket. Ezt az egyoldalúságot fel kell számolni! És nemcsak a pártok között kell a tényleges vitákat megjeleníteni, hanem a különböző társadalmi csoportok, rétegek között is, mert csak így jöhet létre valódi érdekütköztetés, és -egyeztetés, csak így lehet segíteni, szolgálni az állampolgárokat az eligazodásban, a demokratikus jogaik gyakorlásában.

Móricz Gábor

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
RÉZ ANDRÁS

INFORMÁCIÓ:
MYX Design Studio
212-62-35
06-20-9-346-147

DEBRECZENY MIKLÓS

MEGHÍVÓ

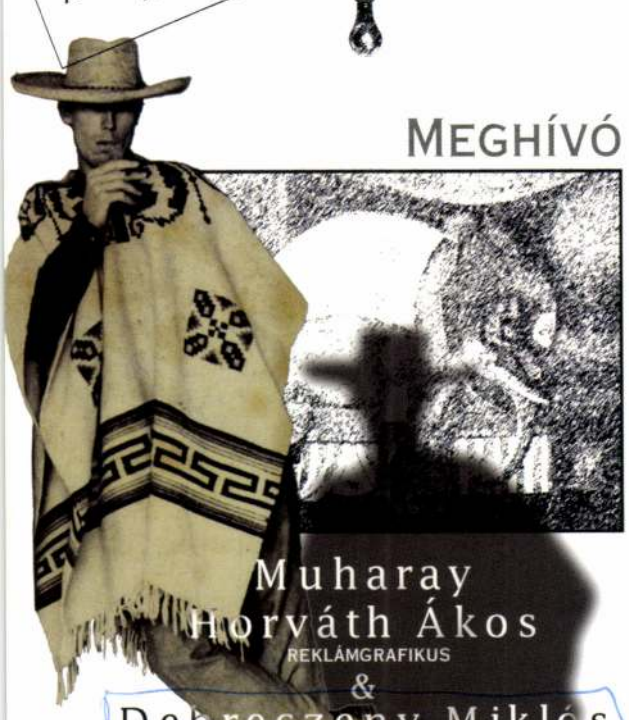

Muharay Horváth Ákos
REKLÁMGRAFIKUS
&
Debreczeny Miklós
GRAFIKUS
KIÁLLÍTÁSÁRA

HELYSZÍN:
MAGYAR SAJTÓ HÁZA
VI. ANDRÁSSY U. 101.
MEGTEKINTHETŐ: 1999 III.29 - IV.9. H-P 9.00-17.00
A MUOSZ TÁMOGATÁSÁVAL

MEGNYITÓ:
1999 március 29.-én 17 órakor

KÜLÖNLENYOMAT A DEBRECENI DÉRI MÚZEUM 1983—1984. ÉVI ÉVKÖNYVÉBŐL

Sz. Kürti Katalin

NÉGY ÉVTIZED KÉPZŐMŰVÉSZETI GYŰJTŐMUNKÁJA A DÉRI MÚZEUMBAN (1945—1985)

DEBRECEN, 1985

Sz. Kürti Katalin

Négy évtized képzőművészeti gyűjtőmunkája a Déri Múzeumban (1945—1985)

A második világháború pusztításainak a Déri Múzeum nem esett áldozatul. A letéti képeket 1944 őszén Budapestre szállították, a saját festmény és szoboranyagot a pincében, összecsomagolva őrizték, Sőregi János igazgató ellenállásának köszönhető, hogy nem vitték nyugatra.[1] A képtár üvegtetőit 1947-ben javították ki, 1951-ben nyílt itt meg az ideiglenes képtár, amelyet az Ecce homo teremmel együtt, többször átrendeztek. Az 1919-es, 1930-as képtárak után 1954-ben nyílt meg a múzeum harmadik képtára.[2] Hat teremnyi kiállításában a festmények, szobrok mellett helyet kapott egy jelentős iparművészeti anyag is. A kupolateremben kortárs szobrászati kiállítás, az Ecce homo teremben a Szépművészeti Múzeum anyagából kiegészített Munkácsy anyag volt látható.

1945—51 között a Vallás- és Közoktatási Minisztérium segítségével, valamint a hagyaték és elkobzott vagyon átvételével gyarapodott a gyűjtemény. A minisztérium az Ady Társaság és a képzőművészeti munkacsoport tárlataiból vásárolt, az államügyészség egy nagy Pállik Béla kollekciót adott át, Ary Lajos városi főszámvevő hagyatékából Bernáth Aurél, Iványi Grünwald Béla, Koszta József, Vaszary János egy-egy festményét kapta meg a múzeum.

1951-ben a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja vette át a Déri Múzeum felügyeletét. Ez előnyt jelentett a képzőművészeti gyűjtemény számára is. Ha nem is nagyszámú, de rangos festmény-, grafika és érem anyaggal gyarapodott a múzeum 1951—1956 között. (Ferenczy István rézmetszet sorozata, Farkas Ferenc-féle éremgyűjtemény.)

1957-től megyei kezelésbe került a múzeum, s ez átmeneti visszaesést jelentett a gyűjtőmunkában. Nem volt elégséges a gyűjtőpénz s annak jórészét is a helyi művészet támogatására illett költeni.

A hetvenes évek elejétől beszélhetünk tudatos gyűjtőmunkáról. Körvonalazódott a gyűjtés iránya: egyrészt a Déri képtárat kellett kiegészíteni, másrészt a helyi értékeket szisztematikusan gyűjteni. A 19. századi anyag kiegészült Barabás Miklós, Madarász Viktor és Székely Bertalan, Than Mór, Kiss Bálint, Burszky István festményeivel, Székely Bertalan, Barabás grafikáival. Nagy hiányok voltak a 20. századi anyagban, s e hiányok egy része ma is megvan. Nem tudtunk még Aba-Novák Vilmos-, Csontváry-, Gulácsy-, Rippl-Rónai-festményt szerezni, sikerült azonban egy-egy szép darabot megvásárolni Kernstok Károly, Márffy Ödön, Czigány Dezső, Orbán Dezső, Berény Róbert, Czóbel Béla (a Nyolcak művészcsoport tagjai) műveiből. Tovább gyarapítottuk az alföldi festők anyagát Koszta, Tornyai és a kortárs festők anyagával. A kortárs anyag egyébként állami ajándékkal: a minisztériumi vásárlásokból juttatott festményekkel, szobrokkal, grafikákkal (1975—1984 között közel ezer műtárggyal!) gyarapodott. Ehhez járult még több egyéni ajándék: Frank Frigyes kollekciója, Soó Rezső hagyatéka s a külföldön élő elszármazottak felajánlása.

1976—77-ben szinte megkétszereződött a múzeum képzőművészeti gyűjteménye azzal,

1. *Sőregi János* jelentése a Déri Múzeum 1943—1947-es évkönyvében, 20—29. és beszámolója a háborús kárról — Magyar Művészet, 1948. XV. 1. 36—37.

2. Déri Múzeum képtára, 1954, Debrecen, 32 lap) — összeállította: *Telepy Katalin* és *Balogh István.*

hogy átvettük a Városi Tanácstól az ún. *iskolagaléria*[3] anyagát (benne a kortárs művészek: Barcsay Jenő, Kokas Ignác, Gerzson Pál, Kmetty János és mások festményei, Vilt Tibor, Schaár Erzsébet, Somogyi József szobrai), a Holló- és a Medgyessy-hagyatékot. 1978-ban ebből az anyagból nyílhatott meg új egységünk, a *Holló Emlékház,* valamint 1982-ben a *Medgyessy Emlékmúzeum.*[4] A Déri Múzeumnak már előzőleg jelentős volt a Holló és a Medgyessy gyűjteménye. Ezzel párhuzamosan folyt Káplár Miklós, Gáborjáni Szabó Kálmán, Senyei Oláh, Vadász Endre műveinek, valamint a többi debreceni festőművésznek, grafikusnak az életművére vonatkozó gyűjtésünk.

Valóságos képzőművészeti emlékmúzeum és galéria hálózat alakult ki a megyében: a már említetteken kívül *Káplár Miklós* hajdúböszörményi emlékháza, a *Böszörményi Galéria,* a *Hortobágyi Galéria* „Alföld és pusztaábrázolások" című kiállítása.[5] Több évi szünet után 1977-ben nyílt meg ismét a múzeum immár negyedik képtára, amely régi és új magyar képtárból áll s tartalmazza az újabb gyűjtéseket.[6] Ez a sor akkor lesz teljes, ha létrejön az évtizedek óta tervezett *Debreceni Galéria,* amely a 20. századi anyagunkat, valamint 200 év debreceni festészetét, szobrászatát, grafikáját mutatná be.

Festészeti gyűjteményünk

Déri Frigyes gyűjteményének erős oldala volt a 18—19. századi festményanyag, de szép számmal akadt korábbi mű is. Az elmúlt negyven évben nem volt célja a múzeumnak 17—18. századi műveket gyűjteni, de anyagi erővel sem bírta volna. Az ötvenes években teljesebbé vált a 19. századi nemzeti festészeti anyag. 1946—51 között az elkobzott, vagy veszélyeztetett műtárgyak (többek között egy nagy Pállik-kollekció) múzeumba kerülése lendítette fel a 19. századi gyűjteményt. A városi tanács hivatalaitól áthozták a polgármesterek és vezetők arcképcsarnokát (többnyire Rajzó Miklós 1890-es években készült műveit), valamint azt az akvarell sorozatot, amelyet a millenniumra készített Mendlik Oszkár és Székely Árpád Debrecen épületeiről. E helytörténeti jelentőségű anyag mellett igazi értéket jelentett a MANSZ-tól, a Csokonai Körtől átvett portréanyag (Burszky István, Kiss Bálint, Dosnyai Károly művei). Később, a hatvanas évektől tudatosan gyűjtötte és ma is gyűjti a múzeum a régi debreceni közéleti és családi arcképeket. A múlt századi történelmi képek sora olyan művekkel is gazdagodott, mint Orlay Petrich Soma 1857-ben festett Salamont megátkozza anyja, Kovács Mihály állítólagos Botond ábrázolása (1857), Madarász Viktor Szilágyi Erzsébet fiát követeli, Podjebrád cseh király bemutatja Mátyásnak Vitéz Jánost a magyar küldöttséggel (1873) és Az ónodi országgyűlés (1879), Kiss Bálint állítólagos Zrínyi Miklós arcképe (1842 körül). Még nagyobb arányúnak mondható a portrék gyűjtése. Vásárlás útján került a gyűjteménybe Donát János Férfi arcképe (1816), Barabás Miklós Matta és Mattáné arcképkettőse (1856), Deutsh Sámuel portréja (1871), Brocky Károly női arcképe (utóbbi akvarell). A tájképek sorában említésre méltó Székely Bertalan: Búcsú (1880 körül), Lotz Károly: A tiszttartó kikocsizik (1875 körül) és a Pusztai találkozás (1870 körül). Markó András: Halászat a némi tavon, Telepy Károly: Szénégetők (1905) és Alkonyat az almádi partokon (1880 körül) olajképei, Thán Mór: Alföldi kocsizás című akvarellje. A csendéletek között Berki Ferenc és Burszky István egy-egy szép olajképét említhetjük,

A 20. századi magyar festmények gyűjtése nem volt erős oldala a Városi, majd a Déri Múzeumnak. Egy-egy Glatz, Csók, Iványi, Fényes Adolf, Tornyai festményt leszámítva,

3. Képzőművészeti Galéria — Debrecen, Tóth Árpád Gimnázium (Debrecen, 1974, 26 lap.) A katalógust írta és szerkesztette: *Sz. Kürti Katalin.* Ismertetést uő. írt a Művészet XV. 1974. 10. 20—21.

4. Holló László-emlékház (Debrecen, 1978, 32 lap), vezető a debreceni Medgyessy Ferenc Emlékmúzeum Medgyessy Ferenc (1881—1958) életműve című kiállításhoz (Debrecen, 1982, 62 lap). Mindkét kiállítást rendezte, a vezetőt írta: *Sz. Kürti Katalin.*

5. A Káplár Miklós-emlékkiállítást Masits László rendezte 1978-ban, a Böszörményi Galériát — a Magyar Nemzeti Galéria, a Déri Múzeum és a Hajdúsági Múzeum gyűjteményéből — Bodnár Éva és Borbély László (1972—1984 között állt), a Hortobágyi Galériát — Kállai Gyula ajándékából és a Déri Múzeum gyűjteményéből — Sz. Kürti Katalin 1980-ban.

6. Vezető a Déri Múzeum kiállításaihoz (Szerk.: *Dankó Imre*) Debrecen, 1978.

1. kép A Déri Múzeum képtára 1965 körül

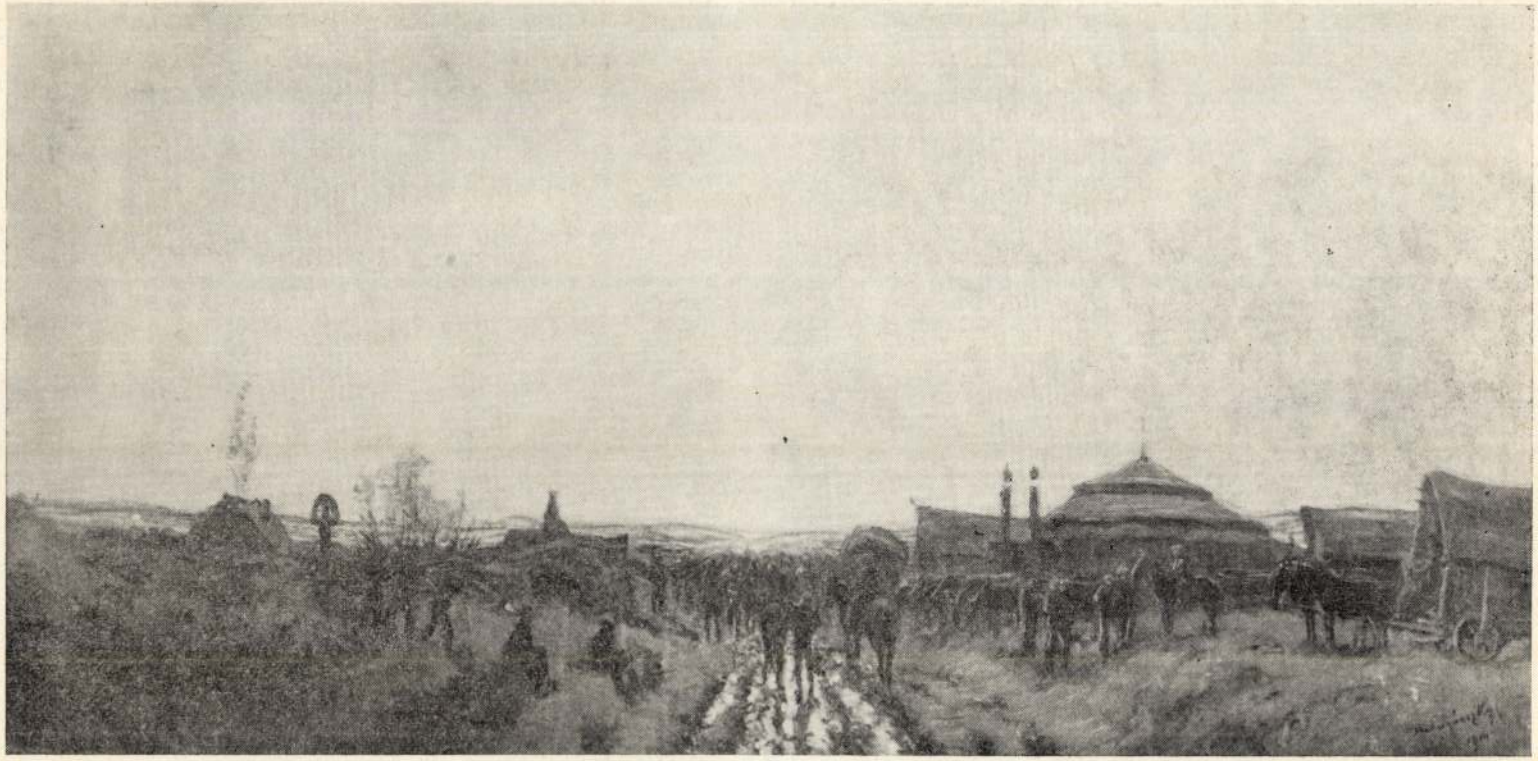

2. kép *Mednyánszky László:* Táborozás, 1914 (olaj, vászon)

alig képviselte jelentős anyag a 20. század első felének törekvéseit. A gyűjtemény tehát olyan lemaradással indult e téren 1945-ben, amit nehéz, de lehetséges lett volna „behozni". Eleinte azonban nem volt gyűjtési pénz, s amikor az valamelyest növekedett, már a képárak voltak magasak. Így bizonyos félkarúság jellemző a képtárra: erős 19. századi anyag mellett hiányos a 20. századi. A nagybányai telep alkotóitól szép anyagot gyűjtött a múzeum a 60-as, 70-es években (Thorma János, Hollósy Simon, Ferenczy Károly), ugyanez mondható az alföldiek közé sorolható művészekre is (Tornyai, Koszta, Rudnay, Nagy István és a debreceni festők). Szerény a szolnoki művésztelepet reprezentáló anyag (csak Fényes Adolf-képet őrzünk) és a posztnagybányai törekvések képviselete (Szőnyi István, Egry József). A magyar expresszionizmust Frank Frigyes fő művei és Holló László alkotásai képviselik, Hollóé egyúttal az alföldi művészeti anyagot is gyarapítja. Holló László festményeit 1946-tól egyenletesen gyűjtötte a Déri Múzeum, nem egy esetben a művész ajándékaként. 1976—77-ben a múzeum átvette Holló László művészeti hagyatékát, amelyet Debrecen városára hagyott.[7] Holló festészete különös értéket képvisel a debreceni képzőművészet történetében. Ha nem is alkotott annyira egyenletes, következetes festői életművet a fametsző Gáborjáni Szabó Kálmán és a rézkarcoló Vadász Endre, vagy az amatőrből kiváló festővé magát felküzdő Senyei Oláh István, műveik gyűjtése kötelességünk. Az „Ady Társaság képzőművészei" tematikus gyűjtést már a hatvanas évek végén felvállalta a Déri Múzeum, így került a múzeumba Senyei többszáz darabos olajkép és akvarell anyaga, Gáborjáni és Vadász műveinek jórésze.

Az utóbbi másfél évtizedben — ha nem is egyenletesen — növekedett a vásárlási keret. Ennek köszönhető, hogy a múzeum aukción, vagy a BÁV üzleteiben vásárolva megszerezte a Nyolcak csoportjába tartozó Czigány Dezső, Kernstok Károly, Orbán Dezső, Márffy Ödön egy-egy festményét. A Városi Tanács múzeumi javaslatra vette meg Derkovits Gyula: Nyári istálló (1927), Koszta József és Tornyai János alföldi tájképét. A Megyei Tanács elsősorban a helyi művészektől vásárolt: 1972-ben a Területi Szervezet Magyar Nemzeti Galéria-beli tárlatáról, később az őszi és tavaszi tárlatokról, majd a debreceni országos nyári tárlatokról. Így vált teljesebbé Holló László-, Félegyházi László-anyagunk, s így szereztünk festményeket Bíró Lajostól, Bényi Árpádtól, Kárpáthy Gusztávtól, Sipos Zsófiától, Józsa Jánostól, Kapcsa Jánostól. A kortárs anyag gyűjtésében, mint már említettük, a minisztérium és lektorátus ajándékai jelentik a fő forrást. Így szereztük meg Barcsay Jenő, Bartha László, Bolmányi Ferenc, Fóth Ernő, Gerzson Pál, Aczél Ilona, V. Bazsonyi Arany, Vecsési Sándor, Deim Pál, Hincz Gyula, Duray Tibor, Miskolczi László, Kling György, Csavlek András, Kádár János Miklós, Topor András, Tölg Molnár Zoltán, Országh Lili, Dienes Gábor, Dobi Piroska, Fülöp Erzsébet, Szalay Ferenc, Szabó Zoltán, Németh József, Fehér László, Sváby Lajos, Orosz János, Óvári László, Tamás Ervin, Luzsicza Lajos, Nyári Lóránd, Szurcsik János, Kárpáti Tamás, Sarkantyú Simon, Pirk János, Mihálty Pál, Udvardy Erzsébet, Kokas Ignác műveit.

Szobrászati gyűjteményünk

A felszabadulásig mindössze negyven szobrot leltároztak a képzőművészeti gyűjteménybe. Kiemelkedő értéket képviselt Medgyessy 1922-es Lovas-a, 1927-es Térdeplő nő-je, Szentgyörgyi István, Lux Elek, Pásztor János egy-egy aktja, Mészáros László Mongol tavasz-a.

1945—1970 között alig gyarapodott a szoboregyüttes. Ritka kivételnek számított Holló Barnabás Bocskai lovasszobrának vétele (vázlat hajdúszoboszlói tervéhez), Telcs Ede két reliefje, Pásztor János Búcsúzkodás című faszobra, ill. Ad astra című bronza, Szabó Iván pár kisbronza (Tiborc, Táncolók). A hatvanas-hetvenes években a Megyei Tanács segítségével vásároltuk meg a helyi művészek (Váró Márton, Berky Nándor) egy-egy alkotá-

7. *Sz. Kürti Katalin:* Holló László és Medgyessy Ferenc hagyatéka a Déri Múzeumban — Déri Múzeum Évkönyve 1979 (Debrecen, 1981) 353—396, valamint Holló László ajándéka Debrecen városának című cikke a Művészet 1975. XVI. 7. 24.

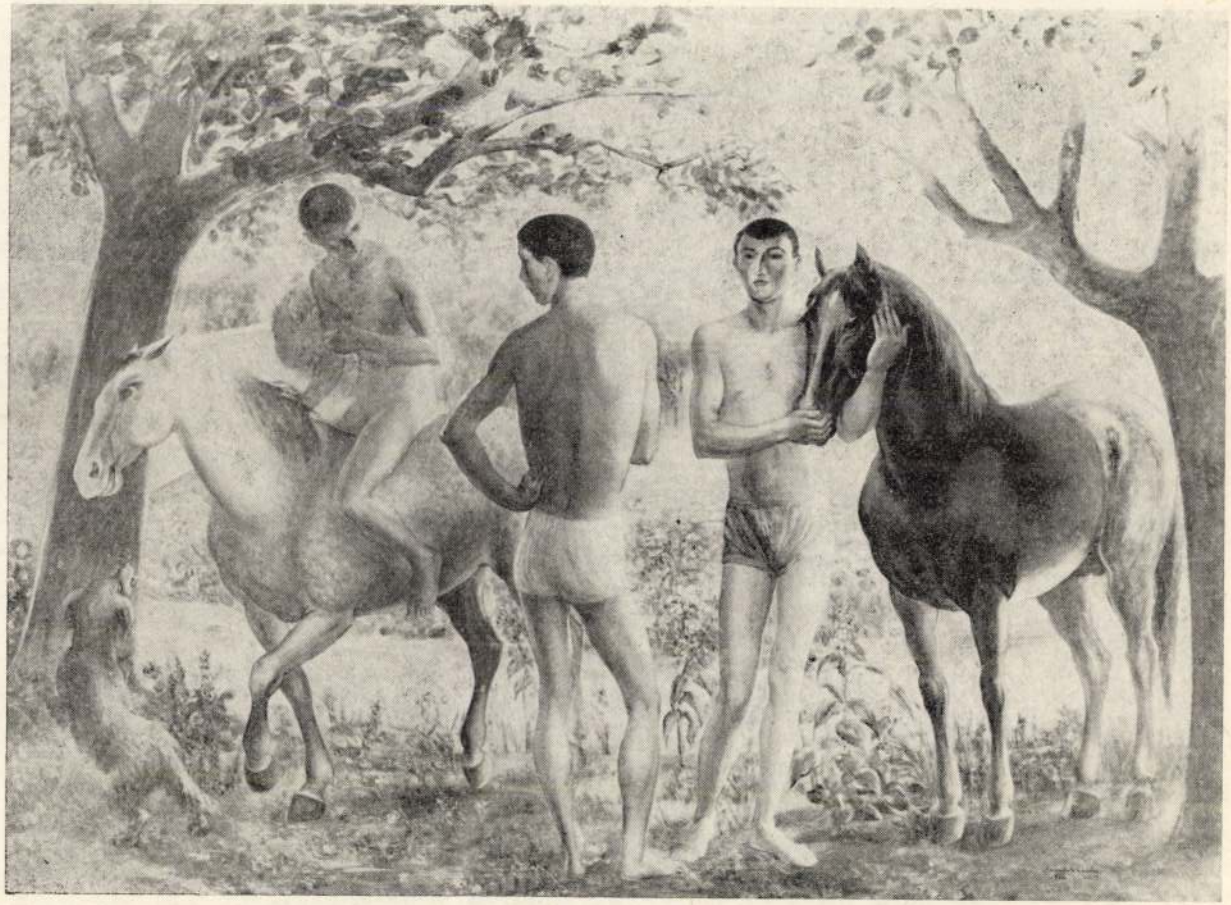

3. kép *Kernstok Károly:* Virradat (Harmatos reggel), 1932 (olaj, vászon)

4. kép *Medgyessy Ferenc:* Menekülők, 1909 (bronz)

sát, majd saját erőből Medgyessy Ferenc Hortobágyi biká-ját, Magvető című síremlék reliefjét.

1977-ben a Medgyessy-hagyaték átvétele döntő lökést adott a gyűjteménynek.[8] A több mint háromszáz darabos anyagnak a csoportosítása többféle módon történhet. A művek anyagát illetően: legtöbb a gipszszobor, relief, öntőforma, illetve feles, vagy 1: 1-es minta, de szép számmal akad agyagvázlat, terrakotta és bronzszobor, dombormű. Különösen értékesek az öntőformák és a modellek, mert ezek segítségével lehetővé válik a bronzbaöntés, illetve a kőbe faragás. Némelyik szobornak, domborműnek több variánsa is megtalálható, ennek segítségével mód nyílik a szobrok születési folyamatába betekinteni az agyagvázlattól a kész műig.

A művek rendeltetését illetően felosztható e részt kisplasztikákra (ill. érmekre), valamint monumentális alkotásokra, illetve az azokhoz készült tervekre, vázlatokra, tanulmányokra. Ezeken a csoportokon belül mind műfaji (portré, csoportkompozíció stb.), mind technikai (relief, körplasztika, plakett), mind tematikai (történelmi, mitológiai, sporttárgyú, erotikus stb.) felosztást alkalmazhatunk.

Ha kronológiai sorrendben tekintjük át a szobrászati hagyatékot, szinte minden korszakát illusztrálhatjuk egy-egy művel, vagy alkotások sorával. Legkorábbi az az 1907-ből származó relief, amely a Duchène családot jeleníti meg. A sötétzöld alapból alig kiemelkedő lapos dombormű hét, egymást takaró, egyre kisebbedő profilt mutat be. Megoldása asszír előképekre utal. Ugyancsak párizsi műve az a kőből faragott szobor, amely Arlette Duchène-t jeleníti meg. Bár erősen sérült — koraisága, debreceni vonatkozása és különleges megoldása miatt — igen becses az 1914-es datálású „Pieta". Nem tudunk arról, hogy más köz- vagy magángyűjteményben plasztikai vagy rajzi előzménye lenne. Ugyancsak korai műve a „Léda-hattyú" relief, a groteszk váza (egy férfi és női alakkal), a „Bagoly", valamint több erotikus kompozíció 1913—16-ból.

Hosszasan sorolhatnánk még a korai, 1921 előtti érdekes, kevésbé ismert műveket. A legkorábbiak mellett ott találjuk a hagyatékban legutolsó alkotásait, terveit: pl. a Móricz-emlékmű és síremlék terveit, a nagy „Napozó" gipszét stb. Ha tematikailag csoportosítjuk plasztikáit, változatos kép fogad. Történelmi tárgyú művei bizonyítják, hogy érdekelte a népvándorláskor (Szkíta aranyszarvas), a középkor (Szent Gellért legenda, István király), de megörökítette domborművén Dózsa alakját, a török—magyar csatát, szobrain Hunyadi Jánost, reformátorainkat, erdélyi fejedelmeinket, de Körösi Csoma Sándor, Vak Bottyán, Bercsényi, Kossuth, Széchenyi alakját is.

Mitologikus, biblikus domborműveiből szép kollekció került a múzeumba: pl. „Három párka", „Pieta", „Feltámadók", „Stáció" reliefjei. Mitologikus indíttatásúak „Három grácia", „Léda a hattyúval", „Pallas Athene", „Romulus és Remus" c. művei, valamint a Debrecenbe tervezett Csokonai-pantheon terve.

Külön csoport a tánc témájú alkotások (az 1912-ben díjat nyert „Táncolók" c. relief, 1923-as, 1954-es „Táncoló nő", 1946-os „Hindu táncosnő" — vagy „Indus nő" című körplasztikái), erotikus kompozíciói (többnyire állatfigurák), aktjai („Támaszkodó", „Kövér gondolkodó" szobra, 1909-es „Menekülők" reliefje), lovasszobrai (számtalan dombormű és kisplasztika, ill. vázlat), állatfigurái („Béka", „Komondor", „Pitiző kutya"), groteszkjei („Aluviális szörny", „Ülő bagoly", „Kölyökszörny").

Zsánerszobrai, munkaábrázolásai egy része kapcsolatban áll monumentális alkotásaival („Szoptató anya", a „Jó forrásnál" című kútterve, 1924, „Anya gyermekével", „Martinászok", „Lapátoló", „Lánchíd építői"), még ha terv is maradt. Kivételt képez az 1913-as „Súroló nő" és az 1908-as „Tehervivő férfiakt" című kisplasztikája.

Ugyancsak külön csoportot képez a plasztikai hagyatékon belül a portré. Ötnegyedes mell- és fejszobrok, ill. eredeti nagyságú maszkok, valamint érmek, plakettek sorolhatók ide. Legérdekesebbek halotti maszkjai, amelyeket barátairól: Rippl-Rónai Józsefről, Móricz Zsigmondról készített. (A róla készült Búza Barna-féle halotti maszk ugyancsak a múzeum tulajdona.)

Gyermekfejei közül korai művek (Bethlen Gáborka, Kislányfej stb.) és a negyvenes években mintázott Csilla, Kati arcképei, női képmásai közül felesége, Kállay Lajosné,

8. Ld. *Sz. Kürti Katalin* i. m.

5. kép *Vedres Márk:* Női akt csörgődobbal (bronz)

6. kép *Martsa István:* Szőny — A régészet allegóriája (bronz)

7. kép *Antal Károly:* Remete (bronz)

8. kép *Antal Károly:* Mongol vadász (bronz)

13. kép *Markolt György:* Nagy család (bronz)

Frankfurt Tiborné szobrai és domborművei említendők. Férfiportréi jórésze magánmegrendelésre készült ugyan, de később felállításra került, vagy kellene hogy kerüljön. (Kodály Zoltán, Móricz Zsigmond, Veres Péter, Széchenyi István, Kulin György.) Az érmek, plakettek egy része ugyancsak férfiarckép (Kodály, Liszt, Széchenyi, Rippl-Rónai, Vámossy professzor stb.).

A Medgyessy-hagyatékot anyagi lehetőségeink szerint évente két-három darabbal kiegészítjük. Feladatunknak tekintjük, hogy Medgyessy kortársainak, tanítványainak szobrászatát is reprezentáljuk. Így szereztük meg Vedres Márk, Antal Károly, Huszár Imre, Martsa István, Boda Gábor, Pátzay Pál, Kerényi Jenő, Mikus Sándor egy-egy művét.

A Városi Tanácstól átvett ún. Iskola Galéria anyaga nem nagy mennyiségű, de kvalitásos szobrokat tartalmazott, pl. Varga Imre: Babij-jar, Schaár Erzsébet: Tér és asszonyok, Vasas Károly: Vörös őrség, Laborcz Ferenc: Életvágy, Somogyi József: Megfáradt című szobrait, Vígh Tamás: Magvető című reliefjét. Ez utóbbi a debreceni Agrártudományi Egyetemen levő murális alkotásának vázlata. Ez adta az alapot témagyűjtésünknek, amelynek keretében a debreceni és Hajdú-Bihar megyei köztéri munkák és faldíszítő alkotások előzményeit kezdtük gyűjteni. Ilyen meggondolásból vásároltuk meg Megyeri Barna: Bika női akttal (Európa elrablása) című kisplasztikáját (ugyancsak az Agrártudományi Egyetemhez kapcsolódik), Lux Alice: Mezőgazdaság-át (vázlat az egykori Hitelbank falán levő művéhez), s kértük a minisztériumtól Mikus Sándor: Táncoló lányok című szobor vételét (vázlat a Dobozi lakó telepen levő köztéri szoborhoz).

A kortárs szobrászati gyűjtés jelenleg is nagy erővel folyik, de csak központi támogatásra számíthatunk. A minisztérium és a lektorátus figyelembe veszi a Déri Múzeum csekély anyagi erejét és a Medgyessy-gyűjtemény profiljához igazodó gyűjtési célját. Példaként álljon itt egy felsorolás a legfrissebb szerzeményről: a minisztérium 1980—84 közötti vásárlásaiból Antal Károly, Balás Eszter, Blaskó János, Duray Tibor, Ispánky József, Kalmár Márton, Kampfl József, Kiss Kovács Gyula, Konyorcsik János, Kis Nagy András, Madarassy Walter, Martsa István, Mikus Sándor, Pálffy Katalin, Pátzay Pál, Pusztay Ágoston, Szabó Iván, Szöllősy Enikő, Tóth Valéria, Váró Márton, Veszprémi Imre, Csontos László, Hondromatidisz Rigasz, Kalló Viktor, Marosán László, Somogyi Árpád, Marosits István, Mészáros Mihály, Boldogfai Farkas Sándor szobrait, érmeit vettük át.

E megnövekedett, több mint 600 darabos szobrászati anyag birtokában kiegészítettük a XIX. és XX. századi képtárunk anyagát s mód nyílik a majdani XX. századi galériában is plasztikai bemutatóra. További feladatunk a hiátusok pótlása, s ezzel a magyar szobrászat fejlődéstörténetének reprezentálása. Terveink között szerepel Ferenczy István, Izsó Miklós, Ferenczy Béni, Bokros Birman Dezső, Beck Ö. Fülöp, Borsos Miklós egy-egy plasztikájának megszerzése.

Művészi érmek

A Déri Frigyes gyűjteményben országosan is jelentős numizmatikai anyag van, a képzőművészet körébe sorolható érmészet viszont csekély számú darabbal volt képviselve 1944-ig. 1951-ben az MMOK révén átvette a Déri Múzeum Farkas Ferenc közel 600 darabos érem és plakett anyagát, amelyet a későbbiekben szórványosan fejlesztett.

A Farkas Ferenc-kollekció zöme XX. századi, de tartalmaz kb. 150 darabos korábbi anyagot is, így Carl Radnitzky, Drentwett, Weinzel Seidan, Anton Scharff, Klassohn Antal és ismeretlenek műveit. A XIX. századi anyagból kiemelkedik a már említett Radnitzky hat, Boehm József Dániel három érme, valamint Ferenczy István VII. Pius emlékérme. A századforduló érmészetét képviselik Stróbl Alajos, Tóth Gyula, Lórántffy Antal, Telcs Ede, Zutt A. Richard, Zala György, Fémes Beck Vilmos, Róna József, Szódy Szilárd érmei, plakettjei. A század első felében teljesedett ki Beck Ö. Fülöp, Berán Lajos, Ispánky József, Murányi Gyula, Moiret Ödön, Reményi József, Zsákodi Csiszér János, Boldogfai Farkas Sándor, Csúcs Ferenc, Madarassy Walter éremművészete, bár egy részük még a hetvenesnyolcvanas években is dolgozott. A XX. századi anyagból mennyiségével is kiemelkedik Madarassy anyaga (több, mint 60 darab!), Reményié (15 db), Csúcsé (25 db), Muráryié (20 db), Boldogfai Farkasé (23 db). A század derekán dolgozó szobrászoktól is őrzünk érme-

10. kép *Kiss Nagy András:* Telemark (bronz)

ket, plaketteket, munkásságuk legjavát, így Mikus Sándortól, Pátzay Páltól nyolc-tíz érmet, Medgyessytől, Vedres Márktól, Szentgyörgyi Istvántól, Maugsch Gyulától, Borsos Miklóstól, Ferenczy Bénitől egy-egy darabot. A későbbi kiegészítő gyűjtés nem mondható egyenletes színvonalúnak. Jelentéktelen művészek jellegtelen, esetleg helyi érdekességű művei mellett szerencsésen, többnyire külső segítséggel szerezte meg a múzeum a XX. századi jelentős alkotók (Borsos Miklós, Martsa István, Duray Tibor, Szabó Iván, Kiss Nagy András), valamint a fiatal szobrászművészek érdekes, újszerű megoldású plakettjeit. Az ötvenes évek elején a MMOK ajándékozott a múzeumnak, 1978-tól pedig a minisztérium, illetve a Művészeti Alap, vagy a Képzőművészeti Lektorátus. Mindezekkel együtt kb. ezer darabra becsülhető a képzőművészeti gyűjtemény éremanyaga. Ezen belül mód nyílik művészettörténeti áttekintésre, az egyes alkotók éremművészetének reprezentálására, tematikai csoportosításra. Az érmek tekintélyes része emlékérem: a magyar történelem jelentős eseményeit és alakítóit örökíti meg. Több érmet készítettek ismeretlen alkotók az 1861-es, 1865-ös ország-

11. kép *Duray Tibor:* Asszony tehénnel, 1953 (bronz)

gyűlés emlékére, a millenniumra, a koronázásra, s megjelenítették királyaink . Az aradi vértanúkra, Kossuthra több, mint húsz érem emlékeztet a XIX. századi anya, de gyakori Széchenyi István, Batthyány Lajos portré ábrázolása is. Érdekessége a XIX. sz. zadi anyagnak a művelődéstörténeti része: érmék őrzik a magyar orvosok és természetvizsgálók kongresszusainak emlékét (Seidan, Wenzel művei), az esztergomi, egri székesegyház felavatását és a jeles püspökök, érsekek alakját (Radnitzky Carl művei), a Magyar Tudományos Akadémia avatását, a pécsi dalünnepély eseményét. Gyakori a kiállítási emlékérem és jutalomérem a 70-es évektől. Ez különösen gazdagszik a millennium táján, majd a XX. század elején szinte burjánzik, épp úgy, mint a sportérmek. A XX. századi alkotók jelentős megrendelésekhez jutottak. Így megörökítették a század minden fontos eseményét: a hadba vonulást, a Tanácsköztársaságot, Budapest felszabadítását. Ez utóbbi Reményi József és Iván István érmein jelenik meg. Leggazdagabb a portréművészet: az alkotók emléket állítanak a múlt nagyjainak, de egyre többször jelenítik meg kortársaikat, művészbarátaikat. Liszt Ferenc arcmását Beck Ö. Fülöp híres plakettje mellett Ispánky József, Madarassy Walter, Berán Lajos, Petőfi Sándorét Berán Lajos, Pátzay Pál, Beck Ö. Fülöp, Arany Jánosét Beck Ö. Fülöp, Berzsenyiét Ispánky, Mikes Kelemenét, Babitsét, Ady Endréét Beck Ö. Fülöp, Berzsenyi Dánielét Ispánky, Jókai Mórét Berán Lajos, Gerl Károly, Mikszáthét Murányi Gyula, Zsákodi Csiszér, Kazinczyét Csúcs Ferenc és Reményi József örökítette

meg. Madarassy Walter és Mikus Sándor szívesen és közvetlen alakítással jelenítette meg kortársait, barátait. Így Madarassy Csúcs Ferencet, Varga Mátyás díszlettervezőt, Huszár Lajos numizmatikust, Zala György szobrászt, Mikus Sándor Pátzay Pált, Aba-Novák Vilmost, Gerevich Tibort, Darvas Lilit; Ispánky ugyancsak Huszár Lajost és Farkas Ferenc gyűjtőt. Az építészek közül Hauszman Alajost Ströbl Alajos, a képzőművészek közül Izsó Miklóst, Lotz Károlyt Madarassy Walter örökítette meg. Emléket állítottak Meller Simonnak (Ferenczy Béni), Mihalik Sándornak (Madarassy Walter). Beck Andrásnak mind a négy érme íróinknak állít emléket: Madáchnak, Tóth Árpádnak, Schöpflin Aladárnak, Sík Sándornak. Beck Ö. Fülöp több mint tíz érmét szentelte költők, írók, pl. Arany, Ady, Babits, Kazinczy, Mikes emlékének.

A történeti, művelődéstörténeti anyagban nagy szerepet kapott a harmincas években a Felvidék és Erdély visszafoglalása, a Szent István év keretében István, Imre alakja és az eucharisztikus kongresszushoz kapcsolódóan több magyar szent alakja. Ugyancsak ekkor jelentkezett egy historizáló korszak: elsősorban Madarassy Walter és Csúcs jelenítette meg a magyar történelem több nagy alakját: Mátyás királyt, Lehel vezért, Bethlen Gábort, Szent Lászlót, Esze Tamást, Árpádot, Botondot, Bocskai Istvánt, Kossuthot, Széchenyit.

A hazai történelem, művelődéstörténet nagyjai mellett megörökítették éremművészeink az egyetemes kultúra nagy gondolkodóinak, művészeinek arcmását: Leninét (Borsos Miklós), Lutherét (Murányi), Beethovenét és Pablo Casalsét (mindkettő Murányi műve), Mickiewiczét (Pátzay) és Eminescuét (Borsos), Tolsztojét (Martsa István) és Puskinét (Iván István).

A két világháború között számtalan sport- és kiállítási emlékérem született, rangos és kevésbé jelentős művészek munkájaként. Ki kell emelnünk e sorból Berán Lajos és Madarassy Walter tevékenységét.

A kortárs éremművészetet kevés, de jó színvonalú érem és plakett reprezentálja gyűjteményünkben. Kiss Kovács Gyula Renoir-nak, Kazinczynak, Petőfinek, Borsos Miklós Medgyessynek, Csók Istvánnak, Solymári Valkó László Verdinek, Schubertnek, Káplár Miklósnak, Kiss Nagy András ugyancsak Verdinek, Krúdy Gyulának állít emléket.

Új szemléletet képviselnek a mai fiatal és középgeneráció tagjai: Rácz Edit, Varga Éva (Bohócok sorozata), Szőllősy Enikő (Életfa, Tudomány), Kutas László (Dante), Szabó György (Brueghel: Gyermekjátékok sorozata). Többnyire eltérnek a szabályos érem vagy plakett formától, a mintázás frissességét érvényesítik azzal, hogy szinte körplasztikailag emelik ki az egyes képelemeket domborműveiken.

Grafikai gyűjteményünk

XIX. századi grafikai gyűjteményünkről az 1976-os, a XX. századiról 1975-ös évkönyvünkben jelent meg tanulmány.[9] Ezért elsősorban az 1976—1985 közötti gyarapodásról számolunk most be. 1976-ban Gáborjáni Szabó Kálmán nagyméretű szénrajzait, Boross Géza rajzait, metszeteit, Vadász Endre több, mint negyven rézkarcát, valamint színes krétarajzait vásároltuk meg, ajándékozás révén jutottunk Menyhárt József rajzaihoz, metszeteihez, Plugor Sándor Erdélyben élő festőművész rajzaihoz, valamint Vadász és Toroczkai rajzaihoz. 1978-ban a Debreceni Grafikai Műhely (1926—1944 között működött) tagjainak sokszorosított grafikai lapjait gyűjtöttük be az egykori vezető, Dobi Oláh István családjától. A több, mint ötven rézkarc, vernis-mou, akvatinta különösen technikai és tematikai változatosságával hívja fel magára a figyelmet s tanúsítja Dobi Oláh István, Bánszky Tamás, Nagy Ferenc, Menyhárt József, Balla László termékeny grafikai munkásságát. Ennek az anyagnak a birtokában emlékkiállítást rendeztünk a Grafikai Műhely tiszteletére. E témagyűjtést tovább gazdagította Soó Rezső hagyatéka, amelyben értékes egyéb XX. századi, de korábbi kollekció is volt. A többszáz darabos anyagból Barabás Miklós rajzai nyomán

9. *Sz. Kürti Katalin:* XIX. századi grafika a Déri Múzeum gyűjteményeiben (DMÉ 1976, 235—265) és A XX. századi magyar grafika a Déri Múzeum képzőművészeti gyűjteményében (DMÉ, 1975. 563—600).

készült acélmetszeteket, rézmetszeteket emelhetjük ki (Tompa Mihály, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, Bajza József és mások portréi), valamint a Haranghy Jenő, Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre, Menyhárt József kollekcióit (20—50 lap egy-egy alkotótól). Nagy értéke a hagyatéknak Aba Novák Vilmos: Kaszálók című rézkarca, Uitz Béla két korai rézkarca (Anya gyermekével — 1916, Reggelizö asszony), Körösfői Kriesch Aladár: Út őszi fákkal című kőrajza, Szőnyi István korai rajzai és rézkarcai. Mint ismeretes, Soó Rezső több, mint 80 000 darabot számláló kisgrafikai gyűjteményét az Iparművészeti Múzeumnak ajándékozta a 60-as évek végén. Szép számmal hagyott még a Déri Múzeumra is kisgrafikákat, exlibriseket s ezzel teljesebbé tette különben is gazdag kollekciónkat. Meg kell még említeni Soó Rezső külföldi metszetgyűjteményét, amelyben különösen értékes a Servolini színes fametszetanyag, valamint Käthe Kollwitz Anya gyermekével című rézkarca.

1978-tól nagyszámú grafikai ajándékot kaptunk a Képző-Iparművészeti Lektorátustól, ill. a minisztériumtól. Őrzünk egy szitanyomat-sorozatot az Ady centenáriumra megjelent albumból (Molnár Vera, Fajó János, Kokas Ignác, Székely Vera, Reich Károly, Martyn Ferenc, Kolozsváry Zsigmond, Konok Tamás, Frank Magda, Székely Péter, Szabados Árpád, Sulyok Gabriella és mások művei). 1983-ban több, mint ötven litográfia, rézkarc került a gyűjteménybe (Csohány Kálmán, Bálványos Huba, Banga Ferenc, Almásy Aladár, Makó Judit, Stettner Béla, Hincz Gyula, Feledy Gyula, Lenkey Zoltán, Gacs Gábor, Kéri Imre, Sziráky Endre alkotásai), s nagyszámú tus-, tollrajz: Szurcsik János, Róna Emmy, Reich Károly, Duray Tibor művei. 1985-ben kaptuk meg Tassy Béla, Dolnik Miklós, Bálványos Huba, Decsi Ilona, Bognár Árpád, Hézső Ferenc, Raszler Károly, Kajári Gyula, Tarjáni Jenő, Andó Mária egyedi és sokszorosított grafikáit.

Vétel útján került a múzeumba Duray Tibor pár, a debreceni kolumbárium üvegablakaihoz kapcsolódó vázlata, Martyn Ferenc műveinek szitanyomata, ajándékozással Holló László 200 rajza Kovács Imre öt hidegtű-, ill. cinkkarca, Pálfy József 1915-ben készült orosz hadifoglyokat megjelenítő rajzai.

A négy évtized eredményei — a hiátusok ellenére — nem lebecsülendőek. Mutatják a megyei és városi tanácsok áldozatkészségét, a minisztérium és a lektorátus segítségét s a múzeum — ezen belül a képzőművészeti gyűjtemény, majd osztály — erőfeszítéseit. A gyűjtés mellett jelentősnek mondható a feltáró, tudományos feldolgozó és a közművelődési, képzőművészeti ismeretterjesztési munka. Az állandó kiállításokról már írtunk (régi és új képtár, Ecce homo terem, Medgyessy Ferenc Emlékmúzeum, Holló László és Káplár Miklós emlékház, Böszörményi Galéria, Hortobágyi Galéria).

Az időszaki kiállítások sorából csak a saját anyagból rendezett tárlatokra térünk ki, vagy azokra, amelyek munkatársaink gyűjtő- és tudományos munkáját kiemelkedően reprezentálták. 1965-ben Káplár Miklós emlékkiállítását, 1971-ben Senyei Oláh István, 1972-ben és 1975-ben Gáborjáni Szabó Kálmán, 1981-ben Dienes János-emlékkiállítást, 1962—1976 között több Holló-kiállítást rendeztünk. Kiemelkedett a sorból a történeti képeket bemutató tárlat (1970) és a mitológikus téma feldolgozása (1972). Nagy erőfeszítéseket tettünk Vadász Endre életművének a feldolgozására, gyűjtésére, népszerűsítésére. Ennek jele volt az 1976/77-es debreceni tárlat és az 1981—82-es Magyar Nemzeti Galéria-beli bemutató.

S ezzel el is érkeztünk „házon kívüli" kiállításainkhoz. Ezek közül a budapesti Pataky István Művelődési Házban rendezett Medgyessy-emlékkiállítást (1981), a miskolci képtárban bemutatott Holló László-tárlatot (1977), valamint „A művészet szolgálatában — a megyei képzőművészeti gyűjtemények 40 éve" kiállításon részvételt emeljük ki, a külföldiek közül a varsói és szófiai Medgyessy Ferenc-emlékkiállítást (1981), a potsdami festészet bemutatót (1978) és a bagdadi Rashid Galériában rendezett kiállítást (1984). E kiállításokat vezetők, katalógusok, leporellók kísérték: s természetesen sajtóméltatások tömege (Alföld, Művészet, napi lapok). A Magyar Televízió minden jelentős kiállításunkról sugárzott riportot, de több önálló film is készült, amelynek szakértői és riportalanyai is voltunk. Megemlíthetjük az 1972-ben forgatott Holló László-portréfilmet, az 1977-ben elkészült Vadász-Endre-filmet (amelynek Sz. Kürti Katalin volt szakanyagírója), az 1974-ben vetített „Önéletrajz, mit lapozni sem kell..." Medgyessy-filmet, amelynek tekintélyes részét a Déri téren és múzeumunkban forgatták. 1984 őszén készült el (és 1985 júliusában vetítették) a

12. kép *Holló László:* Páris ítélete, 1929 (szénrajz)

13. kép *Reich Károly:* Lovak, 1964 (rézkarc)

Déri Múzeum című kétrészes tv-filmet, amelynek „második sétá"-ja a régi és az új magyar képtárba, az Ecce homo terembe vezeti el a nézőt.

Tudományos feldolgozásaink közül számtalan évkönyv, cikk, Módy György Képzőművészeti írások című kötete,[10] Sz. Kürti Katalin: Medgyessy és Debrecen, valamint „Medgyessy szemtől szembe" könyve kötődik szorosan a gyűjteményhez.[11] 1984-ben jelent meg „Az én múzeumom" sorozat „19—20. századi festészet a Déri Múzeumban" című kötete, amely többek között Borsos József, Barabás Miklós, Holló László portréit, Lotz Károly, Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula életképeit, Mednyánszky László, Tornyai János, Koszta József, Kernstok Károly, Vadász Endre tájképeit mutatja be.

A Corvina Kiadó felkérésére 1982—83-ban írták meg az osztály munkatársai a mintegy százötven festményt, szobrot, grafikát bemutató elemzéseket. „A Déri Múzeum kincsei" című könyv 1987-re jelenik meg.

Minden fórumot, lehetőséget megragadunk, hogy népszerűsítsük a ránk bízott anyagot. A múzeumok elsődleges feladata ugyan a nemzeti kincs részét képező tárgyak, emlékek gyűjtése és őrzése, de legalább ilyen fontos az őrzött anyag tudományos publikálása, szóbeli és írásbeli bemutatása.

10. *Módy György:* Képzőművészeti írások (A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Közleményei 34.
11. Az előbbit Debrecen Városi Tanácsa 1981-ben, az utóbbit a Gondolat Kiadó adta ki 1983-ban.

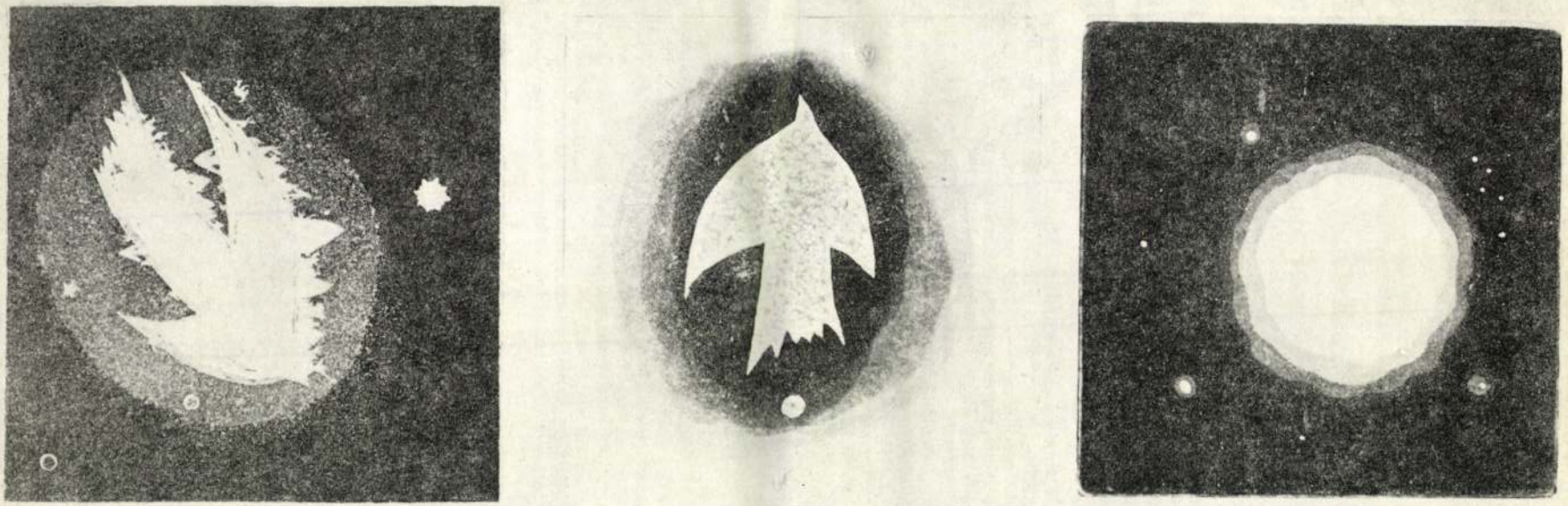

14. kép *Kovács Imre:* Földmadár, 1978 (cinkkarc, aquatint a)

Katalin Sz. Kürti

VIER JAHRZEHNTE SAMMELARBEIT ZUR BILDENDEN KUNST IM DÉRI-MUSEUM

(1945—1985)

Die Sammlung zur bildenden Kunst des Déri-Museums wurde 1905 vom Städtischen Museum erworben. Dies nur recht bescheidene Material wurde durch die Schenkung von Frigyes Déri vervollständigt. Von ganz besonderem Wert sind innerhalb dieser die Gemälde aus dem 18/19. Jahrhundert. Nach der Befreiung wurde die Galerie erneut 1951 eröffnet. Sie hat seitdem mehrere Umgestaltungen erfahren. Seit der Museumsrekonstruktion 1977 stehen die neuorganisierte alte und neue Galerie sowie der Munkácsy-Saal mit dem bekannten Ecce homo dem Publikum wieder offen.

Die Sammlung wurde von der Landeszentrale für Museen und Denkmäler geleitet und in den 50er Jahren gefördert. Seit dies von 1957 an in Händen des Rates liegt, verfügt das Museum über einen eigenen — wenn auch bescheidenen — Fonds, welcher vom Rat der Bezirksstadt unterstützt wird. In den vergangenen Jahren hat die zentrale Unterstützung wieder zugenommen: So hat das Déri-Museum teil an den Käufen des Ministerium. Zwischen 1977 und 1985 erhielt das Museum mehr als tausend Kunstgegenstände. Es übernahm 1976/77 vom Rat der Stadt den Gemäldenachlass von László Holló, den Skulptur- und Grafiknachlass von Ferenc Medgyessy sowie die zeitgenössischen Werke aus der Schulgalerie. Gegenwärtig wird ein Teil der Sammlung im László-Holló-Gedenkhaus, im Ferenc-Medgyessy-Gedenkmuseum sowie in den Galerien des Déri—Museums und in zeitweiligen Ausstellungen gezeigt.

Das Material des Gemäldesammlung aus dem 19/20. Jh. ist vor allem durch Käufe stark bereichert worden. So konnten Werke von Viktor Madarász, Károly Lotz, Miklós Barabás, László Mednyánszky, Károly Ferenczy, Simon Hollósy, József Koszta, Jenő Bárcsay, Gyula Derkovits, Károly Kernstok, Dezső Czigány, Robert Berény, István Szönyi und László Holló erworben werden. Ein bedeutendes Material steht auch als Vertreter für die Malerei der 60er und 70er Jahre.

Bis 1976 war das Skulpturenmaterial recht bescheiden. Aber der nahezu 600 Werke zählende Nachlass von Medgyessy verpflichtet das Museum dazu, seine Kollektion von Skulpturen aus dem 20. Jahrhundert zu erweitern.

Die Grundlagen für die Medaillensammlung wurden durch die rund 600 Stücke umfassende Sammlung von Ferenc Farkas, welche 1951 übernommen wurde, geschaffen. Diese wurde durch die Schenkungen der vergangenen Jahre ergänzt, vor allem durch künstlerische Medaillen und Plaketten zeitgenössischer Künstler.

Sehr umfangreich war die grafische Sammlung. Nach 1945 wurde sie durch die Zeichnungen von István Szőnyi, György Kohán und István Nagy sowie die Werke von László Holló, Kálmán Gáborjáni, Endre Vadász sovie das 100—300 Stücke zählende Ensemble der Mitglieder der Debrecener Grafiker Werkstatt bereichert. Die Sammlung zeitgenössischer Werke wird durch Käufe von Seiten des Ministeriums gesichert.

In Besitz dieses reichen Materials wurden hier in den vergangenen Jahrzehnten Neuerwerbsausstellungen und monografische Ausstellungen veranstaltet.

Gazda László
86.6347.66-19-2 Alföldi Nyomda, Debrecen

DEBRECEN

„...végy magadnak más könyvet”

Előhang az értelmiségi találkozóhoz

A világtalálkozón – ez így helyes és szükséges – sor kerül életkor, nem és képzettség szerinti réteg-eseményekre is. Egyik sem lehet fontosabb, kitüntetettebb, mint a másik, legfeljebb *más*.

A református értelmiség találkozója sem azt jelenti tehát, hogy itt nagyobbak, különbek, kiváltságosok gyűlnek össze, cserélnek eszmét. Mert ha így lenne, hogyan is lehetnénk hűek a Szentírás szelleméhez? Közelebbről Jeremiás könyvének alábbi soraihoz (3:15), amelyek minden korok minden hívő szellemi foglalkozású emberéhez szólnak: „És adok néktek szívem szerint való pásztorokat és legeltetnek tudománnyal és értelemmel.” Ez a részlet ennek az értelmiségnek *az egészéhez* szól, a 36. rész ellenben, amely ezt az összefoglaló címet viseli: „A Jeremiás iratainak viszontagságai”, a humán értelmiséghez, különösen pedig az írókhoz. Ebben a mesterségben lévén valamelyest otthonos, erről szeretnék részletesebben szólni, már csak azért is, mert a „református író” fogalmat sok szerep-félreértés, értékzavar és közhelyesség terheli.

A Jeremiás 36-ból kitűnik: a viszontagságos sorsú, az elpusztult (pontosabban: barbár módon elpusztított, vagy az olvasóktól civilizált fondorlatokkal elzárt!) könyv, s a hányatott írói életút korántsem „modern” találmány. Báruk, Néria fia, Jeremiás íródeákja, nem akármilyen írott szavak pusztulását kényszerül tanácstalan fájdalommal végigélni, hanem azokét, amelyeket maga az Úr adott a próféta szájába. S a könyv tűzhalála után felhangzik a parancs: „Térj vissza, végy magadnak más könyvet, és írd bele mind az előbbi szókat.” (Jeremiás 36:28)

Báruk híven, de ember módra teljesíti küldetését. Amikor újra meg újra fájdalmak, veszedelmek közeledtének tolmácsolását bízzák rá, elcsügged. Erről olvashatunk a Jeremiás 44-ben és 45-ben. Az utóbbi részben az Úr megdorgálja, de ugyanakkor meg is vigasztalja Bárukot, s óva inti: „És te kívánsz magadnak nagyokat? Ne kívánj...” (Jeremiás 45:5)

A magyar református tollforgatók számára méltóbb vállalást aligha tudnék elképzelni, mint Báruké: mindenkor latolgatás nélkül teljesíteni a parancsot, a körülményeket, a veszteségeket nem mérlegelve.

„...végy magadnak más könyvet és írd bele mind az előbbi szókat...” – ebben a már idézett, de elégszer nem ismételhető igeszakaszban az *előbbi szók* kifejezés nem egyhúrúságot, egyhangúságot jelent, nem kegyes klisék folytonos újraöntését, egy életre szóló unalmas önismétlést, hanem hűséget Ahhoz, akinek érdeméből minden körülmények között van erőnk folytatni az írói szolgálatot. Ha szavaink valóban Tőle származnak, nincs okunk aggodalmaskodni: sem tűz meg nem emészti őket, sem emberi közöny és rosszindulat martalékai nem lesznek.

Kívánjunk hát egymásnak jó szívvel báruki sorsot: a legromolhatatlanabbat minden írói „karrierek” közül e viszontagságokkal teli mesterség történetében.

Petrőczi Éva

Református éremművészet

Kiállítás a debreceni Kollégiumban

Igaz ugyan, hogy a debreceni Kollégium éremtára az 1770-es évek derekán jött létre, azonban ennek a gazdag – mintegy 5000 darabból álló – gyűjteménynek a keresztyénséggel és a magyar református egyház történetével kapcsolatos anyaga eddig még nem került a nyilvánosság elé. A Magyar Reformátusok II. Világtalálkozója adta az ötletet a TRADORG-E Kft. vezetőjének, hogy e „jeles napok” alkalmából rendezzünk éremművészeti kiállítást a Kollégiumban.

Abból következően, hogy a kiállítás a keresztyénség kezdetét is be akarja mutatni, a Jézus Krisztus földi életében uralkodó római császárok ezüst- és bronzpénzeit láthatjuk az első tárlóban, köztük azokat a keleti pénzeket, amelyeket a jeruzsálemi templom kapuja előtt a pénzváltók cseréltek be „szent sekelre”, a templom valutájára.

A „Keresztyénné lettünk” címet viseli a következő tárló, vagyis a Szent István, Szent László korabeli ezüst dénárok sorakoznak egymás után a kiállításon. A hagyomány szerint Attiláról, a hun királyról is készült emlékérem, de ezt hamisítványként tartja számon a szakirodalom, ám ettől függetlenül Attila emlékérmét is kiállítottuk, mert ebből a ritkaságból két példányt őriz a Kollégium múzeuma.

A reformációval kapcsolatos érmek bemutatásával folytatódik a kiállítás. Luther, Kálvin, a magyar reformátorok, az erdélyi fejedelmek arcképei, a hazai Kollégiumok épületeinek ábrázolásai tűnnek fel az érmeken.

Amint mondottuk, a kiállítást a TRADORG-E Kft. segítségével rendeztük a Kollégiumban. A Kft. napjaink magyar történelmi eseményeit örökíti meg az általa kiadott érmeken. Ennek során a cég „Nyújts feléje védő kart” címmel a vert színarany-, ezüst- és bronzérmek jövedelméből alapítványt hozott létre, amelyből támogatni kívánja a Magyar Reformátusok Világtalálkozója Alapítványt, az ifjúsági világtalálkozó és cserkésztalálkozó résztvevőit, az erdélyi és kárpátaljai gyülekezeteket, a Közép-Európán kívül élő magyar származású fiatalok magyarországi anyanyelvi képzését, a hazai cserkészcsapatokat, az erdélyi és kárpátaljai magyar gyermekek magyarországi gyógykezelését, a Máltai Szeretetszolgálatot. Egyáltalán, a Kft. célul tűzte ki a kulturális és vallási hagyományok ápolását.

A debreceni Református Kollégiumban rendezett éremművészeti kiállítást június 21-én du. 5 órakor nyitja meg *dr. Gesztelyi Tamás* egyetemi docens.

A kiállítás nyitvatartásának idején – augusztus 26-ig – a helyszínen vásárolható a TRADORG-E Kft. által a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozójára kiadott ezüst- és aranyozott bronzérem nagyszerű példánya, amely még a legigényesebb numizmatikus (éremgyűjtő) tetszését is megnyeri majd, és az érem nemzedékeken keresztül, évszázadok múltán is hirdetni fogja a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozójának jelentős eseményét.

Dr. Takács Béla

Magyar Reformátusok II. Világtalálkozója emlékérem

anyag:	arany	ezüst	ezüst	aranyozott
súly:	6,96 gr	31,1 gr	155,5 gr	150 gr
átmérő:	23 mm	42,5 mm	65 mm	65 mm
finomság:	999‰	925‰	925‰	3 mikron
egységár Ft/db:	19 950,–	2220,–	7440,–	1150,–
mennyiség:	1000 db	4000 db	1000 db	5000 db.

Az érmeket díszes éremtartó dobozba csomagoljuk. Minden éremhez sorszámozott hitelesítési okmány tartozik. Utánverés kizárt. Áraink a postaköltséget nem tartalmazzák.

Az érmek megvásárolhatók: – rendelés esetén postai utánvétellel, – személyes átvétellel a budapesti irodában, – a Debreceni Református Kollégium Balogh Termében a kiállítás időtartama alatt, – a Kisstadionban és a Nagyerdei stadionban az istentiszteletek alkalmával.

TRADORG-E Kft.

1399 Budapest, Pf. 722. Tel.: 176-4117.

Színházi bemutató fiataloknak

A Szabad Tér Színház június 28-án és 29-én Budapesten, a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon mutatja be

Illés Lajos: Velünk az Isten

című új művét, G. F. Händel – Tom Parker: Fiatal Messiás-ával egy előadásban.

A bemutató szervesen kapcsolódik a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozójához.

Színházunk szándéka, hogy a magyar ifjúság széles rétegeit szeretné a hitélethez közelíteni e két rockzenei érdekességen keresztül.

Illés Lajos – aki a legendás Illés-csillagok felvonultatásával igazi szenzációt ígér!

Előadásaink este fél 9 órakor kezdődnek. Rossz idő esetén az elmaradt előadást június 30-án pótoljuk, végleges elmaradás esetén a jegyek árát a váltás helyén visszatérítjük.

Helyáraink: 300, 260, 220, 180, 130 Ft.

Csoportos (legalább 25 fő) jelentkezés esetén 10% kedvezményt tudunk nyújtani. Egyéni és csoportos jegyvásárlást Szervezési Osztályunk Budapesten a XII. kerületi Városmajorban (Moszkva tér mellett) – a Szabad Tér Színház központjában, vidékre postai úton utánvéttel tud biztosítani.

HÍREK

A bicskei templomban pünkösdi hangverseny volt május 19-én. Szokolay Sándor zeneszerző, főiskolai tanár előadást tartott „Vallomások egy életútról" címmel. Énekelt a váci Karolina Gyermekkar Bódvai Magdolna és a székesfehérvári Kodály Gyermekkar ifj. Lovrek Károly vezényletével. A műsor keretében került sor Szokolay Sándor új művének magyarországi bemutatójára: „Jézus megáldja a kisgyermekeket".

A tahitótfalui egyházközség műemlékjellegű templomát új palatetővel látta el. A korábbi tetőzetet még 1926-ban, Tildy Zoltán lelkipásztor idejében készítették. Tervezik az orgona teljes felújítását, a lelkészlakás központi fűtésének elkészítését.

Az ősi miskolci református gimnázium öregdiákjai május 25-én Miskolcon, a tiszáninneni egyházkerület székházában tartották 60 éves érettségi találkozójukat.

A miskolci egyházkerületi székházban „Európa-Tanács, Páneurópai Unió" címmel dr. Hörcsik Richárd lelkész, országgyűlési képviselő tartott előadást.

Sárospatakra látogatott dr. Habsburg Ottó, a Páneurópai Unió elnöke, május 27-én. A város polgármesterével, országgyűlési képviselőjével – meghívóival – és az egyházkerület elnökségével folytatott megbeszélést. Az ifjúság részére a kollégium imatermében tartott előadást.

Ungi Táj címmel folyóiratot indított a szlovákiai Nagykaposon az Erdélyi János Népfőiskola. Szerkesztője Tóth Ferenc lett.

A Sárospataki Népfőiskola régi hallgatói július 6–7-én tartják XVI. találkozójukat. Reménység szerint újjáéled a református Népfőiskola, mely az elgondolás szerint az újjászülető Teológiai Akadémia mellett fog működni.

A mezőnagymihályi egyházközség tagjai ünnepi istentiszteleten adtak hálát 200 éves templomuk megújulásáért. Az igehirdetés szolgálatát dr. Mészáros István tiszáninneni püspök látta el, a felújítási munkák menetét Csorba László lelkipásztor ismertette. Kovács Dániel gondnok mondott zárószavakat.

Ónodon – Loránttfy Zsuzsanna szülőfalujában – a hajdani református, most állami általános iskola június 1-én felvette nagy szülöttének a nevét. Emléktáblát helyeztek el, megemlékeztek a fejedelemasszony magyar kultúrát és református egyházát segítő munkásságáról.

Csákváron tanévzáró istentisztelet volt június 9-én, amelyen a hittanos gyermekek szavalatokkal, énekkel szolgált. Ez alkalommal avatta fel Somogyi Dezső András a Magyar Cserkészszövetség szervező titkára a Cserkészcsapathoz újonnan csatlakozott fiatalokat. A közelmúltban megalakult KIE is műsorral szolgált.

A kápolnásnyéki gyülekezet Szentháromság vasárnapján emlékezett meg lelkipásztora, Szénási Jonatán Sándor helybeli szolgálatának 10. évfordulójáról. A gyülekezet ajándékát, az új palástot Szabó József gondnok és Kuczor Erzsébet adta át. Az ünnepségen részt vett a Baár–Madas kiránduló cserkészcsoportja is.

KOSZORÚZÁS

A Magyar Reformátusok II. Világtalálkozója alkalmával *dr. Hegedűs Loránt* püspök, a Zsinat lelkészi elnöke és *dr. Bertalan Imre*, az Amerikai Magyar Református Egyesület elnöke koszorút helyez el a holocaust áldozatainak és a nácizmus üldözötteinek emlékére a Dohány utcai zsinagóga temetőjében június 27-én délután 2 órakor, és azt követően 3 órakor a budapest-Szabadság téri egyházközségben levő emléktáblán. Minden érdeklődőt várnak!

LELTÁROZÁS A SAJTÓOSZTÁLYON

Július 1-től 12-ig lesz az évi leltározás a Református Sajtóosztályon. Ez alatt a helyi árusítás szünetel, a beérkezett rendeléseket július 15-től postázzák.

Halottaink

Vincze Lajos, a nagyacsádi egyházközség 30 éven át volt presbitere, 87 éves korában elhunyt. Temetésén, május 21-én, Nemes Kálmán nemesgörzsönyi lelkipásztor hirdette az Igét.

Martin Miklós ny. tiszacsermelyi lelkipásztor, okl. vallástanár, a Sárospataki Református Főiskola volt szeniora, életének 87. évében, május 20-án, Budapesten meghalt.

A sarkadi gyülekezetben ez évben két presbitertől búcsúztak: *Puskás Imre*, a város legöregebb embere, 99 évet élt, *Borbély József* 65 éves korában hunyt el.

Özv. Gömöri Andrásné Sándor Erzsébet, hidasnémeti gondnoknő, május 31-én meghalt. 10 éven át viselte e tisztséget és szolgálta a gyülekezetet. Temetésén Madarassy Kálmán gönci, Hegedűs István baktakéki és Csapó Imre helybeli lelkipásztorok szolgáltak. Dr. Göcz Pál kanonok a római katolikus testvérek nevében búcsúzott.

Özv. Berza Ferencné, a hejőcsabai egyházközség tagja, április 17-én elhunyt. (x)

Gróza Györgyné Szabó Ibolya, a néhai somogyhatvani lelkész lánya, június 4-én, 77 éves korában elhunyt. A rákospalotai temetőben helyeztük örök nyugalomra: fia, testvérei. (x)

Dr. Barabás Béláné Gál Erzsébet ny. tanár, a tiszaroffi gyülekezet volt hűséges tagja, 84 éves korában Debrecenben elhunyt. Temetése március 20-án volt a Köztemetőben, Szabó Dániel debreceni lelkipásztor szolgálatával.

Dr. O. Nagy Gáborné Nagy Edit, ny. főiskolai tanár, néhai Nagy István volt diakonissza intézeti igazgató leánya, 73 éves korában, Budapesten meghalt. Hamvasztás utáni temetése április 11-én volt Budapesten, Szabó Dániel debreceni lelkipásztor szolgálatával.

„Immár örömest meghalok, minekutána láttam a Te orcádat, hogy még élsz" (I. Mózes 46:30.)

REFORMÁTUSOK LAPJA
A Magyarországi Református Egyház hetilapja
Felelős szerkesztő és kiadó: Komlós Attila
Kiadja a Reformátusok Lapja Kiadóhivatala

A Református Sajtóosztály kiadásában megjelent:

ALFRED ZIEGNER:
SZERETETBŐL ÉLNI

Útmutató magunknak. Egy keresztyén pszichológus életből merített, élethelyzetekben segítséget nyújtó írása. Fordította: Tóth Lajos.
Ára: 100 Ft.

DR. GYÖKÖSSY ENDRE:
EGYÜTT A SZERETETBEN

Változatlan utánnyomás.
Ára: 95 Ft.

ABLONCZY–GYÖKÖSSY–ADORJÁN:
NEM JÓ AZ EMBERNEK EGYEDÜL...

8. bővített kiadás
Ára: 115 Ft.

Istentiszteletek rendje

június 23-án

BUDAPEST

Baross tér (XIV., Szabó József 16.): 9, fél 11, 6. – **Buda** (I., Szilágyi D. tér): 10, 6. – **Budafok:** 10 Tánczos Zoltán, 6 Pap András. – **Albertfalva:** 8 Pap András. – **Kelenvölgy:** 10 Pap András. – **Budahegyvidék** (XII., Böszörményi út 28.): 10, 6. – **XII., Csaba utca 3.:** fél 11. – **Csepel:** 10 Máthé István. – **Csepel-Királyerdő** (XXI., Martinász utca 11.): 8, 9, és 10 Kiséri Dezső. – **Csillaghegy:** 10 Deák Zoltán. – **Békásmegyer Közösségi Ház:** fél 9 Deák Zoltán. – **Frangepán utca:** 10. – **Gorkij fasor:** 10, 6. – **Skót Misszió** (VI., Vörösmarty utca 51.): 10 Soós László, 11 J. Peake. – **Józsefváros** (VIII., Salétrom u. 5.): 9, fél 11, 6. – **VIII., Rákóczi út 57/b:** fél 11. – **Kálvin tér:** 10 Robert Schuller evangélizátor, fél 12 Molnár Miklós, 6 Szélné Sebor Lilla. – **Kelenföld:** 9, fél 11, 6. – **Kispest-Központ:** 10 Szél János. – **Kispest-Rózsa tér:** 7, fél 11 Ablonczy Kálmán. – **Kispest-Wekerletelep:** 9, 10 Balogh Lajos. – **Klauzál tér** (VIII., Gyulai Pál utca 9.): fél 11, 6. – **Kőbánya:** fél 9 és 10 Papp Vilmos, 6 Papp Vilmosné. – **Pongrácz telep:** negyed 11 Ajtony Artúr. – **Külső-Józsefváros:** fél 11 Vörös Ákos. – **Külső-Kelenföld** (XI., Ildikó tér): 10 Kálmán Péter. – **XI., Németvölgyi út 138.:** fél 11 Kéri Sándor. – **Gazdagrét:** 10 Balázs Károly. – **Mátyásföld:** fél 11. – **Cinkota:** 8. – **Árpádföld:** 9. – **Nagytétény:** 10. – **Külső-Üllői út** (X., Bihari út 9/a): 10 Szabó István. – **Nagyvárad tér:** 10, 6. – **Óbuda:** 10 Simon Imre. – **II., Cimbalom utca 22–24.:** fél 10 ifj. Hegedűs Loránt. – **Pasarét:** 8 és 10 Varga Róbert, 6 Cseri Kálmán. – **Pesterzsébet-Klapka tér:** 10 Bartha Géza. – **Pesterzsébet-Központ:** 10. – **Pesterzsébet-Szabótelep:** fél 11 Simonfi Sándor. – **XX., Torockó utca 20.:** fél 9 Simonfi Sándor. – **Pesthidegkút:** 10 Tájnel Gábor. – **Nagykovácsi:** 5 Tájnel Gábor. – **Pestimre:** 10 és 4 Orbán Kálmán. – **Pestlőrinc-Erzsébettelep:** 9, 10 Bajusz Árpád. – **Pestlőrinc-Ganzkertváros:** 9, 10 Németh Pál. – **Pestlőrinc-Kossuth tér:** 9, 10 Bácsai Gábor. – **Pestlőrinc-Szemeretelep:** 10 Pándi János. – **Pestújhely-Újpalota:** 10. – **Újpalota** (XV., Hartyán köz 3. „Zöld Klub"): 5 ökumenikus istentisztelet. – **Pozsonyi út:** 10 dr. Huszti Kálmán. – **Rákoscsaba:** 10 dr. Füzesi Zoltán, 6. – **Rákosfalva:** 10 Bíró Béla. – **Rákoshegy:** 10 Lukácsi Gábor. – **Rákosliget:** 10 Szombathy Gyula. – **Rákoskeresztúr** (XVII., Bakancsos u. 2. evangélikus templom): háromnegyed 9 Barsiné Bagi Magdolna. – **Rákospalota-Óváros:** 10 id. Simonfi Sándor, 4. – **XV., Régi Fóti út 75.:** 10 Varga Ferenc Loránd. – **Rákospalota-Újváros:** 10 Bencze Ferencné. – **MÁV-telep** (XV., Széchenyi utca 16.): 9 Kiss Domokos. – **Rákosszentmihály-Sashalom:** 10 Pánczél Tivadar. – **Soroksár:** fél 10 Kádár István Csongor. – **Újtelep:** 11. – **Szabadság tér:** 10 Illés Dávid,, 6 Balla Péter. – **Törökőr:** 10 Czanik Péter. – **Újpest-Belsőváros:** 9, 10 és 6 Zsengellér József. – **Újpest-Újváros:** 8, fél 11 dr. Forgon Pál. – **Káposztásmegyer Közösségi Ház:** fél 11. – **Zugló:** 8 Kovács Mihály, 10 Isépy Gábor. – **Schweitzer Albert Otthon** (Hermina út 51.): fél 11 Bazsó Béla. – **Németajkú Leányegyház** (V., Alkotmány utca 15.): 10 dr. Vályi Nagy Ervin.

DEBRECEN

Árpád tér: 8, 9, 4 dr. Szalkay Kázmér. – **Csapókert:** 10, 5 Rácz László. – **Homokkert:** 10, 6 dr. Molnár Mihály. – **Józsa-alsó:** 9 Szécsi András. – **Józsa-felső:** fél 11 Szécsi András. – **Kerekestelep:** 10 Szász Barnabás, 6 Szász Barnabásné. – **Kistemplom:** fél 9 Papp Csaba, 10 Zsiros József, 6 Papp Csaba. – **Kossuth utca:** 10 Derencsényi István, 4 Derencsényi Istvánné. – **Mester utca:** 9, 6 Tóth Lajos. – **Nagyerdő:** 10 Püski Lajos, 5 zenés áhítat. – **Nagytemplom:** 8 Bencze János, 10 dr. Szűcs Zoltán, 6 zenés áhítat. – **Nagycsere:** 10 Jászai Gyula. – **Nagy Sándor telep:** 10, 3 T. Nagy Imre. – **Szabadságtelep:** 9, 10, fél 7 Mónus Béla. – **Széchenyikert:** 9, 10, 6 Szabó Dániel. – **Kórházi istentiszteletek: Bartók:** fél 11 Tóth Ferenc. – **Bem tér:** 9 Kálmán István. – **Bőrklinika:** 10 Pethő Lajosné. – **Kenézy:** fél 10, 6 Tóth Ferenc. – **Tüdőklinika:** 11 Pethő Lajosné.

MISKOLC

Alsóváros: fél 9, 10 és fél 5 Kóris Lajos. – **Zsarnay telep:** fél 3 Kóris Lajos. – **Avas:** 9 és fél 11 dr. Mészáros István, 5 dr. Mészáros Istvánné. – **Belváros:** fél 9 Szabó Sándor, 10 és 6 Kürti László. – **Csabai kapu** (Dankó P. u. 56.): fél 10, fél 11 és 4 Ágoston István. – **Diósgyőr:** 9, 10 és 3 dr. Szőnyi György. – **Diósgyőr-vasgyár:** 9, 10 és 3 Ablonczy László. – **Felsőváros:** 9 Debreczeni Istvánné, fél 11 és fél 12 Szilágyi László, 4 Debreczeni Istvánné. – **Görömböly:** fél 10, 10, 3 Kovács Imre. – **Hejőcsaba:** 9 Virágh Sándorné, 10 Virágh Sándor, 3 Virágh Sándorné. – **Martintelep:** 10, negyed 12 és fél 3 Keresztessy László. – **Pereces:** 11 dr. Bartha Árpádné. – **Szirma:** 9, 11 és fél 4 Szombathy Dénes. – **Tapolca:** fél 9, 11 és 5 Kovács Imre. – **Tetemvár:** 10 és 4 Benke György. – **Kórházi istentiszteletek: Szentpéteri kapui kórház:** 5. – **Semmelweis kórház:** 10. – **Reumakórház:** 5.

MÁTRAHÁZAI Lelkészüdülő: 10.

BEREKFÜRDŐ (Néphadsereg u. 11.): 9.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavanként 12 forint, üzleti hirdetések szavanként 22 forint, jeligés hirdetéseknél kezelési költség plusz 18 forint. Hasábhirdetések mm/75 forint. (Hirdetési tételeinket plusz 25%-os forgalmi adó terheli.)

34 éves, műszaki értelmiségi, magas, barna fiatalember szeretne megismerkedni református, **Életjáradéki** szerződést kötnék Pencen lévő külön álló ingatlanomra. „Téliesített faház" jeligére a kiadóba.

Komfortos kis lakóingatlan, garázzsal, külön kúttal, 214 négyszögölös kerttel, faházzal, centrumban, Balatonalmádi, Zrínyi u, 8. alatt eladó. Árban a helyszínen megegyezünk. Cím: Balatonalmádi, Pf. 59.

Erdélyből áttelepült református gépészmérnök házaspár, ajánlólevéllel, lakásért idős személy ellátását vállalná. Cím: Dr. Konya, 1143 Budapest, Ilka u. 47. Telefon: 121-1634.

Az Országos Onkológiai Intézet felvételt hirdet az alábbi munkakörök betöltésére: ápolónő, műtősnő, aneszteziológus asszisztens. Jelentkezni lehet: az intézetvezető főnővérnél, a 155-1694-es telefonon. Továbbá az Intézet felvesz az élelmezési osztályra: dietetikus nővért, konyhalányt. Jelentkezni lehet: a 155-2591-es telefonon. Kedvező munkarend (36 órás munkahét), jó munkakörülmények, előnyös közlekedés. Cím: Budapest, XII., Ráth György u. 7–9. (a Déli pályaudvarnál).

Templomoknak, kisebb közösségeknek nagyon jól használható elektromos, szekrényes orgonák kaphatók rendkívül kedvező áron! (Két manuál,

Debrecen Déri Museum

ládáért elment Nagyszebenbe, egy népvándorlási bronztárgy megállapításáért egész sereg könyvet tanulmányozott át. Talán nem volt a korabeli francia nagy gyüjtők színvonalán, de egy élet ideálisabb felét fordította vásárlásra és katalógusa csinálása közben tanulásra.

*

Semmi kétség, hogy gyüjteményének legértékesebb, legszebb része a képtári anyag. Ennek összeállításában nemcsak a bécsi képtári szakértők támogatták, hanem alkalmasint testvére, Déri Kálmán is, aki Münchenben élt, mint festő. S akinek csendéletei a gyüjteményben is szerepelnek. A régi magyar festészet tanulmányához ezentúl elengedhetetlen lesz a debreceni Déri-múzeum szemlélete. Kupeczky, Mányoki, Borsos, Markó, Paál László, Barabás, Zichy Mihály, Mészöly, Jankó János, Lotz Károly kitünő alkotásokkal — igaz, helyenkint egy-egy gyengébbel is — szerepelnek benne. De a bécsi érdeklődés sem tagadta meg magát. Makart, Canon, Waldmüller neveit csak úgy találomra ragadjuk ki a bécsi anyagból.

A képek körül éppen mostanában támadt egy kis helyszini vita, debreceni sajtóhullámokkal. Lázár Béla nemrégiben a Déri-múzeumban járva, megállapította, hogy a képek körül »szerzői tévedések« vannak. Paál Lászlót tanulmányozva rájött, hogy az Erdei út című kép nem tőle való. (De ezt már Déri is tudta — a katalógus megjelenése után.) »A vihar« című állítólagos Paál-képéről is ugyanezt fedezte fel Lázár, de itt is beismerte tévedését Déri a katalógus margóján már 1922-ben. A Szinyei-féle kép hamis voltát már Lázár előtt is sokan észrevették, többek közt maga a tulajdonos is, mint a föntebbi idézetből kitűnik. Végül még egy képet bélyegzett meg látogatása alkalmával Lázár. Ez egy állítólag Mányokitól származó arckép, melyet ő Kupeczky javára írna. Csakhogy ez az állítás még bővebb igazolásra szorul s csak hosszabb vizsgálattal dönthető el. Végeredményben: minde kérdések a végleges rendezés alkalmával fognak eldőlni.

S egészben nem változtatnak sokat a gyüjtemény képtárának nagy demonstrativ erején. Az Ecce homo külön, raffinált világitású terme mellett ez a régi magyar galléria — egyik nagy attrakciója lesz Debrecennek.

*

A nagylelkű műbarát szobra ott áll a malachit színű márványos előcsarnokban. A földszinten pedig ott sorakozik a puszta névtelen gyermekeinek géniusza. Debrecen polgári és a hajdúság kollektiv öntudatának egyszerű, megkapó dokumentumai közt. Mikor kerül a lendületes oromzat fölé az életet, tanítómunkát hirdető megnyitási zászló? Egyelőre serény és szakadatlan rendező munkával folytatja huszonöt éve tartó igazgatói tevékenységét Löfkovics Artúr, az első mecénás. Amannál talán szürkébb nevű, de nem kevésbbé önfeláldozó és lelkes. És kitünő munkatársai: Zoltai Lajos, Ecsedi István, valamint a nagy reményekre jogosító Söregi János, vele együtt dolgoznak ezen a hatalmas múzeumszervező munkán.

A debreceni Déri-múzeum

Irta: *Nádai Pál*

Az összeomlása után újra felépülő Magyarország kevés olyan kultúrcselekedetet tud felmutatni, mint a Déri-múzeum. Talán bizarr gondolat volt, de merészségében is vonzó. Egy bécsi gyáros magyar szive és fínom ízlése gyüjtőeredményeit, művészies hagyatékát odakapcsolják a kálvinista Róma sajátos patricius-gyüjteményéhez. A távol Nyugat fiának amatőr-emlékeit a délibábos magyar rónaság szellemi ingeniumához. És a kettőből egyetlen múzeum lesz, olyan jelleggel, aminő alig van másutt. Helyi és nagyvilági. Nehéz, földszagú, keleti tempójú és a könnyed nyugati művészet lehelletétől átitatott. Ez adja meg a leendő Déri-múzeum különös báját.

*

Mikor a nagy magyar mecénás elhatározta, hogy a szülővárosa által visszautasított gyüjteményét Debrecennek adja, létrejött a megállapodás. A város minden múzeális kincsét, könyvtárát, archeologiáját, etnografikus és egyéb gyüjtését közös fedél alá hozzák a Bécsből szállított magángyüjteménnyel. És a közös fedél már ott van egy fínoman barokos homlokzat, egy nemes lendülettel vezetett múzeumi palota felett. Jellemző szimboluma ez az épület nehéz születésének: egy eldugott téren, melyet csak ezután fognak rendbehozni, áll Györgyi Dénes remek kis múzeuma. Fínom ékszer a fejlődő, de még kissé avasszagú városban. A történelmi stílust meg kellett tartani helytörténeti okokból. De alaprajzilag, termek, elrendezés, anyagok dolgában szabad keze volt az építésznek. A végsőkig fokozta fel tudását, gondját, szeretetét. Akármelyik középeurópai város szakértői tanulhatnak belőle. Mértéktartó díszei, kitünő előrelátással alkotott helyiségei, bő világítása, hol intim, hol ünnepélyes szobái, egy város egész művészi s kultúréletére alapozott belátás — mintaszerűvé teszik. Nemcsak pompásan ható előcsarnoka van; kellemes lépcsőháza; levegős, téres, jól beosztható galléria és múzeumszobái. Hanem kiállító-termek is a helyitárlatok részére, valamint nagy előadóterem, ami szükség esetén egybenyílik az előbbiekkel. És dolgozószobák, különbejáratos könyvtár amerikai elvek szerint berendezve. Tisztviselőszobák és annyiféle fotografáló, szénkénegező s egyébfajta preparáló helyiség, amennyi csak nagy külföldi közgyüjteményekben található.

*

Igy fog nekiindulni friss életének. Egyelőre azonban kincsei szenderegve, poros ládák fenekén s összehordott asztallapokon várják a csillogó üvegszekrényeket. Romantika, múzeumi tetszhalál, amely a hivatalos urak bűvészpálcájára vár. Előbb akták, költségvetések, számvevői kiutalások hosszú éveinek kell eltelni, míg megnyílik. De a körvonalak már látszanak. Egy nemes egyszerűségű biedermeier-szoba már rendben őrzi a kuruckölteszet debreceni prófétájának, az ősz Thaly Kálmánnak elköltözött szellemét. A városi könyvtár tizenötezer kötetes gyüjteménye is részben már funkcionál: az olvasótermekben már halk ütemben folyik a munka. A volt városi múzeum anyaga a földszinti termekben egész plasztikus mivoltával fog életrekelni. Az ősi kultúrák, a népvándorlás, a honfoglalás archeologiája itt össze fognak

A Magyarság 1928. 10. sz.

Fotó: Horváth Katalin

Debrecen (HBN) – Szakmai napon mutatta be tegnap Debrecenben a legújabb technikai eszközöket, újításokat az újdonságok iránt érdeklődő szakembereknek az Épületgépészek Központi Szövetsége. A Kölcsey művelődési központ konferenciatermében megrendezett szimpóziumon kereskedelmi és szolgáltató-, légtechnikai, kazángyártó cégek mutatkoztak be, s emellett új fűtési és vízellátási, valamint épületgépészeti rendszerekkel is megismerkedhettek a résztvevők.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – 20 üzletben összesen 227, 7440 millió forint forgalmat bonyolított le a Budapesti Értékpapírtőzsde tegnap árfolyamértéken. A részvények forgalma (8 kötés) névértéken 370 000 forintot, árfolyamértéken számolva pedig 408 000 forintot tett ki. A CA Befektetési Alap forgalma 48 000 forint volt árfolyamértéken. A kárpótlási jegy árfolyamértékű forgalma 3,1310 millió forintot ért el. A diszkontkincstárjegyek együttes árfolyamértékű forgalma 224,1570 millió forintra rúgott.

A Dunaholding Rt. részvényére egy üzletet kötöttek, 16 000 forintos áron. Az IBUSZ Rt. papírja négy üzletben forgott. Nyitó ára 1250 forint, napi átlagára 1243 forint, záró ára 1230 forint volt. A Pick Szeged Rt. részvényét egy üzletben vették, 1425 forintos áron. A Novotrade Rt. papírja két üzletben cserélt gazdát, mindkettőben 500 forintos áron. A CA Befektetési Alapra egy kötést realizáltak, 9500 forintos áron. A 180 napos diszkontkincstárjegy 93/I. sorozatát egy üzletben vették, 97,12 százalékos árfolyamon. A 360 napos diszkontkincstárjegy III. sorozatát szintén egy alkalommal vásárolták, 91,10 százalékos árfolyamon. A 360 napos diszkontkincstárjegy II. sorozatára is egy üzletet realizáltak, 95,50 százalékos árfolyamon.

Kárpótlási jegy

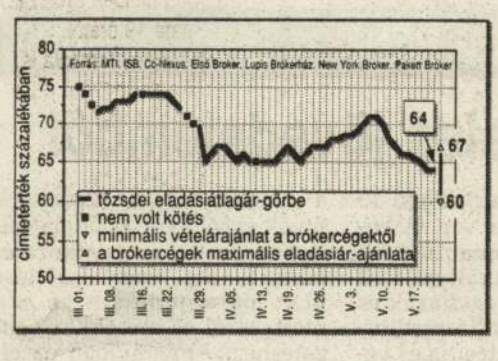

Tőzsde

INDEX május 20-án: 681,60, –0,30.

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. május 20.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	134,52	137,32	135,26	135,96
Ausztrál dollár	60,38	61,62	61,01	61,31
Belga frank*	262,08	266,74	263,85	265,01
Dán korona	14,06	14,32	14,16	14,22
Finn márka	15,91	16,31	16,03	16,13
Francia frank	16,00	16,28	16,09	16,17
Görög drachma*	39,61	40,45	–	–
Holland forint	48,04	48,90	48,35	48,57
Ír font	131,45	134,05	132,25	132,89
Japán jen*	79,10	80,30	79,29	79,59
Kanadai dollár	68,86	70,26	69,46	69,80
Kuvaiti dinár	289,25	294,75	291,97	293,35
Német márka	53,93	54,89	54,21	54,45
Norvég korona	12,75	12,99	12,81	12,87
Olasz líra**	59,25	60,53	59,64	59,96
Osztrák schilling*	766,90	780,50	770,77	774,17
Portugál escudo*	56,60	57,70	57,09	57,37
Spanyol peseta*	70,53	72,05	71,06	71,44
Svájci frank	59,44	60,52	59,70	59,98
Tr. és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	11,85	12,11	11,93	11,99
USA-dollár	87,23	88,79	87,92	88,32
ECU (Közös Piac)	105,47	107,43	106,05	106,55

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Az olaszok jöttek, láttak, vállalkoztak...

A komádi önkormányzat úgy döntött, hogy valutában kössenek szerződést

PETNEHÁZI ATTILA

Komádi (HBN) – **A gazdasági rendszerváltás a komádi embernek eddig jószerével csak keserűséget okozott. A helyi ktsz két éve nem üzemel, a berettyóújfalui ruhagyár kihelyezett részlege is becsukta a kaput csakúgy, mint a biharkeresztesi termelőszövetkezet egykori harisnyaüzeme, a kendergyár pedig felszámolás alatt áll. A közintézményeken és kereskedelmi egységeken kívül a mezőgazdasági szövetkezet maradt napjainkra a nagyközségben szinte az egyetlen kenyéradó. No meg az Eurotex Kft., melynek külföldi tulajdonosai vállalták: ez év végére 280 embernek adnak munkát – európai mércével mérve is korszerű – konfekcióüzemükben.**

Bontják a régi malmot. A munka látványosabb része még hátra van
Fotó: Horváth Katalin

A történet szálai 1990-re nyúlnak vissza, amikor az önkormányzat képviselői és egy – olasz kapcsolatokkal rendelkező – hazai vállalkozó között szóba került valamiféle könnyűipari üzem létesítése Komádiban. Szabó György polgármester úgy emlékszik, hogy eleinte kisebb, mintegy 50 főt foglalkoztató varrodáról tárgyaltak az olaszokkal, azóta azonban a kezdeti ötletből több száz embernek munkát adó konfekcióüzem lett. „A kultúrházunk kihasználatlanul állt, ezért pályázatot hirdettünk a hasznosítására. Az Eurotex Kft. mellett szólt többek között, hogy – a többiekkel ellentétben – ők valóban munkahelyteremtő elképzeléssel álltak elő, hiszen sok embert foglalkoztató termelőtevékenységet akartak a községbe telepíteni…" – indokolja döntésüket a falu első embere, mielőtt az adásvétel részleteire tér.

A külföldi tőkéscsoport – hogy miért nevezzük így őket, az alábbiakban kiderül – a kultúrház és a volt malom épületére jelentette be vásárlási szándékát, az önkormányzat pedig, noha támadták őket ezért, megkötötte a szerződést. Mégpedig valutában. A polgármester – csodálkozásomat látva – mindjárt magyarázatot is ad. Elmondja, hogy elfogadták a vevő részletfizetési kérését, kikötötték viszont, hogy a vételárat a mindenkori márka–forint-árfolyamnak megfelelő forintösszegben kell törlesztenie. Ily módon – az árfolyam kedvező alakulása révén – az elmúlt évre esedékes 1,3 millió helyett mintegy 2 millió forint folyt be az önkormányzat kasszájába. Arról nem beszélve – teszi hozzá Szabó György –, hogy a kilencéves futamidő révén a település folyamatos bevételhez jut.

„A két épületet 1991 februárjában vásároltuk meg és az egykori kultúrházban június elsején már el is kezdtük a termelést" – tájékoztat Giancarlo Boccaleti, az olasz Atomic Wear cég képviselője. Vállalata egyébként a 250 milliós törzstőkéjű Eurotex Kft. kisebbségi tulajdonosai. A többségi, hetvenszázalékos tulajdonrész – teszi hozzá – egy nemzetközi holding kezében van. '91 őszéig csupán harminc emberrel dolgoztak, ekkor azonban – mintegy 150 millió forint állami támogatás fejében – szerződést kötöttek az Állami Fejlesztési Intézettel, és vállalták, hogy '93 végére 280 embernek adnak munkát. Jelenleg 150-en dolgoznak a 400 millió forintos ráfordítással kialakított korszerű üzemben.

Boccaleti elmondja, hogy a társaság 250 millió forintos törzstőkéjét év végéig 550 millióra emelik, a beruházási összeg pedig el fogja érni az egymilliárd forintot. Az egykori malom épületének átalakításán jelenleg még a kőművesek dolgoznak, a vállalkozók azonban már megvásárolták a közeljövőben oda kerülő gépeket. A 300 millió forintba került hat berendezés segítségével – várhatóan szeptembertől – 1800 pulóvert tudnak majd kötni naponta. Az üzembe kamionszámra érkezik a cérna és a fonal, visszaúton pedig a kocsik már készárut szállítanak szerte a világba. Szabadidőruhák, pólók, pulóverek készítésével foglalatoskodnak a lányok, asszonyok, de a hírek szerint gyártottak már ruhaneműt a magyar, sőt az olasz hadseregnek is. Tavaly egymillió 200 ezer darab készáru hagyta el a raktárukat, idén kétmillió darab értékesítését tervezik. Árbevételről, termelési értékről – lévén bérmunkáról van szó – a tulajdonosok képviselője nem szívesen beszél, annyit viszont elárul, hogy az elmúlt évben 25 millió forint tiszta nyereségük volt.

A külföldiek dicsérik a helyi önkormányzat vállalkozásbarát szemléletét, elégedetlenek viszont egyes dolgozók hozzáállásával. Boccaleti erről így beszélt: „Aki odafigyel a szakembereinkre és képes is megjegyezni amit hall, azzal nincs gond. Az emberek egy részének azonban szokatlan a fegyelem és a szigorú minőségi követelmények…" A kft. 10 ezer forint körüli nettó bért fizet dolgozóinak, aminek – ha az illető megválik tőlük – 75 százaléka a munkanélküli-segély. Az olaszok azonban figyelmeztetnek: „Egyszer bárki elmehet, de senkinek nem lesz visszaút…"

Fotó: F. Szilágyi Imre

Debrecen (HBN) – A Hajdú-Bét Rt. és a Délfu '93 Kft. baromfimintaboltot nyitott csütörtökön a Jerikó u. 9. szám alatt. Az Újkerti ABC tőszomszédságában – a bérleti díjjal együtt – mintegy 6 milliós költséggel kialakított üzletben a hajdúvidi baromfifeldolgozó teljes áruválasztéka megtalálható. A tulajdonosok ígérik, hogy a mintegy 150-féle baromfitermék közül a kis keresetűek és a jómódúak egyaránt kiválaszthatják a kedvükre valót.

ADÓNAPTÁR

Társasági adó: június 1.

Debrecen (HBN) – A pünkösdi ünnepek miatt legkésőbb június 1-jével adható be a végleges társasági adóbevallás. Ezzel együtt le kell adni az éves, vagy egyszerűsített éves beszámoló, illetve egyszerűsített mérleg két-két adóhatósági példányát is.

A kitöltött nyomtatványokat személyesen Debrecenben, a SZÜV Komlóssy út 45–47. szám alatti székházában veszik át május 20-ával kezdődően. Az átvétel munkanaponként 8-tól 16 óráig történik. Ugyanott történik az adatok feldolgozása és javítása. A nyomtatványok természetesen postán is beküldhetők sorban állás nélkül az APEH Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága (4001 Debrecen, Pf. 2.) címére.

Társasági adóbevallásukat mindazoknak a vállalkozásoknak be kell nyújtaniuk, amelyeknek február 28-ával is volt ilyen kötelezettségük, függetlenül attól, hogy adataikban történt-e változás. Ugyancsak a jelzett időpontra kell társasági adóbevallást adniuk a lakásszövetkezeteknek, alapítványoknak, víziközmű-társulatoknak, egyházaknak és társadalmi szervezeteknek is, amennyiben tavaly vállalkozási tevékenységet végeztek. A társasházaknak és építőközösségeknek nincs társasági adóbevallási kötelezettségük.

A számviteli törvény szerinti vállalkozóknak – a cégbíróságon be nem jegyzett egyszerűsített mérleget készítők kivételével – éves beszámolót, vagy egyszerűsített éves beszámolót, vagy egyszerűsített mérleget is be kell nyújtaniuk az adóhatósághoz két példányban. Ez a benyújtási kötelezettség a számviteli törvény szerinti úgynevezett egyéb szervezetekre nem vonatkozik, de az elkészítési kötelezettség igen. A számviteli törvény szerinti kettős könyvvitelt vezető magánszemélyek egyidejűleg 53-as személyijövedelemadó-bevallást is kötelesek adni.

MAGÁNVÉLEMÉNY

Folytassa – inkább gazdasági eszközökkel...

KARALYOS ZSOLT

Debrecen (HBN) – A magyar mezőgazdaság átalakulásának eddigi tapasztalatai alapján érlelődik a felismerés, hogy a gazdasági súlyát, teljesítményét tekintve visszarendeződő, alacsonyabb koncentrációs szintű, a magántulajdon dominanciájára épülő új struktúra kialakítása külső, pótlólagos forrásokat igényel. Ezzel megdőlni látszik az a tétel, mely feltételezte, hogy a nagyüzem lebontásával felszabaduló termelési potenciál elég lesz az új gazdálkodási rendszer kiépüléséhez. Ez az elgondolás – kimondva, kimondatlanul – a „nem tiszta tulajdonúnak" nevezett szövetkezeti vagyon „átváltását" és a tagság kényszerű helyzetét tekintette az átalakulás forrásának.

Csakhogy hamar kiderült, hogy a dolog nem a mechanika szabályai szerint működik. A kialakult helyzet szinte áttekinthetetlen. Az új, kárpótlással motivált tulajdoni struktúrában a föld és a vagyon szétszóródott. A nagyüzemre méretezett technika az apró birtoktesteken nem tud mozogni. A tulajdonosi-vállalkozói helyzetbe hozott tagság zöme a közösben keresi a kapaszkodót. A gazdaságilag ellehetetlenülő szövetkezet már nem nyújt védelmet számára, az új modell: az életképes családi farm, kevés ember számára érhető el. Nagy a bizonytalanság, sok a feszültség.

A gazdasági szakértők körében egyetértés van abban, hogy a politikailag kezdeményezett, tulajdonrendezéssel indult átalakulást ettől a ponttól már gazdasági eszközökkel kellene továbbvinni. Ösztönözni a föld, az üzletrészek forgalmát, koncentrálódását. Technikai transzferrel segíteni a műszaki megújulást. Gyors ütemben kiépíteni a termelő infrastruktúrát: a földjelzálog intézményét, a vidéki bankhálózatot, a mezőgazdasági szaktanácsadást és biztosítást. Mindehhez pénzre, sok pénzre van szükség. Természetesen arra is vigyázni kell, hogy az átmenet közben hogyan alakul az ágazat teljesítménye. Igaz, hogy a 20 százalékos GDP még mindig magas, ám hosszabb távon vissza kell fogni a termelést. De mi lesz a magyar gazdaság importöbbletének ellentételezésével, és hová áramlik a felszabaduló munkaerő? Ezekre a kérdésekre hamarosan választ kell adni.

A kialakult helyzet legfontosabb jellemzője a bizonytalanság, és ebben talán az is benne van, hogy javulhat is. A továbbiakban nem politikai nyomásra, hanem gazdasági ösztönzőkre van szükség, hogy a mezőgazdaság a szabályozott piaci fejlődés útjára léphessen.

Négyszáz presbiter

Új szövetség alakul

Debrecen (HBN) – A Tiszántúli Református Egyházkerület május 22-én konferenciát rendez a Nagytemplomban presbiterek részére.

Az egyházközségek világi elöljárói a Tiszántúl 400 gyülekezetéből érkeznek, hogy megalakítsák a Magyar Presbiteri Szövetség tiszántúli tagozatát. A megbeszélés délután a felújított Kistemplomban folytatódik. A konferencián szót ejtenek a presbiteri tisztség megújításának lehetőségeiről, elemzik a hazai református egyház helyzetét és missziói küldetését, beszámolnak az agrárértelmiség és az egyház kapcsolatáról. Előadóként szerepel többek között Nagy Ferenc József tárca nélküli miniszter, a presbiteri szövetség elnöke.

Fohász rózsafüzérrel, Bibliával, tiszta szívvel... Fotó: Horváth Katalin

HITSOROK

● **MUNKAMEGBESZÉLÉS.** A Tiszántúli Református Egyházkerület és a debreceni zsidó hitközség vezetői rendszeresen leülnek megbeszélni az együttműködés módozatait. Legutóbbi találkozójukon Kocsis Elemér püspök, Papp Csaba főjegyző Weisz György elnökkel és Deutsch László rabbival azt vitatták meg, hogy milyen tapasztalatok birtokába jutottak az egyházi ingatlanok visszaigénylésének terén.

● **A HOLOCAUSZTRA EMLÉKEZNEK.** Gervai Tamást, a debreceni zsidó hitközség alelnökét bízta meg a magyar kormány a határon túl élő zsidósággal történő kapcsolattartással. Gervai Tamás nemrégiben nagyváradi hivatalában kereste fel Tőkés László Királyhágó melléki református püspököt és Tempfli József katolikus megyéspüspököt. A találkozón egyházaik kapcsolatáról, valamint a közeljövőben megrendezendő Varadinum '93 ünnepségekről és a májusban sorra kerülő, az ökumenizmus szellemében szerveződő holocaust-megemlékezésekről ejtettek szót.

● **A SZEKTÁKRÓL.** Veszélyesek-e a szekták? – erre a kérdésre keresik a választ a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége debreceni tagozatának tagjai május 25-én 17 órától a KLTE zeneműtárában Tarnay Brúnó bencés teológiai tanár segítségével.

● **NINCS FŐRABBI.** A magyarországi rabbikar május 12-én ülést tartott és – a budapesti zsidó hitközség közgyűlésének alapszabály-módosítása alapján – megszüntette a budapesti vezető főrabbi címet, a tisztséggel járó feladatokat a fővárosi rabbik között szétosztotta, amely megbízatás 1994. május 15-ig tart.

AZ OLDAL SZERKESZTETTE: NAGY TÜNDE

A „Főnix szárnya alatt" megújult Kistemplom

A régi szín napjainkban a reformátusok egyik legforgalmasabb zarándokhelye

APP CSABA

Debrecen (HBN) – **A város központjában, országrészeket összekötő utak kereszteződésében bástyaszerűen uralkodik fehérségével egy megújult épület, a Kistemplom.**

A városlakók el-elsietnek déli oldala márványtáblája előtt, az érdeklődő idegenek megállnak, s ott ezt olvashatják: „E szent hajlék a debreceni reformátusok jókedvű adakozásából épült az 1719–1725 években. Falai közt folyt le 1860. január 11-én a Tiszántúli Református Egyházkerület közgyűlésének hősies tiltakozása a magyar protestáns egyházak ősi szabadságát elkobzó császári pátens ellen. Ez emléktáblát az egyház a templomnak 1928-ban befejezett megújítása alkalmából állította."

A Kistemplom külső és belső felújítási munkálatainak befejezése után újra helyt ad a bűnbánattartóknak, a megfáradtaknak, az elesetteknek, a békétlen lelkűeknek, a vigaszt keresőknek, a jókedvű adakozóknak, hogy ott keressék Isten szerető közelségét, hálát adjanak a megújító erőért s az ígéretes jövendőért.

A szél szerepe

A látogatók gyakori kérdése: Miért Kistemplom ez a „nagy" templom? A levéltárban őrzött iratok szerint a XVII. század második felében már volt itt istentiszteleti hely, melyet „szín"-nek neveztek eleinte, s később – mivel a Nagytemplom elődje, az András-templom volt Debrecenben „a" templom – nyerte el a „kis" templom nevet. Ezt a faépületet a kuruc–labanc villongások idején az átvonuló császári csapatok megszentségtelenítették, többször istállónak használták; s 1719 júliusában egy tűzvészben leégett. Ám az e helyre telepedett gyülekezet – Báthori Szabó András és hitvese, Mészáros Anna nagy összegű adományára támaszkodva – még abban az esztendőben elkezdte kőtemplomát építeni. 1726 adventjében fejeződött be az építkezés. 1727 tavaszán újabb tűzvész pusztított Debrecenben, s nem kíméli az egyszerű barokk Kistemplomot sem. A gyülekezet rendbe hozta templomát, s az addig téglából épített prédikálószék helyére copf stílusú, faberakásos szószék került 1790-ben. A folyamatos belső alakítás során a XIX. század második felében Kiszely István orgonaépítő egy 47 változatú, 3 játékasztalos orgonát épített Auer Andrásné 10 ezer forintnyi adományából. 1907. április 19-én egy szélvihar megtépázta a hagymaidomú toronysisakot, s a bádogozást szinte felgöngyölve letépte. Eztán készült el – igaz, ideiglenes jelleggel – a bástyaszerű kiképzés. Ám, mivel Debrecenben igen kevés műemlék épület maradt a „vörös kakas" gyakori látogatása után, később úgy döntöttek eleink: maradjon a bástya – és hangsúlyozza így a Kistemplom a város történelmi múltját.

Ekkor kap új jelzőt s lesz „csonka"-templom.

„Szabják" a szószék új „ruháját" Fotó: Horváth Katalin

Az 1920-as években – pillérromlás miatt – bezárták az épületet s megerősítették belülről a megrendült oszlopokat. A II. világháború jelentős kárt okozott: 1959 és 1961 között a gyülekezet elvégeztette a sürgető felújítási munkákat, majd 1966–1968 években a külső faljavítást és festést. Az utóbbi munkálatok közel 600 ezer forintba kerültek. Némi állami támogatást is kapott ehhez az egyházközség. Eleink nem alkalmaztak az építésnél szigetelést, így az 1980-as évek közepétől újra gondot jelentett templomunk romló állaga. Időszerűvé vált egy alapos külső és belső felújítás. E nagy munkának első szakasza az utólagos falszigetelés elvégeztetése volt 1986–87-ben. Közel 2 millió forintot fizetett ki az egyházközség e munkáért saját erőből; majd Kathy Imre építészmérnök tervei alapján 1989–91 években a hajdúnánási Fa-, Fém- és Építőipari Szövetkezet végezte a külső renoválást. 17,4 millió forintot kellett előteremtenünk e munkák végeztetéséhez. A belső teljes felújításhoz 1991-ben kezdtünk. Kanda László vállalkozó gondos munkáját menet közben is megcsodálták a be-belátogatók. Kiss József mérnök-tanár, majd Juhász Attila mérnök, presbiter műszaki ellenőrként ügyeltek a munkálatok végzésére. A belső munkálatok közel 26 millió forintot emésztettek fel.

Tisztelet a múltnak

Meghallgatásra talált a közöhaj, hogy az Úr asztala új terítőjének hímzett virágai azokra az elődökre is emlékeztessenek, akiknek egész életükben cifraszűr volt az ünnepi ruhájuk, így abban jártak a templomba. Elképzelésünket városunknak e szellemi örökségét a pusztulástól megmentő Dankovszky Lorándné népi iparművész terve alapján Bujdosó Sándorné tevőleges irányításával meg is valósította Bíró Sándorné, Halász Sándorné, Nemes Lászlóné, Szidor Jánosné, Torkos Jánosné, Ajtai Árpádné, Megyaszai Jánosné, Tóth Lászlóné. Műgondra valló kézimunkájuk legyen összekötő a múlt és a jövő között. A gyülekezet imádkozott és erején felül adakozott 1985 óta. Segítségül sietett adományával a város, erkölcsi és anyagi támogatásával a városszépítő egyesület, a jószívű adakozók sora, s a munkálatok végeztetéséhez jelentős állami támogatás is érkezett. Közös üggyé vált a Kistemplom megmentése. Talán azért is, mert 1860. január 11-én a Kistemplom – a falai között egyházkerületi határozatok alapján – mentette meg a Tiszántúl protestánsainak, de talán egész magyarságunk hitbeli függetlenségét.

Az idei május 8. a hálaadás ünnepévé vált a Debrecen kistemplomi-ispotályi református egyházközségnek s a református Tiszántúlnak.

Hálát adunk Atyánknak, hogy a Kistemplomban újra zenghet az ősi zsoltár: „Az erős Isten Uraknak Ura!"

Ünnepel az egész világ

Debrecen (HBN) – **A hamvazószerdától pünkösdvasárnapig terjedő húsvéti ünnepkörnek rövidesen a végére érünk.**

A keresztény egyházak tagjai tegnap, vagyis a húsvét utáni 40. napon ünnepelték áldozócsütörtököt, Jézus mennybemenetelének évfordulóját. Hajdan ez az alkalom a húsvéti áldozási időszak utolsó napja volt (hazánkban az első áldozások hagyományos ideje), innen származik az elnevezése is. A Biblia szerint ezen a napon vezette ki Jézus tanítványait az Olajfák hegyére. A keleti és nyugati katolikus egyházak ilyenkor körmenetet tartanak, amikor egyúttal a termés védelméért is könyörögnek.

Pünkösdöt idén május 30-án és 31-én ünnepeljük. Ez a nap a Szentlélek eljövetelének és egész világra kiáradásának ünnepe. A pünkösd – akárcsak a húsvét – úgynevezett mozgóünnep: a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni első vasárnapot (azaz a húsvétot) követő 50. nap. Az egyes vidékeken ekkor szokásos pünkösdi király és királyné választás az ősi tavaszünnepléshez kapcsolódik. Néhányan úgy vélik: ezt a természetünnepet szakralizálta az egyház, a természet kiteljesedésében a Szentlélek kiáradását látva viszont. A néphagyományban ugyancsak pünkösdhöz kötődik a májusfák kitáncolása.

Rosdy Pál történész egyik tanulmányában kijelenti: „a húsvét és a pünkösd egyaránt ősi előtörténetű ünnep, előzményei rokontartalmúak már a zsidóság ünneprendjében is, de Krisztus misztériumában nyertek keresztény tartalmat". A zsidóknál egyébként a Sávout, a hetek ünnepe Sziván hónap 6. és 7. napja, szintén a Pészáh utáni 50. nap. Az ősi aratóünnep emlékére szokás a zsinagógákat zöld ágakkal díszíteni. Bibliai tartalma szerint a sínai hegyi kinyilatkoztatásról emlékeznek meg ekkor. Mózes az Istentől ezen a napon vette át a tízparancsolatot tartalmazó kőtáblákat. A tízparancsolat egyúttal a tóra szimbóluma – állapítja meg Horváth Zsolt a História című folyóirat 1992/10. számában megjelent cikkében.

Egyháztörténeti konferencia

Esztergom (MTI) – Négy évtizeden keresztül csak a marxista ideológiához és történelemszemlélethez igazítva lehetett beszélni az egyháztörténelemről. A szabadság elnyerése óta viszont már tárgyilagosan, hitelesen lehet szólni e témakörről. Paskai László bíboros, prímás, esztergomi érsek köszöntötte e gondolatokkal nemrégiben Esztergomban az egyháztörténeti tudományos konferencia résztvevőit. A konferenciát két évforduló tette időszerűvé. 1543-ban, azaz 450 évvel ezelőtt az esztergomi érsekség a törökök elől Nagyszombat városába tette át székhelyét, s csaknem 300 évig tevékenykedett ott. A visszatérésére 1820-ban került sor. A másik évforduló Oláh Miklós főpap, humanista író születésének 500. évfordulója, akinek személyében a magyar egyháztörténet egyik legjelentősebb alakját tisztelik. Ma a négy évtizedes idegen megszállás után az eddigi eredmények megtartása mellett erőnk egy részét az újrakezdésre fordítjuk – jelentette ki a prímás. A tudományos konferencia további előadói az Árpádkor és Esztergom város kapcsolatairól szóltak. Az előadásokat könyv alakban is megjelentetiki.

EGYHÁZ ÉS PÉNZ (IV.)

Adóköteles jövedelemből

Bécs – (MTI) **Ausztriában 13 bejegyzett egyház van. A bejegyzéshez minimum 2000 hívővel és alapszabállyal kell rendelkezni. Az egyházak és hívők szabad vallásgyakorlását az állam biztosítja és védi, az iskolai vallásoktatás költségeit fedezi.**

Az egyházak anyagilag függetlenek, szükségleteik igen kis hányadát kapják állami költségvetésből, s ezt sem közvetlen szubvenció formájában, hanem az egyes reszortokon belül. Így például az egyházi sajtó is részesül a kancellári hivatal költségvetéséből a sajtónak juttatott támogatásból. Ugyanígy a közoktatási tárca az egyházi iskolákat is anyagi szubvencióban részesíti, és az egyházak kulturális létesítményei, rendezvényei is kapják – más hasonlókkal azonos arányban – a költségvetési támogatást. Egyéb anyagi szükségleteiket saját maguk teremtik elő, többnyire a hívők adományaiból, esetenként kötelezően előírt hozzájárulásból és vagyonuk jövedelméből.

A legnagyobb vallás a római katolikus, jelenleg a lakosság 78 százaléka tartozik hozzá, ami jelentős csökkenés a korábbi 90 százalékhoz képest. A katolikus egyház anyagi forrásai három bevételből származnak. A legnagyobb tétel az egyházi hozzájárulás, amely a hívők adóköteles jövedelmének 1,25 százaléka. Ez a tétel évi 3 milliárd schilling bevételt jelent a katolikus egyháznak. Az egyházi hozzájárulás fizetése kötelező, a katolikus hitre keresztelt hívők évről évre az adóbevalláshoz hasonló nyilatkozatot kapnak, amelynek kitöltése után jön az értesítés az adó mértékéről és a csekk a befizetéshez. Amennyiben ez elmarad, az egyház törvényes úton hajtja be az adósságot. Az egyházi járulék fizetése alól nincs felmentés, csak az egyház kötelékéből való elbocsátás után szűnik meg a kötelezettség. A hivatalos eljárás lebonyolítására a közigazgatási szervek megfelelő hivatala illetékes.

A második bevételi forrás az a jóvátétel, amit az osztrák köztársaság egy 1960-ban a Szentszékkel kötött megállapodás alapján a nemzeti szocialista időkben elkobzott vagyonért – pontosabban annak kieső hozamáért – évente fizet. Ez az összeg azonban nem több, mint a bevételek 5 százaléka. Egy másik hasonló megállapodás alapján az állam – 1971 óta teljes egészében – fedezi az egyházi iskolák tanerőinek költségeit. A harmadik, szintén nem túl nagy bevételi forrás a katolikus egyház vagyonának hozama.

A második legnagyobb egyház, az evangélikus (mintegy 500 ezer hívő) hasonlóképpen gazdálkodik. A kisebb egyházaknál értelemszerűen nagyobb súlyt kap a hívők és szponzorok adakozókészsége, egyes esetekben pedig jelentősebb bevételt hoznak az ingatlanok, a befektetések utáni részesedés, a bankbetétek kamata.

DEBRECZENI Balázs vázai mérnok

1885. Kolozsvár – utcagitáni terv

MÉVA 2001. 276

Debreceni Gábor, világítás tervező

Janáky István és Janesch Péter: Nemzetközi Bécsi tervpályázat magyar terve.

A magyar pályamunkát Janáky István és Janesch Péter építészek készítették el, néhány szakértő bevonásával: Művelődés: Éri István, statika: Steinhauser Tibor, világítás: Debreceni Gábor, kertterverés: Jámbor Imre.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 2 old.

Debreczeni Gábor, világítás tervező.

A MÉSZ Mesteriskola Előadásai.

II. ciklus 1972–74.

Debreczeni Gábor: A mesterséges világítás időszerű problémái.

V. ciklus. 1978–80. Új irányzatok a világítástechnikában.

Magyar Építőművészet, 1989., 1–2 szám, 4-old.

Debreceni János, iparmuvén

L.: Szegedi Márton

86-87

Sz. Kürti K.: B. Bobrowszky J.: A XVII. sz. mezőcárosok iparmův.

Alföld, Debrecen, 1980 szept. XXXI/9.

DEBRECZENI József építész

91 1-68

Új Művészet

Debreczeni Lóntó, építő

L. Tessl Frigyes

Morawánsky Á. Nemzeti és népies törekvések 20-28

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/2

DEBRECZENI László

Balogh Ferenc: Debreczeni László
Budapest, Kriterion, 1983

[rec] ~~Bonner Zoltán: Utunk, XXXVIII. évf. 50. sz. 1984 4. p.~~

Miklósi Sokes Csaba: Az életünk diszerete
= Korunk, ~~43.~~ évf. 3 sz 1984 ~~8.~~ 234-236
XLIII

A francia szellem átfogó, előkelő humanitását
ség. Közérthető és majdnem tapintható. S irodalı
ban épp képzőművészete fejezi ki legtisztábban é
ilyetén emberiességét. A nagy olaszokról már a X
művészetre szállt át a vezető szerep, s rá hárult az
ömlesztéssel egész Európa művészetét megújítsa.
küzdőterévé alakult át Franciaország képzőművé
sága, rendezettségre törő kifejezésmódja még a m
szakot is a tiszta fogalmazás gátjai közé szorította
forradalmi impresszionizmus sem más voltaképp
tői látás átalakulásának, vagy ha tetszik, fejlődésé
melyet a francia géniusz szervesen épített meg
te értelmében. Magyar vonatkozásban az impres
jelentősége, minthogy újabb művészetünk Szinye
felfogással, s nagyrészt francia hatásra virágzott ki

A mostani francia kiállítás két szempontból is s
nyörűség a kiállított képek megbecsülhetetlen mű

DEBRECZENI László

SÁNDOR László: Balogh Ferenc: Debreczeni László, az épitő-és iparművész. Bukarest : Kriterion, 1983 [recl - Honismeret, XII.évf. 2.sz. 1984 57.p.

világkiállitás? Ujabb csődtömeg?

tás most nem ide tartozik.
ímára egyértelmüen jelzik, hogy
ából megvan az egyetértés. Adjuk
éget a válaszadásra.

a programján, kapkodásnak, hebe-
vánja, hogy különválasszák a
lismeri, hogy nehéz karakter,
iállitást kihivásnak, példának
s müvészettörténeti feladatokba
ogtak. - A jogi háttért ő sem
, talán tehetetlenségi nyomaték
ás a strukturába való belenyulással
ond le, ezzel számoljunk.

DEBRECZENI László

Gelu Dezső: Balogh Ferenc – Debreczeni László. [Rec.] = Művelődés, XXXVII. évf. 5. sz. 1984. 38. p.

Kulturion, 1983

ve 14–17), kísér és véd bennünket (Tóbiás könyve 5,17).

A lázadók

Az angyalok valódi szerepét *Szent Pál* világítja meg: *„Az angyalok szentek. A szenteket az Úr minden fejedelemségnek, hatalomnak, erőnek és uralomnak s minden néven nevezhető méltóságnak fölé emelte nemcsak ezen a világon, hanem az eljövendőben is"* (Szt. Pál levele az efezusiaknak 1,18–22). De Krisztus fölötte áll mindeneknek (Szt. Pál, A kolosszeieknek írt levél 1,16), így az angyaloknak is: *„angyalok jöttek a szolgálatára"* (Máté evangéliuma 4,11). Amikor az angyalok egy része fellázadt Isten ellen, őket az Isten a po-

Angyal
(Pécs, XII. század)
(Lantos Miklós felvétele)

DEBRECZENI László épitész

A műemlékvédelem ujjáéledése Romániában. Beszélgetés Csortán Ferenccel. = Magyar Épitőművészet, LXXXI.évf. 5.sz. 1990 5,7.p.

választottjeivel tartott tanácskozás pedig megállapította, hogy Zsigmondot Olaszországba csakis a Szt. György lovagok fogják elkísérni, akikhez csatlakozni fognak a svájci városok csapatai, valamint Olaszországban azok a csapatok, melyeket a piemonti hercegnek kellett a pápával történt megállapodás alapján kiállítani. A svájci csapatok ügyében Zsigmond személyesen akart a városokkal tanácskozni és ezért azokat Rheinfeldenbe hívta össze, hogy velük a csapatok nagyságára, valamint az útirányra nézve is megállapodásra jusson. Ily értelemben írt Zürich és Bern városokhoz, melyek közül az előbbi a királynak levelét, annak kérésére tovább adta a többi szövetséges városnak és február 22-dre tanácskozásra hívta meg őket ebben az ügyben. A rhein-

[1] R. T. A. X. k. 35. sz.

[2] U. o. 37. és 39. sz.

[3] Ezekről a tárgyalásokról részletesebben szóltam Zsgmond király viszonya Velenczéhez és Milanóhoz római útja idejében c. akadémiai székfoglalómban a 70. s kk. lapokon. A teljesség kedvéért röviden összefoglalva itt is tárgyalom e kérdést.

A vallási [illegible]
létkérdés volt, politikai érdek, a megmaradás szükségszerű feltétele. Mindezt János Zsigmond is felismerte, s nagy szerepe volt abban, hogy a mintegy két hónappal a halála előtt tartott marosvásárhelyi országgyűlés (1571. január 6.) kimondta, hogy „az confessióért senki meg ne bántassék, se praedikátor, se hallgatók..."

Szabó György

Debreczeni László rajza

Debreczeni László

ser (Református Egyház 1952, IV. évf. 10. sz. 9—10.) elismerően ír, s a tagok felsorolása után azokról az értékes előadásokról, amik azután nyomtatásban is megjelentek. A munkaközösség vezetője, Balázs László vidékre való távozása után *dr. Benda Kálmán*, a Ráday Levéltár akkori vezetője „Ráday-teák" címen vitte tovább a megkezdett munkát. 1957 után a munkaközösség beleolvadt a javarészt Debrecenben tartott Egyháztörténeti Szaktanfolyamba, majd a Doktorok Kollégiuma Egyháztörténeti Szekciójába. 1980 óta a mostani címen újult meg a munkálkodás Benda Kálmán gyűjteményi igazgató vezetésével. A munkaközösség tudományos eredményei a gyűjtemény évkönyveiben látnak napvilágot.

Az ünnepi megemlékezésen *Lukács Sándor* irodalomtörténész, a MTA Irodalomtudományi Intézetének osztályvezetője először Ráday Pálról, II. Rákóczi Ferenc kancellárjáról, a „Lelki hódulás" és néhány szellemes víg vers írójáról szólt, aki akkor a Petőfitől is megénekelt Ipoly melletti Ludányban lakott, s hogy mint írta be „Önéletleírásába" megindultan fia születését: „1713. Ia Octobris örvendeztetett meg a felséges Úr Isten bennünket egy fiú magzattal... kit... amely születés napjához közelebb, alkalmatosabb lévén... keresztelhettünk Gedeonnak. Engedgye az én Istenem, légyen velem el nem múló familiám nevének eő benne és általa való kiterjedése a maga szent nevének dicsőségére, nekünk szüleinek (míg élünk) örvendezésünkre és az atytya gyar hazánknak ha

Ráday Gedeon szü nevelést kapott: Mátyás irányítása a nyi evangélikus koll a kálvinista, részben fesszoroktól az Oder furtban kapja meg képzését, amely a eszmeiségével ötvöz ismeri meg a német dalmat is. A szolid jó jogász, a takar kastélyt építő műg dalmár viszahúzódó csak akkor állt ki akkor határozottan, volt. Így lett egyházá aki hazáját és né irodalmát nagyon s gyösi Istvánt, a köl lóst nagyra értékelte gyar metrikus klas a modern irodalmun zője. Atyjától örökö már korábban megm ne, s amikor egysze verseit Pozsonyban S János volt professzo megmutatta, ez így „A te feladatod, magyarok számára vényeit megszabd!"

DEBRECZENI László

Bodor Ferenc: Debreczeni László (1903-1986)=
Pavilon, 2/3.sz. 1990 39 - 40. p. ill.

an a múzeum funkcióinak változását
ségében mindig változó funkció a mú-
e a közművelődésben, a felnőttoktatás-
ésben. Mindig kifejeződik a múzeumok
szaktudományok korabeli állása, és el-
a kortárs művészet helyzetétől és álla-
nok válságáról van szó, akkor éppen az
funkciók elbizonytalanodásában kell a
dagógiai és közművelődési célok meg-
y az avantgarde új irányainak hatására
ább hangzatosan és tudatosan hetero-
gadott el semmiféle célorientációt. Sú-
gy a múzeumokon belül egészségtelen
be a közművelődési funkció és a tudo-
és lehetősége között. Több olyan tudo-
álló diszciplínává – mint pl. a kulturális
, a szemiotika stb. –, melyek radikáli-
igi szaktudományok érvényességét, és
sősorban tárgyorientációjúak. A művé-
n pl. nemcsak és nem elsősorban egy
i a kutatás tárgya, hanem „a társada-
y sem csak esztétikai objektum, hanem
odern művészet ugyancsak megkérdő-
tárgyorientációját. Mindez korunk mu-
be hozza: egyrészt él még a tárgyfétis,
o a funkcióorientáció felé fordulás.

(5)

s állandó kiállítások kérdésével foglal-
a múzeumok gyűjtőtevékenységének
univerzális jelleg. Hazai viszonyaink
elsősorban a fővárosi múzeumokra há-
telményével viszont ellentétesen hat
sa („szépművészeti", „iparművészeti",
„fővárosi" és „országos", a Szépművé-
ig az „egyetemes" és „nemzeti" elválá-
nagy mértékben kielégíthetik a kiállítá-
ertani szempontból lényeges és gyak-
ett követelmény az eredeti és a máso-
mű elvi elválasztása. A kiállítás tudo-

DEBRECZENI László

te. Nagyszalontán (1910—25), Szatmáron, majd Temesváron volt ref. lelkész. Nyugalomba vonulása után, a 60-as években Magyarországra költözött és bekapcsolódott az *Arany János Összes Művei* kritikai kiadásának munkaközösségébe. Irodalomtörténészi munkásságát döntően meghatározta az a körülmény, hogy családját számos szál fűzte a költőhöz. Kutatásai Arany János szalontai vonatkozásainak tisztázására, jellemrajzának pontosabb körvonalazására és az Arany-kultusz történetére irányultak. Arany Jánosról szóló tanulmányokat közölt a nagyváradi Magyar Szóban (1919), a nagykőrösi Arany János-Társaság Évkönyveiben (1928), a Nyugatban (1932) és számos romániai magyar napilapban. Szatmári működése idején elnöke volt a Kölcsey Körnek; irodalomtörténeti értékű életrajzi bevezetővel látta el Szombati-Szabó István posztumusz kötetét (*Hazajáró lélek*, Nv. 1935).

Munkái: *A nagyszalontai Arany-Emlékegyesület története. 1882—1912* (Nagyszalonta 1913); *A nagyszalontai Arany-Múzeum története és katalógusa* (Szatmár 1932); *Arany János lelkivilága* (Tv. 1937); *Arany János hétköznapjai* (Bp. 1968; az önéletrajzi elemekkel teletűzdelt *Bevezető* keltezése: Temesvár 1961).

Márki Zoltán bevezetője az *Arany János hétköznapjai* folytatásos újraközlése elé. A Hét 1973/29.

Debreczeni László (Marosvásárhely, 1903. dec. 18.) — művészettörténész, műkritikus, grafikus. Tanulmányait a kolozsvári középfokú technikumban végezte 1923-ban; majd népművészeti és építészettörténeti tanulmányokat folytatott. A KZST tagja. 1928-tól 1944-ig az erdélyi ref. egyházkerület megbízásából az egyházi építészeti emlékek és műtárgyak összeírásával, felvételezésével, műemléképületek gondozásával, épülettervezéssel foglalkozott. 1945-től 1948-ig hadifogoly. 1949-től a kolozsvári Magyar Művészeti Intézet, majd a Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet műszaki felelőse, 1955-től nyugalomba vonulásáig lektora: népművészetet, ábrázoló mértant és perspektívát tanított.

Első írása 1924-ben jelent meg az Ifjú Erdélyben. Az Erdélyi Fiatalok egyik alapítója, mindvégig főmunkatársa. Műemlékvédő, restauráló és építészeti tervező munkáját, népművészeti megfigyeléseit mindenkor írásban és rajzban elemzi és magyarázza, megnyitva mind a maga nemzedéke, mind az utódok számára Erdély sajátos művelődéstörténeti és népi hagyományait. Így született meg rajzolt képes albuma, az *Erdélyi református templomok és tornyok* (50 műmelléklettel, Kv. —Segesvár 1929), melyből angol és német kiadás is készült. Akárcsak építészeti tevékenységében, grafikai munkásságában is Toroczkai Wigand Ede, Kós Károly és Kozma Lajos építészgrafikusok követője; tudatosan kifejlesztett „erdélyi" stílusban illusztrálja Dsida Jenő *Leselkedő magány* (Kv. 1928) és Vajda István *Tengerszem* (Mv. 1929) c. verskötetét s készít el könyvcímlapokat, folyóirat-fejléceket, számos ex librist. A *Transilvania, Banatul, Crişana, Maramureşul 1918—1928* c. emlékkönyvben megjelent tanulmányában a román közönséget is tájékoztatja az erdélyi magyar népművészetről, az *Új arcvonal* c. antológiában (Kv. 1932) a magyar művészet problémájáról értekezik, a *Szilágysági Református Naptár*ban (Zilah 1933—39) sorozatosan mutatja be a Partium népi építő- és faragóművészetét, napilapokban és irodalmi folyóiratokban küzd művészettörténeti felfogásának népszerűsítéséért. Érveit *A mi művészetünk* c. munkájában (Kv. 1940) foglalja össze, s az Erdélyi Múzeumban vitába száll Ortutay Gyulával (*Széljegyzetek egy népművészetünkről szóló munkához*, 1942/1).

A felszabadulás után az országos műemlékösszeírás kolozsvári munkálatainak egyik szervezője és irányítója; eredményeiről a Kelemen-emlékkönyvben (1957) számol be; Kós Károly építőművészeti és grafikusművészeti munkásságáról ír a Korunk (1967/8) és az Igaz Szó (1968/11) hasábjain; művelődésünk fórumain újrafogalmazza és hirdeti népművészeti és építészeti hagyományaink korszerű védelmét és alkalmazását.

Tessitori Nóra: *D. L.-ról, a vándor erdélyi grafikusról.* Pásztortűz 1930/1. — Gábor Dénes: *Könyvjegyművészünk — D. L.* Könyvtári Szemle 1972/1; uő. *Túl a formán — szép rendben.* Könyvtár 1977/4. — Marosi Ildikó: *D. L. kivételesen — magáról.* Interjú. Utunk 1974/5. — Péter Vass Ferenc: *Hetvenöt éves D. L.* Korunk 1978/12. — Balogh Ferenc: *D. L. 75 éves.* Utunk 1978/51. — Cseke Péter: *A történelem cselekedeteink igaz és etikus volta szerint ítél.* Interjú D. L.-val. A Hét 1979/1; újraközölve *Látóhegyi töprengések*, 1979. 123—36.

Debreczy Sándor (Kászonújfalu, 1907. febr. 23. — 1978. aug. 30., Kolozsvár) — pedagógiai író. Középiskolai tanulmányait a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban, főiskolai tanulmányait a kolozsvári Ferdinand-egyetemen (1925—28), majd a párizsi Sorbonne-on végezte. Doktori disszertációja szerzői kiadásban jelent meg (*Monumente în manuscris de limbă şi literatură maghiară din*

DEBRECZENI LÁSZLÓ

Ára: 10 Ft

...2.

...ORMÁTUSOK LAPJA

XXXIV. ... A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ HETILAPJA 1990. JÚLIUS 8.

KÖZHIR-PSZ
1900 BUDAPEST
0064386
REFLA
MTA.MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUT.CSOP
1014 BUDAPEST
ÚRI U. 62.
000722/900628
506/II GKJ.

...an nőtt málnabokor

...kek az ifjúsági konferenciákról

Az ifjúsá... ünnepei. Sokan felis... ki olyan meggyőző ... *Krisztus sereggyűjtésének* annyi éven át hű krónikása.

Most, amikor ismét megérhettük-megélhettük e sereggyűjtés napjait, egyidejűleg számtalan részletkérdésre kell odafigyelnünk. Az ifjúsági konferenciák általánossá, mondjuk ki így: felsőbb engedély nélkül is legálissá válása ugyanis fokozott gondosságot, egyre igényesebb rendezést, egyre magasabb színvonalat kíván. Sokkal magasabbat, mint a fel- és lejelentgetések, váratlanul felbukkanó fogadatlan nótáriusok nem is oly régvolt idejében. Az őskeresztyéni körülmények közt megtartott ifjúsági (és felnőtt!) találkozóknak — még a kevésbé sikerülteknek is — különös tartalmat-hangsúlyt-vonzerőt adott az, hogy félig-meddig titkosak, olykor egyenesen kockázatosak voltak. A rendezők-résztvevők pedig, bizonyos értelemben, hősök. Márpedig az ifjúkor: a hősiesség, a hősi tettek óhajtásának korszaka. Ez a vonzerő már — hála Istennek! — történelem.

Kézikönyve nincs ugyan — és ne is legyen — annak, hogyan, milyen elvek alapján rendezzünk ifjúsági konferenciákat anno 1990, méltó útmutatója azonban igen.

Pál első levele a thessalonikabeliekhez csorbítatlan összefoglalása mindannak, ami ifjúságunk lelkigondozásának lényege, hitépítésének garanciája: „... felöltözvén a hitnek és szeretetnek mellvasába, és sisak gyanánt az üdvösségnek reménységébe. Mert nem haragra rendelt minket az Isten, hanem arra, hogy üdvösséget szerezzünk a mi Urunk, Jézus Krisztus által (5:8, 9). ... Vigasztaljátok azért egymást és építse egyik a másikat, a miképpen cselekszitek is (5:11). ... intsétek a rendetleneket, bátorítsátok a félelmes szívűeket, gyámolítsátok az erőtleneket, türelmesek legyetek mindenki iránt (5:14). ... Midenkor örüljetek (5:16). ... Mindent megpróbáljatok (5:21)."

Egy kisközségben rendezett ifjúsági konferencia, egy ifjak szolgálatával is átszőtt emlékünnepély és egy „vallás és iskola"-kerekasztal jegyében eltöltött három nap élményeire-tapasztalataira visszagondolva újra és újra e levél sorai idéződnek fel bennem. Mert mit is mondott *Czakó Gábor* író?: „A hit törvényei bennünket védenek ... ha meg akarjuk menteni a családunkat, ehhez szükségünk van a hit embervédő törvényeire." „A hitnek és szeretetnek mellvasa" — a legtökéletesebb ember- és ezen belül ifjúságvédelem alapja." Mert nem haragra rendelt minket az Isten ..." Országos méretűek, napról napra megújulók mostanság *a harag napjai*. Béke, megbékélés már csak akkor várható-remélhető, ha fiataljainkat képesek leszünk megtanítani arra, amiben mi oly gyarlók vagyunk. A megbocsátásra. „Vigasztaljátok egymást és építse egyik a másikat." Ennek az igeszakasznak a második fele különös figyelmet érdemel: *építse egyik a másikat*. Ez ne jelentse, ne jelenthesse azt, hogy a konferenciák felnőtt előadói kisajátíthassák a szellemi-lelki javakat osztó *beavatott* szerepét. Adnia és kapnia kell itt ifjúnak és felnőttnek egyaránt. Felejthetetlen élmény volt a rédei konferencián a csetényi fatalok „Ne legyetek hitetlennel felemás igában" mottója, őszinteségre, tisztaságra vezérlő pantomimja, s a rendező látszólag mellékes bevezető mondata: „Nem az a lényeg, ki játszik, sztárok ne legyenek, az egyéniség *szolgáljon*." A diák művészeti együttesek többnyire — tisztelet az olyan kivételeknek, mint a csetényiek vagy a debreceni Kántus — sztárpalántamelegágyak. Az ifjúsági konferenciák hadat üzennek e mindenestül egészségtelen szemléletnek, s a szereplés... nevelés jó is-

Póka: cinteremajtó, harangláb. Debreczeni László rajza

Miért maradtam Erdélyben?

Maradtam
... született... Európa térképén nem tüntetik fel ezt a falu-

A szabad

döntés fontosságát hangoztatta a lelkipásztor a keresztelésnél elhangzott igehirdetésében. Imádkozó, hívő család kérte tudatos döntéssel a gyermek megkeresztelését. Ez így biblikus, így helyes. Az igehirdetés hallgatása közben önálló útra indultak a gondolataink és most ezekből közlünk néhányat.

Századunk elején társadalmi kényszer volt az, hogy minden gyermeket meg k e l l keresztelni. A század közepén társadalmi kényszerré lett az, hogy a gyermekeket n e m k e l l megkeresztelni. Most, a század végén, ismét erősödőben van a régi társadalmi kényszer: minden gyermeket meg k e l l keresztelni. Örüljünk ennek a „fejlődésnek"? Emlékezzünk és gondolkozzunk: amikor e sorok írója fiatal káplán volt, sokfelé az volt a gyakorlat, hogy a kórházban a bába átvitte az osztályról a kórházi kápolnába a csecsemőt és ott a kórházi lelkész megkeresztelte az újszülöttet a család távollétében. Ez volt az indokolás: nehogy elmulassza a család keresztyén k ö t e l e s s é g é n e k teljesítését. A század közepén kockázatos dolog volt megkeresztelni a gyermekeket, mert politikai-társadalmi kényszer volt az ateizmus. (Most érlelődik a közerkölcsökben mutatkozó keserű gyümölcse ennek a népboldogítást célzó ideológiának!) Most új világ hajnalhasadásában gyönyörködhetünk — ha ugyan lehet benne zavartalanul gyönyörködnünk. Napjainkban a lengyel katolikus klérus döntő támadásra indul a kormányzat, sőt a lengyel alkotmány ellen: törvényerőre akarja emeltetni a mindenkire kötelező vallásoktatást. Csak nagyon okos teológusok képesek ilyen furfangos érvelésre: Mi Jézus Krisztust tanítjuk. Már pedig Ő volt a legtoleránsabb (türelmesebb) a világon. Amikor tehát kötelezővé tesszük a vallásoktatást, ezzel garantáljuk Jézus toleranciájának megismerését és gyakorlá-

AZ IGE MELLETT

JÚLIUS 15. VASÁRNAP

„Az ilyenek a kegyesség látszatát megtartják ugyan, de annak erejét megtagadják" (II. Timóteus 3:1—9). Bizony, nem minden arany, ami fénylik, s a kegyességnek is van hamisított változata, vagy ahogyan az apostol mondja: „látszata". Örök betegsége ez a keresztyénségnek, nemcsak efézusi nyomorúság, ahol Timóteus élt és szolgált. Mit nevez az apostol a kegyesség látszatának? Bizonyára azt a magatartást, amelyik az igazi kegyességből eltanulja azt, ami külsőség, ami még nem mozdítja meg a belsőt, nem kötelez életváltoztatásra, ami mellett még minden maradhat a régiben. Nem hagyják legyőzni magukat az erő által, amely bennük akar munkálkodni. Kitértek a döntés elől. Ezért általuk sem munkálkodhat ez az erő. Először ők tagadták meg az Úr erejét, azután ez az erő „tagadta meg" őket.

I. Királyok 15:16—24. 402. Dicséret.

JÚLIUS 16. HÉTFŐ

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre" (3:10—17). A végtelenül sokrétű élet végtelenül gazdag gyógyszere az Írás. A teljes életet teremtő és újjáteremtő Istentől ihletett és ezért azok is leszűkítik hatását akik csak a tanításra tartják szükségesnek, de azok is, akik csak a megtérítés eszközének tekintik. Az Isten Igéje tanít, fedd, megjobbít, az igazságban nevel és még fel sem tudnánk sorolni, hogy mi mindenre alkalmas. Az apostol sem törekedett itt a teljességre. Csak ízelítőt adott Timóteusnak az ihletett Írás gazdagságáról. De csak ott és akkor hat ilyen csodálatosan, s végzi el az egész életet gyógyító munkáját, ahol hiszik, hogy a Szentlélek által Isten valóságos és igaz szava szól hozzánk benne.

I. Királyok 15:25—34. 172. Dicséret.

JÚLIUS 17. KEDD

„Nemsokára feláldoztatom, és elérkezett az én elköltözésem ideje" (4:1—8). Miután elkötelezi lelki gyermekét Pál az evangélista munkájának folytatására, az Ige minden körülmények között való hirdetésére, csendesen, mintha a legtermészetesebb dologról írna, a maga „elköltözéséről" kezd szólni. Nem sajnáltatja magát, nem penget nosztalgikus hangokat. Szavai olyanok, mint amikor a katona jelentést tesz az elvégzett munkáról, mint amikor a királyi követ a trónus elé áll és beszámol meleg takaróul is szolgálhat. S hiányzanak a tekercsek, mert még a börtönben is dolgozik. A közeli halál érzete nem bénítja meg, mert ha Isten élteti még, akkor munkája gyümölcsére még szüksége lehet.

I. Királyok 16:15—34. 197. Dicséret.

JÚLIUS 19. CSÜTÖRTÖK

„Köszöntsd Priszkát és Akvilát, meg Onéziforosz háza népét. Erasztosz Korinthusban maradt, Trofimoszt pedig Milétoszban hagytam betegen" (4:16—22). Nagyon szégyenlem most magam. Ez az ember, aki itt ír: fogoly, idős és beteg. Minden oka megvolna arra, hogy kétségbeesett érzésekkel csak maga körül forogjanak a gondolatai. De ő gondol Akvilára és Priszkára, akik az életüket kockáztatták érte, azután azokra, akik házukba fogadták, akik parancsára szolgálati helyükre álltak, vagy éppen betegek valahol. Ezzel a lelkülettel lehetett ott kiszélesíteni a börtönt, és így lehet kiszélesíteni a kórházat, a konyhát, a munkahelyet és a templomot. Megszűnik a céltalanság, az árvaság és az unalom. Van szív, amelyik a bűnök számára átjáróház, Isten mentsen ettől. S van szív, amelyik a testvérek számára átjáróház, s ilyen volt a Pálé is.

I. Királyok 17:1—7. 40. Zsoltár.

JÚLIUS 20. PÉNTEK

„Ő Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása" (Zsidók 1:1—4). A levél írója eltakarta a maga arcát, hogy annál fényesebben ragyogjon a Krisztus arca, aki „Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása". Azóta az egyháztörténet során sokszor előfordult a fordítottja, hogy a magát előtérbe toló ember mögött eltakart arcú Istenfiú maradt a Jézus Krisztus. Ennek a mai világnak is Őreá van szüksége, mert szűkölködünk az Isten dicsősége nélkül erőben, szeretetben és kegyelemben és nem tudjuk Isten csodálatos lényét felragyogtatni e világ előtt. Márpedig ez az, ami „hordozza a mindenséget". Őreá kell nekünk is mutatnunk, mert Ő tisztított meg bennünket a mi bűneinkből és Nála van a megoldás vergődő világunk fájó kérdéseire.

I. Királyok 17:8—16. 485. Dicséret.

JÚLIUS 21. SZOMBAT

„Ülj az én jobbomra, amíg ellenségeidet lábad

IMÁDKOZZUNK!

Óh Isten, Atyánk, aki biztatsz bennünket, hogy imádkozzunk, aki megadod, amit kérünk, ha miután kértünk Téged — jobb é tet élünk, hallgass meg engem, e sötétségben reszketek és nyú ki kezed felém, emeld fel világ ságodat előttem, vezess vissza el tévelyedéseimből, hogy vezetésed mellett megtaláljam magam és Téged, Jézus Krisztus által.

Add meg nékem, drága Uram, hogy megismerjelek, szeresselek és örvendezzek Néked. És ha mindezt nem tehetem tökéletesen ebben az életben, add, hogy legalább fokról fokra előbbre jussak minden nap, míg végre elérem mindezt tökéletességben. Hadd növekedjék bennem itt ismereted, hogy majd ott teljes legyen. Hadd erősbödjék bennem itt napról napra mindinkább szereteted, hogy majd ott tökéletes legyen, hogy örömöm nagy legyen és egykor teljes Benned. Tudom, óh Isten, hogy igazságnak Istene vagy, óh váltsd be ezért rajtam kegyelmes ígéreteidet, hogy beteljesedjék örömöm. Ámen.

(Augustinus, 354—430.)

A heti bibliai részhez

Pál tanítása a házasságról (IV.)

Folytatva az Ef. 5:21—33 hátterének vizsgálatát, a gondot az okozza, hogy Pál már korábban is írt a házasságról, mégpedig olyan dolgokat, amik látszatra ellene mondanak az Efézusi levélben tanítottaknak. És sajnos, a legtöbbször éppen azokat idézik Pálnak a házasságról szóló egyetlen tanításaként. Ilyen például az első Korinthusi levél 7. fejezete. Mi okozza a látszólagos ellentétet?

A Korinthusi levélben Pál tanítása szerint a házasság csak azért

DEBRECZENI · LÁSZLÓ

Ára: 10 Ft

. Bp. 72.

FORMÁTUSOK LAPJA

XX

A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ HETILAPJA

1990. JÚLIUS 15.

KOZHIR-PSZ
1900 BUDAPEST
0064580
REFLA
MTA.MUVESZETTORTENETI KUT.CSOP
1014 BUDAPESI
URI U. 62.
000722/900705
506/II GKJ.

Kol

B

Isten
dolatai
telten
bibliai
ténelm.
úttal éli át. Hiszen mindazok a mély, gyökerekig ható folyamatok, amelyeknek e térség népei a részesei, emberi szemmel előre nem voltak láthatók. Kicsinyhitűségünkből ocsúdva bizonyosodhatunk meg újra a tudott, ám de ilyen elemi erővel át nem élt igazságról, hogy a történelemnek Ura van, aki kegyelmesen formálja és alakítja egyéni és közösségi életünket. Az egyházak is résztvevői és részesei ennek a történelmi léptékű formálódásnak itthon is és a környező országokban is. A hosszú gyengélkedés után ébredező magyar református öntudat bíztató jelei tapasztalhatók nemcsak itthon, hanem a trianoni békediktátum óta kisebbségben élő testvérközösségeinkben is.

Eltéphetetlen gyökerek

Erdélyben, ahol legszebb korszakait élte át egykor a magyar reformátusság, s ahol a reformátusság mély gyökereit semmiféle diktatúra elsorvasztani nem tudta, a múlt évi decemberi események után az egyház életében is új szakasz kezdődött. S noha az azóta bekövetkezett ottani társadalmi események inkább csalódottságunkat növelték, sem mint derűlátásunkat, a református egyházban mégis valami elkezdődött.

Mint ismeretes, a két egyházkerületre tagolódó Romániai Református Egyházban általános tisztújítást írtak ki, melynek következtében a gyülekezetek szabad akaratából új püspökök kerültek az egyházkerületek élére. Részletesen beszámoltunk arról, hogy a királyhágómelléki egyházkerület (központja Nagyvárad) új püspökévé *Tőkés Lászlót*, a Ceausescu-diktatúra idején hősiesen kiálló, immár nemzetközi tekintélyű temesvári lelkipásztort választották meg. Ezúttal arról adhatunk hírt, hogy június 29-én beiktatták a másik, az erdélyi egyházkerületben is az újonnan választott püspököt: *dr. Csiha Kálmánt*, aki ezt megelőzően marosvásárhelyi egyházmegye esperesi tisztét töltötte be. (Talán nem érdektelen, ha zárójelben megjegyezzük: a Romániai Református Egyház Zsinata úgy döntött, hogy mindkét egyházkerületben a püspököknek *négy évre* szól a mandátuma, s *egy alkalommal* választhatók újra. A nálunk nemrégiben elfogadott választói törvény szerint a püspökök megbízatása 6 évre szól, s két alkalommal lehet őket újra választani.)

Az ősi kolozsvári Farkas utcai templom volt a színhelye dr. Csiha Kálmán beiktatásának. A népviseletbe öltözött fiúk-lányok, a sok-sok palástos lelkipásztor, a kolozsvári gyülekezet, a történelmi levegőjű falak, a régi családok címereivel, a faragott székek, és még sorolhatnám tovább, mindmind azt sugallják szinte kézzel fogható módon, hogy a XVI. századtól kezdődő erdélyi református történelem szétténhetetlen szálakból fonódott.

Öt kenyér és két hal

A megmaradás csodálatos tényére utalt *dr. Csiha Kálmán* is, aki

délyi egyházkerület új püspökét

r. Tóth Károly püspök püspökzentelő imádságát, majd az espeesek kézrátétellel történt felszenelő áldását követően a János 6:1—13 alapján hirdette Isten Igéjét. A kenyér- és halszaporítás történetére utalva a püspök bizonyságot tett arról, hogy minden szenvedés, megpróbáltatás ellenére Isten megőrizte azt az öt kenyeret és két halat. Mint mondotta, ez kevésnek látszik. Különösen akkor, ha az egyházkerület előtt álló óriási feladatokra tekintünk. Hatvan lelkészi állás üres, iskolák nincsenek, árvaházakat, öregotthonokat kellene létesíteni, akadozik az ifjúsági munka. Ám a bibliai üzenet éppen az, hogy Jézus kezében és Jézussal a kevésből is sok lehet. Olyan vezető akar lenni — mondotta —, aki Jézussal jár, s szolgatársaival és a gyülekezetekkel együtt Jézushoz viszi azt a keveset, amelyet Isten kegyelméből megőriztek, ami megmaradt.

A köszöntések sorát *Székely József* generális direktor nyitotta meg. Ezt követően a királyhágómelléki egyházkerület köszöntését *Veres Kovács Attila* főjegyző tolmácsolta. (Mint az ünnepi események után tartott sajtótájékoztatón dr. Csiha Kálmán püspök egy kérdésre válaszolva elmondta: Tőkés László, a királyhágómelléki egyházkerület püspöke meghívást kapott a beiktatási ünnepségre, elfoglaltsága miatt azonban nem tudott azon részt venni. Dr. Csiha Kálmán azt javasolta a kérdező újságírónak, hogy Tőkés László illetékes e kérdés további részletes megválaszolására.)

Kisebbségi reformátusság

A megváltozott történelmi körülményeket mutatta az is, hogy a Farkas utcai templomban e felemelő ünnepségen a romániai augsburgi hitvallású német evangélikus, unitárius, ortodox, római katolikus, görög katolikus, baptista egyházak képviselői mellett résztvettek a környező országokban élő magyar reformátusság vezetői is. Egyházunk részéről dr. Tóth Károly dunamelléki püspök a Zsinat és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának nevében is köszöntötte dr. Csiha Kálmánt. „Kívánjuk szívből: Legyen a román—magyar igazságos megbékélésnek az eszköze az egész egyház, az egyházkerület és az új püspök" — mondotta egyebek között dr. Tóth Károly. Hangsúlyozta továbbá: „Magyarországon azért imádkozunk és azért dolgozunk, hogy senkinek ne kelljen Erdélyből menekülnie, szünjenek meg a menekülés okai. Ámde segítésre, ölelésre mindig kész kitárt karunk". Köszöntötte dr. Csiha Kálmánt *Kürti László* tiszántúli püspök. A tiszántúli egyházkerület áldáskívánságát *Arató Ferenc* főjegyző tolmácsolta, aki elmondotta, hogy *dr. Kocsis Elemér* püspök hivatalos külföldi útja miatt nem tud résztvenni az ünnepségen. A főjegyző átadta *dr. Harsányi András* amerikai püspök és *dr. Bütösi János* amerikai nyugalmazott püspök jókívánságait is. A budapesti Teológia nevében *dr. Tenke Sándor* professzor köszöntötte az új püspököt. A magyar reformátusság lelki együvétartozásának megható jele volt, hogy az ünnepségen részt vettek a kisebbségi református magyarság vezetői is. *Dr. Mikó Jenő* püspök a szlovákiai, *dr. Forgon Pál* püspök pedig a kárpátaljai reformátusok nevében szólt. A Jugoszláviában élő magyar reformátusság, és személy szerint *Hodossy Imre* püspök jókívánságait *Kocsis Antal* főjegyző tolmácsolta.

Az ünnepségen nagy számban vettek részt a külföldi egyházak képviselői, így az NSZK-beli, a svájci, a hollandiai, az észak-országi egyházak, továbbá nagy egyházi segélyszervezetek vezető képviselői tolmácsolták áldáskívánságukat. Ugyancsak köszöntötték a püspököt az egyházkerület világi képviselői.

A templomi ünnepséget követő díszebéden felszólalt *Nagy Gyula* nyugalmazott püspök, dr. Csiha Kálmán elődje is, aki áldást kért az új püspök szolgálatára.

Végül sajtótájékoztató zárta az ünnepi napot. Ezen dr. Csiha Kálmán válaszolt a világi és egyházi újságírók kérdéseire, s a jelenlévők sok fontos információt megtudhattak arról, hogy mely feladatokat tart legfontosabbnak az egyházkerület új püspöke. Mint dr. Csiha Kálmán elmondotta: egyik *legsürgetőbb teendő a lelkészképzés fellendítése;* arra törekszenek, hogy minél több teológus végezhessen tanulmányokat a kolozsvári Teológián. További fontos feladat az *iskolahálózat kiépítése*, ezért visszakérik az iskolákat, az elemi iskolákat is beleértve. *Kórházakat, öregotthonokat* is kell létesíteni — mondotta. A két egyházkerület kapcsolatának jövőjéről szólva a püspök *a testvéri együttmunkálkodás* fontosságát hangsúlyozta, s mint mondotta, arra törekszik, hogy *a két egyházkerület közös szolgálata szeretetben valósuljon meg.*

Egyház és nép

Lapunk kérdésére válaszolva a püspök szólt a Magyarországi Református Egyház és a Romániai Református Egyház közötti kapcsolatról is. Emlékeztetett a történelmi múlt *fájdalmas* eseményére, a szétszakadásra, ám a jövő felé irányította a tekintetet. Hangsúlyozta, hogy *a jövőben is törekedni fog az egyházunkkal való testvéri kapcsolatok továbbmélyítésére.* A püspök egy kérdésre válaszolva kifejtette az *egyház és politika* kérdéskörével kapcsolatos véleményét is. Az egyház nem társadalmi intézmény, Istentől kapott küldetése van, s ha ezt szem elől téveszti, *elveszíti* saját lényegét. S ha az egyház elveszíti saját lényegét, akkor elveszíti a népet is. Isten a népet az egyházra bízta, s ilyen értelemben *az egyház résztvesz a politikában, de nem bonyolódik napi, pártpolitikai csatározásokba.* A püspök nangsúlyozta az egyház *prófétai küldetésének* jelentőségét.

A püspöknek az *egyház és nép együvétartozásáról* szóló fenti szavai akár a summázata is lehetne az ünnepi napnak. E napon is megbizonyosodhattunk arról, hogy az erdélyi magyarság megtartásában történelmi küldetést kapott Urától, Jézus Krisztustól az egyház. Imádkozunk azért, hogy e megbízatását minél teljesebben betölthesse.

Köntös László

Debreczeni László metszete

Az erdélyi református egyház

létrejöttének ideje az 1550-es évtized. A reformáció helvéciai irányának első hazai képviselői ebben az évtizedben Kálmáncsehi Sánta Márton, Dévai Bíró Mátyás, Petrovics Péter és mások voltak.

1559-ben a Marosvásárhelyen tartott zsinat fogadta el az úrvacsoráról szóló hét pontból álló tanítást, ami Zwingli hatásán túl, Kálvinnak és a helvéciai reformációnak tételeit tartalmazza. Ezt az első magyar nyelvű, református hitvallást Meliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Kopácsi István fogalmazták. Létrejöttéhez hozzájárult a megelőzően itt tanító Szegedi Kis István is.

Az ő kitartó küzdelmük eredményeként iktatta az erdélyi országgyűlés 1564. június 4—11. között tartott diétáján a református egyházat hivatalosan elismert recepta religiová. „A város vagy falu olyan hitvallású prédikátort tartson, amilyent követni akar... sérelem, gúnyolódás és megtorlás nélkül." — Ez az 5. artikulus a XVI. századi, lelkiismereti szabadságot hirdető erdélyi magatartás Európában páratlan megnyilatkozás volt. Abban az évtizedben, amikor máshol a vallási türelmetlenség uralkodott.

Az 1564-es országgyűlés után választották meg az első püspököt.

Bemutatjuk dr. Csiha Kálmánt

Dr. Csiha Kálmán, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke 1929. szeptember 17-én született Érsemjénben. (Szülei Csiha Sándor és Szilágyi Erzsébet.) Iskoláit Sárospatakon, Debrecenben, Érmihályfalván, Zilahon, Nagyváradon végezte.

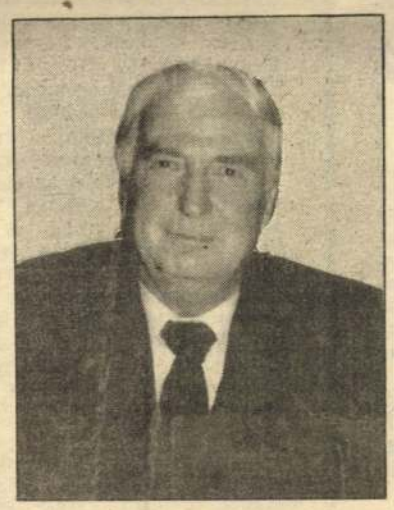

Lelkészi képesítést 1954-ben Kolozsváron, az Egyetemi Fokú Protestáns Theológiai Intézetben nyert.

Aradra nevezik ki segédlelkésznek, ahol megszervezi az Arad—Gaji egyházközséget, amelynek első lelkipásztora lett. 1956-ban házasságot kötött Nagy Emese segédlelkésszel. 1957 decemberében fel nem jelentés miatt letartóztatták, a egy koncepciós perben 10 évi börtönre ítélték. Hat és fél év után 1964-ben az általános amnesztiával szabadult. További szolgálati helyei: Gogánváralja, Marosvásárhely I. Vártemplom (II. lelkész), Marosvásárhely IV. Szabadi út, 16 éve a Marosvásárhely II. Geese utcai egyházközség lelkipásztora.

1978-ban teológiai doktorátust szerzett a gyakorlati teológia köréből. A marosvásárhelyi egyházmegye főjegyzője, 1980-tól esperese. 1988-tól az egyházkerület beimissiói előadója. Lelkipásztori szolgálati idején 5 önálló gyülekezetet szervezett: az Arad—Gaji, Marosvásárhelyen a IV. (Szabadi úti), a VII. (Szabadság úti), a VIII. (Csereallja) és a IX. (Nagyhegyesőlő) egyházközségeket.

Szolgálatában az igehirdetésre, a pásztorációra, az ifjúsági munkára és az aktív gyülekezeti élet megszervezésére helyezte a hangsúlyt.

A sorrend

fontosabb, mint gondolnánk. Gyakran éppen a sorrendben rejtőzik a mélyebb igazság. Ha valaki bántóan rosszul sorolja a dolgait, ezt mondjuk: A lovat kell a szekér elé kötni és nem a szekeret a ló elé. Nagy igazság: Ora et labora (Imádkozzál és dolgozzál!) Dolgozni is kell és imádkozni is kell. De mi legyen a sorrend? Sokszor mindjárt nekiesünk a napi feladatoknak és csak késő este, kimerülten, fáradtan állunk Isten színe elé. Mennyivel jobb ez a sorrend: először Istentől kérünk erőt, világosságot, áldást és azután — így feltöltekezve — indulunk el napi munkánk végzésére. A munka is jó dolog, az imádság is az, de mindkettőből nagyobb áldást veszünk, ha helyes sorrendben gyakoroljuk őket.

A. 46. zsoltárban — ebből született az „Erős vár a mi Istenünk" — van egy kis „é s" kötőszócska, ami egy nagyon fontos sorrendre tanít: „Csendesedjetek el és tudjátok meg, hogy én vagyok az Isten". Nagy érték a csend is, meg az imádság is. Eluralkodott ez a gyakorlat: elkezdünk imádkozni és azt reméljük, hogy ennek áldásaként csend és békesség lesz a szívünkben. Ámde eközben „a gondolataink ide-oda ugrálnak, mint majmok a fákon". A ki nem mondott feltételezés az, hogy a sok imádság a u t o m a t i k u s a n leülteti a „majmokat". Pedig ennek külön gyakorlata van. (Ha ragaszkodunk a szóhoz, nevezhetjük úgy is, hogy először azért imádkozom, hogy tudjak igazán imádkozni!) A zsoltár „lelkülete" azt sugallja, hogy a külső-belső „világkavargásban" először állítsuk le gondjaink, gondolataink, félelmeink „mozgásviharát", mert csak így juthatunk Isten közelébe. Ez tehát a gyümölcsöző sorrend: nem mi sürgetjük a saját kívánságainkat az imádságainkban, hanem éppen ellenkezőleg: minden mi akarásunkat, teológiánkat, kegyességünket elhallgattatjuk. Kiüresítjük magunkat nem csupán a kísértéseinkből és bűneinkből, hanem ezekkel együtt a beidegzett kegyességgyakorlatainkból is és minden reggel teljesen nyitottan, „üresen" várjuk a felülről való érintést, a Szentlélek mára érvényes és hathatós kegyelmi ajándékát. Ha ezt jól cselekesszük, nem ritkán még az istenismeretünk is módosul. Ha netán az „igazságos" Istenhez appelláltunk, a Szentlélek a Jézus Krisztus Atyjának üzenetét közli velünk: először n e k ü n k kell megváltoznunk és beállnunk a kegyelmes Isten békéltető munkájába. A pontosan megtanult istenismeretből is lehet imádságokat mondani, sőt még áldásokat is lehet ebből a sorrendből venni. De hallatlanul több világosságot, erőt és szeretetet nyerünk abból, ha elfogadjuk az „és" szócska tanítását: először el kell jutni a „nulla" pontra (csend!): nem tudom, mit kell cselekednem. Az igazhitű istenismeretnél mérhetetlenül többet ér az Istennel itt és most személyesen átélt kapcsolat. Erre segít a nehezen megtanulható csend. Könnyebb „okosnak" lenni, mint átélni, hogy tudatlan vagyok. Könnyebb kész istenismerettel „dolgozni", mint elfogadni Isten új utakra irányító szavát.

Ezen az úton átélhetjük az idézett zsoltár ki nem mondott, de a sorok közt hangosan zengő evangéliumát: népek háborognak, országok inognak, hegyek omlanak a tenger mélyébe, de m i n d e z e k e l l e n é r e, sőt éppen ezekben is „én vagyok az Isten". A mi kicsi életünkben így éljük át ezeket: meghal az édesanyám, vagy a gyermekem, kiderül, hogy rákbeteg vagyok, öregségemre be kell érnem száraz kenyérrel, áldozatos életem végén mindenki magamra hagy... és e n n e k e l l e n é r e Isten az Isten, Atyám az Isten. A teológia „tudománya" nem segít el erre a békességre, de az „áldott csend" állapotában erőket nyerünk, elkezdődhet a győzelmes imádkozás. Tanuljunk meg belépni a „megcsendülő csend" üdvösséges világába!

AZ IGE MELLETT

JÚLIUS 22. VASÁRNAP

„Most ugyan még nem látjuk, hogy minden uralma alatt áll" (Zsidókhoz írt levél 2:1—9). Jézus szavának komolyan vételére serkent a levél írója azáltal hogy szembeállítja az angyali szózatot az Úr Jézus szavával és felénk kiáltja: ha az angyalok által közölt üzenetre nézve tökéletes engedelmességet kívánt Isten az ő gyermekeitől, mennyivel inkább engedelmeskednünk kell Krisztus szavának. Őróla mondja azt az Ige, hogy mindent lábai alá vetett Isten. Ez az uralom azonban egyelőre csak a hit számára felismerhető uralom. Földi szemek még nem láthatják megcáfolhatatlan világossággal. A hit azonban a váltsághalált elszenvedő, a feltámadásban győzedelmes Krisztust az Atya jobbján tudja és abban a bizonyosságban él, hogy lelke Megváltójának vettetett alá minden.

I. Királyok 18:1—19. 119. Zsoltár.

JÚLIUS 23. HÉTFŐ

„Íme itt vagyok, én és a gyermekek, akiket az Isten adott nekem" (2:10—18). A levél olvasói tudtak Isten csodálatos és pillanatokra megjelenő angyali követeiről, tanították őket angyali fejedelemségekről, akiket nagy tisztelet övezett. Amikor Jézusban kezdtek hinni, akkor nem tiszteletlenségből, hanem éppen megtisztelni akarván Urukat, valahol ezek között helyezték el hitvilágukban a mennybement Jézus Krisztust. Az apostoli író feljebb akarja emelni tekintetüket a leghatalmasabb angyalok karánál. Mintha ezt mondaná: Ne az udvartartást nézzétek, ott nem találjátok meg Jézusotokat, hanem a trónusra nézzetek. Nekünk már nincsenek ilyen képzeteink Urunkról, de más kísértések, más tökéletlenségeink miatt érvénynes a parancs: a mennyei trónra nézzetek! Így szűnnek a félelmek, gyógyulnak a kétségek, tisztulnak a tévhitek.

I. Királyok 18:20—29. 373. Dicséret.

JÚLIUS 24. KEDD

„Ezért, szent testvéreim, mennyei elhívás részesei, figyeljetek hitvallásunk apostolára és főpapjára, Jézusra" (3:1—6). Mennyi igazítani való van az olvasók hitén, s bizonyára még több változtatni való van a mindennapi életünkön, de azért így szólítja őket az író: „szent testvéreim, mennyei elhívás részesei". Tanulhatnánk belőle. Olyan könnyen „kitagadjuk" egymást és oly hamar megfosztjuk egymást ezektől a csodálatos „jelzőktől", amelyeket nem mi adományozunk, hanem Jézus drága vérén lettek megvásárolva. Másrészt igaz az is, hogy éppen ezért féltő szeretettel kell magunkban is vigyázni mindkettőre, hogy méltatlanná ne váljunk hordozásukra. Igénkben benne van a gyógyszer is a megmaradásra, épségben maradásra: figyelnünk kell hitvallásunk apostolára és főpapjára, Jézus Krisztusra.

I. Királyok 18:30—46. 196. Dicséret.

JÚLIUS 25. SZERDA

„Ma, ha az Ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket" (3:7—14). A féltő, aggódó sorok mögött ott sötétlik a pusztai vándorlás történetének negyven esztendje. Örök figyelmeztetés ez Isten mindenkori népének. A történelmet formáló Isten szeretete „féltőn szerető" indulat. Népét lefoglalta és kisajátította magának ez a szeretet. Egyértelmű, félreérthetetlen engedelmességet kíván gyermekeitől, a „két úrnak szolgálás" lehetetlenségét meghirdetve várja el a szívbeli engedelmességet. A „nyugalom helyére" való bemenetel lehetősége függ ettől az engedelmességtől. Ezért kell lágyulni a szívnek, figyelni a léleknek, amikor az Úr szól. Még ha botladozunk is, vagy megfáradunk is a szolgálatban, Isten az engedelmesség szándékát nézi és segít.

I. Királyok 19:1—8. 437. Dicséret.

JÚLIUS 26. CSÜTÖRTÖK

„Látjuk is, hogy nem mehettek be hitetlenségük miatt" (3:15—19). Izráel népe engedetlenségének, szíve megkeményedésének végső oka a hitetlenség volt a szentíró szerint. Minden engedetlenségünk, megkeményedésünk és elbukásunk végső oka ma is a hitetlenség. Az Éden-kerti ősbűn óta minden bűn alapja ez, hogy nem vesszük komolyan, hogy Isten az Úr, nem hiszünk Benne igazán. Ezért fontos a hit. Ha megvan, akkor gyümölcsei vannak, amelyek már láthatók, ízesek, Isten dicsőségét és az ember igaz javát szolgálják. Ha nincsen,, akkor következményei vannak, amik szintén láthatók, s ezek a következmények rombolnak, megkeserítenek. Isten dicsőségét nem szolgálják, az ember igaz javát nem segítik elő. Ezért kell elkérni, elfogadni és gyakorolni a hitet.

I. Királyok 19:9—14. 47. Zsoltár.

JÚLIUS 27. PÉNTEK

„Nekik nem használt a hirdetett Ige, mivel nem kapcsolódott össze hittel azokban, akik hallgatták" (4:1—11). A hirdetett Ige nem mindenkinek használ, az elhangzott prédikáció nem mindenkit épít, a magunkhoz vett úrvacsora nem mindenkit tisztít, a tele templomban nem mindenki találkozik Istennel. Hittel kell kapcsolódni a hallott Igéhez, a megtalált Úrhoz. Hittel kell kapcsolódni egymáshoz. Az istentiszteletet ezért nem lehet csak úgy „letudni", hanem ezért kell „átélni". A jelenlét még nem minden és a meghallgatás még nem minden. Bennünk kell újra és újra megtörténni annak, amit Kálvin az úrvacsorával kapcsolatban mond: belső, titokzatos egyesülés Krisztussal.

I. Királyok 19:15—21. 411. Dicséret.

JÚLIUS 28. SZOMBAT

„Járuljunk tehát bizodalommal a kegyelem királyi székéhez" (4:12—16). Mai Igénk egyszerre beszél arról, hogy van kegyelem és arról, hogy van ítélet. Az ítélet széke kikerülhetetlen, a kegyelem királyi széke kikerülhető. Az utolsó ítélet színe elé akár akarunk, akár nem, odaállíttatunk. A kegyelem királyi székéhez bizodalommal odajárulhatunk. Isten azért adta a kegyelem királyi székét, az erőtlenségeinken megindulni tudó Főpappal, a javunkra uralkodó Királlyal, hogy ezen át vezessen utunk a kikerülhetetlen ítélet felé. A kegyelmet és új életet kapott ember útja legyen az utunk a végső cél felé. Lássuk meg a hívogató Úr Jézus Krisztusban életünk megoldását: a visszatalálás lehetőségét az elhagyott Atyához.

I. Királyok 20:1—12. 134. Zsoltár.

Dr. Fekete Károly

„Írásjelek" az imádságban

Olvasandó: Zsolt. 119:81—88.

Nemrég a lelkészi hivatalba egy hosszú idő óta nem látott, azelőtt rendszeresen templomba járó idősebb asszony lépett be. A szokásos üdvözlő szavak után áradt belőle a panasz: hirtelen súlyos beteg lett a férje, a felnőtt gyermekek szerteszét a világban, meghalt a mama, s néha az unokákra is vigyáznia kell. Csak folyt-folyt belőle a szóáradat panaszokkal, hálaadással, bűnvallással. Valami különös, formailag megfogalmazhatatlan, vegyes érzésekkel telített imádságféleképpen, melynek — később közösen imádkozva — maga is átélője lett e sorok írója, a lelkipásztor.

A hosszas beszélgetés után elgondolkoztam. Milyen is a mi kegyességünk, vallásosságunk? Általában — de mégsem általánosítva — olyan, mint ezé az asszonytestvérünké — és ószövetségi elődjéé.

E műfajilag Arany ABC-nek nevezett zsoltár 11-ik egységét alkotó olvasandó rész gondolatvilága tulajdonképpen *három írásjel képéhez* hasonlítható.

Az első a *pont*, amely mindig valami tényt kifejező, lezáró mondat végén áll. A zsoltáros sóvárogva keresi Isten szabadítását és várja ígéreteinek beteljesedését. Már-már elfogyatkozik ereje ebben a feszültségben. Olyanná lett, mint a szárításra, füstre tett tömlő: „kiszikkadtan" áll imádságában az Úr előtt. De mégis van egy biztos menedéke: az Ő Igéje. Ez az egyetlen reménysége. A Kijelentés, amely számára nem csupán törvény, hanem útmutatás, eligazító szó, erőforrás.

E rész gondolatvilága a *kérdőjelhez* is kapcsolódik. Nem felelősségre von, nem provokál, hanem feleletet keres életútjára. Mikor vigasztalsz meg engem? Hány napja van még szolgádnak? Mikor tartasz ítéletet üldözőimen? (82. és 84. versek, új ford.) Súlyos kérdések gyötrik a zsoltárírót. De a kérdőjelek egyben életjelek is. Ezek ott szunnyadnak a mindenkori imádkozó emberben is. Nem az a baj, ha kérdéseink vannak, hanem ha a válasz már nem érdekel, vagy csak a magunk által elképzelt választ fogadjuk el.

Az eddig leírtakhoz hozzá tartozik a *felkiáltójel* képe is. Feltételezhetően a zsoltárost hite, élete miatt sok meg nem értés, zaklatás érte, ezért elemi erővel kiált fel: Üldöznek engem! Segíts meg! Szinte fülünkben cseng Jézus szava a tanítványaihoz: „E világon nyomorúságtok lesz, de bízzatok, én meggyőztem a világot!" (János 16:33).

Gyülekezeteinkben sokan vannak olyanok, akik szívesen részt vennének látogatásokban, más munkákban, de előrehaladott koruk ezt nem teszi lehetővé. Emiatt senkinek ne legyen lelkiismeret-furdalása. Az imádság szolgálata nincs életkorhoz, vagy testi állapothoz kötve, bármikor, bárhol lehet az imádság szolgálatát végezni.

Valakit egyszer arról kérdeztek: Mit tart hívő élete egyik legnagyobb ajándékának? A felelet így hangzott: Azt, hogy fiatal koromban *már* tudtam, öreg koromban pedig *még* tudok imádkozni. Isten adjon minél több *már és még imádkozni tudó* embereket a gyülekezetekben.

Kovács Mihály

IMÁDKOZZUNK!

Urunk! Bocsásd meg önzésünket büszkeségünket, fukarságunkat, lelki dolgoktól való elpártolásunkat, és testi, múló dolgokhoz való oktalan ragaszkodásunkat. Bocsáss meg, kérünk, egymás iránt való szeretetlenségünket. Bocsásd meg hogy igazában véve sokszor önmagunkat szolgáltuk elsősorban és nem másokat; hogy nem hordoztuk egymás terhét és nem töltöttük be törvényedet. Bocsásd meg, hogy elmulasztottuk leróni a hálának szeretetnek kötelességeit, amelyekre mindnyájunkat elköteleztél szeretvédeséddel, haláloddal és feltámadásoddal.

Döntsd össze bennünk a büszkeség és az anyagiasság bálványát. Törd össze jogtalan önszeretetünket. Nyisd meg szemünket, hogy mindennapi életünkben és a közé való minden munkánkban Tégedet tudhassunk egyedülvaló Istenünknek, csak Téged imádjunk és csak néked szolgáljunk. Jézusért kérünk aki nem önmagának szolgált, hanem egyedül néked. Ámen.

(Fosdick: A szolgálat értelme. Budapest, 1929.)

A heti bibliai részhez

Pál tanítása a házasságról (V.)

Tisztázva a hátteret, most nézzük, hogy az Ef. 5:21—33 szerint milyen legyen a férjnek a felesége iránti szeretete.

1. Először is áldozatos szeretet legyen. A férjnek úgy kell szeretnie a feleségét, mint ahogy Krisztus szerette az egyházat, önmagát adva az egyházért. A szeretet nem önző. Krisztus nem azért szerette az egyházat, hogy az tegyen valamit őérte, hanem hogy Ő tehessen valamit az egyházért. Chrysosthomus egyházatya azt írja: „Szeretnéd, hogy a feleséged úgy engedelmeskedjék neked, mint az egyház Krisztusnak? Viseld úgy a gondját, mint Krisztus az egyházét. És ha valamit el kell szenvedned érte, vagy az életedet kell adnod érte, ne vonakodjál..."

2. Másodszor: tisztító szeretet legyen. Lehet, hogy Pál itt arra a görög szokásra gondol, hogy a menyasszony, mielőtt elment az esküvőjére, megfürdött egy folyóban, amely valamely istennek volt szentelve. „A keresztségben Igéjével megtisztítva" (26. v.), tehát a hit megvallása által készít magának Krisztus egyházat, amelyet megszentel, hogy nem lesz rajta „folt vagy ránc". (27. v.)

3. Harmadszor: gondoskodó szeretet legyen. A férfinek úgy kell szeretnie a feleségét, mint a saját testét. Az igazi szeretet mindig „táplálja és gondozza" azt, akit szeret (29. v.). Nem a saját kényelmét keresi. Nem úgy tekint a feleségére, mint aki megfőzi az ételét, rendben tartja a lakását és felneveli gyermekeit, hanem akit neki „gondozni", „ápolgatni" kell.

4. Negyedszer: ragaszkodó szeretet legyen. A férfi a feleségéért elhagyja atyját és anyját „és lesz kettő egy testté" (31. v.). Annyira eggyé lesz vele, mint ahogy a testben egybetartoznak a tagok. Nem gondol többé arra, hogy elváljon tőle, mint ahogy arra sem gondol, hogy levágja az egyik tagját.

5. Végül: ez az egész kapcsolat — csak az Úrban lehetséges. Az Úr jelenlétében élnek, minden szándékukat az Úr kormányozza, minden elhatározásuk az Úrban történik. A keresztyén családi otthonban Jézus — bár láthatatlanul, de — örökké jelenlévő vendég. Mert a keresztyén házasságban nem ketten vannak, hanem hárman. A harmadik Krisztus.

Valóban eszménykép egy olyan világban, ahol a házassági tűzhely mindenütt kialvóban volt. Mint ma is...

Dr. Bajusz Ferenc

DEBRECZENI LÁSZLÓ

Kulet-Magyarország

1997. 10. 18.

TÁRLAT

Grafikus Erdélyből

A közelmúltban lezajlott nyírbátori Báthory Napok rendezvénysorozat alkalmából több tárlatot is láthatott a közönség a városi Alkotóház és Képzőművész Stúdió kiállítótermeiben. Az 1903-ban Marosvásárhelyen született Debreczeni László munkásságának szentelt emlékkiállításon az érdeklődők megtekinthették a kiváló grafikus Erdélyi református templomok című sorozatának legszebb lapjait. Róluk így ír egyik méltatójuk, Szatmári László: az alkotó rajzainak dokumentáris értéke sokkal nagyobb a fényképeknél — kiváló rajztudásával olyan részleteket is kihangsúlyozhatott, amelyek közönséges fotókon nem jeleníthetők meg, de az épület jellegzetességét, hangulatát hordozzák. Rajzos felmérései formai és grafikai minőségüknek, a plasztikai nyelv igényes használatának köszönhetően a tudatos dokumentumteremtés és a művészi törekvések sajátos ötvözetei — dokumentumértékű művészi alkotások.

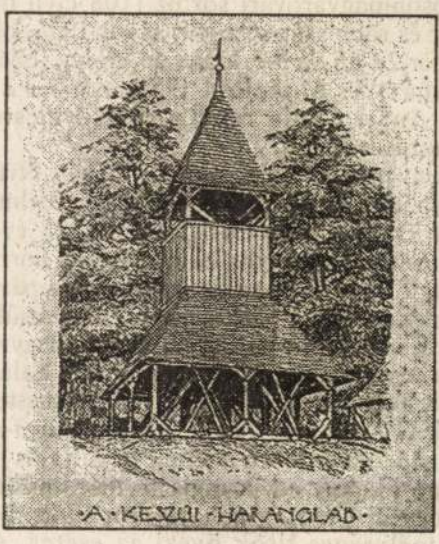

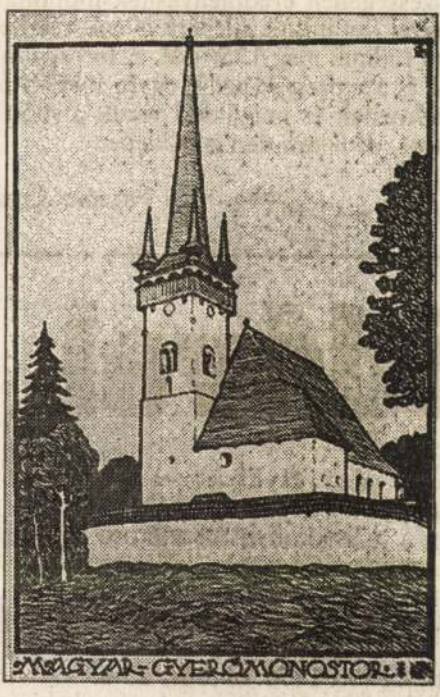

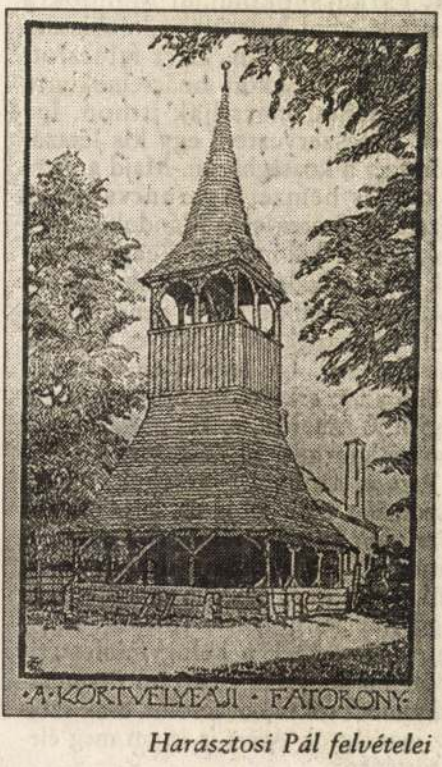

Harasztosi Pál felvételei

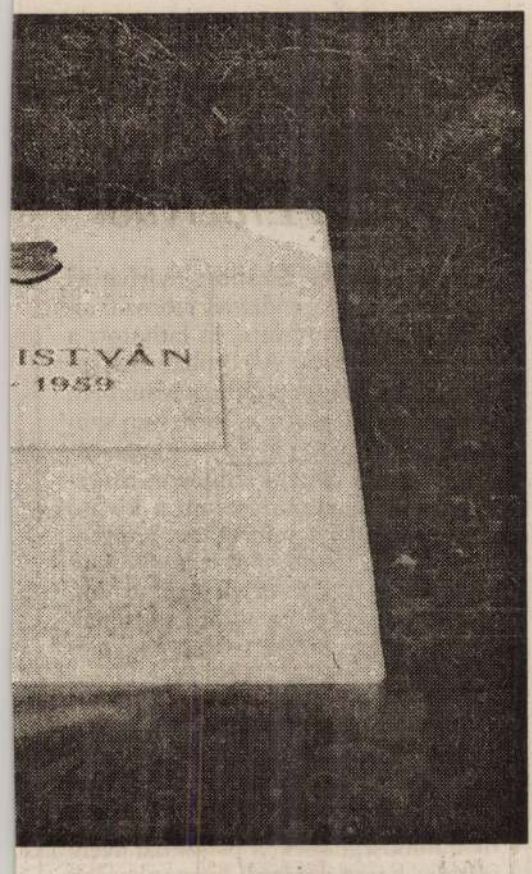

Frank Ferenc, 21 éves áv. sorkatona, (Vencsellő); Matuzsa György, 33 éves áv. fhdgy, (Vitka) és Orosz József 21 éves áv. sorkatona (Újfehértó). A forradalom által is elmarasztalt népítéletek áldozata lett a mosonmagyaróvári sortűz (108 civil halott és több száz sebesült) után, 1956. október 26-án Stefkó József áv. fhdgy (Nyíregyháza) és Miskolcon 1956. október 27-én Antal Gyula rendőr törzsőrmester (Komlódtótfalu).

Ugyancsak 1956. október 27-én Nyíregyházán a Damjanich laktanya védelmében érte fejlövés Csályi Ferenc, 28 éves honvéd főhadnagyot, akit a Megyei Forradalmi Bizottság elnöke katonai pompával temettetett el. Ennek ellenére megbecsülését Kádárék kisajátították. Végül a fegyveres testület tagjai közül különös halála volt Tóth János, 27 éves rendőr őrmesternek (Tiszakanyár), akit 1957. január 3-án a mándoki erdőben a tetten ért négyfős fa-

vágó csoport egyik tagja (a már említett Szőgyéni Géza) igazoltatásakor lelőtt. Ma is mélységes titok övezi az esetet. Az összességében eredményesnek mondható megyei kutatások ellenére is sok részletet nem tudunk még 1956-ról. A forradalmárok és szemtanúk pedig egyre inkább fogyatkoznak és magukkal viszik a sírba a fontos, de feltáratlan emlékeiket.

Fazekas Árpád

idővel

határőrséghez, Nyírbátorba a hadtápszolgálathoz irányítottak. Még ebben az évben a politikai tiszt felszólított: lépjek be a kommunista pártba, különben elbocsátanak, hiszen Horthy katonája voltam. Nem sok választási lehetőségem volt.

Aztán eljött 1956. október 23-a.

— Ez lett életemben a fordulópont. Parancsnokommal Mándokra érkeztünk, ahol kiderült, a közbiztonsággal nagy baj van, mert feloszlott a rendőrség. Az akkori tanácselnök arra kért: ha lehet, maradjak itthon. Így is lett. Megszerveztem egy kis létszámú őrséget a községházán. Majd a nemzeti tanács nemzetőrparancsnoknak nevezett ki. Szerencsére Mándokon nem is volt semmi különösebb esemény, senkinek a haja szála sem görbült. Csak a bukás után, amikor 1957-ben megkezdődött a tisztogatás, a 301-es parcella „betelepítése". Így lettem én is politikai üldözött, s ki tudja hogy végzem, ha egyik jó ismerősöm, aki pufajkásként is ember maradt, ki nem húz a listáról. Persze, azonnal leszereltek, s húsz évi szolgálat után fel is út, le is út. *Dr. Gyüre Zoltán* orvos mellett a záhonyi vasútnál dolgoztam aztán tizenhat évet, végül is 63 éves koromban mentem nyugdíjba 56 helyett. Jólesik, hogy évente felkeresnek a Belügyminisztériumból. Én sohasem akartam ötvenhatosságomból tőkét kovácsolni, csak szólni az igazságról. Azért is írtam meg életem történetét.

BRECZENI LÁSZLÓ építész

Ifjúsági találkozók

(Folytatás az 1. oldalról)

ség a templomban adott lehetőséget arra a fiataloknak, hogy ismerkedjenek egymással. Szokatlanul, ám mégsem zavaróan hatott, hogy tíz percre zsibongó méhkassá alakult a gyülekezet, mindenki bemutatkozhatott egymásnak. Ugyancsak kedves színfoltja volt a találkozónak, hogy az azokban a napokban hazánkban tartózkodó kínai delegáció is részt vett a fiatalok összejövetelén, és a küldöttség egyik tagja, nankingi teológiai hallgató szólt közvetlen szavakkal az ifjúsághoz. Pezsdítően hatottak a távolról jött fiatal kínai testvérünk szavai.

Sok mindenről szólni kellene még, amik az előadásokon kívül gazdagították ezeket a találkozókat. Mindenekelőtt az istentiszteletekről. Debrecenben négy alkalommal szólt az Ige az ifjúsági gyülekezetnek. A megnyitó istentiszteleten *Kürti László* püspök, a másnapi, vasárnap délelőtti istentiszteleten pedig *Arató Ferenc* egyházkerületi főjegyző prédikált. A konferencia mindkét napját áhítat zárta be, *Kádár Zsolt* és *Fekete Károly* szolgálatával. Budapesten az első nap estéjén *Végh Tamás* hirdette az Igét, a másnapi úrvacsorai istentiszteleten pedig *Tóth Károly* püspök prédikált. Aki résztvett már ifjúsági istentiszteleten, tudja, milyen felemelő, hálára indító ennyi fiatalt együtt látni, akik egy szívvel és egy akarattal figyelnek az Igére. Különösen megindító volt a budapesti úrvacsorai istentisztelet, ahogyan fiatalok százai járultak az Úr asztala elé, hogy a szent jegyekkel éljenek. Szólni kellene még a csoportmegbeszélésekről. Debrecenben az első nap este külön-külön csoportokban tárgyalták meg a fiatalok az elhangzott előadásokat. Budapesten a konferencia másnapján gyülekezetekbe látogattak el a résztvevők, s ott vitatták meg a konferencia témáit. Szólni kellene még az énektanulásokról A budapesti konferencia „Jöjj, az Úr vár reád" c. énekéről, amelyet oly lelkesen énekeltek a résztvevők. E konferencia emlékplakettjéről, *Hegyi-Füstös László* munkájáról, a debreceni konferencián a fiataloknak készült emlékkönyvjelzőről. Szólni kellene a bizonyságtételekről. (Budapesten *Sebestyén Kata* teológus, *Szabó Lajos* debreceni gimnazista, *Kiss Lenke* diakónus, *Pálóczi Attila* egyetemi hallgató tett vallást hitéről.) Megható és felemelő pillanata volt a budapesti konferenciának, amikor *Hegedűs Zoltán* színművész a Szózatot szavalta el. Szólni kellene még a debreceni konferencián elhangzott hozzászólásokról, a debreceni Kántus mindkét találkozón megcsodált szolgálatáról, a budapesti alkalmat gazdagító tatai fúvósokról.

Első ízben került sor ilyen nagyszabású találkozóra a két templomban. Természetes, hogy mint ilyenek, egyúttal kísérleti jellegűek is voltak. Hiszen a rendezők mögött nem állt, nem állhatott felhalmozott tapasztalat, főleg a gyakorlatra nézve. Hiszen többszáz fiatal elszállásolásáról, étkeztetéséről kellett gondoskodniuk. Mégis elmondható, hogy mindkét helyen példás rendben zajlott le a találkozó, s a mostani tapasztalatok remélhetően kamatozni fognak majd a későbbi konferenciák megrendezése során. Azért is hasznosak voltak ezek a találkozók, mert fontos módszertani kérdéseket is felvetettek. Mindenekelőtt azt, miként kell, miként lehet nagyszámban összegyűlt fiatalokkal eleven kapcsolatot tartani, miként lehet összetartozás-tudatukat erősíteni, miként lehet figyelmüket, szunnyadó energiáikat, tenniakarásukat a jó irányba terelni, hitüket, egyházunkhoz, népünkhöz való tartozásukat továbbmélyíteni.

Lezajlott hát a két ifjúsági találkozó, fiataljaink nagy seregszemléje. Reméljük, hogy jól érezték magukat a két napon, hogy nem hiába utaztak sokan többszáz kilométert is. Most már a gyülekezeti lelkipásztorokon a sor: tovább ápolni, táplálni mindazt, amit e találkozón a fiatalok itt kaptak.

Köntös László

Pillanatkép a debreceni találkozóról

Fiatalok ismerkednek egymással a Kálvin téri templomban

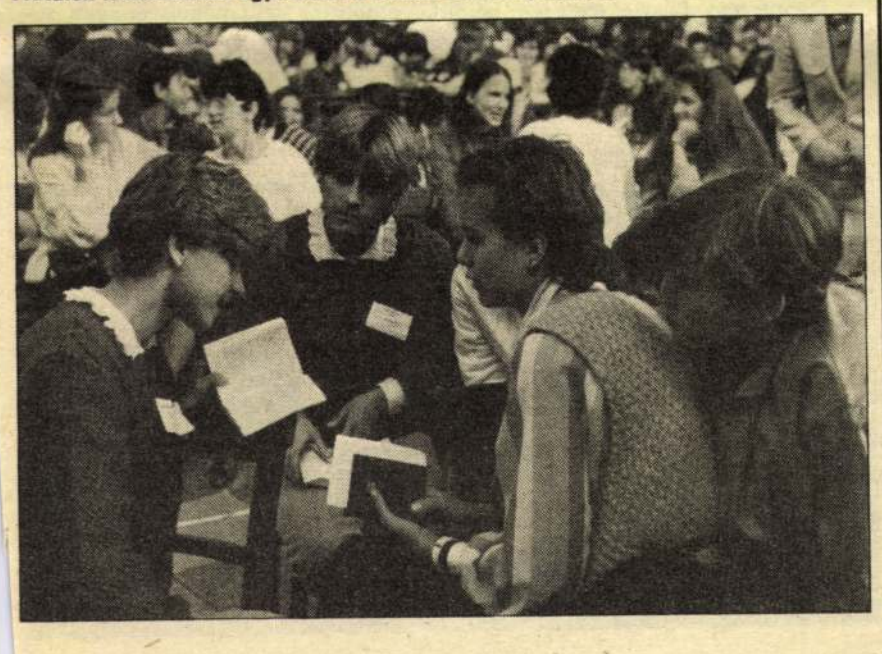

„Tovább kívánjuk fejleszteni kapcsolatunkat"

Ting püspök nyilatkozata lapunknak

Október 5-én befejezte tíznapos látogatását Magyarországon a Kínai Keresztyén Tanácsnak az a négytagú küldöttsége, amelyet *K. H. Ting* püspök vezetett.

1985 októberében *dr. Tóth Károly* református püspök vezetésével négytagú ökumenikus delegáció tett látogatást a távol-keleti országban, a Kínai Keresztyén Tanács meghívására. A kínai egyházak képviselőinek magyarországi látogatása a magyar küldöttség tavalyi látogatásának viszonzása, a testvéri kapcsolatok ápolásának egy újabb igen fontos állomása volt.

A kínai—magyar egyházi kapcsolatoknak az eredete — amint erről már korábban is írtunk — korábbi eseményekhez nyúlik vissza. K. H. Ting püspök — az EVT ifjúsági bizottságának Genfben dolgozó fiatal munkatársaként — 1949-ben járt első ízben Magyarországon és megismerkedett a magyarországi protestáns keresztyénség küzdelmes múltjával, valamint új utakat kereső jelenével. Az akkor kötött személyes ismeretségek, továbbá a magyarországi és a kínai protestáns keresztyénség útkeresésében fellelhető közös vonások megalapozták a jövőbe mutató kapcsolatokat. K. H. Ting püspököt 1957-ben a Debreceni Református Teológiai Akadémia díszdoktorává avatták. A debreceni kollégiumot a püspök — mint mondotta — Alma Materének tartja.

A püspöknek ez volt hatodik magyarországi útja. Az általa vezetett delegáció, amely a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának meghívására tartózkodott hazánkban, találkozott és eszmecserét folytatott az Ökumenikus Tanács elnökségével és a tagegyházak vezetőivel, ellátogatott a debreceni és a budapesti református és evangélikus teológiai akadémiákra, ahol a küldöttség tagjai előadásokat tartottak és megismerkedtek a tanári karral, valamint az ifjúsággal. Budapesten a Deák téri evangélikus templomban, egy ökumenikus istentisztelet keretében *Ting* püspök prédikált, a delegáció egyik tagja, *Shen Yifan* sanghaji lelkész pedig részletes beszámolót tartott a kínai protestáns keresztyénség életéről. A delegáció tagjai október 5-én helyi gyülekezetekbe is ellátogattak, ahol a vasárnap délelőtti istentiszteleten igehirdetéssel szolgáltak és a különböző felekezetekhez tartozó gyülekezetek mindennapi életével ismerkedtek meg. Ting püspök az alsónémedi református gyülekezet vendége volt, ahol meleg, testvéri szeretettel fogadták. Részt vettek a református egyház országos ifjúsági konferenciáján Budapesten. Itt a delegáció fiatal, teológus tagja tartott beszámolót egyházuk életéről. A kínai egyházi küldöttséget a Parlamentben fogadta az Országgyűlés alelnöke.

Magyarországi programjuk befejezésével a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa fogadást adott tiszteletükre. Ezen meghívott vendégként részt vett a római katolikus egyház és az unitárius egyház képviselője is.

A kínai küldöttség elutazása előtt K. H. Ting püspök nyilatkozatot adott lapunknak magyarországi látogatásuk tapasztalatairól.

A püspök elmondta, hogy magyarországi látogatásuk igen fontos lépés volt a két egyház közötti, régen megalapozott jó kapcsolat felújításának útján. Ezt az utat azért is könnyen járhatónak tartja, mert a két ország protestáns egyházai sok tekintetben azonos álláspontot képviselnek teológiai, társadalmi kérdéseket illetően. A magyar protestáns keresztyénekkel mélyen egyetértünk abban — mondotta a püspök —, hogy gondolkodásunkban és cselekedeteinkben jó keresztyének és ugyanakkor hazánkhoz hűséges állampolgárok kívánunk lenni. Magyarországi protestáns testvéreinkkel közösen tovább kívánjuk fejleszteni az egyházaink közötti kapcsolatot. Ezzel az evangéliumról vallott közös bizonyságtételünket is erősíteni kívánjuk.

Dr. K. H. Ting és dr. Tóth Károly püspökök

Ting püspök előadást tart az Ökumenikus Tanács elnökségi tanácsülésén

Ezt úgy kívánják elérni, hogy a jövőben a magyarországi egyházakkal együtt egyebek között elősegítik ifjúsági küldöttségek látogatását, teológiai hallgatók cseréjét, valamint az egyházi élet különböző területein működő munkatársak eszmecseréjét.

Ting püspök különös hangsúllyal beszélt arról, hogy a kínai és a magyarországi protestáns keresztyénség kölcsönösen tovább kívánja mélyíteni a keresztyén békemunkában való együttműködést. Igen fontosnak tartja a keresztyén békemunka teológiai alapjának közös kidolgozásában történő eszmecserét. Amint azt lapunknak a vendéglátó Ökumenikus Tanács képviseletében *dr. Tóth Károly* püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának ügyvezető alelnöke elmondotta, a Kínai Keresztyén Tanács képviselői igen nagy érdeklődést tanúsítottak a Nemzetközi Béke-szeminárium sorrendben második találkozója iránt, amelyet a magyarországi egyházak szerveznek az európai keresztyén békemozgalmak képviselői részvételével 1987 decemberében Budapesten, a Ráday Kollégiumban.

Ting püspök azt is elmondotta, hogy sok közös vonást tapasztal a magyarországi protestáns keresztyénség teológiai és társadalmi kérdésekre adott válaszai, valamint a kínai protestáns keresztyénség Hármas Ön-mozgalmának alapelvei között. Mély benyomást gyakorolt rá az a jó kapcsolat is, amelyet Magyarországon tapasztalt az állam és az egyházak közötti kapcsolatot illetően.

(A kínai küldöttség Magyarországról a Német Demokratikus Köztársaságba utazott.)

Komlós Attila

Közéleti hírek

A Holland Királyság uralkodójának, *Beatrix* királynőnek magyarországi látogatása során a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, *Losonczi Pál* díszebédet adott a magasrangú vendég tiszteletére. Ezen a meghívott vendégek között résztvett *dr. Tóth Károly* püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi alelnöke.

*

Mint ismeretes, „A társadalom és az etikai értékek" címmel tizenöt ország marxista és katolikus tudósainak részvételével Budapesten háromnapos nemzetközi szimpóziumot tartottak a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének és a római pápai Gergely Egyetemnek a rendezésében. Ennek során október 8-án *dr. Berend T. Iván*, az MTA elnöke fogadást adott, amelyen meghívott vendégként jelen volt *dr. Tóth Károly* püspök.

*

Az elmúlt napokban hivatalos látogatáson hazánkban járt *dr. Richard von Weizsäcker*, a Német Szövetségi Köztársaság szövetségi elnöke. Itt tartózkodása során Weizsäcker szövetségi elnök október 14-én beszélgetésre hívta meg *dr. Tóth Károly* püspököt. Az eszmecsere során a magasrangú vendég tájékozódott a magyar protestáns egyházak helyzetéről, az egyház és az állam közötti jó kapcsolatról. A beszélgetés alkalmával érintették a keresztyén békemozgalom időszerű kérdéseit. A találkozón jelen volt *dr. Nagy Gyula* evangélikus püspök.

Színházi esték

TÉLI ZSOLTÁR

Az álomhoz akartam felemelni a valóságot — vallja Apáczai Csere János Lorántffy Zsuzsannának Kovách Aladár drámájának utolsó felvonásában. Ahhoz az álomhoz — tehetjük hozzá —, amelyet Hollandiában álmodott. Erdélyi falvakról, iskolákról, gyülekezetekről. Hazájáról. Álmodott arról, hazatérve majd miként osztja szét kincseit népének. Pedig másról is álmodozhatott volna. Arról például, mit és hogyan fog tanítani holland egyetemi katedrán, hogyan kezd új életet idegen földön. Minden adottság megvolt hozzá. Holland tudósok tiszteletét és megbecsülését bírta, gazdag holland polgár vejének tudhatta magát, felesége a rajongásig szerette. Álmodozhatott volna kiegyensúlyozott, anyagiakban nem szűkölködő családi életről, irigyelt és bámult szakmai karrierről. Ehelyett ő folytonos készenlétben a hívó szóra várt, hogy Erdélyben, szűkös, sokszor megalázó körülmények között élje le életét.

Mégsem álmodozó volt ő, hanem a tettek embere. Magas hőfokon izző református, akit senki és semmi nem tántoríthatott el céljától. Hazajött hát Erdélybe, lemondva ígéretes jövőjéről. Mert a jövő számára csak itthon volt megálmodható. Erős sodrású egyénisége magával rántotta környezetét. Támogatói és hívei, mint pl. az őt hazahívó Csulai püspök, Keresztúri Pál tanár, benne látták a jövő ígéretét. Ellenségei is támadtak hamar, hiszen az egyház demokratikus átalakítását hirdető eszméi élesztőként hatottak a középszer számára. Féltékenység, irigység, félelem fogadta sokszor megalkuvást nem tűrő tenniakarását. Puritán eszméit gyanakvással fogadó környezete, mindenekelőtt a vele tudásban össze nem mérhető, s ezért rá féltékeny Basire Izsák gyulafehérvári tanár mesterkedéseit végül is „siker koronázza". Elmozdítják a híres kollégiumból, s Kolozsvárra helyezik, hogy kisiskolásokat tanítson.

És Apáczai, a tudós, a Magyar Encyclopaedia szerzője nyiladozó értelmű gyermekeket tanít. Nem érzi rangján alulinak, mert tartást ad neki a tanítói hivatás méltósága. Itt látogatja meg Lorántffy Zsuzsanna, s adományoz az iskola számára „ezer magyar forintokat". Ekkor Apáczai már súlyos beteg, olyannyira, hogy tudja: napjai vannak hátra. Miközben Lorántffy Zsuzsanna diktálja neki az adományozó levelet, keze egyszercsak megáll, az asztalra hanyatlik. A levelet a fejedelemasszony fejezi be. Gyermekek tiszta csengő hangja szűrődik be. Zsoltárt énekelnek.

Erről szól Kovách Aladár tiszta, egyenes vonalvezetésű darabja. Köszönet a győri Kisfaludy Színháznak, hogy a hátsó polcról előszedte, leporolta s az őt megillető helyre helyezte ezt a drámát. Nem sokat tudunk Kovách Aladárról. E szép művének ismerete alapján pedig — legalább nekünk, reformátusoknak — illene. Tövis adatott az ő testébe is, gyógyíthatatlan gyermekparalízis, életét félig bénán, járásra alig képesen élte végig. Nevéhez és munkatársai nevéhez fűződik a Magyar Élet Könyvkiadó létrehozása, a

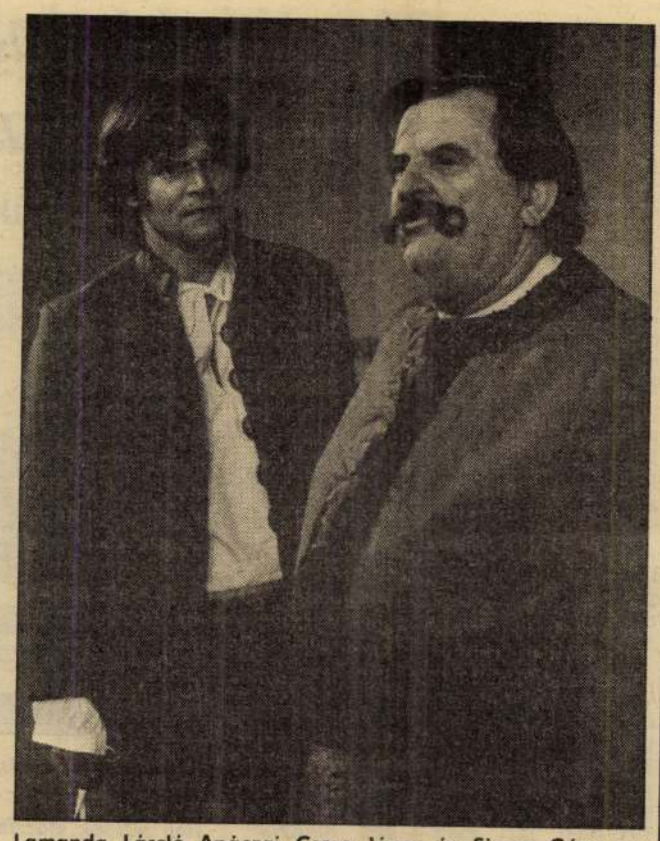

Lamanda László Apáczai Csere János és Simon Géza az öreg Keresztúri szerepében (FOTÓ: MATUSZ)

Bartha Miklós Társaság újjászervezése. 1943-tól a Nemzeti Színház igazgatója lett, s a hangsúlyt az erdélyi irodalomra helyezi. A nyilas hatalomátvétel után lemondott. 1979-ben Bécsben halt meg. A Téli zsoltárt 1940. december 21-én mutatta be Budapesten a Nemzeti Színház.

A Téli zsoltárhoz illő egyszerű tisztasággal megrendezett előadás a szó legnemesebb értelmében vett népművelés. *Illés István* rendezővel az élen *Lamanda László* (Apáczai Csere János), *Szabó Zsuzsanna* (Aletta, Apáczai felesége), *Szende Bessy* (Lorántffy Zsuzsanna), *Rupnik Károly* (II. Rákóczi György), *Simon Géza* (Keresztúri, Apáczai híve), *Patassy Tibor* (Pieter van der Maet, Apáczai apósa) — hogy csak a legemlékezetesebb szerepeket emeljük ki — maradéktalan, s nem túlzás, katartikus élményt nyújtanak játékukkal.

Mint minden igazi színház, ez az előadás is a mának szól. Szól a hűségről, a hivatásról, az erkölcsi tartásról. Szól arról, hogy az élet küldetés, feladat, s csakis akkor élhetünk emberhez méltó életet, ha átjár bennünket is az álom, mindarról, ami szép, ami értékes, ami nemes.

(köntös)

Emléke sokunknak drága

A fénykép Kós Károllyal örökítette meg Debreczeni Lászlót, a kandalló mellett, karosszékben, meghitt beszélgetés közben. Bizonnyal szeretett és féltett képei közé tartozhatott, hiszen Kós Károly az építész, grafikus, író „személyes erdélyi sorsvállalása és következetes népi elkötelezettsége Debreczeni László számára a legerősebb eszmei támaszul szolgált" — írja egyik monográfusa, méltatója. Nem mestere volt, és ő nem tanítvány. Példaképe volt, akit követni lehet, akit követett emberi, művészi, hitbeli és világképi teljességében.

A nemrég elhunyt építő- és iparművész, a grafikus, a tervező és szakíró Debreczeni László pályaképe sok vonásában hasonlít, de el is válik a szeretett példaképtől. Egyben azonban mérhetetlenül összeforrott azzal: az erdélyi tájak szeretetével, az ottani művészeti emlékek, értékek felfedezésével, megőrzésével, s a református egyházi műemlékek mélyreható, sokoldalú vizsgálatával, felmérésével, s ez által megmentésével.

Szegény szülők gyermekeként 1903. december 18-án született Marosvásárhelyen. Eszmélésének első kifejezése a rajzolás, mely egyre fejlődő tehetséggel, készséggel bontakozik ki. Középiskolái után ipariskolai technikumi végzettséget szerez. Útkeresése, egyéni olvasmányélményei a példakép mellett a századelő nemzeti hagyományokon nyugvó finn építészetéhez, a budapesti Műegyetemen tanuló és onnan kikerülő ún. „Fiatalok" csoportjához, valamint a XIX. századi megújító angol iparművészeti törekvésekhez kapcsolják.

E törekvéseket megismerve, tanulmányozva alakította ki Debreczeni László sajátos építő- és díszítővilágát, mind az építőművészetben, mind pedig az iparművészetben és a grafikában. Renkívül nagyszámú, sokoldalú munkásságában a műfajok és művészeti ágak gazdagságában talán az erdélyi magyar műemlékek tudományos és művészeti vizsgálata, felmérése és ezeknek a felbecsülhetetlen értékű adatoknak közreadása áll az első helyen. Ezeket több jeles magyar kutató is beépítette saját munkájába. Debreczeninek e munkái során a református egyház tulajdonában levő emlékek feldolgozása került első helyre, amit önálló kiadványában is közzétett. (Erdélyi református templomok és tornyok, Kolozsvár, 1929. Kiadja az Erdélyi Ref. Egyházkerület Iratterjesztése.) Ebben, mélyreható tanulmánya mellett, 50 **képtáblán adja közre a református templomok** finomművű, művészi képeit. Az új református templomok tervezésében is minden legkisebb berendezési tárgyra kiterjed figyelme, gondossága, művészi érzéke, megőrizve, de egyben továbbfejlesztve az erdélyi népi építészet és iparművészet forma- és díszítővilágát. Építészeti munkássága mellett iparművészeti tervezéssel, textil-, fém-, ötvös- stb. művészettel is foglalkozott. Grafikai tevékenysége a könyvillusztrációtól a betűtervezésig mindent magában foglalt.

Az ő munkásságáról életében olyan írók közöltek méltatásokat, mint — többek között — Kós Károly, Kelemen Lajos és mások. 1983-ban jelent meg kismonográfiája Balogh Ferenc avatott tollából (Kriterion Könyvkiadó), mely csak építészetével foglalkozik. A hatalmas életmű, a rendkívül gazdag életpálya, a meg nem értést és töviseket is magába foglaló pályakép, a nem kis részben még ismeretlen oeuvre immár lezárult. Vajon elég-e ennyit és nem többet tudni róla azoknak, nekünk, akik szellemben, lélekben hozzá és szülőhazájához, oly közel állnak, itt, e hazai tájakon? Akik hitében és meggyőződésében egyek — de mégis távol attól, hogy kellőképpen és méltóan ismerjük, értsük és értékeljük őt? Négy és fél sor az 1965-ben Budapesten megjelent Művészeti Lexikonban: neve, szülőhelye, és önálló művei, két mondatban.

A művészeti öröksége teljességét értékelő és méltató írás — a magyarországi művészet összefüggéseiben — reméljük, hogy nem sokáig várat magára.

Dr. Koós Judith

*

Debreczeni László öntudatosan kereste azok közösségét, akik kulturális törekvéseiben megértették és segítették. Itt Imre Lajos volt vallástanára, az Ifjú Erdély főszerkesztője, László Dezső vallástanár, kolozsvárbelvárosi lelkipásztor s Makkai Sándor püspök nevét említhetem. Korán megszerette az Ifjú Erdély című lapot. Ebben közölték írásait s a Fatornyos házamból című folytatásos, gazdagon illusztrált dolgozatát, mely könyvalakban is megjelent. Makkai püspök megbízatása a műemlékek feltérképezésére azt eredményezte, hogy 512 helyiség építészeti emlékeit vette nyilvántartásba, s az egyházkerületnél több vastag kötetben vannak rajzai, tervei. Ezek újjáépítését, javítását évtizedeken át úgy végezte, hogy néha kézi munkával is a lelkipásztorral teljesítették a cement-, téglarakó sürgős munkát, tetőfedést. Példa erre a tordatúri templom megmentése.

Debreczeni László volt hat évtizeden át az egyház e munkaterületén legtöbbet dolgozó fáradhatatlan munkás, aki élete utolsó heteiben is írt, rajzolt, tanácsokat adott kedves utódainak.

A jelentős ifjúsági főiskolás lapnak, az Erdélyi Fiataloknak László Dezső szerkesztő mellett, ő volt a főmunkatársa, s az anyagi nehézségekben is segítő.

Debreczeni, mint szakíró, közíró, s kiváló kritikus a múlt művészetét ismertette. Művészettörténeti írásai közt igen értékes „Az 1953. évi kolozsvári műemlékösszeírás építésztörténeti eredményei" című 272 építészeti jellegű objektumról készült írásos törzslap. E kor és stílus jellegű adatok felkutatása a város vezetőinek is nagy elismerését eredményezte.

Debreczeni László egyik igen szép alkotása a Kolozsvári Diakonissza Otthon imaterme, a Kálvin utcában. Jelképeit, a falburkolat tábláinak írásait mind kézileg festette.

Évtizedeken át volt a kalotaszegi egyházmegye főgondnoka, Kós Károly utódaként. Hasonlóan a Kolozsvár-Hídelvei Egyházközség presbitere, s a kolozsvári egyházmegyének műszaki tanácsadója.

Debreczeni László életének példája, áldozatos jellemének emléke sokunknak drága. Műveinek öröksége nagy érték. Kik országhatárokon túl is ismerték s becsülték művészetét, velünk együtt adjanak hálát Isten e nagy ajándékáért.

(Basel)

Dr. Borbáth Dániel

Debreczeni László (jobbra) Kós Károllyal 1976-ban

A népi irodalom estje

Az ösztönös útkeresések és tétova léptű egyéni kezdeményezések évei után, 1933-ban, Németh László szájából elhangzott a cselekvésre serkentő felhívás. Az irányt mutató gondolat éppen a magyar kálvinizmus városában született meg, ifjú hallgatók előtt. A később írásban is közreadott *Debreceni káté* tartalmazza ennek az eszmélésnek világos, közérhető programját. Akkori hatása kétirányú volt: a diákság, s a nemzet sorsáért felelősséget érző értelmiség szűk csoportja lelkesülten fogadta, míg az államhatalom betiltotta terjesztését. A magyarságnak — hirdette ebben a párbeszédes formában írt művében Németh László — „Hagyományai belső udvarára kell húzódnia, legjobb életnedveit kell fölszivattyúznia magába. Van magyar sors s voltak e sors széljárásában lengő életek: ezeknek az izgalmát és erejét kell áteresztenünk magunkon." Ám, ha arra gondolunk, hogy ebben a felvilágosító, s tettre buzdító írásban kizárólag a magyar irodalmi és történelmi értékek értő ápolására akar felszólítani az író, tévedünk. A további mondatok egyértelműen tisztázzák igazi szándékát. Németh László — mint később számos művében bizonyította — *a nemzet megújulását elválaszthatatlannak tekintette a körülöttünk élő népekkel való békés együttéléstől.* A *„tejtestvériség"* gondolatának csíráját már ekkor meghirdeti. Arra a kérdésre: „Összeegyeztethető-e a nemzeti kiegyenesedés és a nemzetközi összeilleszkedés eszméje?" — válasza határozott: „Összeegyeztethető s csak a politikai rosszhiszeműség vonultatja őket egymással szembe. A nemzetnek »formában« kell lennie, hogy az együttesbe beilleszkedhessék s csak az együttesben lehet reménye, hogy összeszedett ereje hatásos is lesz."

A harmincas évek első felében már végérvényesen tudatosodik az írók nagyobb részében a nemzet égető sorskérdéseinek sorrendje, helyes megoldási módja: a „feudálkapitalista" társadalom megváltoztatása. Felismerik a továbbhaladást gátló, a nép tömegeire nehezedő terheket: a hibás földbirtokpolitikát, a nemzetpusztító egykét, a népi-nemzeti értelmiség hiányát stb. A népi írók rátalálnak a nemzeti önismeret helyes útjára: megkezdik a bajok részletes számbavételét. Megindul egy öntevékeny mozgalom, mely tanít és tanul egyszerre — a *falukutatás.* Fellendül a századforduló óta tespedő szociográfiai irodalom. Megmozdul a sok színű és sok eszközű írói tábor — sajtójuk: a *Tanú, Válasz, Kelet Népe* —, hogy a nép sorsát ábrázolja, vigye be az irodalom területére. Úgy, hogy elnyomottsága mellett, a jövőbeli reményt is felcsillantsa, életképességét is bizonyítsa. A cél nem titkolt, Petőfi hitvallását teszik magukévá: ha a nép uralkodni fog az irodalomban, közel áll ahhoz, hogy uralkodjék a politikában is.

Munkásságuk gyökere főképpen *Ady, Móricz, Szabó Dezső* életművéhez kapaszkodik. Az általuk megismertetett nép- és nemzeteszményt követik, fejlesztik tovább. Belőlük merít a határokon kívüli fiatal magyarság szellemi közössége, az *Erdélyi Fiatalok* és a *Sarlósok* mozgalma. Útmutatásuk nyomán találnak vissza a legmélyebb hajszálgyökerekig: a néphagyományokhoz, a folklór szennyezetlen patakjához. A megtalált tiszta érből táplálkozik *Erdélyi József* lírája és *Tamási Áron* székely világot életrekeltő sikeres prózája. *Illyés Gyula* műveiben a népi mélységből lávaszerűen feltörő ősi akarat ötvöződik össze a nyugat-európai kultúra fölényes ismeretével: ez a két alapvonás uralja költészetének és esszéírásainak szikár logikáját. S a többiek, az „őstehetségek", az önnevelte parasztszármazékok: a juhászbojtár *Sinka István* balladákon eszmélt természetes költőisége, *Szabó Pál* színes fantáziájú meseszövése, *Veres Péter* kristálytiszta parasztlogikája — mind sugarat villantanak a magyar lélek eddig rejtőzött részeibe. Nemcsak jelenünk, de múltunk zugaiba is, megsejdítve egyben a jövőt, amely a *„valószínűség számtani fogalmával"* meg nem határozható, csak a nép „heroizmusa" szabja meg az irányát. És ez a mozgalom érlelte ki *Kovács Imre* kegyetlen igazságok nyers kimondására képes szociográfiai írásait, éppen úgy, mint *Darvas József* szegényparasztokat ábrázoló prózáját. Köztük teljesedett ki századunk magyar regényirodalmának egyik jelentős alakja: *Kodolányi János.*

A népi írók alakította szellemiség segített lerombolni a múlt hamis légvárait. Hatása — bebizonyosodott — maradandó. Szilárd *eszmei híd* a múlt-jelen-jövő között.

Műveikből összeállított műsorát október 18-án mutatja be a Forrás Kör az Egyetemi Színpadon. Közreműködnek: *Basa Annamária, Erős József, Homolya Attila, Maczkó Mária, Szabó András, Torday Ferenc.* A műsort rendezte *Medvigy Endre,* a bevezetőt *Salamon András* történész tartja.

Hajdú Demeter Dénes

Debreczeni László

Ünnepi számunknak több mint a fele harangról szól. Az volt a szándékunk, hogy valami igazán jelképes gesztussal búcsuzzunk az elmúlt évtől, s adjunk erőt a soron következő évkezdéshez. Régi tervünk - egy teljes harang-szám - az ünnep tartalmához talán a legtalálóbbnak mutakozott. Mivel e pár oldalon nem vállalkozhattunk a haranghoz fűződő minden vonatkozás bemutatására, ezért emeltük ki az emberi életben betöltött szimbolikus szerepét. Meg szeretnénk tölteni újra tartalommal azt a csodát, amelyet harangzúgásnak hívunk, és amelyre oly kevéssé figyelünk a zajos hétköznapjainkban.Ezzel kívánunk erőt az új esztendőhöz.

A szerk.

A harang

A harang keletkezésének idejét megállapítani nem lehet. Annyi bizonyos, hogy kezdetleges formájában már Mózes idejében is ismerték és használták. Mózes második könyve pl., amikor Áron fiainak papi öltözetéről beszél, előírja (28, 33-35), hogy a ruhán csengettyűk legyenek, "hogy hallassék a csengés, amikor (a főpap) a szentélybe megyen..." "Hogy csengjenek az ő járásában és hallassék a csengés a templomban népe fiainak emlékeztetőül." (Eccl. 45,11) Cyrus szigetének "kincses kamarái", Samthavro, Kasbek, Kobán ún. prehisztorikus sírjai és még sok más ilyen ősi sírhely tele van ezekkel az emlékekkel. A Tcheou-dinasztia idején (Kr.e. 1123-tól 247-ig) a kínaiak is készítettek harangokat és csöngettyűket. Phönikia, Egyiptom, Macedonia, Görögország és Itália, a szláv népek, még a finnek is használták azokat. Cluny és Saint-Germain múzeumaiban nagy és értékes gyűjteményeit láthatjuk az ősi népek csengettyűinek. Amerika felfedezői is ott találták azokat az Újvilág népeinél.

De nemcsak a pogány Róma, Pompeji és Herculanum, nanem a keresztény katakombák leletei között is találunk csengettyűket. Latin nevük *tintinnabulum*, ritkábban *tintinnum*, görög nevük *kodonesz* volt.

Ezeket a csengettyűket aranyból, ezüstből, bronzból, rézből és vasból, később cínből is készítették. Találkozunk fehér üveg, porcelán és terrakotta-csengőkkel is. Az érc-csengettyűket rendesen öntötték, de vannak több darabból összekovácsolt csengők is. Alakjuk rendesen csonkakúp, henger, félgömb. Egyik-másik már teljesen a mai harang formáját mutatja. Az ütőt bronz, sárgaréz, néha arany, vagy ezüstfonál tartja. A csengettyűnek rendesen fogantyúja van, vagy pedig a csengő tetején két nyíláson át fűzik a bronz- vagy rézkarikát.

A csengőket sok mindenfélére használták. Martialis egyik epigrammájában megemlíti, hogy a csengő a nyilvános fürdők megnyitását jelezte. Máshol a csengő szavával nyitják meg a vásárt. A magánéletben is nagy volt a csengő szerepe: szavára keltek fel reggel a rabszolgák és kliensek, hangjára fogtak a munkához, fejezték be, tértek ebédre, pihenőre. A fürdőmesterek a csengőkkel adták meg az egyes jeleket. Minden fürdőmesternek megvolt a maga csengője. Még ékszernek is használták. A fülbevalókra, karperecekre, gyűrűkre akasztották, fonálra fűzve a nyakukban hordották, vagy a ruhájukra varrták.

Talizmánként is viselték, még keresztények is. Aranyszájú Szent János egy beszédében erősen ostorozza ezt a babonát. "A kereszténynek csak egy talizmánja legyen és ez a szent kereszt" - mondja.

De vallásos célokra is használták a tintinnabulumot. A *Dea Syria*, Astarte kultuszában fontos szerepet játszott a csengő. Hierapolis papja "messze hangzó" csengővel adja meg az istentisztelet kezdetének a jelét. Rómában a *Fratres Arvales* csengőket ráznak, "harangokat" ütnek, úgy vonulnak végig az utakon. A családapák május 9, 11. és 13.-án éjfélkor házuk ajtaja előtt rézharangokat ütöttek és hangos szóval kergették el a gonosz szellemeket (*Lemures*). A temetési menetek élén csengőket ráztak. Nagy Sándor temetésénél a koporsót vivő díszfogat tele volt akasztva csengőkkel, a kocsiba fogott 64 öszvér nyakán aranycsengők lógtak. *Priapos*, a termékenység istene, a rétek, kertek, földek, méhek, juhok és kecskék védőistene, ott állott a mezőkön, kertek bejárata fölött: kezében vagy nyakán csengővel.

Némely vidéken a pogány templomok falait csengőkkel akasztották tele, tehát *exvoto*, fogadalmi tárgyakként szerepeltek.

A csengő megtartotta szerepét a ker. világban is. A ker. egyházi életben mintegy a templom nyelve, hangja, szava. Rendeltetése, hogy felkeltse a hívők lelkében a kellő áhítat hangulatát, amennyiben előre hirdeti a nap ünnepi jellegét és hívja a hívőket az istentiszteletekre. Kíséri a legszentebb cselekményeket, megszenteli a nap bizonyos óráit és végigkíséri a hívő embert élete legfontosabb korszakain, el a sírig.

Jelzik ezt a szebbnél szebb harangfelírások is, pl:

Dum trahor, audite! / Voco vos ad sacra, venite!

"Amikor meghúznak, halljátok szavamat: szent cselekményre hívlak, jöjjetek!" - Vagy: *Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango!* "Az élőket hívom, a halottakat siratom, az égiháborúkat megtöröm."

Főképp a kolostorok életében tett nagy tekintélyre szert, hiszen az egész szerzetesi élet, a napirend, Isten akarata a harang szavában volt összpontosítva.

Tekintélyével nőtt hatásköre is, nőtt maga is méreteiben. A kicsi tintinnabulum a kereszténységgel megindult nagy útjára, ahol egy párizsi Notre-Dame nagy harangja, a moszkvai óriás, vagy egy kolozsvári szent Mihály-harang egy-egy határjelző.

A harang igazi hazája Írország, Skócia, Németország, Itália.

Szent Patrik pl. 50 harangot öntet, hogy szétosszák az újonnan alapított egyházközségek papjai között. A papi kinevezéssel harang is járt. Sőt, úgy olvassuk Szent Patrik életében, hogy a püspökszenteléskor a harang olyan szerepet játszott, mint a pásztorbot. A harang a kölcsönös testvéri szeretet jele: a kölcsönös barátság jeléül küldik egymásnak ajándékul harangjaikat. A misszionáriusok lelki hatalmának jele a harang; hordható harangocskákkal jelennek meg, ezekkel hívják össze a hívőket-hitetleneket. A főpásztor e harangocskákkal ruházza fel hatalommal a kiküldendő papot.

És a haranggal Isten áldása jár: csodás az ereje, ha megszólal: tűz, víz, levegő engedelmes szolgája lesz. A VIII. század végén már vihar és jegeseső ellen is húzzák. Isten szeretetének, megbocsájtó irgalmának hirdetője. A VII. század egy átok alatt álló papja misézni akar és teljes erejéből húzza a harangot: az néma marad. A pap megriad, magába száll, szent Illéshez siet, lábaihoz borul, bűnbánatot tart és íme a harang megszólal és messzecsengő hangon hirdeti Isten jóságát, irgalmát...

A szent férfiú harangját nagy tisztelettel illeti a hívő nép: a harang szent ereklyévé lesz, amelyet a nagyúr, a vezér vagy fejedelem vesz át, azt megőrzi, az drága örökségként száll a késő unokákra, lesz áldás, béke, diadal forrása.

Sok templom őrzi szent ereklye gyanánt az ilyen harangokat, különösen Írországban, Skótországban és Bretagne-ban. Külön díszes, ékes, értékes burkolatokba zárják, óvják, védik, tisztelik külön kápolnákban. Stival harangocskája "csodás módon gyógyít, amikor vele érintik a beteg fejét, vagy hallja édes hangját. Oda is zarándokolnak a hívők és kérik közbenjárását..."

A leghíresebb és valószínűleg a legrégibb ilyen kelta harang szent Patrik harangja, "a testamentum harangja" (clog-an-udachta). A hagyomány szerint Patrik sírjába tették, ahonnan szent Kolumbán vette ki és odaajándékozta Armagh egyházának. Jelenleg a dublini nemzeti múzeumban őrzik. Nevezetes a burkolata, fatokja is, mely egyike a legrégibb, legeredetibb és legszebb ír művészi emléknek.

Az a nagy tisztelet, amellyel a harangokat körülvették, megőrizte egyben számunkra e harangokat is, úgy, hogy egyházművészeti és régészeti szempontból az ereklyék nyomán most már könnyű a harangokat életük útján elkísérni, azokat leírni.

Dr. Hirschler József

Keresztény Szó †

In hoc signo vinces

ROMÁNIAI MAGYAR KATOLIKUS HETILAP

I. évfolyam, 47. szám. 1990. december 30. *Ára 3 lej*

Visky Sándor Béla

erdélyi harangláb

idő marta
moha lepte
harkály fúrta
harang leple

áll a fényben
áll az éjben
acsarkodó
széllökésben

isten int és
szíve dobban
lendül a súly
de titokban

minden kondulásra alant
mélyen a fű
és föld alatt

gyökeret ver
a gerenda
nagyapátok
csontjaiba

- vagyok s leszek
ma és holnap
nélkületek
lesz-e holnap

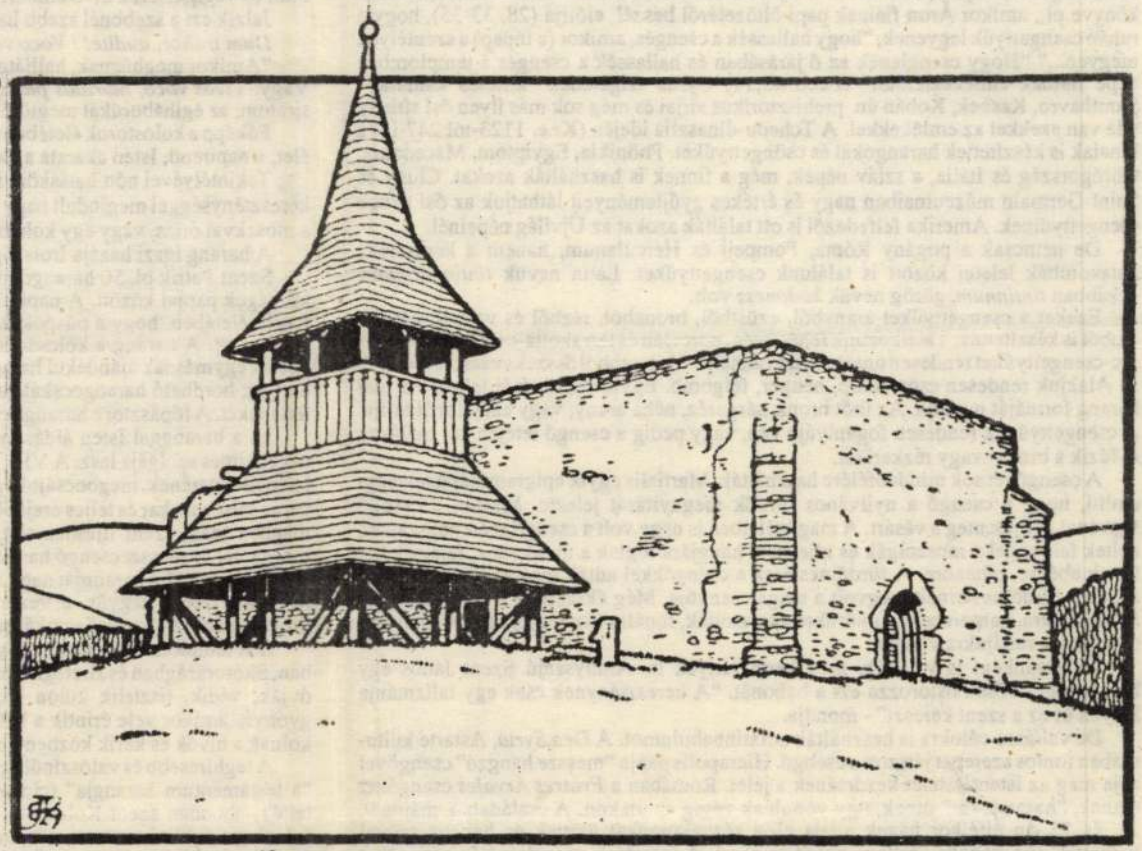

A MEZŐUJLAKI ROMTEMPLOM

Debreczeni László rajza

kell. A lándzsa kötelez erre, a szétvághatatlan kompozíció, amely eggyéforraszt ifjú lovagot, nyerget, amelyből nem mozdulhat, sárkányt, mely holtában is őt támadja, de nélküle semmit nem érne kamaszhősünk, aki kezdettől az én zászlómat viszi, egyetlen katonaszent, akire ifjan felesküdtem.

Simonyi Imre

Nyolc groteszk

Sikertelenül

bizonyisten hogy tegnap óta
már semmit de semmit se akarok
és még ez is és még ez is
alig-alig hogy sikerül

Kenderkötél

Kancsalul festett egekbe pedig fel én már sohase nézek. S földiekkel játszó ördögi tüneményeknek háttal (vigyázó szemem lehunyván) álmodozom egy kendertábláról: kötélnek való hogy növekednék ottan esetleg ingnek gatyának alkalmatos rostok – attól függ! – nem rajtam múlik, de a szükségleten valamint a kereslet-kínálat vastörvényei. (Az időjárás is figyelembe veendő tényező.)

Én csupán e fohászt küldhetem (ennyit tehetek) szelíd óhajom segedelmére a kancsalul festett egekbe s a földiekkel játszó ördögi tünemények címére: óh add végzet igazság jószerencse – ha kötél: hát arra-megérett nyakakra hurkolódjék! S ha ing s ha gatya: hát óvja fedje az élőt a még élőt s a túlélőt s azt is: ki reá-nemszolgáltan már ott függ a kötélen.

Nő, férfi

Egy elfuserált rakottkáposztát
vagy keletlen és féligsült kenyeret
még csak-csak megeszünk mindahányan
– majdnem mindahányan – elfuseráltak.
Ám van egy netovább! Pl. az osztriga.
Nem tudhat annyira finom és hibátlan
felkészültségű lenni hogy én azt megegyem.
Most pedig vegyünk egy nőt.
S tételezzük fel róla ugyanezt.
Mi következik ebből? Ebből ez:
kölcsönös étvágytalanság egymás iránt.
Egymás számára osztrigák.
Holott – másízlésű és nagyétvágyú
s főként mindenevő különneműek
számára esetleg csemegeszámba mennénk.

Önéletrajz

Mostanára bizony hogy kortársaid java része igencsak rátalált a magatalálta – jó ha kéznél van ki tudhatja mikor lesz rá szükség? – lúgkőmarta-kezű-mosónő valamint a csendőrverte öregbéres felmenőjére.

Talán eljött az idő hogy te is valljál – szemérmesen. Esetleg mindjárt így is kezdhetnéd vallomásod: „Én úri – mi több! – előkelő családból származom – Mert tudomásom szerint – sőt köztudottan! – az én családomban leányágon nem eredt kurva, férfiágon nem akadt áruló. Mindezekért az én családom bizony hogy előkelő család volt."

Igen esetleg így is kezdhetnéd vallomásod halkan és szemérmesen.

Kettő meg egy fél

Két sírásó meg egy fél
kilenc temetést remél:
hármat-hármat: egynek-egynek
másik hármon harmadolnak
vagy feleznek.

Elv, késhegyen

Hol műved süllyed el – a sírt
elvek veszik körül.
Egy szónok – elvvel sose bírt! –
torkot (s kést) köszörül.

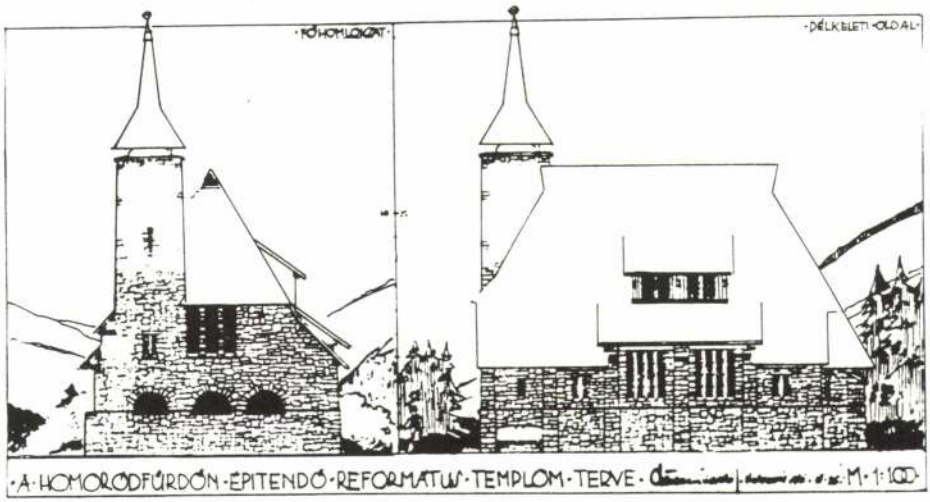

Akár elfuserált rakottkáposztaként
csakúgy keletlen és féligsült kenyér gyanánt
de annyira hogy akár osztrigák is lehetnénk.
S milyen talányos! – az egész: vicaverza.

Becenév

Bölcs és beavatott hírcsatornák véleménye szerint: az erők egyensúlya nagyjában-egészében kizárja a nagyhatalmak konfrontációját.
Hát így állunk? Szóval nem a jóság nem a bölcsesség nem a szelídség nem az elhülyültség visszaokosodása – ellenben az erők egyensúlya?
És ez kizárja. Méghozzá nagyjából-egészéből.
Tehát semennyire.
És mit jelent az hogy konfrontáció? Valami újkeletű nemibaj vagy egyfajta frontátvonulás ami kihat a szívbetegekre talán egy ronda lány csúfneve vagy egy alattomos gyógyíthatatlan betegség fájdalommentes gyógymódja a végétjárónál, amely gyógymód mindörökre végét is veti a végétjárásnak?
Egyszóval: konfrontáció?! Ha jól meggondolod lehet ez valami becenév is. S még az sem kizárt még az sem lehetetlen – deha jó nyomon vagy hát mért nem nevezik nevén az anyjukistenit! – hogy ez a „konfrontáció" a kertek alatt sompolygó és már rég esedékes harmadik világháború beceneve.

Tartós béke

Amikor pedig azt olvasod a hírlapban hogy a tartós béke megőrzése (tartósítása?) érdekében már megint tettünk valamit: rendszerint lúdbőrös lesz a hátad. – Miért is? Talán éppen azért amért még soha nem merted végiggondolni – mit is?! – szóval azt, hogy mit is jelenthet az emberi nyelvre fordítva hogy: – tartós béke? –
Egyszóval odáig nem merted még soha elgondolni ahováig egy napon egy órában egy pillanatban a hírlapnak is neked is – lúdbőröző olvasónak aki vagy – sőt magának a tartós békének is el kell érkeznie mi több: a tartósítóknak is!
Mondom odáig a pillanatig a közelgő pillanatig nem merted végiggondolni hogy miként is fog az festeni amikor – hogyan is mondjad szalonképesen? – hát igen hogyan is fog az festeni amikor már nem tart?

Tomka Mihály

Szárnyak délkeleten

Hó szakad, szállván didereg hű madarunk, szárnya sötét, szíve nehéz, de még húz
délkeleten, sírva se már, hívd le barátom, istene nincsen –
nincs oltalom, minket földi erő se kimél,
nyomorított ostoba bánat elég;
fellegen át szürke ma-
darunk száll.

Nehéz itt,
nemcsak az égi úton,
hószakadás, szívszakadás a sorsunk,
szétszakadás és veszedelmes, irigy ének, meddő
vakrepülés, szárnyaszegett éteri énekesmadarunk húz
délkeleten, túl kora tél böllére köhint a hajnali ködben, keserű barátom!

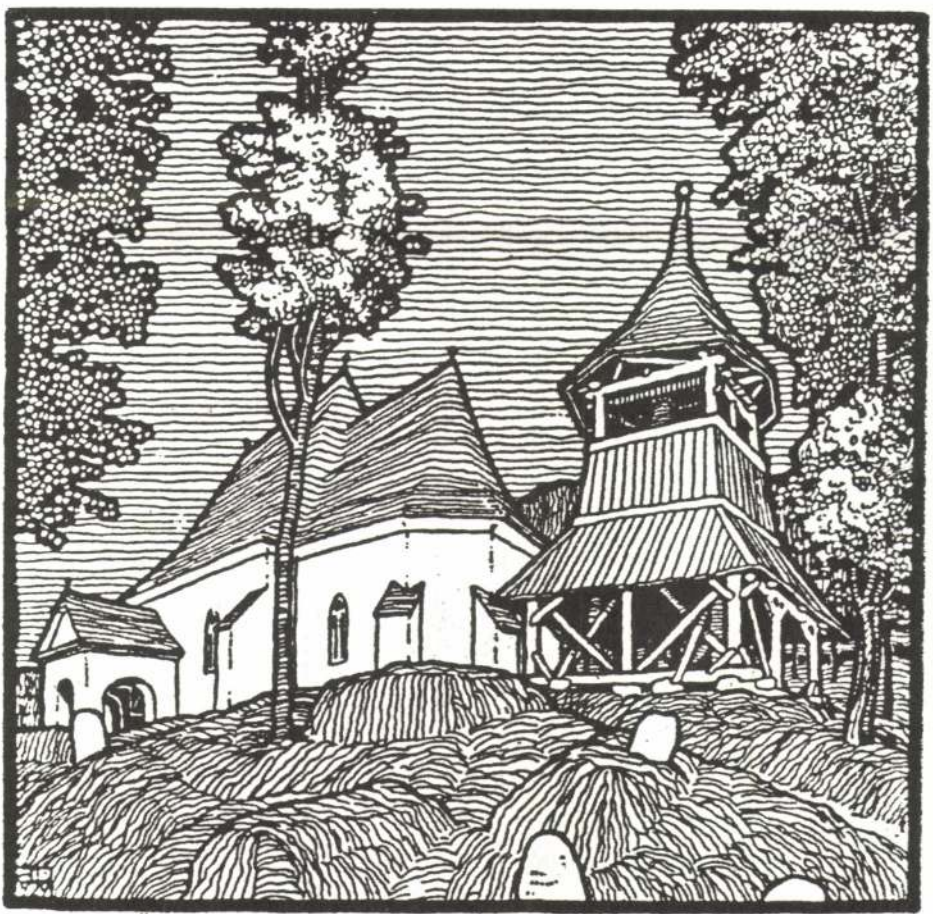

MEZŐVERESEGYHÁZA : CINTEREM

Kerék Imre versei

Ez a szerelem

Mint patkónyomta fűszál sóhaja,
mint lelakatolt kismadártorok,
mint villám-kettéhasította fa,
mint tűz, amely önnön hamvába fúl,
mint ellenség-tarolta, néma föld,
mint kipusztított virágénekek,
mint halott mellén a medália,
mint eszme, tál lencséért elcserélt,
mint forradalmár a bitó alatt,
mint nép, ha nyelvét elfeledte már,
mint Krisztus, állva Pilátus előtt,
mint a soha-nem-lesz föltámadás –

reménytelen, olyan reménytelen.

Öregek

Magukra maradva végleg
mogorva varjak gubbasztanak
ablak mellett ülve reggeltől-estig
kémlelik a messze-kanyargó
utat kiballagnak estefelé
a kiskapuhoz mintha
nagyon várnának valakit
aki nem érkezik meg soha
azért ki-kiballagnak újra
már csak a megszokás
a lélek nyugalma miatt is
ha álmában kutya vakkant
vagy egy bagoly
huhog a juhar
holdas lombja közül

Kelemen Lajos versei

Chaplin

Jár, ütve-riadva bár,
a botor
szálka-kis alak, jár tovább
a mord-szomorú kalap alatt
oly mosollyal,
mint ki véli: végül
túljut rest félelmein; –
vándorlása amúgy szakasztott
a kelő-tűnő napoké,
a gyászmundért öltött
alkonyatban, csavargó maszkja mögött
arcán idegesség,
de űzött kedélyünket
visszaváltani: bedobja újra
tobzódó trükkjeit –
fordít kedvet,
ahogy botocskát a kezén; –
ha itt még
így játszani lehet, a mosoly
nem hamis.

Kis odüsszeia

„Veszélyek partján kockázó gyerek:
szimultánt játszik minden kihívással." Fodor András

Találgatjátok otthon, ijedt
képzeletetekben
hol lehetünk, rálelni mire
nem volna jó
megszimatolni miféle kíméletlen
titkot nem kellene –

remélitek, soha az a messzi
titok-sejtető terep

ahonnan látnánk meghökkent helyetek
milyen töredező kicsiny üres

Erdész Ádám

*A Néma forradalom**

Az elmúlt évtizedben szellemi életünk mozgásirányait döntően meghatározta az erőszakosan megtört kontinuitás helyreállítására való törekvés. A történeti érdeklődés mellett erősítette ezt a folyamatot annak felismerése, hogy részben ugyanazokra a kérdésekre kell felelnünk, amelyekre a század első felében is keresték a választ. Tanulmányok, monográfiák idézték fel a különféle szellemi mozgalmak történetét, fontos forrásközlések és visszaemlékezések jelentek meg. Párhuzamosan ismét napvilágot láttak a saját idejükben nagy visszhangot kiváltó könyvek és folyóiratcikkek.

E kontinuitásteremtő folyamat során újra megjelentek a népi mozgalom dokumentumai, közöttük egy kivételével az 1936-ban, 1937-ben kiadott szociográfiák is. Ezt a kivételt, a régen várt, legendákkal övezett *Néma forradalmat* veheti most kezébe az olvasó. Rövid kísérőtanulmányomban megpróbálom számba venni a könyv létrejöttének körülményeit, fogadtatását s Kovács Imre szociográfusi tevékenységét. Ám amikor *A Néma forradalom* forrásvidékét kutatjuk, nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy ez a mű önmagában aligha vizsgálható. Megírása, megjelenése és fogadtatása egy szellemi és politikai mozgalom történetének szerves része. Más szempontból is egy folyamat részének kell tekintenünk *A Néma forradalmat* és megírásának periódusát. Szabó Zoltán találó megfogalmazása szerint Kovács Imre „homo politicusnak tudta önmagát, olyan embernek, aki az írott műnél érdemesebb élnivalónak tekinti a politikai cselekedetet".

Már egyetemi hallgató korában, amikor a szociográfia felé fordult, közvetve politikai motivációk vezették. Kovács Imrének a hazai politikai küzdőtéren való elhelyezkedését, későbbi politikusi pályáját alapvetően meghatározta a *Néma forradalom* és „ami utána következett".

Útban a szociográfia felé

Kovács Imre, valahányszor felidézte pályáját, mindig hangsúlyosan szólt ifjúkori élményeinek predesztináló hatásáról. 1913 márciusában született a Fejér megyei Alcsúton, a főhercegi uradalom egyik kerületében. Apja a felsőgöböljárási puszta kulcsárja volt. Gyerekként – ahogy ő maga is írta – benne élt a pusztai cselédközösségben. Az uradalmi kulcsár a gazdasági akadémiát végzett intézők és a konvenciós cselédek közötti vékony, mobilis réteghez tartozott. Egy kulcsár általában biztosítani tudta gyermekei számára a továbbtanuláshoz, a társadalmi emelkedéshez szükséges feltételeket. Kovács Imre számára azonban a nyugodt gyermekkor hamar véget ért. Édesapja 1922-ben egy fronton szerzett, lappangó betegség következtében váratlanul meghalt. A családra súlyos anyagi gondok szakadtak, veszélybe került a gyerekek korábban biztosnak látszó jövője. Egy pillanatra még a cselédsorba süllyedés veszélye is felrémlett. Tanulásra, a puszta elhagyására csak egyetlen lehetőség maradt: a legnagyobb fiú, Imre, egy budapesti protestáns árvaházba került. Tizenegy éves volt ekkor. Egyedül, a családtól elszakadva sorra-rendre olyan konfliktusok elé került, amelyek általában ismeretlenek maradnak a hasonló korú

* *A tanulmány a megjelenés alatt álló a „Néma forradalom" c. kötet rövidített utószava.*

nek a következőket mondotta: „a mai Magyarország már olyan ország, ahonnét én el nem mennék. De nem olyan, amelyikbe hazatérnék" (*Végjáték a Duna mentén*. Bp. 1982.). Lehet, hogy e második állítás korrekcióját csak váratlanul rátört súlyos betegsége és korai halála akadályozta meg: Kovács Imrével májrák végzett 1980. október 27-én. Gyászünnepségét a New York-i Független Magyar Református egyház rendezte meg, ökumenikus szellemben, ezen az ünnepségen Csordás Gábor református esperes és Varga Béla volt balatonboglári plébános, kisgazdapárti politikus búcsúztatta el, a népi mozgalom Amerikában élő képviselői nevében Kiss Sándor, az egykori parasztszövetség vezetője beszélt. Végső nyugvóhelyét amerikai származású özvegyének családi lakóhelyén, a Georgia állambeli Columbusban találta meg.

Kovács Imre pályafutása és munkássága hazai értékesítésre vár: a magyar szellemi életének és nyilvánosságnak ebben a tekintetben sok tennivalója van. Nemcsak műveit, mindenekelőtt a *Néma forradal*mat a *Kivándorlás*t, az *Elsüllyedt ország*ot, agrárpolitikai írásait és a népi mozgalom történetével foglalkozó tanulmányait kellene megjelentetni, hanem egyéniségét és tevékenységét is el kellene helyezni huszadik századi történetünkben, a magyar gondolkodás történetében. Sorsa tulajdonképpentragikus politikai sors, munkássága a nagy történelmi kataklizmák áldozatának látszott sok-sok éven át. Mielőbb számot kellene vetni ennek a korántsem egyéni tragédiának a történelmi tanulságaival.

·A·VISTAI·REF·TEMPLOM·ÉS·HARANGLAB·

hogy Féjáról és Kovácsról úgy írt, mint akik az írói hősiesség legnagyobb példáját adták.

Az írói perek, a Márciusi Front rendezvényeinek sorozatos betiltásai megtették a magukét. A *Néma forradalom* másodfokú tárgyalására 1938. március 24-én került sor. Az Ítélőtábla a háromhavi fogházbüntetést helybenhagyta, a mellékbüntetésként kiszabott háromévi hivatal- és politikai jogvesztést megsemmisítette. 1938. június 15-én ezt az ítéletet a Kúria is megerősítette. A másod- és harmadfokú tárgyalás már csendben zajlott le. A körülmények megváltoztak. Megtörtént az Anschluss, Németország befolyása tovább nőtt. A Márciusi Frontot felmorzsolták. Amikor az írókat a vádlottak padjára ültették, a Darányi-kormány jobbra és balra is le akart csapni. Harmincnyolc elején már világos volt, hogy csak a baloldalt törték le. A *Néma forradalom* 1938 decemberében váltott ki utoljára némi rezonanciát. A lapok hírt adtak arról, hogy a Kúria ítélete nyomán Kovács Imre egyetemi tanulmányait utolsó szigorlata előtt a Műegyetem rektori tanácsa felfüggesztette. *Kovács Imre ekkor már a parasztság megszervezésének gyakorlati lehetőségeit kereste.*

CINTEREM VICZE

megindításához való hozzájáruláson kívül konkrét utasítást adott az Igazságügyminisztérium. A kétkedők mégis közel jártak az igazsághoz, mert a miniszterelnöki állásfoglalás politikai súlyt adott a pereknek, és a bíróság érezte maga mögött a kormány határozott támogatását. A baloldal hangosan tiltakozott, még a liberális idők szellemét őrző konzervatív csoportok egy részét is felháborította az írókkal szembeni fellépés. A szélsőjobb hangja közben felerősödött. Az október 27-i per után is támadtak. A fő tüzet nem Kovács Imrére, hanem a „baloldali falukutatás igazi megszervezői"-re, a zsidó kiadókra összpontosították. Úgy állítva be az egész pert, mintha a beugratott keresztény szerzőt – „aki gyakorlatlanságában mindig egész mellel szokott kiállni" – a bíróság előtt magára hagyták volna. Hogy a vádaskodásban minden összevágjon, az Új Magyarság anonim kommentátora a *Néma forradalmat* is besorolta a *Magyarország felfedezése* sorozatba, Féja könyve mellé.

Egy héttel a tárgyalás után került sor a pert követő első nagy tiltakozó akcióra, a kisgazdapárti Matolcsy Mátyás parlamenti interpellációjára, amelynek súlyát az írók és Bartók tiltakozó memoranduma adta. Az interpelláció híven idézi a korabeli „hivatalos" politikai élet reménytelen légkörét. Az igazságügy-miniszter, a jobboldal és a szélsőjobb csak diszkreditálni akarta a perbe fogott írókat: az 1918–19-es forradalmakat idézték, és a szociográfiákat ismételten magyar ellenes propagandaanyagként állították be. Matolcsynak és bekiabáló képviselőtársainak is legfőbb gondja az volt, hogy a „zsidóbérencség" vádja alól tisztázzák magukat. A jó szándék dokumentálásaként az írók Gömbössel való találkozását hozta fel. Ahogy Lackó Miklós írta, ebből a helyzetből csak jobbra volt nyitás.

A *Néma forradalom* történetének utolsó fejezete a pert és az interpellációt követő elkeseredett küzdelem. A Márciusi Front fegyvere a sajtó volt, a másik oldal újabb perekkel válaszolt. 1938 februárjáig, márciusáig tartott az írók ereje, aztán elhalkult a tiltakozás. Addig azonban eseményszámba menő állásfoglalások követték egymást. A tárgyalás után megszólalt a felvidéki és az erdélyi fiatalság. Az elítélt írók melletti szolidaritásuk nagy súllyal esett latba, hisz a szociográfiákat azzal vádolták, hogy elidegenítik az elszakított magyarságot. Az elítéltekkel közösséget vállaló állásfoglalásokat rendszeresen közölte a *Válasz* és a *Híd* is. A karácsonyi esemény Szekfű Gyula írók melletti önkéntes tanúvallomása volt. Erkölcsileg sokat jelentett Kovács Imréék melletti kiállása, de az események menetét már az ő tekintélye sem befolyásolta.

Kovács Imre ezekben a hónapokban még aktívabb lett. A három hónapi fogház csak egy pillanatra rendítette meg: „Tudod, az ilyen ítélet némi kiábrándulással jár. Az ember valahogy kételkedni kezd a dolgokban, és gyakran teszi fel magának a kérdést: van-e megoldás? Nem akarok itt rezignálni, de napokig úgy éreztem és gondoltam, hogy nincs. De amint az ember szétnéz, akaratlanul is problémákba ütközik, és találóan írta Illyés Gyula egyik versében: nem menekülhetsz! Bárhová is kerülsz, bármit is teszel: nem menekülhetsz!" Ez a vallomás nem a nyilvánosságnak íródott, egy magánlevélben szerepelnek a Kovács Imrét oly híven jellemző mondatok. Az ítéletet követő megrendülés után még harciasabb lett. Írásai azt mutatják, hogy az adott helyzetet forradalmi szituációnak ítélte. Az egyházi birtokkal kapcsolatos javaslatainak azzal adott nyomatékot, hogy nem tudni, a mai puskaporos levegőben honnan pattan ki a szikra, ami mindent lángba boríthat. A *Híd* 1938 január–februári számában az írói pereket a földért ezer éve folyó per folytatásaként értelmezve már a döntő csatára hívott: „A nagy per döntő stádiumához érkezett, kimenetelétől függ a nemzet további sorsa." A válasz nem is késett soká, a *Híd* 2. száma miatt újra perbe fogták. Az ügyészség lecsapott azokra is, akik szolidaritást vállaltak vele. Erdei Ferencet *A szabadság politikája* című cikke miatt nemzetgyalázás és bűntett feldicsérése vádjával citálták bíróság elé. A bűntett feldicsérése az volt,

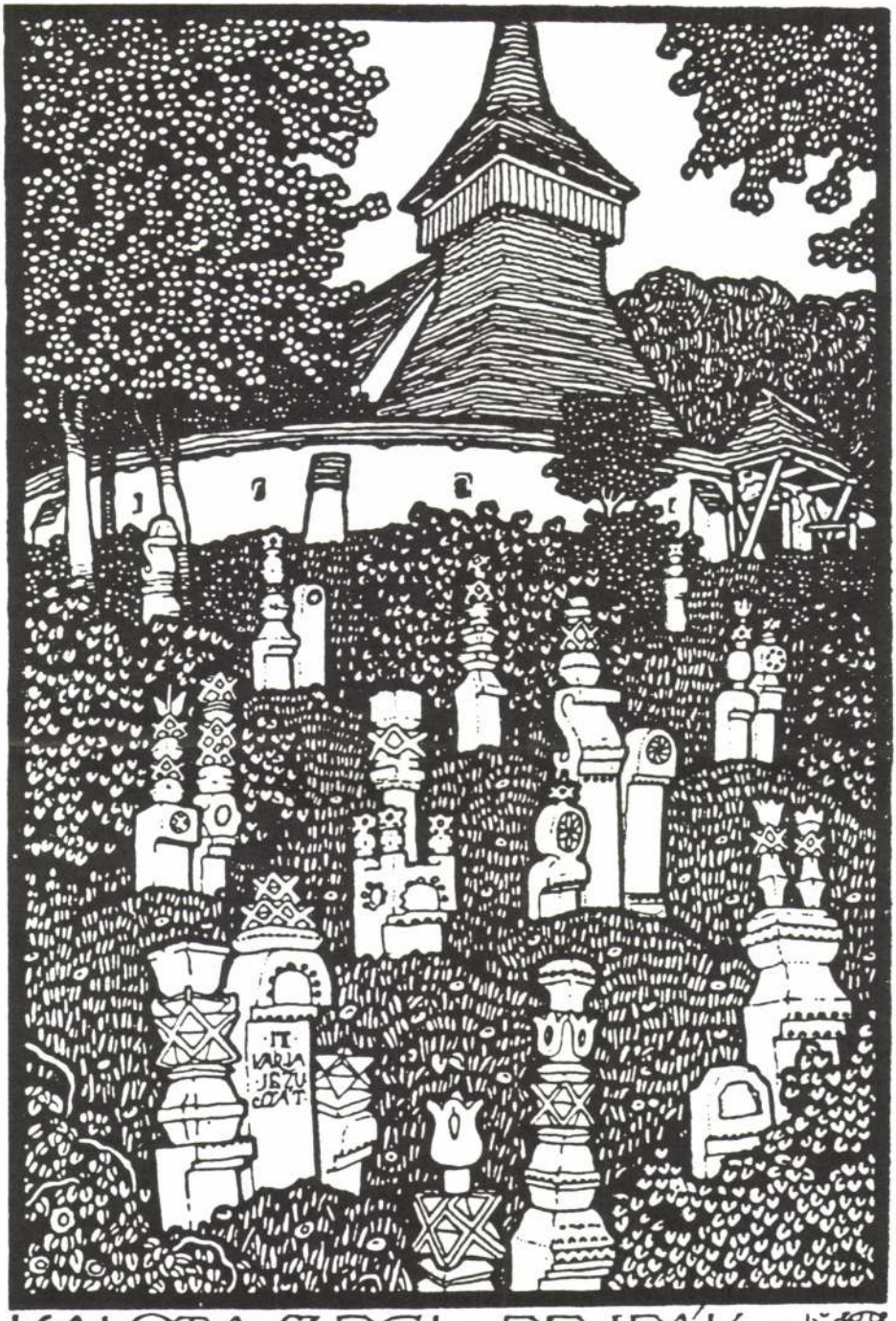
KALOTASZEGI • FEJFÁK •

Beke György

Nagylaki regényhősök

„Absolventom Slovenskej pedagogickej školy v Nad'laku, 1952–1956." Ajánlás Pavol Bujtár Agáta című regényében, amely 1981-ben jelent meg a Kriterion Könyvkiadó gondozásában. Vagyis: „A nagylaki szlovák tanítóképző 1952 és 1956 között végzett növendékeinek." Barátainak ajánlja könyvét az író, azoknak, akik lemondtak a szülői ház melegéről, hogy távoli zugokban fényt gyújtsanak a legkisebbek szemében, és ugyanakkor rejtett völgyekben, számukra idegen tájakon keressék meg a legmagányosabb embert is megillető mindennapi kenyeret.

Talán kissé patetikus ajánlás. Ne feledjük, hogy az egyik első romániai szlovák regény élén áll a mottó, és azoknak szól, akiknek először volt alkalmuk szülőföldjükön népnevelőkké válniuk. Hetven tanító és tanítónő regényét írta meg Pavol Bujtár, maga is kortársuk, kollégájuk az egykori indulóknak, jelenleg a nagylaki líceum szlovák nyelv és irodalom tanára. Valamikor a nagylaki iskola tantestületét tartották pontosan számon, méghozzá századokon át. 1797-ben jegyezték fel a szlovákok első nyomát Nagylakon: három tótkomlósi illetőségű gazda, Pavol Caprda, Ján Sánto és Matej Hrivnák arra kéri a királyi kamarát, hogy a Pécska határában lévő, műveletlen határrészben letelepedhessék. Tekintve, hogy Nagylakot, amelyet még 1255-ben alapított Gergely krassói főispán, később a kunok bírája, a török hódoltság, a végvári idők teljesen pusztán hagyták. A három tótkomlósi kérését 1800-ban engedélyezték – nem volt éppen túl gyors az ügyintézés! –, három évvel később érkeztek meg az első szlovák telepesek, ettől kezdve felgyorsultak az események, 1804-ben már 2475 hívet tart nyilván a nagylaki lutheránus egyházközség. Az első házat a Jancsik família emelte. Ugyancsak 1804-ben nyílt meg a helyi szlovák népiskola, ekkor vette át tisztét David Samec, az első tanító, aki belekerült abba a hosszú nyilvántartásba, amelynek oldalain – néha megszakításokkal, a történelem döccenőinél – a jelenig hozták el a nagylaki szlovák pedagógusok névsorát. Egészen Pavol Bujtárig és társaiig, akik most a líceum szlovák tagozatán mintegy 450 gyermeket tanítanak anyanyelvükön. De hogy diákokról, akár a képző tanulóiról írjanak regényt, erre még nem volt példa a nagylaki szlovákok történetében.

Csakhogy ezek a diákok, illetve a képző elvégzése után már tanítók és tanítónők valami újat hoztak, jelentettek a bánsági és bihari szlovákok sorsában. Az 1948-as tanügyi reform nemcsak az anyanyelvű állami iskolák hálózatát építette ki a szlovákok lakta helységekben is – addig felekezeti iskolákban oktattak anyai nyelven –, de fiatal pedagógusok kiképzéséről is gondoskodott. Addig vagy kellő képesítés nélküli, vagy Szlovákiából jött tanítókat lehetett találni az iskolákban. 1956-ig lényegében kineveltek annyi tanítót, tanítónőt, amennyire szükség volt, a nagylaki képző líceummá alakult át, ma is az – a helyi líceum szlovák tagozata –, de jellegéhez

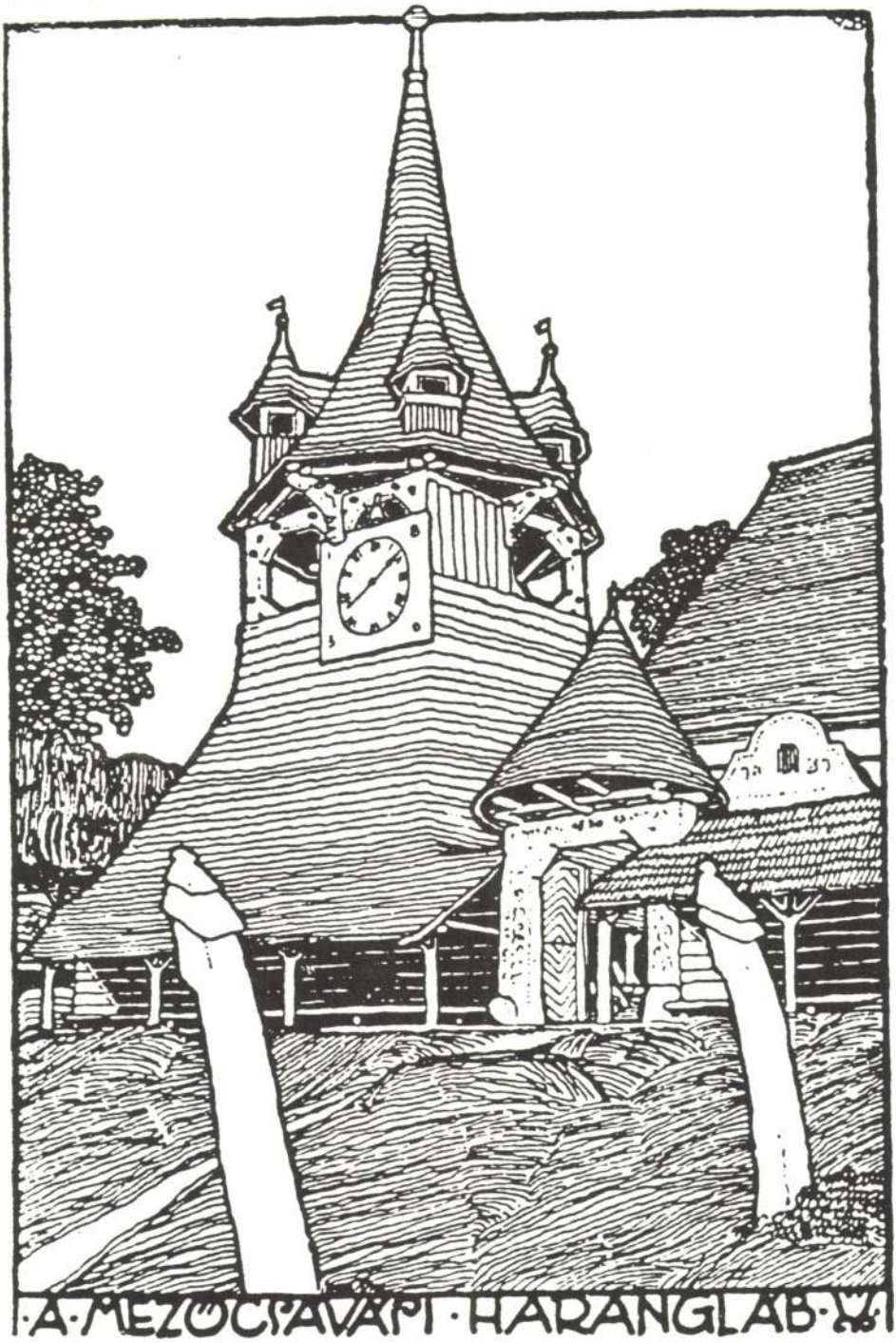
·A·MEZŐCSÁVÁRI·HARANGLÁB·

Balogh Edgár: Férfimunka

Emlékirat, 1945–1955
Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1986. 418 p.

1949. november 3-i letartóztatásával kezdődött vizsgálati fogságáról írja Balogh Edgár: „Amolyan szigorított vertifikálásnak tűnt, ahogyan heteken-hónapokon át csak az életrajzomat s annak minden mozzanatát követelték rajtam, s ebben bizony véletlenül sem akadt támpont arra, hogy a Tito-féle üggyel engem is összekössenek. És én írtam-írtam a gyermekkoromtól csehszlovákiai diákkoromon, a MADOSZ antifasiszta munkájában való részvételemen, a Horthy-időszakbeli tanítóságom kalandján és tartalékos katonai átképzésemen át az ellenállási mozgalomig, a felszabaduláskor viselt szerepemig s az MNSZ, végül az egyetem keretében végzett munkámig mindent, mindent, soha ki nem hagyva az erkölcsileg kötelező bírálatot és önbírálatot. Egyáltalán: fogságaim egész ideje alatt az egyenes szókimondás, a pontos közlés eszközével igyekeztem mindazt megvédeni, amiben mozgalmi részem volt, abban bizakodva, hogy tényközléseim segíthetik a felsőbbséget is a helyes tájékozódásban ott, ahol számára bármi homályos." Mintha ezt a „szigorított (ön)vertifikálást" folytatná most a magát mindig közírónak nevező, nyolcvanadik életévén túllépett Balogh Edgár; emlékiratának első két kötete, a *Hét próba* és a *Szolgálat* a közügyekhez való eljutást s a bennük résztvállalást, a csehszlovákiai Sarló s az erdélyi, a már romániai Vásárhelyi Találkozó csúcsidőszakát csakúgy példázta, mint ahogy gondot fordított a Móricz Zsigmonddal, József Attilával kialakult kapcsolatainak megelevenítésére, a népiek s az erdélyi Korunk-csoport íróinak felidézésére. A harmadik kötetben, a *Férfimunkában* az arányok határozottan a politika irányába tolódnak el, s ez érthető, mert erre az évtizedre esnek azok az esztendők, amikor Balogh közéletisége, elkötelezett mozgalmisága a leginkább cselekvési térhez jutott, hiszen – átmenetileg ugyan – a hatalom részesének tudhatta magát. Igaz, hogy az új könyvében tárgyalt évtizednek közel a felét börtönben töltötte (előbb 615 napot, majd pontosan 1000-et!), ez azonban sem kommunista világnézetén, sem a megélt történelmi események értékelésén nem változtatott. Felfogására jellemző, hogy ez az 1615 nap mindössze egyhatodát foglalja el a könyvnek, az öthatod egy nagy kísérlet emlékeit összegezi töretlen optimizmussal. Szintén a már idézett (12.) börtönfejezet elején írja: „Amit a végül is céltalannak tűnt vizsgálat során vagy a cellákban átéltem, regényszerűen érdekes akár a kihallgatók személye s vallatási módja, akár a fogolytársakkal folytatott végtelen beszélgetések miatt, de mindez aligha tartozik az emlékirat műfajába, ahol mégiscsak a történelmi mozgás, a társadalmi kibontakozás vagy hátrálás, szóval egy mozgalmi korkép, a közügy s az egyes személyek ebben viselt szerepe tisztázandó." És hogy még teljesebben érzékeltessük a szerző világlátását, említsük meg azt az apró epizódot, amelyet ő maga mesél el: második börtön-periódusának (1952. szeptember–1955. május) lejártakor egyetemi tanártársának beszámolt a börtönben fogant tervről, arról, hogy *meg akarja írni a Boldogság Könyvét...*

Minthogy Balogh Edgár számára a boldogságot a mindenkori cselekvés, a közéleti hatékonyság jelentette, a *Férfimunkát* nyugodtan nevezhetjük a Boldogság Könyvének. A cserkészetből, a falujárásból, az irodalmi szervezkedésből kinőtt politikus áll itt előttünk, akinek néhány évre lehetősége adódik százezrek és milliók sorsában gondolkodni, életük alakulását befolyásolni. Ha nem is abban a nagyságrendben, amelyet Fábry, a stószi remete jelölt meg, Balogh Edgárról szólva (miszerint egy megálmodott dunai államszövetségnek Balogh lehetett volna az

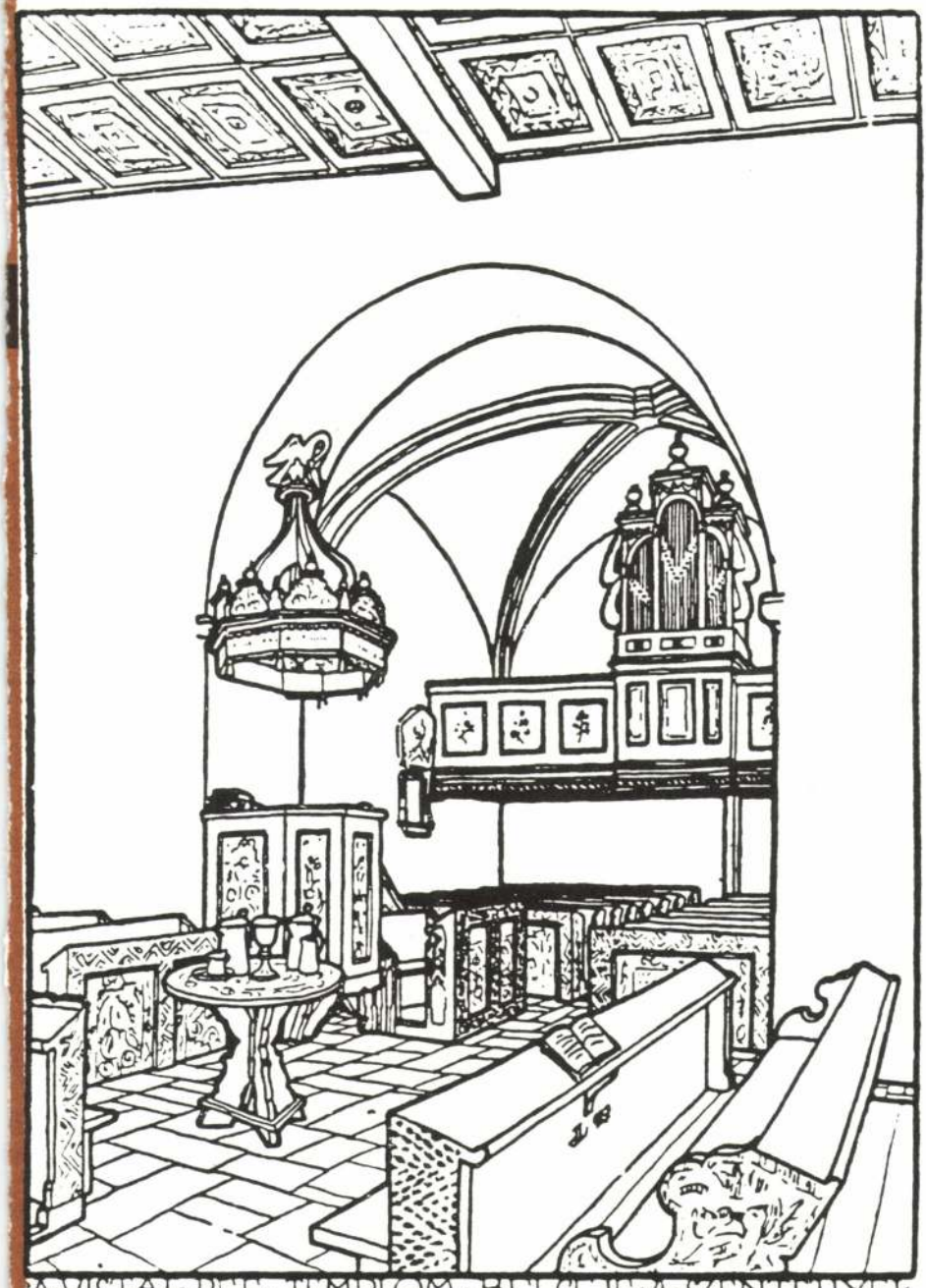

A·VISTAI·REF·TEMPLOM·BELSEJE·A·SZENTELLYEL

A Körösfői-Kriesch Aladár
Művészeti Alapítvány
Kuratóriuma

tisztelettel meghívja Önt és családját

1998. október 29-én (csütörtökön) 19 órára

a Gödöllői Királyi Kastély Dísztermébe a

KÖRÖSFŐI-KRIESCH ALADÁR EMLÉKPLAKETT

ÜNNEPÉLYES ÁTADÁSÁRA

Átadja:
Körösfői László, a kuratórium elnöke

A kitüntetett munkásságát méltatja:
Dr. Gellér Katalin, a kuratórium tagja
művészettörténész
a MTA Művészettörténeti Kutatócsoport főmunkatársa

Közreműködik:
Herczenik Anna - ének
zeneakadémiai hallgató

Barta Katalin - zongora

Madarászi László - vers

1998. október 29-én (csütörtök) 20 óra

DEBRECZENI ZSÓFIA
festőművész

és a Nagy Sándor-házban működő

GÖDÖLLŐI RAJZKÖR KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJA

A GÖDÖLLŐI KIRÁLYI KASTÉLY
FÖLDSZINTI TERMEIBEN

a Körösfői-Kriesch Aladár
Művészeti Alapítvány
rendezésében

A képekről Debreczeni Zsófia,
a rajzkör vezetője beszél

Megtekinthető: 1998. november 10-ig
hétfő kivételével naponta 10-17 óráig

DEBRECZENI ZS.

KIÁLLÍTÓK

Arany Beáta
Balogh András Miklós
Balogh Levente
Bujtás Gábor
Burgyán József
Czene Anikó
Csonka Detti
Dely András
Debreczeni Zsófia
Fodor Karola
Gerliczéné Dézsi Ildikó
Hegedűs Gáborné
Juszku Ágnes
Kapitány Hilda
Káposztássy Béla
Koltai Stefánia
Könczey Gábor
Könczey Nóra
Madarász Gergely
Majorosné Fodor Melinda
Márton Andrásné, Judit
Mátyás Helga
Mészáros Judit
Muraközi Éva
Pál Dávid
Pál Istvánné
Pálmai Tibor
Remsey Dávid
Turóczíné Takács Ágnes
Újváry Éva
Ursinyi Andrea
Varasdi Iván

MEGHÍVÓ

Zene

DEBRECZENY Zoltán

Tisztelettel meghívom a
Zirci Galériába,
az 1995. július 6-án,
20 órakor kezdődő
kiállításnyitó programra

A nyáreste hangulatáról

Szelényi Károly fotóművész,
Szoboszlay Sándor színész,

valamint

Kovács Attila
Ásmány Kata
&
Reider Lackó
muzsikusok

gondoskodnak

DEBRECZENY ZOLTÁN
festő

A Zirci Galéria
a Rákóczi tér 1. alatt található.
A kiállítás augusztus 10-ig látogatható
hétfő kivételével naponta
10.00-12.00 és 13.30-16.30 között.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG
1980 ÁPR 2 7

Debreceni Zoltán, grafikusművész

1021

Vázlatfüzet

DEBRECENI ZOLTÁN: SÖVÉNYKERÍTÉS

KM v

Levél könyben

Tisztelt Április 4. Szocialista Brigád!

Amikor találkoztunk, egyetlen egyszer sem volt az az érzésem, hogy rosszul esett most harmadszor is „csak" ezüstöt kapniuk az értékelésnél. Tárgyilagosan sorolták az eredményeket, a vállalásaikat. Munkástársaik, a többi szocialista brigád tagjai is úgy vélték, ha senki más nem kap aranyat, maguk bizonyára azt könyvelhetik el. Szóltak arról, hogy tisztában vannak azzal: a gazdaság eredménye alapvetően meghatározza, hány brigádot és milyen fokozattal minősíthetnek. Így lett az ismert eredmény: nem jött be a gazdaság alapvető gyümölcse, az alma, ami könnyen hozhat a konyhára húszmilliót vagy ugyanannyit vihet el.

A beszélgetés során hangsúlyozták: mindenki belátja, hogy a húszmillió forintos kiesés mellett igazán csak kis hányad az a félmillió, amit a két almaválogató gép házilagos előállításával elértek. A százezer forintos energiamegtakarítás csak a brigád teljesítménye szerint jelentős, az összgazdasági eredményt igen kis mértékben befolyásolja. Háromszáz óra társadalmi munkát vállaltak, Önök, harmincnégyen. Igaz, ez a munka szinte csak a gazdaság érdekeit szolgálja: amikor almát kell szedni vagy más sürgős elfoglaltság akad, akkor végzik el az önmaguknak megszabott társadalmi

Vasá

INTE

● **Közeledik pót arra, kandidátu címe: Mur pi téma a szont az a ben. Mi ké lasztására**

— Engem n élek és az a k oktatok és a fi lag távol vann csak látszólag, dések valójába lat problémáira berek az anya naponta újrate tésének fontos amelyben élünk vője és a jövő jelent meg ben erkölcsi viszon különböző ko udalizmusban, ipar megterem szocializmus szetesen csak lenéseit próbá erre azért is s damunkánk azo szembetalálj

Debreczeni Zsóka

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tervező iparművész

NÉPSZABADSÁG

1982 OKT. 7

Sikeres kiállítások a gyöngyösi Galériában

Gyöngyösön mind színvonalasabb kiállításokkal hívja fel magára a figyelmet a nemrégiben létesült Galéria. Az ismert művészeken kívül lehetőséget adnak az itt élő vagy innét elszármazottak bemutatkozására is. Legutóbb Debreczeni Zsóka keramikus alkotásait láthatták az érdeklődők.

SZABÓ SÁNDOR FELVÉTELE

A RÁDIÓ ÉS A

hónap a másik után, határidő is jócskán faháznak se híre, Július végén a Tüzámú telep vezetősztus végén pedig a Tüzép Vállalat igaztam ajánlott levelintézkedést eddig ől sem kaptam.

Győzőné tanárnő
Tatabánya

bert.

Amikor sorban zép XVIII. kerüle ségén, ott is erről sok idős emberre nyien kifogásoltá zifát nem a megfe aprították fel. Ez zánoknak vagy a vő kastélymúzeun jának fűtésére vo

ékes főorvos válasza

Nagyobb figyelem hes nők gondoz

terhesgondozóban öltük M. K. fiatal levelét. Ebben a Mester utcai ren- panaszkodott, kapta meg a kellő ást, és a nyári szavalamint az EKGszünetelése, a belkihagyásos rendelés az előírt szükséges at nem végeztethet-

Mester utcai orvo tegei korábban az egyik szülé orvosra, s mivel a betegek panasz tak, az orvost fe bocsátották a ren

Egyébként az tunk, hogy a Me hesgondozóban kezéseknek goznak. A te

Kerámikus MKT

DEBRECZENI ZSÓKA

1950-ben született Szolnokon.
1968-ban érettségizett Budapesten a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban.
Szilvásváradon él és dolgozik.

Önálló kiállítások:
1975 Budapest, Műszaki Egyetem
1983 Medgyessy Terem, Debrecen
1984 Gyöngyösi Galéria, Gyöngyös
1991 Derkovits Terem, Budapest

Csoportos kiállítások:
1973 Szentendre
1974 Iparterv, Budapest
1975 Iparművészet '75, Budapest
1989 Színház, Eger
1990 Tadinói Nemzetközi Kerámiaverseny
1990 Miskolci Téli Tárlat
1991 Színház, Eger
1992 Csók Galéria, Budapest
1993 Nyári Tárlat, Eger

Born in 1950 in Szolnok.
Graduated from the Secondary School of Fine and Applied Arts in Budapest in 1968.
Lives and works in Szilvásvárad.

Solo exhibitions:
1975 Technical University, Budapest
1983 Medgyessy Gallery, Debrecen
1984 GYöngyösi Gallery, Gyöngyös
1991 Derkovits Gallery, Budapest

Group exhibitions:
1973 Szentendre
1974 Iparterv, Budapest
1975 Iparművészet '75, Budapest
1989 Theater, Eger
1990 International Ceramics Competition, Tadino
1990 Winter Exhibition, Miskolc
1991 Theater, Eger
1992 Csók Gallery, Budapest
1993 Summer Exhibition, Eger

DEBRECZENY

Meghívó

Az OTP Bank Rt. tisztelettel meghívja Önt

Debreczeny Zoltán

festőművész

kiállításának megnyitására az OTP Bank Galériába

(Budapest, Szabadság tér 7-9.)

1999. november 15-én hétfőn 18 órára

A kiállítást megnyitja:

Kondor Katalin

újságíró

A kiállításon bemutatkozik Debreczeny Miklós grafikus

A kiállítás megtekinthető november 15-28-ig
naponta 10-től 18 óráig
szombaton és vasárnap is

Sajátos heteket élünk!

Mindenki arra készül, hogy eddigi életének-életművének valamely fejezetét lezárja. Arra várunk, hogy pontot tegyünk ledolgozott, megírt, megfestett mondatunk végére, esetleg feltegyük a pontot a mondat végi „i"-re.

...Ha nincs éppen napfogyatkozás, látjuk az évezred küszöbét, rövidesen választ kapunk arra a gyerekkorba feltett kérdésre, hogy milyen lesz 2000-ben, amikor ki-ki annyi idős lesz amennyinek érzi magát...

Számot vetünk azzal, hogy az utóbbi időszak produktumával ártottunk-e használtunk-é környezetünknek és a benne élő testének lelkének. Ezzel a novemberi kiállítással magam is lezárom 47 évemből ezt, ami hozott bánatot, boldogságot.

Februárban, Szarajevóban igyekeztem deríteni a jó bosnyákok lelkét, most a pesti őszbe kevernék némi színt. Kérem, segítsen eldönteni, hogy sikerült-e.

Nézze meg a kiállítást és pontozzon! Bízom abban, hogy legalább kettő pontot kapok. Egyet az 99-évi művészmondat végére egyet pedig a már említett „i"-re.

EZ IGY együtt:..

Köszönet:
Kiss Györgyinek, Kondor Katalinnak, Ottó Klárának, Csavlek Andrásnak, Kádár János Miklósnak és fiamnak.

OTP
BANK
GALÉRIA

Keramikus MKT

DEBRECZENI ZSÓKA

1950-ben született Szolnokon.
1968-ban érettségizett Budapesten a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban.
Szilvásváradon él és dolgozik.

Önálló kiállítások:
1975 Budapest, Műszaki Egyetem
1983 Medgyessy Terem, Debrecen
1984 Gyöngyösi Galéria, Gyöngyös
1991 Derkovits Terem, Budapest

Csoportos kiállítások:
1973 Szentendre
1974 Iparterv, Budapest
1975 Iparművészet '75, Budapest
1989 Színház, Eger
1990 Tadinói Nemzetközi Kerámiaverseny
1990 Miskolci Téli Tárlat
1991 Színház, Eger
1992 Csók Galéria, Budapest
1993 Nyári Tárlat, Eger

Born in 1950 in Szolnok.
Graduated from the Secondary School of Fine and Applied Arts in Budapest in 1968.
Lives and works in Szilvásvárad.

Solo exhibitions:
1975 Technical University, Budapest
1983 Medgyessy Gallery, Debrecen
1984 GYöngyösi Gallery, Gyöngyös
1991 Derkovits Gallery, Budapest

Group exhibitions:
1973 Szentendre
1974 Iparterv, Budapest
1975 Iparművészet '75, Budapest
1989 Theater, Eger
1990 International Ceramics Competition, Tadino
1990 Winter Exhibition, Miskolc
1991 Theater, Eger
1992 Csók Gallery, Budapest
1993 Summer Exhibition, Eger

Debreczeny Zoltán festő

Hová utazik Kovács Attila?

Egy rendhagyó lemezbemutató zenésszel, festővel és irodalmárral

Kellemes délutánra invitált a meghívó. *Kovács Attila* Utazás című cd-jét mutatták be. Az „utazócirkuszban" a zeneszerző mellett *Debreczeny Zoltán*, *Praznovszky Mihály* és *Szelényi Károly* is helyet kaptak.

Kovács Attilát színházi előadások, a Börtönmusical és a Gizella című rockopera szerzőjeként ismerik. A most megjelent cd-n egészen más jellegű muzsika szólal meg. Az egyik szám temperamentumos, vad, lüktető, heves latin zene. A másik tétova, érzelemmel teli, csöndes, suttogó, álmodozó. A harmadik bluesos, a negyedik jazzes. Ahány, annyiféle, de valamennyire jellemző a zeneszerző egyedi hangzásvilága, virtuóz előadásmódja.

Kovács és Debreczeny gyerekkori barátok. Együtt lépnek fel, egymást inspirálják. Debreczeny megmutatta képeit a zenésznek. Csak azt kérte, legyen a zene tétova, ábrándozó, emberi, kicsit jazzes. És legyen kék, merthogy ez az ő színvilága. Megszületett a mű, úgy, ahogy azt ő elképzelte. Egymásra hatnak, összecseng a két művész érzelemvilága. Hol egyikük, hol a másikuk a főszereplő. A balassagyarmati esten például Debreczeny volt, aki ott a helyszínen festegetett a hallott zenére.

Praznovszky Mihály írt már könyvet, jegyzetet, előszót és utószót, lakodalmi beszédet. Most pedig cd-ismertetőt, bár véleménye szerint a zene és a képzőművészet nem kíván szavakat. Azt hallgatni, látni, érezni, átélni kell. Azt írja, a XXI. század küszöbén tapasztaljuk annak ellentmondásosságát, hogy a világ megszűnt zártnak lenni, mégis egyre szorítóbban zárul körénk. Semmi sincs rendben körülöttünk. Amint nő szabadságunk, úgy erősödik kiszolgáltatottságunk. Védtelenek lettünk és sebezhetők. Kovács Attila zenéje már a jövő századra készít fel. Csak legyen időnk meghallgatni és legyen szívünk meghallani zenébe rejtett, kódolt üzenetét.

Praznovszky – ahogy azt tőle már megszoktuk – egy Mikszáth-tárcával is gratulált a művésznek, mely a művekről és kritikusaikról szólt. Nehéz dolog valamit megbírálni, de még nehezebb megírni azt.

A mikszáthi dörgedelmek után nem is mernék bírálni. Egyszerűen csak ajánlom ezt a különleges, magával ragadó, modern, műfajtalan zenét, amely időnként meghökkent, megráz, máskor meg elandalít, csendes álomba szenderít.

Balla Emőke

197 - dec. 80.

MTV 1

05.30 **Gazdatévé**
05.50 **NAP-KELTE**
09.05 **A Mézga család** Magyar rajzfilmsor.
09.35 **Putiferio háborúba megy** Olasz rajzfilm
11.10 **Savannah** Am. sorozat (ism.)
12.00 **Déli harangszó**
12.05 **Srpski ekran**
12.30 **Ecranul nostru**
13.00 **Híróra**
13.40 **Öt perc tőzsde**
14.00 **Unser Bildschirm**
14.25 **Hrvatska kronika**
14.50 **Anyai szív** Ausztrál film (ism.)
16.30 **A szerelem jogán** Brazil filmsorozat
17.00 **Segítőtárs**
17.15 **Tipp-Hopp!**
17.45 **Körzeti híradók**
18.00 **Katolikus krónika**
18.20 **Vackor az 1. b-ben** Magyar rajzfilmsor.
18.30 **A pampák királya** Brazil sorozat, 40.
19.30 **Híradó Sporthírek**
20.00 **Vészhelyzet** Amerikai filmsorozat **Félelem a repüléstől**
20.45 **Kriminális** Bűnügyi magazin
21.20 **Publikum**
21.50 **Magyarok Cselekedetei**

DUNA TV

07.20 **Animációs filmek gyerekeknek**
07.35 **Szimba**
08.05 **A kanadai vadon csodái**
08.30 **Trollfalak — trollutak** Norvég útifilm
08.55 **Macskamalom**
09.55 **Brúnó kalandjai**
10.25 **Bütyök boldog** Svéd filmvígjáték
11.55 **Vers**
12.00 **Déli harangszó Lapozó**
12.20 **Tökéletesített természet**
12.45 **Prokofjev: Péter és a farkas**
13.40 **Aranysisak** Film
15.15 **Üzen a XVIII. század**
16.10 **„A szeretet kapcsa"**
16.55 **Menekülés a Jupiterről**
17.20 **Mese**
17.30 **Az öt titok című gyermekrajzpályázat értékelése**
17.40 **Arany János: Toldi**
18.00 **Híradó**
18.20 **Filmjáték Mozifalván**
19.10 **A kövek üzenete**
19.30 **Héthatár**
20.05 **Gazdakör**
20.40 **Esti kérdés**
21.00 **Híradó**
21.20 **Sportpercek**
21.35 **A keselyű három napja** Am. film Fsz.: Robert Redford
Híradó

tv 2

06.00 **Faluvilág**
06.30 **JÓ REGGELT, MAGYARORSZÁG!**
09.25 **Délelőtt a tv 2-vel**
10.25 **Egy kórház magánélete** Sorozat
11.15 **Marienhof** (ism.)
11.40 **Mindent vagy semmit!** (ism.)
12.00 **Stádium**
12.15 **Szerencsekerék** (ism.)
12.40 **Egy kórház magánélete** (ism.)
13.30 **Csupa-csupa élet** Német sorozat (ism.)
13.55 **Willy Fog utazása a Föld középpontja felé**
14.25 **Nekem nyolc!**
14.55 **Csipsz** Magazin
15.50 **Aki bújt, aki nem**
16.15 **Remington Steele**
17.05 **Marienhof** Sorozat
17.30 **Csupa-csupa élet**
17.55 **Az Acapulco-öböl**
18.25 **Szerencsekerék**
19.00 **Tények**
19.30 **Gazdagok és szépek**
19.55 **Kaméleon** Sorozat
20.50 **Mándoki és zenész társai**
21.40 **Mindent vagy semmit!**
22.00 **Tények — JÓ ESTÉT, MAGYARORSZÁG!**
23.00 **Kobra** Sorozat
23.45 **Hajnaltól napestig**
00.10 **Jó estét, Magyarország!** (ism.)

RTL-KLUB

06.30 **Jó reggelt!**
08.30 **Candy, Candy** (ism.)
08.55 **Randevú Edittel** (ism.)
09.55 **Klip Klub**
10.15 **Borostyán** (ism.)
11.05 **Sweet Valley** (ism.)
11.25 **Dragon Ball** (ism.)
11.50 **A pálya ördöge** (ism.)
12.15 **Sliders** (ism.)
13.00 **Randevú Edittel** Talk-show
14.00 **Borostyán** Olasz filmsorozat
14.55 **Rajzfilm Klub** Benne: **A pálya ördöge** Francia rajzfilmsor. **Dragon Ball** Francia rajzfilmsor. **Candy, Candy** Japán rajzfilmsorozat
16.15 **Sweet Valley** Sorozat
16.40 **Sliders** Am. sorozat
17.30 **100-ból egy**
18.00 **Meri vagy nem meri?**
18.05 **Falcon Crest** Sorozat
18.55 **Meri vagy nem meri?**
19.00 **Híradó**
19.30 **Fókusz**
19.55 **Meri vagy nem meri?**
20.00 **Kettős bevetés** Német filmsorozat
20.55 **Valdez lovai** Olasz—am. film (110')
22.50 **A vámpír csókja** Amerikai film (ism.)
00.20 **Fókusz** (ism.) **Időjárás-jelentés**

TO

Teremben

Az európai labdarúgóporondon évek óta nincs holt szezon. A zord téli időjárás – Anglia, Olaszország, Portugália és Spanyolország kivételével, ahol a klíma is kegyeibe fogadja a focit – ugyan minden decemberben leparancsolja a szabadtéri pályákról a csapatokat, ám azok ilyenkor bevonulnak a sportcsarnokokba és tavaszig ott szórakoztatják a futballra mindig éhes fanatikusokat.

Így volt ez nálunk is egykoron. Lehet, hogy sokan már nem is emlékeznek a három napon át ádáz és színvonalas csatákat hozó Képes Sport-kupákra, melyeket az ország különböző zsúfolásig megtöltött sportcsarnokaiban rendeztek. Miskolctól Győrig nagyot „kaszáltak" annak idején a jegyüzérek, pedig a Magyar Televí-

...esott ...k"

...Színházat, ...m ...elmiségi ...aki ...jelenleg ...pe ...smét ...ít.

–, ...j N... kív... bad... és ...eg.

Fotó: Isza Ferenc

...ez régen, hat éve tör-...

...tatja azonban, hogy ...y nagyobb színházat.

...an látszik, hogy a kultu-... körülmények a kis szín-...

...gy az igazán fontos elő- ...b stúdiókba szorulnak ...a stúdiókhoz képest még ...?

...szó. Ma már egy öt-hat-...kező színházban nemigen...

...a programjuk?

...gondolkodunk Valló Pé-...lban rendez egy-két elő-...n dolgozunk, előre meg-... Hatalmi harcokkal pedig ...nóti írta Babitsról, amikor ...azt – milyen nehéz ezt ...édeni kell". Mi is védeni ...európai gondolkodást, a ...zt nagyon színészcentri-...rabolákra törekszünk, és ...akarunk megmutatni, ...dernek sem lenni. Az át-...llett az utóbbi években ...-egy igazán kiemelkedő ...ő, a Nem félünk a farkas-...kmai díjak is jelezték.

...mai díjakat, tavaly a

Nem félünk a farkastól George-szerepéért, idén a Ványa bácsi professzoráért. Korábban a szakma általában elkönyvelte intelligens, disztingvált, „úrifiúnak", akiről nem hitte volna, hogy a részeges George-ot is el tudja játszani. A Radnóti – a Madách Színházban átélt kudarcok után – az ön színészetét is megújította. Pedig a direktori munka gyakran megöli a színészben, a rendezőben a művészt.

– Nem azért vállaltam igazgatást, hogy megvalósítsam önmagamat. De azt kezdettől fogva mondtam, hogy színész akarok maradni, mert ez a szakmám. Rendezéssel is próbálkoztam, de nem áll jól nekem, nem megy. Nem tudok úgy rendezni, ahogyan magam egy igazán jó rendezőt elképzelek, és nem akarom szaporítani a közepesen rendező színészek sorát. A színészet azonban továbbra is érdekel. És ezen a területen az utóbbi években szerencsésen alakult a pályám. Minden évadban játszom egy új szerepet, előfordul, hogy kettőt. Külön nem keresek magamnak feladatot – kivétel volt George; ezt a szerepet évek óta szerettem volna eljátszani. Szerettem volna megmutatni magamból különböző tulajdonságokat.

– Ezeknek a tulajdonságoknak egy része miért nem jött elő önből oly hosszú ideig?

– Egy színész sorsa nagyrészt a szerencsén múlik. Én túl hosszú időt töltöttem a Madách Színházban, sokkal többet, mint amennyit kellett volna. Ez nem volt jó hatással a színészetemre. Amikor szabadúszó lettem, akkor mégiscsak játszottam Szolnokon Paál Istvánnál, játszottam Győrben és a Radnótin.

– Éppen ebben a jó korszakában miért nem hívják filmezni, tévézni?

– Ezt ne tőlem kérdezze. Valaha rengeteget filmeztem, és negatív hangsúllyal nemcsak úrifiúnak tituláltak, hanem moziszínésznek is. Most én tényleg nagyon boldog vagyok a Radnóti Színházzal, amit a magam képére tudok alakítani, és azzal, hogy időnként játszom. Aztán néha megpróbálok pénzt is keresni, külföldi filmekben vállalok munkát.

– És új, önálló estre is készül...

– Az lesz a címe, hogy INRI. Az Újtestamentumból, a négy evangéliumból összeraktam egy Jézus-történetet. A saját viszonyomat akarom elmondani ehhez a csodálatos, ellentmondásos személyiséghez, a hithez, a hitetlenséghez. Ma, ötvennégy évesen, Budapesten elmondom Jézusnak, ennek a harmincéves embernek a történetét. Monodrámának képzelem, Deák Krisztina rendező segítségével.

– Nem fél a feladattól?

– De ez afféle istenkísértés, hiszen a Biblia a legősibb könyv, az európai kultúra alapkönyve. Minden reggel kimegyek az erdőbe, és tanulom. A kutyám már tudja a nyolcvanpercnyi szöveget. Én pedig tisztában vagyok vele, hogy az egész vállalkozásban van valami nagyszabású pimaszság.

– És az évad?

– Az eddig elmondottak ellenére tulajdonképpen kissé kísérleti szezonunk lesz. Hiszen Régi idők mozija címmel Valló állított össze Mándy Iván-művekből egy darabot, melyet ő is rendez. Mándy szürrealista író, és az előadás is az lesz. Bemutatunk egy magyarra eddig le nem fordított Calderón-művet, a VIII. Henriket. Ez verses, romantikus darab, Telihay Péter állítja színpadra. Calderónból sem kisrealista produkció készül, a mű nagyon harmonizál Telihay teátrális látásmódjával. Szóval ebben a szezonban nem is felelünk meg annyira a Radnótiról kialakított, kellemes, polgári imidzsnek.

– Újra pályázik a Radnóti igazgatói székére?

– Pályázom. Biztos, hogy „dobogós" helyen van a színház, az első három hely egyikén ott vagyunk az országban. Nagyon erős a társulat. Akik itt dolgozunk, mindannyian azt gondoljuk, hogy folytatnunk kell, amit csinálunk.

Három „konzervatív" festő

A nemrég avatott ábrahámhegyi Bernáth Aurél Galéria, ahol ezen a nyáron Udvardi Erzsébet képei láthatók, nyomatékos cáfolata legalább két, mostanában közkeletű „igazságnak". Az első, hogy a Balatonon az idén csak bódéváros, borfesztivál, giccspiac volt látható, és a sokdecibeles diszkózajban, a „zimmer frei" csatározások idején végképp elhallgattak a múzsák. A második: az az alkotók és szakértők hitelesítette vélemény, hogy napjainkban – a műcsarnoki szalonháború nyarán – már itthon is egyértelműen győzött a nonfiguratív művészet.

A véletlen és az augusztusban sem tomboló kánikula hozta úgy, hogy egyetlen hét alatt három más-más úton haladó festőművésszel találkoztam. Olyanokkal, akik majdhogynem ecsettel eveznek az ár ellen, amikor a színek és formák avatott mestereiként sem átallnak képeikkel – javarészt figurális alkotásokkal – gondolatokat, érzelmeket ébreszteni.

Hármuk közül a Rudnay-növendék Bernáth-tanítvány Udvardi Erzsébet a legrangosabb, legismertebb festő, önálló kiállításait – Tihanytól Kölnig, a budapesti Műcsarnoktól a bostoni egyetemig – a kézikönyvek is számon tartják. Számomra azonban az idén a badacsonytomaji műteremben tett látogatás és a már említett, ábrahámhegyi kiállítás elsősorban arról szólt, hogy Udvardi olyan festő, aki mer gyönyörködtetni.

A szó valódi értelmében is aranyló nádasai, vörösréz színű, dinamikus szélvíziói, fáradt színű pasztellel is ragyogó akvarelljei mellett megcsodálhatjuk képein a közös – bibliai, görög és családi – mitológia (bennünk is élő) reprezentánsait. Öt képből álló Teremtés-ciklusa (a tomaji műteremben) álomszerű, ezüstös. Szüleiről komponált, méretben és festői megközelítésben is egyenlőtlen kettős portréja számomra a meghittséget árasztó szeretet látványos és lírai emlékműve.

Tájékozatlanságom – és, gondolom, nemcsak az enyém – mutatja, hogy mostanáig nem hallottam Debreczeny Zoltánról. Utánanéztem: neve a magyar festők és grafikusok 1988-as kiadású adattárában sem szerepel. Igaz, az 1952-es születésű művész – akire a balatonfüredi Art-East Galériában látott, négy képe hívta fel a figyelmemet – 1989-ben állított ki először; akkor már nemcsak szülővárosában, Veszprémben, de rögtön Bécsben és Budapesten is. Azóta Münchentől Páduáig sokfelé bemutatkozott, a Frekvenciák művészcsoport tagjaként németországi, kollektív tárlatokon is. De nem ezért figyeltem fel a festőként autodidakta veszprémi építész képeire. Hanem mert azt éreztem, hogy Debreczeny olyan művész, akinek gondolata, élménye és humora, de legfőképpen – saját világa van. Chagall orosz zsidó mesevalóságával rokon, de nagyon mai és nagyon magyar. Párizsi, olaszországi élményei, az utazásokon innen és túl, a művésztelepekről hazahozott ötletek, irodalmi, zenei és színházi élmények, groteszk fintorok tágra nyitják és könnyedén átlépik, átrepülik a műtermi falakat. Múzsalesõ piktorait megmosolyogjuk, nyugdíjas Sziszifuszát sajnáljuk, égi és nagyon is földi szerelmeseit irigyeljük, az út szélén pletykázóit kihallgatjuk, és a színek élénk kavalkádjában szinte halljuk a megfestett, néma zenét.

Melocco Miklós egy kiállítási megnyitójában majdhogynem tetemre hívta a szakmát, a művészeti közvéleményt, hogyhogy még nem fedezte fel, nem tartja nyilván, nem ismeri, értékeli – rangjához méltóan – a negyvenes éveiben járó, érett mesterként alkotó Filep Sándort?

Kétszer néztem meg a balatonfüredi Art East Galéria emeleti helyiségeiben Filep Goyát és Ingmar Bergman filmes világát egyszerre idéző, sötét, sőt szigorú képeit, és a döbbenet, ami először mellbe vágott, tartós szorongássá mélyült. Él közöttünk egy festő – távoli országokban jobban figyelnek rá, mint saját hazájában –, aki úgy látja lelkünk civilizáltan leplezett viharait, félelmeinket és ösztönéletünk rejtett titkait, hogy a gyerekkori nyarak idején szomszédos, alapi elmegyógyintézet hajdan látott lakóit választja (helyettünk) modellnek. Az arcok, amelyekre festőként felfigyelt és emlékként megőrzött, nem szebbek, sőt rútabbak, torzabbak az átlagemberekénél. Mások, mert magukon viselik, kifejezik a szenvedés terhét, a betegség vagy az egzotikum bélyegét, valamiféle keleti, sőt indián örökséget. Félelmetes, domesztikálhatatlan festészet ez.

A világért sem próbálnám – mert nem is lehet – a három festőnek a világ, a kor kérdéseire adott sokféle válaszát közös nevezőre hozni. Alkalmi nyári képnaplóm nem ítélet és nem kérkedő felfedezés. De talán jelzi, hogy kortársi festészetünknek több ága, színe, hajtása van, mint amennyi a szalonokban – vagy éppen a szalonháborúkban – látható.

Földes Anna

...ztetőn

...z elnyűhetetlen sikerszá-...mária ágyúja is robbanna ...scha Heifetz nehezített ki-...virtuózát saját átdolgozásai ...fergeteges indulója a Há-...briliáns Gershwin-sorozat. ...kezés pillanatától kedvelte ...rgy és Besst, mivel szemé-...lt a Gershwin-fivérekkel. ...ott is! – Forrás: Mr. Wen.) ...es füzért játszik a legjobb ...dalaiból. A cseh Vasa Pri-...ringőit húzatja többszörös ...rasate az unos-untalan ját-...helyett A varázsfuvola té-...sszikus fegyelmű, hol ro-mantikus hevületű egyveleggel lep meg. Azért a Carmen sem marad el: Hubay Jenő parádés, mégis ritkán hallható Fantaisie brillante-ja szolgál vele. (Megint Mr. Wennel kell kötözködnöm. Felemlíti a magyar iskola e nagy alakjának idevágó operáját, A cremonai hegedűst, mondván: Stradivari életéről szól. Ez természetesen nem igaz.) Apropó, Stradivari: Shaham a mester 1699-ből való remekén játszik, mely – tudatja Mr. Wen – valaha Benjamin Franklin szeretőjének tulajdonában találtatott... Akárkié volt, pompás példány, Shaham selymesen és olvadó érzékenységgel, ha kell, tűzijátékos módjára kápráztat el vele. Mondják, ezek a valaha ördögien nehéznek számító darabok manapság a tanórán sem rettentik el az ifjú violinistákat. Ám Shaham játéka arra int, hogy lássuk bennük a nemes alapanyagot és a hangszer kiválóságainak szeretetteljes keze nyomát is.

Uhrman György

■ ***Az opera hegedűse: Gil Shaham***
Deutsche Grammophon, 1996, PolyGram

Csirizből tejszínhab

„CSIRIZBŐL TEJSZÍNHABOT" – egy interjúban így jellemezte a szerző, Parti Nagy Lajos regénykéje, A test angyala nyelvi anyagát: a köznapok vulgáris matériáját, a darabos, rontott nyelvet addig formálni, amíg élvezetet nyújtó finomsággá, „habszódiává" nemesedik. Csakhogy, ha az optimálisnál tovább verjük a habot, nem töményebb, jobb minőséget kapunk, hanem állaga megtöttyen, ha csak egy kevéssel is több cukrot adunk hozzá, nem kellemesen édes, hanem édeskés lesz. Minden az arányokon múlik.

Ilyesmi történhetett a szöveggel a kötetbéli megjelenés előtt. A szerző – úgy tűnik – nem tudott ellenállni a csábításnak, hogy a pompás nyelvi csinálmányokon ne csavarintson még egyet és hogy egy-két mozzanatot ne igazítson hozzá a mai valósághoz. Bizonyosra vehető egy praktikus, kiadói érdek is: a 24 folyóirat-oldalnyi szöveget olyan terjedelműre növelni, hogy önálló kötetként közölhető legyen. Segített ebben a levegős tördelés, a lányregényekre emlékeztető, könnyen olvasható, nagy betűs szedés is. A bővítéssel viszont valamelyest megbomlott az 1989-es eredeti mű organikus egysége, amelyben műfaj, stílus és a megjelenített életközeg megbonthatatlan szövedéket alkotott.

A test angyala a Roxana, Julia stb. sorozatok giccsparádéjának ihletében született „szerelmesregény", ahogy azt Sárbogárdi Jolán elképzeli és papírra veti. (Az a Sárbogárdi Jolán, akinek szívszorító vergődését Parti Nagy Ibusár című drámájából ismerhetjük; aki a sárba és reménytelenségbe ragadt magyar provinciáról megpróbál elszökni legalább a maga teremtette álomvilágba, ahol mindenki elegáns, finom a stílus, és szárnyalnak az érzelmek.)

Az elvágyódásnak és a műfaji konvencióknak megfelelően a történet helyszíne a fényes főváros néhány exkluzív negyede: a Váci utca, a Pasarét, a Városliget környéki diplomataövezet, a Kútvölgyi Kórház, majd egy mátrai szanatórium. És a nevek!: Edina, Mercedes, Olivia, Korinna... A férfiak elnevezése inkább a Jókai-hősökre hajaz: Balajthy Dénes, Tarpay Ákos, dr. Beléndy Zsolt, dr. Ormoskőy-Sík professzor. Egyébként majdnem mindenki doktor, hiszen ahogyan a századelőn legalább egy bárósági illett felmutatni a beérkezettség jeleként, úgy az újabb keletű rangkórságot a doktori címek hivatottak legitimálni. Van, aki elöl-hátul doktor: Dr. Margittay Andorné dR. az édesanyák gyöngye, „aki ha tehette, szakított magának időt, hogy ne csak dolgozószobája fölé hajolva görnyedten bonyolult kémiai számításokat végezzen éjszakába nyúlóan olykor, hanem hódoljon is „hobby-jának", a sütésfőzésnek, amely nélkül vezető értelmiségi asszony sem lehet meg", és aki végtelen asszonyi empátiával és bölcsességgel akár egyetlen mondattal képes az érzelmek viharában hányódó leányát eligazítani: „Az élet rendje az élet rendje, Edina." És lőn. Mert a szerelmesregényekben az élet rendje az, hogy a „18,5 éves csinos, sőt feltűnően szép, kulturált fiatal lány, akinek aranyszőke haja laza csigákban a hátát, továbbá blézerét csapkodta szakadatlan" és az „izlésesre nyírt barna hajú, magas, kisportolt arcú, 30 évesnél nem nagyobb korú illető" fellobbanó szerelme minden akadályt legyőzön. Pedig mi minden késleltette a végső egymásra találást: egy gyanút keltő riportfotó, kölcsönös félreértések és megbántódások, kéz- és lábtöréssel súlyosbított baleset, sőt! Edina öngyilkossági kísérlete. Minő szerencse, hogy Ali bácsi, öreg háziorvosuk éppen akkor ugrott fel hozzájuk egy szaklapért, és „orvosi esküjére hivatkozva... határozott mozdulatokkal működésbe lépett." Sikerült is megmenteni a túlérzékeny leányzót, aki „szomatikusan olyan, mint a vas! De bizony ez lelkileg elmondhatatlan!" Ezért került Edina a mátrai Rehabilitációs Szanatóriumba, ahol „étvágya mint a szög visszatért", majd egy kisebb csalódás után „a megengedett határok között szinte megháborodott", de a következő pillanatban „az Öröm és az Üröm turmixából mégis az előbbi került ki győztesen!" Immár senki és semmi nem akadályozhatta meg az ünnepélyes lánykérést, hiszen merő véletlenségből az egész család, valamint a szűk baráti kör tagjai is megérkeztek „füst-metál színű Ford-Escorton ill. Wolks Wagen Mikro Buszon."

A „hulló hóesésben lapuló szanatórium" meghitt idillje intenzíven jeleníti meg a nómenklatúra diszkrét báját, a hatalom védte bensőség világát, amely a szerelmi románc társadalmi közege. A „jól összeszokott társaság" tagjai ugyanahhoz az elithez tartoznak: főmunkatárs, orvosprofesszor, festőművész, tévérendező, menedzser. A köreiken kívül eső emberekre jóindulatú közönnyel, esetleg enyhe sajnálkozással pillantanak – nem ugyanazon a bolygón élnek. Az olykor negédes beszédmód mögött leereszkedő fölény búvik meg, és a feleslegesen sok néni, bácsi szóhasználat a citoyen-egyenlőségtudat fájdalmas hiányát is jelzi.

A pompás nyelvi torzszülemények nemcsak a fiktív szerző ordító dilettantizmusáról vallanak, hanem a puha diktatúra finomkodó álságosságát is megidézik. A történeten túlmutató jelentésű, hogy a sikeres tévérendező „a maga szerény részéről nem szeret olvasni válásról, megcsalásról, öreg k...vák nyomoráról, aberrált főnökökről, öngyilkossági kísérletekről, alkohol és kábítószerekről..." A komikus eufemizmusok a jelenségek megnevezése irtózatának, a valósággal való szembenézés elutasításának is árulkodó nyelvi jelei. A műfaji konvenciókon túlmenően egy korszak sugallt énképének része az érintetlenség, az ártatlanság, a bűntelenség vissza-visszatérő motívuma a suta, ám igen hangsúlyos első mondattól kezdve: „Margittay Edina még soha nem volt egymáséi."

Úgy vélem, a kényszerű bővítéssel a nyelvi megmunkáltság pompás arányrendszere sérült valamelyest. A mulatságos grammatikai lelemények ellenére olykor csöppet fölhígult a szöveg (pl. a hivatalsegéd Ilonka nénivel való beszélgetés), az aktualizáló kifejezések (üzleti Manager, shop, snack) pedig kikezdik az édelgő stílus és a stílusban testet öltött korszak szerves egységét. Mai valóságunk ugyanis sokkal inkább vállalja a maga nyers, sokszor durva mivoltát, szinte hivalkodik a faragatlansággal, s nem igyekszik a fennköltség, műveltség látszatát kelteni a mégoly zagyván idézett költői képekkel, amelyek az eredeti változatban funkcionálisak voltak. Az átírás áldozatául esett például egy olyan mondat, amelyben a kivételesen jól használt kötőszó egy, a nyelvtaninál lényegesebb torzulásra irányította a figyelmet: „...a legjobb üzletkötők egyike lesz, hiszen 19 éves, csinos, sőt feltűnően szép..." Az érvényesülés lehetőségeire, a kiválasztás szempontjaira, torz értékrendre vetült fény az ok–okozat kapcsolatot jelentő szerkezet révén.

Sérületlenül megőrződött viszont a műfaj- és stílusparódia jelleg, remek szórakozást biztosítván az iróniára és a nyelvi humorra fogékony olvasóknak. De engedtessék meg a recenzensnek, hogy a pazar ős-szövegre voksoljon, amely – meggyőződése szerint – maradéktalanul igazolja a József Attila-i axiómát: „a mű világának minden pontja archimedesi pont".

Á. Serey Éva

■ *Parti Nagy Lajos:*
Sárbogárdi Jolán, A test angyala
Jelenkor Kiadó, 1997

DEBRECZENY Zoltán Rajz

Ne
n

Beszélgetés Magyar Bálinttal

Bóday Pál Péter

– Többszörös családi kötődése okán nyilván van némi elfogultsága a színházak ügye iránt. Mit jelenthet ez miniszteri munkájában?

– Felvállalom ezt az elfogultságomat, bár családi kötődéseim révén lehetnék elfogult akár a filmes szakma iránt is. Annyi viszont bizonyos, hogy az új Nemzeti Színház nem azért épül meg, mert apám tíz évig volt a Nemzeti főtitkára és anyám is, húgom is dolgoztak színházi pályájuk során ott. Sokkal inkább azért, mert rendkívül szerencsés pillanat adódott 1995 második felében, amikor szinte egyik percről a másikra ismét a társadalmi vita középpontjába került az, hogy hol és mikorra lehetne új Nemzeti Színházat létrehozni. Talán ekkor kellett egy kicsit résen lenni, mert ha jól belegondolunk, az ilyen és ehhez hasonló alkalmakat elég sokszor elszalasztottuk már az elmúlt százhatvan évben. Azzal viszont, hogy a jövő évi költségvetés kétmilliárd forintot szán a megvalósítás '98-as ütemére, gyakorlatilag megállíthatatlanná válik a színház felépítése. Ha ehhez hozzászámoljuk azt a másfél milliárdot, ami a nyolcvanas években közadakozásból összegyűlt – és kizárólag a beruházásra lehet fordítani – több mint hárommilliárd forint lesz jövőre az építkezésre, ami tényleg megfelelő komolyságot ad az ügynek.

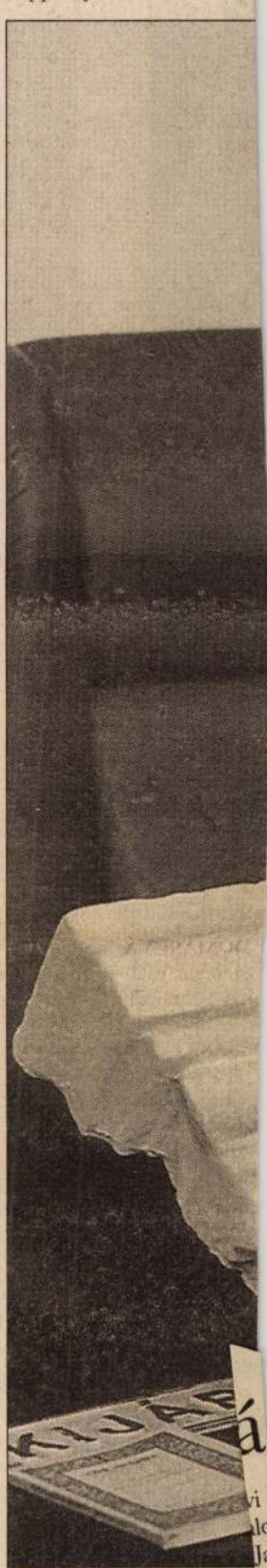

– Mikor és kik fogják az új Nemzeti Színház művészi koncepcióját és azt megfogalmazni, hogy mi lehet a szerepe az ezredvégen a nemzet első számú színházának?

– Már az építészeti pályázat kiírásakor és az elbírálás során is fontos szempont volt, hogy a műszaki megoldások semmilyen módon ne korlátozzák a később kialakuló művészeti koncepciót, bármilyen legyen is az. Vagyis az új színház fizikai tere adjon lehetőséget a leghagyományosabbtól a legújabb felfogásig, mindenfajta művészi elképzelés megvalósítására. Azt akartuk elkerülni, hogy az építészeti terv egy adott időszak színházfelfogását bebetonozva, bármit is rákényszerítsen az épületet „működtető" művészekre. Művészi értelemben az új színházat leendő vezetőinek elölről kell felépíteniük: az elképzelt menetrend szerint az új Nemzeti Színház igazgatójának már az építési munkálatok során a helyén kell lennie. A szakmával egyetértésben ezért már a jövő tavasszal elkezdődő építkezés idejére szeretnénk – természetesen pályázat útján – megtalálni a megfelelő vezetőt. Akit várhatóan öt évre, vagyis a tervek szerint a 2000 augusztus huszadikai megnyitót követően, még legalább három, művészileg teljes értékű évadra bíznánk meg. Mivel a Nemzeti Színház most az egykori Magyar Színház épületében működik, a jelenlegi társulat ezen a néven folytathatná működését. Egyelőre a minisztérium színházaként, később pedig esetleg önkormányzati kulturális [illegible]ként

KÉPKERETEK * INTAKT KFT
VESZPRÉM
Szabadság tér 12.
Tel.: 06 88 409-718

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

PINCETÁRLAT

Debreceny Lóránt

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

Telefon: 132-6992

Debreczeny Zoltán

1952-ben született Veszprémben. Építőipari Műszaki Főiskolán szerez diplomát, hivatását ma is gyakorolja. 1987-ben kezd festeni, festőként autodidakta, 1992-ben alapító tagja a FREKVENCIÁK nevű nemzetközi képzőművészeti csoportnak.

Kiállításai:

1989 Veszprém, Bécs, Budapest
1990 Veszprém, Balatonfüred
1991 München, Padua, Ravenna
1992 Ingolstadt (FREKVENCIÁK), Hagen
1993 Veszprém, Budapest
1994 Budapest (FREKVENCIÁK), Bottrop, Aschaffenburg
1995 Budapest, Sopron, Szeged
1996 Budapest, Düren

Tisztelettel meghívjuk

Debreczeny Zoltán

festőművész

kiállítására.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Praznovszky Mihály
Petőfi Irodalmi Múzeum Főigazgatója

1997. január 13-án /hétfőn/
18 órakor

A kiállítás megtekinthető
1997. január 13 - 24.
hétköznap 14-20 óráig

c í m:
ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA
Bp., XIII. ker. Tátra u. 20/b
/Radnóti Miklós u. sarok/

"Debreczeny Zoltán velem ellentétben nem komolytalan, hanem vidám ember. Vidámsága olyan, mint az irodalomban Rabelaisé, Swifté, Gogolé, Mikszáthé. A jóízű nevetés vagy a szelíd mosoly - amelyet képei váltanak ki belőlünk - nem egyszerűen csak a pillanatnyi kedélyállapotát jelzik. Fintorai, meredek logikai ugrásai és ugratásai - a gunyoros szellemiség mögött - mély és igaz gondolatokat sejtetnek fel. Olyan korban élünk, amikor ő ezt csak így tudja, s így meri elmondani....
S ha olykor kétségünk támad abban, hogy nem jól értjük amit akar, akkor a címek meghökkentő szabadságával egyértelműsíti a helyzetet. Így aztán képei előtt állva az a kisérteties érzésünk van, hogy értjük azt, ami a vásznon van."

Dr. Praznovszky Mihály
1994

DEBRECZENI ZSÓKA – Pelcz

„Bronzszobrok kerámiából”

Iparművészeti Galéria nyílt Miskolcon

„Emberközpontú szobrászat az övék, szólva egymáshoz, és a léthez való viszonyuk sokféleségéről, gazdagságáról őszinte és hiteles hangon, magas szakmai tisztességgel.” (Zombory Zoltán festőművész)

Iparművészeti Galéria nyílt nemrégiben Miskolcon a Zsolcai Kapu 1. szám alatt. A művészek házában elsőként Debreczeni Zsóka – Pelcz Zoltán keramikusművész-házaspár munkáiból nyílt bemutató, amely június 30-ig tart. (Az alkotások a helyszínen megvásárolhatók.)

A társalkotóként dolgozó művészek munkái jellegzetesen új színfoltjai a magyar figurális művészetnek. Samottkerámiából készült szobraikkal bebizonyították, hogy a kerámia „anyagszerűségéről” vallott definíciók sok szempontból hamisak, a műfaj határai tágíthatók. Az alkotások „bronzszobrok kerámiából”, hangzott el az egyik kiállításuk megnyitóján. E megállapítás több szempontból is igaz. Egyrészt utal a bravúros anatómiai megoldásokra, a mozdulatok a drapériák dinamizmusára, másrészt az antik bronzplasztikák színére emlékeztető türkiz máz mellett az arany és az irizáló színek bátor használatára. A művészek által használt nyersanyagok és technológiák az alkotásoknak mind belső, mind külső térben való elhelyezését teszik lehetővé. Bizonyítják ezt a szabadban elhelyezett domborművek, szökőkutak és homlokzatok is.

Debreczeni Zsóka

1950-ben született Szolnokon. 1968-ban érettségizett Budapesten a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban. Szilvásváradon él és dolgozik. Önálló kiállításait több alkalommal Budapesten, Gyöngyösön, Egerben, Ózdon és Keszthelyen tekinthette meg a nagyközönség.

Pelcz Zoltán

1957-ben született Kaposváron. 1977-ben érettségizett a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnáziumban. 1983-ban szerzett diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskolán. Szilvásváradon él és dolgozik. Önálló kiállításaival Budapesten, Dombóvárott, Egerben, Ózdon, Gyöngyösön és Keszthelyen mutatkozott be.

Mindketten tagjai a Magyar Alkotók Országos Egyesületének, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének.

Új Észak 1996. 06. 14.

sen meg lehet élni. Ne kényszerüljenek arra az idős emberek, hogy járandóságuk mellett dolgozzanak, és elvegyék a helyet a fiataloktól – jelentette ki.

– Ez persze most csak ígéret, támogatjuk például a képviselők visszahívását – fejezte be a tájékoztatást a kisgazdák megyei első embere.

M. Szabó Zsuzsa

Kis kézművesek Sályban

Sályban, az Eötvös-kastélyban töltenek egy hetet június 24-étől a harsányi Hunyadi Mátyás Általános Iskola tanulói közül vagy negyvenen, akik érdeklődnek a kézművesmesterségek iránt. Gyöngyfűzést, batikolást, papírhajtogatást, tojásírást, agyagolást tanulnak, csakúgy, mint az előző nyarakon. A mostani kézművestábornak azonban az a különlegessége, hogy nem otthon, a megszokott környezetben lesz, hanem más faluban, ahonnan este sem kell hazamenni. A harsányiak sályi táborát Fábián Ágnes tanárnő vezeti.

gyat csökkents!

er a III. Magyarországi Egészségügyi Napokon is kiállt a kórházi ágyak ményét fejezte ki, hogy a parlament még e hónap végén vagy július ele- r eszerint köthetik meg a jövő évi szerződéseket az egészségbiztosítás- ándékai szerint 10 ezer kórházi ágyat már nem finanszíroznak. Mit szól

Tőzsér Lajosné

sajókápolnai lakos

– Nagyon szomorú. Jóval kevesebb beteg embert tudnak majd szakszerűen ellátni. A házi ápolás meg egyáltalán nem megoldott még nálunk. Nem tudom mi lesz ezzel a sok beteg emberrel. Valószínűleg sokan magukra maradnak majd ebben a nehéz helyzetben. A másik pedig, hogy nem is kevés egészségügyi dolgozó az utcára kerül majd. Csak azt nem tudom miért fizetjük a tb-t.

Kozmáné Mizsik Ildikó

miskolci lakos

– Nem igazán tartom jónak, hiszen beteg ember mindig lesz. Sőt, ha így haladunk egyre több. Kórházi ágyakra igen is szükség van. Nem mindenki teheti meg, hogy az otthonában ápolják. Rossz belegondolni, hogy milyen ellátásban részesülünk majd egy pár év múlva, arra meg aztán gondolni sem szabad, hogy mi lesz egy nagyobb járvány, illetve fertőzés esetén, mint ami most is volt.